

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**TEFSİR ÜVEYS B. OSMAN B. EMİR İLYÂS B. EVLİYÂ
(119B-240A) (İNCELEME-METİN-GRAMATİKAL DİZİN-
SÖZLÜK)**

Tolga KIYICIOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Prof. Dr. Paki KÜÇÜKER

AĞUSTOS - 2023

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**TEFSİR ÜVEYS B. OSMAN B. EMÎR İLYÂS B. EVLİYÂ
(119B-240A) (İNCELEME-METİN-GRAMATİKAL DİZİN-
SÖZLÜK)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tolga KIYICIOĞLU

**Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Eski Türk Dili**

**“Bu tez 23/08/2023 tarihinde yüz yüze olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan
jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”**

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ
Prof. Dr. Paki KÜÇÜKER	Başarılı
Doç. Dr. Kenan ACAR	Başarılı
Doç. Dr. İlhan UÇAR	Başarılı

ETİK BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet ☐

Hayır ☒

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

Tolga KIYICIOĞLU

23/08/2023

ÖN SÖZ

Eski Oğuz Türkçesi döneminde, nesir alanında yazılan eserler arasında Kur'an tefsirleri özel bir yere sahiptir. İslam dininin temel kaynağı olan Kur'an-ı Kerim, Müslümanlar tarafından okunup anlaşılmaya çalışılmıştır. Türkler, İslamı kabul ettikten sonra, yeni kabul ettikleri dinin rehber niteliğindeki kitabını kendi dillerine çevirme çalışmalarına odaklandılar. Çalışmamızın konusu olan tefsir metni, Üveys b. Hoca Osmân b. Emîr İlyâs b. Evliyâ tarafından yazılmış olup Prusya Kültürel Mirası/Berlin Eyalet Kütüphanesi, Orientalische El Yazısı kategorisinde PPN651791340 proje numarasıyla yer almaktadır. Çalışmamız giriş, inceleme, metin ve dizin olmak üzere dört ana kısımdan oluşmaktadır. Giriş bölümünde Kur'an'ın tercüme ve tefsirlerinden, çalışmanın yöntem, amaç, metod ve kapsamından bahsedilmiş, Kur'an Tercümelerinin bilinen nüshaları verilmiştir. Daha sonra yazarın hayatı, eserleri ve eserleri üzerinde çalışmalara yer verilmiştir. İnceleme bölümüne geçildiğinde ses ve şekil özelliklerine dair örnekler verilmiştir. Metin bölümüne geçildiğinde çalışmamıza konu olan Kur'an tefsirinin Latin alfabesine çevirisi transkripsiyon harfleriyle yapılmıştır. Son olarak metnin dizin bölümü çıkarılmış, Türk diline ait olmayan sözcüklerin hangi dile ait oldukları belirtilerek metinde geçen tüm kelimeler anlamlarıyla beraber verilmiştir.

Hayatın her anına dair yeni bilgiler öğrendiğim, çok geç tanıştığım ama kısa sürede birlikte oturup çalışmaktan ve görüşmekten, fikir alışverişi yapmaktan övünç duyduğum, bilgisini, alâkasını ve sabrını esirgemeyen, bana güvenen, üzerimde emeği bulunan değerli hocam Prof. Dr. Paki Küçükler'e gösterdiği anlayış ve destekten dolayı sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Yine bu çalışmada tez ve makale çalışmalarında desteklerini esirgemeyip bana güvenen Doç. Dr. İlhan Uçar'a saygı ve sevgilerimi sunuyorum. Bu süreçte desteklerini hiçbir zaman çekmeyen başta annem ile kardeşim olmak üzere aileme ve tez süreci boyunca çeşitli bilgi alışverişleri yaptığımız, zor zamanda yanımda olan, hakkını ödeyemeyeceğim, değerli yol arkadaşım Betül Türkcan'a şükranlarımı sunarım.

Tolga KIYICIOĞLU

23/08/2023

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	iv
ÇEVİRİ YAZIDA KULLANILAN İŞARETLER.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii

GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM: YAZIM ÖZELLİKLERİ.....	26
1.1. Ünlü Seslerin Yazımı.....	26
1.1.1. a Ünlüsünün Yazılışı.....	26
1.1.2. e Ünlüsünün Yazımı.....	26
1.1.3. ı ve i Ünlülerinin Yazılışı.....	27
1.1.4. o, ö ve u, ü Ünlülerinin Yazılışı.....	28
1.1.5. ê Ünlüsünün Yazımı.....	29
1.2. Ünsüz Seslerin Yazılışı.....	30
1.2.1. p ile b Seslerinin Yazılışı.....	30
1.2.2. d ve t Seslerinin Yazılışı.....	30
1.2.3. ç ve c Seslerinin Yazımı.....	31
1.2.3. Damak n (ñ) Sesinin Yazımı	32
1.2.4. g ve k Seslerinin Yazımı	32
1.2.5. s ve ş Seslerinin Yazımı	32
1.3. kim Bağlacının Yazımı.....	33
1.4. ki Bağlacının Yazımı.....	33
1.5. dañı Bağlacının Yazımı.....	33
1.6. için Edatı Yazımı.....	34
1.7. -dUr Ek-fiil Ekinin Yazımı.....	34
1.8. Ek-Fiilin Yazılışı.....	34
1.9. ile Bağlaç ve Edatının Yazılışı.....	35
1.10. Farsça ve Arapça Kelimelerin Yazımı.....	36

2. BÖLÜM: DİL BİLGİSİ	37
2.1. Ses Bilgisi.....	37
2.1.1. Ünlü Sesler.....	37
2.1.1.1. Kök Hecede Bulunan e, è, i Ünlüleri	37
2.1.1.2. Ünlü Uyumları	37
2.1.1.3. Ünlü Değişimi.....	46
2.1.1.4. Yuvarlaklaşma	47
2.1.1.5. Düzleşme	51
2.1.1.6. Ünlü Düşmesi	53
2.1.2. Ünsüzler.....	54
2.1.2.1. Sözcük Başı Ünsüz Sesleri	54
2.1.2.2. Sözcük İçi ve Sözcük Sonu Ünsüz Sesleri.....	56
2.1.2.3. Tonlulaşma (Ötümlüleşme)	62
2.1.2.4. Ünsüz Türemesi	63
2.1.2.5. Ünsüz İkizleşmesi	64
2.1.2.6. Ünsüz Uyumu	64
2.1.2.7. Hece Yitimi.....	64
2.2. Biçim Bilgisi.....	65
2.2.1. Sözcük Yapımı.....	65
2.2.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler	65
2.2.1.2. İsimden Fiil Yapan Ekler.....	67
2.2.1.3. Fiilden İsim Yapan Ekler.....	68
2.2.1.4. Fiilden Fiil Yapan Ekler	71
2.2.2. İsimler.....	73
2.2.2.1. İsim Çekimi.....	73
2.2.3. Sıfatlar.....	79
2.2.3.1. Niteleme Sıfatları	79
2.2.3.2. Belirtme Sıfatları.....	79
2.2.4. Zamirler.....	80
2.2.4.1. Şahıs Zamirleri.....	81
2.2.4.2. İşaret Zamirleri	81
2.2.4.3. Belirsizlik Zamirleri.....	81

2.2.4.4. Dönüşlülük Zamiri	81
2.2.5. Zarflar	82
2.2.5.1. Zaman Zarfları	82
2.2.5.2. Yer-Yön Zarfları	82
2.2.5.3. Durum Zarfları	82
2.2.5.4. Miktar Zarfları	83
2.2.5.5. Soru Zarfları	83
2.2.6. Edatlar	83
2.2.7. Bağlaçlar	84
2.2.8. Fiiller	85
2.2.8.1. Şahıs Ekleri	85
2.2.8.2. Fiil Çekimleri	87
2.2.9. Ek-Fiil	100
2.2.10. Birleşik Fiil	100
2.2.10.1. <i>İsim+Yardımcı Fiille</i> Oluşan Birleşik Fiiller	100
2.2.10.2. <i>Fiil + Zarf-Fiil Eki + Fiil</i> Şekliyle Yapılan Birleşik Fiil	101
2.2.11. Fiilimsiler	101
2.2.11.1. Zarf-Fiiller (Gerundium)	101
2.2.11.2. Sıfat-Fiiller (Partisip)	104
2.2.11.3. İsim-Fiiller	104
3. BÖLÜM: METİN	106
4. BÖLÜM: DİZİN	267
SONUÇ	691
KAYNAKÇA	696
ÖZ GEÇMİŞ	701

KISALTMALAR

Ar.	: Arapça
bk.	: Bakınız
c.	: Cilt
DLT	: Divanu Lügati't Türk
EOT.	: Eski Oğuz Türkçesi
Far.	: Farsça
Fr.	: Fransızca
Hz.	: Hazreti
KB.	: Kutadgu Bilig
krş.	: Karşılaştırınız
KTG	: Kül Tigin Güney
Ktp.	: Kütüphanesi
MHK	: Manisa İl Halk Kütüphanesi
nr.	: Numara
s.	: Sayfa
TDK	: Türk Dil Kurumu
TİEM	: Türk İslam Eserleri Müzesi
vb.	: Ve benzeri
vr.	: Varak
Yun.	: Yunanca

ÇEVİRİ YAZIDA KULLANILAN İŞARETLER

ا	a-e
ب	b
پ	p
ت	t
ث	s
ج	c
چ	ç
ح	h
خ	h
د	d
ذ	z
ر	r
ز	z
ژ	j
س	s
ش	ş
ص	ş

ض	ž
ط	ṭ
ظ	ẓ
ع	‘
غ	ğ
ف	f
ق	q
ك	k-g-ŋ
ڭ	ŋ
ل	l
م	m
ن	n
و	v
هـ	h-e
ی	y
ء	’

ÖZET	
Başlık: Tefsir Üveys b. Osman B. Emîr İlyâs B. Evliyâ (119b-240a) (İnceleme-Metin-Gramatikal Dizin-Sözlük)	
Yazar: Tolga KIYICIOĞLU	
Danışman: Prof. Dr. Paki KÜÇÜKER	
Kabul Tarihi: 23/08/2023	Sayfa Sayısı: vii (ön kısım) + 701 (ana kısım)
XIII-XV. yüzyılları arasında Anadolu sahasında Oğuz-Türkmen lehçesiyle başlayan döneme “Eski Oğuz Türkçesi” dönemi denilmektedir. Bu döneme dair birçok yazma eser bulunmaktadır. XIV. yüzyılın sonları ve XV. yüzyılın başlarında Kur’an’ın tefsir edilerek Türkçeye çevirileri çoğalmıştır. Bu dönemlerden sonra yazılan tefsirlerin Türkçenin bilim dili yolunda ilerlemesine katkı sağlamıştır. Yapılan çeviriler hem tefsir hem de kısa sure tefsirleri olmuştur. Üzerinde çalıştığımız metin Prusya Kültürel Mirası/Berlin Eyalet Kütüphanesi Orientalische El Yazısı kategorisinde PPN651791340 proje numarasıyla bulunmaktadır. Tamamı nesih hattıyla ve harekeli sistemle yazılan eser 240 varaktır. Ölçüleri 355x220 (240x140) mm’dir. Bizim çalıştığımız kısım 119b-240a sayfa numaraları kapsamaktadır. Eserde sureler tefsir edilmiş, ayetler ile ilgili rivayetlere yer verilmiştir. Bu el yazması nüsha ele alınarak bir çeviri yazı çalışması yapılacaktır. Transkripsiyon alfabesine çeviri kısmı tamamlandıktan sonra söz konusu bu metnin gramatikal dizin, sözlük ve dil incelemesi çalışması yapılacaktır. Kaynak olarak öncelikle Eski Oğuz Türkçesinde yazılan Kur’an tefsirleri başta olmak üzere Türkçe yazılmış olan başka Kur’an tefsirleri ve tercümeleri taranacaktır. Bu çalışmada dil incelemeleri bölümünde imlaya da yer verilecektir. Kullanılan dil incelenirken Eski Türkçe ve günümüz Türkçesi ile karşılaştırılacağı için önemli görülen kullanımlar tespit edilecek ve ortaya konacaktır. Amacımız, Eski Oğuz Türkçesi dil özelliklerini bünyesinde barındıran, Üveys B. Hoca Osmân B. Emîr İlyâs B. Evliyâ’ya ait olan Kur’an tefsirinin bilim dünyasına dil bakımından tanıtmak ve eseri Eski Oğuz Türkçesine kaynak olacak çalışma olarak ortaya koymaktır.	
Anahtar Kelimeler: Eski Oğuz Türkçesi, Kur’an Tercümeleri, Kur’an Tefsirleri, Üveys b. Osman B. Emîr İlyâs B. Evliyâ	

ABSTRACT	
Title of Thesis: Tefsir Üveys b. Osman B. Emîr İlyâs B. Evliyâ (119b-240a) (Research-Text-Grammatical Index-Dictionary)	
Yazar: Tolga KIYICIOĞLU	
Danışman: Prof. Dr. Paki KÜÇÜKER	
Kabul Tarihi: 23/08/2023	Number of Pages: vii (pre text) + 701 (main kısım)
The period that started with the Oghuz-Turkmen dialect in the Anatolian region between the 13th and 15th centuries is called the "Old Oghuz Turkish" period. There are many manuscripts related to this period. In the late 14th and early 15th centuries, the interpretations and translations of the Quran into Turkish increased. The commentaries written after these periods contributed to the advancement of Turkish as a scientific language. The translations made were both tafsir and short surah commentaries. The text we are working on is located in the Orientalische Handwriting category of the Prussian Cultural Heritage/Berlin State Library with the project number PPN651791340. The work, written entirely in naskh script and the vowel system, has 240 pages. Its dimensions are 355x220 (240x140) mm. The section we are working on covers page numbers 119b-240a. In the work, suras are interpreted and narrations about the verses are included. A translation study will be carried out by considering this manuscript copy. After the transcription and translation part is completed, the grammatical index, dictionary and language analysis of this text will be carried out. As a source, firstly the Qur'an commentaries written in Old Oghuz Turkish and other Qur'an commentaries and translations written in Turkish will be scanned. In this study, spelling will also be included in the language studies section. While examining the language used, important usages will be identified and revealed as they will be compared with Old Turkish and today's Turkish. Our aim is to linguistically introduce the Qur'an commentary by Üveys B. Hoca Osmân B. Emîr İlyâs B. Evliyâ, which contains the linguistic features of Old Oghuz Turkish, to the scientific world and to present the work as a source for Old Oghuz Turkish.	
Keywords: Old Oghuz Turkish, Qur'an Translations, Qur'an Commentaries, Üveys b. Osman B. Emîr İlyâs B. Evliyâ	

GİRİŞ

Türkler tarihsel gelişimlerinden bu yana kullandıkları dil ile kültürel, inanç, dinî, medeniyet ve birçok coğrafi sahaya hâkim olup etkilenmiştir. Coğrafi farklılıklardan kaynaklanan ve farklı kültürlerin etkileşiminden doğan çeşitlilik Türk dilinin gelişmesine ve gelişerek ilerlemesine neden olur.

İslam dininin kabul edilmesinden önce Türklerin din ve inanış sistemleri halk arasında toplu halde olmamıştır. Toplu halde din değiştirme durumu devletin kabul ettiği resmi din haline gelmesi İslam ile oldu. Bu durum Türk halkı tarafından benimsendi. Türkler farklı inanış sistemlerinden Manihaizm, Kök Tanrı, Budizm gibi inanç sistemlerini kabul etmişlerdir. Bu kabul edilen dinlerin yanında Uygurların Hristiyanlığa ait metinlerle beraber Uygur Türkçesine tercümeler ortaya çıkmakta ve bu tercümeler sistemine dayanan dinî inanışlardan oluşan bir edebiyatın ortaya çıktığı görülmektedir. Kitleler şeklinde kabul edilen Müslümanlığın ve kutsal kitabı Kur'an'ın anlaşılması, kabul edilen din hakkında bilgi sahibi olma zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Ortaya bir nevi "anlam kaygısının" ortaya çıkması Türkçe tercümelerin ve tefsir çalışmalarının odağına Kur'an'ı almıştır.

Türk dilinin gelişimi ve olgunlaşmasıyla ilgili sürecin anlaşılması ve yorumlanması açısından Kur'an tercümeleri büyük önem arz eder. Çünkü Kur'an'ı anlamlandırmak, yanlış anlaşılma ve anlamlandırmanın olmaması için yetkin bir Türkçeye sahip olmak gerekmektedir. Çeviri ya da tercümede yapılması muhtemel en ufak yanlışta dinî açıdan vebâli büyük günahlara yol açacağından mütercimler önemli derece Türkçe şuuruyla hareket etmişlerdir. Kabul edilen dinin kavramlarını Türkçe söz ve söz öbekleriyle ifade etmişlerdir. Uygurlar kabul ettikleri Manihaizm ve Budizm inancı o kadar hızla yayılmıştır ki bu dinlerin tercüme yapıldığı dilden dini terimlerin birebir alındığı görülmektedir. Dini tercümelerden alınan bu dini terimler, Uygurca'yı, dil zenginlik hazinesi bakımından inanç sistemlerinin ne kadar etkilediğini göstermektedir. Kur'an tercümeleri İslamî inanışın öncesindeki inanç terimlerinden ne derece yararlandığını fark etmemiz açısından önemlidir: cennet~uçmak, elçi~yalavaç, cehennem~tamuğ/tamu, ilah~tağrı. Bu güçlü dini terminolojiyle dil, Kur'an tercümelerinde mutlak surette bilinçli olarak Türkçe kullanımının varlığını bize hissettirmektedir. Türkler, İslamiyeti kabul ettikten sonra, inandığı dinin gerekliliklerini ve temel prensiplerini anlamak için dinî metin tercümelerine gerek duymuşlardır. Müslümanlığın kabul edilmesiyle birlikte,

Arapçadan Türkçeye ve Farsçadan Türkçeye yapılan tercümeler hızla yaygınlaşmıştır. Bu sayede, dinî kavramlar ve terimler, tıpkı Köktürkler ve Uygurlar devrinde olduğu gibi halkın anlayacağı sadelikte Türkçe karşılıklarıyla daha da anlaşılır duruma gelmiştir.

Araştırmanın Konusu

Üveys b. Hoca Osmân b. Emîr İlyâs b. Evliyâ'nın Eski Oğuz Türkçesi devrinde yazdığı bu tefsir çalışmasının araştırılması; şekil-ses özellikleri bakımında incelenmesi, metnin çevriyazıya aktarımı ve dizin ile sözlüğünün ortaya çıkarılması çalışmamızın konusudur.

Araştırmanın Önemi

Arap alfabesiyle yazılan Kur'an'ın Arap dili ve alfabesi bilmeyen Müslümanlara ulaşması güçtür. Kabul ettikleri dinin gereklerini öğrenmek için Müslümanlar, bu Arap harfli Kur'an metninin tercüme çalışmalarına önem vermiştir. Kur'an'ın başka bir dile tercüme çalışmasının yanı sıra Kur'an'daki ayet ve surelerin iniş sebebinin (sebeb-i nuzul) ve anlatılan mananın diğer dil ve kültürlerle sahip olan Müslümanların anlaması gerekmektedir. Bu anlama gerekliliği de tefsir ilminin diğer diller arasında ortaya çıkarmıştır. Çalıştığımız metin, Üveys b. Hoca Osmân b. Emîr İlyâs b. Evliyâ'ya ait olup 14. yy dil özelliklerine sahiptir ve yazıldığı dönemin dil özellikleri hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlamaktadır. Eserin farklı nüshalarının bilim dünyasına aktarılmasına rağmen ele aldığımız bu metnin tercümesi yapılmaması eseri ele alıp bilim dünyasına kazandırma sebeplerimizdendir.

Araştırmanın Amacı

Üveys b. Hoca Osmân b. Emîr İlyâs b. Evliyâ'ya ait olan bu eser Berlin Eyalet Kütüphanesinde bulunan daha önce üzerinde çalışılmamış bir el yazma eserdir. Ele aldığımız eseri çalışma amacımız, Üveys b. Hoca Osmân b. Emîr İlyâs b. Evliyâ'ya ait olan Kur'an tefsirini Latin alfabesine çevirerek, şekil-ses özellikleri bakımında incelenmesi, dizin ile sözlüğünün ortaya çıkarılmasını sağlayarak Türk dili söz varlığına katkıda bulunmak ve üzerinde çalışılmamış bu eseri tanıtmaktır.

Araştırmanın Kapsamı

Eserin bu zaman dilimine kadar elimizde bilinen dört nüshasına rastlanılmıştır. Araştırmalarımız sonucunda eserin toplamda 12 nüshasının olduğunu tespit ettik. Çalışmasını yaptığımız nüsha Prusya Kültürel Mirası/Berlin Eyalet Kütüphanesi Orientalische El Yazısı kategorisinde PPN651791340 proje numarasıyla bulunmaktadır. Ölçüleri 355x220 (240x140) mm'dir. Yazmanın 221/b numaralı sayfasında bir mektup bulunmaktadır. 239/a numaralı sayfasında on altı, 232/a numaralı sayfasında da on sekiz satır bulunmakla beraber her sayfasının on yedi satırdan oluştuğunu görmekteyiz. Nesih hattıyla ve harekeli sistemle yazılan eser ve 240 yapraktır. Hüseyin Hulûsi b. İbrahim tarafından 10 Zilhicce 1286(13 Mart 1870)'da istinsah edilmiştir. Üzerinde çalıştığımız bölüm eserin tamamı değildir. Bu çalışmada eserin 119b-240a sayfaları arasında olan kısımlar ele alınacaktır. Bu sayfalar içinde Tebbet, Beled, Kevser, Şems, Tîn, Leyl, Duhha, Alâk, Kadir, Zelzele, Kariat, Tekassür, Asr, Fil, Kureyş, İnşirâh, Eraayte(Maun), Beyyine Kafirun(Kulya), Hümeze, Fetihü'n-Nasr (Nasr), İhlas, Adiyât, Nun(Kalem), Felak, Nas, En'am(În'am), Ayete'l-Kürsi sureleri bulunmaktadır. Eserin 1b/119a sayfala aralıklarında Nazi'at, Yâsin, Amme, Abese, İnşikak, Kuvviret (Tekvir), Târık, İnfetaret (İnfitar), Mutaaffin, Buruc, A'lâ, Gâşiye, Fecr (23. ayete kadar) surelerinin tefsirleri yapılmıştır. Eserin 230b sayfa numaralı kısmının 10. satırında müstensihin *hazâ tefsîrû'l-hamdu'l-lâh* adıyla fatiha tefsirine başladığı ve bu tefsirin başka birinin tefsiri olduğu görülmektedir.

Araştırmanın Yöntemi

Çalıştığımız tefsir konulu yazma eserde, dilbilimci bakış açısıyla dilbilim yöntem ve esasları göze alınarak incelenmiştir. Konunun kapsamını belirlemek için ilgili literatürün geniş çaplı taraması yapılarak konunun temel ana hatları ortaya çıkarılmak istenmiştir. Çalışılan metnin el yazması olması dolayısıyla çalışmanın dizin bölümü yapımında mevcut yazı karakterlerinin el yazması metni çeviri işleminde yetersiz kalması ve hata payının az tutulması için transkripsiyon alfabesinde çeviri karakterlerini göstermek için "ucar" yazı tipi kullanılmıştır. Arapça ayet ve hadisler ile Farsça şiirler gösteriminin belirgin olması için "Calibri Light" yazı tipiyle gösterilmiş. Yine çalışmamızın dizin kısmının oluşumunda Ceval Kaya tarafından hazırlanıp Türk Dil Kurumunun ve Ceval

Kaya'nın sitelerinde bulunan “cibakaya” dizinleme programını, yanlış payının en az tutulması için çalışmamızın dizin kısmını oluştururken tercih ettik.

Dizin hazırlanması sırasında kelimelere gelmekte olan çekim ekleri işaretlenerek ayrıldı. Farsça ile Arapça kelimelerden oluşan tamlamalar için farklı işaretleme sistemi kullanıldı. Bu kullanım ile tamlama yapılarının dizinde görülmesi sağlandı. Programın karşıladığı düzeyde söz grupları dizinde gösterilmeye çalışılmıştır.

Dizin bölümünde, kelimelerin alfabetik sıralaması verilerek bütün kelimelerin gramer özellikleriyle beraber anlamları verilmiştir. Sözcüklerin anlamlarından önce sözcüklerin hangi dile mensup oldukları kısaltma olarak gösterilmektedir. Metin içerisinde okunmayan bölümlerde dizin sıralamasında yanlış olmaması için okunmayan ya da manasını tam veremediğimiz kelimeleri soru işareti (?) ile belirttik. Bu işaret kullanımını dizin bölümünde göstermedik. Dizin sıralamasında yazılışlarının farklı olmasından farklı madde başlarında görünen biçimlerde (*bk.*) şeklinde kelimenin asıl yazılan haline gönderme yapılmıştır. Yine bir sözcüğün eş anlamlı ya da farklı dilden yazılmış şekli varsa (*krş.*) şeklinde göndermeler yapılmıştır. Bu şekilde yapılarak farklı ses özelliklerinin dizinde görülmesi hedeflenmektedir (doğru ~ toğrı, kapu ~ kabu). Dizin sıralaması yapılırken çeviri yazı harf sistemine bağlı kalındı. Bu sıralamayı yaparken (‘)-(ع) ve hemze (ء)-(‘) işaret sistemi etkisiz karakter olarak görülmüştür. Diğer sesler çeviri yazı harf sistemi sıralamasıyla verilmiştir. *p, c, ç, b, t, d* seslerinin olduğu kelimeler metinde yazıldığı gibi okunmuş, bu sesler üzerinde hiçbir düzeltme yapılmamıştır.

Metinde bazı kelimelerin kök ve eklerinde yazım eksikliği ve yanlışlığı görülmektedir. Bu eksikliklerin giderilmesini sağlayarak kelime ve eklerin doğru yazılmasını sağladık. Örnek verecek olursak:

(جُمَزَلَر) (186b/15) cömerler>cömerdler, (جَاجَتَلَر) (179b/06) cācetler>hācetler, (أَيَا) (123b/09) aya>ayak, (حَرَا قِلْدِي) (122b/15) harā>harām, (دُسْلُوغُمُوزِي) (128b/09) dosluğumuzı>dostluğumuzı, (مَالِي سَكْ هَلَا قِيلُو) (128b/17) helā>helāl olarak metnin bağlamına uygun şekilde düzeltmeler yapılmıştır.

Metinde geçen 221b numaralı sayfanın gösterimini konuyla alakasız bir kısım olduğu ve okunması güç olduğu için metinde ve dizinde göstermedik. Bu duruma ek olarak metinde sayfa kenarlarına yazılan derkenarlar dizin kısmına dahil edilmemekle beraber “*der-kenar*” adı altında sayfa sonlarına yazılmıştır.

Dizinde madde başı sözlerin metinde geçen ilk anlamları açıklamalarıyla beraber verilmiştir. Daha sonrasında metnin kaçınıcı sayfasında ve satırında bulunduğunu gösteren numaralar verilmiştir. Numaralandırılma yapılırken sıralamanın düzgün olması açısından sıra numarasında sayı sırasının başına sıfır (0) koyarak dizinde daha düzgün bir sıralama elde ettik:

gök: Gök.

g. (126b/02), (153b/13), (231a/13), (231b/08), (234b/15), (237a/12) [6]

Yukarıdaki örnekte sıra sayısı kullanılırken öncelikli sıralamanın sıfırdan başladığı görülmektedir. Bu durum düzgün bir sıralama ile gösterimi ortaya çıkarmaktadır. Yukarıda sözcük, madde başı sözcük olarak altı defa eksiz olarak kullanılmıştır. Eksiz olarak kullanılan sözcükler eklerden önce dizine girmektedir. Bu sıralamadan sonra kelime grupları alfabetik sırayla dizin sıralamasına koyulmuştur:

g.+kapısına (120b/12) [1]

g.+kırağlarından (120b/11), (185b/09) [2]

Yukarıdaki örneklerde madde başındaki sözcüklerin eksiz olarak gösterilen örnekleriyle beraber toplamda üç adet kelime grubu oluşturduğunu görüyoruz.

Aşağıda verilen örneklerde sözcüğün üzerine gelen ekler görülmektedir:

g.+de (150b/15), (188b/05), (230b/12) [3]

g.+deki (185a/08) [1]

g.+den (192a/12), (213b/12), (214b/13) [3]

g.+ler (150a/03), (191a/11) [2]

g.+lerden (234b/01), (234b/02), (235a/06) [3]

g.+ler ehli (142b/11) [1]

g.+leri (122b/14), (148b/13), (191a/15), (205b/06) [4]

g.+lerün (199b/02) [1]

g.+te (188b/07), (233a/08) [2]

Madde başı sıralaması verilen sözcüklerin metinde geçen toplam sayısı köşeli parantez ile gösterilmektedir. Yukardaki örnekte *gök* sözcüğünün metinde toplamda yirmi dokuz kez kullanıldığı görülmektedir.

Ses bilgisi, şekil bilgisi kısımları Dil İncelemesi bölümlerinde örneklerle beraber gösterilmiştir. Çalışma süreci boyunca kaynaklarından yararlandığımız yazarların, soyadları temel alınarak alfabetik sıralamayla verilmiştir.

Kur'an'ın Bazı Türkçe Tercümeleri

Müslümanlar için dinin öğretici ve ana kaynağı olan Kur'an, kutsal kitap olması dolayısıyla önemli yere sahiptir. Müslümanlar, Kur'an'ı ve İslamiyet'i öğrenmek ve başka topluluklara öğretmek için farklı yollara başvurmuşlardır. Kur'an'ın indiği topluluk olan Arapların kültür seviyesinin düşüklüğü, Kur'an'ı açıklanma gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle Kur'an'ı anlamak için yapılan çalışmalara onun indirildiği andan itibaren Hz. Muhammed aracılığı ile açıklanmaya başlandığını görmekteyiz. Fatiha suresini ve namazda okunan diğer sureleri öğrettiği Selmân-ı Farisî ayetlerin Farsçaya çevirisini Hz. Muhammed'den izin alarak yapmıştır (Aydar, 1993: 48).

Araplarda, yıllardan beri kökleşmiş olan cahili âdetlerin fena olanlarını söküp atacak ve ileride sosyal hayat kanunların ortaya koyacak olan Kur'an'ı, Hz. Peygamberin tefsir etmesi lâzım geliyordu (Cerrahoğlu, 1971: 206). Sahabelerin içinde bulunduğu bu tercüme çalışmalarında anlaşılmayan yerlerin Hz. Muhammed'e sorularak anlaşılır hale gelmesi ilk tefsir çalışmalarının dil bilimsel açıdan önemini ortaya çıkarmaktadır. Dil bilimsel açıdan tefsir konulu örneklerine 9. yüzyılda El-Ferra'nın Meâni'l-Kur'an adlı çalışmada rastlıyoruz.

883-885'li yıllarda Metruk bin Raik adındaki kralın isteği ile Kur'an'ın anlamının bilme isteği ile çevrilmesini istemiştir. Bu çeviriden sonra kral Müslüman olmuş fakat halkından gelecek tepkiden ötürü inancını açıklamaktan çekinmiştir (Kaya, 2001: 39).

Kur'an-ı Kerim tercümeleri, sadece İslamiyet'in kural ve kaidelerini öğretmekle kalmaz aynı zamanda çevrildiği dilin gelişim sürecine de ışık tutmaktadır. Bu sebeple tercüme konusunda dilin sadeliğinden yararlanılmıştır. Yaratıcı olan Allah'ın kitabı olan Kur'an, ayetler aracılığı ile yaratıcının anlaşılması için aracı kitaptır. Kur'an'da bazı harflerin ayetlerde bulunuşu o harfin neden bulunduğu dair bir sebep tam olarak bilinmemektedir. Bu harflerin ve ayetlerin yorumlanması, anlaşılır hale gelmesi için tefsir ve tercüme ihtiyacı ortaya çıkar. Kur'an'da yaratıcı tarafından *"Andolsun biz, Kur'an'ı düşünüp öğüt almak için kolaylaştırdık. Var mı düşünüp öğüt alan?"*¹ Buradaki bahsi geçen ayetten de anlaşılacağı üzere ilahi yaratıcının yeryüzüne gönderdiği kitabın kolaylıkla anlaşılma ve öğrenilmesini istediği görülmektedir. Böylelikle Müslüman inancına sahip insanlar, Kur'an'ı kendi anladıkları ve konuştukları dile çevirmişlerdir.

¹ Kamer Suresi (54/17).

Araştırmalarımızdan edindiğimiz bilgilere göre 139 adet farklı dile çevrilmiş Kur'an tercümesi bulunmaktadır (Özkan, 2012: 518).

İslam dininin Arap coğrafyası dışına yayılmaya başladığı VII. yüzyılda Orta Asya'da siyasî güç olarak Türkler, doğuda Köktürkler; batıdaysa Bulgar ve Hazar Devletleriyle temsil edilmekteydi. VII. ve VIII. yüzyıllar arasında Köktürkler siyasî çöküşte ve dağılmanın eşiğinde; Avarlar İstanbul'u kuşatmakta; Hazarlar ise Kafkasya'da bulunan hâkimiyetini genişletmekteydi. Köktürklerin dağılması sonrasında Uygurların coğrafyaya hâkimiyeti ile Ötüken'de Budist, Hristiyan ve Maniheizt inanışları Türklerin inanç sistemlerine dâhil olmuştur. Uygurlar, bu dinî inanışların kutsal sayılan metinlerinin tercümesini yapmışlardır. Bu tercümelerin varlığı Türklerde tercüme geleneğinin varlığını göstermektedir.

IX. yüzyılda İslamiyetle tanışan Türkler, yeni dini anlamak, onun gereklerini yerine getirmek ve kabul ettikleri dini kendi yaşam tarzlarına uygulamak için tefsir ve tercüme faaliyetlerine başlamışlardır.

İslamiyet'in Türk halkı arasında yayılmasının ilk dönemi Karahanlılar devrine denk gelmektedir. İslamiyet'i kabul eden Türk toplumunda İslamiyet'i anlamak, yaymak ve varlığını sürdürmek amacıyla öğretici metinler ortaya çıkar. Bu metinlerden bilinen İslami ilk eser Kutadgu Bilig'dir. Türk kültürü ve tarihi açısından önemli derecede yer edinen Divân-ı Hikmet, Nehcü'l-Ferâdis, Kıyasü'l-Enbiyâ gibi eserler Kur'an-ı Kerim'in ışığında oluşmuş eserlerdendir.

İslamiyet'i kavrama ve uygulama ihtiyacı nedeniyle Arapça olan kutsal kitabın kullandıkları dile tercüme çalışmaları yapılmıştır. Kur'an'ın ilk tercümesi olarak bilinen Samanoğulları hükümdarı Mansur b. Nuh'un zamanında Taberî'nin 40 ciltlik Kur'an'ın kelime tercümesi Horosan ve Maveraünnehirli tefsir âlimlerince Farsçaya çevrilerek yapılır. Farsça tercümede sözcük çevirileri şeklinde Farsça sözcük dizilimine uyulmadan Arapça kelimelerin altlarına karşılıkları yazılmıştır (Özkan, 2010: 519). Bu eserin Ayasofya 87 no kaydı ve Dresden 22 no'da olmak üzere 2 nüshası vardır. Bu tercüme Kur'an'ın Türkçe tercümesi için model olarak görülmektedir (Özkan, 2010: 518-519). Bu çeviride Türk âlimlerin olduğu da söylemektedir (Togan, 1959-1960: 135). Kur'an'ın ilk tercümelerine Karahanlılar döneminde olduğu bilinmektedir. Karahanlı Türkçesiyle yapılan ve metnin altında kelime tercümeleri Kur'an'ın en eski tercümeleridir. Bu yollar Harezm dönemi Türkçesiyle yapılan nüshalar da bulunmaktadır. Bu şekilde yapılan

tercümeler Doğu sahasından Batı sahasına da geçerek devam etmektedir. Daha sonrasında bu tercümelerin yerine tefsir çalışmaları almıştır.

Sözlük manasıyla tefsir “ortaya çıkarmak, açıklamak” anlamlarıyla görülmektedir. Bu tanıma ek olarak; “bir kelimeyi daha anlaşılır ve kolay anlatmaya” manası da eklenebilir. Bir nevi tefsir Kur’an’ın açıklamasıdır. Allah’ın sözlü beyanından yola çıkarak ya da rivayetler yoluyla Kur’an ayetlerindeki kapalı anlamlılığın açığa çıkarılmasına ve bu açıklamalar bilgi sahibi Kur’an âlimlerince yapılır. “Konu itibariyle Kur’an’ın ayetlerini çeşitli yönleriyle ele alıp incelemek olan söz konusu ilmin gayesi, Kur’an’ın anlaşılmasına yardımcı olmaktır. Bu yüzdendir ki tefsir usulü, Kur’an ayetlerinin değişik özelliklerini yansıtan çeşitli ilim dalları Kur’an’daki edebi sanatlar, genel prensipler ve ayetlerin tefsirinde ihtiyaç duyulan birtakım kaide ve esaslar üzerinde durmaktadır.” (Demirci, 1999: 170). Çoğu ayet ve surenin Hz. Muhammed aracılığı ile Müslümanlara aktarılmasına aracı olan olay veya olguya “sebeb-i nüzul” yani “nüzul sebebi” denilir. Nüzul sebebinin bilinmesi bir ayeti açıklama, anlamlandırma ve yorumlamada önemli yere sahiptir. Nüzul sebebi bilinen ayet ve surelerin aktarılacak istenen emir ve yasakları da daha kolay ve anlaşılır kılmaktadır. Böylelikle ayet ve surelerdeki anlam kapalılığı giderilir hatalar da yorumlama açısından en aza indirilir. Hz. Peygamberin yanında bulunan sahabeler indirilen ayet ile surelerin kim hakkında, ne zaman, hangi olay üzerine ve nereye indiği konusunda bilgi sahipleriydiler. Cerrahoğlu, tefsirin çeşitli yönlerden ve müfessirlerin tutum, durum ve amaçlarına göre çeşitli kısımlara ayrılabilceğini söylemektedir (Cerrahoğlu, 1971: 224). Müfessirler bu ayrımları yaparken bazen Kur’an dilinin üstünlüğünü bazen Kur’an’ın üslubunu ve bazen de Kur’an’ın öğüt vericiliğine göre ayırım yapmışlardır.

Tefsirler İbn-i Abbas’a göre dört başlığa ayrılmıştır. 1) kimsenin bilmekten müstağni olamadığı tefsir 2) arab dilini bilmekle mümkün olan tefsir, 3) ilimde resûh sâhibi olanların bileceği tefsir 4) Allahtan başka kimsenin bilmesine imkân olmayan tefsirlerdir. Genel olarak tefsirler, iki kısma ayrılır. Rivayet tefsirleri ve dirayet tefsirleri (Cerrahoğlu, 1971: 224). Bu yönleriyle ile tefsirler yöntemleri açısından dirayet, rivayet, işar ve lügavi başlıklarıyla altında dört maddede incelendiği görülmektedir. Üveys’e ait olan çalıştığımız metin rivayet tefsiri niteliği taşımaktadır.

Rivayet Tefsiri

Sözlük manasıyla rivayet kelimesi, birinin sözünü sözlü olarak nakletmek demektir. Toplumlar arasında yazının yaygın olarak kullanılmadığı zamanlarda bilgi ve olaylar rivayetlere dayanırdı. Yaratıcının, onun görevlendirdiği elçilerin kerametleri ve doğaüstü yönleri ağızdan ağza nakledilerek rivayet edilerek tutulmuştur. Kur'an rivayetleri de bu şekilde aktarılacak günümüze kadar gelmiştir. Tefsir ile ilgili dört temel kaynaktan bahsedilir: Peygamberden aktarılan rivayetler, dil, sahabenin sözleri ve rey (Karagöz, 2004: 48). Karagöz, bu temel kaynaklardan peygamberden rivayetler ile sahabenin sözlerinin rivayet tefsirini oluşturduğunu söylemektedir (Karagöz, 2004: 48).

“Rivayet tefsiri, Kuran’a, Hz. Peygamber’in sünnetine, seleften nakledilen haberlere, Arap Dili ve cahiliye Arap şiirine dayanan tefsir; dirayet tefsiri ise yalnızca rivayetlere bağlı kalmayıp dil, edebiyat ve çeşitli ilimlere dayanılarak yapılan tefsirdir.” (Demirci, 2001: 310). Hz. Muhammed ve sahabelerinden aktarılan tefsir rivayetleri belirli usul ve kaidelere dikkat edilerek yapılmıştır.

“Rivayet tefsiri, me'sûr veya nakli tefsir olarak da adlandırılır. Selefden nakledilmiş eserlere dayanan tefsirdir. Diğer bir deyimle, rivayet tefsiri, bazı âyetleri beyan ve tafsil etmek için, bizzat yine Kur'ândaki başka âyetlerle, Hz. Peygamberin, sahabenin sözleriyle açıklanışı şekline denir. Hatta bazıları buna tabiûnun sözlerini de ilave ederler. Rivâyet tefsiri bidayette rivayet tarikiyle başlamış, Hz. Peygamberden sahabeye, onlardan da tabiilere intikal etmiştir. Artık tedvin devri başladıktan sonra rivayetler eserlerde toplanmaya başlamıştı. Ali b. Ebi Talha, Ebi Ravk ve İbn Cüreyc tefsirleri gibi.” (Cerrahoğlu, 1971: 224).

Bazı rivayet tefsirleri aşağıda verilmiştir:

- 1) Muhammed b. Cerir et-Taberi, Câmi'u'l-Beyân an Te'vili'l-Kur'-ân.
 - 2) Ebû'l-Leys es-Semerkandî, Bahru'l-Ulûm.
 - 3) Ebû İshâk es-Sa'lebî, el-Keşf ve'l-Beyân an Tefsiri'l-Kur'ân.
 - 4) Ebû Muhammed el-Huseyn el-Bagavî, Maâlimu't-Tenzîl.
 - 5) İbn Atiyye el-Endelûsi, el-Muharreru'l-Vecîz fi Tefsiri'l-Kitâbi'l-Azîz.
 - 6) İbn Kesîr, Tefsiru'l-Kur'anı'l-Azîm.
 - 7) Abdurrahmân es-Saâlibî, el-Cevâhiru'l-Hisân fi Tefsiri'l-Kur'an.
 - 8) Celâluddin es-Suyûtî, ed-Dürrü'l-Mensûr fi Tefsiri'l-Me'sûr.
 - 9) Muhammed Cemaluddin el-Kâsîmî, Tefsiru'l-Kâsîmî, Mehâsinu't-Te'vil.
- (Cerrahoğlu, 1971: 225-226).

Dirayet Tefsiri

Dirayet tefsirleri ise dil ve lügat anlamlarına dayalı, ayetlerin tefsirinde fıkıh ilminden ya da tasavvufi açıdan yararlanarak açıklanmasıyla yapılan tefsir yöntemidir. Karagöz, makalesinde bahsettiği dört temel unsurdan “dil ve rey” kaynaklarının da dirayet tefsirlerine kaynak olduğunu söylemektedir (Karagöz, 2004: 48). Müfessirler ilk dönemlerde Kur’an ayetleri tefsirinde sadece Hz. Peygamber’in hadislerini, sahabe ve tabiîlerin sözlerini aktarıyorlardı. İslâm devletinin fetihler neticesinde sınırlarının genişlemesi, yeni meselelerin, mezheplerin ve muhtelif ilimlerin ortaya çıkması gibi nedenlerden dolayı tefsirciler rivayet yönteminin yeterli olamayacağını anladılar (Doğan, Güneş, 2019: 57). Dirayet tefsirleri ilk önce rivayet tefsirlerine başvurularda yapıp daha sonra yazarın bilgi birikimlerine ve sahih hadisleri dayanak alarak yapılması önem arz etmektedir. Bu yöntemde daha çok yazarın kendi birikimiyle ilgili oluşturulan tefsir olduğunu söyleyebiliriz.

Dirayet tefsiri olarak gösterilen bazı örnekler:

- “1) Fahrüddîn er-Râzî, Mefâtihu’l-Gayb.
- 2) el-Beydâvî, Envâru’t-Tenzîl ve Esrâru’t-Te’vil.
- 3) en-Nesefî, Medâriku’t-Tenzîl ve Hakâiku’t-Te’vil.
- 4) el-Hâzin, Lübbû’t-Te’vil fi Maânî’t-Tenzîl.
- 5) Ebû Hayyân, el-Bahru’l-Muhit.
- 6) el-Mahallî ve’s-Suyûtî, Tefsiru Celaleyn.
- 7) el-Hatîb eş-Şîrbînî, es-Sirâcu’l-Münir.
- 8) Ebû’s-Suûd, İrşâdu’l-Aklî’s-Selîm ila Mezâye’l-Kitâbi’l-Kerîm.
- 9) el-Âlûsî, Ruhû’l-Maânî fi Tefsiri’l-Kur’ânî’l-Azîm.” (Cerrahoğlu, 1971: 227).

Eski Oğuz Türkçesi Döneminde Kur’an Tercüme Faaliyetleri

Türkçe, XII. ile XV. yüzyıllar arasında Eski Oğuz Türkçesi devrinde önemli bir derecede gelişim göstermiştir. Bu dönem, Oğuz dil grubunun ilk yazı dili olması sebebiyle büyük öneme sahiptir. Özellikle Oğuz Türkçesinde kullanılan eklerin değişme ve gelişme süreçleri bu dönemde takip edilebilir. Ancak bu dönemde dilin belirli kuralları henüz tam olarak oluşmamış ve metinlerde yazara, bölgeye ve hatta döneme göre ses ve yapı farklılıkları görülebilir. Arapça ve Farsça kelimeler arasında belirli bir uyum sağlanırken, Türkçe kelimeler ve ekler için aynı uyum söz konusu değildir. Bu sebeple, bu dönemde dilin farklı varyasyonlarının ortaya çıktığı söylenebilir. Yeni kabul edilen dinin

gereklerini öğrenmek ve yerine getirmek için Kur'ân'ın tercüme ve tefsir çalışmaları doğal olarak önem kazanmıştır.

Selçuklu Devri ve Anadolu'daki Beylikler Dönemi Kuran Tercümeleri

İlim ve edebiyat dili Arapça ve Farsça kullanılırken, devletle ilgili resmi yazışmalar da bu iki dille kaleme alınmaktadır. Selçuklular devrinde Fars dili, ders dil olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle Farsça Kur'an tercümeleri mevcutken Türkçe Kur'an tercümeleri henüz yapılmamıştı (Yelten, 2000: 250). Bu yüzden de Arapça ve Farsçanın yanı sıra Türkçe arka planda kalmıştır. Bu durumun doğruluğu dışında Anadolu'da 13. yüzyılda Türkçe bazı eserler meydana gelmiştir. Ancak bunların çoğu günümüzde elimize ulaşmamıştır. Biz bunların varlığını günümüze elimize ulaşan diğer eser kaynaklarından anlıyoruz.

Selçuklular devrine ait en önemli eserlerden biri olan Behçetü'l-Hadayık'ın 12. yy sonu ve 13. yüzyılın başında Anadolu sahasında yazılmış olabileceği söylenmektedir (Buluç, 1955: 119). Aynı yüzyıllar arasında yazıldığı düşünülen ilk Kıssa-i Yusuf olan eser de bu dönemden günümüze kadar gelen bir başka eserdir. Hanefî mezhebi görüş ve inanışlarını ortaya koymak maksadıyla yazılan el-Muhtasar adlı eserin çevirisi Kuduri Tercümesi de bu dönemde yazılmıştır. Eser, Karahanlı yazı dilinin özelliklerini barındırmaktadır (Özkan, 2008: 124). Eski Oğuz Türkçesi ilk devresi olarak kabul edilen Selçuklular devrinde ortaya çıkarılan eserler arasında Kur'an tercümeleri görülmemektedir. Bu tercümeler Selçuklu devresinden sonraki beylikler devrinde olmuştur.

Anadolu beylikleri döneminde, XIV. ve XV. yüzyıllar içerisinde ilim ve düşünce hayatı canlı bir şekilde devam etti ve bazı önemli Anadolu şehirleri ilim merkezi haline gelmiştir. Beylikler, ilim adamlarına büyük saygı gösterirken aynı zamanda ilmî faaliyetlerin kolayca gerçekleştirilebilmesi için medreseler, kütüphaneler ve benzeri yapılar kurmaya büyük önem verdi.

Anadolu Selçukluları döneminde sadece basit içeriği olan eserlerde görülen Türkçe, beylikler döneminde bilinçli bir şekilde yazı dili olarak kullanılmaya doğru adım atmaktaydı. Bu konuda beylerin tutumları büyük bir etkiye sahiptir. Selçuklu Devleti'nin yerine geçmek isteyen tüm beylikler, kendi yönetim merkezini sanat ve kültür merkezi yapmak için çaba harcamıştır. Bu dönem, Selçuklulardaki dil politikasına bir tepki, milli dile geri dönme ve gelişme dönemi olarak değerlendirilebilir.

Anadolu Selçukluları devrinde XII. yüzyılın ikinci yarısı itibariyle İzzeddin Kılıç Arslan dönemine kadar edebiyat dili olarak Arapça ve şiirde ise Farsça ön plana çıkmış, hükümdarlar ve devlet erkânının saraylarında eşsiz bir hâkimiyet kurmuştu. Sultanlar ve emirlerin himayesinde, çeşitli ülkelerden ilim ve düşünce adamlarının bir araya geldiği saraylar ve medreselerde Farsça, büyük bir edebî ve ilmî faaliyetin merkezi haline gelmişti. Bunun doğal bir sonucu olarak birçok Farsça edebî ve ilmî eseri ortaya çıkarmaktaydı (Köprülü, 1980: 245-246).

XII. yüzyıl ortası ve sonrasında Moğol istilaları sebebiyle batıya doğru yönelen Oğuz boyları, Anadolu'daki Türk nüfusunun artmasına ve burada var olan toplumun gelenekleriyle kaynaşarak toplumsal zenginleşmeye sebep olmuşlardır. Böylece Türkçe, mevcut kullanılan dil olan Farsça karşısında kendini kabul ettiren baskın dil olarak ağırlığını ortaya koymaya başlamıştır. Bunun sonucunda Farsçanın yazı dili hâkimiyetine son vererek yeni bir yazı dili filizlenir. “Selçuklular devrine ait eserler arasında Türkçe-Kur’ân tercümelerine rastlanmıyor. İslâm medeniyetinin kuvvetli tesiri altında, esasen büyük bir ilim ve sanat dili olan Arapça ve Farsça, Selçukluların millî dili olan Türkçe'ye tahakküm ediyordu. Edebî ve İlmî eserler bu dille yazıldığı gibi devletin resmi dili de Farsça idi.” (Köprülü, 1926: 239).

Kur’an’ın tefsir şekilleri bu dönemde satır arasına kelime kelime yapılan tercümeler, kelime tefsirinden sonra ayetin tefsiri, ayetin anlamı verilip hadis ve rivayetlerle delillendirilen tefsirler ve metin ile aynı anda giden kelime kelime tercümeler olmak üzere dört şekilde karşımıza çıkmaktadır (İnan, 1961: 90-91).

Üveys B. Hoca Osmân B. Emîr İlyâs B. Evliyâ

Eserin Yazarının Hayatı

İstanbul’da bulunan çeşitli kütüphanelerde yaptığımız araştırmalar sonucunda çalışmamıza konu olan yazmanın müellifinin hayatına dair sadece ölüm tarihine ulaşabildik. Bunun dışında herhangi bir bilgiye rastlamadık. Müellifin ölümünün 963/1555’den önce olduğu bilgisi IRCICA’nın “*Yazma Kur’an-Kerim Meal ve Tefsirleri (Türkçe) Bibliyografyası*”nın III. cildi, 202. sayfasında yer almaktadır.

Üveys B. Hocâ Osmân B. Emîr İlyâs B. Evliyâ'ya Ait Olan Tefsir Konulu Eserler

Müellifin eserleriyle ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde, dört eserin müellife ait olduğu kaydedilmiştir (Şan, 2011: 2). Ancak Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi'nde yaptığımız araştırmalar sonucunda müellifin on bir tane Kur'an tefsirine sahip olduğu bilgisine ulaştık. Bu eserlere, IRCICA tarafından hazırlanan Kur'an'ın tercüme ve tefsirlerinin toplandığı “World Bibliography of Translations of the Holy Qur'an in Manuscript Form (Translations and Exegeses in Turkish)-Yazma Kur'an-ı Kerim Meal ve Tefsirleri (Türkçe) Bibliyografyası” adlı üç ciltlik eserin üçüncü cildi aracılığıyla ulaştık. Bu eser, 2016 yılı baskısıyla 254407 demirbaş numarası ve 016.2972SEF.W tasnif numarasıyla araştırmacı ve okurlara sunulan bu baskıyı inceledik. İncelediğimiz eserler şunlardır:²

Fatiha, Yâsin-Nâs Sûreleri Tefsiri (Arapça)

Bağdatlı Vehbi, nr. 2085/5:

Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi, Bağdatlı Vehbi koleksiyonunda “Tefsîru Cüz'i'n-Nebe” adıyla kayıtlara geçen bu eser 30. cüzün tefsiridir. Nesih yazı tipiyle yazılmış olup 25b-35b sayfaları arasını kapsar. 214x103 mm boyutlarında, 51 satırdan oluşan eserin istinsahı 12 Muharrem 1167/9 Kasım 1753 Cuma günü yapılmıştır. Âharlı, krem rengi, kalın kâğıda yazılmış olup sure başları ve ayetlerin üzerine çekilen çizgiler kırmızı, sırtı siyah deri, siyah bez ciltlidir.

Baş: بسم الله... (عم نساء لون) اهل مكة قنقى نسنه دن صوروشرلر ...

Sonu: ... (من الجنة والناس) و سوسه باندنر بعنى وسوسه ابدن پرلردندرنر...

Berlin, Ms. Or. Fol. nr. 3393:

Yâsin-Nâs surelerinin tefsiridir. Harekeli nesih ile 240 yaprak, 355x220 (240x140) mm boyutlarında, 17 satırdır. İstinsahı Hüseyin Hulûsî b. İbrahim tarafından 10 Zilhicce 1286/13 Mart 1870'te yapılmıştır.

Baş: بسم الله... الحمد لله الذى انزل على عبده الكتاب الكريم الحكيم و شرفه باعطاء ...

Sonu: ... سنك پاكلو كك و سنك كلامك پاكلكننا باغشلاور و بزوم بوزمزی شریف ادلرك...

² İrcica (2012), World Bibliography of Translations of the Holy Qur'an in Manuscript From III (Translations and Exegeses in Turkish) İstanbul.

Fatih, nr. 278/1:

Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi Fatih koleksiyonunda bulunan bu eser 30. cüzün tefsiridir. Ayetler nesih, tefsir ta'lik ile yazılmıştır. 1b-144a arasındaki sayfaları kapsar. 195x128 (135x60) mm boyutlarında, 17 satırdan oluşur. Âharlı, sarı renkli kâğıt, duraklar ve “kale Allâhu Te'âlâ” ibareleri kırmızı, miklepli, şemseli, vişneçürüğü rengi deri ciltlidir.

Başı: ... بسم الله... (عم تتساءلون) بو سورة نك سبب نزولی اولدر كه چون رسول عليه ...

Sonu: ... وسوسه اندر شول مؤمنلرك كوكلنه جنلردن دخی وسوسه اندر...

Fatih, nr. 283/2:

Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi Fatih koleksiyonunda, Tesîru Cüz'i'n-Nebe adıyla bulunan bu eser 30. cüzün tefsiridir. 203x150 (128x95) mm boyutlarındadır. 62a-267a yapraklarını kapsar. Nesih yazı tipiyle 13 satır olarak yazılmış bu eserin istinsahı 963/Nisan 1555 Cemaziye'l-ahiri'nde yapılmıştır. Sırasıyla Yâsin suresinin mufassal tefsiri, Fâtiha suresi, Ayete'l-Kürsî, Subhaneke ve Ettehiyâtu duaları, Eûzu besmele, salavat, Kunut duaları, Mülk suresinin tefsiri ve ayrıntılı açıklamalı Amme suresinin tefsiri bulunmaktadır. Çapa filigranlı Avrupa kâğıt, şemseli, kahve rengi deri ciltlidir. Müstensihî belli değildir.

Başı: ... شكر و سپاس و حمد بی قیاس اول پادشاهلر پادشاهنه كه...

Sonu: ... وكناهلرومزی نارلغای ویر وخطالرومز سن عفو الله امن...

Hamburg, Orient, nr. 64 (LIX):

Yâsin suresinin tefsiridir. Harekeli iri nesih ile 117 yaprak, 170x130 (110x75) mm boyutlarında, 9 satır, yarı deri ciltlidir. el-Hac Hızır Bey Çelebi'nin isteği üzerine yazılmıştır. Sonunda başka birisi tarafından yazılmış Esmâ-i Hüsnayla ilgili bilgi vardır. Catalog Hamburg, s. 130, no. 251.

Hersek, nr. 629:

Hasandedic koleksiyonunda bulunan bu yazma, nesih yazı tipi ile 318 sayfadan oluşur. 215x145 mm boyutlarındadır. İstinsahı Mustafa b. Muhammed Mustafa tarafından 1176/1762-63'te yapılmıştır. Beyaz kâğıda yazılmış, sure başları ve ayetlerin altındaki çizgiler kırmızı, kâğıt ciltli.

Başı: ... شكر سپاس و حمد بی قیاس

Hasandedic, s. 125, no. 273.

İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Seminer Kütüphanesi, 4033:

Vâkıa-Nâs sureleri tefsiridir. Nesih yazı tipiyle 351 yapraktan oluşmuş, 220x145 (155x85) mm boyutlarında, 15 satırdır. İstinsahı Mahmud b. İbrahim tarafından 12 Rebiülevvel 1053 (31 Mayıs 1643)'te İstanbul'da yapılmıştır. Fildişi rengi, kalın kâğıt, konu başlıkları ve ayetler kırmızı, siyah meşin ciltlidir. Nüshanın başında sebeb-i telif ve sonunda iki yaprak beyitler vardır. 256a'da eserin Hızır Bey Çelebi'nin isteği üzerine tercüme edildiği kayıtlıdır.

Mustafa Özkan, "Dil bakımından 14. yüzyıl Türkçesinin özelliklerini taşıdığını" söylemiştir (Özkan, 2010: 326).

"Müstensih, müezzın Mahmud bin İbrahim'dir. Müstensih eserini, kuşluk vakti Eyyûb El-Ensârî'nin şehrinde Otakçılar'da yazdığını söyler." (Şan, 2012: 38)

Başı: ... شكر سپاس و حمد ببقاس اول پادشاهی

Sonu: ...سورهء واقعه دن اخبينه دكن اوقه...

Kastamonu, nr. 2824:

Fâtiha, Yâsin-Nâs surelerinin tercüme ve tefsidir. 300 sayfadan oluşan bu eserin istinsahı takriben 1146/1733'te. Hamidullah (2), s. 70, 16b b.

Sermet Çifter Kütüphanesi, nr. 038206:

Nebe' ve Yâsin surelerinin tefsiridir. Tefsîr-i Kur'ân-ı Kerîm adıyla anılan eser, harekeli güzel nesih ile yazılmıştır. 300x200 (252x140) mm boyutlarında, 238 yaprak ve 17 satır yazılmıştır. İstinsahı X/XVI. asır sonunda yapılmıştır. Âharlı, krem rengi, kalın kâğıt, 1b'deki reyhâni Besmele tezbihli, tek kırmızı cetvelli, miklepli, basma şemseli, şirazesinin bir tarafı kopuk, tamir edilmiş koyu kahve renk, meşin ciltlidir.

Başı: ... بسم الله... شكر و سپاس و حمد بی قیاس اول پادشاهلر پادشاهنه

Sonu: ...هر پادشاهك پادشاهلغی کرو اندن بكا دونب حساب وروب جزا بولسر...

Sermet Çifter, nr. 165/1:

Yâsin suresinin tefsiridir. Harfler harekelidir. Nesihle yazılan eser 1a-54a arası sayfaları kapsar. 215x155 (150x90) mm boyutlarında, 13 satırdan oluşan eserin istinsahı Osman Hocâ tarafından 1211/1796-97'de yapılmıştır. Âharlı, filigranlı, krem rengi, ince kâğıt, miklebli, sırtı kahverengi meşin, üzeri ebrû kaplı ciltlidir.

Baş: ... بسم الله... الحمد لله الذى انزل على عبده الكتاب الكريم الحكيم

Sonu: ... پادشاهك پادشاهلغى كرو اندن كا دنوب حساب وبروب جزا بولسر تمت ...

Sivas, Ziya Bey, nr. 3804:

Nesih ile yazılmış, 224 yapraktan oluşan bu nüsha 200x140 (145x82) mm boyutlarında, 13 satırdır. Ayetler kırmızı çizgili, ilk sayfa süslenmiş, miklepli, şirazeli, kenarları deri kaplı mukavva ciltlidir. Bekiroğlu Mehmed Çelebi'nin Zilkade 1104 (Temmuz 1693) tarihli temellük kayıtlıdır.

Baş: ... بسم الله... حمد بقباس شكرى عد اول پادشاهلر پادشاهنه اولسونكه

Sonu: ... (ولا الضالين) معنى اى بزوم ريمز معبودمز سندن شول كملرك طريقه...

Eser üzerine literatür taramaları yaparken Manisa İl Halk Kütüphanesi MHK 174 numaralı arşiv kaydıyla bulunan Tefsir-i Kur'ân isimli yazma esere rastladık. Eser, 2021 yılında İsmail Taş'ın danışmanlığını yaptığı Qerdar (2021) ve Al-Rawe (2021)'nin yüksek lisans tezi olarak çalıştıkları yazma eserdir. Yüksek lisans öğrencileri bu yazmanın danışman hocalarının kendilerine ilettiği şekilde Mustafa b. Muhammed'e ait olduğunu düşündüklerini belirtmektedirler (Al-Rawe, 2021: 17). Fakat incelemelerimiz sonucunda yazmanın içerisinde Mustafa b. Muhammed'e ait olduğuna dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Ayrıca ilgili tezde Üveys'e atfedilen diğer eserlerin de Mustafa b. Muhammed'e ait olduğunu söylenmektedir (Rawe, 2021: 15).

Eserde bulunan ayet sıralamaları, hadis rivayetleri ve olaylar, Berlin Kütüphanesi yazmasıyla aynı sıralamada olduğu görülmektedir. Üveys'in Süleymaniye Kütüphanesi Fatih 283 numaralı kayıtlı eseri hakkında yüksek lisans çalışması yapan Kübra Yıldırım'ın tezi incelendiğinde de Kastamonu Kütüphanesi, Manisa Kütüphanesi ile Berlin Eyalet Kütüphanesi yazma eserleri ile ses ve şekil özelliklerinin benzer olduğu görülmektedir.

Manisa İl Halk Kütüphanesi MHK 174, Süleymaniye Kütüphanesi Fatih, nr. 283/2, Kastamonu Kütüphanesi nr. 2824 ve Berlin Eyalet Kütüphanesi 3393 numara kayıtlarıyla benzer olan örnekler şunlardır:

MHK 174:

[87a] (16) Ya'nī ṭapıcılar küfürlerinden şirklerinden (17) irilmediler, tā bulara bir bellü ḥuccet gelmeyince. İmdi ol ḥuccet kim Muḥammed Muṣṭafā'dur sallallāhi [87b] (1) 'aleyhi ve sellem kim bulara Ḳur'ān getürdi ve Ḳur'ān içinde azğunluğun beyān (2) kıldı ve bunlara ĩmān kığırdı. Andan tevbeye geldiler ve küfürlerinden ger. Anlar ehl-i kitābıñ... (Rawe, 2021: 923).

Fatih, nr. 283/2:

[203b]... (13) Ya'nī Cühūdlar ve Naşrāniler ve ḥaça ṭapanlar (1) küfürlerinden ve şirklerinden ırılmadılar; tā bunlara bir bellü ḥuccet gelmeyince. İmdi ol (2) ḥuccet kimdür? Muḥammed Muṣṭafādur. Bunlara ḳurān getürdi ve Ḳurān icinde bularuñ (3) azğunluğun beyān kıldı ve bunları ĩmāna kığırdı andan tevbeye geldiler ve küfürlerinden (4) döndiler. Anlar ehl-i kitābıñ mü'minleridür ve 'arabuñ müşrikleridür ve bir niceler eydürler... (Yıldırım, 2011: 60).

Kastamonu, nr. 2824:

[165a] (08) ...ve ḥaça (09) ṭapanlar küfürlerinden ve şirklerinden arılmadılar tā bunlara bellü ḥuccet (10) gelmeyince imdi ol ḥuccet kimdür muḥammed muṣṭafādur kim bunlara ḳurān (11) getürdi ve ḳurān içinde bunlaruñ azğunluğun beyān kıldı (12) bunları ĩmāna da'vet etti andan tövbeye geldiler ve küfürlerinden (13) döndiler anlar ehl-i kitābuñ mü'minleridür ve 'arabuñ müşrikleridür (14) ve bir niceler eydürler...

Berlin, Ms. Or. Fol. nr. 3393:

[154b] (09) ve ḥaça ṭapanlar küfürlerinden ve şirklerinden arılmadılar tā pulara bir bellü (10) ḥuccet gelmeyince imdi ol ḥuccet kimdür muḥammed muṣṭafādur kim bulara (11) ḳurān getürdi ve ḳurān icinde bularuñ azğunluğun beyān kıldı (12) ve bunları ĩmāna kığırdı

andan tövbeye geldiler ve küfürlerinden döndiler anlar (13) ehl-i kitābın mü'minleridür ve 'arabın müşrikleridür ve bir niceler eydürler...

MHK 174:

[95b] (12) Ya'nī şol gün kim ḥalāyık olalar şol çekirge gibi kim birbirine karşılaşırlar. (13) Bir neçeler eydür "kelferāši". Ya'nī şol keşek gibi kim birbirine karşılaşırlar. Ḥalāyık (14) şöyle müteḥayyer, ḥayrān olalar. Birbirine karşılaşırlar karşılaşırlar kim 'uryān kanda gide- (15) çeklerin bilmeyeler. Ya'nī demek olur kim kıyāmet günü bir gündür kim ol günde ādemler (16) keşek gibi olalar. Kendülerini bilmeyeler kim oda ve şuya birağurlar. Hīç. ḥaberleri. (Rawe, 2021: 935-936).

Fatih, nr. 283/2:

[215a] (12) Ya'nī şol gün-kim ḥalāyık olalar şol (13) çekürge gibi birbirine karşılaşırlar. Bir niceler eydürler: "Ke'l-ferāši." Ya'nī şol [215b/1] keşük gibi kim birbirine karşılaşırlar, kaçca gideceklerini bilmeyeler. Ya'nī demek (2) olur kim kıyamet günü bir gündür kim ol günde ādemler şol keşükler gibi (3) Kendülerini unuda, oda, şuya birağalar; hīç ḥaberleri olmaya. Bir niceler. (Yıldırım, 2011: 74)

Kastamonu, nr. 2824:

[175a] (02) ya'nī كَالْجَرَادِ يَجُولُ بَعْضُهُمْ فِي بَعْضٍ مُتَحَرِّينَ حُفَاءَ عُرَاتًا ya'nī şol günkim (03) ḥalāyık olalar şol çekirge gibi birbirine karşılaşırlar bir niçeler eydürler (04) كَالْفَرَّاشِ şol keşek gibi kim birbirine karşılaşırlar ḥalāyık şöyle müteḥayyer (05) ḥayrān olalar birbirine karşılaşırlar kanda gideceklerin bilmeyeler ya'nī demek (06) olur kim kıyāmet gününde bir gündür ki ol günde ādemler şol keşek gibi (07) olalar kendülerini oda ve şuya birağalar hīç ḥaberleri olmaya bir niçeler.

Berlin, Ms. Or. Fol. nr. 3393:

[164b] (04) ya'nī كَالْجَرَادِ يَجُولُ بَعْضُهُمْ فِي بَعْضٍ مُتَحَرِّينَ حُفَاءَ عُرَاتًا ya'nī şol günkim ḥalāyık (05) olalar şol çekirge gibi birbirine karşılaşırlar bir niceler eydürler كَالْفَرَّاشِ (06) ya'nī şol keşek

gibikim birbirine koyluşurlar ḥalāyık şöyle müteḥayyir ḥayrān (07) olalar birbirine koyluşalar gideceklerini bilmeyeler ya'nī demek olur kim (08) ya'nī demek olur kim kıyāmet günü bir gündür kim ol günde ādemler şol (09) kelebek gibi olalar kendülerini oda ve şuya bırağalar hīç haberleri.

MHK 174:

[122a] (14) pādīšāh'ı Melik-i Reyyāna düş ḥavāle kıldı. El-kışşa ḥikāyet meşhūrdur çün Yusuf'a geldiler, şor (15) diler: Yusuf bildi andan pādīšāh vezīrile andan pādīšāh vezīrile yetmiş ḥasigilerin viripdi. (16) Ḥil'atlariyle pes, ol ḥasigiler gelüp Yusuf'ı zindāndan çıkarup ta'ōımla ḥammāma getürüp 'izzetile (17) ikrāmıle pādīšāh ḥazretine getürdiler. Melik-i Reyyān Yusuf'a Mısrıñ kethüdālığın virdi. Bu... (RAWE,2021: 975).

Fatih, nr. 283/2:

[264a] (6) Mısır pādīšāhı Melik-i Reyyāna düş ḥavāle kıldı. El-kışşa ḥikāyet (7) meşhūrdur çün Yusufa geldiler, didiler: Yusuf andan Melik vezīri-y-le yetmiş (8) ḥacegīlerini viribidi. ḥil'atlar-ıla ḥammama getürüp 'izzet [ü] ikrāmıle Melir ḥazretine (9) getürdiler. Melik-i Reyyān Yusufa Mısrıñ kethüzālığın virdi. Bu dükeli niçün? (Yıldırım, 2011: 131).

Kastamonu, nr. 2824:

[228a] (17) pādīšāhı melik-i reyyāna düş [228b] (01) ḥavāle kıldı el-kışşa ḥikāyet meşhūrdur çün yūsufa geldiler dediler (02) yūsuf bildi andan melik vezīriyle yetmiş ḥāşikīlerini virdi (03) ḥil'atleriyle pes ol ḥāşekīler gelüb yūsufi zindāndan çıkarub (04) ta'zīmler edüb ḥammāma getürüb 'izzet ikrāmıle melik ḥazretine getürdiler (05) melik-i reyyān yūsufa mısırın kethüdālığın virdi bu dükeli

Berlin, Ms. Or. Fol. nr. 3393:

[218a] (10) pādīšāhı melik-i reyyāna düş ḥavāle kıldı el-kışşa ḥikāyet meşhūrdur (11) çün yūsufa geldiler dediler yūsuf bildi andan melik vezīriyle (12) yetmiş ḥāşikīlerini

vëribdi hîl'atleriyle pes ol hâşekîler (13) gelüb yūsufî zindāndan çıkarub ta'zîm-ile hamāma getürüb (14) 'izzet ü ikrāmıla melik hāzretine nite getürdiler melik-i reyyān (15) yūsufa mışırur kethüdālîğın vërdi bu dükeli niçün idi...

İncelemelerimizin sonucunda metinde geçen bu ve buna benzer birçok benzerliğin bulunduğunu görmekteyiz. Tefsir-i Kur'an adlı eserin yazarın ismi geçmediği halde Mustafa b. Muhammed'e ait olmadığını, Üveys'e ait olduğu saptanan bulgulardan anlaşılmaktadır. MHK 174 kayıt numaralı eserin Berlin yazmasının bir nüsha oluşturduğunu düşünüyoruz. Bahsi geçen tezde belirtilen Üveys'e ait eserlerin hepsinin Mustafa b. Muhammed'e ait olduğu görüşü doğru bir çıkarım değildir.

Kastamonu Kütüphanesi 2824 numaralı eser ile Süleymaniye Kütüphanesi Fatih bölümü 283/2 numaralı kayıtlı eser de Berlin ve Manisa Kütüphanelerindeki yazmalarla ses ve şekil bilgisinin birebir benzerlik göstermektedir. Süleymaniye Kütüphanesi Fatih 283/2, Manisa Kütüphanesi MHK 174, Kastamonu nr. 2824 ve Berlin, Ms. Or. Fol. nr. 3393 numaralı kayıtlı dört yazmanın aynı eserin nüshaları olduğu kanaatindeyiz. Böylelikle bir nüsha saptaması yapmış oluyoruz. Üveys'e ait tefsir konulu eserlere MHK 174 numaralı yazmasını da ekleyerek toplamda on iki tane tefsir konulu yazmasının olduğunu söylemek mümkündür.

Üveys B. Hocâ Osmân B. Emîr İlyâs B. Evliyâ'ya Ait Tefsir Konulu Eserler Üzerine Yapılan Çalışmalar

Üveys bin Hoca Osman b. Emir İlyas b. Evliyâ'ya ait Kur'an tefsir eserleri üzerine yapılan çalışmalar şunlardır:

1. Funda Şan (2020), "Eski Anadolu Türkçesiyle Yazılmış Bir Tefsirin Cümle Yapısı", Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi, 4 (4), s. 680, 698.
2. Kübra Yıldırım (2012), "Eski Anadolu Türkçesine Ait Bir Tefsirin Üslûp Özellikleri", Turkish Studies, volume 7/2, s. 1217-1227.
3. Kübra Yıldırım (2011), "Üveys b. Hocâ Osmân b. Emîr İlyâs b. Evliyâ'nın 'Amme Cüzü Tefsiri Üzerinde Dil İncelemesi (Vr. 202B-268B)", İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeni Türk Dili Bilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

4. Funda Şan (2011), “Üveys b. Hocâ Osmân b. Emîr İlyâs b. Evliyâ’nın ‘Amme Cüzü Tefsiri Üzerinde Dil İncelemesi’”, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeni Türk Dili Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
5. Mustafa Özkan (2010), “Uluslararası Eski Anadolu Türkçesi Araştırmaları Çalıştayı Bildirileri (Eski Anadolu Türkçesinde Yapılan Sure Tefsirleri ve Üveys b. Hoca Osmân b. Emîr İlyâs b. Evliyâ’nın Amme Cüzü Tefsiri)”, (Haz. Prof Dr. Mustafa Özkan, Doç Dr. Enfel Doğan), İstanbul Üniversitesi Yayın No.: 5068, Edebiyat Fakültesi Yayın No: 3451.
6. Ahmet Doğu (1989), “‘Amme Tefsiri (İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım)’”, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
7. Ali Adnan Abbas Al-Rawe (2021), Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait “Tefsîr-i Kur’ân” Adlı Yazma Üzerinde Cümle Çözümlemesi (60a-120b Varakları) (Manisa İl Halk Kütüphanesi 45HK174) (Giriş-Metin-Cümle Çözümlemesi-Dizin-Sözlük), Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karabük.
8. Aysha Muwafaq Rafeeq Qerdar (2021), Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait “Tefsîr-i Kur’ân” Adlı Yazma Üzerinde Cümle Çözümlemesi (1b-50b Varakları) (Manisa İl Halk Kütüphanesi 45HK174) (Giriş-Metin-Sözlük-Dizin-Tıpkıbasım), Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karabük.

Üveys B. Hocâ Osmân B. Emîr İlyâs B. Evliyâ’nın Kur’ân Tefsirinin Berlin Eyalet Kütüphanesi Yazması

Yüksek lisans tezi olarak çalışmasını yaptığımız nüsha Prusya Kültürel Mirası/Berlin Eyalet Kütüphanesi Orientalische El Yazısı kategorisinde PPN651791340 proje numarasıyla bulunmaktadır. Ölçüleri 355x220 (240x140) mm’dir. Yazmanın 221/b numaralı sayfasında bir mektup bulunmaktadır. 239/a numaralı sayfasında on altı satır; 232/a numaralı sayfasında da on sekiz, diğer sayfalarıysa on yedi satırdan oluşur. Harekeli nesih hattı ile yazılan eser 240 yapraktır. Hüseyin Hulûsi b. İbrahim tarafından 10 Zilhicce 1286/13 Mart 1870’te istinsah edilmiştir. Üzerinde çalıştığımız bölüm eserin tamamı değildir. Bu çalışmada eserin 119b-240a sayfaları arasında olan kısımlar ele alınacaktır. Sayfalar içinde “*Beled, Şems, Tîn, Leyl, Duhha, Alâk, Kadir, Zelzele, Adiyât, Kariat, Tekassür, Asr, Hümeze, Fil, Kureyş, İnşirâh, Eraayte (Maun), Kevser, Beyyine, Kafirun*

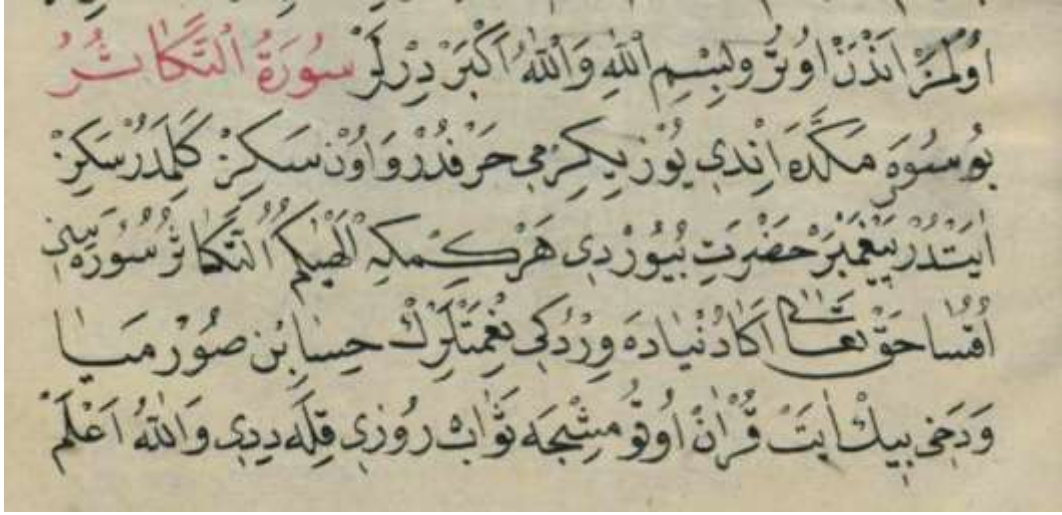
(Kulya), *Fetihü'n-Nasr (Nasr)*, *Tebbet, İhlâs, Nun(Kalem)*, *Felak, Nas, En'am(İn'am)*, *Ayete'l-Kürsî*" sureleri bulunmaktadır. Eserin 119a'ya kadar olan kısmında Nazi'at, Yâsin, Amme, Abese, İnşikak, Kuvviret (Tekvir), Târik, İnfetâret (İnfitâr), Muttaffifin, Buruc, A'lâ, Gâşiye, Fecr (23. ayete kadar) surelerinin tefsirleri yapılmıştır. Eser 119b ile 230b arasına kadar adı geçen surelerin tefsirini içermektedir. 230b/10 satır numarasında "*tefsîr fâtihatü'l kitâbî*" adıyla bir Fatiha tefsiri bulunmaktadır. Bu kısım Üveys'in tefsiriyle Kur'an ayetleri açısından sıralamayı göz önünde bulundurduğumuzda Üveys'e ait değildir fakat müstensih'in el yazısı aynı olduğu için bu kısımları da tefsir kitabının ve dizininin içine aldık. Bu tefsir kitabı hazırlanırken Abdullah İbn-i Abbâs, Abdurrahman b. Sâbit, 'Abdu'l-lâh b. 'Ömer, 'Ali b. Zey, 'Abdu'l-lâh b. Kesîre, Câbir, Ca'fer, Dahhâk, Ebû Bekir Sıddık, Ebû'd dahdâh, Ebû Hureyre, Ebû Hâzim, Ebû Ravk, Ebû Zerr, Ebü'l-Leys, Enes b. Mâlik, Eserâ, es-Suddî, Evzâ'î, Hammâd, İbrâhîm Edhem, İbn-i Cüreyc, İbn-i Mübârek, İbn-i Sirîn, 'İkrime, İshâk b. Abdullâh, İshâk b. Beşîr, Ka'bu'l-aḥbâr, Katâde, Kelbî, Mansûr b. Abdullah, Mukâtil, Mücâhid, 'Ömer ibn-i Hattâb, Sa'd b. Ebî Vakkâs, Sa'îd b. Cübeyr, Süfyân-ı Sevrî, Süleymân-ı Temîm, Şeybe, Ubbî b. Ka'b, Zeyd b. Eslem, Zübeyr, Zührî gibi fıkıh âlimlerinden yararlanmıştır.

Müfessir, kitap içerisinde diğer din âlimlerine kıyasla İbn-i Abbâs'tan daha fazla rivayet aktarmaktadır. İbn-i Abbâs'ın Hz. Peygamber'i doğrudan doğruya görmüş olması, anlattığı rivayetlerin sağlamlığı açısından önemli bir unsurdur. Kitabında adı zikredilen her din âlimini rivayetine de eklemiş olması, etkilendiği bu isimleri benimsemiş olduğunun göstergesidir.

Müfessir Üveys, tefsirini oluştururken rivayet metodunu kullanmıştır. Öncelikle tefsir edeceği surenin faziletlerinin neler olduğundan bahseder. Daha sonra sureyi verip bunun açıklamalı tefsirini yapar. Bir örnekte gösterecek olursak:

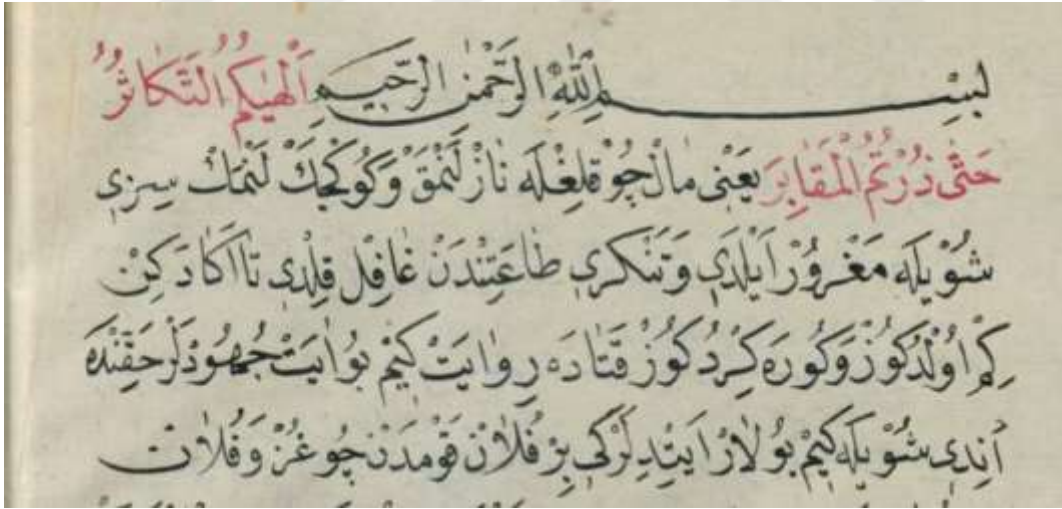
[166a]

(13) olmaz andan ötürü bismi'l-lâhi va'l-lâhu ekber dërler sûretü't-tekâssür (14) bu sûre mekkede indi yüz yigirmi ḥarfdür ve on sekiz kelimedür sekiz (15) âyetdür peygamber ḥazreti buyurdı her kimki el-ḥākümü't-tekâssür sûresini (16) okusa ḥaḳḳ te'âlâ aḡa dünyâda vërdügi ni'metlerin ḥisâbın şormaya (17) ve daḡı biḡ âyet ḡurân okumışca şevâb rûzî kıla dë-di va'l-lâhu â'lem

[166b]

(1) bismi'l-lāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm التَّكَاثُرُ (2) اَلْهَيْكُمُ حَتَّى زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ ya'nī māl çokluğuyla nazlanmak ve gökceklenmek sizi (3) şöyle mağrūr eyledi ve taḥrīrī t̤ā'atından gāfil kıldı tā aḥa degin (4) kim öldünüz ve gūra girdünüz ḳatāde rivāyet kim bu āyet cuḥūdlar ḥaḳḳında (5) indi şöyle kim bular eyitdiler ki bir fulān ḳavmden çoḡuz ve fulān

Rivayet metodunu kullanarak eserini oluşturan müfessir, ayetlerin rivayetlerini bize aktarmıştır. Müfessir surenin tefsirini yapacağı zaman önce indirilme sebebini söyleyerek tefsirine iyi bir dayanak gösterir. Sureleri ayet ayet ele alarak bahsettiği sureyle alakalı rivayetlerden bahseder. Her açıklayacağı surenin öncesine “sebeb-i nüzulı” ibaresi kullanarak başlar. Dayanak olarak göstereceği bir diğer durum da tefsiri hazırlarken önemli fıkıh âlimleri ve peygamberlerin rivayetleridir.

Yazarın dili oldukça sadedir. Yazdığı metnin türü dolayısıyla dinî ve tasavvufî öğelerin yanı sıra didaktik anlatımı da içerisinde barındırır.

Tefsirin sonlarına doğru Allah'ın yirmi dokuz ayrı gûnahtan hışım edip yapılan gûnahı affettiğini söyleyerek bu gûnahları hayvanlar üzerinden açıklar:

[237b]

(8) yā ‘alī bize haber vēr ādem oğlanlarından allāhu te‘ālā kaç t̃ā’ifeyi hışım (9) édüb mesh̃ etmişdür ve ne gûnāhdan ötürü mesh̃ etmişdür ‘alī razıya’l-lāhu ‘anh (10) eyitdi yā yehūd allāhu te‘ālā benī ādemden yigirmi tokuz t̃ā’ifeyi (11) hışım édüb mesh̃ édüpdür erden ve ‘avratdan evvel mesh̃olan fildür (12) hayvānāta cimā’ etdügiçün mesh̃ oldu ve ayu bir muḥannes eridi (13) kendü dışisin gayri erkekile ciflendürürdi anuñiçün mesh̃ oldu

Metinde ismi geçen Arapça ayetlerin ve hadislerin tamamını farklı renk ile yazan müfessir, ayet ve hadislerin ayırımına varmamızı daha da kolaylaştırmıştır. Arapça ayet ile hadislerin birer birer açıklamasını yapması metnin anlaşılır ve yalın olmasını sağlar. Ayetleri ve hadisleri aktarırken peygamberi gören sahabeden aktardığını söyleyerek aktarılan hadis veya ayetin güvenilirliğine dayanak sağlamaktadır. Bazen ayetleri parça parça bölerek kelime kelime sözlük anlamıyla açıklamaya çalışır. Zaman zaman tam sayfayı bulacak şekilde Farsça-Türkçe karışık manzum şiirler koyması anlamı pekiştirme amacı gütmektedir. Böylelikle müfessirin tefsirinin açık ve anlaşılır olması için çeşitli kaynaklardan yararlandığını söyleyebiliriz.

Eserin içinde Türkçe, Arapça, Farsça ve Yunanca kelimeler mevcuttur. Bu dillerden en yoğun olanı Türkçedir. Kur'an tefsiri metin olması sebebiyle Arapça kelimelerin fazlalığı dikkat çekmektedir. Eserde hem tasavvufi hem de didaktik-öğüt verici üslup kullanmıştır. Arapça ve Farsçadan dilimize geçip Türkçe kelime statüsüne giren kelimeler mevcuttur. Metnin içerisinde Türkçe kelimeler yüzde elliye varan bir yoğunluk içermektedir. Bu da metni daha anlaşılır kılan bir özelliktir. Geriye kalan bölüm ise Arapça, Farsça, Fransızca ve Yunanca kelimelerden oluşmaktadır.

1. BÖLÜM: YAZIM ÖZELLİKLERİ

1.1. Ünlü Seslerin Yazımı

1.1.1. a Ünlüsünün Yazılışı

Çalışılan metinde sözcük başlarındaki a sesi çoğunlukla üstünlü elif (ʾ), çok az sayıda da medli elif (ʾ) ile yazılmıştır:

açlık (أَجْلِقْ) (175a/08)

artuk (أَرْتُوقْ) (120a/10)

atası (أَتَاسِي) (192a/05)

ayak (أَيَّاقْ) (161a/17)

az (أَزْ) (150a/10)

Metinde kelime içindeki a sesi çoğunlukla hem elif (ʾ) ile hem de üstün (ʾ) kullanılarak yazılmıştır:

ķanda (قَنْدَة) (138a/10)

ķapu (قَبُو) (120b/12)

yarlıķanur (يَارْلِغَانُر) (151a/05)

yavlaķ (يَوْلُقْ) (145a/14)

yavukladım (يَأُوقْلَدِمْ) (136a/05)

yazıķlardan (يَازِقْلَزْدَنْ) (126b/12)

Kelime sonundaki a ünlüsü yazımında çoğunlukla elif (ʾ) ve zaman zaman da güzel he (ه) kullanıldığı görülmektedir:

ķanca (قَنْجَه) (196b/04)

ķara (قَرَا) (193b/16)

yaņa (يَنْڭَا) (121b/08)

yara (يَرَا) (206b/04)

taşra (طَشْرَه) (120a/02) - taşradan (طَشْرَادَنْ) (122b/10)

1.1.2. e Ünlüsünün Yazımı

Çalışılan metinde kelime başlarında e sesi üstünlü elif (ʾ) ile gösterilmektedir:

egri (أَكْرِي) (155a/12)

el (اَل) (239b/06)

esirge (اَسِرْگَه) (235b/09)

eyü (اَيُو) (138a/05)

e ünlüsü kelime içinde genellikle üstün (´) okutucusu ile güzel he (ه) işaretiyle gösterilirken nadir şekilde de elif (ا) ile gösterilmektedir:

aralarından (اَرَالِرْئِنْدُنْ) (223a/11)

bişen (بِشَانْ) (177b/01)

cicek (جِجَكْ) (178a/13)

cölmek (جُولْمَكْ) (177a/12)

deve (دَوُهْ) (127a/11)

kerpiç (كَرْپِچْ) (223b/13)

nesnelerden (نَسْنَه لَزْدَنْ) (232a/05)

yeyecek (يِيَاچَكْ) (144a/16)

yègregi (يَكْرِكِي) (143a/06)

e ünlüsü kelime sonlarında çoğunlukla güzel he (ه) ile gösterilirken nadir şekilde de elif (ا) ile gösterilmektedir:

deve (دَوُهْ) (127a/11)

dèye (دِيَا) (195a/16)

döge (دُگَا) (173b/16)

èyle (اَيَّلَه) (178b/13)

gide (كِدَه) (145a/13)

Çok nadir olarak da üstün (´) ile gösterilmektedir:

gire (كِرْ) (130b/12)

1.1.3. ı ve i Ünlülerinin Yazılışı

Metinde bulunan ı ve i sesi kelime başlarında elif (ا) sesinin altına esre (,) okutucusu konularak (اِ) ve elif-ye (اِي) seslerinin altına esre (,) okutucusu kullanılarak ı/i sesi karşılanmaktadır:

ib (اِيْب) (183a/07)

iki (اِيْكِ) (119b/01)

ırak (اِيْرَاقْ) (213a/10)

ırmağ (اِرْمَاقْ) (156b/15)

ısıçak (اِسِچَاقْ) (184a/12)

Kelime içindeki ı/i sesi çoğunlukla esre (,) okutucusu ile bazen ye (ى) işareti ile gösterilmektedir:

girdi (كِرْدِي) (121a/14)

kığırdı (قِغِرْدِي) (223a/11)

yédiler (يَدِيلَر) (223a/12)

yigirmi (يِكْرَمِي) (122a/13)

Metnimizde kelime sonunda ı/i sesi hem esre (,) okutucusu hem de ye (ى) sesi; nadir olarak yalnızca esre (,) okutucusu; ve -ı/-i belirtme durumu ekinin -y- bağlama ünsüzüyle beraber -(y)ı/-(y)i şeklinde gösterimi görülmektedir:

eyitdi (اَيْتْدِي) (146b/06)

idi (اِدِ) (122b/08)

şanurdi (صَنُورْدِي) (124a/04)

yègregi (يَكْرَكِي) (143a/06)

Bazı sözcüklerde, ünlülerden sonra yazılan bağlama ünsüzü olan -y- sesinin hemze (ء) ile karşılandığı görülmektedir:

geceyile (كَيْجَئِلْه) (189b/12)

mekkeyi (مَكَّئِي) (122b/09)

mikyās bin şabābeyi (مِقْيَاسُ بِنِ شَبَابَيْ) (122b/12)

1.1.4. o, ö ve u, ü Ünlülerinin Yazılışı

Kelime başlarında geçen yuvarlak ünlüler kelime başında hem elif-vav ile (و) hem de elif üzerine ötre (ُ) okutucusu konularak iki farklı şekilde düzensiz gösterilmiştir:

oğlanları (اُغْلَانْلَرِي) (167a/01)

uçmağa (اُچْمَاغَه) (148a/17)

uvak (اُوْاقْ) (157b/01)

uzak (اُزَاقْ) (159a/07)

üstünge (اُوسْتُونْكَ) (147a/11)

Sözcük içerisinde bu sesler hem vavlı ötre (ؤ) ile hem de sadece ötre okutucusu ile kullanılmaktadır:

buyurđı (بُوْرْدِي) (166a/15)

büyük (بُيْكُ) (1730/02)

tanuğ (طَانُقُ) (122b/03)

ťoldurdılar (طُوْلْدُرْدِلَر) (175a/03)

ťoyurđı (طُوْرْدِي) (175b/05)

Sözcük sonundaki bu sesler vavlı ötre (ؤ) ile kullanılır:

eyü (أَيُو) (1430/01)

ķayġu (قَيْغُو) (136a/06)

ķuyu (قُيُو) (214a/11)

ťoġru (طُوْغُرُو) (134b/03)

yukaru (يُقَارُو) (141a/04)

1.1.5. è Ünlüsünün Yazımı

Kapalı e (è) ünlüsünü gösterirken hem üstün (´) okutucusunu hem de esre (,) okutucusunu kullanmaktadır. Bu kullanımda karışıklık söz konusudur.

èlli (أَلِّي) (128a/13)

èr (أَرْ) (130a/14)

èrişdi (اِرْشِدِ) (131b/12)

èŋ (أَلْكُ) (162b/07)

èdivèr (اِيْدِي وَيَرْ) (207b/08)

geŋez èdevüz (اِيْدَه وَزُ) (129b/07)

èrte namāzın (اِرْتَه) (154a/04)

aġır èyleye (اَيْلِيَا) (163b/16)

èdelim (اِدَالْمُ) (154a/09)

èr (أَرْ) (130a/14)

ètdi (اِنْدِي) (124a/09)

èyleşiler (اَيْلِشَلَر) (151b/13)

èyleyici (اَيْلِيْجِي) (215a/10)

1.2. Ünsüz Seslerin Yazılışı

1.2.1. p ile b Seslerinin Yazılışı

Metinde geçen b ve p seslerinin be (ب) - pe (پ) ile yazımlarının düzensiz olduğu görülmektedir. be (ب) sesi yerine pe (پ) sesi; pe (پ) sesi yerine de be (ب) sesi kullanılmıştır:

kapısına (قَبُوسِنَه) (120b/12) - kabuda (قَبُودَه) (162b/05)

ip (اِبْ) (229b/04) - ib (اِيْبْ) (183a/07)

palta (پَالْتَا) (212a/07) - balta (بَلْتَا) (177a/12)

piş (پِيْشْ) (223a/11) - bişen (بِيْشَانْ) (177b/01)

pişür (پِيْشُورْ) (161a/13) - bişürem (بِيْشُورَمْ) (163a/05)

pulara (پُولَارَه) (154b/09) - bu (بُو) (120a/12)

süpürdi (سُبُورْدِي) (223a/07) - sübürürdi (سُبُورُورْدِي) (162b/17)

yaprağı (يِيْرَاغِي) (173a/16) - yabraqlarını (يِيْرَاقْلَرِيْنِي) (136b/13)

pêş (پِيْشْ) (192a/10) - bêtş (بِيْشْ) (148b/05)

-Up zarf-fiil eki çoğunlukla be (ب)'li şekillerde gösterilmektedir. pe (پ)'li şekiller ise az sayıda bulunmaktadır:

basub (بَاسُوبْ) (136b/16)

édüp (اِيْدُوبْ) (157b/16)

kılub (قِلُوبْ) (128b/16)

urup (أُورُوبْ) (200a/07)

1.2.2. d ve t Seslerinin Yazılışı

Eski Türkçede sözcük başında sabit olan t ünsüzü, Eski Oğuz Türkçesi metinlerinde gerek t'nin korunması gerek d'ye dönüşmesi bakımından karışıklık göstermektedir. Metinde bu sesler birbirlerinin yerine nöbetleşe olarak kullanılmıştır:

datlu (دَاتْلُو) (151a/01) - tatlu (طَاتْلُو) (184b/16)

doğrı (دُورْغِي) (124b/06) - toğrı (طُورْغِي) (129b/11)

doğurmadı (دُORْغُورْمَدِي) (188a/03) - toğurdi (طُORْغُORْدِي) (230b/03)

dokuzuncı (دُORْQURUNC_I) (205a/06) - tokuz (طُQURUZ) (123a/12)

donla (DUNLLE) (139b/14) - tondur (TUNDIR) (168b/13)

duraklarını (دۇراقلىرىنى) (156a/16) - turağunuz (تۇراغۇڭىز) (236a/11)

İnce ünlülü seslerde t sesinde nöbetleşmenin görülmediği; d sesine dönmüş şekliyle kullanıldığı örnekler görülmektedir:

dil (دىل) (188b/04)

dilek (دىلك) (179b/07)

diri (دىرى) (149b/16)

demür (دىمۇر) (172a/06)

1.2.3. ç ve c Seslerinin Yazımı

Metin geçen kelime baş, orta ve sonlarında c (ج) ve ç (چ)'lerin yazımları düzensiz olarak karşımıza çıkmaktadır. c sesi yerine ç sesinin kullanıldığı; ç sesi yerine de c sesinin kullanıldığı görülmektedir:

birkaç (بىرچاق) (145a/01) - birkaç (بىرچاق) (214a/09)

çadırına (چادىرىنه) (228a/13) - cadırlar (چادىرلار) (190b/14)

çağırdı (چاغىردى) (182b/04) - çağırır (چاغىرىر) (166a/04)

çekdi (چىكدى) (159b/06) - cekdi (چىكدى) (140a/07)

çıkaram (چىقارام) (200a/14) - çıkarduk (چىقاردۇق) (140a/04)

cigerler (چىگىرلەر) (196a/16) - çigere (چىگىرە) (171a/16)

çoklğıla (چوقلىغىلا) (166b/02) - çoklğın (چوقلىغىن) (133b/01)

gücüm (گۈجۈم) (216b/10) - güçümüz (گۈچۈمۈز) (233b/01)

kocacuk (قوچاقۇق) (135b/15) - koçacuk (قوچاقۇق) (135b/16)

okuyucak (اوقۇيچاق) (210a/02) - kalduruçak (قالدۇرۇچىق) (119b/15)

ağıricak (اغىرىچاق) (235b/02) - açılıçak (اچىلىچاق) (215a/07)

kerpici (كىرپىچى) (190b/05) - kerpiçi (كىرپىچى) (239b/13)

ac (آچ) (238b/13) - aç (آچ) (229b/10)

ağacdan (اغاچدان) (191b/12) - ağaçdan (اغاچدان) (158a/13)

gêçesinde (گىچىسىندە) (121a/04) - gècesinde (گىچىسىندە) (137a/08)

kac (قىچ) (145a/01) - kaç (قىچ) (132b/17)

sacı (ساجى) (214a/03) - saç (ساجى) (147a/08)

üc (اۇچ) (127b/01) - üç (اۇچ) (121b/15)

1.2.3. Damak n (ŋ) Sesinin Yazımı

Bu ses için kef (ك) kullanılmaktadır.

biŋ (بِيْكَ) (151b/04)

ķaraŋulıķı (قَرَاكُوْلِيْ) (126b/01)

süŋük (سُكُوْكَ) (171b/08)

yalŋuz (يَالْكُوْز) (191b/07)

yaŋa (يَكَا) (121b/08)

Birkaç yerde de üç noktalı kef (كْ) ile yazılmıştır:

‘ibādetiŋe (عِبَادَتِيْكَ) (149a/03)

Metinde bu kullanımlar haricinde damak n (ŋ) sesinin kullanımının nun-kef (نْ) şekliyle de kullanıldığı görülmektedir:

taŋrı (تَنْكِرِيْ) (134a/05)

1.2.4. g ve k Seslerinin Yazımı

Metinde geçen bu sesler kef (ك) ile kullanılmaktadır.

gök (كُوْكَ) (126b/02)

göŋül (كُوْڭُل) (167b/12)

görk (كُوْزْك) (135b/04)

kelebege (كَلَابَكَه) (164b/10)

kimse (كِيْمْسَه) (173b/09)

1.2.5. s ve ş Seslerinin Yazımı

Metinde geçen s ve ş seslerinin ince ünlülü kelimeler sonrasında sin (س); kalın ünlülü sözcüklerden sonra sad (ص) sesiyle kullanıldığı görülmektedir.

şaçar (صَچَر) (154a/12)

şagıldı (صَاغِلْدِيْ) (214b/06)

şaru (صَرُوْ) (164b/16)

şayrudur (صَيْرُوْدُوْر) (224a/08)

sekiz (سَكِيْز) (138a/17)

seklitmegil (سَكْلِيْتَمَكِيْل) (138a/04)

semiz (سَمِزْ) (144a/14)

sünük (سُونُكْ) (171b/08)

Bazı kelimelerde sin ile sad kullanımının birbirlerinin yerine kullanıldığı görülmektedir:

saçı (سَاجِي) (147a/08) - saçından (صَاجِنْدَنْ) (184b/08)

şag (صَاغْ) (179a/06) - sağıdan (سَغِيدَنْ) (210b/03)

şağış (صَاغِشْ) (208b/11) - sağış (سَاغِشْ) (186b/15)

şağarlardı (سَغَرَلَرْدِي) (127a/13) - şagardı (صَاغَرْدِي) (238a/16)

şakalı (صَقْلِي) (227b/08) - sakalı (سَقْلِي) (214a/04)

şakınuşuz (صَاقِنُكُوزْ) (236a/06) - sakındı (سَكِنْدِي) (147a/10)

saqlamazsa (سَقْلَمَزْسَه) (229a/05) - şakladı (صَقْلَدِي) (229a/06)

1.3. kim Bağlacının Yazımı

Metinde geçen “kim” bağlacı “کِم”ve “کِيم” şekilleriyle iki farklı yazımı mevcuttur.

urgıl kim (اُوْرْگِلْ کِم) (129a/01)

demürdenkim (دَمُورْدَنْکِم) (184b/02)

gerekkim (گِرْگِکِم) (201b/01)

kāhal olmañ kim (کَاهَلْ اُولْمَاڭ کِيم) (129a/05)

1.4. ki Bağlacının Yazımı

“کِه” ve “کِي”li biçimlerde kendisinden önceki kelimeye bazen birleşik bazen de ayrı yazılmaktadır.

maħrūm qalmayasız ki (مَخْرُومْ قَلْمَیَاسِزْ کِي) (120a/02)

olur ki (اُولُورْ کِه) (119b/04)

niceki (نِجْکِي) (186a/10)

olki (اُولْکِه) (235a/06)

1.5. daħı Bağlacının Yazımı

Metinde geçen bu bağlaç bir örnek harici diğer bütün örneklerde sözcüklerden ayrı olarak “daħı” şeklinde yazılmıştır. Ayrıca iki yerde de “daħı” şeklinde kullanımı bulunmaktadır.

daħı (دَخِي) (127b/09)

daħı (دَحِي) (165b/15) (168b/05)

oldahı (اولْدَحِي) (137b/11)

1.6. için Edatı Yazımı

Kendinden önce gelen kelimeye bitişik ve ayrı olmak üzere ç’li şekiller ile yazıldığı görülmektedir. Fakat bir yerde c’li şekilde kullanımı metinde görülmektedir:

bulmağičün (بُولْمَغِيچُون) (158b/05)

degürmekičün (دَكُورْمَكِيچُون) (153b/06)

tañrıçün (تَنْكِرِيچُون) (130b/16)

kovtarmağicün (قُوْوْتَرْمَغِيچُون) (128b/04)

Metinde “için” edatı yazılırken bazı yerlerde yardımcı ses “-y” alarak “-yçün” şekilde kullanıldığı görülmektedir.

haqqıyçün (حَقِّيچُون) (123a/04)

1.7. -dUr Ek-fiil Ekinin Yazımı

-dur/-dür şekliyle ekleşmiş biçimiyle kullanılan bu ek metinde genellikle birleşik; bazen de ayrı şekilde yazıldığı görülmektedir:

budur (بُوْدُور) (191a/12)

ırmaқdur (اِرْمَاقْدُور) (178a/12)

issidür (اِسْدُور) (125a/03)

katıdur (قَاتِيْدُور) (133a/09)

oddur (اُوْدُور) (165b/09)

şoğurakdur (صُوْغُرَاقْدُور) (178a/14)

yalancıdur (يَالَانْجِيْدُور) (147a/08)

vardur (وَازْدُور) (188b/10)

1.8. Ek-Fiilin Yazılışı

Metinde bulunan ek-fiiller bazen birleşik bazen de ayrı yazılmaktadır. Ünsüz ile biten kelimelerden ayrı yazıldığında esre okutucusu (,) konularak ve (ي) şekliyle yazılır. Birleşik yazıldığında yardımcı sesin çoğunluklu olarak yazılmadığı görülmektedir. Ünlü ses ile biten sözcük sonlarına -y- koruyucu ünsüz sesi girmiş. Bu ses ye (ي) ile gösterilmektedir:

‘ağılluyiken (عَقْلُلُيْكَنْ) (142a/14)
alaca idi (أَلَجْهَ إِدِي) (172b/16)
aşılmışken (أَصْلَمِشْكَنْ) (121b/09)
bilmişken (بِلْمِشْكَنْ) (155b/02)
böyleyiken (بُوَيْلِيْكَنْ) (216a/04)
nohud kadarca idi (قَدْزَجْهَ إِدِي) (173a/02)
ururıdı (اُرُرُؤْیِدِي) (207a/06)
varıdı (وَارْدِي) (131b/14)
yoğıdı (یُوْغِدِي) (132a/04)
yoğiken (یُوْغِيْكَنْ) (212a/06)

1.9. ile Bağlaç ve Edatının Yazılışı

Metinde geçen “ile” edat/bağlaç olması farketmeksizin bazen kendinden önceki kelimeye eklenerek bazen de birleşerek yazılmaktadır. İlk ünlüsü çoğunlukla hareke ve harf ile gösterilmiştir. Ünlü ses ile biten kelimelere gelen ünlüyle başlayan ek geldiğinde bu iki kelimenin arasına -y- koruyucu sesi gelmektedir. Bu ses (ی) harfiyle az sayıda görülmektedir:

korkuyıla (قُورْقُؤِيْلَه) (230b/02)
paltayıla (پَالْتَايِيْلَه) (212a/07)
dilile (دِلِيْلَه) (138a/05)
gönülile (گُونُلِيْلَه) (198a/12)
geceyile (كِيْجِيْلَه) (189b/12)
nesneyile (نَسْنِيْلَه) (201b/03)

Az sayıda kendinden önceki kelimeye harf ya da hareke ile gösterilmeden “-la, -le” şeklinde örnekleri de bulunmaktadır:

kılıcla (قِيلْجِلَه) (127a/09)
kışla (قِشْلَه) (175a/13)
yazla (يَارْزِلَه) (175a/13)

1.10. Farsça ve Arapça Kelimelerin Yazımı

Metinde geçen Arapça ve Farsça kelimelerin çoğunlukla kendi dillerindeki özgün imlâ kurallarıyla yazılmaktadır:

‘avrat (عَوْرَت) (131a/09)

bākī (بَاقِي) (181a/04)

hīç (هِيْج) (163a/08)

luṭuf (لُطْف) (204a/09)

muṣībēt (مُصِيبَت) (144a/09)

mezḳūrdur (مَذْكُوْرْدُر) (193b/08)

meṣhūr (مَشْهُوْرْدُر) (162a/13)

pīr (پِيْر) (145b/02)

Arapça ve Farsça kelimelerin bazılarının uzun ünlüleri kısa yazılıp sadece hareke ile gösterilmekte; bazılarının da kendi dillerinin özgün hallerinin dışında yazıldığı görülmektedir.

panpuk (پَنْپُوْك) (165a/01) - panbuğa (پَنْبُوْغَة) (225b/10)

put (پُت) (156a/12) - butlar (بُوْتْلَر) (136a/07)

pādiṣāhī (پَادِيْشَاهِي) (212a/09) - bādiṣāhī (بَادِيْشَاهِي) (175a/02)d

nöbet (نُوْبَت) (193b/05) - nevbēt (نَوْبَت) (194a/05)

Yine Arapça ve Farsça tamlamaların özgün yazılışlarının dışına farklı hareketler kullanılarak çıkıldığı görülmüştür:

beyti’l-muḳaddesde (بَيْتِ الْمُقَدَّسْده) (151a/09)

vücüdillāh (وُجُوْدِلِلَّه) (187a/04)

abā bekir (اَبَا بَكِر) (184a/06)

2. BÖLÜM: DİL BİLGİSİ

2.1. Ses Bilgisi

2.1.1. Ünlü Sesler

Metinde geçen a, u, o, ı kalın ünlüler; e, ö, i, ü, ince ünlüler ve i ile e arasında ê ünlüsü ile toplamda dokuz ses bulunmaktadır.

2.1.1.1. Kök Hecede Bulunan e, ê, i Ünlüleri

Metinde geçen kapalı e (è) sesinin, harekeli metin olma sebebiyle net bir biçimde tespiti yapılmamaktadır. Kapalı e (è) sesini göstermek için bazen ye (ى) sesini, bazen sadece esre (,) ve az sayıda da esreli ye (ي)'yi kullanmıştır. Kapalı e sesinin metindeki gösterimi “è” şeklindedir:

èdelüm (إدالُم) (154a/09)

eyidivèrdi (آيدِي وَيْدِي) (145a/14)

gèce (كِيْجَه) (126a/16)

gèydün (كَيْدُك) (167a/03)

yèdi (يَدِي) (130b/15)

yèl (يِيل) (161b/05)

Metin yazarının bazı kelimelerde kapalı e (è) kullanımının gerektiği yerlerde üstün (´) ve esre (,) okutucularını kullanarak her iki biçimde yazılmıştır.

yemiş (يَمِيْش) (240b/10) - yemiş (يَمِيْش) (202a/08)

yègrek (يَكْرَك) (192b/11) - yègrek (يَكْرَكْدُز) (153a/04)

dèyü (دِيُو) (211a/09) - dèyü (دِيُو) (212b/08)

2.1.1.2. Ünlü Uyumları

a) Kalınlık ve İncelik Uyumları:

Metinde incelik-kalınlık uyumuna hemen hemen uyulduğu görülürken “-ken” ekinin ve tezlik ve sürerlik fiillerinin geldiği kelimelerin Türkiye Türkçesindeki gibi kalınlık-incelik dışına çıktığı görülmektedir.

èdedururken (ايدِه دُورُرْكِن) (152a/02)

durugeldikim (دۇرۇڭلدىكىم) (127a/07)

durugeçeler (دۇرۇڭچىلار) (125a/08)

şalıvêrdi (ضالى ويىردى) (145a/06)

Günümüz Türkçesinde uyumda olmayan “ki” aitlik ekiyse bir örnek dışında uyuma girdiği görülmüştür. Bu olgu Eski Oğuz Türkçesinin genel özelliğindendir:

arasındağı (آراسىندە غى) (141b/13)

bundağı (بۇندە غى) (141a/16)

günündağı (كۈنىندە غى) (150b/11)

şudağı (صۇدغى) (196b/12)

arasındaki (آراسىندە كى) (212b/12)

b) Yuvarlaklık-Düzlük Uyumları:

Tarihî Türk lehçelerinde görülen düzlük-yuvarlaklık uyumları metinde tam uyum dâhilinde değildir. Düzlük-yuvarlaklık uyumunun belirli bir şekilde aykırı olduğu Eski Türkçenin Köktürk ve Uygur dönemlerindeki bu uyumsuzluk devam etmektedir:

altundan (آلتۇندىن) (190b/06)

datlu (داتلو) (151a/01)

ķarańulıǵı (قاراكوڭلىغى) (126b/01)

şaru (صرۇ) (164b/16)

toǵrı (توغرى) (129b/11)

Fiillerde çatı eklerinden önce gelen bağlayıcı ünlünün hem yuvarlak hem de düz şekilde kullanıldığı görülmüştür:

bozılur (بۇزىلۇر) (217a/03)

urulmak (اۇرۇلماق) (175b/07)

vuruldı (ۇرۇلدى) (165b/12)

ķurtulmaq (قۇرۇلماق) (148a/14)

Düzlük-yuvarlaklık durumuna aykırı olup kelime kök ve gövdelerinde karşımıza çıkan yuvarlak ünlülü kullanımlar:

1. Eski Türkçeden Beri Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Olarak Yuvarlak Ünlülü Olup Yuvarlaklığını Koruyan Kelimeler:

eyü (أَيْوُ) (138a/05)

ağu katdı (آغُو قَاتْدِي) (223b/14)

altundan (أَلْتُونْدُنْ) (190b/06)

kaygu (قَايْغُو) (136a/06)

kayusı (قَايُوسِي) (211a/09)

2. Dudak Ünsüzleri Nedeniyle:

Türkçede bulunan dudak ünsüzleri etkisiyle bazı kelimelerin ikinci ünlülerinde yuvarlaklaşma görülmektedir. Bu yuvarlaklaşma durumunun örnekleri yoğun olarak Eski Oğuz Türkçesinde görülmektedir. Metinde bu etkiyle görülen yuvarlaklaşma örnekleri şunlardır:

demür (دَمُورُ) (172a/06) (<temir) (KTG)

yavuz (يَاوُزُ) (136a/13) (<yabız) (KTG)

kapısına (قَاپُوسِنَه) (120b/12) (<kapıg) (KTG)

3. -ğ/-g Sızıcı Ünsüz Seslerinin Erimesi Nedeniyle:

Eski Türkçe ve Uygur Türkçesi devrinde birden çok heceli sözcüğün sonundaki -ğ/-g seslerinin sızıcı ses olması dolayısıyla daha sonraki tarihi dönemlerde çift dudak v'sine(w) dönüşür. Eski Oğuz Türkçesi devresine gelindiğinde çift dudak v(w) sesi düşerek kendisinden önceki ünlü sesi yuvarlaklaştırmaktadır. Bu yuvarlaklaşma metinde şu örneklerde görülmektedir:

kapu (قَاپُو) (120b/12) (<kapıg)

şaru (صَرُو) (173a/08) (<sarıg)

aru (أَرُو) (238a/08) (<arıg)

tatlu (طَاتْلُو) (184b/16) (<tatlıg)

Metinde geçen çok heceli sözcüklerin söz sonu -ğ/-g'leri düştüğü hâlde ünlülerinde yuvarlaklaşma görülmemektedir:

bitiniğ (بِيْتِنِيْغ) (141a/13) (<bitig)

katı (قَاتِي) (163a/15) (<katıg)

elli (اَللى) (128a/13) (<elig)

Yukarıda görülen sebepler dışında metinde geçen düzlük-yuvarlaklık uyumu dışına çıkan sözcükler de bulunmaktadır:

vermek için (وِزْمَكِيچُون) (203a/11)

kirüpek (كِرُونْكَرِيْلَه) (124b/02)

Eklerde Görülen Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Olan Yapılar

1. Eski Türkçe Devrinde de Yuvarlak Ünlülü Olan Ekler:

Filden İsim Yapım Eki: -ük/-uq:

açuk (اچوق) (150b/15)

artuk (ارتوق) (238b/15)

ayruk (ایروق) (122a/03)

bölük (بلوك) (172b/15)

delük (دلك) (173a/10)

kesük (كسك) (179a/15)

konuk (قونق) (168a/11)

uyanuk (اوانق) (153b/10)

Ettirgenlik Eki -dur/-dür:

bildürdi (بِلْدُورْدِي) (124b/10)

bindürdi (بِنْدُورْدِي) (137a/10)

göyündüre (گُيُونْدُورَه) (203b/16)

çekdördüm (چَكْدُورْدُوم) (220a/05)

döndürürse (دُونْدُورُورْسَا) (147a/02)

Ettirgenlik Eki -ur/-ür:

gëyürdiler (گُيُورْدِيلِر) (200a/05)

geçürdi (گُچُورْدِي) (124a/07)

içüre (اِچُورَه) (177b/11)

Yön Gösterme Eki -aru/-erü:

yukaru (يُفَارُ) (171b/05)

içerü (اِيْچَرُ) (144b/04)

ilerü (اِلَرُ) (153a/01)

Geniş Zaman Eki -(u)r/-(ü)r:

bitürür (بَتُورُ) (188a/01)

çağırur (چَاغِرُ) (228a/16)

savurılur (سَوُرِلُ) (148b/15)

şorılur (صُورِلُ) (124a/06)

yügirür (يُوْغِرُ) (216b/12)

Zarf-Fiil Eki -(y)u/-(y)ü:

ağlayu (اَغْلَايُ) (230a/08)

belinleyü (بِلَكْلِيُ) (214a/12)

dëyü (دِيُ) (119b/15)

hışlayu (حِشْلَايُ) (160b/02)

yoklayu (يُوْقْلَايُ) (153b/09)

Sıfat-Fiil Eki -duk/-dük:

dëdükleri (دِدْكَرِي) (119b/16)

ëyledüklerin (اَيْلِدْكَرِي) (120a/05)

şordukları (صُورْدُقْلَرِي) (211a/12)

Ek-Fiil -dur/-dür/-durur:

budurur (بُوْدُورُ) (191a/17)

ırmağdur (اِرْمَاغْدُر) (178a/12)

issidür (اِسْدُر) (125a/03)

yarlıgayıcıdur (يَزْلِغَايِجْدُور) (181b/10)

2. Dudak Ünsüzleri Nedeniyle Metinde Yuvarlak Ünlülü Bulunan Ekler:

1. Çokluk Şahıs İyelik Eki: -(u)muz/-(ü)müz:

dilekümüz (دِلَاكُمُزْ) (121b/17)
güçümüz (كُجُومُزْ) (233b/01)
uçmağumuzı (اُوْجْمَاغُمُوزِي) (128b/09)
üzerümüze (اُوْرُرُومُزْدَه) (154b/17)
yüzümüzi (يُوْزُومُزِي) (222a/02)

1. Tekil Şahıs İyelik Eki: -(u)m/-(ü)m:

gücüm (كُوجُمْ) (216b/10)
karındaşum (قَرِيْنْدَاشُمْ) (119b/03)
kızum (قِيْزُومْ) (211a/16)
ölümüm (اَلْمُمْ) (152b/08)
sevdüğüm (سَوْدُكُمْ) (208b/04)

Görülen Geçmiş Zaman 1. Teklik Şahıs Eki: -du/-dü:

bildürdüm (بِلْدُودُمْ) (129b/16)
üleşdüm (اُولُشْدُومْ) (210b/12)
kıldum (قِلْدُومْ) (135b/16)
vêrdüm (وَيْزْدُومْ) (168b/07)

Zarf-fiil eklerinden olan -p ekinin bağlama ünlüsü Türkçenin tarihî devirlerinden Eski Türkçe devrinde düzlük-yuvarlaklık uyumu dâhilindedir. Metnimizde ise bu uyumun dışına çıkarak kullanımını yuvarlak ünlülü şekillerine bırakmıştır:

bilüb (بِلُوبْ) (124b/07)
binüb (بِنُوبْ) (193a/07)
çağırub (چَاغِرُوبْ) (136a/03)
kılub (قِلُوبْ) (146b/07)
sevinüb (سَوِيْنُوبْ) (151b/16)
yıkılub (يِقِلْبْ) (193a/09)

3. -ğ/-g Sızıcı Ünsüzlerinin Erimesiyle Yuvarlaklaşan Ekler:

Eski Türkçe devrinden ek sonunda bulunan -g/-ğ sızıcı ünsüz sesi Eski Oğuz Türkçesinde eriyerek kendinden önce gelen ünlü sesi yuvarlaklaştırmaktadır:

Sıfat Eki -lu/-lü (<-lığ/-lig):

yazuklu (يَارُقْلُو) (147a/08)

yalınlı (يَالِكْلُو) (182b/15)

tatlı (طَلْلُو) (184b/16)

yaşlı (يَاشْلُو) (145b/02)

taşlı (طَاشْلُو) (160b/06)

4. Benzeşme Sonucu Yuvarlak Ünlüye Dönen Ekler:

İsimden İsim Yapma Eki -suz/-süz:

gözsüz (كُوزْسُز) (131a/03)

öksüz (اُوكْسُز) (227b/05)

şusuz (صُوسُوز) (229b/10)

İsimden İsim Yapım Eki -cuk, -çuk:

kocacuk (قُوجَاقُق) (135b/15) - қоқаçуқ (قُوجَاقُوق) (135b/16)

oğlancuk (اُوغلَانْجُق) (178a/06)

İlgi Eki -(n)uŋ/-(n)üŋ, -(n)un/-(n)ün:

İlgi hali eki genel olarak damak n'si (ŋ) ile yazılmaktayken zaman zaman n ile yazılmaktadır.

anuŋ (اَنُوْڭ) (120a/01)

bunun (بُونُوْ) (198a/05)

kuyunuŋ (قُيُونُوك) (214a/14)

kocanuŋ (قُوجَانُونُوك) (136a/08)

Sözcük Kök ve Gövdelerindeki Görülen Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Düzlükler:

1. Eski Türkçeden Beri Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Olarak Düz Ünlülü Olan Kelimeler:

bürisesin (بُورِيَسَايِيْن) (124b/01) (Örtmek, sarmak, kaplamak)

korınu (قُورِنُو) (146b/11)

kuyı (قُوي) (220a/11)

yüridi (يُوْرِيْدِي) (227a/15)

Eklerdeki Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Düzlükler:

Eski Türkçe devrinden beri düz ünlülü olarak kullanılan aşağıdaki eklerin düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymayıp kullanımını düz ünlü haliyle devam ettirdiği görülmektedir.

a. İsimden İsim Yapma Eki -cı/-ci:

kullukcıdur (قُلُلُكْجِيْدُوْر) (142a/12)

göçgüncisin (كُؤْچْكُؤْنَجِيْسِيْن) (235b/02)

b. 3. Teklik Şahıs İyelik Eki: -ı/-i, -sı/-si:

Eserde teklik III. şahıs iyelik eki genellikle birkaç kelime harici tüm kelimelerde düz ünlülü bulunmaktadır.

qabusına (قَبُوْسِنَا) (135b/02)

qamusı (قَامُوْسِي) (124b/07)

qarşusunda (قَرَشُوْسِيْنْدَه) (239b/13)

qayusı (قَاْيُوْسِي) (211a/09)

qulağıuzı (قُلَاغُوْزِي) (207a/14)

köki (كُوْكِ) (224b/01)

Metinde geçen teklik III. şahıs iyelik ekinin -sı/-si ekinin yuvarlak ünlü olarak kullanıldığı dört örnek tespit edilmiştir:

atasunuñ (اَتَاْسِيْنُكْ) (228a/14)

ikisünün (اِكْسِيْنُكْ) (174b/02)

sevgüsünü (سَوْغُسُونِي) (175a/02)

süresün (سَوْرَسُونُ) (128a/06)

c. Aitlik Eki -ğı/-gi ve -kı/-ki:

arasındağı (اَرَاْسِنْدَه غِي) (141b/13)

gecesindeki (كِيَجَسِنْدَه كِي) (154a/14)

gökdeki (كُوْكَدَكِي) (185a/08)

şudağı (صُوْدَغِي) (196b/12)

d. Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki -mı/-miş:

bükülmüş (بُكْمِشْ) (199b/12)

dügülmüş (دُوْغْمِشْ) (214b/01)

buyurmuş (بِيُوْرْمِشْ) (141a/02)

oķumış (اُوْقُمِشْ) (184b/04)

e. Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki Sıfat-Fiil Eki -mı/-miş:

ölmiş putlar (اُولْمِشْ) (212b/12)

uyunmuş kandan (اُوْيُنْمِشْ) (144b/10)

yandırılmış odıdur (يَانْدُرْلِمِشْ) (171a/15)

yogrulmuş kınā (يُوْغْرُلْمِشْ) (214a/15)

yonulmuş putlar (يُونْلُمِشْ) (212b/06)

f. Pekiştirme Görevinde Kullanılan Emir 2. Tekil Şahıs Eki -ğı/-gil:

görgilki (كُوْرْكَلَكِي) (224a/15)

ķoğıl (قُوْغَلْ) (130b/04)

ķorkutğıl (قُوْرُقْتُغَلْ) (182b/02)

oķuğıl (اَقُوْغَلْ) (229a/09)

ulaşdurğıl (اُولْشُدُوْرُغَلْ) (120b/16)

urgıl kim (اُوْرُكَلْ كِم) (129a/01)

yürütgil (يُوْرُتْكَلْ) (180b/10)

2. Eski Oğuz Türkçesi Devresinde Yuvarlaklık-Düzlük Uyumu Dışında Kalan Sürekli Düz Ünlülü Ekler:

-ıcağ/-icek Zarf-Fiil Eki:

bögüricek (بُوْگُرِجَکْ) (235a/16)

bulıcağ (بُولُیْچَاقْ) (160a/15)

göricek (کُورِجَکْ) (120a/10)

olıcağ (اُولُیْچَاقْ) (174a/13)

toğıcağ (طُوْغُجَاقْ) (215a/14)

3. Ünlüsü -Bazen- Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Girerek Ünlüsü Düzleşen Ekler:

Zarf-fiil Eklerinden -(y)up/-(y)üb:

sevib (سَوِیْبْ) (178b/03)

Fiilden İsim Yapma Eki -(y)ucı/-(y)üci, -(y)ıcı/-(y)ici:

Eski Türkçeden beri kullanılan -ğUçI ekinin düzlük-yuvarlaklık uyumu dışında olduğu görülmektedir. Metnimizde bu ekteki -ğ sızıcı sesinin erimesi ile hem -UcI şekilleri hem de -IcI şekilleri görülmektedir.

azdurucı (اَزْدُورُجِی) (146b/02)

getürücü (گِتُورُجِی) (183b/05)

koyucıdur (قُیُوجِی دُر) (230b/13)

unutdurucı (اُونُتْدُورُجِی) (146b/02)

yarlıgıyıcısın (یَزْلِیْغِ یَزْلِیْغِیْجِیْسِیْن) (133b/14)

şaklayıcılar (صَقْلَیْجِیْلَر) (142b/06)

ediciler (ایدیجِلَر) (170b/05)

2.1.1.3. Ünlü Değişimi

Kişî zamirlerinden olan “sen” ve “ben” zamirlerine yönelme ekinin gelmesiyle -e- ünlüsü -a- sesine dönüşmektedir. Metinde de bu kullanım mevcuttur.

baña (بَکْ) (130a/06)

saña (سَکْ) (133a/04)

aḡa (اڭ) (197a/01)

2.1.1.4. Yuvarlaklaşma

Eski Oğuz Türkçesi devrinde kelime içi sözlüklerde ve eklerde yuvarlak ünlüye dönüşmektedir. Bu durumun metinde görülen bazı nedenleri vardır:

1. Dudak Ünsüzleri Nedeniyle:

Dudak ünsüzlerinden b, p, m, ve v sesleri kelime kök ve gövdelerindeyken yanlarındaki ı/i dar ünlülerinin yuvarlaklaştığı görülmektedir:

demür (دَمُور) (172a/06) (KTG)

yavuz (يَاور) (136a/13) (KTG)

kapu (قَپو) (120b/12)

tapusunda (طَپوسُندَن) (227b/07)

2. -g/-ğ Sızıcı Ünsüz Seslerinin Erimesi Sebebiyle:

Eski Türkçede kelimenin sonlarındaki -g/-ğ sesleri Eski Oğuz Türkçesinde düşerek kendisinden önce gelen ünlü sesi yuvarlaklaştırmaktadır:

aru (ارُو) (238a/08)

kapu (قَپو) (120b/12)

ķuru (قُرُو) (223a/09)

şaru (صَرُو) (173a/08)

tapusunda (طَپوسُندَن) (227b/07)

ķamu (قَمو) (133a/11)

-ğ/-g ünsüzünün düştüğü hâlde kendinden önceki ünlünün yuvarlaklaşmadığı kelimeler de bulunmaktadır:

acısı (اَجِسي) (171a/16)

biti (بِتي) (225a/05)

diri (ديري) (149b/16)

ķatı (قَتي) (125a/06)

süci (سُجي) (151a/12)

ķarşu (قَرَشُو) (199a/16)

tapusunda (طَبُوسُنْدُنْ) (227b/07)

-ğ/-g sesinin erimeye uğramadığı halde kendinden önceki ünlü sesin yuvarlaklaştığı örnekler mevcuttur.

karşuğıdı (قَرْشُوغْدِي) (173b/14)

3. Benzeşme Nedeniyle:

Eski Türkçe devrinde düzlük-yuvarlaklık uyumunun olmayıp düz ünlülerin kullanıldığı ancak Eski Oğuz Türkçesi devrinde düz ünlünün yuvarlaklaştığı sözcükler vardır:

a) Kelimenin ilk hecesinde bulunan düz ünlü, ikinci hecesi ise yuvarlak ünlülü olan ve Eski Türkçede görülen bedü- kelimesinde de b dudak sesinin ve ikinci hecede bulunan yuvarlak sesin tesiriyle ilk hecede bulunan düz ünlü sesin yuvarlaklaştığı görülmektedir: büyük (بُيُوكْ) (130a/02)

b) İlk hecesinde yuvarlak; ikinci hecesinde düz ünlü bulunan kelimenin ilk hecedeki yuvarlak sesin tesiriyle metnimizde birkaç yerde yuvarlaşarak uyuma girdiği görülmektedir:

çürüyüp (چُورُيُوبْ) (123a/15)

koruna (قُورُنَا) (119b/08)

uyudı (اُويُودِي) (152a/13)

yürüdiler (يُورُودِيلَر) (222b/13)

Eklerde Görülen Yuvarlaklıklar

Ünlüleri dudak ünsüzlerinin tesiriyle yuvarlaşan ekler:

2. Çoğul ve Teklik Şahıs İyelik Eki: -(u)η/-(ü)η, -(u)ηuz/-(ü)ηüz:

sinlelerüñüzü (سِنَّلَه لَرْكُوزِي) (167a/08)

gözünüzile (كُوزُكُوزِيَه) (167b/13)

dırnağunuzı (دِرْنَاغُكُوزِي) (133a/05)

turağunuz (طُورَاغُكُوزُ) (236a/11)

aduñ (اْدُكْ) (231b/14)

yoluña (يُولُوكَا) (122a/02)

1. Çoğul ve Teklik Şahıs İyelik Eki: -(u)m/-(ü)m, -(u)muz/-(ü)müz:

dilekümüz (دِلَاكُمُ) (121b/17)

gönlüm (كَوْنُكُم) (199b/16)

karındaşum (قَرْنِدَاشُكُم) (119b/03)

kızum (قِيزُكُم) (119b/11)

uçmağumuzı (اُوْچْمَاغُمُوزِي) (128b/09)

üçümüz (اُوْچُكُمُ) (223b/13)

yüzüm (يُوْزُكُم) (135b/08)

Görülen Geçmiş Zaman Teklik 1. Şahıs Eki: -du/-dü:

ağladum (اَغْلَدْتُ) (135b/14)

bisledüm (بَسْلَدْتُ) (135b/09)

daratdum (دَارَتْدُكُم) (219b/08)

şandum (صَنْدُكُم) (200a/11)

üleşdüm (اُولُشْدُكُم) (210b/12)

yedüm (يِيْدُكُم) (223b/07)

Zarf-fiil eki olan -p ekinin bağlama ünlüsü metinde birkaç örnek harici yuvarlak ünlülü olarak eke dâhildir.

binüb (بِنُبْ) (193a/07)

buğalub (بُغَالُوبْ) (206b/07)

iledüb (اِيلْدُوبْ) (128a/14)

ölüb (اُولُوبْ) (157b/13)

şarub (صَارُوبْ) (240b/04)

tırub (طُورُوبْ) (238b/04)

Zarf-fiil eklerinden olan -p ekinin bağlama ünlüsünün düz ünlü görüldüğü bazı örnekler şunlardır:

berkidib (بَرْكِدِبْ) (240a/03)

sevib (سَوِبْ) (178b/03)

vëribiyüb (وِرِيْبِيْبْ) (170a/12)

1. -ğ/-g Sızıcı Ünsüz Seslerin Erimesiyle Yuvarlak Olan Ekler:

Sıfat Eki -lu/-lü:

görgülü (كُورْگُولُ) (134b/06)

sevgülü (سَوْگُولُ) (121a/04)

taşlu (طَاشْلُ) (160b/06)

tatlu (طَاطْلُ) (184b/16)

kuru (قُرُ) (223a/09)

adlu (اَدْلُ) (208a/01)

yaşlu (يَاشْلُ) (145b/02)

yazuklu (يَازُقْلُ) (147a/08)

-(y)ucı/-(y)üci Fiilden İsim Yapım Eki:

Eski Türkçe dönemi itibariyle -gUçI şeklinde karşımıza çıkan bu ek -ğ sızıcı sesinin erimesiyle -UçI, -IcI şekilleriyle metnimizde görülmektedir.

azdurucı (اَزْدُورُجِي) (146b/02)

edicidir (اِيْدِيْجِيْدُر) (206a/15)

getürücü (گِْتُورُجِي) (183b/05)

kurtarıcılar (قُورْتَارِيْجِلَر) (161a/04)

unutdurucı (اُوْنُتْدُورُجِي) (146b/02)

yalanlayıcıdur (يَلاَنْلَایِجِيْدُر) (147b/08)

2. Benzeşme Sonucu Yuvarlaklaşan Ekler

İsimden İsim Yapım Eki -cuḡ/-cük:

kocacucḡ (قُوجَاجُḡ) (135b/15) - қоҗақуғ (قُوجَاجُḡ) (135b/16)

oḡlancucḡ (اُوْغْلَانْجُḡ) (178a/06)

İsimden İsim Yapım Eki -suz/-süz:

gözsüz (كُورْسُز) (131a/03)

şusuz (صُوسُز) (229b/10)

öksüz (اُوْگْسُز) (227b/05)

belürsüz (بَلُورُسُز) (137a/12)

kolaysuz (قَوْلَايُسُز) (231b/07)

İlgi Eki -uñ/-üñ, -nuñ/-nüñ, (-nun/-nün):

anuñ (اَنُوك) (120a/01)

bunuñ (بُونُوك) (149b/02)

bunun (بُونُون) (198a/05)

kendünün (كَنْدُونُوك) (191a/16)

dünün (دُونُوك) (150b/01)

bugünün (بُونُونُوك) (157b/04)

Fiilden Fiil Yapan Çatı Eklerinin Koruyucu Ünlüsü:

Çatı eklerinin koruyucu sesleri ekinde yuvarlak ve düz biçimde kullanılmıştır:

açılmaya (اچِلْمَا) (172a/08)

kurtulmak (قورتۇلماق) (148a/14)

şorulmaya (شورۇلمايە) (224b/01)

yazılmaya (يازلمايە) (185b/15)

çekilmiş (چەكىلمىش) (185a/06)

dérilüb (دِيرْلُب) (191b/12)

2.1.1.5. Düzleşme

Ünlüsü Düzleşen Ekler:

a) İsim Yapma Eki -lık/-lik:

Metinde geçen bu ek hem yuvarlak hem de düz ünlülü biçimleriyle kullanılmaktadır:

tanıklık (طَانِقْلُق) (232b/09) - tanıklık (طَانُقْلُق) (232b/09)

ululuk (اولۇلۇق) (233a/03) - ululuğa (اولۇلغا) (134b/13)

kovculuğu (قوچىلۇغۇ) (170a/14) - kovculuk (قوچۇلُق) (183b/09)

dirlik (دِرْلِك) (165a/08)

délülüklerine (دِلُولُكِرِيئە) (195a/08)

yıllık (يِلْلُق) (239b/16)

katılıklarının (فَاتِلْفَلِرِنُوكْ) (125a/06) (<katıg)

b) Fiilden Fiil Yapan Çatı Eklerinin Koruyucu Ünlüsü:

Metnimizdeki çatı eklerinin koruyucu ünlüsünün yuvarlak ve düz şekilleriyle iki farklı şekilde bulunduğu görülmektedir:

ayrıla (اَيْرِيْلَه) (196b/14) - ayrulur (اَيْرُولُور) (233b/03)

dökileler (دُوكِيَلَار) (125a/09) - döküldi (دُكُلْدِي) (173a/08)

kurtılaydı (قُورْتِلَايْدِي) (124b/15) - kurtulmağa (قُورْتَلْمَا) (204b/15)

şorılır (صُورِلُور) (124a/06) - şorulmaya (صُورُلْمَا) (224b/01)

bulunmaz (بُولْنَمَز) (238b/13) - bulundu (بُولْنْدِي) (158a/04)

korınu (قُورِنُ) (146b/11) - koruna (قُورُنَا) (119b/08)

dürüşir (دُورُŞIR) (128b/04) - dürüşgil (دُورُŞIKIL) (140b/11)

döndiremidiler (دُونْدِيرِيْمِدِيلَر) (121b/09) - döndürmedim (دُونْدُورْمِدِيْم) (219b/09)

Kelime Kök ve Gövdelerinde:

a) “için” sözcüğü Eski Türkçede “üçün” şekliyle görülmektedir. “ç” sesinin taşıdığı boğumlama özelliğinden dolayı kelime başındaki “ü” sesi düzleşerek “i” şeklini almıştır: içün (اِيْچُون) (131b/06)

Metinde bir kelime “üçün” sözcüğü daralmaya uğramadan yazılmıştır:

anuñücündür (اَنُوكْجُونْدُ) (174b/04)

b) Tarihî Türk lehçelerinden Eski Türkçe devrinde yuvarlak ünlülü hâliyle bulunan “tüp” kelimesinin ünlüsü daralarak “dib” hâlini almıştır.

dibinde (دِيْبِنْدَه) (136b/12)

Eski Türkçede Yuvarlak Ünlülü Görülüp Metinde -Bazen- Ünlüsü Düz Olan Ekler:

a) Ettirgenlik Eki -ur/-ür, -dür/-dür, -dır/-dir:

Eski Oğuz Türkçesi döneminde yuvarlak ünlü biçimiyle görülen bu ek metinde de çoğunlukla yuvarlak ünlü biçimiyle; az sayıda örnekte de düz ünlülü biçimindeki kullanımına rastlanmaktadır:

baturdı (بَاتُورْدِي) (127b/10)

içüreler (اِيْچُورَه لَر) (178b/02)

toğurdı (طوغۇردى) (230b/03)
toyurdı (طيۇردى) (125b/02)
yügürür (يۈگۈرۈر) (216b/12)
bindürdi (بىندۈردى) (137a/10)
ërişdürdi (ايرىشدۇردى) (213b/05)
söyündürürdi (سۈيۈندۈرۈردى) (161a/15)
üleşdürürler (اۈلەشدۈرۈرلەر) (161b/08)
bulaşdırdı (بۇلەشدىردى) (228b/10)
indirdi (اندىردى) (133a/07)
kandırdılar (قەندۈردىلەر) (169b/13)

b) Sıfat Eki -lıg, -luğ, -luğ:

Bu sıfat ekinin kullanımında çeşitlilik bulunmaktadır.

çoklıkla (چوققۇلغۇ) (159a/11) - çoklulugundan (چوققۇلغۇندىن) (166b/02)
ululıgını (اولۇلغىنى) (124b/16) - ululugın (اولۇلغىنى) (232a/03)
karañulıgı (قاراڭۇلغى) (126b/02) - karañuluk (قاراڭۇلۇق) (126b/02)
dogrılıgına (دۇغرۇلغىنا) (210a/07)

c) Fiilden İsim Yapım Eki -ucı/-üci > -ıcı/-ici:

yalanlayıcıdur (يالانلايچىدۇر) (147b/08)
kurtarıcılar (قۇرتارىچىلار) (161a/04)
edicidir (ايدىچىدۇر) (206a/15)

2.1.1.6. Ünlü Düşmesi

İki heceli kelimelere ünlüyle başlayan bir ek geldiğinde ikinci hece ünlüsü düşmeye uğrar.

ağz (اَغز) (207a/06)
boynı (بۇيىنى) (146b/09)
burnı (بۇرۇنى) (217a/04)
karnı (قەرنى) (209a/16)
vakte (وَقْتَه) (145b/07)
oğlu (اوغۇلۇ) (191b/17)

2.1.2. Ünsüzler

2.1.2.1. Sözcük Başı Ünsüz Sesleri

2.1.2.1.1. b- Ünsüzü

b- > Ø:

Eski Türkçede bulunan bol- “olmak” fiilinin kelime başındaki b- sesi düşmeye uğramıştır:
olur (اُولُور) (178b/15)

b- > v-:

Eski Türkçeden farklı olarak kelime başı b sesinin aşağıdaki sözcüklerde v sesine dönüştüğü görülmektedir:

var (وَار) (124a/01) (<bar)

varurlardı (وَارُزْلَرْدِي) (175b/15) (<bar-)

vürür (وَيُرُر) (121a/09) (<ber-)

2.1.2.1.2. k- Ünsüzü

k- > g-:

Metinde geçen sözcük başı k sesi genellikle tonlulaşarak g sesine dönüşmektedir:

gemide (كَمِيدَه) (208a/01) (<kemi)

gece (كِيَجَه) (126a/16) (<kèce)

gerek (كَرَك) (120a/12) (<kergek)

güyürdiler (كِيُورْدِيلَر) (200a/05) (<kèy-)

göñülleri (كُؤْغُلَرِي) (164a/10) (<köñül)

gün (كُون) (140b/04) (<kün)

göz (كُوز) (161a/12) (<köz)

ķ- > ħ-:

Söz başı ķ sesinin sızıcı ses olan ħ sesine dönüştüğü görülmektedir:

ħatunlaruġa (ĤATUNLARUĖA) (194a/07)

k- = k-

Bugünkü şekillerine bakarak metinde görülen sözcük başı k ünsüz sesinin korunduğunu söyleyebileceğimiz örnekler şunlardır:

kendüz (كُنْدُز) (226a/12)

kez (كَز) (121b/15)

kişi (كِشِي) (180a/13)

kimse (كِمْسَه) (173b/09)

kelebege (كَلَابَكَه) (164b/10)

2.1.2.1.3. t- Ünsüzü

Kelime başı t ünlüsünün d ünlüsüne değişimi çoğunlukla ince ünlü kelimelerin başında gerçekleşmiştir:

depeledi (دَپَلَدِي) (122b/12)

dipsüz (دِپْسُوز) (206a/04)

diri (دِيرِي) (149b/16)

dört (دُوزْت) (121a/01)

demürden (دَمُوزْدَنْ) (187b/13)

Kalın sesle başlayan kelimelerdeyse karışık kullanım mevcuttur.

t- = t-:

Aşağıdaki örneklerde “t” sesinin korunduğu görülmektedir:

тамудан (ظَامُودَنْ) (148a/16)

тaмaрлaр (ظَمَزَلَر) (171b/09)

тағ (طَاغ) (141b/14)

тоғри (طُوغْرِي) (129b/11)

тоқсан (طَوْقْسَان) (142b/12)

t-> d-:

Kalın ünlülü kimi kelimelerde t- > d- ses değişiminin olduğu görülür:

дuraқларını (دُورَاقْلَرِنِي) (156a/16)

даш (دَاش) (173a/07)

duzağına (دۇزاغنا) (199b/10)

t- ~ d-:

Aşağıdaki örneklerde kalın ünlülü sözlüklerde görülen t- ~ d- nöbetleşmesi:

taş (طاش) (183a/05) - daş (داش) (173a/07)

taşlu (طاشلو) (184b/16) - datlu (داتلو) (151a/01)

toğar (طغار) (128b/12) - doğa (دۇغا) (195a/16)

tolurdılar (تولۇردىلار) (175a/03) - dolduram (دۇلدۇرام) (147a/12)

tır (طۇز) (225b/16) - dura (دۇرا) (171b/13)

ıtarsaıuz (طۇتارسكۇز) (228a/07) - dutalar (دۇتلار) (171a/04)

2.1.2.2. Sözcük İçi ve Sözcük Sonu Ünsüz Sesleri

2.1.2.2.1. -b Ünsüz Sesi

-b > Ø:

şu (صۇ) (144b/03) (<sub)

-b/-b > -v/-v:

ev (أۇ) (134b/04) (<eb)

sevgisi (سۆكسى) (137a/15) (<sebig)

yalvardı (يالواردي) (227b/14) (<yalbar-)

yavlaķ (يولق) (145a/14) (<yablak)

yavuz (ياورۇ) (136a/13) (<yabız)

2.1.2.2.2. -d- Ünsüz Sesi

-d- > -y-:

Türk lehçelerinin tarihî seyrinde “d” sesinin “y” sesine dönüştüğü görülmektedir:

ayak (آياق) (123b/08) (<adak) (KTG)

büyük (بۈيۈك) (130a/02) (<bedük) (KB)

eyü (آيو) (138a/05) (<edgü) (KB)

kuyu (قيو) (214a/11) (<kudug) (DLT)

uyudı (اُوِيُودِي) (152a/13) (<udı-)

-d- > -y:

gëydün (گَيْدُنْ) (167a/03) (<ked-)

koyluşurlar (قُوِيلُوشُرْلَر) (164b/06) (<kod-)

2.1.2.2.3. -ğ/-g- ve -ğ/-g Ünsüz Sesleri

-v- < -ğ-:

gögercini (كُوْگَرْجِيْنِي) (226b/14)

şovuk (صُوُوقْ) (168a/09)

tavuk (تَاوُوقْ) (237a/04)

yavuk (يَاوُوقْ) (225a/11)

-ğ, -g > Ø:

Eski Oğuz Türkçesi devrinde düşen çok kelimelerin ve eklerin ortasındaki -ğ/-g'lerin düştüğü örnekler şunlardır:

a) Çok Heceli Sözcük Sonunda:

biti (بِيْتِي) (225a/05) (<bitig)

diri (دِيْرِي) (149b/16) (<dirig)

katı (قَاتِي) (125a/06) (<katıg)

ötü (اُوْتُو) (150b/04) (<ötüg)

kuru (قُرُو) (223a/09) (<kuruğ)

kuyu (قُيُو) (214a/11) (<kuduğ)

b) Eklerin Sonunda:

Belirtme Hâli Eki:

Metinde Eski Türkçe devrindeki -(ı)ğ/-(i)g akkuzatif ekinin ünsüzü düşmüş ve ekin koruyucu sesi ek halini almıştır.:

kendümi (كَنْدُمِي) (119b/06)

kimesneyi (كِمَسْنَه يِي) (236a/08)

ölüyi (اُولُوي) (177b/05)

dereyi (دَرَه ي) (147a/11)

Sıfat Eki -lığ/-lig:

yaşlu (يَاشُلُو) (145b/02)

yalınlı (يَالِئِلُو) (182b/15)

tatlu (طَئِلُو) (184b/16)

yazuklu (يَازُئِلُو) (147a/08)

taşlu (طَئِلُو) (160b/06)

c) Ek veya Hece Başında:

Aşağıda verilen ek başlarındaki ğ-/g- ünsüz sesi düşmeye uğrar.

Yönelme Hâl Eki -a/-e:

ağacına (اِغَاجَتَه) (130a/06)

ayağına (اَيَاغِنَا) (183a/03)

başına (بَاشَتَه) (145b/17)

duzağına (دُوزَاغِنَا) (199b/10)

oğlanına (اَوُغْلَانِنَا) (146a/15)

tağa (طَاغَه) (145a/03)

uçmağına (اُوُچْمَاغِنَه) (209a/03)

ırmağa (اِرْمَاغَه) (186b/09)

İsimden Geçişli Fiil Türetme Eki -ar/-er:

oğlancıklar görürse saçları ağara (اَغَارَه) (123b/03) (<ağ: Beyazla-)

ol azmış işleri ol onara (اَوُكَّزَه) (210a/14)

Yön Gösterme Eki -aru/-erü < -garu/-gerü:

içerü (اِيچَرُو) (172a/08)

ilerü (اِيلَرُو) (161a/11)

yukaru (يُغَارُو) (123b/08)

Sıfat-Fiil Eki -an/-en, -ğan:

gecen āyetlerüñ (گَجَنُ) (147b/02)

düşen hürmāları (دُشَانُ) (130a/05)

gelen muşābetleri (گَلَنُ) (160b/15)

inen hācīların (اِيَنَنُ) (160a/10)

yalan söz (يَلَانُ) (124a/16)

erişen rahmetüñ (اِرِيَشَانُ) (154a/14)

ölen kişi (اُولُنُ) (171b/12)

kalın adları (قَالَانُ) (204a/12)

artan şuyı (اَرْتَانُ) (186b/09)

okuğanıdı (اُوْقُوْغَانِي) (186b/03)

Zarf-fiil Eki -ınca/-ince < -gınça/-ginçe:

demeyince (دِمِيْنَجَه) (132b/01)

gelince (گِلْنَجَه) (144b/03)

kalınca (قَالْنَجَه) (171b/07)

kılmayınca (قِلْمَايْنَجَه) (153a/02)

sağışınca (سَاغِيْشْنَجَه) (132a/15)

vermeyince (وِرْمِيْنَجَه) (231a/17)

2.1.2.2.4. -k-, -k- ve -k, -k Ünsüzleri:

-k, -k > Ø:

Sözcük sonunda görülen -k/-k ünsüzleri, sözcük, -cuḳ/-cük, -caḳ/-cek, -çaḳ küçültme eklerinden birini aldığında sözcük son sesinde bulunan -k/-k ünsüzleri düşmeye uğramaktadır:

ısıcaḳ (اِسْجَاقُ) (184a/12)

karanulıcaḳ (قَرَانُولِجَاقُ) (126b/01)

şovucaḳ (صُوْجَاقُ) (125b/11)

-caḳ/-cek küçültme ekinden -cek eki geldiği hâlde düşmeye uğramayan hâli aşağıdaki örnekte görülmektedir:

gökcek (كُوكْجَكْ) (120b/10)

-k->-h/-h-:

aḥşam (أَحْشَامْ) (174a/10)

aḥşamdan (أَحْشَامْدَنْ) (153b/03)

oḥşadı (أُوحْشَادِي) (136b/16)

yohsa (يُوْحْسَه) (136a/13)

-k, -k > -ğ, -g:

a) Kelimelerdeki uzun ünlü asli vokalli tek heceli sözcüklerin sonlarındaki tonsuz k, ünlüyle başlayan bir ek alıp tonlu olan ğ ünsüzüne dönüşür:

ağırdığı (أَغْرُدْغِي) (234b/09)

bayağı (بَيَاغِي) (171b/13) (<bayağı)

kağı (قَنْغِي) (129a/01)

b) Birden fazla heceli sözcüklerde kelime gövdelerinin sonlarındaki -k ve -k ünsüz seslerine, ünlüyle başlayan ek aldığında tonlulaşmaya uğrayarak -ğ ve -g şekline dönüşmektedirler:

bıçağın (بِيْچَاغِيْنْ) (160a/12)

bucağı (بُجَاغِي) (178a/17)

dudağıla (دُوْدَاغِيْلَه) (124a/17)

ırağ (اِيْرَاغْ) (207a/11)

ırmağa (اِيْمَاغَه) (186b/09)

kulağa (قُلَاغَه) (213a/04)

tohrağa (طُورَاغَه) (125a/13)

uçmağa (اُوْچْمَاغَه) (122a/05)

yarağın (يِرَاغِيْنْ) (120a/14)

çağmağı (چَاغْمَاغِي) (161a/07) - çağmak (چَاغْمَاقْ) (161a/06)

-k-> -ğ-:

Bu sesin bazı kelimelerde her iki kullanımı da mevcuttur.

yarlıgarsağ (يَزْلِغَارْسَاغْ) (133b/16) (<yarlığa-)

ğarga (غَرْغَا) (236a/05) - (قَرْقَا) karğa (234b/10)

aşağa (أَشْغَا) (126b/14)

bayağı (بَيَاغِي) (171b/13)

ağına (أَغْنَا) (165a/01)

2.1.2.2.5. -l- Ünsüzü

-l-> Ø:

getürdi (كَتُورْدِي) (119b/03) (<keltür-)

oturdi (اُتُورْدِي) (136b/04) (<oltur-)

Eski Türkçede zamir ve sıfat olarak kullanılan “ol” metnimizde de dört örnek harici “ol” şekliyle kullanımını sürdürmüştür:

ol (اُول) (153b/10)

oldur (اُولْدُر) (120a/01)

“l” sesinin düşmeye uğradığı örnekler şunlardır:

o (اُو) (187a/15)

oñladır (اُكْلَه دِر) (231a/09)

onun (اُونُوك) (129a/15)

2.1.2.2.6. -t Ünsüz Sesi

-t > -d:

a) Çok heceli sözcük sonlarındaki -t ünsüz sesine, ünlü bir sesle başlayan ek getirildiğinde tonlulaşıp -d sesine dönüşür:

acıdıcsın (أَجِيدِجِي سِيْن) (235b/04)

ögrede (اُوْغْرَه دَه) (208b/11)

unudur (اُونُودُر) (160b/16)

yaradıcudur (يَارَادِجِيْدُر) (213a/02)

berkidib (بَرْكِدِيب) (240a/03)

korğudursın (قُوْزُقُوْدُْرْسِيْن) (147a/10)

séğirden (سَكِيْرْدَنْ) (160b/02)

b) Tek heceli sözcük sonundaki tonsuz t ünsüz sesine, ünlüyle başlayan ek getirildiğinde

tonlu hâle gelerek “d” ünsüz sesine dönüşür:

adı (أَدِي) (127a/07)

dadı (دَادِي) (177b/02)

edicidir (اِدِيْدِيْدُر) (206a/15)

gidelüm (كِيْدَه لُوْم) (131a/10)

ardına (اَرْدِنَا) (125b/13)

2.1.2.3. Tonlulaşma (Ötümlüleşme)

2.1.2.3.1. Ünlü Sesler Arası Durumda Tonlulaşma:

ç > c:

Kelimelerin gövde ve köklerinde -ç ünsüzlerinin yanına ünlü ek geldiğinde tonlu ses olan c’ye dönüşmektedir.

ağacı (اَغَاچْ) (215b/07)

kerpici (كَرْپِيچِي) (190b/05)

geceler (گِجَالَر) (196a/12)

gücünü (كُوْچِي) (129a/11)

sacı (سَاچِي) (214a/03)

kılıcın (قِلْجِيْن) (136a/16)

ucunda (اُوْچُنْدَه) (214a/06)

t > d:

Çok heceli sözcük sonlarındaki -t ünsüz sesine, ünlü sesle başlayan ek geldiğinde tonlulaşarak -d’ye dönüşür:

gecicidir (گِجِيْدِيْدُر) (181b/09)

kılıcın (قِلْجِيْن) (136a/16)

söyledicidir (سُوْیْلِيْدِيْدُر) (213a/03)

unutdurucu (اُوْنُتْدُوْرُجِي) (146b/02)

yaradıcıdur (یَارَادِجِيْدُر) (213a/02)

2.1.2.3.2. Aslî Uzun Ünlüler Nedeniyle Tonlulaşma:

Aslî uzun ünlüyle kurulmuş tek geceli sözcük sonundaki tonsuz k, k, t, ç, p ünsüzleri, ünlülü ek geldiğinde tonlu hâle gelerek g, ğ, d, c ve b ünsüzlerine dönüşmektedirler:

acın (آجِينُ) (226b/17)

adı (اَدِي) (166a/10)

çiceginün (چَجِكِينُنْ) (214a/10)

dibinden (دِبْنَدُنْ) (214a/15)

güc (كُوْجَلَهْ) (139a/15)

2.1.2.4. Ünsüz Türemesi

2.1.2.4.1. v- Sesi Türemesi:

Metnimizde vur- (<ur-) sözcüğünde görülmektedir.

ur (اُوْر) (186a/06)

Metinde “ur-”sözcüğünün bir örnek hariç hepsinde “ur-” şekliyle görülür:

vuruldu (وُرُوْدِي) (165b/12)

2.1.2.4.2. -y- Sesi Türemesi:

Türkçenin ses yapısı gereğince, ünlü bir ses ile biten köke, yine ünlü bir sesle başlayan ek gelmesi durumunda iki ünlü ses arasına -y- yardımcı ünsüzü gelmektedir:

belinleyü (بِلَكْلِيُوْ) (214a/12)

dereye (دَرِيَهْ) (136b/12)

depeleyelim (دَپَلِيلِمْ) (127a/14)

dèyü (دِيُوْ) (163a/04)

dükeliye (دُوْكَلِيَهْ) (219b/09)

dileyedüm (دِلِيْدُمْ) (151b/01)

“ile” bağlacı ve edatı, ünlüyle sona eren kök ve gövdelere gelince iki ünlü arasına -y- yardımcı sesi ile bağlanmaktadır.

geceyle (كِيَجِيلَهْ) (189b/12)

korquyıla (قُوْرُقُيِلَهْ) (230b/02)

nesneyile (نَسْنِيَلَهْ) (201b/03)

paltayıla (پَالْتَايِلَه) (212a/07)

2.1.2.5. Ünsüz İkizleşmesi

Eski Türkçede bazı kelimeler sözcük sonu bazı seslerin erimesi sonucu ikizleşmeye uğramıştır:

aşşı (أَصَّى) (182b/14) (<aşığ)

issi (إِسِّي) (130a/13) (<isig)

elli (أَلِّي) (128a/13) (<élig)

2.1.2.6. Ünsüz Uyumu

Tonsuz ünsüz ile biten sözcüklerin kök ile gövdelerinden sonra gelen ek başlarındaki tonlu ünsüzler metinde çoğunlukla uyuma girmediği görülmektedir:

ağaçdan (أَغَاچْدَنْ) (158a/13)

artukdan (أَرتُوْقْدَنْ) (205a/02)

karanlıkda (قَرَاڭلِقْدَه) (235b/16)

kuşda (قُوْشْدَه) (185a/16)

ocakda (اُوْجَاقْدَه) (240a/03)

uçmakda (اُوْچْمَاقْدَه) (130a/06)

Bu örnekler haricinde bazen uyuma girdiği örnekler de bulunmaktadır:

ağacdā (أَغَاچْدَنْ) (191b/12)

2.1.2.7. Hece Yitimi

Bu ses olayında ek-fiil olarak kullanılan -durur ekinin -dur/-dür şekline ekleşmiş hâliyle metinde rastlamaktayız. Bununla birlikte az sayıda -durur’lu şekilleri de vardır.

aқdur (أَقْدُر) (178a/16)

budurur (بُوْدُوْرُر) (191a/17)

oddur (اُوْدُدُر) (165b/09)

şayrudur (صَيْرُوْدُوْر) (224a/08)

şudur (صُوْدُر) (168a/06)

İsimden isim yapma eki olan +daş/+deş ekinin isme gelmesiyle “karındaş” kelimesinde hece yitimi görülmektedir:

kardeşleri (قَرْدَاشلَرِي) (220a/03) (<karındaş)

2.2. Biçim Bilgisi

2.2.1. Sözcük Yapımı

2.2.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler

2.2.1.1.1. -cı/-ci, -cı/-çi: Meslek, taraftarlık ve uğraşı isimleri türetmektedir.

dilenci (دِلَنجِي) (138a/06)

yardımcılar (يَارْدِمُجِيلَر) (171a/01)

yalancı (يِلَانجِي) (200a/11)

2.2.1.1.2. -cak/-cek: İsimlerden, küçültme anlamı yapan isimler türetmektedir.

gökcek (كُؤْجَك) (120b/10)

ısıcak (اِسْجَاق) (184a/12)

karanlıcak (قَرَانُولْجَاق) (126b/01)

şovucak (صُؤْجَاق) (125b/11)

2.2.1.1.3. -ca/-ce: Millet isimlerine gelerek dil adları türetmektedir.

‘arabca (عَرَبْجَه) (145b/03)

fārsice (فَارْسِيْجَه) (199a/17)

2.2.1.1.4. -cuq/-cük, -cuq, -caq: İsimlerden, küçültme, benzerlik ve sevgi ifadesi olan isimler türetmektedir.

kapurcaqdan (قَپُرْجَقْدَن) (214a/17)

kısacuk (قِسَاجُق) (151b/06)

nesnecük (نَسْنَه جُك) (138a/03)

oğlancuk (اُوْغْلَانْجُق) (178a/06)

kocacuk (قُؤْجَاق) (135b/15) - koçaçuk (قُؤْجَاقُ) (135b/16)

2.2.1.1.5. -lıq/-lik: İsimlere gelerek soyut isim türetmektedir. Metinde hem düz ünlülü hem de yuvarlak ünlülü olarak karşımıza çıkmaktadır.

aylık (اَيْلِيْق) (178a/15)
çokluk (چوْقُلُق) (197a/12)
çömerdlık (چۆمۆرلُق) (129a/17)
delülikden (دَلُولِگْدَنْ) (142b/08)
günlük (كُونُلُك) (213b/04)
tanıklık (طَانِیقْلُق) (158a/02)
sayruluk (صَیْرُولُق) (215a/14)

2.2.1.1.6. -(ı)ncı/-(i)nci, -(u)ncı/-(ü)nci: Sıra sayı sıfatları türetir:

birinci (بَرِنجِي) (173b/08)
ikinci (اِيكِنجِي) (124a/08)
üçüncü (اُوْچُنْجِي) (149b/15)
dördüncü (دُوْرْدُنْجِي) (121b/17)
beşinci (بَشْنْجِي) (151a/13)

2.2.1.1.7. -lu/-lü (-lı li): Türkçede en fazla kullanılan isimlerden isim türetme ekidir. Yuvarlak şekillerinin kullanıldığı bu ekin düz ünlülü hâllerine rastlanılmamaktadır:

ağırlıklıdur (اَغْزِلْغُلُوْدُر) (121b/04)
datlu (دَاتْلُو) (151a/01)
kaygulu (قَیْغُلُو) (138b/02)
koşulu (قُقُولُو) (120b/10)
taşlu (طَاشْلُو) (160b/06)

2.2.1.1.8. -sız/-siz, -suz/-süz: Yokluk bildiren isimler türeten ektir.

belürsüz (بَلُوْرْسُوْز) (137a/12)
destürsüz (دَسْتُوْرْسُوْز) (231a/15)
dipsüz (دِپْسُوْز) (206a/04)
öksüz (اُوْگْسُوْز) (227b/05)
seşsiz (سَکْ سِز) (240b/05)
yersiz (یَزِیْسِز) (141b/03)

2.2.1.1.9. -(i)rak/- (i)rek:

ağrakdur (اَعْرَقْدُر) (178a/14)

şogırak (صُوْغِرَقْ) (230b/09)

ıatlurakdur (طَلُوْرَقْدُر) (178a/13)

yègrek (يَكْرَكْ) (192b/11)

2.2.1.1.10. -daş/-deş:

karındaşum (قَرِنْدَاشُمْ) (119b/03)

yoldaşımızdur (يُولْدَاشِمِزْدُر) (186a/14)

bedeş (بَكْدَشْ) (188a/05)

2.2.1.1.11. -çık:

balçıkdan (بَالْچَقْدَنْ) (173a/01)

2.2.1.1.12. -cügüz, -çegiz:

Küçültme anlamı katan iki örneği bulunmaktadır.

kıtmır itcügüzi (اِتْجُوْگُزِي) (200b/01)

iki gözçegizi (كُوْزْچَكِرِي) (196a/09)

2.2.1.1.13. +düz:

gündüz (گُنْدُزْ) (1557a/12)

2.2.1.1.14. +ndü:

ikindü (اِكِنْدُو) (170a/01)

2.2.1.2.2. -di/-di, -du/-dü:

çağıldısı (چَاغِلْدِسي) (234b/13)

furuldısı (فُرُولْدُسي) (234b/13)

2.2.1.2. İsimden Fiil Yapan Ekler

2.2.1.2.1. -(a)r/-(e)r: İsimlerden, geçişsiz fiiller türeten yapım ekidir:

ağara (أَغَارَة) (123b/03)

kararsa (قَرَارَسَا) (215b/10)

şarara (صَرَارَه) (127b/02)

2.2.1.2.2. -la/-le: İsimlerden geçişli ve geçişsiz fiiller türeten yaygın bir ektir:

bağladı (بَغْلَدِي) (137a/06)

boğazladuğı (بُوْغَاْزْلُدْغِي) (166a/08)

beklemege (بَكْلَمَكَه) (131b/03)

evlemeyeler (أَوْلَمَيَا) (122b/17)

kılıçladı (قِلْجَلْدِي) (127b/14)

meleyicek (مَلَيْجَكْ) (235b/04)

yalanladı (يَلَانْلَدِي) (129b/06)

2.2.1.2.3. -a/-e: Geçişli ve geçişsiz fiiller türetir:

bunamağa (بُونَامْغَا) (142b/15)

oynar (اُوْیْنَار) (136b/13)

2.2.1.2.4. -lan/-len: -la ekine -n çatı ekinin gelmesiyle genişletilerek oluşan ektir.

yağmalandı (يَغْمَالَنْدِي) (199b/16)

taşalandı (تَاصَلَنْدِي) (206b/10)

evlendi (أَوْلَنْدِي) (211b/07)

gizlenür (كِزْلَنْوُر) (217a/06)

ögütlene (اُوْكُوْتْلَنْا) (120a/12)

2.2.1.3. Fiilden İsim Yapan Ekler

2.2.1.3.1. -ğan/-gen: Sıfat-fiil ekidir.

okuğanıdı (اُوْقُوْغَانْدِي) (186b/03)

2.2.1.3.2. -ek/-ak: Fiillere gelerek alet ve kalıcı isimler yapmaktadır.

duraklarını (دُوْرَاَقْلَرِنِي) (156a/16)

bıçakıla (بِيْچَاَقْلَه) (227a/02)

2.2.1.3.3. -ma/-me: kalıcı isimler yapan bu ek isim-fiil olarak kullanılmaktadır.

kazma (قَزْمَا) (177a/12)

yağma (يَغْمَا) (160b/08)

2.2.1.3.4. -mağ/-mek: İsim-fiil olarak kullanılan bu ek, ayrıca kalıcı isimler de yapar:

çağmak (چَغْمَاق) (161a/06)

etmegdür (اَتْمَكْدُر) (168b/12)

yemekden (يَمَكْدَنْ) (211a/08)

2.2.1.3.5. -u/-ü: Fiillerden isim türetir.

koğu (قُغُو) (123a/12)

ölü (أَلُو) (223a/06)

yazu (يَازُو) (146a/14)

2.2.1.3.6. -(y)ucı/-(y)üci, -(y)ıcı/-(y)ici (-ıgçı/-igçi):

Eski Oğuz Türkçesi devrinde fiilden isim yapma -ıcı/-ici, -ucı/-üci eklerinin düz ve yuvarlak biçimleri kullanılmıştır. Metinde de bu kullanım farklılıklarının olduğunu görmekteyiz:

koyucıdur (قُيُوجِي دُر) (230b/13)

getürücü (كَتُورُوجِي) (183b/05)

tapıcılarıu (طَپْجِيلَرُوك) (187a/07)

yalanlayıcıdur (يَالَانْلَيجِيْدُر) (147b/08)

yarlıgayıcıdur (يَزِلْغَايجِدُور) (181b/10)

2.2.1.3.7. -uğ/-ük: Metinde yuvarlak ünlülü kullanımı çoğunluklu olarak kullanılmakla beraber düz ünlülü hâlleriyle fiilden isim türetme görevindedir.

ayruğ (اَيْرُوك) (122a/03)

artuğ (اَرْتُوك) (238b/15)

bölük (بُلُوك) (172b/15)

delük (دَلُوك) (173a/10)

konuğ (قُونُوك) (168a/11)

uyanık (اۇيانىق) (195a/09)

2.2.1.3.8. -gü: Bu ek sadece bir kelimedede görülmektedir:

sevgüsünü (سۆڭسۈنى) (175a/02)

2.2.1.3.9. -gün/-gun:

azgunlık (اَزْغۇنلىق) (124b/06)

taşgunluğu (طاشْغۇنلۇقى) (145b/15)

göçgüncisin (كۆچكۈنْجىسىن) (235b/02)

2.2.1.3.10. -k:

ırak (اِرَاق) (174b/13)

uzakdan (اَزْأَقْدَنْ) (159a/07)

budak (بۇدَاق) (129a/16)

elek (اَلْكَ) (177a/12)

kürek (كۈرْكَ) (196b/08)

tarak (طَرَاق) (214a/09)

yarak (يَرَاق) (120a/12)

şovuk (صُووق) (168a/09)

bezek (بَزْكَ) (135b/04)

dilek (دِلْكَ) (179b/07)

ortak (اورتَاق) (180b/04)

uvağ (اُوُوَق) (240a/01)

2.2.1.3.11. -(ü)m/-(u)m, -(i)m/-(ı)m:

ölüm (اُولۇم) (207a/01)

içim (اِيچِم) (199b/15)

adımın (اَدِيْمِنْ) (199b/10)

2.2.1.3.12. -mur:

yağmur (يَغْمۇر) (226a/10)

2.2.1.3.13. -n:

ekin (اَكِينُ) (163a/10)

2.2.1.4. Fiilden Fiil Yapan Ekler

-gür:

dirgüren (دِيرْكَوَرُ) (197a/16)

irgürem (اِرْكَوَرَمُ) (198a/01)

2.2.1.4.1. Dönüslü Çatı Yapan Ek:

-(ı)n/-(i)n: Ekin koruyucu ünlü sesi düz olmakla beraber yuvarlak şekilleri de kullanılmaktadır:

bulınmaz (بُولْنَمَزُ) (238b/13)

görinmedi (كُورْنَمَدِي) (121a/16)

sevinışdiler (سَوِنْشَدِيلَرُ) (152a/01)

bulunur (بُولْنُورُ) (177b/03)

bağlana (بَغْلَنَا) (171b/16)

dayanmış (دَيَانِمِشْ) (135b/15)

yağmalandı (يَغْمَالَنْدِي) (199b/16)

2.2.1.4.2. Edilgen Çatı Yapan Ek:

-(ı)l/-(i)l: Genellikle düz bağlayıcı sese sahip olan bu ek ünsüz sesle biten fiillerin sonuna gelen ektir. Metinde geçen ekin, yuvarlak ve düz ünlü ile bağlayıcı ses ile kullanıldığı görülmektedir:

atılmış (اَتْلِمِشْ) (164b/15)

gerildi (گِرْلَدِي) (146b/13)

kovılmışdur (قُولْمِشْدُرُ) (232a/02)

şatılmasa (صَاتْلَمَاسَه) (240b/07)

yaradılmış (يَرَادْلِمِشْ) (233a/08)

buyuruldu (بِيُوْرُلْدِي) (155b/12)

vuruldu (وُرُولْدِي) (165b/12)

2.2.1.4.3. İşteş Çatı Yapan Ek:

-(ı)ş/- (i)ş-(u)ş: Metinde geçen işteş ekinin genellikle düz şekilde olduğu; nadir olarak da yuvarlak şekillerinin kullanıldığı görülmektedir:

buluşdılar (بُولُشْدِيلَر) (144a/13)

çekişdiler (چَكِشْدِيلَر) (166b/10)

duruşdılar (دُورُشْدِيلَر) (121b/09)

gülişürler (گُليشُورَلَر) (170b/14)

tanışdılar (طَانِشْدِيلَر) (127a/14)

2.2.1.4.4. Ettirgen Çatı Yapan Ek:

Geçişsiz ve geçişli fiillere gelerek yeni geçişli fiiller türetmeye yarayan ettirgen ekler metnimizde şu şekildedir:

-dur/-dür:

bindürdi (بِنْدُورْدِي) (137a/10)

erişdürdi (ايرِشْدُورْدِي) (213b/05)

söyündürürdi (سُوْیُورْدُورْدِي) (161a/15)

üleştürürler (اُولُشْدُورُورَلَر) (161b/08)

yédürdi (يَدْورْدِي) (168a/11)

Geçişsiz fiillere gelerek geçişli fiiller türetmeye yarayan ettirgen çatı ekleri:

-ur/-ür: Ekin ünlüsü hem yuvarlak hem de düz ünlülü şekilleriyle bulunmaktadır.

arturdi (اَرْتُورْدِي) (199a/12)

bişürem (بِشُورَم) (163a/05)

pişürdügümden (پِشُورْدُكْمَنْدَنْ) (161a/13)

toğurdi (طُورْغُورْدِي) (230b/03)

yogurmağdan (يُوْغُورْمَغْدَنْ) (131a/11)

çağırışlırıldı (چَاغِيرِشْلِيلَرْدِي) (212a/01)

yügirür (يُوْگُورُور) (216b/12)

-ar/-er:

çıķardı (چىقازدى) (173a/04)

ķızara (قىزاره) (127b/02)

giderdi (كىدردى) (138b/03)

-(ı)t/-(i)t: Bu ekin yardımcı ünlüsü çoğunlukla düz, nadiren yuvarlak ünlü şekilleri ile bulunmaktadır.

bayıtdı (بايىتدى) (137b/02)

eskitdüñ (اسكىتدۇڭ) (167a/03)

ķorkudursın (قورقۇدۇرسىن) (147a/10)

2.2.2. İsimler

2.2.2.1. İsim Çekimi

2.2.2.1.1. Çokluk Eki

-lar/-lar:

altunlar (آلتۇنلار) (218b/14)

ırmaķlar (ىرماقلار) (156b/14)

ţamarlar (طەمەزلەر) (171b/09)

ţavarlar (طۈۋرلەر) (171a/01)

yılduzlar (يىلدۇزلار) (150a/03)

-an:

oğlan (اۇغلان) (135b/07)

2.2.2.1.2. İyelik Ekleri

1. Tekil Şahıs: -(ı)m/-(i)m/-(u)m/-(ü)m:

Eski Oğuz Türkçesi devrinde iyelik ekinin koruyucu ünlüleri her zaman yuvarlak ünlülüdür. Fakat metnimizin içerisinde bu yuvarlak koruyucu ünlülerin yanında düz koruyucu ünlüler de kullanılmaktadır:

diñlendüğüm (دِئْئَئْدُؤْؤُؤْم) (144b/06)

oturduğum (اؤْتُؤْرْدُؤْؤُؤْم) (238a/17)

ıurduğum (تُؤْرْدُؤْؤُؤْم) (238a/17)

başım (بَاشِئْم) (135b/05)

ıarındaşıım (قَرِئْئَئْئَئْئِئْم) (178b/09)

sevdigim (سَؤْدِئِئْئِئْم) (144b/15)

2. Tekil Şahıs: -(ı)ı/- (u)ı, -(u)n:

ataı (اْتَاْئْ) (169a/12)

dedei (دَدَاْئْ) (169a/12)

düşmānuı (دُئْئَمَانُؤْ) (179a/14)

gönlüıi (كُؤْئُؤْئِ) (138b/12)

ıurbānuı (قُؤْئَبَانُؤْ) (179a/09)

namāzıı (نَمَازَاْئْ) (179a/09)

taırıı (تَاْئْئِئْئِ) (174a/14)

3. Tekil Şahıs: -ı(n), -i(n)/-u(n)/-ü(n), -sı(n)/-si(n): Tekil 3. şahıs iyelik ekinin düz ve yuvarlak biçimleri mevcuttur.

ağırısı (أَغْرِئْسِ) (171a/16)

bitisi (بَئْئِئِ) (141a/12)

boynun (بُونُؤْ) (146b/11)

gemisin (كَمِئْسِئْ) (170a/11)

gögi (كُؤْئِ) (212a/14)

gözün (كُؤْؤْ) (227a/02)

ıamusın (طَامُؤْسِئْ) (119b/04)

Metinde geçen teklik III. şahıs iyelik eki olan -sı/-si ekinin düz ünlülü olarak kullanılmadığı dört örnek tespit edilmiştir:

atasunuı (اْتَاْئْسُؤْ) (228a/14)

ıkisünüı (اِكِئْسُؤْ) (174b/02)

sevgüsünü (سَؤْؤْؤْؤْؤْ) (175a/02)

süresün (سُؤْؤْؤْ) (128a/06)

1. Çoğul Şahıs: -(ı)mız/-(i)miz/-(u)muz/-(ü)müz/-(ı)muz/-(i)müz:

adımız (آدِمُز) (206b/14)

peygamberimiz (پَيَغَمْبَرِیْمُز) (232b/05)

uçmağumuzu (اُچْمَاغُمُوزِی) (128b/09)

üçümüz (اُچُومُز) (223b/13)

yoldaşımızdır (یُولْدَاشِیْمِزْدُر) (186a/14)

‘ibādetimizi (عِبَادَتِیْمِزِی) (230b/15)

2. Çoğul Şahıs: -ıuz/-üüz:

turağunuz (طُورَاغُؤْز) (236a/11)

kitābunuz (کِتَابُؤْز) (237b/05)

dırnağunuz (دِرْنَاغُؤْزِی) (133a/05)

aranızda (آراکُؤْدَہ) (146b/06)

azgınlığınız (آَزْغُونْلُغُؤْزِی) (167a/12)

tapduğunuz (طَپْدُغُؤْزُ) (180a/09)

tañrınız (تَڭرُؤْزُڭ) (188a/13)

3. Çoğul Şahıs: -ları/-leri:

şamunıñ kapuları (قَپُولَرِی) (172a/06)

bedrüstī oğlanları (اُغْلَنَلَرِی) (162a/05)

anıñ ħurmālarını (حُرْمَالَرِی) (132a/10)

muḥammedi gördiler kim bir ağacın dibinde durur budakları ceker (بُدَاقْلَرِی) (136b/12)

2.2.2.1.3. İsim Hâl Ekleri:

2.2.2.1.3.1. Tamlayan Hâli (genitif) Ekleri: -(n)uñ/-(n)üñ/-(ı)uñ/-(ı)üñ/-(ı)ıñ:

ici yokdur bunun vardır (بُونُڭ) (188a/14)

kaçan kapunun ardına (قَپُونُڭ) (125b/13)

ta kim kendünün birliği (كَنْدُونُڭ) (191a/16)

tañrıñ şunun üzerine (شُونُڭ) (134b/14)

her nesnenün zāhiri ve bātını vardır (نَسْنَنُونُڭ) (201a/14)

ṭamunun kapağını kapayalar (ṭamūnuk) (125b/10)

Bu ek metinde altı kelimede harekeli nun-kef (نُك) şekli yerine harekeli kef-kef (كُك) şekliyle; yedi yerde nun-nun (نُن) okutucuları ile yazıldığı görülmektedir:

taṭrıṭıṭı (ṭṭṭṭṭṭ) (144b/09)

taṭrıṭıṭı (ṭṭṭṭṭṭ) (146a/13)

taṭrıṭıṭı (ṭṭṭṭṭṭ) (218a/04)

anun (ānūn) (158b/01)

bunun (būnūn) (198a/05)

te‘ālānun (tā‘ālī nūn) (124b/07)

2.2.2.1.3.2. Yönelme Hâli (datif) Ekleri: -a/-e: Ünlü sesle biten sözcüklerin sonuna araya -y- bağlayıcı ünsüzüyle kullanılmıştır:

ağacına (aḡaċneh) (130a/06)

kamuya (qamūyeh) (187b/17)

kapuya (qıyūyeh) (162b/06)

Eski Türkçede bu ekin -ṇa/-ṇe (zamir n’li olan) şekillerine rastlamaktayız. Bu yazım şeklinin metnimizde de kullanıldığı birkaç örnek bulunmaktadır:

çevre yanıṇa (yīnka) (186a/06)

gizlü günāhuṇa (ḡūnāhūkeh) (198a/02)

‘ibādetiṇe (‘ibādētūkeh) (149a/03)

2.2.2.1.3.3. Bulunma Hâli (lokatif) Ekleri: -da/-de:

kapuda (qıyūdeh) (199b/11)

karanlıkda (qarāḡıqdeh) (235b/16)

kuyuda (qıyūdeh) (220a/04)

tağda (ṭaḡdeh) (173a/06)

ṭamuda (ṭamūdeh) (208a/06)

2.2.2.1.3.4. Çıkma Hâli (ablatif) Ekleri: -dan/-den:

ağaçdan (aḡaċdın) (158a/13)

dudağdan (dūdāqdın) (199a/14)

ķuyudan (قۇيۇدۇن) (127a/09)

şovukdan (صۇقۇدۇن) (226b/02)

ķamudan (طامۇدۇن) (148a/16)

ķaķrımđan (تķķریمدۇن) (141a/04)

Tarihî Türk lehçelerinin Eski Türkçenin Eski Uygur Türkçesi devresinden itibaren görülen +dIn ekinin metinde üç tane örneği bulunmaktadır:

öńđin (اۇķدین) (148b/13), (173b/08), (231a/12)

2.2.2.1.3.5. Belirtme Durumu (akuzatif) Ekleri:

a) -(y)ı/- (y)i:

Kelimenin ünlü ile sonlanan sözcüğüne -y- koruyucusu; yalın hâline -ı/-i ve iyelik teklik III. şahıs ekleri sonrasında zamir n'si kullanılarak belirtilmiştir:

ķulađımı (قۇلاقىنى) (164a/11)

ķimesneyi (كىمىسئەنى) (236a/08)

ölüyi (اولۇينى) (177b/05)

saçını (ساقىنى) (152b/04)

ününi (اۇننى) (213a/09)

yérini (يىرىنى) (186a/03)

b) 3. Kişi İyelik Ekinden Sonra Gelen -n:

adın (ادىن) (136b/08)

barmağın (بارماغىن) (222b/03)

bölüğin (بۆلۆكن) (188b/16)

dilin (دىلىن) (203a/01)

göńlin (گۆڭلىك) (237a/09)

yüzin (يۈزىن) (142a/04)

2.2.2.1.3.6. Eşitlik Hâli (ekvatif): -ca/-ce:

eskice (اشكىجە) (200a/08)

gericesi (گىرجىسى) (131a/06)

ķaraca (قىراجە) (172b/17)

kızılca (قِزْلَجَه) (173b/02)

omuzca (اُمُزْجَا) (120a/07)

bunca (بُونُجَه) (219b/08)

2.2.2.1.3.7. Vasıta Hâli (enstrümental): -(y)IIA, ile, -IA, -n:

Bu hâl eki, bağlama edatı olan ile'nin ekleşmiş şekliyle oluşmaktadır:

korğuyıla (قُورُغُيْلَه) (230b/02)

paltayıla (پَالْتَايِلَه) (212a/07)

dudağıla (دُودَاغِيْلَه) (124a/17)

nesneyile (نَسْنَيْيِلَه) (201b/03)

Bazen bu ekin ünlüsü düşüp -la/-le şeklinde kendisinden önce gelen ünsüz kelimeye bağlanmıştır:

kişile (كِشِيلَه) (139b/16)

kılıcla (قِيلِجْلَه) (192b/07)

sinekle (سِنْكَلَه) (173b/15)

taşla (طَاشْلَه) (173b/13)

yazla (يَازْلَه) (175a/13)

yërle (يَزْلَه) (231a/13)

Birkaç kelimedede de yardımcı ünlüyü karşılamak için hemze (ء) işareti kullanılarak yazılmıştır:

geceyile (كِيَجْءِلَه) (189b/12)

-n:

kışın: bir niceler kışın ürdüne ve feleşine varurlardı (قِشِينْ) (174b/14)

yazın: bir sefer kışın ve bir sefer yazın ederlerdi (يَازِينْ) (174b/17)

2.2.2.1.3.8. Yön Gösterme Eki (Direktif): -aru/-erü, -ra/-re: Yer-yön zarfları türetmeye yarayan bu eklerin metindeki örnekleri şunlardır:

yukaru (يُفَارُ) (171b/05)

içerü (اِيْچَرُ) (144b/04)

ilerü (اِيلَرُ) (161a/11)

2.2.3. Sıfatlar

2.2.3.1. Niteleme Sıfatları

Metinde bulunan niteleme sıfatı örnekleri şunlardır:

aķ incüden (أَقْ) (178b/09)

ķızıl altun zincirle (قِزِيلُ اَلْتُونُ) (230b/06)

şaru şular (صَرُوْ) (173a/08)

yavuz işinden (يَٰوُزُ) (147a/07)

yavlaķ ķorku (يَوْلُقْ) (145a/14)

2.2.3.2. Belirtme Sıfatları

Bu sıfatlar belirsizlik, soru, işaret, ve sayı sıfatlarıdır. Eserde görülen belirtme sıfatlarından bazıları şunlardır:

2.2.3.2.1. Soru Sıfatları:

ne yavlaķ (نَهْ) (133a/08)

ne nesne aēlatdı (نَهْ) (134a/02)

ķaē gün (قَعْجْ) (132b/17)

ne ķadar (نَفَدَرْ) (121a/07)

2.2.3.2.2. İşaret Sıfatları:

İşaret sıfatları “ol, bu, şol” kelimeleriyle yapılmıştır. Bu ek bazen kendinden sonraki belirttiēi isimle birleşik yazılmaktadır:

bu ķorkuları (بُوْ) (123b/02)

şol çekirge (شُوْ) (164b/05)

olķişi (اُولِكِشِيْ) (165a/10)

2.2.3.2.3. Sayı Sıfatları:

Bu sıfatlar, isimleri sayılarla tanımlayan sıfatlardır. Metinde görülen sayı sıfatları türleri ve örnekleri şunlardır:

2.2.3.2.3.1. Asıl Sayı Sıfatları:

iki deve (اِيكِي) (176b/07)

üç altun (اُوْچ) (223b/02)

dört uğrılar (دُوْرْت) (223b/10)

yedi kapısı (يَدِي) (189b/04)

bêş harfdür (بَشْ حَرْفُدُر) (209b/17) - pêş bölükdür (پَشْ) (192a/10)

2.2.3.2.3.2. Sıra Sayı Sıfatları:

bêşinci bāb (بَشْنَجِي) (151a/13)

dördünci vecih (دُوْرْدُوْنَجِي) (191b/07)

ikinci rek'atda (اِيكْنَجِي) (174a/11)

sekizinci delîl (سَكِزْنَجِي) (205a/04)

üçünci kovcıya (اُوْجْنَجِي) (154a/02)

yigirmi birinci gecesindedür (يِكْزِي بِرْنَجِي) (149b/10)

dokuzuncı delîl (دُوْFُوْرْZUNC_I) (205a/06)

2.2.3.2.3.3. Üleştirme Sayı Sıfatları: -(ş)Ar şekliyle görülen bu sıfat eki metinde bir kelimedede görülmektedir:

birer burağa (بِرَر) (208a/09)

2.2.3.2.3.4. Belirsizlik Sıfatları:

bir kılı (بِر) (208b/10)

birkaç tarağ (بِرْكَچ) (214a/09)

her düğümde (H_R) (214b/02)

her tutağıla (H_R) (236b/02)

herbir işlerinde (H_R_I) (138b/05)

2.2.4. Zamirler

Metinde karşımıza çıkan zamirlerden bazıları şunlardır:

2.2.4.1. Şahıs Zamirleri

anun (اُنُونُك) (120a/01)

anlar (اَنَلَر) (125b/01)

ben (بِن) (136b/15)

biz (بَز) (142a/08)

onun (اُونُونُك) (129a/15)

siz (سَز) (122b/03)

2.2.4.2. İşaret Zamirleri

bunun (بُونُونُك) (122a/16)

şunun (شُونُونُك) (134b/14)

anun (اُنُونُك) (134b/15)

bunlara (بُونَلَرَه) (223b/14)

ol (اُول) (231a/17)

2.2.4.3. Belirsizlik Zamirleri

birisi (بَرِيسِي) (226b/12)

biri (بَرِي) (153b/17)

birinde (بَرِنْدَه) (196a/11)

kimi (كِمِي) (127b/04)

kimse (كِمْسَه) (183a/14)

2.2.4.4. Dönüşlülük Zamiri

kendü (كَنْدُو) (125a/10)

kendüz (كَنْدُز) (226a/12)

kendüzimi (كَنْدُزِمِي) (135b/11)

kendüzünüzden (كَنْدُزُونُزُونْدَن) (220a/15)

2.2.5. Zarflar

2.2.5.1. Zaman Zarfları

Metinde zaman zarfı olarak kullanılan örnekler şunlardır:

- açılana kadar (أَجَلَهُ نَقْدَرُ) (120b/12)
ahşamdan (أَحْشَامْدَنْ) (153b/03)
altmış yıldan berü (أَلْتِمِشَنْ يَلْدَنْ بَرُ) (209a/02)
artuk (أَرْتُوقُ) (238b/15)
bugün (بُكُونُ) (119b/02)
evvelkileyin (أَوَّلَكِييَنْ) (171b/08)
gün (كُونُ) (140b/04)
şabāḥ (صَبَاحُ) (151a/05)
sonra (صُكْرَه) (156b/05)
yarın (يَارِييَنْ) (132b/12)
yazın (يَازِييَنْ) (174b/17)
imdi (إِمْدِي) (179a/02) - şimdi (شِمْدِي) (207a/07)

2.2.5.2. Yer-Yön Zarfları

Yer-yön zarfı görevinde kullanılan örnekler şunlardır:

- altına (أَلْتِنَا) (119b/12)
aşağa (أَشْغَا) (126b/14)
berü (بَرُ) (230a/12)
içerü (اِيْچَرُ) (144b/04)
ilerü (اِيلَرُ) (161a/11)
öte (أَوْتَا) (165b/10)
taşra (طَشْرَه) (151a/06)
yukaru (يُفَارُ) (171b/05)
yere degin (دَكِييَنْ) (213b/05)

2.2.5.3. Durum Zarfları

Durum zarfı görevinde kullanılan örnekler şunlardır:

gökcek kökulu (كُوكْجَكْ قُكُولُ) (120b/10)

böyle deyicek (بُوَيْلَه) (158a/04)

delü ola (دَلُ) (240a/01)

tiz ola (تِيْزُ) (129a/11)

toğru söylersin (طُوْغُرُ) (145a/17)

2.2.5.4. Miktar Zarfları

Metinde miktar zarfı olarak kullanılan örnekler şunlardır:

az: az olurmuş (أَزُ) (162b/14)

azacuk: azacuk şanur (أَزْأُجُوقُ) (162b/10)

çok: çok okuğıl (چُوقُ) (179b/04)

gibi: kuş gibi uçalar (كِيْ) (185b/02)

kadar: bu kadar olurdılar (قَدَرُ) (162b/13)

2.2.5.5. Soru Zarfları

ne kadar: ne kadar dürişürse (نَقْدَرُ) (185b/15)

nice: her nice dilerseñ (نِيْجَه) (122b/08)

niçün: niçün dökdün (نِيْچُونُ) (186b/09)

nite: nite doğunsa (نِيْثَا) (173b/12)

2.2.6. Edatlar

2.2.6.1. Çekim Edatları

Metinde çekim edatları olarak kullanılan örnekler aşağıda gösterilmiştir:

2.2.6.1.1. Yalın Hâl ile Kullanılan Edatlar:

gibi: anuñ gibi günāhkārlar (كِيْ) (119b/17)

göre: cemā'atine göre sağarlardı (كُورَه) (127a/13)

düyü: ümmetī ümmetī düyü gitdi (دِيُ) (119b/15)

içün: 'āleme āhiçün veribdü (آهِچُونُ) (206b/13)

kadar: ümmetümiçün şol kadar şefā'at eyleyem (شُولَقْدَرُ) (133b/09)

üzere: muḥammed düşmānlığı üzere harc eyledüm (أُوزَرَه) (124a/02)

yalnuz: bu sūreyi yalnız tevḥīd içündür (يَالْكُؤُرُ) (191b/07)

yine: yā rabbi yine nidā geldikim (يِنَا) (134a/15)

2.2.6.1.2. Çıkma Hâli ile Kullanılan Edatlar:

artuḵ: andan artuḵ (اَرْتُؤُ) (225b/07)

berü: andan berü (بَرُؤُ) (210b/11)

girü: andan girü (كِرُؤُ) (162b/14)

öḡdin: andan öḡdin (اَوُؤْدِيْنُ) (173b/08)

ötürü: andan ötürü (اَوُتُؤُرُؤُ) (130a/04)

öte: andan öte (اَوُتَا) (165b/10)

şoḡra: andan şoḡra (اَنْدَنْصُؤْرَهْ) (133b/06)

2.2.6.2. Kuvvetlendirme Edatları

da: bu da taḡrınuḡ oḡlıdur (دَا) (192a/06)

daḡı: anı daḡı yaḡdı (دَاḡِي) (193a/04)

2.2.7. Bağlaçlar

Metinde bağlaç olarak kullanılan örnekler şunlardır:

ama: peygamber eyitdi ama va'l-lāhi ben saḡa hecv étmedim (اَمَا) (184a/15)

ancaḡ: ḡulluḡumuzu saḡa ancaḡ saḡa indiririz (اَنْجَؤُ) (230b/15)

bile: cebrā'īl daḡı bile aḡladı (دَاḡِي بِلَهْ) (226a/10)

ile: ikinci rek'atda elemtere ile li-īlāfi sūresin oḡudı (اِيْلَهْ) (174a/11)

kim: güneş kim od ṭabī'atın dutar (كِم) (202a/08)

ki: oldur ki dükeli 'āḡillerüḡ (كِهْ) (206b/03)

nitekim: oḡlancıklar görürse sacları aḡara nitekim ḡaḡḡ te'ālā ḡaber vèrür (نِيْتَكِم) (123b/03)

ve: ata ve ana (وَ) (208a/04)

2.2.8. Fiiller

2.2.8.1. Şahıs Ekleri

Metinde şahıs ekleri olarak kullanılan örnekler aşağıda gösterilmiştir:

2.2.8.1.1. Zamir Kökenli Şahıs Ekleri:

1. Tekil Şahıs: -am, -ın/-in, -vam, -van, -vun, -vün:

- almazam (اَلْمَزَم) (214b/11)
bırağam (بِرَاعَم) (135b/12)
olam (اُولَم) (135b/12)
sübaşııvam (سُوْبَاشِیْ وَم) (192b/10)
çıkarvan (چَقَارَوْن) (146a/03)
kaçarın (قَچَارِیْن) (144b/03)
kılmışam (قَلِمِشَم) (227b/13)
āzād edervün (ایدِرُوْن) (148a/17)
dururvun (دُرُرُوْن) (203a/04)

2. Tekil Şahıs: -sın/-sin:

- dërsin (دَرَسِیْن) (131a/09)
dilersin (دِلَرَسِیْن) (219b/06)
getüresin (گَتُورَه سِیْن) (124a/14)
kapayasın (قَپَايَه سِیْن) (124b/01)
şığınursın (صِغْنُورُسْن) (217b/07)

3. Tekil Şahıs: Ø:

- aķa (أَڤَا) (195a/16)
ırak ola (اُولَا) (130b/14)
kurtara (قُورْتَرَا) (131b/09)
yapışa (یَاپِشَا) (129a/16)
yètüre (یِتُورَه) (127a/12)

1. Çokluk Şahıs: -vuz/-vüz:

bilevüz (بِلُوْزُ) (234a/09)
calışavuz (جَالِشَاوُزُ) (122a/01)
dutavuz (دُوْتَاوُزُ) (147a/07)
dirilevüz (دِرِيلَاوُزُ) (157b/14)
ëyleyevüz (اَيْلَيَاوُزُ) (147a/08)
olavuz (اُولَاوُزُ) (208b/01)

2. Çokluk Şahıs: -sız/-siz:

bilürsüz (بِلُوْرِسُزُ) (211b/13)
bī-naşīb edesiz (اِيْدَه سِزُ) (144b/07)
dilersiz (دِلَرْسِزُ) (121b/15)
korkasız (قُوْرْقَاْسِزُ) (129b/16)
maḥrūm kalmayasız (قَلْمَيَا سِزُ) (120a/02)
şanursız (شَنُوْرُسِزُ) (167a/06)

3. Çoğul Şahıs: -lar/-ler:

karşulayalar (قَرْشُوْلَايَلَرُ) (198b/15)
kapayalar (قَپَايَلَرُ) (125b/10)
kesmeyeler (كَسْمَتَلَرُ) (122b/17)
üzmeyeler (اُوْزْمَيَاْلَرُ) (122b/16)

2.2.8.1.2. İyelik Kökenli Şahıs Ekleri:

1. Tekil Şahıs: -m:

bağışladım (بَاغِشْلَدُْمُ) (228b/11)
içdüm (اِچْدُوْمُ) (151a/01)
görsem (كُوْرَسَمُ) (146b/08)
yavukladım (يَاوُقْلَدِْمُ) (136a/05)
yédüm (يِيْدُْمُ) (223b/07)
uğrasam (اُوْغْرَاْسَمُ) (151a/15)

2. Tekil Şahıs: -η:

dilesen (دِلَسَن) (179b/07)
görsen (كُورَسَن) (146a/17)
işitsen (اِشْتَسَن) (146a/05)
işlesen (اِشْلَه سَن) (236a/03)

3. Tekil Şahıs: Ø:

işleye (اِشْلِيَا) (209b/14)
dileye (دِلِيَه) (240a/09)

1. Çoğul Şahıs: -k/-k:

bildürdük (بِلْدُورْدُك) (124b/07)
koduḳ (قودۇق) (148b/03)
olduḳ (اولدۇق) (213b/03)
verdüḳ (وېرْدُك) (171b/05)

2. Çoğul Şahıs: -ηüz/-ηuz:

çekdüñüz (چَكْدُونُوز) (208a/13)
olsañuz (اولْسَكُونُوز) (158a/11)
şayduñuz (شَيْدُونُوز) (167a/08)

3. Çoğul Şahıs: -lar/-ler:

bıraqsalar (بَرَاقْسَلَر) (165b/05)
işitseler (اِشْتَسَلَر) (158a/13)
kosalar (قوسلَر) (160a/13)
verişseler (وېرِيشْسَلَر) (225a/11)

2.2.8.2. Fiil Çekimleri

Fiil çekimleri konusunda sadece çalıştığımız metinde yer alan biçimler sıralanmıştır:

2.2.8.2.1. Basit Çekimler:

2.2.8.2.1.1. Bildirme Kipleri:

2.2.8.2.1.1.1. Görülen Geçmiş Zaman: -dı/-di/-du/-dü:

1. Tekil Şahıs:

çıkdım (چىقىدىم) (178b/07)

dëdim (دىدىم) (194b/01)

diledimkim (دىلدىمكىم) (186b/10)

gizledüm (گىزلىدىم) (137b/16)

getürdüm (گەتۈردۈم) (196b/08)

kodum (كودۇم) (135b/04)

kurtardım (قۇرتتاردىم) (138b/08)

sordum (سورۇدۇم) (141a/05)

2. Tekil Şahıs:

çekdün (چىكدۇن) (219a/09)

eyitdınki (ايتىدىنكى) (228b/03)

ëtdınse (ايتدىنسى) (208b/16)

kıldun (قىلدۇن) (227b/11)

korkdun mı (قورقۇدۇنمى) (147b/17)

vërdün (وىزدۇن) (134a/13)

3. Tekil Şahıs:

dëdi (دىدى) (180b/04)

evlendi (اولۇندى) (211b/07)

eyitdi (ايتىدى) (180b/03)

oldu (اولۇدۇ) (144a/02)

sevdi (سۈدى) (124a/10)

yëdi (يىدى) (130b/15)

1. Çoğul Şahıs:

bildürdük (بِلْدُورْدُكْ) (124b/07)
birledük (بِرْلِدُوكْ) (208a/17)
ërişdürdük (إِرِشْدُورْدُكْ) (233a/03)
koduğ (قُودُوقْ) (148b/03)
kulağuzladuğ (قُلاغُوزْلَدُوقْ) (124b/05)
terk ëyledük (آِلْدُكْ) (208b/01)
yaratduğ (يِرَاتْدُوقْ) (123a/09)

2. Çoğul Şahıs:

çekdüñüz (چَكْدُوكُوزْ) (208a/13)
dëdüñüz (دِيدُوكُوزْ) (187b/16)
öldüñüz (اُولْدُوكُوزْ) (166b/04)
şanaduñuz (شَانَادُوكُوزْ) (220a/16)
şayduñuz (شَايْدُوكُوزْ) (167a/08)
yëdüñüz (يِدُوكُوزْ) (228a/11)

3. Çoğul Şahıs:

dutdılar (دُوتْدِلَر) (159a/01)
şordılar (شُورْدِلَر) (159b/04)
getürdiler (گِتُورْدِلَر) (181b/02)
dëdiler (دِيدِيلَر) (156b/10)
bildiler (بِلْدِيلَر) (157b/03)
oldular (اُولْدُولَر) (156a/11)

2.2.8.2.1.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman: -mış/-miş, -muş/-müş, -(u)pdurur, -(ü)pdurur, -(u)pdururlar:

1. Tekil Şahıs:

urmuşam (اُورْمِشَم) (196a/03)
kılmışam (قِلْمِشَم) (227b/13)

Metinde tekil 1. şahsın -updururam şekliyle kullanımı görülmektedir:
göyünüpdururam (گۆيۈنۈپدۇرۇرام) (230a/09)

2. Tekil Şahıs:

ululanmıssın (اولۇلنىمشىن سىڭ) (233a/06)
ögülmüşsin (اوڭلىمشىن سىڭ) (233a/06)

3. Tekil Şahıs:

aşılmış (اصلىمشىن) (132a/10)
bulmuş (بولمىش) (195a/09)
ermiş (ارمىش) (165b/09)
ölmüş (اولمىش) (212a/14)
eydүpdurur (ايدۈپدۇرۇر) (191a/07)
yapılıpdurur (ياپىلۇپدۇرۇر) (191a/12)
karişupdurur (قارىشۇپدۇرۇر) (206b/14)
yapılıpdur (ياپىلۇپدۇر) (129a/15)

3. Çoğul Şahıs:

almışlar (االمىشلار) (229b/01)
getürmişlerdür (گتۈرمىشلردۇر) (191b/01)
kılmışlardur (قىلمىشلردۇر) (120b/06)
kesmişler (كىسمىشلار) (228a/16)
kuyupdururlar (قۇيۇپدۇرۇرلار) (214a/11)
bulupdururlar (بولۇپدۇرۇرلار) (220b/10)
olubdururlar (اولۇپدۇرۇرلار) (196a/16)

2.2.8.2.1.1.3. Geniş Zaman: -ar/-er, -ur/-ür:

1. Tekil Şahıs:

çıkarvan (چىقارۋان) (146a/03) - çıkaram (چىقارام) (200a/14)
dutarvan (دۇتارۋان) (182a/11)
kurtaram (قۇرتارام) (182b/12)

arılaram (أَرِيلَارُم) (231b/11)

dilerven (دِلَرَوْن) (158a/16)

2. Tekil Şahıs:

buyurursun (بِيُورُورُسُون) (228a/09)

dirşürürsün (دِرْشُورُورُسُون) (182b/08)

gelürsin (گِلُورُسِين) (196b/04)

içersin (اِيچَرْسِين) (196b/06)

kılursın (قِلُورُسِين) (158a/16)

taparsın (طَپَرْسِين) (188a/07)

3. Tekil Şahıs:

çıkar (چَقَر) (120b/11)

dutar (دُوتَر) (138a/12)

sever (سَوَر) (150a/08)

çeker (چَكَر) (170a/16)

1. Çoğul Şahıs:

düşerüz (دُوشَرُورُ) (124b/05)

iledürüz (اِيلِدُورُورُ) (143a/12)

inanuruz (اِنَانُورُورُ) (196b/12)

şoraruz (شُورَارُورُ) (234b/04)

şorarvuz (شُورَارُورُورُ) (234b/05)

2. Çoğul Şahıs:

Sadece taparsız şeklinde iki örnekte kullanımı mevcuttur:

taparsız (طَپَرْسِرُ) (212a/04), (212a/07)

3. Çoğul Şahıs:

dikerler (دِكِرَلَر) (151a/09)

gezerler (گِرَزَلَر) (121b/14)

koşarlar (قَوْشَرْلَر) (195a/02)

taparlar (طَپَرْلَر) (211b/14)

Geniş Zaman Olumsuz: -maz/-mez, -(i)mez:

1. Tekil Şahıs Olumsuz:

almazam (أَلْمَزَم) (214b/11)

sürmezem (سُرْمَزَم) (179b/12)

bilmezem (بِلْمَزَم) (199b/14)

2. Tekil Şahıs Olumsuz:

söylemezsin (سُلْمَزْسِيْن) (193b/01)

gelmezsin (كَلْمَزْسِيْن) (224a/11)

süpürmezsin (سُيُوزْمَزْسِيْن) (223a/01)

3. Tekil Şahıs Olumsuz:

verimez (وَيَرِيْمَز) (146a/13)

uçmaz (أُوْچْمَاز) (164b/12)

kesilmez (كَسِلْمَز) (143a/02)

demez (دِيْمَز) (144b/01)

1. Çoğul Şahıs Olumsuz:

girmeüz (كِرْمَزُز) (132b/16)

inmezüz (اِنْمَزُز) (133a/09)

2. Çoğul Şahıs Olumsuz:

kesmezsiz (كَسْمَزْسِيْز) (133a/06)

ertmezsiz (اَرْتْمَزْسِيْز) (133a/06)

tapmazsız (طَپْمَزْسِيْز) (212a/05)

3. Çoğul Şahıs Olumsuz:

tapmazlar (طَپْمَزْلَر) (212a/09)

kındırmazlar (قِنْدِرْمَزْلَر) (176b/12)

kılmazlar (قِلْمَزْلَر) (176b/17)

olmazlar (اُولْمَزْلَر) (171b/05)

şımgamazlar (صِمْغَمَزْلَر) (149a/10)

2.2.8.2.1.1.4. Gelecek Zaman Eki: -ısar/-iser/-ıardur/-iserdür:

3. Teklik Şahıs:

anısar (اَنِسَر) (142b/15)

dëyiser (دِيسَر) (119b/15)

kılısardur (قِلِسَرْدُور) (135a/14)

kalısardur (قَالِسَرْدُور) (156a/13)

olmayısar (اُولْمَايسَر) (185b/04)

şorısar (صُورِيسَر) (168b/10)

3. Çoğul Şahıs:

çıkmayayısarlardur (چَقْمَايسَرْلَرْدُور) (125b/15)

diriliserlerdür (دِرِلِسَرْلَرْدُور) (201b/15)

‘ināyet ve rahmet ëyleyiserdüñ (اَيْنَلِيَسَرْدُوكْ) (219b/16)

kabısarlar (قَابِسَرْلَر) (161b/04)

2.2.8.2.1.2. Dilek Kipleri

2.2.8.2.1.2.1. Emir-İstek:

1. Tekil Şahıs: -am/-em, -ayım/-eyim, -eyin/-ayın:

açam (اچَام) (189b/07)

kurtaram (قُورْتَارَم) (182b/12)

varayım (وَاَرِيَم) (230a/02)

gideyim (كِيْدَه يِم) (200a/01)

vëreyin (وِرَه يِن) (216b/01)

şorayın (صُورَايِن) (219b/04)

ısmarlayam (اِصْمَرَلِيَام) (135b/10)

okuyam (اَوْقِيَامُ) (186b/05)

koyam (قَوِيَمٌ) (196b/09)

eyleyem (اَيْلِيَامُ) (218b/06)

yeyem (يِيَمٌ) (228a/03)

2. Tekil Şahıs: -a/-e-, -gıl/-gil, Ø:

çıkarasın (چَقْرَاسِيْنُ) (191a/05)

dinleyesin (دِنْلِيَاسِيْنُ) (198a/12)

göresin (كُورَه سِيْنُ) (181a/09)

kapayasın (قَپَايَه سِيْنُ) (124b/01)

kurtulasın (قُورُتْلَاسِيْنُ) (190b/16)

veresin (وِيَرَه سِيْنُ) (195a/11)

bakgıl (بَقْغِلُ) (224a/15)

okuğıl (اُقُوْغِلُ) (229a/09)

iletgil (اِلْتِكِلُ) (230a/01)

içgil (اِچْگِلُ) (230b/07)

gir (كِرُ) (230a/11)

şun (صُونُ) (230a/12)

3. Tekil Şahıs: -a/-e-, -sun/-sün:

bildüre (بِلْدُورَه) (204b/08)

eke (اَكَه) (202a/03)

tükene (تُوْكَنَه) (235a/17)

kalsun (قَلْسُونُ) (127a/15)

kılsun (قِلْسُونُ) (225a/02)

gitsün (كِتْسُونُ) (136a/06)

söylesün (سُوَيْلْسُونُ) (198a/13)

1. Çoğul Şahıs: -a/-e-, -alum/-elüm, -alım/-elim:

bilevüz (بِلُوْزُ) (234a/09)

bulavuz (بُولَؤْزُ) (153b/10)

dirilevüz (دِرِيلَؤُز) (157b/14)
dutavuz (دوتَاؤُز) (147a/07)
alalum (اَلَلُؤْم) (223b/13)
öldürelüm (اُولْدُؤره لُؤْم) (223b/13)
varalum (وَاَرَلُؤْم) (214b/09)
yèyelüm (يِيَالُؤْم) (223b/17)
şayalım (صَيَالِمْ) (166b/14)
üleşelim (اُولْشَلِمْ) (223b/03)

2. Çoğul Şahıs: -a/-e, -uŋ/-üŋ, -ŋ:

işidesiz (اِشِيدَه سِيْز) (191a/07)
bilesiz (بِلَه سِيْز) (167b/17)
dileŋ (دِلَكْ) (121b/15)
derilüŋ (دَرِيلُؤْك) (136a/17)
katlanuŋ (قَاتْلَانُكْ) (154a/04)
dēŋ (دِيَكْ) (189a/06)

3. Çoğul Şahıs: -a/-e, -sun/-sün:

döneler (دُونَلَر) (159a/03)
ërişeler (اِرِشَلَر) (196a/14)
öldüreler (اُولْدُؤرَالَر) (192b/06)
vèreler (وِرَه لَر) (161b/17)
kılşunlar (قِلْشُونَلَر) (154a/04)
taşunlar (طَاشُونَلَر) (175a/06)
yèsünler (يِسُونَلَر) (130b/05)
ölsünler (اُولْسونَلَر) (223b/15)

2.2.8.2.1.2.2. Şart: -(i)sa/-(i)se:

1. Teklik Şahıs:

görsem (كُؤَرْسَم) (146b/08)
uğrasam (اُوْغْرَاسَم) (151a/15)

2. Tekil Şahıs:

dileseñ (دِلْسَڭ) (179b/07)

görsenñ (كُؤَرْسَڭ) (146a/17)

olursanñ (اُولُورْسَڭ) (179b/09)

yarlığarsanñ (يَزِلْغَارْسَڭ) (133b/16)

3. Tekil Şahıs:

içse (اِچْسَا) (144a/16)

isterse (اِسْتَرْسَه) (239a/11)

oķursa (اُوْقُورْسَا) (160a/10)

2. Çoğul Şahıs:

gizlenseñüz (كِزْلَنْسَكُورُ) (184a/02)

olsañuz (اُولْسَكُورُ) (158a/11)

3. Çoğul Şahıs:

bıraksalar (بِرَاقْسَلَرُ) (165b/05)

girseler (كِزْسَلَرُ) (171b/07)

işitseler (اِشِئْسَلَرُ) (158a/13)

uğrasalar (اُوْغْرَاسَلَرُ) (120b/12)

diriliserlerdür (دِرِلِسَرْلَرْدُرُ) (215b/15)

ķabısarlar (قَابِئْسَرْلَرُ) (161b/04)

Şartın Olumsuz Şahıs Çekimleri: -masa:

1. Teklik Şahıs Olumsuz:

şormasam (صُورْمَئْسَمُ) (141a/05)

3. Tekil Şahıs Olumsuz:

hoşnūd ķılmasa (قِلْمَئْسَا) (228b/17)

şatılmasa (صَتِيلْمَئْسَه) (240b/07)

bulmasa (بُولْمَئْسَه) (240b/13)

3. Çoğul Şahıs Olumsuz:

Metinde bir tane örneğine rastlanılmaktadır:

bulunmasalar (بُولُئَمَسَلَر) (153b/12)

2.2.8.2.1.2.3. Gereklilik Kipi

Eski Oğuz Türkçesi döneminde gereklilik kipi için ayrı kullanılan bir ek bulunmamaktadır. Bu ek kullanılırken “-a/-e gerek” ve “-mağ/-mek gerek” kalıplarıyla karşılanmaktadır:

ola gerek (اُولَا كَرَكَ) (196a/07)

söylemek gerek (سُولَيَمَكْ كَرَكَ) (138a/14)

etmek gerek (اِئْمَكْ كَرَكَ) (151a/14)

yer gerek andan sonra şu gerek eger şu (كَرَكَ) (202a/05)

2.2.8.2.2. Birleşik Fiil Çekimleri

Metinde görülen birleşik çekimler bunlardır:

2.2.8.2.2.1. Geniş Zamanın Şartı: -(u)rsa/(ü)rse, -(u)rısa/-(ü)rise, -(a)rsa/-(e)rse, -(a)rlarsa/-(e)rlerse:

1. Tekil Şahıs:

okursam (أَقُورْسَم) (186b/04)

alurısam (أَلُورِيسَم) (214b/11)

girürsem (كِرُورْسَم) (192b/09)

söylerisem (سُولَيْرِيسَم) (124b/04)

dërisem (دِرِيسَم) (216a/03)

2. Tekil Şahıs:

kılursañ (كِلُورْسَاڭ) (133b/16)

müslimān olursañ (أَلُورْسَاڭ) (131b/15)

yarlığarsañ (يَزِلْغَارْسَاڭ) (133b/16)

3. Tekil Şahıs:

dilerse (دِلْرَسَا) (122b/09)

isterse (اِسْتَرْسَه) (239a/11)

döndürürse (دُونْدُورُورُوسَا) (147a/02)

gelürse (گَلُورُوسَا) (165b/17)

şorarsa (صُورُوسَا) (171a/13)

kalursa (قَالُورُوسَا) (177a/07)

2. Çoğul Şahıs:

tutarsañuz (طُوتَارِسَكُورُ) (228a/07)

dilerseñüz (دِلْرِسَكُورُ) (144b/07)

3. Çoğul Şahıs:

şorurlarsa (صُورُورِلْرَسَه) (165b/01)

terk éderlerse (اِدْرِلْرَسَا) (177a/05)

Geniş Zamanın Olumsuzu: -mazısa, -mazsa/-mezse, -mazlarsa:

1. Tekil Şahıs:

bulmazısam (بُولْمَزِيسَم) (135b/11)

2. Tekil Şahıs:

vérmezseñ (وِرْمَزِسَك) (234a/09)

étmezseñ (اِتْمَزِسَك) (179b/11)

3. Tekil Şahıs:

saqlamazsa (سَقْلَامَزَسَه) (229a/05)

haber vérmezse (وِرْمَزَسَه) (194b/08)

2. Çoğul Şahıs:

vérmezseñüz (وِرْمَزِسَكُورُ) (235a/03)

3. Çoğul Şahıs:

almazlarsa (اَلْمَزَلْسَه) (131a/14)

vèrmezlerse (وَرْمَزَلَر) (131a/16)

2.2.8.2.2.2. Geniş Zamanın Rivayeti: -urmuş:

olurmuş (اُولُومُش) (162b/14)

yüz döndürürmüş (دُندُورُومُش) (202b/15)

2.2.8.2.2.3. Geniş Zamanın Hikayesi: -urdu/-ürdi, -r idi, -rlardı/-rlerdi/-rlardı/-rleridi:

3. Tekil Şahıs:

otururdu (اُتُورُودِي) (184a/14)

ıoldurur idi (طُولدُورُودِي) (207a/05)

geçer idi (گَچَیْدِي) (207b/03)

3. Çoğul Şahıs:

bilürler idi (بِلُورُولَیْدِي) (152a/09)

yağmalarlardı (یَغْمَالَرْکَیْدِي) (175b/11)

dèrlerdi (دِرْکَیْدِي) (178a/05)

varurlardı (وَارُورْکَیْدِي) (175b/15)

2.2.8.2.2.4. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikayesi: -mışdı/-mişdi/-müşdi:

ölmüşdi (اَلْمُشْدِي) (178a/06)

olmuşdı (اُولْمُشْدِي) (225b/02)

inanmışdı (اِنَانْمُشْدِي) (146a/12)

getürmüşdi (گَتُورُومُشْدِي) (173a/03)

varmışdı (وَارْمُشْدِي) (227a/13)

2.2.8.2.2.5. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Şartı: -imişse:

yalan imişse (یَلَانْ اِیْمِشْسَا) (144a/09)

2.2.8.2.2.6. Şart Kipinin Hikayesi: -seydi/-saydı, -sa idi:

olmasaydı (اُولْمَاسَيْدِي) (220a/14)

olsa idi (اُولْسَا اِيْدِي) (210b/03)

kılsaydı (قِلْسَيْدِي) (147a/15)

2.2.8.2.2.7. İstek Kipinin Hikayesi: -aydı/-eydi:

kurtılardı (قُوْرْتَلَيْدِي) (124b/15)

bileydi (بِلَايْدِي) (135a/14)

olardı (اُولَايْدِي) (152b/16)

yıgardı (يِغَايْدِي) (167b/06)

dökeydi (دُوْكَايْدِي) (183a/05)

geleyidi (گَلَايْدِي) (205b/08)

2.2.9. Ek-Fiil

a) İsimleri yüklem işlevini kazandıran ek-fiillerin tüm şahıslara göre çekimleri bulunmamaktadır:

yég idi (يِكْغِيْدِي) (141a/05)

rāzī degülem (دَكُوْلَمْ) (199b/17)

kelime imiş (كَلِمَه اِيْمِشْ) (141a/15)

resūlivün (رَسُوْلِيُوْنُ) (182b/06)

eyidicivün (اِيْدِيْجُوْنُ) (182b/07)

b) Fiil soylu sözcüklerin birleşik zaman çekimleri, ek-fiil kullanılarak yapılmaktadır (2.2.8.2.2. birleşik çekimler).

2.2.10. Birleşik Fiil

2.2.10.1. İsim+Yardımcı Fiille Oluşan Birleşik Fiiller

Metinde ét-, eyle-, kıl- ve ol- yardımcı fiilleri, Türkçe ve yabancı kökenli sözcüklere getirilerek birleşik fiil yapılmıştır:

kabūl étdüm (قَبُوْلُ اِنْدُمْ) (130b/02)

tesbīh ét (تَسْبِيْحُ اِيْثْ) (181b/07)

zikir èyledi (ذِكْرٌ أَيْلَدِي) (151b/13)
feth èylemek (فَتْحٌ أَيْلَمَكْ) (181a/08)
kısacuk ètdi (قِسْأَجُقْ أَيْتْدِي) (151b/06)
uğurluk ètdi (أَوْغُرْلُقْ أَيْتْدِي) (158a/06)
tövbe kıl (تَوْبَه قِلْ) (198a/02)
namāz kıl (نَمَاز قِلْ) (181b/08)
meşgūl olur (مَشْغُولْ أُولُورْ) (182a/08)
āgāh oluŋ (آكَاهْ أُولُŋْ) (182b/06)

2.2.10.2. Fiil + Zarf-Fiil Eki + Fiil Şekliye Yapılan Birleşik Fiil

aluvèr (أَلُوِيْرْ) (213b/16)
yapıvèrir (يَإِي وَيِرُورْ) (177b/14)
söyleyübile (سُوَيْلِيُوبِلَهْ) (207a/13)
durugeçeler (دُورُوْغَچَلَرْ) (125a/08)
durugelem (دُرُوْغَلَمْ) (131a/11)
dutabilürler idi (دُونَابِلُورْلَرِيْدِي) (152a/09)

2.2.11. Fiilimsiler

2.2.11.1. Zarf-Fiiller (Gerundium)

2.2.11.1.1. -(y)u/-(y)ü:

ağlayu (أَغْلَايُ) (230a/08)
beliŋleyü (بِلِڭلَيُ) (214a/12)
dèyü (دِيُ) (169b/07)
hışlayu (حِشْلَايُ) (160b/02)
yoklayu (يُوْقْلَايُ) (153b/09)

2.2.11.1.2. -ınca/-ince:

ardınca (أَرْدِنْجَه) (170b/08)
geçmeyince (كَچْمَايِنْجَه) (149b/01)
gelince (گِلِنْجَه) (144b/03)

sağışınca (سَاغِشْنَجَه) (132a/15)
varınca (وَاَرِنَجَه) (158a/11)
vermeyince (وِرْمَيْنَجَه) (231a/17)

2.2.11.1.3. -(i)ken < er-ken:

Ek-fiilin zarf-fiil ile yapılan birleşik çekimdir. Metinde birleşik olarak bazen -y- yardımcı ünlüsüyle bazen de yardımcı ünlüsüz yazılmaktadır.

giderken (كِدْرَكُنْ) (130a/13)
èderken (اِدْرَكُنْ) (178b/08)
bendeyiken (بَنْدَه يِكُنْ) (194b/11)
gideriken (كِيْدْرِيَكُنْ) (199b/07)
içeriken (اِيْچْرِيَكُنْ) (127a/09)
şagiken (صَاغِيَكُنْ) (142b/16)

2.2.11.1.4. -(y)up/- (y)üp:

bulup (بُولُوبْ) (127a/15)
èdüp (اِيْدُوبْ) (157b/16)
esirgeyüb (اَسِرْگِيْبْ) (135b/14)
getürüp (گِتُورُوبْ) (144b/17)
èrişdürüb (اِرِيْشْدُرُوبْ) (174a/06)
işidüb (اِشِيْدُوبْ) (152a/04)
tolanub (طُولْنُوبْ) (231b/06)
uyanub (اُولْيَانُوبْ) (154a/05)
urup (اُورُوبْ) (200a/07)
yalanlayub (يَالَانْلَيُوبْ) (192b/02)
yarlıgayub (يَارْلِيْغَايُوبْ) (220b/15)

2.2.11.1.5. -ıcağ/-icek:

bulıcağ (بُولِيْجَاغْ) (198b/12)
binicek (بِيْنِيْجَكْ) (163b/17)
göricek (گُورِيْجَكْ) (184a/02)

kılıcaq (قَلِيْجَاق) (202b/11)

2.2.11.1.6. -mağda/-mekde:

durmağda (دُوْرْمَقْدَه) (144b/05)

oturmağda (اُوْتُوْرْمَقْدَه) (144b/05)

yürimekde (يُوْرِمَكْدَه) (144b/05)

sevinmekde (سَوْنِمَكْدَه) (157a/01)

2.2.11.1.7. -aldan (berü):

yaradaldan berü (يَرَادَلْدَنْ بَرُو) (122b/15)

2.2.11.1.8. -mege/-maga:

erişmege (اِرِشْمَغَا) (204b/17)

2.2.11.1.9. -duğca/-dükçe:

oğduğca (اُوْغُوْدُوْغْجَه) (214b/04)

girdükce (كِرْدُوْغْجَه) (186a/05)

2.2.11.1.10. -mışca/-mişce:

oğumışca (اُوْغُوْمِشْجَه) (144a/12)

vèrmışce (وِرْمِشْجَه) (126a/02)

2.2.11.1.11. -mazdan/-mezden:

yaratmazdan (يَرَاتْمَزْدَنْ) (148b/13)

2.2.11.1.12. -makdın:

Metinde sadece bir tane örnekte görülmektedir.

durmağdın (دُوْرْمَقْدَنْ) (194/01)

2.2.11.2. Sıfat-Fiiller (Partisip)

2.2.11.2.1. Geçmiş Zaman Sıfat-Fiilleri:

2.2.11.2.1.1. -mı/-miş:

- azmış işleri (أُرْمِشْ) (210a/13)
yoğrulmuş kınā (يُوْعَزْلِمِشْ) (214a/15)
aldanmış kişi (أَلْدَنِمِشْ) (224a/14)
uyunmuş kandan (أُؤَيْنِمِشْ) (144b/10)
gecmiş günāhları (كَجِمِشْ) (151a/04)
yandırılmış odıdur (يَانْدُرْلِمِشْ) (171a/15)

2.2.11.2.2. Gelecek Zaman Sıfat-Fiili:

2.2.11.2.2.1. -acak/-ecek:

- olacak işlerüñ (اُولَجُقْ) (230b/14)
yatacak yeri (يَتَاَجُقْ) (125a/13)
çıkacak hālün (چِقْچِقْ) (179b/03)

-an/-en, -ğan:

- artan rahmet (أَرْتَانْ) (154a/11)
çıkan toz (چِقَانْ) (162a/05)
kōban toz (قُوبَانْ) (162a/01)
olan günāhını (اُولَانْ) (172a/17)
düşen hurmāları (دُشَانْ) (130a/05)
okuğanıdı (أُوقُوعَانْدِي) (186b/03)

2.2.11.3. İsim-Fiiller

2.2.11.3.1. -mak/-mek:

- gögi yaratmak (يِرَاتْمَقْ) (231a/13)
hārāma bakmak (بَقْمَقْ) (124b/01)
azād kılmak (قَلْمَقْ) (125a/09)

yavuz işler işlemek (اِشْلَمْلُ) (126b/17)

and içmek (اِچْمَكْ) (144a/03)

2.2.11.3.2. -ma/-me:

ķazma (قَزْمَا) (177a/12)

3. BÖLÜM: METİN

[119b]

(01) kuçdı iki yağrını arasında öpdı eyitdi yā resūla'l-lāh benim cānım saña (02) olsun bugün ne iş yeklindi kim hālün böyle müteğayyir oldı pes resül (03) eyitdi yā 'alī karındaşum cebrā'īl işbu āyeti getürdi وَجَّيْ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ demek (04) olur ki kıyāmet günü olıcak cehennem şamusın getüreler 'alī eyitdi yā resūla'l-lāh (05) nite göreler resül eyitdi feriştelər yetmiş zencīrile édüb getüreler andan ben (06) kendümi aña 'arz kılam tamu benden kaçā bēş yüz yıllık yol miqdārı yā resūla'l-lāh (07) senün atun haqq te'ālā baña haram kıldı dēye yā 'alī ol gün dükeli peygamberler yüzün (08) düşüb nefsi nefsi dēyeler ilāhī bizi şamudan sen şoruna dēyeler pes mūsā (09) şardaşı hārūnı dilemeye 'isā anası meryemi dilemeye ibrahīm oğlu ismā'ili dilemeye (10) nūh oğlu ken'ānı dilemeye luş 'avratını dilemeye ya'qūb yūsufi dilemeye herbir peygamber ümmetin (11) anmaya yā ben oğlum ibrahīmi anmayam ve kızum fātımayı ve şasanı ve hüseyni anmayam 'arş (12) altına varub 'imāme başumdan giderem elüm şazrete karşı getürem ümmetī ümmetī (13) dēyem dēdi 'azizler bilünkim zehī şefkatli zehī mihrībān peygamber ki bizüm var kim (14) doğduğı vakit ümmetī ümmetī dēyüb doğdı ve dünyādan gitduğı vakit ümmetī (15) ümmetī dēyü gitdi ve secdeden baş şalduruşak ümmetī ümmetī dēyiser ve maşşerde daşı (16) dükeli peygamber nefsi nefsi dēdükleri vakit ol ümmetī ümmetī dēyiserdür anuñ (17) gibi günāhkārlar ümīdine niçün kişi ümmetī olmaya diliyle ümmetin demek geñezdür

[120a]

(01) ammā haqqikat ümmet oldur ki anuñ sünnetin yerine getüre anuñ (02) buyruğından şaşra olmaya tā kim anuñ şefā'atinden maşşrüm şalmayasız ki (03) anuñ rūhına bir 'aşşıla şalavāt édün اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَ عَلٰى اٰلِ (04) مُحَمَّدٍ وَسَلِّمْ girü tefsire gelelüm

(05) *يَوْمَئِذٍ يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ وَأَنَّى لَهُ الذِّكْرَى* ya'nî ol kıyâmet gününde âdemler ne eyledüklerin anılar ve nekim işledilerse (06) bulalar pes eydeler ey kâşkî biz şol dünyâ dirliginde ya'nî dünyâda (07) diriyiken işbu günüçün 'amel kılayıduķ ve omuzca hayrâtlar gönderdük (08) rivâyetde gelür ki yalnız dükeli peygamberler tâ'atınca 'amel kılorısa kıyâmet (09) gününde ol yüce köşķleri ve ol şâlihler verilen 'ivażları (10) göricek eyde ki ey kâşkî daķı artuķ 'amel kılayduķ dëyüb peşmân (11) olusar ey ol miskinler sizün ve bizüm tâ'atumuza ne i'tibâr ol günüçün (12) ayruķsı yaraķ yemek gerek zihî sa'âdet ol kişilerün kim bu kuranıla ögütlene (13) daķı 'amel kıla *قَدَّمْتُ لِحَبَاتِي فَيَوْمَئِذٍ لَا يُقُولُ يَا لَيْتَنِي قَدَّمْتُ لِحَبَاتِي* (14) ya'nî halâyıķlar eydeler ey kâşkâ ol dünyâda bugünün yaraģın (15) yeyeydüm eli boyumca yeyeydüm pes kıyâmet güninde haķķ te'âlâ kıldıģı 'azâb (16) gibi dünyâda hiç kimse kılmamış ola *وَلَا يُوثِقُ وَثَاقَهُ أَحَدٌ* ya'nî haķķ te'âlâ (17) baėladıģı gibi kimse bağlamamış ola ferrâ eyitdi bu ümeyye ibn-i halef haķķında

[120b]

(01) inmişdür ya'nî haķķ te'âlâ kıyâmet gününde ol kâfirlere kıldıģı 'azâbı dünyâda hiç (02) kılmamış ola *يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً* (03) ya'nî tańrı va'desine girtmiş cân ve tańrı kaźâsına rāzî olmuş cân (04) ey tańrı bilmiş cân imdi tenükden çıķıģıl ve tańrıña döngil kim sen allâh (05) hükmine rāzî ve hoşnüd idün ve allâh daķı senden rāzî ve hoşnüddur 'ulemâ (06) ihtilâf kılmışlardır kim bu sözi cânâ ne vaķit dërler bir niçeler eyitdi ölüm (07) vaķtinde dërler zeyd bin eslem rivâyet kılor 'abdu'r-raħmândan ve 'abdu'l-lâh bin 'ömerdenkim (08) eyitdi kaķan mü'min kıl olsa haķķ te'âlâ iki ferişte verir uçmaķdan tuhfeleriyle (09) pes gelürler anuģ cânına eydürler kim ey arı cân rāħat ve reyħânıla çıķıģıl ki (10) allâh senden rāzîdur nitekim bir gökcek koķulu mişķ koķular gibi anuģ cânı (11) çıkar herģiz dönmeye ferişter gök kırańlarından eyide uş bir arı cân geldi (12) gök kapusına gelicek ol kapu açılana kaďar kim ferişter bölüģine

uğrasalar (13) aña du‘ā kıllalar tā ki ol cānı raḥmān ḥazretine iledeler pes feriştelər sücüd (14) kıllalar eydeler ilāhunā sen yəgrek bilürsin işbu senün fulān bin fulān (15) kuluñun rūḥıdır ki saña ‘ibādet kılurdu hergiz şirk getürmedi pes ḥaḳḳ te‘ālā (16) mīkā’il emir eyide işbu cānı mü’mınler cānına ulaşırdıgıl ve şaḳlağıl (17) tā kıyāmet günü senden şoram dəye andan buyura varuñ anuñ sinin yétmiş

[121a]

(01) arşun dört yanından gidüñ eger anuñla qurāndan nesne varısa (02) ya‘nī qurān okumuş ise qurān nūrı aña yéter eger qurān okumadıgısa gūr (03) içinde güneş nūrı nūr vèreler pes anuñ mişlī şol gūbegū mişlī gibi ola kim gerdek (04) gèçesinde rāḥat olub uyur anı uyarmaz illā bir sevgülü kavm kaçan uyarsalar (05) uykuya doymaduğ gibi durur nite kim ḥadīşde gelür ثُمَّ كُنُوزَ الْعُرُوسِ (06) dilersen ol kul kıyāmete degin rāḥat içinde öleyata kaçan kıyāmet kopsa mü’mınler (07) birbirine şorışalar señ ne qadar yer karnında yatduñ birisi eyde on gün (08) miqdārı ve ba‘zısı eydeler ki anlanmaduk illā bir gün miqdārı dəye nitekim ḥaḳḳ te‘ālā (09) ḥaber vèrür ki اِنْ لَبِئْتُمْ اِلَّا يَوْمًا da gelür ve kaçankim bir kāfir olsa (10) ḥaḳḳ te‘ālā iki ‘azāb feriştesin vèrir gelür anuñ cānına eydürler (11) ey ḥabīs cān cıḳğıl ‘azāba ve şamuya kim allāh saña ḥışm èylemişdür (12) sa‘īd bin cübeyrden rivāyet kılındıkim ibn-i ‘abbās tayıfde oldı (13) pes bir kuş geldikim anuñ gibi kuşı hīç kimse görmüş degüldi ibn-i ‘abbāsuñ (14) cenāzesine girdi bir sā‘atden şonra girü çıkdı taşrada gördiler (15) kaçan ibn-i ‘abbāsı gördi içine qodılar bir āvāz geldi işbu āyeti okudıkim (16) يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ارْجِعِي إِلَىٰ niçeler eyitdiler (17) ḥiṭāb cānlardadır ḥalāyık gürundan girü kopduğı vaḳit eydilür kim ey arı

[121b]

(01) cān gövdene girgil andan uçmağa vargıl bir niçeler eydürler haqq te‘ālā eydür ey
(02) arı cān tañruña döngil ol dedügi hamza cānidur kim uḥud ğazāsında (03) şehīd
olıcak bu āyet anu haqqında indi pes ol vaḳitden berü hamzanuñ (04) cānı haqq te‘ālā
ḥazretinde ağırlıkludur ve ḥürmetlüdür yeşil kuş kuşağında (05) nūrdan ḳandīlde
aşılmışdur tā girü hamzaya kerāmet degürünce ya‘nī kıyāmete (06) degin demek olur bir
niçe ‘ulemā eyitdiler ki bu āyet ḥabīb bin adī haqqında indi (07) kim mekke ḳavmi anı
aşub öldürdiler yönini medīneye döndürdiler ol eyitdi (08) ilāhī eger benüm senüñ
ḳatında kerāmetim varısa yüzümi ka‘beden yaña döndürgil (09) pes aşılmışken yüzi
ka‘beden döndi ne ḳadar kim duruşdılar ayruḳ döndiremidiler (10) ve bir niçeler eydürler
bu āyetüñ ḥükmi ‘āmmdur dükeli mü’minler üzerine bir niçeler (11) eydürler bu āyetüñ
ḥükmi dükeli şehīdler haqqında ‘āmmdur nitekim ḥadīşde (12) gelür ki resül ḥazreti
buyurur şehīdlerüñ cānları nūrdan ḳandīller içinde (13) yeşil kuşlar boynunda
aşılıydurur ‘arş altında ne vaḳitkim dileseler uçmaḳ (14) içinde gezerler otlayalar
teferriçleneler girü gelürler ol ḳandīl içine girürler haqq te‘ālā (15) günde üç kez nidā
ḳılır eydür ey şehīdler cānı dileñ benden ne dilersiz (16) olar eydürler ilāhunā daḥı ne
deyelümkim uçmağı ḥelāl ḳılduñ ne yerde dilersiz (17) bürürvüz üç kez böyle cevāb
vērürler dördünci kez eydürler kim ilāhunā dilegümüz

[122a]

(01) budur kim girü bizi dünyāya iledesin dirilüb kāfırler ile calıṣavuz (02) senüñ yoluña
şehīd olavuz haqq te‘ālā ḥod bularuñ ḥāllerin yègrek (03) bilü zevāt bularuñ sözleri hoş
gelür çün göre kim bularuñ ayruḳ (04) ḥācetleri yoḳdur daḥı ḳoya قَدْخَلِي فِي عِبَادِي
ya‘nī girüñ (05) benim ḳullarum içine ya‘nī benim ṭā‘atum içine girüñ ve daḥı
girüñ benüm uçmağa (06) bir niçeler eydürler feriştehler eydürler ey nefsi muṭma’innetü

ya'nî tanrı (07) kazâsına râzî cāndun imdi şol nesneye kim haqq te'ālā saña yaraqlayubdurur (08) uçmak içinde *يَا أَيُّهَا النَّفْسُ (09) وَيَقُولُ فِي عِبَادِي عَلَى مَعْنَا / لَتَقْدِمِ* ya'nî (09) *عَلِمْتَ فِي الدُّنْيَا وَأَدْخِلِي جَنَّتِي مَعَ عِبَادِي الصَّالِحِينَ (10) الْمُطْمَئِنَّةُ الرَّاظِيَةُ بِمَا أُعْطِيَتْ مِنَ الثَّوَابِ مَرْضَى يَئِي بِمَا (12) آتَى فِي عِبَادَتِي وَيُقَالُ إِرْجِعِي إِلَى رَبِّكِ أَيْ إِلَى طَاعَةِ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً (11) وَاللَّهُ أَعْلَمُ وَيُقَالُ فِي عِبَادَتِي* **sūretü'l-beledî** bu sūre mekkede indi üç yüz yigirmi harfdür seksen iki (13) kelimedür yigirmi āyetdür rivāyet kılındı resūlindenkim eyitdi her kim bu sūreyi (14) okusa haqq te'ālā anı kıyāmet gününde hışmından emīn kıla bir nice rivāyetde (15) gelür kim haqq te'ālā bismi'l-lāhi'r-raḥmāni'r-raḥīmde on dürlü kerāmet (16) kodı evveli senā-yı raḥmāndur bunun aşlı kūrānda bu āyetdür kim *فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ (17)* ya'nî ey kıllarum beni anuñ ben sizi ya'nî demek olur kim

[122b]

(01) kaçan kıl bismi'l-lāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm dese haqq te'ālā 'azametiyle eydür kim (02) *ذَكَرَنِي* ya'nî kulum baña senā kıldı ve bir nice rivāyetde gelür kim *عَبْدِي* der ya'nî kulum beni andı pes feriştehlerüm siz şanuk (04) olunkim ben ol kulumı senā ile anam va'l-lāhu ā'lem bismi'l-lāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm (05) *يَا نَبِيَّ لَا أُفْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ* ya'nî haqq te'ālā eydür and içerem işbu şehre ya'nî mekiyye lām (06) bunda şıladur ya'nî ziyādedür ma'nisi aksimudur *يَا نَبِيَّ وَأَنْتَ حِلٌّ بِهَذَا الْبَلَدِ (07)* yā muḥammed señ işbu mekkede kâfirleri depelemek ve esīr ēylemek ve şalıvèrmek (08) her nice dilerseñ saña ḥelāldür ve ol eyle idi kim haqq te'ālā muḥammed muştafāya (09) ḥelāl kıldı mekkeyi alduğı günki her ne dilerse kimini ḥelāl ve kimini ḥarām (10) éde ve kimisin öldüre ve kimini esīr kıla ve kimini dilerse şalıvère pes resūl (11) ol gün ibn-i ḥanẓalı depeli ve ol ka'be örtüsine yabışubdurur ve dañı (12) miqyās bin şabābeyi depeledi ve andan eyitdi her kim ebū süfyān evine (13) girürise ol kişi kılıçdan emīndür pes ibn-i ḥanẓal ve miqyās kanını ḥelāl (14) kıldı ebū süfyān sarāyını ḥarām kıldı andan resūl eyitdi haqq te'ālā

oğlancıklar görürse saçları ağara nitekim hakk te'ālā haber verür bir yerde ki (04) *يَوْمًا يَجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِيبًا* amr-u dīnār eydür *فِي كِتَابٍ* dedügi ya'nī (05) diş bitmekliginün zenci çeker pes oğlancıklara ol katı hastalıkdur kim (06) süñüki ve eti ve dēriyi yarar çıkar eger ol vaktin oğlancıklar söyleyelerdi (07) göreydünkim ne şikāyet kılalardı ebū šālīh eydür *فِي كِتَابٍ* dedügi ya'nī ādem oğlanın (08) iki ayak üzerine yukaru dikilmiş yaratduk ayruḵ cānavarlar gibi dört (09) aya üzerine yaratmaduk muḵātil eydür *فِي كِتَابٍ* dedügi ādem oğlanın (10) kuvvetlü yarattum bu āyet ebū'l-esed hakkında indikim gāyet kuvvetlü idi şöyle (11) kim biz saḥtiyānı iki ayağı altına ḳorıdı eydürdi her kim beni bunun üzerinden (12) ayırırsa ne dilerise vēreyim dērdi hīḥ kimse çeküb ayağı altından alımaazlardı (13) kaysān *فِي كِتَابٍ* dedügi ḳarnında ana ḳarnında oğlanuñ başı ananuñ başına (14) ve ayağı ayağına muḳābildür şöylekim urudurur gibi ḳaçankim hakk te'ālā (15) çıkmağa destür vērse oğlanuñ başın ananuñ ayağından yaña döndürür (16) bir niçeler eyitdiler ol kuvvetlü kāfir velīd ibn-i muğīre eydi *أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ* (17) *أَنْ لَّنْ يَقْدِرَ عَلَيْهِ أَحَدٌ* ya'nī ebū'l-esed şanurmıkim şol kuvvetlü anuñ

[124a]

(01) var ben tañrınuñ aña güci yētmez ola ve ol kāfir eydür ben çok māl (02) muḥammed dūşmānlığı üzere ḥarc ēyledüm dērdi ol kāfir şanur ki anı (03) ben tañrı görmez nitekim eyitdi *يَقُولُ أَهْلَكْتُ مَالًا لُبَدًا* *أَيَحْسَبُ* (04) *أَنْ لَّمْ يَرَهُ أَحَدٌ* sa'īd bin cübeyre ve ḳatāde eyitdiler ya'nī ol şanurdı kim ben tañrıyı (05) anı görmez kim ol mālı ne yerde ḳazandı neye ḥarc ḳıldı şoravan nitekim (06) eyitdi ḳıyāmet ḳullarından yā şemsin ayağın ḳaldırmadan durur düzlü nesne şorılır (07) biri olkim kim 'ömrini bunun içinde dūketdi ya'nī t̤ā'atda veyā günāhda mı geḳürdi (08) ikinci mālından şorar kim neden ḳazandı ḥelālden veyā ḥarāmdan ve birisi (09) ol mālı neye ḥarc ētdi allāh yolınamı ve şeyṭān yolına mı ve birisi 'ilmiyle (10) ne 'amel ḳazandı ve valī resūli sevdi mi sevmedi mi

لَا تَجْعَلْ لَهُ عَيْنَيْنِ وَلِسَانًا (11) ya'nî biz âdem oğlanlarına iki göz ve dil söyler söyledil ve iki dudak (12) vermedükmi katâde eydür haqq te'âlânun ni'metleri bellüdür hercend ki âşikâredür (13) lâkin saña bir bir takrîr eyler tâ ki senün hâtırında muhkem ola ki (14) anun şükürin yerine getüresin ebû şâlih rivâyet kıdur ebû hâzimdenkim (15) olda resûlden resûl dahı haqq te'âlâdan eydür kim ey âdem oğlanı (16) yalan söz ve gaybet ve bühtân vemâ ya'nî gerekmez söz söylemege dilün (17) varurısa iki dudağıla saña yardım kıldum tâ ki iki dudağun üzerine

[124b]

(01) kapayasın eger gözün harâma bakmak dilese iki kapağıyla bürisesin ve eger (02) tozdan ve toprakdan uşanurısa kirüpekleriyle yardım kıldum tâ ki kirüpeklerin (03) birbirine müşebbek edesin tâ ki toz ve toprak girmeye eger yalunuz gözde (04) ne hikmetler var edüğün söylerisem kitâb-ı muṭavvel olur maḳşûddan (05) ırâk düşerüz ya'nî âdem oğlanlarına kulağuzladuk (06) iki yol ya'nî hayır ve şerr yolını ve haqqı ve bâtlı doğru yolu ve azgınlık (07) yolu bildürdük bu kamusı haqq te'âlânun ni'metlerindendür böyle bilüb şükür (08) kılasın eger ol bildürmese kimün elinden geleydikim birini yerine getüreydi (09) ya'nî ol kâfir beleñ aşmadıkim emîn oladı وَمَا أَدْرَاكَ (10) ya'nî ne bildürdi saña yâ muḥammed kim 'akabe ne nesnedür فَكُلْ رَقَبَةً (11) ya'nî ol beleñ aşmak boyun kırtarmakdur (12) kulluk bendinden ya'nî kul âzâd etmekdür veyâhûd ac toymakdur şol (13) günde kim kızlık ola ve miskînlere ta'âmı yedürmekdür bir nice müfessirler eyitdi (14) ya'nî ol kâfir mâhlı kul âzâd etmedi ve ac toymadıkim anıla beleñ (15) aşaydı ol mâlı muḥammed düşmânlığına harac etmekden kırtılaydı haqq te'âlâ (16) günâhun ululuğın beleñe benzetdi ve işleyen üzerine beleñe benzetdi kaçan (17) kul âzâd kılsa ve ac toyursa ve anun meşeli beleñ aşan kişiye benzetdi

[125a]

(01) beleğ dedüğinden murād günāhlardur kim bu hayrlarıyla ol günāhlar erir yuyılır (02) gider mücāhid ve ḍaḥḥāk ve kelbī eyitdiler işbu āyetden beleğ dedüğü sırātdur (03) cehennem üzerine gerile kıldan ince ve kılıcdan issidür ve üç bin yıllık (04) özü nidür biñi iniş ve biñi yoğuş ve biñi düzdür ve anuñ yanında oddan (05) çengeller ve gerdānkeşler vardur şol sa’dān dikenleri gibi ya’nī muğaylan (06) dikenleri pes bir niçeler ol sırātı yıldırım gibi bir niçeler katı yal gibi ve bir niçeler (07) yügrek at gibi ve yürük yayan gibi bir niçeler yürüyü geçeler ve bir niçeler ardan (08) ‘avratdan düşe durugeçeler ve bir niçeler hemānkim sırāt üzerine ayagın (09) başalar cehenneme dökileler ‘ikrime eydür boyun āzād kılmak dedüğü oldur kim (10) tevbe kıla kendü boynın tamudan āzād kıla veyāḥūd yazukdan kurtara (11) ya’nī sırāt geçmek boynın yazuklardan āzād kılmagıludur ve daḥı kızlıkda (12) ḥaşımsuz ve yetimler toyurmağıludur daḥı miskīn ki yoğsuldan (13) toza ve tobrağa bulaşmış ola ve yatacak yeri ve ortası yok anları toyurmağılığıludur (14) nitekim eyitdi *يَتَبَيَّنَا ذَا مَقَرَّتِهِ أَوْ مَشْكَيْنَا ذَا مَقَرَّتِهِ* (15) *ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ* (16) gecmek bu dedüğümüz ile olur olkim kim īmān getürenlerden ola *وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ* (17) *وَتَوَاصَوْا بِالرَّحْمَةِ* ve daḥı birbirine şabra ve rahmete vaşıyyet kılanlardan ola

[125b]

(01) eger īmān ehli olmaz ise sırāt belanın aşmaya ve anlar kim īmān getürdi (02) ve kul āzād kıldı ve yetimler toyurdu ve miskīnler ta’āmlandurdu pes ol (03) kişi uçmak ehlidür ve vakti ki ḥelāl māldan yedürse ve eger ḥarāmıdan yedürse (04) daḥı sevāb umşa sevāb ḥaşıl olmaz belki kāfir olur ne’üzübi’l-lāh (05) *أُولَئِكَ* ya’nī anlar anlardur kim aşḥāb-ı yemīndür ya’nī uçmak (06) ehlidür *وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا هُمْ أَصْحَابُ الْمَشْئَمَةِ* (07) ya’nī anlar kim kāfir oldılar ve bizüm āyetlerimize inanmadılar bular

aşhābu şimāldür (08) ya'nī tamu ehli'dür ve od bularuñ üzerinedür ya'nī cehennem tamusıya (09) kürsiler مُؤَصَّدٌ dedügi muṭabbakatün demek olur ya'nī tamu ehli tamuya giresilerdür (10) tamunuñ kapağını kapayalar şöyle kim hergiz içerüden taşra 'alevi çıkmaya (11) veyāhūd taşradan içerü şovucağ yel girmeye ya'nī bir zerre rāhatlık görmeyeler (12) ne içerüden ve ne taşradan bir niçeler eydür مُؤَصَّدٌ dedügi tirhozlanmışdır (13) ya'nī kaçan kapunuñ ardına tirhoz bıraksalar taşradan içerü açmaya care olmaz (14) demek olur ya'nī tamu ehli bu nesneyi göricek ümizleri üzile kim ayruk (15) ebedü'l-abad çıkmayayısarlardur ol vaqtin feryād-ı vāveylā deyüp nevmiz kılalar (16) va'l-lāhu ā'lem sūreti's-şemsī bu sūre mekkede indi iki yüz kırk kelimedür (17) yedi harfdür elli dört kelimedür on beş āyetdür süfyān-ı sevrīden rivāyetdür

[126a]

(01) kim ol dağı resūlden rivāyet eder eydür kim her kim kim ve's-şemsī sūresini (02) okusa her nereye ay ve güneş nūrı dokunursa dükelisin şadağa vemişçe (03) sevābı vardur ya'nī demek olur ki haqq te'ālā bir kişiyi maşriqden mağribe (04) degin vërse mülkvërse dükelisi mālī ve esbābı ve yeri yurdu ile ve bağı bağcesiyle (05) ve ol kişi dağı bu mecmū'ın allāh yolına şadağa etse ne kadar (06) bulursa ve's-şemsī sūresin okuyan kişiyi ol kadar vërür demek (07) olur āmennā ve şaddaknā bihī ammā bismi'l-lāhi'r-raḥmāni'r-raḥīmnuñ bir kerāmeti (08) dağı oldur ki işār-ı ğufrāndur bunun aşlı kūrānda budur ki وَالَّذِينَ اللَّهُ (09) كَثِيرًا وَالَّذِينَ اتَّعَدَ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا enes bin mālīkden (10) rivāyetdür ki eyitdi her kim şıdkıla ve itikādıyla bir kez bismi'l-lāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm (11) dese te'ālā haqq te'ālāya ta'zīm edüb haqq te'ālā dağı anı yarlıgar bismi'l-lāhi (12) berekātında bismi'l-lāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm وَالشَّمْسُ وَضُحَاهَا ya'nī bunda (13) vav vāv-ı kasemdür ya'nī güneş haqqıyçün ve dağı anuñ aydını haqqıyçün mukātil (14) eydür ya'nī güneş haqqıyçün ve ısısı haqqıyçün وَالْقَمَرِ إِذَا تَلِيَهَا ya'nī ay haqqıyçün (15)

kaçan güneşe uysa ve anuñ nūrından alsa *وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّىٰهَا* ya'nī gündüz (16) haqqıyçün kim kaçan güneş aydın kılsa açsa *وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَىٰهَا* ya'nī gece (17) haqqıyçünkim güneş örtse tolundığı vaqit şöylekim ol vaqit

[126b]

(01) karanulıcağ olur anıa gecenüñ evvel karanulığı dërler veyâhüd şol vaqitkim (02) şöyle karanuluk olsa ki görmese *وَمَا بَدِيَٰهَا* ya'nī gök haqqıyçün (03) ve dağı anı yaradan haqqıyçün *وَمَا طَغَىٰهَا* ya'nī yer haqqıyçün ve anı döşeyen (04) haqqıyçün *وَمَا سَوَّىٰهَا* ya'nī nefis haqqıyçün ve anı düzen haqqıyçün haqq te'ālā (05) bu āyetlerde kendü 'azametiyle kendüye and içer *فَالْهَمَّهَا فَجُورَهَا وَتَقْوِيَهَا* (06) ya'nī ol nefsi hayr ve şerri beyān kıldı 'avfı eyitdi ya'nī ol nefis tã'atı (07) ve ma'siyyet öğretti pes bu aqsāmuñ cevābı *قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّيَهَا* dur taqdır-i (08) kelām budur kim *قَدْ أَفْلَحَ*dur lam maḥzūf oldı şaķāllığında ötürü (09) anuñçünkim kelām tavīl olmasun içün *قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّيَهَا* ya'nī haķikatde (10) kurtuldı felāḥ buldı şol kişi kim nefsin arıtdı günāḥlar çirkinden işbu (11) yād kılduğumuñ dükelişi haqqıyçünkim nefis kurtuldı ve nīk-baḥt oldıkim haqq te'ālā (12) anı dükeli yazıqlardan arıtdı ve taḳvā yolına girüb tevḫīk vërdi *وَقَدْ نَحَابَ* (13) *مَنْ دَسَّيَهَا* ya'nī dağı ol nefis nevmīz ve maḥrūm oldıkim haqq te'ālā anı (14) aşāğa kodı ya'nī tevḫīk vërmedi tā kim yazuqlar ve yavuz işler işledi (15) ḥasan eydür anuñ ma'nisi budur kim her kim nefsinı arıtdısa arıtdıysa ve tã'at (16) üzerine oldıysa bayıx ol kişi kurtuldı ve necāt oldı ve her kim (17) kendü nefsinı azdurdıysa günāḥ kılmāğa ve yavuz işler işlemek üzerine oldıysa

[127a]

(01) ol kişi maḥrūm qaldı ve ziyānkār oldı rivāyet kılındıkim kaçan resūl (02) ḥazreti ve's-şemsi sūresini okuyub bu āyete gelse *قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّيَهَا* (03) durdururdu andan işbu du'āyı okurdu *وَلِيَّيْهَا وَمَوْلَاهَا وَزَكَّيْهَا أَنْتَ وَلِيٌّ مِنْ زَكَّيْهَا* (04) *اللَّهُمَّ أَتِ نَفْسِي تَقْوِيَهَا* dërdi andan bu

sürenün (05) kalanın okurdu كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوِيهَا ya'nī semūd kavmi kendü (06) azgunluklarından imān getürmediler ve şālih peygamberi yalanladılar ol (07) vaktin buların bir niceler dağı durugeldikim adı kuddār bin sālif idikim (08) devenün siğirin kıydı ya'nī kesdi ya'nī şālih peygamberün ol kayadan doğan (09) devenün kılıcla siğirin çaldı inlevüb ol kuyudan şu içeriken kışşası (10) meşhūrdur kim hemān ol kavmün bir ulu şu kuyusu vardı şālih bunlarla (11) kavlı etmişdir kim bir gün ol kuyudan bular içeler ve bir gün deve içe ol (12) günkim deve bu kavmin dükeline süd yetüre ol günkim içmez süd vermeye (13) ol kavm gelürlerdi herbiri cemā'atlü cemā'atine göre sağarlardı anuğa (14) nafağa edinürdi pes vardılar tanışdılar eyitdiler deveyi depeleyelim sonra (15) kalsun dediler vardılar deveyi bulup depelediler haqq te'ālā bulara 'azāb veribdi (16) veribdi şöylekim hıçbiri kurtulmadı helāk oldu çünkim şālih işitdikim (17) deveyi öldürdiler geldi ol kavme kağıdı eyitdi ey kavm haqq te'ālā size 'azāb verir bular

[127b]

(01) eyitdiler niçe 'azāb şālih eyitdi üç günden sonra ol 'azāb 'alāmeti oldur ki (02) yüzünüz rengi evvel gün kızara yarındası şarara ve dağı yarındası qarara (03) üç gün oldu bu nesne bulara vāqı' oldu çün yüzleri qarardı haqq te'ālā emir (04) etdi bular dükeli maymūn oldılar ve kimi hınzır oldu andan sonra helāk oldur ki (05) cānı cehenneme ısmarladılar وَسُقْنِيهَا فَكَذَّبُوهُ فَعَقَرُوهَا (06) إِذِ انْتَبَعَتْ أَشْقِيهَا فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ نَاقَةَ اللَّهِ indürdi buların üzerine buların (07) tanrısı ya'nī haqq te'ālā 'azāb indürdi buların üzerine günāhları sebebinden (08) فَذَمْدَمَ عَلَيْهِمْ رَبُّهُمْ بِذُنُوبِهِمْ فَسَوَّيَهَا ya'nī 'azābı pes berāber kıldı (09) buların büyüklerine dağı küçüklerine dağı bir niçeler eydür فَسَوَّيَهَا (10) ya'nī yer pes berāber etdi buların üzerine ya'nī dükeline yere baturdı demek (11) bir niçeler eydür فَذَمْدَمَ ya'nī أَطْبَقَ عَلَيْهِمُ الْعَذَابُ ya'nī kapadı buların (12) üzerine kim hıçbiri kurtulmadı ya'nī أَلْذَمْدَمُ فِي آلْعَذَابِ (13) وَالْعُقُوبَةُ وَالنَّكَالُ وَلَا يَخَافُ عُقْبِيهَا (13) ya'nī korkmadı

şol kimsekim ol deveyi (14) kılıçladı āhrinden ve ‘ākıbetinden ya‘nī ‘azāba gele dēyü üşenmedi dahhāk (15) rivāyet kıldı ‘alīdenkim resūl eyitdi yā ‘alī bilür misin evvelkilerün (16) şakīrağı kimdür ben eyitdüm allāh bilür ve resūli bilür dēdim resūl eyitdi (17) evvelkilerün eşkāsı şālīh peygamberün devesin öldürendür ya‘nī küddār bin sālif

[128a]

(01) andan resūl eyitdi yā ‘alī bilür misin āhirkilerün şakīrağı (02) kimdür ‘alī eyitdi allāh ve resūli bilür andan eyitdi yā ‘alī āhirkilerün eşkāsı seni (03) öldürendür dēdi ya‘nī ibn-i mülcem sūretü’l-leylī bu sūre mekkede indi (04) üç yüz on harfdür ve toksan bir kelimedür yigirmi bir āyetdir ubbī bin ka‘b (05) rivāyet kıldı taḡrı resūlindenkim resūl eyitdi her kişikim ve’l-leylī (06) sūresün okusa ḥaḳḳ te‘ālā ol kula şol kadar sevāb vère kim eyde calabım (07) rāzī oldum yēter dēye ve dahı dükeli düşvārılıḳdan kurtara resūl ḥazreti (08) buyurur kim ey benim ümmetim kaçan sizden birünüz kitābına bismi’l-lāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm (09) yazsa ḥaḳḳ te‘ālā eydür ey kulum çün beni ta‘zīm édüb kitābınun (10) evveline benim adlarımı yazduḡ imdi saḡa muştuluk olsunkim ben de saḡa raḥmet (11) étdüm dēr pes beşāret olsunkim yā mü’minkim biregü kitābunun (12) evveline bismi’l-lāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm yazdıḡıçün raḥmet buldı senkim (13) elli altmış yıl ‘ömrin geçse dāyim dilünḡe bu kelimeler olsa ḥaḳḳ te‘ālā saḡa (14) raḥmet édüb uçmaḳ şadrına iledüb ḥūrī ḳasv u ḡilmān ve vildānı (15) vērürise ḥiç ‘acīb ve ḡarīb olmaya ḥuşuşā ki günde biḡ kez (16) dēsesin bismi’l-lāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى (17) bunda vav vāv-ı ḳasemdür ya‘nī ḥaḳḳ te‘ālā and iḡer eydür ki dün ḥaḳḳıyçün kim kaçan

[128b]

(01) kaçan gündür örtse aydıḡı giderse وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى ya‘nī gündüz ḥaḳḳıyçünkim (02) kaçan gündüz aydıḡıla olsa وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى ya‘nī erkegi dişiḡi (03) yaradan ḥaḳḳıyçün

إِنَّ سَعْيَكُمْ لَشَتَّى bedrüstî sizün ‘amelünüz yavlaḵ berākandedür (04) şöylekim kendü
 nefsünüz ḳotarmagıcün dürişir bir nicenüz nefsinî (05) helāk etmekiçün düşer nitekim
 إِنَّ سَعْيَكُمْ لَشَتَّى فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى (06) bu aḳsāmuñ cevābı
 وَصَلَّى (07) بِالْحُسْنَى ya‘nî her kimsekim mālını allāh yolına étse ve allāhdan ḳorḳub ḥarām
 (08) nesnelerden yıḡlınsa ḥaḳḳ te‘ālā aña mālınuñ ‘ivazın vère aminnā girtinse (09) ya‘nî
 inansa فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَى tiz ola kim biz aña uçmağumuzu dostluğumuzu (10) geñez
 ḳılıvèrevüz pes her kim mālını tañrı yolına vèrirse ḥaḳḳ te‘ālā aña dünyāda (11) ‘ivazını
 vèrür eger ol kişi inanursa pes resül ḥazreti eyitdi her günkim (12) güneş toḡar ve ṭolunur
 anuñ iki yanında ferişteh dururlar ḳıḡırurlar (13) ol ferişteñ avāzın ādemler ve
 terbīlerden artuḡı işidür (14) ve ol ferişteñ dā‘im du‘āları budur kim اللَّهُمَّ آعِظْ لِكُلِّ مُنْفِقٍ
 (15) خَلَفًا وَلَكَلَّ ya‘nî demek olur kim ey calabım mālını senün yolına ḥarc edenün
 (16) ‘ivazın sen vèrgil ve baḡıllıḳ ḳılıb vèrmeye ne sen telef ḳılınur ya‘nî (17) mālını
 sen ḥelāl ḳılıvèr dèrler ferişteñ du‘ası maḳbūldür imdi

[129a]

(01) gel sen kendüzünü terāzüye urgıl kim ḳaḡı du‘āya lāyıḳsın ol du‘āya (02) mı yoksa
 telef olan du‘āya mı ḥāşā ki zekātı ve şadaḳası çıḳan māl (03) zāyi‘ ola nitekim resül
 buyurur اَلَّذِكْوَةُ حُصْبُ الْمَالِ ya‘nî zekāt mālun (04) ḳal‘esidür bir kişi veyā bir ḥayvān ḳal‘e
 içinde ola uğrıdan ve ḥarāmiden (05) ve yaḡıdan emīn olur imdi zinhār zekāta ve
 şadaḳaya kāhal olmañ kim (06) māl helāk olmamaḡına sebebdür eger zekāt ḳısmında
 söz söylersüz uzanur (07) girü tefsire gelem rivāyet ‘abdu’r-raḥmān ve ḍaḥḥāk eyitdiler
 وَصَلَّى (08) بِالْحُسْنَى ya‘nî her kim lā ilāhe illā’l-lāh kelimesine girinür ise ya‘nî gerçekler
 (09) ise mücāhid eyitdi ya‘nî uçmaḡa girtinürse muḳātil ve ḳatāde ve kelbī (10) eyitdiler
 va‘de étduğımızde ve şevāba girtinürise فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَى (11) ya‘nî işini aña gücini tiz ola
 kim geñez ḳılıvèrevüz وَآمَّا مَنْ (12) وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْعُسْرَى nitekim (13)

ḥadīşde gelür kim resül ḥazreti buyurur şalla'l-lāhu 'aleyhi ve sellem kim (14) cömerdlük bir ağacdur uçmak içinde budakları maşriḳden (15) mağribe deḡin yapılubdur her kim kim onuḡ budakları (16) birine yapışa elbette ol budak anı uçmağa iledür ya'nī demek olur (17) kim cömerdlük sebebidür uçmağa girmeklige baḡıllık

[129b]

(01) ve baḡıllık daḡı bir ağacdur ṭamu içinde budakları maşriḳden mağribe deḡin (02) yayılıbdurur her kim ol budaklardan birine yapışsa elbetde ol (03) anı çeker ṭamuya bıraḡur ya'nī demek olur kim baḡıllık sebebdür cehenneme (04) girmege imdi bu ḥadīş mi'yardur veyāḡūd meḡekkdür (05) kendüzini ḡankısıyla şınar seḡ aḡa varursın amma ol kişiler ki (06) baḡıllık edüb baylık taleb etdi ḡüsnāyı yalanladı pes tiz ola kim (07) aḡa geḡez edevüz 'usrāy içün ya'nī ṭamuya iledevüz وَمَا (08) ya'nī ol baḡıle ḡıç mālī aşı kılmaya ḡaçan (09) olsa ḡatāde ve ebū şāliḡ eyitdiler ya'nī ḡaçan ol baḡıl ṭamuya (10) girse ol mālī ḡıç aşı kılmaya kelbī eyitdi bu āyet ebū süfyān (11) ḡaḡḡında indikim إِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدَى ya'nī toḡrı yolu göstermek (12) ve ḡaḡḡı bātıldan bildürmek bizüm üzerümüzüzdür وَإِنْ لَنَا لَلْخِزْيَةُ (13) daḡı bayık bizüm üzerümüzüzdür āḡiretde dünyāda ya'nī her kim (14) dünyāyı āḡireti bizden ayruḡdan istese bayık ol yolını andı (15) فَأَنْذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّى ya'nī ḡorḡutdum sizi bir odılakim yanmışdur (16) pes ol ṭamuyı bildürdüm tā kim andan ḡorḡasız لَا يَضِلُّهَا إِلَّا الْأَشْقَى (17) ya'nī girmeye ṭamuya illā şol şaḡı gire kim

[130a]

(01) uçmağa ve ni'metine inanmadı ve daḡı yüz döndürdi bu āyetün sebeb-i nüzülü (02) oldur kim enşārīlerden bir ḡişinün bir büyük ḡurmā ağacı vardı (03) anuḡ budaklarından ḡonşısının evi önine dökülirdi ev issinün (04) oḡlancıkları dirşürüb yerlerdi ol andan ötürü peygambere şikāyet (05) kıldı resül eyitdi ol düşen ḡurmāları kim ḡonşuḡ

oğlancıkları (06) yerler uçmakta bir hurmā ağacına baňa şat dēdi ol kiři rāzī (07) olmadı
resūl katından çıkdı gitdi haqq te‘ālā bu āyetde كَذَبَ وَتَوَلَّى (08) dēdūgi oldur rivāyet
eşerade gelür kim bir gün ‘ömer ibn-i abd’ül-azīz (09) imāmlık kılurdı ve’l-leylī sūresini
okudı bu āyete geldikim فَأَنْذَرْتُمْكُمْ (10) فَانْزِلْهَا dağı katı ağıladı ağılamakdan kendüni
yēgmedi (11) bu sūrenün kalanın okuyamadı ya‘nī dēmek olur kim şamudan şol (12)
muttaķī irak ola kim mālının zekātını vère ve mālını allāh yolına harc ède (13) çün ol
hurmā issi resūlün katından çıktı yolda giderken (14) ebū’d-daḥdāḥ uğradı eyitdi yā fulān
kandan gelürsin ol èr hikāyeti (15) eydivèrdi ebū’d-daḥdāḥ eydür resūle şatmadun gel
baňa şat dēdi (16) bir hurmā bahcesine dēdi pes ol èr rāzī oldı ebū’d-daḥdāḥ şatun (17)
aldı durdı resūl katına geldi eyitdi yā resūla’l-lāh ol hurmāyı ol èrden

(01) şatun aldım girü şatarım uçmağda bir hürmā ağacına dēdi resūl (02) eyitdi belī
aldım qabūl ētdüm dēdi pes resūl ol enşārīyi kıgırdı eyitdi (03) ol düşen hürmālarıçün
ebū'd-daḥdāḥdan bir hürmā bağcesini aldun (04) ve ben anı şatun aldum uçmağda bir
hürmā ağacına imdi қоғıl ol (05) oğlancıkları yēsünler pes ḥaqq te'ālā bu sūreyi yā tā
şuṇa deginkim (06) إِنَّ سَعْيَكُمْ لَشَتَّى ya'nī bir niceler kendü nefsinı qurtarmağıçün dürişür
ya'nī ebū'd-daḥdāḥ (07) ve bir niceler nefsiṇi helāk kıılmağıçün dürişür ya'nī ol hürmā
issi (08) فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى ya'nī olkim mālını vērde ve uçmağa girtindi (09)
ya'nī ebū'd-daḥdāḥ pes uçmağ ni'meti anuṇ ola (10) وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَى وَكَذَّبَ
daḥı olkim baḥillik ētdi ve uçmağ ni'metine inanmadıkim ya'nī ol (11) hürmā issi pes
ṭamu düşvārlik anuṇ ola (12) لَا يَصْلِيْهَا إِلَّا الْأَشْقَى الَّذِي كَذَّبَ وَتَوَلَّى ya'nī ṭamuya ol bedbaḥt gire
kim uçmağ ni'metine inanmadı (13) ya'nī hürmā issi وَسَيُجَنَّبُهَا الْأَتْقَى الَّذِي يُؤْتِي مَالَهُ يَتَزَكَّى
ya'nī ṭamudan (14) ol muttaḳī irāq ola kim mālını allāḥ yolına nafağa kıldı ya'nī ebū'd-
daḥdāḥ rivāyet (15) kılındıkim ebū bekir sıddīk raḫiya'l-lāhu 'anhu yēdi kişi āzād

kıldıkim kamusı (16) ‘azābda idi ya‘nī efendīleri işkence ederidi dükelin aldı tanrıçün
(17) āzād kıldı birisi bilāl-i ḥabeşī ve birisi ‘āmüz-i bin fūhīre ve biri nehdiyye

[131a]

(01) ve anuñ kıızı züneyre ve biri ümmü ümeys ve biri benü’l-mü’emmīl qaravaşı züneyre
(02) benī‘ abdük qaravaşı ıdı kaçankim müslimān oldı gözleri görmez oldı kāfirler (03)
ta‘n edüb eyitdiler ki lātu ve ‘uzzā kim bizüm şanemlerümüzdür anı gözsüz (04) eyledi
dédiler pes qaravaş eyitdi ben bīzārvan sizün şanemlerünüzden (05) dēdi suvluk sā‘at
ḥaqq te‘ālā gözlerin girü rūzī kıldı ve ebū bekir (06) anuñ katından geçerdi ol qaravaş
un yoğururdi gericesi eyitdi (07) çün señ müslimān olduñ ve allāh ben seni āzād edecek
degülin (08) dēyü and içerdikim seni şataram çün ebū bekir bunı işitdi eydür yā fulāne
(09) ol qaravaşa nice dērsin ol ‘avrat eyitdi bunca mişkāl altun (10) vēr ebū bekir eyitdi
ētdüm qabūlētdüm ey züneyre dur gidelüm dēdi (11) ḥalāyık eyitdi un yoğurmağdan
fāriğ olayın durugelem dēdi (12) çün ebū bekir eve getürdi allāh rızasıçün āzād kıldı
ammā bilālī şatun (13) almağınuñ sebebi buydıkim bilālī taşıla basurmuşlardı ‘azāb
ēderlerdi (14) ve eydürlerdi kim eger seni bir vaqıyyeden artuğa dañı almazlarsa biz
şataruz (15) dērdiler ebū bekir ol aradan geçerdi işitdi eger yüz vaqıyyeden (16) eksige
dañı vērmezlerse ben anı alam dēdi pes bu āyet ebū bekir ḥaqqında (17) indi bilālī āzād
ētdigiçün *فَأَمَّا مَنْ آغْطَىٰ وَآتَقَىٰ وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَىٰ*

[131b]

(01) pes ebū bekir islāma gelicek kırk yük altunı vardı dükelin allāh yolına ḥarc (02)
eyledi ‘aṭā rivāyet kıılır ibn-i ‘abbāsdankim kaçan bilāl islāma geldi (03) vardı ḥācları ve
şanemleri uvatdı ḥarāb kıldı ol eşnām beklemege (04) bir ‘avrat komuşlardı ol ‘avrat
vardı ümeyye ibn-i ḥalefe ḥaber ētdi (05) ve selmān ve ‘abdu’l-lāh bin cād‘ān bulara
bağışladı ne gerekse bulara (06) işleñ dēdi ve dañı yüz deve bağışladı kim varuñ

şanemleriniz için kurbân (07) édün dèdi pes bilâli dutub taş altına birağub ‘azâb éderlerdi (08) ehad ehad dèyü feryâd éderdi bir gün resûl ol aradan geçerken (09) işitdi kurtara seni ehad dèdi andan resûl bu hâli ebû bekre haber (10) vèrdi kim bilâl allâh yolına ‘azâb darter ebû bekir yüz batmân altun getürdi (11) bilâli şatun alub âzâd kıldı sa‘îd bin müseyyeb eydür baña haber şöyle (12) erişdi kim ümeyye ibn-i halef ebû bekre eyitdi bilâli şatarun eger nişâs (13) baña vèürsen dèdi nişâs ebû bekrün kulu idi ammâ kâfir idi (14) on bin altunı nuķûd varıdı kalan nesnesinden ayruk ve hem tavarı (15) rûzî çoğıdı ebû bekir eydürdi eger müslimân olursañ ol dükeli (16) nesneñ senün olsun dèrdi ol râzî olmazdı ve ebû bekir dağı (17) anı sevmezdi çün vèrdi bilâli şatun aldı ümeyye ibn-i halef bir bölük

[132a]

(01) münâfıklar ile şöyleşürdikim ebû bekir bilâli anuñiçün aldı kim anuñ (02) katında bilâlün mâlı vardır dèdiler haķķ te‘âlâ bu âyeti vèribdikim *مِنْ نِعْمَةٍ تُجْزَى (03) وَمَا لِأَحَدٍ عِنْدَهُ* ya‘nî anları kim ebû bekir âzâd kıldı anların ebû bekir katında (04) hiç ni‘meti yoğıdı *إِلَّا انْتِعَاءً وَجْهَ رَبِّهِ الْأَعْلَى* meger ebû bekir âzâd kıldı yüce (05) tañrı rızasıçün pes ebû bekir ol dünyâda kılduğı eylegün şevâbın âhirinde (06) bular râzî ve hoşnûd ola nitekim eyitdi *وَلَسَوْفَ يَرْضَى (07) وَلَسَوْفَ يَرْضَى* bir niçeler eydür (07) murâd ebû’-dahdâhdur kaçan haķķ te‘âlâ ebû’-dahdâhı uçmağa (08) göre pes ni‘metlerine uçmaķni‘metlerine râzî ola kaçankim resûl ‘aleyhi’s-selâm (09) ebû’-dahdâhın enşârîye vèrdüğü hurmâ bağcesinden geçèrdi (10) anuñ hurmâlarını aşılış görürdi eydürdi ey niçe hurmâ budakları (11) uçmaķda ebû’-dahdâh için aşılışdur dèrdi *sûretü’l-đuhhâ (12)* bu sûre mekkede indi yüz yètmış iki harfdür kırķ kelimedür on bir (13) rivâyet kılındı ‘alî bin zeyden ve ubbî bin ka‘bden kim eyitdi her kimki (14) ve’đ-đuhâ sûresini okusa herbir yetimler ve dilenciler kim dünyâda vardır (15) anların sağışınca haķķ te‘âlâ aña on kurla şevâb vère ammâ bismi’l-

lāhi'r-raḥmāni'r-raḥīmnuḡ (16) bir kerāmeti daḡı tamām iḡsāndur bunun aşı budur kim resūl eyitdi (17) لَا وَصُؤْلَمِنْ لَمْ تَدُكْرِ اسْمِ اللَّهِ عَلَيْهِ ya'nī abdesti yokdur şol kişinüḡ kim evvelinde

[132b]

(01) bismi'l-lāhi dēmeye pes ma'lūm oldu ki bismi'l-lāhi dēmeyince abdesti dürüst ola (02) lākin 'alā aḡaddi'l-kemāl ve't-tamām olmaya ya'nī şevābı tamām olmaya pes şunḡa benzer ki (03) resūl ḡazreti eyitdi صَلَوةٍ بِجَارِ الْمَسْجِدِ إِلَّا فِي الْمَسْجِدِ ya'nī mescid ḡonşısınüḡ (04) namāzı dürüst degil illā mescidde dēmek olur zīrā her ne at (05) dērler gercek ki şūretā atdur velākīn hūnerde ve kıymetde bir degildür zīrā (06) almak iḡsāndur ve tamāmlıḡı bismi'l-lāhi iledür pes lāyıkdur kim ḡaḡḡ te'ālā bismi'l-lāhi (07) berekātında şevābı tamām vère nitekim eyitdi هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ (08) bismi'l-lāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm ve'd-ḡuḡā bunda vav vāv-u ḡasemdür (09) ya'nī ḡaḡḡ te'ālā iḡer and iḡer bu sūrenüḡ sebeb-i nüzūlı oldur ki ekşeri müfessirler ḡavlinde (10) cuḡūdlar geldiler resūlden üc su'al şordılar yā muḡammed ḡaber vēr bize (11) iskender-i zū'l-ḡarneynden ve aşḡāb-ı kehfiden ve cāndan dēdiler resūl (12) resūl eyitdi yarın ḡaber vērem dēdi inşā'llāḡ dēmedi bundan ötürü (13) resūlden vaḡiy kesildi nice gün cebrā'īl gelmedi zeyd ibn-i eslem eydür (14) resūlden vaḡiy kesilüb cebrā'īl inmedüḡine sebeb buyıdıkim resūlin evinde bir āyet (15) anu ki varıdı cebrā'īl gec indüḡiḡün resūl 'itāb ḡıldı cebrā'īl eyitdi (16) yā muḡammed bilürsinkim bir āyet olduḡı olduḡı eve girmezüz 'ulemā bu arada iḡtilāf (17) ḡılmışlardur kim resūlden vaḡiy ḡaç gün kesildi ibn-i cüreyc eyitdi on iki

[133a]

(01) gün ibn-i 'abbās eyitdi on bēş gün bir nice müfessirler eyitdiler yigirmi gün (02) muḡātıl eyitdi kırḡ gün pes mekke müşrikleri eyitdiler muḡammed sm taḡrısı (03)

rāzī olduğımı eydemkim rāzī oldum yā rabbī pes bundan (11) ümīdlü āyet bu ümmet hakkında inmedikim *وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَى* dur kaçan (12) resül işbu āyeti okudukim *يَا نَبِيَّ إِبْرَاهِيمَ كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوَاهِ إِذِ انبَعَثَ أَشْقَى* (13) ya'nī ibrahīm kendü ümmetiçün eyitdi ilāhī her kim baña 'āsī olursa sen yarlıgayıcısın (14) ve dağı rahmet kılıcısın ve 'īsā kendü ümmetiçün eyitdi *وَإِنْ تَعَفَّرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ* (15) *إِنْ تُعَذِّبُهُمْ* ya'nī ey calabım (16) eger bunlara 'azāb kılarsan bular senün kullarındur ve eger yarlıgarsan (17) sen 'azīzün hākīmsin pes resül hāzreti ki getürdi okudı ümmetī ümmetī

[134a]

(01) dēyüb ağladı pes hāḳḳ te'ālā cebrā'īli vèribdi eyitdi vargıl muḥammede eyitgilkim (02) yā muḥammed seni ne nesne ağlatdı pes cebrā'īl geldi dēdi resül eyitdi (03) ümmetüm ḳorkusı ağlatdı pes hāḳḳ te'ālā eyitdi yā muḥammed ümmetün işinde seni (04) hoşnūd ḳılam yerindürmeyem dēdi pes resül eger ümmetimden yalūğuz bir kişi (05) ṭamuda olursa ben hoşnūd olası degülem andan hāḳḳ te'ālā resülün (06) hālinden ḥaber vèrdi kim vahy inmekden nite idi ve ni'metleri kim şonra ana vèrdi (07) biribirin egdürdi pes eyitdikim *أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَى* bunda hemze (08) hemze-yi istifhāmdur ya'nī yā muḥammed ben seni yetīm bulmadummi şonra dölendürüb (09) yardım ḳılmadummi eyitdüm belī yā rabbī rivāyet ḳılındı ḥammāddan ve sa'īd bin cübeyreden (10) cübeyreden ve ibn-i 'abbāsdankim resül hāzreti eyitdi dēr taḡrımdan bir (11) şordum ey kāşkī şormayaydum eyitdiler yā resūla'l-lāh eyitdi allāh (12) hāzretine dēdüm ilāhī sūleymāna ulu pādīşāhlıḳ vèrdün fulāne bunı ve fulāne (13) anı vèrdün baña ne vèrdün pes allāhdan hāzret-i allāhdan ḥiṭāb-ı 'izzet geldikim (14) yā muḥammed *أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَى* ya'nī seni yetīm bulub saña yardım ḳılmadummi (15) ben eyitdüm belī yā rabbī yine nidā geldikim *يَا نَبِيَّ وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَى* ya'nī dağı (16) azmış bulub hidāyet vèrmedummi ya'nī ṭoğru yola

kulağuzlamadımmı (17) belī yā rabbī yine ‘izzet geldikim *عَائِلًا قَاغْنِي* ya’nī daḥi seni yoksul

[134b]

(01) bulub ḥadīce mālıyla bayıtmadım mı belī yā rabbī bir nice rivāyetde gelür kim (02) *يَا مُحَمَّدُ مَا نَسِيْتُكَ* ma’nīsī budur kim yā muḥammed seni taḥrın öksüz bulmadı mı (03) ve yoksul ve kici bulmadı mı ol vaḳtin kim ataṇ anan öldiler ve saṇa māl (04) ḳomadılar ve bir ev ve bark ḳomadılar pes taḥrın māl ve menzil ve maḳām ve yurd (05) vērdikim anda dölendün ve seni ‘emmün ebū ṭālibe işmarlamadu mı kim seni (06) görgülü besledi ve eksüklerin bitürdi su’āl niçün atadan ve anadan (07) öksüz ḳıldı resül gibi kişi cevāb anuḡün kim ḥaḳḳ te’ālā diledi kim resül (08) ḥiç maḥlūḳuṇ minneti ḳalmaya mücāhid rivāyet ḳıldıkim atasından bu āyet ma’nīsindenkim (09) *يَا مُحَمَّدُ مَا نَسِيْتُكَ* ya’nī yā muḥammed taḥrın seni yetīm bulmadı mı dēdügi (10) oldur ki ‘arablar ‘urufında vardur kim dūrri yetīm dērler şol incü yā kim (11) anuḡ gibi incü ḥiç incü olmaya pes āyetün ma’nīsī böyle oldıkim yā muḥammed (12) seṇ ululıḡuṇ ve şerefün ve fazluṇ içinde birsin ḥiç mānendün yoḳdur (13) ve taḥruṇ seni ululıḡa dölendürdi ve muḳīm ḳıldı *وَوَجَدَكَ ضَالًّا* (14) ya’nī yā muḥammed seni taḥrın şunuḡ üzerine buldıkim ḳavmiṇ işlerdi (15) pes şol iş üzerine ḳulavuzladıkim şimdi anuḡ üzerinesin (16) süddī eyitdi resül tamām ḳırḳ yıl kendü ḳavmi işi üzerine idi kelbī eyitdi (17) *وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهْدَى* ya’nī yā muḥammed seni taḥrın peygamberlikdan

[135a]

(01) ve şerī‘at ḥükminden ḡāfıl buldı pes anı saṇa öğretti ve ḍaḥḥāk (02) rivāyetinde eydür *وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهْدَى* ya’nī yā muḥammed seni taḥruṇ azmış (03) ḳavm içinde bulub seni tevḥīde ve nübüvvete ḳulağuzladı ḥasan rivāyetinde (04) eydür *وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهْدَى* ya’nī yā muḥammed taḥruṇ seni mekke ḳaḳālarında (05) yavıḳlımış ve azmış bulub seni

dedeñ ‘abdu’l-muṭṭalibe kılavuzladı ve koşdurdı (06) rivāyet kılındı ibn-i ‘abbāsdankim resūl geci oğlandı mekke kılķālarında (07) azdı ebū cehil ‘aleyhi’l-la’ne koyunına ve devesine varub gelürdi resūle (08) şataşdı atı öñine alub dedesine getürdi pes ḥaḳḳ te‘ālā resūle minnet (09) kılur kim düşmānı anı girü dedesine koşdurdı nitekim dost dostuna (10) eyider zehī kerīm pādişāhkim düşmānına dost gibi ḥidmet ètdürdi (11) ve anuñ göñline şefkat bıraḳdı nitekim mūsāyla la‘īn fir‘avn la‘īn ḥikāyetdür (12) kim düşmānını kendü sarāyında dost gibi besletdi otuz altı yıl (13) mūsā fir‘avn sarāyında oldu ḥikāyeti meşhūrdur yerinde işidile eger (14) ebū cehil bileydi muḥammed aña neler kılısardur ol vaḳit anı helāk èderdi (15) veyaḥūd fir‘avn bileydikim mūsā aña ne cefālar èdiserdür olaḳ sā‘at anı (16) helāk èderdi pes her iş ḥaḳḳ te‘ālā elinde āsāndur ka‘bu’l-aḥbār rivāyetinde (17) gelmişdür kim çün resūl ḥazretinün dāyesi ḥalīme emzürmek ḥaḳḳın tamām èyledi

[135b]

(01) pes resūli alub gelürdikim dedesine işmarlaya ḥalīme eydür kaçankim resūli (02) getürüb mekkenün ḳabusına geldüm işitdüm kim bir gū çağırur ya‘nī saña nūr (03) bir āvāz gelür eydür ki devlet senün ey mekke şehri kim bugün saña nūr (04) ve bezek ve görk ve ārāyiş geldi ḥalīme eydür muḥammedi aşığa ḳodum kim ḥācet (05) ḳazā èdem ve dönem başım düzem bir gürüldü işitdüm cevre baḳdum ḥiç nesne (06) görmedüm geldümki muḥammedi getürem yerinde bulmadum pes çağırub eyitdüm ey (07) ḥalāyık ḳanı oğlan eyitdiler ki ḳaḅı oğlan ben eyitdüm kim muḥammed bin ‘abdu’l-lāhi kim (08) anuñla benüm yüzüm ḥaḳḳ te‘ālā tāze kıldı ve yoksulluḳdan ḳurtardı (09) ve anı bisledüm bicerdüm ki tā anuñla şād olub ümīde èrem ve getürdümkim (10) dedesine işmarlayam emāneti boynumdan giderem aḅsuzın elümden cıḳdı (11) ḳancaru vardı bulamadın lātu ve ‘uzzā ḥaḳḳıyçün eger anı bulmazısam kendüzimi (12) işbu ṭaḅdan

aşağa bırağam helāk olam ve ol kavm eyitdiler anı biz hīç görmedik (13) çünkim böyle dediler elimi başım üzerine koyub ve muhammede dèyü feryād-ı zārile (14) ağladum şöyle kim ol kavm dükelisi esirgeyüb bile ağlaşdılar pes gördümdi (15) bir za‘īf kocacuk ‘aşāsını dayanmış gelür katuma geldi başa eyitdi ey ‘avrat (16) noldı saña ben eyitdüm oğlum muhammedi yavı kıldum ol çoçaçuk eyitdi (17) ağlama kim ben seni bir kimseye kulavuzlayam pes ben eyitdüm cānım saña fidā

[136a]

(01) olsun ol kişi kimdür eyitdi ol şanemdür ki adı hübeldür böyle dedi (02) vardı şanemler evine girdi ben de bile vardum pes ol kaçan vardı hübeli (03) tavāf ét-di başında ve ayağında öpdi ve çağırub eyitdi ki ey bizim (04) ulumuz himmetün ve ululuğın kureyş kavmi üzerine kadīmdür işbu ‘avrat (05) eydür oğlum muhammedi yavukladım dèr imdi buña oğlunu bulıvèrgil kim mekke (06) şehrinden işbu kaygu gitsün çün muhammed adın işitdi hübel yüzi (07) üzerine düşdi dükeli butlar yüzi üzerine butlardan bir ün geldikim (08) bizüm helāklığımız bu muhammedin elinde olasıdur pes ol kocanın dişleri (09) caşşadı ve dizleri ditredi ve ‘aşası elinden düşdi pes katume eyitdi (10) ki yā hālīme senün oğlunun bir tañrısı varmışki anı hīç yavıklamaya (11) ve seņ oğlunu istegil hālīme eydür korğdumki bu haber ‘abdu’l-muṭṭalibe ki (12) pes durdum ‘abdu’l-muṭṭalibe geldüm kaçankim beni gördi eyitdi ṭālī‘mi (13) indi saña yoḥsa yavuz ṭālī‘mi indi ben eyitdümki naḥsı illā key ulu naḥs (14) ‘abdu’l-muṭṭalibe ne dèdügüm anladı ve eyitdikim meger oğlan senden azdı (15) ben eyitdüm belī pes ‘abdu’l-muṭṭalib şandıkim kureyş kavmi anı depeledi şolok sā‘at (16) kılıcın darddı kaçımağından durımadı yüce āvāzla çağırdıkim ey (17) kavmi kureyş kavmi dirilün şolok sā‘at dirildiler eyitdiler aḥvāl nitedür ‘abdu’l-muṭṭalib

[136b]

(01) eyitdi oğlum muḥammed yā ve pes ḳureyş ḳavmi eyitdiler bingil binelüm eger (02) denize girürsen girelüm dēdiler pes ‘abdu’l-muṭṭalib yētdi ḳureyş ḳavmi (03) bile bindiler mekkenün aşığasın yukarusın istediler bulımadılar pes (04) gelüb ḳa‘beye girdi ve bir hafta i’tikāfa oturdı ve işbu şi‘ri (05) okırdı şi‘ri yā rabbī rudde rākiben ve muḥammede rudde aliyye ve ettehāze ‘indi bedāyi (06) pes ‘abdu’l-muṭṭalib havādan bir āvāz işitdikim eydür ey ādem oğlanları (07) zārılık kılmaṅ muḥammediṅ vardır kim hergiz anı yavı ḳılub zāyi‘ ēdesi (08) degildür pes ‘abdu’l-muṭṭalib eyitdi ey ön adın muḥammedüm ḳandadır (09) bildürgil pes āvāz geldikim uş tehāime deresinde yemen ağacınun (10) dibindedür pes ‘abdu’l-muṭṭalib bunı işitdi bilikin ḳuşanub atına bindi (11) ḳaçan biraz yol vardı varaḳa ibn-i nūvfele uğradı ikisi bile gitdiler tā kim (12) ol dereye érüb muḥammedi gördiler kim bir ağacın dibinde durur budakları (13) ceker ve yabraḳlarını oynar pes ‘abdu’l-muṭṭalib inlerü geldi eyitdi sen (14) kimsin eyitdi ben muḥammed bin ‘abdu’l-lāh bin ‘abdu’l-muṭṭalibvan pes ‘abdu’l-muṭṭalib (15) eyitdi cānım saṅa fidā olsun ben senün dedeṅven dēyüb pes atdan (16) inüb oğlanı bağına basub öpdı ḳuçdı dizine aldı oḫşadı (17) ve daḫı önine eyerönine alub mekkeye getürdi pes ḳureyş ḳavmünün göṅli andan

[137a]

(01) dölendi pes ḫaḳḳ te‘ālā وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَى dēyüb minnet ḳılduğı (02) budur bir nice rivāyetde oldur ki resül ḫazreti şām bazirgānılına giderken (03) bir yerde şeyṭān geldi resülün devesin şaşdı kervāndan (04) ırāḳ düşürdi ḫaḳḳ te‘ālā ‘azze ismuhu cebrā’ili vëribdi şeyṭānı ḳanadıyla (05) urubdı hindistāna bıraḳdı resüli alub girü kervāna getürdi devesinün (06) noḳtasın girü ve evvelki yërine bağıladı pes ḫaḳḳ te‘ālā minnet ētdüğü budur (07) وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَى bir nice müfessir eyitdiler (08) dēdüğü mi‘rāc gëcesinde ol vaḳitkim sidretü’l-müntehāda cebrā’il ḳaldı (09) ve seṅ yol azdın ḳancaru

varasın bilmezдің haqq te‘ālā seni ‘arş altına (10) kulağuzladı ve refrefi vëribyüp bindürdi demek olur muhammed bin ‘alī (11) tirmidī eyitdi *يَا نَبِيَّ يَا مُحَمَّدُ وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَى* ya‘nī yā muhammed tañruñ seni (12) bir belürsüz ve anlımaz ve bilinmez buldı pes hālāyıkı saña kulağuzladıkim (13) bilindün ve güneş gibi ‘ālemde āşikār oldun ebū bekir varrāk eyitdi (14) *يَا نَبِيَّ يَا مُحَمَّدُ وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَى* ya‘nī yā muhammed seni tañruñ ebū t̄alib sevgüsi (15) üzerine buldı pes kendü sevgisi üzerine kulavuzladı hunayd-i bağdadī (16) eydür *يَا نَبِيَّ يَا مُحَمَّدُ وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَى* ya‘nī yā muhammed seni tañruñ (17) kūrān hükmin halka vëribmekiçün ‘āciz ve hayrān buldı pes anı bildürmege

[137b]

(01) seni kulağuzladı *يَا نَبِيَّ يَا مُحَمَّدُ وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَى* ya‘nī yā muhammed dañı seni tañruñ (02) yoksul buldı hadīce mālī birle bayıtdı bir niceler eydür yā muhammed seni (03) tañruñ buldı hadīce mālī birle bayıtdı bir niceler eydür yā muhammed seni tañruñ (04) yoksulbulub bulub ġazā mālīyla ya‘nī ġanīmet mālī birle bayıtmadıı ibn-i ‘atā (05) eydür *وَوَجَدَكَ* ya‘nī yā muhammed sen şerī‘ate ve kitāba (06) muhtāc idün pes tañruñ saña kitāb ve şerī‘at vërdi ve ‘ilme (07) bayıtdı bir nice müfessirler eydür tañruñ seni yalunuz ve şahābsuz (08) ve habersüz buldı şahābeler ve yārenler ve dostlar ve kardaşlar ve ümmetler birle (09) bayıtmadummi *يَا نَبِيَّ يَا مُحَمَّدُ وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَى* ya‘nī muhammed sen de imdi öksüzünü (10) ve yetīmi kahr èylemegil şol kendü öksüzligün ve yetīmligün anğıl (11) rivāyet kılındı ebū hureyreden ve ol dañı resūldenkim eyitdi her kim (12) kendü öksüzünü beslese benümile uçmağda bile koşa olasıdır iki (13) mübārek barmağıyla işāret ètdi ve dañı rivāyet kılındı ‘ömer ibn-i haṭṭābdankim (14) eyitdi resūlden işıtdüm dër kaçan bir yetīm ağlasa ol yetīm (15) ağladığından ‘arş ditrer haqq te‘ālā ferişterine eydür işbu yetīmi (16) kim ben anuñ atasın ve anasın tobrağ altında gizledüm ağlatdı (17) dër pes ferişterler eydürler ilāhunā señ yëgrek bilürsin pes haqq te‘ālā eydür

[138a]

(01) ey feriştehlér siz şanuk oluñ her kim ol eksüzi hoşnüd kıla kıyāmet (02) güninde ben anı rāzī ve hoşnüd kılam ‘ömer ibn-i hattāb kaçan (03) öksüzler görse anuñ şıgardı başın şıgardı eline nesnecük vèrürdi (04) *قَالُوا أَلَيْسَ لَنَا مُحَمَّدٌ يَأْتِيَنَا بِبَيِّنَاتٍ* ya‘nī yā muḥammed yoksulı ve dilenciye seklitmegil (05) yoksulluğın anğıl veyā nesne vèrgil veyā eyü dilile göndergil ḥasandan (06) rivāyet kılındıkim dilenci sekitme dèdügi tālīb ‘ilimlerdür kim ‘ilmi gelürler istevügelürler (07) ibrahīm edhemden rivāyetdür kim eyitdi ne kavmdür dilenciler kim bizüm azıgumızı (08) āhirete götürürler *وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ* ya‘nī yā muḥammed dañı tañrıñ (09) ni‘metlerini söylegil ya‘nī ol ni‘met peygamberlik ni‘metidür ve bir niceler eydür ‘ilim (10) ni‘metidür tā ki her kanda olsa ‘ilmiyle ḥalāyıkā fā’ide vère zīrā ‘ilim nürdür (11) her kanda olsa nürdan fā’ide alurlar güyā ki bir gökiçede çırağ yandursa (12) dükeli ḥalāyık andan fā’ide dutar ve bir niçeler eydür ol ni‘met kūrān-ı ‘azīmdür (13) ya‘nī kūrān ni‘metdür kim resüle vèrildi bir niçeler eydür āyetün ḥükmi ‘āmmıdır (14) ya‘nī allāh vèrdügi her ni‘meti söylemek gerek nitekim resül eyitdi ḥaqq te‘ālā vèrdügi (15) ni‘metleri söylemek hemān şükürdür ve ol ni‘meti söylemeyüb gizlemek (16) küfrān-ı ni‘metdür cemā‘at raḥmetdür ve ayrılığı ‘azābdur **sūretü’l-inşirāḥ** (17) bu sūre mekkede indi yüz üç ḥarfdür yigirmi yèdi kelimedür sekiz

[138b]

(01) āyetdir resül ḥazreti eyitdi her kim bu sūreyi okusa imdi şevābı şöyledür (02) kim ol kişi baña geldi ve beni kayğımı kayğulu buldı kayğımı (03) giderdi ve beni şād kıldı ammā bismi’l-lāhinün bir (04) kerāmeti dañı oldur kim muḥālefete zeviye’-t-tuğyāndur ya‘nī kāfirler (05) herbir işlerinde bismi’l-lāhi dèmezler ammā mü’mınler her işlerinin (06) evvelinde dèrler ḥaqq te‘ālā eydür yā muḥammed her kim her işinde benim adımı (07) ansa ben raḥmān tañrı andan hoşnüd oluram nitekim nūḥ peygamber gemisine (08)

giricek bismi'l-lāhi mecrāhā dēdi ben anı ğarkdan kırtardım kaçankim mü'minler (09) dünyāda benim adlarımı dēseler yarın kıyāmet gününde ben anları şırāt üzerinde (10) şaklayam tā ki cehennem tāmūsına düşmeyeler bī-berekāt (11) bismi'l-lāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm اَللّٰهُمَّ تَسْمِعْ لَكَ صِدْرَكَ ya'nī yā muḥammed (12) senün gönlünü īmān nūrıyla açmadummi bir niçeler eydürler senün gönlünü (13) peygamberlik nūrıyla doldurmadummi ve bir niçeler eydürler senün gönlünü (14) yumuşak kılmadummi bu hümeze hümeze-yi istifhāmdur ma'nāsı takrīrdür (15) وَوَضَعْنَا عَنْكَ وِزْرَكَ الَّذِي أَنْقَضَ ظَهْرَكَ ya'nī dahı yā muḥammed senün (16) yazuğunu bağışlamadummi kim ol yazuk senün arқаı bu kelli bükridi (17) ya'nī belünü sırdı ḥasan ve kātāde eyitdiler وَوَزَّرَكَ dēdügi oldur ki

[139a]

(01) resūlün cāhiliyyet zamānındağı günāhıydı ya'nī nübüvvet gelmedin ve bir (02) niceler eyitdiler وَوَزَّرَكَ dēdüginden murād ümmeti günāhlarıdır kim ḥaqq te'ālā muḥammede (03) bağışladı resūl ḥod ma'sūmıdi وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ya'nī yā muḥammed senün (04) zıkrın yüce kılduk şöyle kim ben tanrı anlıcak sen de bile anlıvorsın (05) nitekim lā ilāhe illā'l-lāh dēse īmānı dürüst olmaz tā kim muḥammed resūlu'l-lāh dēmeyince (06) mücāhid eydür وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ dēdügi oldur ki pes vakıtde mü'ezzinler (07) minārelerde bāk vericek allāh adını ve resūl adını bile eydürler ve kāmette de (08) bile dērler 'atā eydür īmān tamām olmaz tā resūli bile dēmeyince zü'n-nün-ı (09) mışrī eydür وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ dēdüginden murād oldur ki ya'nī dēmek (10) olur kim dükeli peygamberlerün himmeti 'arş yöresinde gezer ammā (11) muḥammedün himmeti 'arşdan yukarudur dēmek olur فَلَنْ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا (12) ya'nī yā muḥammed düşvārlık ve katılık kim sen müşriklerde ve 'azāb kılmakda (13) görürsin anuñ ardınca gevezlik vardur kim ḥaqq te'ālā (14) seni bularuñ üzerine ğālib ēyleye şöylekim bular kendü dilegiyle (15) veyā gücile sen getürdüğün ḥaqqā yedileler إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا (16) ya'nī āhıret düşvārlığıyla

şoñunca dañı geñezlik var ya‘nī demek olur ki (17) kaçan bir kişi dünyāda zañmete katlansa āhiretde sevāba ̇rişe bir niceler eydürler

[139b]

(01) uçmağā ̇rişe su‘āl *لَئِنْ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا* tekrār kıldı niçün cevāb anuñiçün (02) ki tekrār tākīd-i fā‘idesi vardır nitekim rivāyet kılındı ibn-i ‘abbāsdankim eyitdi (03) *لَا يَغْلِبُ الْعُسْرُ* ya‘nī bir ‘usur iki yūsra ġālib olmaz ibn-i mübārekden (04) rivāyet böyledür kim ḥasan-ı baṣrī ve aṣḥābı dañı böyle eydürleridi (05) su‘āl pes ‘usurda yusurda mükerrerdür niçün ‘usur bir dutarlar yusur iki (06) dutarlar cevāb anuñiçünkim her kelimeki mu‘arrefbi’l-lām ola dükeli bir cinsden (07) olur imdi el-‘usūr dēyü ta‘rīfile getürdi tā ki ikisi bir cins olmağıçün (08) yūsri mükerrer getürdi anuñiçünki ‘alāḥide ma‘nāya delālet ̇der ve bir niceler (09) eyitdiler *لَئِنْ مَعَ الْعُسْرِ* dēdügi kāfirler peygamberi mekkeden cıkardıklarına işāretdür (10) *يُسْرًا* dēdügi feth-i mekkede peygamber girü mekkeye girdüğine işāretdür ve bir niceler (11) eydür *لَئِنْ مَعَ الْعُسْرِ* işāretdür peygamber ebū bekirle mekkeden kaçduğına *يُسْرًا* dēdügi (12) işāretdür aña ki peygamber girü mekkeyi fetih ̇dicek on biñ kişiyle (13) girüdüğinden bir niceler eydürler *لَئِنْ مَعَ الْعُسْرِ* dēdügi işāretdür aña kim (14) peygamber kāfirlerden kōrkub ebū bekirile donla kaçub ḥorlığıla (15) gitdüğinden *يُسْرًا* dēdügi işāretdür aña ki feth-i mekkede (16) bunca biñ kişiile ‘izzetü ve ikrāmıla cāhu mañşıbıla şeref-i ta‘zīmle girü mekkeye (17) girdüğinden bir niceler eydürler bu söz ‘āmmdur her ‘usrāy kim mü’mintlere

[140a]

(01) er-yusr kimi dünyāda kimi āhiretdeki anuñ zımnında nice yusur vardır nitekim şā‘iri (02) fārisī dilince eydür *زُنُوبًا سَائِيَةً نَادَانِي* (03) *شَعَرَ رَحْمَتٍ هَمَّ رَحْمَتٍ أَشْتَ دُرُغَالَمَ عَشْقٍ أَزُنُقَطُهُ* ya‘nī mekke kāfirleri şanurlardıkim (04) muḥammed mekkeden cıkarduk andan kurtulduk ḋrlerdi ḥaqq te‘ālā anuñ (05) zımnında bunca ‘aṭālar ve bunca keremler

ëtdikim pāyānı yoğıdı (06) nitekim yūsufı kardaşları şatdılar āhir mışıra düşdi zindāna girdi (07) bunca yıl zindān zahmetin cekdi andan şonra mışıra pādişāh oldı (08) vāki‘de bu nesneler zahmet idi illā anuñ zımnında nice luflar varıdı (09) āhir şöyle oldıkim mışır gibi şehri mecmū‘unu aña mülk kılur idi tā hüdāyī (10) ki mecmū‘ı mışruñ hālkını oğlı ve kızıyla şatun alub kıl edindi şonra (11) dükelerini āzād etti nitekim tefsīrde mecmū‘ı bī-tamāmihi kışsa-ı yūsufda gelür (12) eger aña meşgūl olursuz maşşūddan ırak düşerüz güyā ki (13) bunda bir nükte vardur ki hākk te‘ālā eydür mışır gibi mülke pādişāh (14) olmaqlıga bēş on yıl zindān zahmetin çekmege degir bunuñ üzerine (15) emsāl inen çokdur girü tefsīre gelemüm فَارَدَا فَرَعْتَ فَأَنْصَبَ ya‘nī yā muḥammed (16) müşrikleri gāzāsından ve bularıñla cenk etmekden fāriğ olsañ (17) hākk te‘ālānıñ kulluğına dıñlegil ibn-i ‘abbās rivāyetinde eydür فَارَدَا فَرَعْتَ

[140b]

(01) فَارَدَا فَرَعْتَ ya‘nī demek olur kaçan namāzdan fāriğ olsañ du‘ā kılmağa becid (02) olğıl ve hācetlerüñi bilgil mücāhid rivāyetinde eydür فَارَدَا فَرَعْتَ فَأَنْصَبَ (03) ya‘nī kaçan dünyā işinden fāriğ olsañ hākk te‘ālā kulluğına durğıl (04) ve namāz kılğıl hikāyet bir gün şüreyḥ bāzārdan geçeridi gördi iki kişi (05) güreş dutar eydür ey miskīnler işsüz kişi güreş dutmağa bulumadı (06) belkim işden fāriğ olıcağ namāza ve ‘ibādeteye buyuruldı nitekim eyitdi فَارَدَا فَرَعْتَ (07) فَارَدَا فَرَعْتَ kelbī eydür rivāyetinde فَارَدَا فَرَعْتَ dedügi ya‘nī yā muḥammed (08) kaçan vahy haberin bu kavme degürmekden fāriğ olsañ mü’minler günāhın (09) dilemege meşgūl olğıl فَارَعْتَ يَا نَبِيَّ ya‘nī yā muḥammed allāhdan rağbet (10) etgil cüneyd eydür ya‘nī yā muḥammed kaçan hālk işinden fāriğ olsañ (11) hākk ‘ibādetine dürüşgil ve bir niceler eydürler فَارَعْتَ يَا نَبِيَّ ya‘nī yā muḥammed (12) kaçan aḥvālinden fāriğ olsañ allāh rağbet kılğıl ve bir niceler eydür (13) فَارَعْتَ يَا نَبِيَّ ya‘nī yā muḥammed kaçan ferāizden fāriğ olsañ fezāile (14) dürüşgil ya‘nī nevāfile dürüşgil

‘ikrimeden rivāyetdūr ki eyitdi (15) ben ḡurānī ismā‘īl bin ‘abdu’l-lāhdan oḡudum ḡaḡan ve’ḡ-ḡuḡā sūresine (16) ērdüm baḡa eyitdi her sūrenūḡ evvelinde tekbīr geṡūr mūcāhid daḡı (17) ḡaber vērdikim ve’ḡ-ḡuḡādan tā āḡirine deḡin tekbīr geṡürmek gerek rivāyetdūr [141a]

(01) rivāyetdūr ‘abdu’l-lāh bin keṡīre buyurdı ubbī bin ka’bden kim olda (02) tekbīre buyurdı ve resūl übbeyye böyle buyurmuş ba’zı mūfessirler dēmişler kim (03) *أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ* ma’ṡūfdur *لَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَى بِهِ* / pes bunun beyānı oldur ki (04) nitekim yukāru dēdük idikim resūl ḡazreti eyitdi taḡrımdan bir su’āl (05) ṡordum ṡormasam yēḡidi dēdi bu daḡı anlardan biridūr ve bir niceler (06) eyitdiler selefden ṡöyle rivāyetdūr kim enfāl sūresiyle tevbe sūresi (07) bir sūre menziletinedūr ve’ḡ-ḡuḡā sūresiyle li-īlāfi bir sūre gibidūr (08) va’l-lāhu ā‘lem **sūretü’l ve’t-tīni** bu sūre mekkede indi yüz ēlli ḡarfdūr otuz dōrt (09) kelimedūr sekiz āyetdūr resūl ḡazreti buyurdı her kim bu sūreyi oḡusa (10) ḡaḡḡ te‘ālā aḡa ‘iffet vēre ve yakīn rūzī ḡıla ammā bismi’l-lāhinūḡ bir kerāmeti daḡı oldur (11) ītā’i’l-kütüb-i bi’l-īmāndur nitekim rivāyetde geṡūr ki ḡaḡan ḡıyāmetde beni (12) ulaṡdurulduḡı vaḡıt olsa ṡol ḡiṡinūḡ ki bitisi eline ṡaḡ eline vērilse (13) ol bitiniḡ evvelinde bismi’l-lāhi’r-raḡmāni’r-raḡīm yazılmış ve ṡol ḡiṡilerūḡ (14) kim bitisi ṡol eline vērile anda bismi’l-lāhi olmaya pes iṡāretten ma’lūm (15) olur kim ḡiṡiyi uçmaḡa ileden bu kelime imiṡ va’l-lāhu ā‘lem bi’ṡ-ṡevāb (16) bismi’l-lāhi’r-raḡmāni’r-raḡīm *وَالزَّيْتُونِ* girü bundaḡı (17) vav vāv-ı ḡasemdūr ya’nī incīr ḡaḡḡıyḡūn ve daḡı zeytūn ḡaḡḡıyḡūn ibn-i ‘abbās

[141b]

(01) ve ḡasan ve mūcāhid ve ‘ikrime ve ibrahīm ve ‘aṡā ve cābir ve muḡātil (02) ve kelbī bu ṡoḡuz mūfessir ittifaḡıla kim eyitdiler ḡaḡḡ te‘ālā *وَالزَّيْتُونِ* dēyüb and içdüḡi (03) ṡol incīrdūr ve ṡol zeytūndur kim yērsiz ve ṡıḡarsız rivāyet ḡılındı (04) ebū zerrdenkim

eyitdi bir gün resüle bir tabak incir getürdiler andan yedi (05) ve şahâbelere dağı eyitdi yengi incirikim ol bevâşır rencini giderür kırırde (06) fâ'ide eder dedi ka'bu'l-aḥbâr eydür *وَالْتَّيْنِ* den murād dımışk mesciddür *وَالزَّيْتُونِ* (07) murād beyti'l-muḳaddesdür muḥammed bin ka'b eyitdi *وَالْتَّيْنِ* den murād aşḥāb-ı (08) kehf mescididür *وَالزَّيْتُونِ* eyleye mescididür kim ibn-i 'abbās eyitdi (09) *وَالْتَّيْنِ* dedügi nūḥ peygamber mescididür kim tağı cudi'tağı üzerinde (10) yapıdı *وَالزَّيْتُونِ* ya'nî beyti'l-muḳaddesdür nehşel eyitdi *وَالْتَّيْنِ* dedügi (11) 'askalân mescididür bir niceler eyitdiler *وَالْتَّيْنِ* dedügi mescid-i ḥarāmdur *وَالزَّيْتُونِ* (12) dedügi mescid-i aḳşādur fezā eydür şām ehlinden bir kişi eyitdikim *وَالْتَّيْنِ* (13) ḥulvânıla şām yâ hemedân arasındığı tağlardur *وَالزَّيْتُونِ* dedügi şām (14) tağlarıdur *وَطُورِ سَيْنِينَ* ve dağı ol tağ ḥaḳkıyçün kim mūsā aḡa ağıdı (15) ya'nî mi'rāc anda oldu ve hem peygamberlik anda indi 'abdu'l-lāh bin 'ömer eyitdi ḥaḳḳ te'ālā (16) dört tağa arı dedi biri tūri sīnā ve biri tūri sīnā ve biri tūri teymā (17) ve biri tūrizeynā ammā tūri teymā dımışkdur ammā tūri zeynā beyti'l-muḳaddesdür

[142a]

(01) ki mūsā tūridür ammā tūru teynā mekkedür *وَهَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ* ya'nî (02) işbu mekke ḥaḳkıyçün *يَا نَبِيَّ اللَّهِ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ* ya'nî ādem oğlanını (03) bir görgülü şüret ve dağı görgülü kâmet içinde yaratduḡ niçün anuñçünkim ayruḳ (04) cānavārlaruñ dükelin yüzün aşığa yaratduḡ ammā ādem oğlanınıñ yüzün (05) yuḳarı yaratduḡ ve bir niceler eydürler aḥsen-i taḳvīmden murād muḥammed muştafādur (06) bu aḳsāmın cevābı *لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ* dur 'ulemā bu āyete (07) cevāb ḳasem dērler ebū bekir bin tāhir eyitdi bu āyet cevābı ḳasemdir ya'nî (08) bu zikir olunan nesneler ḥaḳkıyçünkim ādem oğlanlarını biz aḥsen-i taḳvīimde (09) yaratduḡ böyle demekden murād demek olur kim oğlanların ādemoğlanların (10) 'aḳlı birle bezenmiş ve bunu rāst yaratduḡ ve ta'āmı ve şarābı (11) eliyle yer ve icer nitekim cānavārlaruñ ayruḳcānavārlaruñ başı girü ḳalan (12) girü ḳalan

ā'zālarına kullukcudur ammā ādem oğlanının ayruk (13) ā'zaları başına kullukcudur ثُمَّ
رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ ya'nī andan (14) ādem oğlanını şol şüretlü ve 'ağılluyiken bir hāle
getürürüz kim (15) bu nār ve teni za'īf olur ve 'aqlı gider ve bir niceler eydürler أَسْفَلَ
سَافِلِينَden (16) murād ebū cehildür rivāyet kılındı enesdenkim resūl eyitdi (17) dēr
oğlancıklar rasīde olunca nekim müzd işleyeler atasına ve anasına

[142b]

(01) yazılır ammā nekim günāh işleyeler hīc yazılmaz kaçan rasīde olsa ve kalem (02)
anun üzerine yürise hākk te'ālā iki ferişte vērir kim şaklarlar (03) müzdin ve günāhın
yazarlar her ne gelici kim ādem oğlanının ağızından çıkar (04) yazarlar nitekim hākk
te'ālā buyurur مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ya'nī (05) demek olur kim hīcbir lafız
söylemez ādem oğlanı kavlıden meger kim (06) anun katında şaklayıcılar vardur hāzır
ne dērise derhāl yazarlar (07) vaktiki ādem oğlanı islām dīni içinde kırk yaşına ērse hākk
te'ālā (08) anı üç yaşına dürlü belādan emīn kılar bir delülükden ve bir cūzzāmdan (09)
ve bir baraşdan kaçankim altmış yaşına ērse hākk te'ālā anı sevdügi işlerden (10) yaña
döndüre ya'nī hayrāta meşgūl olur kaçan yētmiş yaşına ērse (11) gökler ehli anı severler
kaçan seksen yaşına ērse hākk te'ālā anı ne (12) işlerse müzdden yazar günāhı yazılmaz
kaçan toksan yaşına ērse hākk te'ālā (13) celle celāluhu anun geçmiş günāhlarını bağışlar
ve gelesi günāhın yarlıgar (14) ve dağı anı kendü kavmi üzerine şefā'atci kılar
yeryüzinde anun (15) adın anısar allāh yazar kaçan bunamağa başlasa şöyle kim nesne
bilmekden (16) kalsa hākk te'ālā aña şol sağiken kılduğı hayırlar kadar nice şevāb yazar
ve andan (17) şonra ne kadar günāh işlese yazılmaz إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ya'nī anlar
kim

[143a]

(01) ĩmān getürdiler ve eyü ‘ameller kıldılar herçend kim bu nā’ib ‘aklı giderise (02) dahı şevābı yazılır hıç kesilmez قَالَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ya’nī hāşıdır bunlara (03) şevāb kim şonı kesilmek sözün daħħāk eydür ya’nī bulara müzd yazılır hıç ‘amel (04) kılmazlarsa dahı بِالْحَاكِمِينَ اللَّهُ بِأَحْكَمِ الْبَالِغِينَ الْآلِيسِ ya’nī ey oğlanları ādemoğlanları (05) işbu huccetden şonra dīn ve hīsāb vèrmegi ve cezā görmegi kim yalanı dutarsa (06) tanrı te‘ālā hüküm kılcıclaruñ yègreği degülmidür bu hemze hemze-yi istifhāmdur (07) murād- ı takrirdür pes mecmū‘ı maħlūkāt aña delālet edicidür bu nesne üzerine (08) ya’nī ‘ilmine ve hikmetine bir niceler eydürler bu āyetde kim إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا den murād (09) ebū bekirdür قَالَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ den murād ‘ömerdür وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ den murād ‘aliyyi ibn-i ebī tālibdür pes بِالْحَاكِمِينَ اللَّهُ بِأَحْكَمِ (11) dedüğinden şonra eyide الَّذِينَ آمَنُوا وَآتَاكَ عَلَيْهِمْ دِينَهُمُ اللَّهُ يَخُفُّ عَنْهُمْ دَيْنَهُمْ دَدَدُكَاةً أَسْفَلَ سَافِلِينَ (12) deye bir niceler eydür (13) demek olur andan şonra iştişnā kıldı mü’minleri eyitdikim إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ (14) dedi andan şonra kâfirlere serzeniş kıldı eyitdi قَالَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ya’nī هَذِهِ الْحُجَّةُ بِالَّذِينَ ya’nī bi’l-ħesābı (16) ve’l-cezāu الَّذِي يَجْعَلُكَ (17) قَالَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ bu māmāhi mevşıldur ya’nī demek olur kim يَكْفِيكَ بَيْتُكَ (18) bir niceler eydür قَالَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ nuñ kâfi kâf-ı hitābdur muħammede

(01) ya'nī *فَمَا يُكَذِّبُكَ* yā muḥammed *مِنْ قُدْرَتِنَا عَلَى خَلْقِ الْإِنْسَانِ* (02) yā muḥammed *بَعْدَ مَا تَبَيَّنَ لَكَ* seni nesne yalandı saña ma'lûm olduğundan sonra bizüm kudretümüz (03) insân yaratmağımız üzerine bu arada işâret vardır işâret (04) oldur ki güyâ ki ḥaḳḳ te'âlâ eydür yā muḥammed kimün güci yeter seni (05) yalanlamağa şevâbıla 'ikâbile ki *الْأَيْسَ* *فَمَا يُكَذِّبُكَ* kim pes mecmû'ı daldur (06) anuñ şun'una ve birliğine nitekim şâ'ir eyitdi *بَعْدَ بِاللَّيْنِ* (07) *فَقَى كُلَّ سَيِّءٍ لَهُ* bir niceler eydürler *أَيُّهُ تَدُلُّ عَلَمَا أَنَّهُ* dedüğinden *مَالِدِّى* (08) olur kim *أَيُّهَا الْإِنْسَانُ* murâd böyle demek (09) *بَعْدَ مَا خَلَقْتَ اللَّهُ فِي أَحْسَنَ تَقْوِيمٍ* *حَمَلَكَ*

الْكُفَّارِ بِالْعَدْلِ وَقَعَ الْمُؤْمِنِينَ بِالْفَضْلِ (10) يَغْمَلُ ya'nī حَتَّى كَذَّبْتَ بِتُومِ الْحِسَابِ وَالْقَضَاءِ أَلَيْسَ اللَّهُ الْحَكِيمَ
ya'nī ne nesne hamil ètdi seni ey (11) insān haqq te'ālā seni yaratduğından sonra ahsen-
i taqvīmde tā ki kıyāmet günini (12) yalanlarsın pes haqq te'ālā lutf işleye kıyāmetde
mü'minleriyle ède fazılède (13) kâfirleriyle 'adil ède ya'nī şol pâdişāh kim seni bir kaṭre
murdār şudan yarada (14) ve laṭīf şüret vère kâdirdür kim kıyāmet gününde seni giri
kõpara bir nice 'ulemā (15) eydürler kim istisnānuñ fā'idesi oldur kim haqq te'ālā
mü'minleri (16) bunatmaya 'aqlın gidermeye dèmek olur nitekim ḥadīşde gelür قَالَ عَلَيْهِ
(17) / السَّلَامُ طُوبَى لِمَنْ طَالَ عُثْرُهُ وَحُسْنُ عَمَلُهُ ya'nī ne bahtlu şol kimsekim

[144a]

(01) 'ömri uzun ola ve 'ameli eyü ola su'āl haqq te'ālā bunca sūrelerde çok (02) çok and
içdüğünün fā'idesi nedür bir kez and icse yètmez midi cevāb oldu (03) and içmek 'arab
kelāmında tākīdler lafızlarından ötürüdür veyahūd (04) meşelā 'arabın inkārı kaṭı
olduğından ötürü tākīdi çok ètdi (05) bir cevāb daḥı budur kim cemāle'd-din aḫsarāyī
esvilesinde getürmüşdür (06) 'arabın i'tikādı bunun üzerinedür kim yalan yère and içmek
kişiyè belālar (07) indürür pes haqq te'ālā çok kerret and içdügi budur kim tā müşrikler
bileler kim eger (08) muḥammed da'vā ètdügi nesnelerde yalan degildür eger yalan
imişse and (09) üzerine muşırır olmayaydı ve yalan imişse muşībet ineydi dèyüb (10)
inanalar **sūretü'l-'alak** bu sūre mekkede indi iki yüz seksen ḥarfdür (11) yètmiş iki
kelimedür on tokuz āyetdür rivāyetdür resül ḥazretinden kim eyitdi her kim (12) iḳrā'
sūresini okusa tebārekeken aşığasın okumışca şevāb bula nitekim (13) rivāyetde gelür
bir semiz şeyṭānla bir arıḳ şeyṭān bir gün buluşdılar (14) birbirine eydür ikimizin aşlı
bir sen niçün semiz ben niçün arıḳ şeyṭān (15) eydür haqq te'ālā beni bir kula ḥavāle
èyledikim her kanda olursa boynına binmişven (16) yürürem her kaçan yeyecek gelse

evvel ben yérin bereketin olurun ve şu içşe (17) evvel ben içerin yatsa evvel ben döşege girürin ‘ömrinde hergiz bismi’l-lāhi

[144b]

(01) dèmez dèdi pes ol hāḡḡ te‘ālā beni bir kula tūş kıldıkim dā’im dilinden (02) bismi’l-lāhi gitmez eger yèyecek getürseler dileremkim ben daḡı yèyem bismi’l-lāhi (03) dèr ben kaçarin girü gelince tamām yèrler eger şu getürseler dilerem kim ben de (04) içem bismi’l-lāhi dèr ben kaçarin girü gelince içèrü imiş kaçan yatmak dilese girü (05) eyle dèr yürimekte ve durmakda ve oturmakda bismi’l-lāhi dèr hergiz (06) diñlendüğüm yokdur anuñ katına varımazın hāḡḡ te‘ālā beni bu zahmete tūş (07) ètmişdür dèdi eger dilerseñüz şeyṭānı bī-naşīb èdesiz dā’im eydün (08) bismi’l-lāhi’r-raḡmāni’r-raḡīm اِقْرَأْ خَلْقَ الْإِنْسَانِ خَلَقَ الْإِنْسَانَ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ya’nī (09) yā muḡammed oḡuḡıl ol tañrıñın adını kim yaratdı مِنْ عَلَقٍ (10) ya’nī yaratdı ādemleri bir pāre uyunmış kandan rivāyet evvel sūre (11) kim peygāmbere indi bu sūre idi ya’nī evvelā bu sūrenün bēş (12) āyeti indi مَا لَمْ يَكُنْ مِنْ عَلَقٍ rivāyet kılındı ‘āyişeden eyitdikim evvel vaḡiy kim (13) peygāmbere geldi hāḡḡ te‘ālādan evvel düşden beşledi ya’nī her nekim düş (14) görürdi göze göze gözünji gelüridi andan şonra resül (15) sevdiğim ḡalvetlerde ola pes ḡirā taḡına çıkdı gece ve gündüz ‘ibādet (16) kılurıdı ya’nī gāḡ aḡlarıdı gāḡ yüzün topraḡa süreridi gāḡ (17) secde kılurıdı gāḡ elin getürüp ḡācet dileridi gāḡ hāḡḡ te‘ālā

[145a]

(01) ḡazretine tazarru‘ ve zārı kılurıdı birkaç gün anda dururıdı (02) andan girü ḡadīce anamuz raḡiya’l-lāhu ‘anhā katına gelüridi girü bir gün ol (03) taḡa varub bir maḡara icinde oturdı hāḡḡ te‘ālādan vaḡy geldi (04) bir ferişte gelüb eyitdi اِقْرَأْ yā muḡammed ya’nī oḡuḡıl yā muḡammed pes resül (05) eyitdi اِنَّا بِنَاكَ ya’nī ben oḡuyıcı degülven pes ol ferişte resüli (06) dutdı kendüye kısdı şöyle kim za‘īf oldu girü şalıvèrdi (07) eyitdi

﴿يَا﴾ muḥammed eyitdikim ben okumak bilmezin yine muḥammedi katı kuçdı (08) şöyle kim bu geldi girü şalivêrdi girü eyitdi ﴿يَا﴾ muḥammed ben eyitdüm (09) okumak bilmezim girü kısdı şöyle kim boğulmağa yakın oldumyısa (10) şalivêrdi yine eyitdikim ﴿يَا﴾ (11) ﴿يَا﴾ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ خَلَقَ الْإِنْسَانَ evine geldi (12) eyitdikim ﴿يَا﴾ ya'nî örtün basırın beni kim hâlüm ayruksı (13) oldu pes resûli örtdiler basırdılar kim ol korku andan gide pes (14) resûl bu haberi hadîceye eyidivêrdi andan dedikim baña yavlağ korku düşdi (15) hadîce eyitdi hâşâ senden va'l-lâhi ki hîç tañrı seni rüsvây kılası (16) degildür ki senün gökcek hâşiyetlerün vardır ki sen hışımlarıñdan kesilmezsin (17) ve sözi toğru söylersin ve konuğı hoş dutarsın ve haqq yoluna

[145b]

(01) yardım kılursın hadîce bunı deyüb resûli alub varağa ibn-i nüvfele (02) geldi kim hadîcenün 'ammiydi yaşlu pîriydi şöyle kim gözleri görmez (03) olmuşdı ammâ 'arabca yazmak okumak bilüridi pes hadîce eyitdikim (04) kardaşun oğlunu gör kim ne haber vêrû pes varağa eyitdi ne gördün (05) resûl hâzreti ne gördiyse haber vêrdi varağa eyitdi ol dedüğün (06) cebrâ'îldür kim haqq te'âlâ anı mûsâyada indürdi ey keşke diri oladum (07) şol vakte degin ki kavmin sürüb çıkarlar oldum saña yardım edeydüm (08) resûl eyitdi beni kavmüm nite çıkarısaldur varağa eyitdi her kimki (09) bu sen getürdüğün hüküm ve âyet gibi nesne getürse kavmi anı ilden çıkarmak (10) dilediler ve incideler ve eger ben senün zamânına érseydüm saña çok yardım (11) kılaydum dedi pes az zamânda varağa ibn-i nüvfel öldi resûle bir zamân (12) vahy inmedi şöylekim resûl kaygulu oldu pes şöyle kim birkaç kez tağ (13) üzerine çıkdıkim kendüzin tağdan aşğa birağa helâk kıla cebrâ'îl (14) gelür idi eydür idi ya muḥammed sen tañrının haqq resûlisin anı (15) işidicek taşgunluğı sâkin olurdu nefsi dölenürdi pes resûl (16) girü

dönüb evine gelür idi tā ki vahy gelmege yavlağ uzandı (17) resül yine tağ başına çıkdıkim kendüyi tağdan aşağı bırağa cebrā'ıl

[146a]

(01) görükdü ol sözi yine dēdi pes resülün gönli yine dölendi rivāyetde (02) şöyledür kim resül hadiceye eyitdikim ben halvet oturıcak bir āvāz işidürem (03) kim eydür yā muḥammed yā muḥammed pes kaçub çıkarvan hadice bu sözi ebū bekire (04) dēdi ebū bekir resülün elin alub varağa katına getürdi bu haberi dēdi (05) varağa eyitdi kaçan bu āvāzı işitseñ kaçmağıl durğıl ve nekim işidesin (06) baña haber vērgil çün resül nidā işitdikim eydür yā muḥammed bismi'l-lāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm (07) ilā-āhiri tamām okudı resül bu haberi varağaya dēdi (08) varağa eydür muştuluk kim sen meryem oğlı ĩsā ve ĩmrān oğlı mūsā işi (09) üzerinesin mürsel peygambersin kökünden girü allāh seni geri buyursardur (10) allāh eger beni ol vakte ērürse senünle bile gāzā kılaydum kaçan varağa öldi (11) resül eyitdi varağayı gördüm uçmak içinde harirler gēyüb otururdu (12) anuñiçünkim peygambere inanmışdı اِقْرَأْ وَرَبُّكَ الْاَكْرَمُ الَّذِي ya'nī okı yā muḥammed (13) tañruñuñ adınıkim ol tañrı kuluñ bilmezligin 'afv kıılır tiz 'azāb vērimez (14) vērimez ve ol tañrıdur kim yazı öğretti kelime ya'nī عَلَّمَ بِالْقَلَمِ (15) ve dañı buyurdıki ya'nī اَعْلَمَ الْاِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ya'nī ādem oğlanına bilmediğün bildürdi (16) ya'nī toğrı yol anlamağı bildürdi اِنَّا الْاِنْسَانَ لَبَطْلُوْهُ ya'nī haqqāki ādem (17) oğlanı azar kaçan görseñ nitekim resül ḥazreti bu du'āyı okurdu

[146b]

(01) اَعُوْذُ بِكَ مِنْ فَقْرٍ يُؤْسَى وَمِنْ غِيٍّ يُطْغَى ya'nī şıgınuram sen kerīm (02) tañrıya unutturucı yoksulluğdan ve azdurucı baylığdan nitekim eyitdi اَنْ اَرْجُوْهُ ya'nī اَسْتَغْنِيْ اِنَّ اِلَى رَبِّكَ الرَّجْعُ (03) āhiretde kamularuñ dönmeκliğı senün (04) tañrıñadur yā muḥammed اَرَأَيْتَ الَّذِي يَنْهَى عَبْدًا اَرَأَيْتَ الَّذِي يَنْهَى عَبْدًا ya'nī yā muḥammed görür misin (05) anı kim tañrı resülünü namāzdan yığdı aña

farīza olduğu vaktin şöylekim (06) rivāyet kılındı ebū cehil ‘aleyhi’l-la’ne kavmine eyitdi kim sizün aranızda muḥammed (07) namāz kılub yüzün toprağa kor mı eyitdiler belī eyitdi anuḡ haḡḡıyçün kim (08) and aḡa acılur eger ben muḥammedi görsem namāz kılıdurur şol sücūda (09) indügi vaḡit anuḡ boynı üzerine ayaḡım başam pes geldiler haber (10) vërdiler kim muḥammed uş namāz kılıdurur pes ebū cehil vardıkim resūlün (11) boynun başa pes iki eliyle ḡorını ḡorını kıçın kıçın girü gitdi eyitdiler kim (12) noldı saḡa yā abe’l-ḡakem eyitdikim benümile anuḡ arasında od hendeḡi (13) gerildi yaḡın oldıkim yüzüm dërisi yëre düşe pes haḡḡ te‘ālā eydür (14) görür misin yā muḥammed anı kim kaçan ḡul namāza ḡursa ḡulı namāzdan (15) yıḡar nitekim eyitdi *صَلَّى إِذَا صَلَّى* ve daḡı yā muḥammed görür (16) misin anı kim seni namāzdan yıḡar ya‘nī ebū cehil *أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ* (17) *يَا نَبِيَّ* görür misin yā muḥammed anı kim ḡoḡru yola girerse

[147a]

(01) *يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ* yāḡūd taḡvā yoluna buyurursa *أَرَأَيْتَ إِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّى* (02) ya‘nī yā muḥammed görür müsin anı kim dayan inanmayub yüz döndürürse (03) *يَا نَبِيَّ أَلَمْ يَعْلَم بِأَنَّ اللَّهَ يَرَى* ol bilmezmikim haḡḡ te‘ālā görür pes bu arada (04) dört yërde hemze-yi istifhām vardur üç *أَرَأَيْتَ* dūr bir *أَلَمْ يَعْلَم* dūr (05) dükeli taḡrīr ma‘nāsındadur *أَلَمْ يَعْلَم بِأَنَّ اللَّهَ يَرَى* (06) *كَلَّا لَئِنْ لَمْ يَنْتَهِ لَنَسْفَعًا بِالنَّاصِيَةِ* dūr *يَا نَبِيَّ نَاصِيَةٍ كَاذِبَةٍ خَاطِئَةٍ* ve daḡı zecīrdūr ya‘nī haḡḡāki (07) ebū cehil şol yavuz işinden yıḡlanmaz biz anı sacından dutavuz ḡor (08) ëyleyevüz pes anuḡ alnı saçı yavlaḡ yazuḡlu ve yalancıdur ibn-i ‘abbāsdan (09) rivāyet kılındıkim ḡün ebū cehil resūl namāzdan yıḡdı resūl anı (10) sakındı ebū cehil eyitdi beni ḡorḡudursın anuḡ haḡḡıyçün kim and (11) aḡa acılur senün üstünce cerler getüre kim işbu dëriyi ḡavlamış (12) atıyla ve yëḡi yëḡitleriyle dolduram pes haḡḡ te‘ālā bu āyeti vëribdikim *فَلْيَدْعُ* (13) *نَادِيَهُ سَنَدْعُ* ya‘nī yā muḥammed eger ebū cehil kavmini kıḡururısa bize de (14) zebānīler

kıgıravuz ya'nî resûl eyitdi eger ebû cehil kavmini kıgırsa dirnek (15) kılsaydı zebânîler elini dutasıydı وَأَقْتَرَبْتُ وَلَا تُطِيعُهُ وَاسْجُدْ (16) ya'nî yâ muhammed haqqâki ebû cehil mu'tî olmağıl tañrıya secde kılğıl (17) ve yakın olğıl bir niceler eydür كَلَّ ya'nî haqqâki iş eyle degildür

[147b]

(01) ki ebû cehil anuñ üzerinedür بِأَنَّ اللَّهَ يَرَى bu âyet cevâbdur yukaru (02) gecen âyetlerüñ نَاصِيَةٍ ya'nî تَنَاءُ حُذُنْ بِالنَّاصِيَةِ أَحَدٌ أَشَدِّدًا (03) ya'nî kıyâmet gününde ebû cehliñ elini sacından yapışalar kağıralar igibüküb (04) ayağına bağlayalar ve cehenneme atalar kâzibetin bu âyet ebû cehil haqqında indi ammâ (05) dükeli halâyıka öğütdür korkutmağdur şunlarıkim hayrından yıgarlar ve (06) tâ'atdan birbirine men' ederler نَاصِيَةٍ نَاصِيَةٍ haqq te'âlâ نَاصِيَةٍ نَاصِيَةٍ nün (07) şıfatın kıldı murâd-ı şâhib-i nâşiyedür ya'nî eyle şâhibe نَاصِيَةٍ (08) نَاصِيَةٍ'dür 'ala'l-lâhi ya'nî allâhı yalanlayıcıdur خَاطِئَةٍ ya'nî müşriketin eyle müşrik (09) ki allâhuñ rızkını bir ayruğa tapar bâniyenüñ iştikâk-ı zibaniydür (10) zebânüñ ma'nîsi def'dür pes zebânîye anuñiçün zebânî dediler kim (11) kâfirleri cehenneme atarlar bir niceler eydür zebânîye anuñiçün zebânî dediler kim (12) dediler kim cehennem icinde kâfirleri ellerile nice ki 'azâb ederlerise (13) ayaklarıyla eyle dutarlar rivâyetde gelür kim peygamber ebû cehil üzerine (14) bu âyeti okudı ki تَنَسَّقَا ebû cehil eyitdi ben dañı kavmim (15) dërşüreyin فَلْيَدْعُ نَادِيَهُ tā ki beni men' edeler senüñ tañrunuñ 'azâbından (16) andan resûl bunu okudıkim سَدَّعُ الرَّبَّانِيَّةِ çün ebû cehil (17) zebânî lafzın işitdi korkdı ditremege başladı kavmi eyitdi korkduñ mı

[148a]

(01) eydür yok dirligin muhammedüñ kıtında bir arslan gördüm baña hamle kıldı (02) korkdumki gele beni yeye dëyü rivâyet kılındı mücâhiddenkim eyitdi haqq te'âlâ (03) hażretine ki yakın olduğı vaķit oldur ki secde kıla anuñiçün haqq te'âlâ (04) habîbine

secde buyurdi *وَاقْتَرِبْ وَاسْجُدْ* dedi pes secde mürekkebdür (05) dört harfdən biri sin biri cim biri dal biri hıdan pes bilgil kim bundan dört işāret (06) vardur sin işāretdür muṭī'lerün sur'atına cim işāretdür 'ābidlerün (07) cehdine dal işāretdür müctehidlerün devāmına hı işāretdür 'āriflerün (08) hidāyetine bir niceler eydür sin işāretdür 'āriflerün sūrına cim işāretdür (09) 'ābidlerün cemāline dal işāretdür muṭī'lerün devletine hı işāretdür (10) müctehidlerün hidāyetine **sūretü'l-ḳadir** ekşeri müfessirler ḳavli budur ki bu sūre (11) medīnede indi yüz on iki harfdür otuz kelimedür bēş āyetdür resūl eyitdi (12) her kim enzelnāhu sūresin okusa ḥaḳḳ te'ālā aḳa ramaḳān ayın oruc dutub (13) ḳadir gēcesin ihyā ētmişce şevāb vēre bir kerāmeti daḥı bismi'l-lāhinuḡ (14) oldur kim *اَللّٰهُمَّ* *يَا نَبِيَّ* ṡamu odundan ḳurtulmaḳ ḥaḳḳ te'ālā bir nice (15) vaḥy ḳıldıkim her ḳulumkim ḳıyāmetde benüm ḥazretüme gelse ve anuḡ dīvānında (16) sekiz yüz bismi'l-lāhi'r-raḥmāni'r-raḥīmi bulunsa ben ol ḳulumı ṡamudan (17) āzād ēdervün ve uçmaḡa aldurvan bī-berekāti bismi'l-lāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm

[148b]

(01) *يَا نَبِيَّ يَا مُحَمَّدُ* biz indürdük ḳur'ānı bir kezden levḥ-i (02) maḥfūẓdan dūnyā göḡüne indi bir ev vardır beyti'l-izzet dērler ḳadir gēcesinde (03) indürdük ol ev içinde ḳoduḳ andan cebrā'īl anı vaḳit vaḳit dūnyā (04) göḡünden ḳurānı muḥammede tamām indürdi *يَا نَبِيَّ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ* (05) *يَا مُحَمَّدُ* ḳadir gēcesi ne gēcedür anı saḡa bildürdi söz bu gēcede bēş (06) bābdır evvelki bāb gēcesinün ma'nīsindedür 'ulemā iḡtilāf ḳılmışlardur bir nice (07) 'ulemā eyitmişlerdür ki ol gēce ḥaḳḳ te'ālānuḡ ḥükmi gēcesidür *يَا نَبِيَّ* ḥaḳḳ te'ālā ol (08) gēce icinde bir bölük ḥükmin ḳılır ve ḳaderler bir yerde eydür ki *يَا نَبِيَّ* (09) *يَا مُحَمَّدُ* ḳurān-ı mübārek dün icinde indürdük *يَا نَبِيَّ* ḳadir (10) gēcesinde ḥaḳḳ te'ālā ḳadir gēcesine mübārek dedi niḡün anuḡiḡünkü ḥayur ve bereket (11) ve yarlıḡamaḡı anuḡ icinde ḳaderledi rivāyetdür ibn-i

‘abbāsdan ki ḥaḳḳ te‘ālā kamu (12) ḥükümleri berāt gecesinde kılur ḳadir gecesinde yerlü yerine ve işlü işine (13) sürer ḥüseyine eyitdiler ḥaḳḳ te‘ālā yerleri gökleri yaratmazdan öñdin işleri (14) ḳaderlemedi mi eyitdi ḳaderledi yā ḳader gecesine niçün ḳaderlamak gecesı dēdi (15) cevāb eyitdi anuñiçünki ol gecede ḳaderlenen nesneler vaḳitlerine savurılır (16) ve ḥükümler yerlü yerine erer bundan ötürü *لَيْلَةُ الْقَدْرِ* dēdi zührī (17) eyitdi *لَيْلَةُ الْقَدْرِ* anuñiçün dēdi ki ol gecenün ululuğundan ve şerefinden

[149a]

(01) ötürü dēdi nitekim eydürler fulānuñ beg kıtında ḳadri vardur ya‘nī ululuğı (02) ve menzileti vardur dēmek olur ebū bekir varrāk eyitdi her kiminki ḳadri ve ululuğı (03) yoğısa bu geceye erse ‘ibādetiñe ol gece ihyā etse ol kişi ḳadirlü (04) ve ‘izzetlü olur *لَيْلَةُ الْقَدْرِ* dēyü bundan ötürü eydildi bir niceler eydürler (05) her t̄a‘at ki bu gecede kılunur ḥaḳḳ te‘ālā kıtında ḳaderlü ve kıymetlüdür maḳbūl (06) olur andan ötürü *لَيْلَةُ الْقَدْرِ* dēnildi bir niceler eydür pes bu gecede bir ḳadirlü (07) kitāb ve bir ḳadirlü peygāmbere ve bir ḳadirlü ümmetiçün indi andan ötürü *لَيْلَةُ الْقَدْرِ* (08) dēnildi ve bir niceler eydürler bu gecede yer üzerine ḳaderlü ferişterler (09) inerler andan ötürü *لَيْلَةُ الْقَدْرِ* dēdiler rivāyetde gelür kim bu gecede (10) yer üzerine şol ḳadar ferişterler iner kim yeryüzi tar olur şımgamazlar (11) ikinci bābı ḳadir gecesinün vaḳti icindedür şaḥābeler ihtilāf kılınışlardur (12) kim ḳadar düni ya‘nī ḳadir gecesı şimdi var mıdur yoḥsa götürüldü mi bir niceler eydürler (13) ol peygāmbere zamānındaydı sonra götürüldi dēdiler evzā‘iden rivāyetdür (14) kim ebū zerrile otururidim bir kişi geldi aña şordıkim ḳadir gecesı götürüldi mi (15) yoḥsa var mıdur eyitdi ben bunı peygāmbere çok şordum dēdiki ḳadir (16) gecesı tā kıyāmete degin olasıdur götürülmez bir niceler eydürler ḳadr gecesı yıl (17) geceleri icindedür şöylekim biregü ‘avratına eyitsekim ḳadir gecesinde talāk

[149b]

(01) ol pes ol ‘avrat boş olmaya tā bir yıl tamām geçmeyince hem ebū ḥanīfe mezhebinde (02) budur ammā cumhūr u ‘ulemā bunun üzerine müttefik dururlar kim ḳadir gēcesi ramazān (03) ayının icindedür ammā ihtilāf kılmışlardır ki ol gēce ramazān ayının (04) ḳaṅḡı gēcesidür ebū zerr eydür evvel gēcesindedür ḥasan eydür on yēdinci (05) gēcesidür bir niceler eydürler ramazān ayının āḥir dūnindedür şāf‘ī (06) ḳavlinde budur ‘alī rivāyetinde budur ki ḳaçan ramazān ayının şonḡ günü (07) girse resūl ‘aleyhi’s-selām ‘ibādete yecīd olurdı ve ḳavmiḡ ve ehl-i (08) beytin ‘ibādete ḳındururıdı bu nesne delālet ēder kim ḳadir gēcesi ramazān (09) ayının āḥir önündedür bir ihtilāf daḡı kılmışlardır ki āḥir önünḡ ḳaṅḡı (10) gēcesindedür ola ebū sa‘īd eydür yigirmi birinci gēcesindedür bunun delīli (11) oldur ki resūl yigirmisinden girü ‘itikāfa oturıdı ve ḥalka emir ēderdiki (12) benūmile oturḡ dēridi bir niceler eydürler yigirmi üçüncü gēcesindedür (13) bunun delīli oldur ki bir kiři geldi resūle eyitdi düşümde gördüm (14) kim ḳadir gēcesini ramazān ayının yēdisi ḳalıcak olur imiş resūl eyitdi (15) düşḡn yigirm iücüncü gēceye muvāfik gelmiş her kiři kim dilerise ramazān (16) ayının bir gēcesin diri duta yigirmi üçüncü gēce iḡyā ētsün ‘āşım (17) rivāyet kıılır resūlden kim resūl eyitdi ben ḳadir gēcesi gördüm illā

derkenar: ya‘ni on gün ḳala.

[150a]

(01) unutturuldum her kim anı isterse şonraḡı teklerinde istesün ibn-i ‘abbāsa (02) şordılar kim ḳadir gēcesi ḳaṅḡı tektedür cevāb eyitdikim ḥaḳḳ te‘ālā ḳurānda (03) yēdileri çok zikir eydür şöyle kim gökler yēdi ve yerler yēdi ve yıldızlar yēdi (04) ve tavāf yēdi ve cemre yēdi ve a‘zā yēdi ve erzāk yēdi nesneden cıḳar (05) pes ḳadir gēcesi daḡı ramazānḡ yēdisi ḳalıcak ola mücāhid rivāyet (06) kıılır ibn-i ‘abbāsdan kim aḡa ‘ömer şordı eyitdi kendü re‘yiḡle ḥaber vērgil (07) baḡa kim ḳadir gēcesi ne gēcedür pes

ibn-i ‘abbās eyitdi ھاڭڭ te‘ālā tekdür tekleri (08) sever ځadir ځeçesi ramazān ayınuڭ yēdisi ځalıcaڭ olur pes ‘ömer eyitdi (09) yā ibn-i ‘abbās senüڭ fikriڭ daڭı benim fikrime muvāfiڭ geldi dēdi yā ‘ömer benüm (10) idi ve eyitdi ځavmiڭ az ‘ilimlişi degülsin bir niceler eyitdiler kim (11) ځadir ځeçesi yigirmi bēşi ځeçesinde nitekim resül eyitdi teklerde isteڭ dēdi (12) ‘ulemā cumhūru‘ulemā bunun üzerine müttefiڭ dururlar kim ځadir ځeçesi ramazān ayınuڭ (13) yigirmi yēdisi ځeçedür ‘alī ځavli daڭı budur ‘āyişe ve übbey ve mu‘āviye ځavlide (14) budur nitekim resül eyitdi her kişikim ځadir dünün istese yigirmi yēdinci (15) ځeçede istesün daڭı übbey eydür resülden ben kendü ځulağumıla (16) işitdümkim eyitdi ځadir ځeçesi ramazān ayınuڭ yigirmi yēdinci ځeçededür (17) bir nice şaḥābeler eydür resülile i‘tikāfa oturduğıdı yigirmi üçünci ځeçe

[150b]

(01) dünün sülüşin ‘ibādet ځıldı ve yigirmi bēşinde dünüڭ nişfin ‘ibādet (02) ځıldı ve yigirmi yēdinci ځeçe erteğe dek ‘ibādet ځıldı ebū bekir varrāڭ eyitdi ھاڭڭ te‘ālā (03) işbu sürenüڭ kelimelerin ramazān ayınuڭ ځeçelerine ulaşıdur nitekim ol (04) ayuڭ ötü ځeçesi vardur bu sürenüڭ daڭı otuz kelimesi vardur pes (05) hı kelimesi yigirmi yēdinciğe geldi bununla ma‘lüm oldıkim ځadir ځeçesi yigirmi yēdinci (06) ځeçedür fi’l-cümle ھاڭڭ te‘ālā ځeçesin ځadir ځeçesin bellü bilmekliğin bu ümmetden (07) gizledi tā kim ramazān ayınuڭ dükeli ځeçelerinde tā‘ata meşğül olalar (08) tā ki ol ځeçeye erişmekiçün nitekim orta namāzı bēş vaڭit namāz icinde gizledi (09) ve kendü hışmın ma‘şiyetler icinde gizledi ve hoşnūdluğunu tā‘atlar icinde (10) gizledi ve kıyāmeti vaڭitler icinde gizledi ve ismü’l-‘azamı adlar icinde gizledi (11) ve cum‘a günündeğı sā‘ati cum‘a günü icinde gizledi ve daڭı velīleri ḥalāyıڭlar (12) icinde gizledi bu dükelişi ھاڭڭ te‘ālānuڭ rahmetinden ve ḥikmetindendür (13) üçünci bāb ځadir ځeçesinüڭ ‘alāmetleri bildürür rivāyet ځılındı (14) ḥasandankim resül eyitdi ځadir ځeçesinüڭ nişānelerinden biri oldur kim (15) ol ځeçe açuڭ

olur gökde bulut olmaz ne issi ve ne şovuk olur (16) ve ertesi güneş doğacak güneşün nûrî eksik olur ‘ömer eydür (17) ramazân ayınun yigirmi yêdinci gècesinde denizde bulundum

[151a]

(01) şuyundan denizşuyundan içdüm yavlağ laţîf ve datlu buldum bildümkim ol (02) gece kâdirdür dördünci bâb kâdir gècesinun zü-dîn ve hâşiyetlerin bildürür (03) rivâyet kılındı zührîden ve ebû hureyreden ve tağrı ve resûlindenkim eyitdi her kişikim (04) kâdir gècesi diri dutub tã‘at kılursa anun gecmiş günâhları dükeli (05) yarlığanur ve dahı hadîşde gelmişdür kim kâdir gècesi tã şabâh olunca şeytân (06) taşra çıkmaz ve kimseye mekir erişdürmez ya‘nî kimseyi azdurmaz ve ol (07) gecede cãzunun cãzûlığı kâr kılmaz ibn-i ‘abbâsdan rivâyet kılındıkim resûl (08) eyitdi dër kaçan kâdir gècesi olsa sidretü’l-müntehâdağı ferîşteler cebrâ’îlile (09) inerler ‘alemler getirürler ‘alem beyti’l-muğaddesde dikerler ve bir ‘alem mescid-i harâmda (10) dikerler ve bir ‘alem tûri sînâda dikerler ve bir ‘alem kabrüm üzerinde dikerler ve dünyâda (11) nekim mü’min êrler ve mü’mine ‘avratlar varısa kâmularına selâm vërürler (12) illâ üç dürlü tã‘ife selâm vërmezler biri dâ‘im süci içene ve biri (13) toğuz etin yëyene ve biri kôvcıya bëshinci bâb kâdir dününde sevgülü ne (14) nesnedür anı nite etmek gerek anı bildürür resûlden rivâyet (15) kılındıkim ‘âyişe anamız eyitdi yâ resûla’l-lâh kaçan kâdir gècesine uğrasam (16) ne okuyayın dëdi resûl eyitdi eyitkim (17) اَللّٰهُمَّ اِنَّكَ عَفُوٌّ تَحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّى şüreyh rivâyet kıldı ‘âyişeden rażiya’l-lâhu ‘anhâ kim eyitdi eger bilsedüm kim kâdir

derkenar: illâ altı bölük kişiye selâm vërmezler biri hamr icen ve biri ataya ‘asî olan ve biri dahı zinâ eden ve biri kavminden kesilen ve biri kôşusına inciden ve biri dahı kôvucıya namâzı terk eden hacca varmayan zekavet vërmeyen bunda rahmet nazarın naşîb yokdur

[151b]

(01) gecesı kavgıdur ol gecede tanrıdan sağlık dileyedüm ve dağı tanrı resüli (02) eyitdi her kim kadir gecesinde ağşam namāzıyla yatsu namāzını kılsa bayık ol (03) kiři kadir gecesinden naşıb aldı *لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرِ* ya'nı kadir gecesı (04) biđ aydan yegdür rivāyet kılındıkim hađđ te'ālā peygambere ādem oğlanlarının (05) 'ömrin gösterdi resül hažreti kenzü ümmetinün 'ömürlerini gördikim (06) aylarını ümmetler 'ömrinden kısacuk etti ilāhı buların 'amelleri ol uzun (07) 'ömürlü kavm 'ameline ermeye deyi melül oldu endişeye vardı pes hađđ te'ālā (08) hitāb kıldıkim yā habībüm ne melül olursın kim senün ümmetüne kadir (09) gecesı rüzı kıldıkim biđ aydan yegdür ya'nı ol gece ihyā edüb (10) 'amel kılsa biđ ay 'amel kılmağdan sevāba yegdür 'ulemā bu arada ihtilāf (11) edüpdururlar kim bu bir gece biđ aydan yegrek olmak ne hikmetden otürüdür (12) ibn-i vebadan rivāyet olundu kim bir gün resül hažreti benı isrā'ilden (13) dört kiři zikir eyledi kim herbiri seksen yıl 'ibādet eyleşiler şöyle 'ibādetkim (14) hergiz allāha 'āřı olmamışlar birisi eyyüb peygamber ve biri harķıl ve biri (15) zekeriyyā ve biri yūsa' bin nün pes resül bunu deyicek řađābeler tağlaşdılar (16) ve 'aceblediler derhāl cebrā'il geldi bu süre getürdi resül hažreti sevinüb (17) *إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ* süresini řađābe üzerine okudu ve eyitdikim kadir gecesı

[152a]

(01) biğ aydan yegdür pes resül řād oldu ve řađābeler sevinışdiler (02) ve dağı bir rivāyet oldur kim resül benı isrā'ilden bir kişi zikir ededururken kim (03) ol kişi biğ ay tamām silāhın kuşandı allāh yoluna ğazā kıldı kılıcın belinden (04) şaşmadı çün řađābeler bunu işidüb tağladılar pes hađđ te'ālā bu süreyi (05) veribdiki kadir gecesı biğ aydan yegdür ya'nı ol kişi biğ ay ğazā kılđuđı (06) sevābından kadir gecesı ihyā kılmağ sevābı yegdür haberde gelmişdür ki ol (07) kişinün adı şem'un idi benı isrā'ilden bir peygamber adı tā

hattā biñ ay (08) bēlinden kılıcın şaşmadı gēce ve gündüz kāfirlerle çalışdı şemsūn
elinden (09) ‘āciz kıldılar ne dutabilürler idi ve ne öldürür bilürler idi haqq te‘ālā (10)
şöyle kuvvet vērmişidi vardılar tanışdılar kim ‘avratını düzeler (11) tā ki elin ayağın
bağlayuvērsün dēdiler pes vardılar ‘avratına çok māl (12) adadılar kim hemān elin ayağın
bağlayuvēr dēyü berk urğanlar vērtiler (13) çün gāflet ērdi şemsūn uyudı ‘avrat elin
ayağın bağladı çün (14) şemsūn uyandı gerindi ol urğanlar kırdı ‘avratına kağıdı niçün
(15) böyle ētdün ‘avrat eydür senün kuvvetün deñedüm dēdi bu haberi kāfirlere (16) dēdi
vardılar buğur vardılar zencīrlər vērtiler şemsūn girü uyudı ‘avrat (17) girü elin ayağın
bağladı çün uyandı gerindi ol zencīrleri dağı kırdı

[152b]

(01) ‘avratına girü kağıdı ‘avrat eydür dut ma‘zūrdut ben senün kuvvetün deñerim (02)
dēdi şemsūn yağıldı eydür beni hīc nesne dutmaz meger benim saçumıla (03) bağlayalar
dēdi ‘avrat göñlinde eyitdi ve ey zehī buldum dēdi çün şemsūn (04) uyudı ‘avrat
şemsūn saçını şındıyıla kesdi elini ayağını saçıyla berk (05) bağladı çün uyandı ne
kadar ki cehd ēde gördi uzamadı ol zālīme (06) kāfirlere haber ētdi geldiler dutdılar
ellerini ve ayaklarını kesdiler gözlerini (07) çıkardılar burnunu ve kulağını kesdiler
şemsūn dağı haqq te‘ālāya münācāt (08) kıldı eyitdi ilāhī benim ölümüm görmedin sen
buları helāk ēt dēdi haqq te‘ālādan (09) nidā geldikim du‘ā kılmak senden buları helāk
ētmek benden pes şemsūn du‘ā (10) kıldı haqq te‘ālā buları helāk kıldı bir niceler eydür
şemsūn ā‘zāsın cemī‘-i ā‘zāsın (11) haqq te‘ālā girü ve bağışladı ol kavmiñ evleri direkler
üzerine ētdi (12) haqq te‘ālā hitāb kıldıki yā şemsūn ol direklerün birini depret çün
depretdi (13) haqq te‘ālā kendü kudret birle ol çardaqları yıkdı mecmū‘ın helāk kıldı
(14) cānları cehenneme vardı şemsūn ‘avrat bile helāk oldu andan sonra haqq (15) te‘ālā
şem‘ūna girü sağlīk vērdi dükeli nesnesin girü rüzī kıldı çünkim (16) resūl bu haberi

vêrdi aşhâb eyitdiler kim ne olaydı biz de hâkķ te‘ālā aña (17) vêrdügi sevâbı vêre idi
pes hâkķ te‘ālā bu âyeti vêrübdi ki لَيْلَةُ الْقَدْرِ

[153a]

(01) خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ bir niceler eydürler ilerü zamānda kişi zāhidlığa lâyıķ olmazdı (02)
ve ‘ābid ve zāhid adın adı namāzdı tā kim biñ ay tamām allāh kılmayınca tāt kılmayınca
(03) pes hâkķ te‘ālā muħammed ümmetine qadir gècesin ruzî kıldıki bulara ol biñ ay
(04) ‘ibādetden yegrek ola ebū bekir varrāk eyitdi süleymānuñ pādışāhlığı beş yüz (05)
ay miqdārı idi ve iskenderiñ pādışāhlığından yegrekdür rivāyet (06) kılındı ebū
yūsufdankim bir er tırugelüb ‘alī ve oğlu ħasana eyitdikim mü’minleriñ (07) yüzini kara
eyledüñ mu‘āviye birle and ve mu‘āmele kıldığıla ħalīfelik bularıñdur (08) ħasan eyitdi
beni ħorlamağıl yüzüme urmağıl kim tañrı resūli (09) düşünde gördikim benī ümeyye
ķavmi anuñ minberine çıkub ħuṭbe okurıdı (10) resūlüñ ol sebebeden ħatırı melül oldu
hâkķ te‘ālā bu âyeti (11) endürdikim لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ ya’nī yā muħammed qadir
gècesi seniñ (12) ümmetüñe ol benī ümeyye pādışāhlığından yegrekdür ķasım eydür
ħisāb kılduķ (13) benī ümeyye tamām biñ ay pādışāhlık kılmış bir nice müfessirler
eyitdiler bu âyetiñ (14) ma’nisi oldur ki qadir düninde bir eyü ‘amel kılmak yegrekdür
şöyle biñ aydan kim (15) anda qadir gècesiolmaya mücāhid eydür ol dün icinde ferişterler
saña selām (16) vêrdügi biñ ay ħalāyık gelüb selām vêrdüğinden yegrekdür nitekim (17)
eyitdi فِيهَا يَأْتِيَنَّ إِلَٰهٌ مِّنَ السَّمَاءِ وَتَنَزَّلُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ ya’nī iner ferişterler dağı ya’nī cebrā’il

[153b]

(01) لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ ya’nī ol gecedde hâkķ te‘ālā destūryla herbir işiçün (02) selām
ederler هِيَ حَتَّىٰ مَطْلَعِ الْفَجْرِ ya’nī qadir gècesinde ferişterler ve dağı rūḥ inerler (03) hâkķ
te‘ālā destūryla herbir iş içün mü’minlere selām vêrürler aḥşamdan (04) tā erteye degin
ol iş üzerine olur es-selāmu ‘aleyke yā mü’mike dërler rivāyetde (05) gelür kim

maşriğden mağribe degin hîc bir ev kalmaz illā ol gècede ol evlere ferîşteler (06) gelürler selām degürmekişün kaçan ol gècede bir kişi uyanık olsa yā zikirde (07) yā tesbîhde yā namāzda yāhūd du‘āda bulunsa ol kula selām degürürler (08) haqq te‘ālānuñ rahmetin anuñ üzerine saçarlar kaçankim bu dedüğümüz hâlde bulunsalar (09) ol gècede ol evi yedi kez yoklayu gelürler bir nice rivāyetde yétmiş kez (10) gelürler kim ol ev issi şāyed ki uyanuñ bulavuz selām degürevüz dēyü (11) kaçan bunca gelmek icinde uyanuñ bulsalar selām degürürler ve uyanuñ (12) bulunmasalar rahmetden mahrūm kılurlar çün şabāh ola cebrā’îl nidā eder ki (13) ey ferîşteler الرَّحِيل/ya‘nî küçük ya‘nî ay gök ferîşteleri girü gelün (14) kim göge çıkun mecmū‘ ‘āleme ğılan ferîşteler girü cebrā’îl katına dērileler (15) eydeler kim yā cebrā’îl haqq te‘ālā ümmet-i muḥammedile ne işledi cebrā’îl (16) eyde haqq te‘ālā ümmet-i muḥammedün muḥsinlerine rahmet êtdi ve günāhlarından (17) tecāvüz êtdi illā üç tã’ifeye rahmet êtmedi biri olkim dāi’mā suçi üzerine

[154a]

(01) ola ya‘nî gēce ve gündüz andan hāli olmaya ve ikinci kãti‘ er-raḥim ya‘nî hışımlığı (02) kavmlügi kesişen ve üçünci kıvcıya andan sonra dilerler kim bu dükeli ferîşteler (03) cebrā’îlile göge ağalar ol kerem çok pādışāh hıṭāb eder eydür kim cebrā’îl (04) katlanuñ tã kim muṭṭai‘ kıllarım erte namāzın kılsunlar yā şād ki (05) ol kıllarım uyğudan uyanub tã gelüb imāmıla erte namāzın kıllalar (06) tã kim bu gēce rahmetinden nevmîz olmayalar ve daḡı rivāyetde gelüpdür kim (07) cebrā’îl haqq te‘ālā ḡazretine eydür ilāhî ol rahmetkim bu kıllaruñ üzerine (08) indürdük maşriğden mağribe ümmet-i muḥammede ulaşıdurun ol rahmetden (09) ertdi nice edelüm dēr haqq te‘ālā eydür çömerdler çömerdi benven benüm (10) keremüme lāyık degildür kim kıllarum üzerine veripdürür kim rahmeti girü (11) kabül edem imdi ol artan rahmetimi el-kāfir kıllarım üzerine (12) saç pes cebrā’îl ol rahmeti iledür kāfiristānda kāfirlere saçar kangı (13)

īmān getürdiler وَمَا أُمِرُوا ya'nī buyurulmadı bula ya'nī ehl-i kitāb (11) kāfirlerine bir niceler eydür ya'nī buyurmadı muḥammed bulara إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ (12) meger taḥrıya tapmağa buyuruldı ya'nī buyulmadı bulara illā tevḥīd buyuldıkim (13) ḥaḳḳ te'ālā birleyeler مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ آيَةُ الطُّغَاةِ ya'nī şöyle tātākim (14) aḡa 'ibādet ēdeler andan ġayrıya tātāt etmeyeler حُنَفَاءَ ya'nī ibrahīm (15) dīni üzerine ve daḡı muḥammed dīni üzerine bir niceler eydür حُنَفَاءَ ya'nī (16) müslimīn ey ḡāl كُونُوا مُسْلِمِينَ bir niceler eydür حُنَفَاءَ ya'nī müttebe'in (17) daḡḡāḡ rivāyet ēder ki حُنَفَاءَ ey ḡüccācen ya'nī ḡācılar kim ḡacc kılurlar [156a]

(01) taḡrı evine يُقِيمُوا الصَّلَاةَ ya'nī (02) يُقِرُّونَ بِالصَّلَاةِ وَتَوَدُّ وَنَهَا فِي مَوَا ya'nī namāza ikrār ēderler ve daḡı öderler namāzı vaḡitlü vaḡtinde وَتُؤْتُوا الزَّكَاةَ ya'nī (03) ya'nī ikrār ēderler farziyyetine ve daḡı zekātı دِينَ الْقَيِّمَةِ ya'nī (04) doġru dīn kim herġiz igrisi olmaya الْقَيِّمَةِ (05) dēdi su'al niçün cevāb anu niçün kim ma'nā-yı muḡsarif olur murād bundan (06) الْمِلَّةَ الْمُسْتَقِيمَةَ dēmek olur bir niceler eydürler وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ ya'nī (07) kāfirler buyrunulmadı illā meger allāḡa kulluḡ kılmaġiçün ve ḡamu dīnlerden dönüb (08) islām dīnin dutmaġiçün ve daḡı iḡlāḡ birle tevḥīd ve tātāt kılmağa (09) ve zekāt vērmege buyruldılar iḡbu dēdügümüz doġru dīndür (10) إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أُولَئِكَ (11) ya'nī anlar kim kāfir oldular ve daḡı ḡirk getürenler ya'nī (12) allāḡ ortaġı var dēyenlere ya'nī 'īsā oġlu ve meryem 'avratı dēyenler ve put (13) gibiçi taḡrılarıumuzdur dēyenler cehenneme ḡamusı içide ebedī ḡalısdardur (14) ve bular yaradılmışlarıuḡ yavuzraġıdur andan ḡonra ḡaḳḳ te'ālā (15) mü'minleri mediḡ ētdi ya'nī aḡdı ve daḡı bularıuḡ 'amellerini vaḡıf (16) ētdi ve āḡiretde mekānlarını duraḡlarını beyān kıldı tā kim raġbet ēdeler (17) ḡaḳḳ te'ālānuḡ ḡonḡuluġuna إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِّيَّةِ

[156b]

(01) ya'nî anlar kim îmân getürdiler ve eyü 'ameller kıldılar anlardur kim yaradılmışın
 (02) yègregidür *وَهُمْ أَصْحَابُ النَّارِ وَمِنْ (03) إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا إِلَىٰ صِدْقِهِ بِاللَّهِ وَأَخْلَصُوا ابْقُلُ بِهِمْ وَأَفْعَالِهِمْ*
 ya'nî şunlar kim taşdîk (04) étdiler allāhı ve dağı gönüllerinde ihlāşları
 vardı ve fi'illeri dağı ihlāşla (05) idi imdi kimdür anlar peygamberün aşhāblarıdur ve
 anlardan şonra gelen (06) ümmetlerdür tā kıyāmete degin rivāyetdür 'abdu'l-lāhdankim
 and içer va'l-lāhi (07) mü'min ekremdür ka'beden allāh üzerine dèyü ve ebū hūreyre
 and içer (08) eydür va'l-lāhi mü'min ekremdür allāh ba'zı feriştelere rivāyet kıldı
 (09) hasandankim şordılar işbu āyetdenki *وَلَيْكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ* dedügi (10) feriştelere
 yègrekdür dediler hasan eydür ve ey saña dèr kanda berāber olusar (11) ferişte
 mü'minleriyle dèr andan hakk te'ālā mü'minlerin sevābı beyān kıldı (12) eyitdikim
جَزَاءُ هُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
 kılanların hakk te'ālā katında (14) 'adn uçmağıdur kim ırmaqlar anuñ altından akar ve
 dağı bunlar uçmak içinde (15) ebedü'l-abada olalar ol dört ırmağ kim meşhūrdur biri
 baldan ve biri (16) süciden ve biri südden biri şudandur *رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ* (17) ya'nî
 hakk te'ālā bulardan hoşnūd oldı ve dağı bular dağı tağırdan hoşnūd

[157a]

(01) oldu şöylekim bular hemîşe şādlıkda ve sevinmekde olalar *رَضِيَ اللَّهُ* (02) ey
بِأَعْمَالِهِمْ ya'nî tağı te'ālā bulardan hoşnūd oldı (03) ā'mālleri sebebindendür *وَرَضُوا*
 ya'nî bularda allāhdan (04) hoşnūd olduğı uçmak ve sevāb sebebindendür
وَيُقَالُ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ ya'nî ol (05) eylük ve sevinmek tağırsından kórkanuğdur
 ya'nî (06) *وَلَا يَدْخُلُهَا* olki tağırını birledi dünyāda (07) ve dağı
 günāhdan yığlandır **sūretü'z-zelzeleti** bu sūre medīnede indi (08) yüz kırk harfdür otuz
 bir kelimedür sekiz āyetdür tağır resūli (09) buyurdı her kim sūreyi üç kerre okusa veya
 dört kez yèdi muşhafı (10) tamām okumuşça sevāb vèrür bismi'l-lāhide nūkteler vardur

biri (11) oldur ki bismi'l-lāhi dört kelimedür kuluñ dağı günāhı dört (12) dürlüdür bir gündüz kılduğı ve bir gece kılduğı bir gizlü günāh ve bir (13) āşikāre günāhdur her kimsekim dā'im bismi'l-lāhi'r-raḥmāni'r-raḥīmi (14) vazīfe edinse ḥaḳḳ te'ālā bu dört günāhdan ol kulu şaklaya eger (15) nefsinı yeñmeyüb günāh kılsa ḥaḳḳ te'ālā yarlıgaya bī-berekātī bismi'l-lāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm (16) إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا ya'nī kaçan bir katı deprense kıyāmet (17) kopmağıçün bir niceler eydürler bu āyetün beyānı oldur ki ibtidā-yı islāmda

[157b]

(01) ya'nī islāmın evvelinde şöyle şanurlardıkım ḥaḳḳ te'ālā uvaḳ günāhıla (02) 'azāb etmek meger ulu günāhıla 'azāb ede dərler idi kaçan bu āyet inse (03) وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ ötmeye meger ulu günāhıla 'azāb ede dərler idi kaçan bu āyet inse (03) وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ bildiler kim eger ulu ve eger kiçi günāh olsun (04) sorılısardur pes böyle dedüğinden sonra bugünün ya'nī kıyāmet (05) korkularını ağı ve eyitdikim az nesne ol günde çok olur إِذَا (06) إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا ya'nī vaktikim yer deprense kıyāmet gününde ammā şöyle (07) deprenen ne kadar nesne kim yerin üzerinde vardur 'imāretlerde ve sarāylardan (08) إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ نَكَ ma'nāsı (09) budur kim ey وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا (10) حَرَكْتَ تَحْرِيكًا وَهُوَ كَقَوْلِهِ وَيُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا وَالْمُضْطَرُّ لِلتَّائِكِينَ (09) budur kim ey ya'nī dağı kaçan ölüleri ve hazinele (11) çıkarsa taşra bıraksan nekim yer karnında varısa وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا ya'nī (12) dağı ḥalāyık eyideler kim bu ne nesnedir bir niceler eydürler bu arada insān (13) dedüğinden murād kāfirlerdür ki kıyāmet kopacağına inanmazlardı ölü (14) ve çürüyüp toprak olduğumuzdan sonra girü mi dirilevüz dərlerdi (15) 'acebleyüb eyitdiler kim bu nedür ki bizüm başımıza geldi bir niceler eydürler ol (16) ol ḥāle inkār edüp eyitdiler وَمَا لَهَا ve dağı buyurdi ki (17) بَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ ya'nī ol günki kıyāmet kopa yer kendü ḥaberin söyleye her nekim

[158a]

(01) üzerinde işlendiyse hayırdan ve şerden âdemler kaldıysa pes mü'minleriçün (02) tanıklık vèr kim ey calabım fulân bin fulân kuluñ benim üzerimde namāz kıldı (03) ve oruc dutdı ve hacc ve ʿumre kıldı ve gāzā etti ve dürlü dürlü sevāblarda (04) bulundu pes böyle deyicek mü'min sevine şād ola ammā kāfirler içün (05) eyde ey calabım benim fulân bin fulân kāfir benim üzerimde şirk getürdi (06) ve zinā kıldı ve uğurluk etti ve hamir içdi ve dürlü dürlü günāhlarda (07) bulundu deye böyle deyicek kāfir kıtı kayguya düşe dahı eyde kim (08) مَا لَهَا ya'nī ne oldu bu yere kim haber vèrür nekim üzerinde işlendiyse (09) bir niceler eydürler bu āyetde taqđīm ve te'hīr vardur ma'nāsı ya'nī taqđir-i (10) kelām budur kim وَمَا لَهَا أَخْبَارَهَا وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا rivāyet (11) kılındı resūldenkim eyitdi kaçan şahrālarda olsañuz önünüz varınca (12) çağırñ pāk vèrñ kim yarın kıyāmet gününde tanıklık vèrisedür (13) her nekim taşdan ve toprakdan ve ağaçdan evveli işitseler ibrahīm (14) edhemden rivāyetdür kim eyitdi ebū ümeyyeyi gördüm mescid-i harāma girdi (15) degme bir bucağında vartasında namāz kıldı ben eyitdüm niçün degme (16) yerde kılursın pes bu āyeti okudıkim وَمَا لَهَا أَخْبَارَهَا ya'nī dilerven (17) kim herbir yerde namāz kıldıgumiçün tanıklık vère بِأَنَّ رَبَّكَ أَوْحَى لَهَا

[158b]

(01) ya'nī yer haberlerini söyleyüb herbir kişi anun üzerinde ne işledüğün (02) tanıklık vèrmek anuñiçündür kim yā muhammed senñ tañrñ yere buyura söylemege (03) destür vère وَمَا لَهَا أَخْبَارَهَا ya'nī evvel kıyāmet gününde âdemler (04) döneler bulñ bulñbulñ tağılub gideler herbir ʿamelü ʿamelinñ cezāsın (05) bulmağičün ya'nī kimisi zağ kola gide uçmağa vara kimisi şol (06) kola gide tamuya vara nitekim bir yerde eydür وَمَا لَهَا أَخْبَارَهَا ya'nī yer bölük uçmağa vara huru'l-ıynlarıla zevk ve ʿişret süre (08) ve bir bölüğü tamuya vara şeyāṭinleriyle ʿazāb göre bir bölüğü uçmağa (09) varub sündüsler dībāceleriñe bir bölüğü tamuya varub kaṭrāndan (10) habbeler geye bir

bölüğü uçmağa varub yüce yüce tahtlar üzerinde (11) oturub temāşālar temāşālar kıla bir bölüğü cehenneme varub tamu çukurlarına yüzleri (12) üzerine düşe bir bölüğü uçmağa varub içe şarāben tahūr içe bir bölüğü (13) cehenneme varub içe ġaslīn ġassāk içe bir bölüğü uçmağa varub ni‘metler yeye (14) ve bir bölüğü cehenneme varub zaḳḳum kaṭrān yeye niçün anuñiçünkim dünyāda (15) bularuñ ḥālī buyıdı ya‘nī iki bölük idiler bir bölüğü mesāhīde varub (16) ṭā‘atlar ‘ibādetler kılalar bir bölüğü ḥarābāta me‘āşīye meşğul idi (17) bir bölüğü tanrı buyruğın dutar idi bir bölüğü şeyṭān buyuruğın

[159a]

(01) dutarıdı bir bölüğü ĩmān yolun dutdılar bir bölüğü küfrānī yolın dutdılar (02) bir bölüğü doğru yol üzerine gitdiler bir bölüğü egri yol üzerine (03) gitdiler ammā bir niçeler eydürler ḥisāb olduğından sonra dönerler (04) *أَشْتَاتَا* ya‘nī *لِيُرَوِّاْ عَمَالَهُمْ* ya‘nī ‘amellerinüñ sevābın görmekiçün ve cezāsın (05) bulmağıçün nitekim rivāyetdür resūldenkim eyitdi kıyāmetde ḥiç (06) bir kişi olmaya illā kendü nefsinı melāmet ēyleye eger eyülerdenise ḥasret (07) yeye kim niçün eylū kim arturmadım ve yavuzlardanısa eyde kim niçün uzakdan (08) irāḳ olmadum dēye bu ol vaḳit ola kim sevābı ‘ikābı mu‘āyene göreler (09) übbey bin ka‘b rivāyetinde gelür ki zelzele üç nesneden ḥālī degildür (10) yā budur ki ḥaḳḳ te‘ālā heybet nazarıyla baḳa yā budur ki ādem oğlanlarınuñ (11) günāhı çokluğundan ola yā budur ki yēr altında balıḳ deprendüğinden ola (12) ḥalāyık korkutmağıçün veya ġaflet uyarmağıçün (13) *وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ* ya‘nī her kimki bir zerre ağırı ḥayır işlese anuñ sevābın (14) göresidür *وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ* ya‘nī her kimki bir zerre ağırı (15) şer işlese anuñ cezāsın göresidür ve ‘azābın çekesidür muḥammed bin ka‘b (16) rivāyeti budur kim bu āyetüñ ma‘nīsinde dēmek olur kim her kāfir ki dünyāda (17) bir zerre ağırı ḥayır işlese anuñ sevābın ve ‘ivażın kendü nefsinde ve ehlinde

[159b]

(01) ve mālında ‘ayālinde göre āhirete hīç hayır iletme ve her mü’min ki bir zerre (02) ağırı şer işlese dünyāda anuñ ‘azābın ve cezāsın göre kendü nefsinde ve ehlinde (03) ve mālında ve ‘ayālinde tā ki āhiret haqq te‘ālā hazretinde anuñ şerri hīç olmaya (04) imām-ı sağlibeye şordılar ki zerre eyitdi qarınca bir zerre ağır idür anuñ (05) yüz bölükde birine habbe dërler rivāyet bir gün sa’d bin ebî vaqqāş (06) bir hurmāyı şadağa vèrdi ol dervīş almadı elin çekdi sa’d eyitdi (07) ve ey saña ki haqq te‘ālā bir zerre yā bir hardal dānesi ağırını qabûl (08) édersen bunı qabûl étmez misin bir hurmā niçe zerre ağırı ola dedı (09) rabīa‘ bin şabīh eyitdi bir kişi hasan kıtından geçerdı hasan bu süreyi (10) çün bu āyete geldikim *فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ* (11) ol èr yètdi yā hasan bunaga ètdi ögütètdi (12) hasan eydür bu kişi tamām ‘ālim oldı ‘āyişe anamız ražiya’-lāhu ‘anhā (13) üzüm yèyü yorurdı bir dervīş geçdi ol dervīşe bir dāne üzüm (14) şadağa ètdi qatındağılar eyitdiler yā ümmü’l-mü’mînîn bir dāne üzüm nedür ki (15) anı şadağa édersez ‘āyişe eydür heyhāt bir dāne üzümde nice zerrāt (16) vardur rivāyet kılındıkım bir gün bir kişi geldi resûle eyitdi baña ‘ilim (17) ögret haqq te‘ālā şol saña vèrdüğü nesneden pes resûl hazreti

[160a]

(01) ol kişi bir şahābeye ışmarladı tā kim izā zülzileti sūresine degin okutdı (02) çünkim bu āyete indi nekim *فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ* dür pes ol (03) èr eyitdi bu denlü yèter varayın bununla ‘amel édeyin eger dahı gerek (04) olursa gelem öğrenem bu haberi resûle dediler pes resûl eyitdi (05) koñ ki bayık ol kişi ‘ālim oldı bir niceler eydürler *يَرَهُ* iki (06) nesneye yarār yā insāna rāci‘ ola ki işledüğü ‘amelün cezāsın görür (07) yāhūd allāha rāci‘ ola ya’nī ādem oğlanları işledüğü ‘amelleri allāhu te‘ālā (08) görür demek olur *sūretü’l-‘ādiyāt* bu sūre mekkede indi yüz altmış (09) harfdür kırk kelimedür

on bir āyetdir resūl ḥazreti eyitdi her kim (10) bu sūreyi okursa ‘arafāt tağına çıkub müzdelifeye inen ḥacīların (11) sağışınca on müzde vère ve anuñ divānına yazıla bismi’l-lāhide bir (12) bir nükte daḥı budur ki her kaçankim kaşşāblar bıçağın ḥayvānıñ boğazına (13) kosalar daḥı bismi’l-lāhi va’l-lāhu ekber dēseler ol ḥayvāncıklar şol kadar (14) rızık bulurlar kim oḥ oḥ dērler vaqtiki bir ḥayvān ḥayvānlığıla ölüm (15) vaqtinde bu lezzeti bulıçaq mü’mīn daḥı lāyıkdır kim ḥaḥḥ te‘ālānuñ zikriyle (16) zevk bula lezzeti ala zīrā ki ma‘şuk-ı ḥaḥḥiḥisinüñ adıdır ki ā‘lem (17) bismi’l-lāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm في

[160b]

(01) وَالْعَادِيَاتِ ضَبْحًا bu vav vāv-ı kasedir ya‘nī ḥaḥḥ te‘ālā and içer eydür kim (02) yolına sēgirden gāzīler atları ḥaḥḥıyçünki sekritmeden nefisleri hışlayu (03) çıkar bu ḳavil ibn-i ‘abbāsuñdur ve ‘aḥā ve mücāhid ve ‘ikrime ḳavlidür bir nice (04) müfessirler eyitdiler وَالْعَادِيَاتِ ضَبْحًا dēdügi ya‘nī ol develer ḥaḥḥıyçünkim ka‘be (05) yolında ḳatı yürimekten nefesleri körleyü çıkar فَالْمُورِيَاتِ قَدْحًا ya‘nī (06) ol atlar ḥaḥḥıyçünki gāzīlıkda ḳatı ve taşlu yerlerde sēgirdicek anuñ (07) toynaḳları taşdan od çıkarur فَالْمُعِيرَاتِ ضَبْحًا ya‘nī daḥı ol atlar (08) ḥaḥḥıyçünkim şabāḥ vaqtinde sēgirdmeye girüb kāfir ilini yağma edeler فَاتَّرْنَ (09) daḥı ol atlar kim gāzāda sēgirtmek birle ilinde kāfir ilinde toz ḳoparur بِهِ (10) فَاتَّرْنَ ve daḥı ol atlar ḥaḥḥıyçünkim issini götürüp düşmān (11) direngi ortasına girür yara yara çıḳdı إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ (12) bu aḳsāmun cevābı bu āyetdür ki إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ durur ya‘nī dēmek (13) olur kim bu ḳamu yād ētdüğümüz nesneler ḥaḥḥıyçünkim ādem oğlanları (14) tañrı senüñ ni‘metlerine esbāssuzdur ḥasan eyitdi لَكَنُودٌ dēdügi (15) oldur ki ādem oğlanları allāhdan gelen muşībetleri sağışılar söz (16) edinür söyler ve tañrıdan gelen eylükleri ve ni‘metleri unudur rivāyet (17) ḳılındı zübeyrdenkim eydür resūl eyitdi dēr لَكَنُودٌ dēdügi

[161a]

(01) ya'nî tañrısına esbâssuz oldur ki yalnız yêye ve şadağa (02) yığa ve kılını ve şâkirdini döge bir niceler eydürler لَكُنُود dedügi oldur ki (03) az ni'mete isbâs kılmaz ve çok ni'mete şükür èylemez قَالُمُورِيَاتِ قَدْخَا ey (04) fe'l-münciyât-ı 'amelen ya'nî kurtarıcılar 'amel yönünden bir nice müfessirler eydürler (05) bu âyet meseldür ki haqq te'âlâ darb-ı meşel kılıbdurur kim ya'nî şorub kurbudurur (06) حَدَقْدَخَا deyü çaçmak demek olur helâk olmağdan vañtı ki (07) kış gününde bir avcınun çaçmağı olmasa şovukdan helâk olur girü (08) ancılayın â'mâl-i şâlihe kişiyi kırtarur kıyâmet gününde cehennem taşmasına (09) düşüb helâk olmağdan ve 'azâbdan vañtiki 'amel-i şâlih olmasa (10) 'azâba giriftâr olur ve bir niceler eydürler ki قَالُمُورِيَاتِ قَدْخَا ya'nî (11) nârân kenâra ebı ħubâhib ya'nî ilerü zamânda bir kişi varıdı 'arab (12) kabîlesinde gâyetde bahîldi şöyle kim od yakmazı göz göre nesne (13) bişürmezi geleler odumdan ve pişürürdügümden alalar deyü korkarıdı (14) tâ şuna deginkim dükeli göz işi gözleri uykuya varınca od yakarıdı (15) kaçan birisi uyansa derhâl odunı söyündürürdi tâ ki bir kişi (16) odıyla menfa'at dutmasun deyü buğulından ötüri haqq te'âlâ ħazreti (17) darb-ı meşel êdücü ol atların kim sêgirdürken taşlu yerden ayakları

[161b]

(01) taş a dokunub od çıkar ol od ebü ħubâhib odına temsîl êtdi (02) nitekim ol ebü ħubâhib odından menfa'at dutmazlar bu oddan dañı (03) menfa'at dutmazlar demek olur قَالُمُغِيرَاتِ صُبْحَا bir niceler şöyle demişler (04) kim ber-vech-i temsîldür ya'nî kıyâmet gününde kulun şevâbları ħuşemâlar kabısarlar (05) nitekim bir katı yel esüb tobrağı nice kabub toz yederse at ayağından ya'nî (06) sêgirdim atları ayağından قَالُمُغِيرَاتِ صُبْحَا bir niceler eydürler قَاتَرْنَ بِهِ نَقْعَا (07) dedügi oldur ki develerdür ki 'arafâtdan müzdelifeye dutarlar andan minâya (08) gelürler kırbân ederler etini üleşdürürler güyâ ki gâret ederler ya'nî (09) ol eti dervişler kabışırılar bir niçeler eydürler قَاتَرْنَ بِهِ نَقْعَا dedügi

koparurlar (10) ol derede tozu ol vaktin ki müzdelifeden mināya varurlar pes bī-kināyet (11) vādiden güyā ki hāḳḳ te‘ālā eydür بِالْوَادِي تَقْعَا أَيُّ غُبَارًا ya‘nī ol derede kobarurlar جِئْنَ لِجَمْعٍ ya‘nī جَمْعًا (13) bi’l-mekān فَوَقَعْنَ بِالْوَادِي وَ يُقَالُ ya‘nī فَوَسَطْنَ بِهِ جَمْعًا ya‘nī ol vaktin kim hācılar (14) mināya dērileler إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ bu āyet cevāb-ı kasemdir pes (15) hāḳḳ te‘ālā and içer işbu nesnelere ki bedrüstī insān taḡrısına ispāssuzdur (16) pes bu sūre gāzīlerūḡ sevābı fazlı vardır ve daḡı gāzīlerūḡ (17) atınūḡ sevābı fazlı şol tefsīrce kim bu sūreye gāzā ma‘nāsın vēreler

[162a]

(01) pes demek olur kim gāzīler atınūḡ ayaḡından koban toz hāḳḳıyūḡın ve daḡı (02) gāzīler atı ayaḡından çıkan od hāḳḳıyūḡın niçūḡkim ‘amellerde gāzā sevābından (03) ulu sevāb yokdur ve daḡı şol vecih üzere kim deveye tefsīr edeler (04) hācılar fazlın beyān kıılır ki hāḳḳ te‘ālā and içer hācılarıḡ devesi (05) ayaḡından çıkan toz hāḳḳıyūḡın ve od hāḳḳıyūḡunkim bedrüstī ādem oḡlanları taḡrısına (06) key becīldür muḳātil rivāyet eder eydür bu āyet kurt bin ‘abdu’l-lāh hāḳḳında (07) indi كُنُودٌ ma‘nāsı kende ve benī ḡazremevt dilinde el-‘āşīli-seyyidihi (08) demek olur ya‘nī ḡalabısına ‘āşī benī kenāne dilinde el-baḡilu demek (09) olur bir niceler eydürler كُنُودٌ dedüḡi velīd ibn-i muḡīredür kim münāfıklarūḡ başıdur (10) bir niçeler eydürler ki كُنُودٌ dan murād ebū ḡubāḡıbdür ki baḡīllerūḡ başıdur (11) bir niceler eydür üç kişi vardı ‘arabda üç daḡı bir ‘aşırda idi ve illā (12) üçü üç nesnenü key bellüyidi biri cömerdlıkda meşhūrdı kim (13) ol ḡātem-i tāydu ve baḡīllıkda meşhūr idikim adı ḡubāḡıbdür (14) ve biri ḡama‘da meşhūr idikim adı ebū’l-eş‘asdur ammā ḡātem-i tāyūḡ (15) ḡikāyeti gelür ki cömerdlıḡı şöyle idi kim bir köşk yapdurmışdı kim (16) kırk bençeresi vardı kaçan bir kişi gelse andan nesne dilese her (17) bençerede biḡ kızıl vērürdi tā ḡattā bir kişi kırk bençereyi daḡı

[162b]

(01) ʔolansa kırkından biñer kızıl v   rdi d  mezdikim utanmaz mısın birig  sinde (02) vardum var git d  mezdi pes c  merdl  ğı sebebiyle ger  i k  fird  r l  kin (03)   ak  k te      k  y  met g  n  nde   amuya koymaya        da ola pes bunun   aberi (04) sult  n mu  ammed cevn  ne   ri  di pes cer  ne   an eyd  r c  merd deg  lmi   (05) c  ganımı   eyitdiler nite   an eyd  r bir   abuda   ol   adar v  rmek gerekdikim (06) bir   apuya da  ı mu  t    olmayaydı pes cer  ne   anu           bu ildendikim (07)     azac  k       bir lek altındı bir g  n bir derv    geldi a  a iki   il  lcu   (08) get  rdi di     urda  sı sult  n a  a bir lek altun buyurdu (09) vez  rler   ok   anub v  rmege   ıyamadılar eyitdiler meger   an leki (10) azac  k   anur bunu sult  na g  sterel  m d  diler bir g  n sult  n (11) evden gel  rdi ol bir lek altunı yol   zerine d  kdiler yolu (12) anu     zerine u  radı eyitdi bu ned  r eyitdiler ey                 ol (13) derv    v  ri   d  d  n  z lek bu   adar olurdılar   an eyd  r hay (14) ne az olurmu   andan gir   iki lek v  r  n d  di pes cer  nen           (15) bu elden idi amm   eb                 i b  yle idikim   am      da     le (16) idikim her         g  t  rse bir gelin donanmı   gel  r gerdege iled  rler gel  rdi (17) evini s  b  r  rdi d  zer     ardı     le ta  avvur   derdikim evvel

[163a]

(01) benim evime gele andan g  yeg   evine vara d  y   umar  dı vey        bir ki  i (02) g  rsekim boyunun   a  ır umard  kim c  bbesin vey   g    legin ba  a v  r  r (03) d  rdi bireg   yanın   a  ır g  rse umard  mkim a   e v  r  r d  y   ve da  ı (04) g  rsekim hav  da   u   u  ar umard  kim gele   zer  me d    e d  y   (05) der    l etegine ca  mak     ardı yumurdayıla bi    rem y  yem d  rdi amm   (06)   ub       d  d  gi nice c  ganıydı bir ni  eler eyd  rler         oldur ki (07) a    duruz   ulun               d  ger ve yalunuz y  r   avmine ve   i  mına y  yesi (08) v  rmez ya      hediyye v  ribmez ve bir niceler eyd  rler         oldur ki      (09)   ayır olmaya bir niceler eyd  rler         d  d  gi oldur ki bir y  rde   or  k (10) g    b ola ve

ekin bitmeye aña arz-ı kunūd dërler **(11)** *وَأَنَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ لَشَهِيدٌ* ya'nî hâkķ te'ālā âdem oğlanın espâsisuzlığına ve her işine tanıkdur **(12)** bir nice müfessirler eydürler âdem oğlanı dükeli işledüğü iş üzerine kendü **(13)** nefsini birle tanıkdur *وَأَنَّهُ* nün zamîrini bir niçeler allâh dutarlar ve bir niçeler **(14)** insâna dutarlar *يَا نَبِيَّ النَّاسِ الْخَيْرُ لَكَ شَدِيدٌ* ya'nî âdem oğlanı mâl sevmekligi **(15)** yavlaķ katıdur bir niçeler eydürler insân mâl cem 'etmeklige katı hârîşdür **(16)** kutbî eydür bunun ma'nâsı oldur ki *لَا يَخِيْلُ* demek **(17)** olur bu arada şedîd ma'nâsı baḥîl demek olur zeccâc eydür

[163b]

(01) âdem oğlanı mâl sevdüğinden ötürü baḥîldür bu söz kutbî kavline qarîbdür **(02)** hem muvâfıkdur *أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْقُبُورِ* bu hemze hemze-yi istifhâmdur **(03)** ma'nâsı takrîrdür ya'nî âdem oğlanı bilmezmikim kaçan gürda yatanlar qopalar **(04)** bir niçeler eydürler bilmez mi ol baḥlikim kaçan meşhedlerde yatanlar dursalar **(05)** hâkķ te'ālā ḥâzretine 'arz olsalar *وَحُصِّلَ مَا فِي الصُّدُورِ* ya'nî nekim **(06)** gönüllerde varısa beyân olsa ḥayırdan ve şerden ve ayurtlansa *إِنَّ* **(07)** *رَبُّهُمْ بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّخَبِيرٌ* ya'nî bayıķ bularuñ tanrıısı bularuñ ḥâlini **(08)** bilür ol günde ve haberlüdür ya'nî hâkķ te'ālâda buları ve 'amellerinde bilür eyüsin **(09)** ve yavuzın ve niyyetlerinde bilür ḥayrını ve şerrini daḥı dünyâda kim muṭî' oldı **(10)** ve kim 'âşî oldı mecmû'ını bilür bu âyetde delîl oldur ki hâkķ te'ālā **(11)** kûluna niyyet i'tibârıyla şevâb vërür anuñiçün *وَحُصِّلَ مَا فِي الصُّدُورِ* **(12)** dëdi ya'nî ḥâşıl ola kûlına şevâbdan gönlindeki niyyet miķdârı nitekim **(13)** ḥadîşde gelür *سُورَةُ* *يَا زَيْنَبُ* dëdi **sûretü'l-kâri'at** bu sûre **(14)** mekkede indi yüz elli ḥarfdür ve otuz altı kelimedür ve on bir âyetdür **(15)** resûl ḥâzreti her kimki el-kâri'atü sûresini okusa hâkķ te'ālā kıyâmet **(16)** gününde anuñ ḥayır terâzüsin ağır eyleye ve daḥı bismi'l-lâhide **(17)** bir işâret daḥı oldur ki nûḥ peygamber gemiye binicek bismi'l-lâhi mecrâhâ

[164a]

(01) dēdi niçūn anuñiçūn kim lafz-ı raḥmān raḥīm ü miştak dururlar raḥmetden nūḥ (02) kavminūñ kışşası ḥud kavminūñ helāklığıdur pes raḥmet lafzı helāk (03) muḳtaẓā degildür imdi bu ad berekātında nūḥ kavmi helākdan ve ğarkdan (04) kurtulıdılar pes ol kerem çok pādişāha lāyıkdur kim ümmet-i muḥammedi (05) tamu odundan kurtara bu adlar berekātında va'l-lāhu ā'lem bi's-şevāb (06) bismi'l-lāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm اَلْقَارِعَةُ (07) اَلْحَاقَّةُ ya'nī yevmü'l-ḳiyāmeti ḳiyāmet günü nitekim اَلشُّعْءُ مَالِشَاعَةُ (08) gibi اَلْحَاقَّةُ gibi ḳiyāmetün seksen dürlü adı vardur nitekim (09) tefsīrde gelür yerlü yerinde mezkūrdur su'al ḳiyāmet günine ḳāri'a (10) dēdi niçūn cevāb anuñiçūn kim göñülleri döger ḳorkularıyla bir niçeler eydürler (11) قَارِعَةً deyü anuñiçūn dēdügim üç nesneden ötürü birisi ḳuluñ ḳulağını (12) döger işledügi nesneler ile ikinci ā'zālarını döger baġzısını (13) ba'zısına üçünci göñülleri döger ḳiyāmet ḳorkularıyla nitekim kazurlar yerni (14) döger gibi اَلْقَارِعَةُ وَمَا اَدْرِيكَ مَا اَلْقَارِعَةُ ya'nī ne bildürdi saña yā muḥammed (15) ḳāri'at ne nesnedür su'al bu arada ḳāri'ate deyü tekrār ētdi niçūn (16) cevāb anuñiçūn bu gün şiddetüniñ (17) ta'zīminden etürü ya'nī dēmek olur kim yā muḥammed

derkenar: bir niceler eydür ḳulaqları döger gürüldüleriyle ve gürüldüleriyle ve heybetleriyle

[164b]

(01) bu ḳiyāmetiñ ḳatılığı key uludur ya'nī şarp ḳatı gündür pes ḥaḳḳ te'ālā kendü (02) 'azametiyle böyle dēyecek ḳiyās ētkim nice ola ve andan ol günün vaşfını (03) beyān ētdi ve eyitdikim يَجُولُ بَعْضُهُمْ فِي بَعْضٍ مُّتَحَرِّينَ (04) كَالْجَرَادِ ya'nī اَلنَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْنُوثِ ētdi ve eyitdikim اَلْحَفَاةُ عُرَاتًا ya'nī şol günkim ḥalāyık (05) olalar şol çekirge gibi birbirine ḳarçaşurlar bir niceler eydürler كَالْفَرَاشِ (06) ya'nī şol kelebek gibikim birbirine ḳoyluşurlar ḥalāyık şöyle müteḥayyir ḥayrān (07) olalar birbirine ḳoyluşalar gideceklerini bilmeyeler ya'nī dēmek olur kim (08) ya'nī dēmek olur kim ḳiyāmet günü bir gündür kim ol günde ādemler şol

(09) kelebek gibi olalar kendülerini oda ve şuya bırağalar hîç haberleri (10) olmaya bir niceler eydürler haqq te'ālā buları kelebeye teşbîh êdûgi anıñçündür (11) kim kelebegün bir bellü sabrı yokdur ya'nî ayruķ cānavarlar gibi doğrı (12) uçmaz gāh şol yaña gāh işbu yaña ucarlar gāh oda gāh şuya (13) düşer *تَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ* ya'nî dağı ol günde tağlar panbuk (14) gibi ola bunda kaf kâf-ı teşbîhdür su'al ne hikmetdür haqq te'ālā (15) tağları atılmış panbuga beñzetdi ayruķ nesneye beñzetmedi cevāb (16) bundan ötürü kim yün envā'dür ya'nî kimi aķ kimi kıızıl kimi şaru (17) kimi gödür pes tağlarda envā'i-yi muhtelifdür ya'nî dürlü dürlüdür vaqtikim

[165a]

(01) panbuk atılsa karası ağına ve kıızılı şarusına karışur mevc mevc (02) olur kıyāmet gününde dağı yer yer birine karışa şöyle envāc ola bir niceler (03) eydür kaf kâf-ı teşbîhdür şol vechile kim nitekim hallāc panbugı atıcaķ (04) havāya tozar ya'nî evvel yukarı kalkar andan yere düşer pes tağlar dağı (05) şöyle havāda uçar toz gibi ola andan yere düşe nitekim bir yerde eydür (06) *فَأَمَّا مَنْ تَقَلَّطَ مَوَازِينُهُ فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ* ya'nî (07) pes ammā her kimün kim ol günde terāzüsi ağır gelse pes ol kiři uçmaķ (08) içinde hoşnūdlu dirlik içinde ola ya'nî kimün kim şevābı ağır gelse (09) günāhdan ya'nî 'amel-i şālihler namāz gibi oruc zekāt ve şadaķa ve hayr (10) ihsān ve hacc ve gāzā gibi pes ol kiři bir dirlikde ola uçmaķ içinde kim (11) ol dirlige rāzī ola ya'nî bir dirlik kim hergiz ölüm olmaya şunun (12) baylık kim hergiz yoksulluķ olmaya ve şunun sağlık kim hergiz hastalık (13) olmaya ve şunun gibi emīnlik kim hergiz korku olmaya ve şunun gibi hoşlık kim (14) hergiz āfet olmaya *فَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ* ya'nî dağı (15) kimün kim terāzüsi ağır gelmeye anuñ yeri hāviye tamusıdur ya'nî (16) kimün kim günāhı ağır gelse şevābından bir niceler eydürler bu āyet haqqında (17) indi kıyāmet katāde eydür *فَأُمُّهُ هِيَ أُمُّهُمْ وَصِصْرُهُمْ* dedügi ya'nî ey

[165b]

(01) وَمَا وَنُهِمُ demek ya'nî tamu kâfirlerin ümmi gibidür su'âl eger sorurlarsa (02) kim cehennem kâfirlerin ümmidür dedüğinden fâ'ide nedir cevâb oldur ki ümmi (03) nitekim ümmi veledi karnında kaplar güyâ ki cehennem dahı bularuñ ümmi gibidür içinde (04) kaplar su'âl cehenneme hâviye dëyü niçün dëdi cevâb anuñiçün dëdikim vaqtâkim (05) kâfirleri cehenneme bıraksalar depeleri üzerine ineler andan şonra haqq te'âlâ (06) tamuı vaşif kıldı ve eyitdikim وَمَا أَدْرِيكَ مَا هِيَ ya'nî ne bildürdi (07) saña yâ muhammed ki ol hâviye nedür andan haqq te'âlâ ikiledin haber vërdi (08) eyitdikim يَا نَارَ حَامِيَّةٍ ya'nî ol hâviye tamuı (09) bir oddur kim kızdırılmışdur eyle kızmağ kim kızgını kemâle êrmiş ola (10) andan öte kızmağ mümkün olmaya bir niçeler eydürler وَمَا أَدْرِيكَ مَا هِيَ dediği (11) تَعْظِيمًا لِشَيْئِهَا demek olur ammâ هِيَ يَكُ aşlı mâhiyedür pes ha ki (12) vuruldu vaqfiçün كَقَوْلِهِ إِفْرَأْ كِتَابِيَّةً gibi bu dahı aşlıda kitâbıdur ha (13) vërdi vaqfiçün dahı sulţâniye dahı buncılayın ve وَقَسَّ عَلَى هَذَا ve dahı (14) gelür ki haqq te'âlâ emr êde bir ferişteye kim yazuk müzd terâzüsini (15) darta rivâyetdür ca'ferdenkim ol dahı enesden rivâyet eydür ki haqq (16) te'âlânıñ feriştelерinden bir ferişte kıyâmetde hâzırdur â'mellerini (17) darta eger müzdi ağır gelürse ol ferişte yüce âvâzıla çağırır kim dükeli

[166a]

(01) hâlâyık işideler eyde kim ma'sher ehli bilün ve âgâh olunkim falân oğlı filân (02) nîk-baht oldu ya'nî sa'âdet ehlinden oldıki ayruk şakî olası (03) degildür ebeden ve eger terâzüsi şevâbı yeyni gelüb günâhı ağır gelürse (04) girü ol ferişte yüce âvâzıyla çağırır eydür ki ey ma'sher ehli (05) bilün ve âgâh oluñ fulân bin fulân bedbaht oldıkim ya'nî şakî oldı (06) ayruk sa'îd olası degildir ebede şöyle kim dükeli hâlâyık işideler (07) ve dahı bir işâret bismi'l-lâhide budur kim çün kaşşâblar hayvânlar (08) boğazladuğı vaktin

bismi'l-lāhi va'l-lāhu ekber dërler bismi'l-lāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm (09) dëmezler niçün anuñiçün kim bu ḥāl kesmek ve ayırmak ḥālidür ya'nī cānı (10) gövdeden ayırmaḳdur pes raḥmān raḥīm adı müştakdur raḥmetden ya'nī (11) esirgemekden pes ma'lūm oldıkim esirgemekle ayırmaḳ ikisi bir olmaz (12) pes hem 'azāb hem raḥmet ikisi ḥālet-i vāhıde de bir yërde mutaşavvır (13) olmaz andan ötürü bismi'l-lāhi va'l-lāhu ekber dërler sūretü't-tekaşşür (14) bu sūre mekkede indi yüz yigirmi ḥarfdür ve on sekiz kelimedür sekiz (15) āyetdür peygamber ḥazreti buyurdi her kimki el-hākümü't-tekaşşür sūresini (16) okusa ḥaḳḳ te'ālā aña dünyāda vërdügi ni'metlerin ḥisābın şormaya (17) ve daḥı biñ āyet ḳurān okumışca şevāb rüzī ḳıla dëdi va'l-lāhu ā'lem

[166b]

(01) bismi'l-lāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm اَللّٰهُمَّ التَّكْوِيْنُ (02) حَتّٰى زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ ya'nī māl çoklıḡla nāzlanmaḳ ve gökceklenmek sizi (03) şöyle maḡrūr èyledi ve tañrı tã'atından gāfil kıldı tã aña degin (04) kim öldünüz ve gūra girdünüz ḳatāde rivāyet kim bu āyet cuḥūdlar ḥaḳḳında (05) indi şöyle kim bular eyitdiler ki bir fulān ḳavmden çoḡuz ve fulān (06) ḳavm fulān ḳavmden çokdur pes bu söz anları şöyle meşḡul èyledikim (07) azḡunluḡ üzerine oldılar tã şunja deginkim gūra girdiler ya'nī ölünce (08) dëmek olur muḳātil ve kelbī eyitdiler kim bu āyet ḳureyş ḳavminden iki ḳabīle (09) ḥaḳḳında indikim birisi 'abdi menāf oḡlanlarıydı ve birisi sehem bin 'amr (10) oḡlanlarıydı birbiriyle çekişdiler biri eyitdi biz sizden çoḡuz biri (11) eyitdi biz sizden çoḡuz ve yëgreḡün dëyü söyleşdiler pes 'abdi menāf (12) eyitdiler bizüm ulularımız ve şerīflerimiz ve aşil kişilerimiz çokdur birisi (13) eyitdi bizim çokdur pes birbirini şaydılar 'abdi menāf oḡlanları çok (14) çıḳdılar andan eyitdiler ölülerimüzi daḥı şayalım pes varub meşedlerinde (15) şaydılar sehem bin 'amruñ üç ev artuḡ geldi pes ḥaḳḳ te'ālā bularuñ (16) ḥaḳḳında indürdi kim

rivāyet kılındı وَالْأُولَادِغَن طَاعَةِ اللَّهِ حَتَّى دُرْتُمْ الْمَقَابِرَ (17) شَعَلَكُمْ التَّكَاثُرُ بِالْأَمْوَالِ ya'nī اَلْهَيْكُمُ التَّكَاثُرُ resūldenkim

[167a]

(01) ādem oğlanları eydür kim benim mālım benim mālım dērler imdi ey ādem oğlanı

(02) yokdur senün mālından illā şol nesne vardur kim yêdün düketdün (03) veyāhūd

gêydün eskitdün veyāhūd şadağa vêrdün bâkî kıldun ve bir niceler (04) eydürler اَلْهَيْكُمُ

اَلْحَامِيَّة حَتَّى دُرْتُمْ الْمَقَابِرَ اَيَّ عَدَدْتُمْ مَنْ فِي الْمَقَابِرَ (05) التَّكَاثُرُ اَيَّ اَعْقَلْتُمْ التَّكَاثُرَ وَالتَّنْفَا حُرْعَنِ اَلْهَامِيَّةِ وَالتَّنَارِ

te'ālā (06) ya'nī هَاكَاكِي iş böyle degildür ki siz şanursız ya'nī (07) çokluluk ve

mālluluk sizi şol kadar meşgūl kıldı ve azdırdı kim (08) birbiriñüzile tartışub

sinlelerünizi şayduñuz züccāc eydür iş böyle (09) degildür kim anuñ üzerine öldünüz

belkim böyle gerekdi kim haqq te'ālānuñ (10) t̄a'atı ve 'ibādeti üzerine oladuñuz ve dañı

muhammede īmān (11) getüredünüz ya'nī تِزْ اَيَّ سَوَفَ تَعْلَمُونَ

(12) bunda tā tā-ı hıṭābdur ya'nī bilesiz azgunluğunuzı cān vaḳtinde vakūr (13) icinde

ve kıyāmet gününde bir niceler eydürler ya'nī سَوَفَ تَعْلَمُونَ 'azāb (14) indügi vaḳtin bilesiz

bir niceler eydürler öldüğüzden sonra bilesiz kim ol (15) ḥaseb neseb size fa'ide etmeye

andan haqqā (16) bilesiz ya'nī kıyāmetde كَلَّا دُرْ ve tenbīhdür ya'nī

nez' vaḳtinde bilesiz (17) şol nesneyi siz işlersiz anuñ 'ākıbet yaramaz êdüğini كَلَّا اَيَّ

يُؤْمِنُونَ

[167b]

(01) ya'nī هَاكَاكِي īmān getürmezler va'īdle ya'nī bunca korkularıyla (02) su'āl

eydürlerise كَلَّا'yi tekrār getürdi ki niçündür cevāb anıñçün (03) kim tekrārda tākīd fā'idesi

vardur ve hem tehdīd içündür bu arada söz (04) tamām oldu andan girü başladı eyitdikim

ya'nī (05) eger siz bileydünüz 'ilme'l-yakīn kıyāmet emrinikim kıyāmet

günü ne gündür (06) bu nesnelerden sizi yığaydı bir niçeler eydür bu āyet mevşūl-bihdür

(07) *عِلْمُ الْيَقِينِ بِأَنَّ الْمَالَ* (08) *حَقًّا لَوْ عَلِمْتُمْ* ya'nî demek olur kim ya'nî *كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ عِلْمَ الْيَقِينِ* / *عِلْمُتُمْ* bir niceler eydürler *فَتَحْزَنُوهُ بِالْمَالِ وَالْحَسْبِ وَالْعَدَدِ* (09) *وَالْفَحْرُ لَا يَنْفَعُكُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ مَا* pes cevāb lev maḥzūfdur (11) andan girü başladı eyitdikim *يَا نِي لَتَرَوُنَّ الْجَحِيمَ* ya'nî şöylekim caḥīm ṭamusını (12) göresiz ya'nî gönül göziyle bir niçeler eydürler caḥīm ṭamusı göresiz (13) 'ayānen ya'nî āşikāre gözünüzile *تَمَّ لَتَرَوُنَّهَا* andan şonra girü göresiz (14) caḥīm ṭamusını 'ayne'l-yaḳīn ya'nî 'ayne'l-yaḳīn göresiz dēdügünün (15) fā'idesi budur kim caḥīm göresiz demek olur pes bunda tekrār tākīd (16) içündür bir niçeler *عَيْنَ الْيَقِينِ* dēdügi demek olur kim şöyle (17) bilesiz ki hiç şekkünüz ve şübheünüz olmaya *تَمَّ لَتُسْأَلُنَّ يَوْمَئِذٍ*

[168a]

(01) *عَنِ النَّعِيمِ* ya'nî elbette elbette siz şorulısar siz kıyāmet gününde ve ni'metlerden (02) ya'nî ḥaḳḳ te'ālānuñ ni'metlerinden şoralar kim ol ni'metleri neye ḥarc ētdi (03) allāh yoluna mı yoḥsa şeyṭān yolına mı pes bu nesne mecmū'ına şāmildür (04) tā hattā ki emīnlikden ve saḡlıḳdan şoralar ki anda geḡürdün (05) rivāyet kılındı ebū hureyredenkim *عَنِ النَّعِيمِ* dēdügi ya'nî şol şovucaḳ (06) şudur ki issi günde iḡerler rivāyetdür 'alīdenkim na'īm dēdügi şuyla (07) yaḡ ḥurmādur rivāyetdür 'abdu'l-lāh bin 'ömerdenkim eyitdi yaz günlerinde şovuk (08) şudur ve daḡı kıyāmetde evvel nesne kim ḥaḳḳ te'ālā kullarından şora ebede (09) ey fulān seni senün tenünjī saḡ kılmadum mı ve şovuk şuya seni (10) kandırmadummı ve daḡı enes rivāyet ēder kim bir gün resūl ḥazreti miḳdād bin (11) esvede konuḳ oldı pes resūlün önüne ta'ām getürdi yēdürdi (12) andan şovuk şu getürdi içdi ol şovuk şu resūle ḥoş (13) gelüb eyitdi yā miḳdād şunuñ şovuḡı baḡıra yavlaḳ ḥoşdur ve daḡı (14) şovuk şu şafrāyı sır dēdi ber-vech-i ḥikmetdür ve daḡı kındurur ve gönülünden (15) şükr kılmaḳ ḳoparur mālīk-i dinār eydür bir ḳonşum vardı bālūde ve ḥelvā

(16) yemezdi eydürdi kim ben anuñ şükürin ödeyemezsin dedi hasan-ı başrî eydür (17) ne cāhil konuşuñ varmış kim allāh kıtında şovuk şu ni‘meti anuñ üzerine dañı

[168b]

(01) artuğdur ve dükeli helvālardan yēgrekdür resūl eyitdi her kim buğday (02) etmegin yēse ve şovuk şu içse ve bir gölgeligi olsa ol ni‘met kim (03) haqq te‘ālā anı vērde şora bir niceler eyitdi na‘īm dēdügi hāmmāmdur kim (04) kış güninde gūsūl ēderler ibn-i seyrīn rivāyetinde budur ammā manşūr hāmmāma (05) girmez idi hesābın vērem dēyi kōrkarıdı ve dañı rivāyetdir resūldenkim (06) eyitdi haqq te‘ālā kılına vērdügi ni‘meti bir bir şaya eyde kim ey kulum señ diledüñki (07) calabım fulān ‘avratı sen baña rūzī kıl ben anı saña vērdüm rivāyet kılınur (08) enes eydür kim bir dervīş geldi resūle eyitdi hīç ni‘metden benim üzerimde (09) nesne var mı resūl eyitdi belī iki ni‘met vardur biri gölge ve biri şovuk (10) şu mücāhid eyitdi na‘īm dēdügi ya‘nī dünyānuñ külli lezzetlerinden şorisar (11) ‘abdu’r-raḥmān rivāyet kıldı resūldenkim ol ni‘met ki şorulisar (12) bir pāre etmegdür ki anı kavī ēyler ve bir içim şudur ki anı kandurur (13) ve bir tondur kim tenini örter ‘ikrime rivāyet kıldı resūldenkim na‘īm dēdügi (14) sağlık ve emānliktir sa‘īd bin cūbeyre eyitdi na‘īm dēdigü islām dīnidür (15) ve peygamber sūnnetidür hüseyin bin fażıl eyitdi na‘īm dēdügi şerī‘at yeyniligi (16) ve kūrān genizligidür ebū bekir varrāk eyitdi na‘īm dükeli ni‘metlerdür ki sağışı (17) yokdur haqq te‘ālā dükelinden şorusardur **sūretü’l-‘aşır** bu sūre mekkede

[169a]

(01) mekkede indi altmış sekiz harfdür on dört kelimedür üç āyetdür (02) resūl ḥazreti eyitdi her her kim bu sūreyi okusa kıyāmet gününde ehli evlādıla (03) olalar ammā bismi’l-lāhide bir işāret dañı budur kim bismi’l-lāhi (04) dört kelimedür haqq te‘ālā bir yılı dañı dört faşıl ēyledi biri yaz biri yay (05) biri güz bir kış faşlı pes her kimki bu dört

kelimeyi vazîfe edinse (06) bu dört faşılta kılduğı günâhlar haqq te‘âlâ bu dört kelime hürmetine bağışlaya (07) ki ol dört kelime bismi’l-lâhi’r-raḥmâni’r-raḥîmdurur (08) وَالْعَصْرِ ya‘nî ikindü haqqıyçün bunda vav vāv-ı kâsemdür muḳâtil eydür ve ikindü (09) namâzı haqqıyçün ‘alî eydür وَالْعَصْرِ ya‘nî rûzigâr haqqıyçün bir nice rivâyetde (10) olur dehir haqqıyçün demek bu kısımunı beyân oldur kim ebû bekir imâna geldi (11) mekke müşrikleri eyitdiler ḥasiret dediler ya‘nî ziyânkâr olduı yâ abâ bekir (12) dediler zîrâ ataı dedei dînini terk êtdün dediler ebû bekir raḥîya’l-lâhu ‘anhu (13) eyitdi ziyân yokdur haqq kabûl etmekde dedi ammâ ziyân buta tapmaḳdadur (14) kim ne işidür ve ne görür ve ne kimseyi ‘azâbdan kurtarur pes (15) böyle dese cebrâ’îl derḥâl bu sûreyi indürdi kim وَالْعَصْرِ إِنَّ الْإِنْسَانَ (16) وَالْعَصْرِ إِنَّ الْإِنْسَانَ (16) ya‘nî ‘aşır haqqıyçün kim kâfirler ziyân içindedür muḥammed bin ka‘bden (17) rivâyetdür kim إِنَّ الْإِنْسَانَ dedüğinden murâd dükeli ḥalâyıkdur andan şonra

[169b]

(01) andan şonra haqq te‘âlâ istisnâ kıldı eyitdi (02) إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ya‘nî meger şunlar ziyân êtmediler kim imân getürdiler ve daıı ‘amel-i şâliḥ (03) işlediler pes ḥâşıldur bulara dükemeksüzün şevâblar nitekim ve’t-tîni (04) sûresinde beyân kılduḳ züccâc insân murâd nâsdur ḥüsrile ḥüsrân (05) ikisi bir ma’nâyadur murâd bu arada kâfirlerdür ve daıı şunlar kim taıırı (06) t̄atından ğayrıya durişürler cevâb-ı kâsem lefî ḥüsrîndür bir niceler eydürler (07) haqq te‘âlâ وَالْعَصْرِ deyü and içdügi oldur kim ya‘nî ḥâlîke’d-duhûr demek (08) olur bir niceler eydürler إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ dedüğinden murâd ebû cehil (09) ve velîd ibn-i muġîre ve ‘utbe ve şeybe ve daıı bulara benzer kâfirlerdür (10) andan şonra haqq te‘âlâ mü’minleri istisnâ kılub eyitdi آمَنُوا dedi bundan (11) murâd ebû bekir ‘ömer ve ‘osmân ve ‘alîdür ya‘nî birbiri yêlitdiler (12) وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ kuran üzerine bir niceler eydürler halkı terġîb êderler imân üzerine ve â‘mâl-i şâliḥe (13)

üzerine ve bir niceler eydürler birbirini kandurdılar ferâ'iz üzerine (14) ve bir niceler eydürler birbirini yeltdiler tanrı buyuruğun yerine getürmek (15) üzerine pes anlar kim bu evşâfı üzerinedür ziyân içinde degüllerdür (16) übbey bin ka'b rivâyet kıldı umâmedenkim eyitdi ve'l-‘aşr sūresini (17) peygamber katında okudum ve eyitdüm yā resūla'l-lāh bunun tefsiri nedir eyitdi

[170a]

(01) ve'l-‘aşr dedügi ya'nî haqq te'ālā and içer kim ikindü namāzı haqqıyçün dēyü (02) dedügi ebū cehildür *إِنَّ الْإِنْسَانَ* (03) *وَعَمِلُوا* dedügi ebūbekirdür *إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا* dedügi 'ömerdür *وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ* dedügi 'osmāndur *بِالصَّبْرِ* (04) dedügi 'alīdür rızvanu'l-lāhī 'aleyhi mecma'in ya'nî bu dört yār ziyân (05) içinde degildür **sūretü hümeze** bu sūre mekkede indi yüz otuz harfdür (06) otuz üç kelimedür tokuz āyetdür resūl hāzreti eyitdi her kim veylün li külli (07) sūresini okusa muḥammedi istihzā edenler ve anlaruñ yārenleri sağışınca (08) on kurla sevāb vère bismi'l-lāhi'r-raḥmāni'r-raḥīmde bir işāret (09) daḥı budur kim bası işāretür baḥriden sini işāretür sefīneden mimi işāretür (10) mellāhdan güyā ki haqq te'ālā eydür ey kulum kaçan ma'şiyet deryāsına (11) gark olsañ bismi'l-lāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm demek senden keremüm gemisin (12) veribiyüb minnetüm mellāhlığıla seni ol günāh denizinden selāmet (13) kurtarub gark eylememek benden bī-berekāt bismi'l-lāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm (14) *لِكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٌ* ya'nî katı 'azāb ol kişilerdür kim kovcılığıla (15) yürür dostlar arasında ayrulık birağur katāde eydür *وَلِكُلِّ* (16) *لِكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٌ* ya'nî vāy ol kişikim gaybet söyleyüb ādemīleruñ etini çeker ve bir niceler (17) eydür ve ey ol kişiyekim ādemīlere ta'na urur gaybetlü ēyler ve bir niceler eyitdiler

[170b]

(01) bu āyet ḥumeyl bin ‘āmir hakkında indi kim resūlün ğaybetin söyledir ve ta‘na (02) urub ‘ayıblardı muḥammed ibn-i iṣḥāk eyitdi bu āyet ümeyye ibn-i ḥalef hakkında (03) indi muḳātil eyitdi velīd ibn-i muġīre hakkında indikim resūlün ğaybetin (04) söyledir ve ta‘na urub ‘ayıblardı mücāhid eyitdi bu āyetin hükmi (05) ‘āmmdur dükeli ğaybet ediciler hakkında indi ve daḥı kıvcılar hakkında ve ta‘na (06) uranlar hakkında ve bir niceler eydür وئیل ma‘nisi oldur ki cehennemde bir dere (07) vardur adı veylündür ebū’l-‘āliye eydür هُمَزْ oldur ki kişinün yüzine (08) ta‘n eder لَمَزْ oldur kim ardınca ta‘n eder pes وئیل buların gibiler (09) içündür mücāhid eydür لَمَزْ ta‘n edicidir هُمَزْ halkın etin çekendür pes (10) وئیل anlarındur ibn-i ‘abbās eydür هُمَزْ لَمَزْ dedügi kıvcılardur kim iki (11) kişi arasında nesne birağurlar tā ki biribirinden ayırılalar pes وئیل (12) anlarındur bir niceler eydürler bu āyet aḥnes bin şurayk hakkında indi bir niceler (13) eydürler bu āyet anların hakkında indikim halkı maṣḥaraya dutarlar gözleri (14) ve kışları ve dudaklarıyla işāret ederler ve ğülüşürler pes veylün tamusu (15) anlarındur bir niceler eydürler bu āyet ‘āmmdur dükeli ğaybet ediciler hakkında (16) يا‘نِي جَمْعَ مَالٍ وَعَدَدَهُ ya‘nī vāy anlar kim māl dēre daḥı saġıslaya ve zekāt (17) vermeye ve bir niceler eydürler وئیل يا‘نِي جَمْعَ مَالٍ وَعَدَدَهُ dedügi oldur ki māl

[171a]

(01) dēvşire daḥı yaraqlaya kim kıllar ve tavarlar ala tā kim kendüye yardımcılar (02) edine ibn-i ‘āmir ve ḥamza ve kısayı جَمْعَ مَالٍ okurlar teşdile mübālağadan (03) ötürü ve kesret-i cem‘iden ötürü ğirü kılan kırrā جَمْعَ okurlar taḥfifinde (04) يا‘نِي اَعْدَالُهُمْ اَنْصَارٌ ya‘nī mālıla yardımcılar dutalar tā ki dünyāda (05) aḥa yardım kıla يا‘نِي يَحْسَبُ مَالَهُ اَخْلَدَهُ ya‘nī olar şanurlar kim ol (06) māl olar dünyāda ebed kıla ölümünden men‘ ede ya‘nī ölmeyeler māl (07) fānī olunca pes ḥakk te‘ālā eyde ki كَثُرْعْ dur ya‘nī ḥakkāki (08) ol ve ol evlād ve etbā‘ ve eşya‘ anı ebed kılmaz ve ölümünden alıkomaz (09) andan şonra ğirü başladı

eyitdi *لَيْتَبَدَنَّ فِي الْحُطَمَةِ* iş eyle degildür (10) kim ol şanur belkim ol kıyamayub zekātın vermedügi mālī anı hūṭame (11) ṭamusına birağa hūṭame dēyü ṭamu adlarından biridür *وَقَا أَذْرِيكَ* (12) *مَا الْحُطَمَةُ* ya'nī ne bildürdi saña yā muḥammed kim hūṭame nedir su'āl (13) eger şorarsa kim hūṭameyi tekrār ètdi niçün cevāb hūṭamenün (14) şiddetinün ta'zīminin ötürü andan sonra ḥaḳḳ te'ālā ol hūṭameyi vaşf (15) ètdi kim *نَارُ اللَّهِ الْمُوقَدَةُ* ya'nī ol hūṭame ṭamu taṣrınun bir yandurılmış (16) odıdur eti dēriyi yēr acısı ve ağrısı çigere geçer pes hūṭameye (17) anuñiçün hūṭame dēdi kim acısı çigere geçer eyitdi *أَلَّتِي*

[171b]

(01) *يَا نِيَّ* ol eyle oddur kim eti yēr tā yürege erişür su'āl (02) niçün yürege maḥşuş kıldı ayruḳ ā'zāya dēmedi cevāb anuñçünkim (03) her cerāḥat ve her zaḥmet ve her ḥastalık kim çegere erişe ol kişi olur pes (04) ḥaḳḳ te'ālā ḥaber vērde bir ḥāldenkim şāhibini öldürür ḥāl bu kim cehennem (05) ehli olmazlar nitekim yukaru sürede ḥaber vërdük idi kim *لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا* (06) *يَخْبَى* bir niçeler eydürler *عَلَى الْأَقْفِدَةِ* dēdüginden murād oldur ki vaḳtāki (07) cehennem ehli cehenneme girseler ve yansalar tamām cigerleri ḳalınca ḳaçan cigerleri (08) ḳala ḥaḳḳ te'ālā girü evvelkileyin kıla girü et ve süñük ve dēri siñirleri (09) ve ṭamarlar ve dükeli ā'zālarını girü yarada tā ki 'azāb darutturmağıçün (10) nitekim bir yërde eyitdi *جُلُودٌ حَتَّى إِذَا تَضَيَّجَتْ جُلُودُهُمْ بَدَّلْنَاهُمْ* (11) *أَغْرَاهَا تَتَدَوَّقُوا الْعَذَابَ* dēdi su'āl niçün çiger yanmaya (12) cevāb anuñiçün çiger yanıcak şāhibi ölür ölen kişi ḥod 'azāb (13) zaḥmet dēmez pes yüregi bayağı ḥāl üzerine dura ki zaḥmeti duta *فِي عَمَدٍ مُمَدَّدَةٍ* (14) *عَلَيْهِمْ مُّؤَصَّدَةٌ* ya'nī ol hūṭame ṭamusı bularun üzerine ḳapana (15) *يَا نِيَّ* ol ṭamu odı bularun üzerine örtüle ve direkleri (16) birle ol ṭamu ḳapusu bularun üzerine bağlana ve kilīdlene ve tirḥozlana (17) bir niceler eydürler *مُؤَصَّدَةٌ* dēdügü ya'nī *مَسْدُودَةٍ إِلَى الْعُمْرِ* dēmek olur

[172a]

(01) züccāc eydür *فِي عَمَدٍ مِنَ النَّارِ دَعْدُغِي* dedügi *دَعْدُغِي* demek olur *دَاهْهَك* (02) eydür *مُؤَصَّدَةٌ* dedügi ey hayıtu'l-ebābi fīhi demek olur ya'nī dīvār (03) çekile kim hergiz kapısı olmaya bir niceler eydür *بَاوْتَادِ مِنْ حَدِيدٍ مِنْ نَارٍ جَحَنَّمُ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَيْهِمْ* (04) *أُطْبِقَتِ الْأَبْوَابُ ثُمَّ شُدَّتْ* (05) *عَمَّهَا وَحَرَّهَا* ya'nī demek olur *فَلَا تُفْتَحُ لَهُمْ بَابٌ وَلَا تَدْخُلُ عَلَيْهِمْ رُوحٌ وَلَا يُخْرَجُ مِنْهَا عَمٌّ* (06) *إِلَى آخِرِ الْكِتَابِ* (07) tamu odundan mıhlıyalar tā kim cehennemün issisi 'alevi taşra çıkmaya (08) ve kapulana açılmaya ki taşradan içerü bir rāhatlık gire hergiz guşşaları (09) *جَمْعٍ عَمَادٍ* ebedü'l-abad *دَعْدُغِي* demek olur bir niceler (10) eydürler *فِي عَمَدٍ مُمَدَّدَةٍ* dedügi cehennem içinde oddan direkler vardır kim (11) tamu ehline anuñla 'azāb ederler *سُورَتُهُ*'l-fīl bu sūre mekkede (12) andan toksan harf yigirmi kelimedür beş āyetdür resūl ḥazreti eyitdi (13) her kimki bu sūreyi okusa ḥaḳḳ te'ālā anı şūreti dönmekten ve yere (14) yatmağdan yegleye pes ḥaḳḳ te'ālā bismi'l-lāhi dört kelime kılduğundan bir ḥikmet (15) daḥı oldur ki kuluñ dört ḥālī vardır biri kıtlık ya'nī yoksulluk ve biri (16) baylık ve biri t̄a'at ve bir ma'şiyet ḥālī ve vaḳtāki kul bu dört kelimeyi (17) vaḳīfe edinse ḥaḳḳ te'ālā ol ḥālde olan günāhını 'afv ede ve daḥı

[172b]

(01) ve daḥı dervīşlik ḥālinde şabır rūzī kıla ve baylık ḥālinde şükür (02) rūzī kıla ve t̄a'at ḥālinde tamāmı tevḫīḳ rūzī kıla ve günāh ḥālinde tevbe (03) rūzī kıla bī-berekātī bismi'l-lāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm *أَلَمْ تَرَ كَيْفَ* (04) *فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ* ya'nī yā muḥammed görmedünmi kim seniñ tañrın (05) nite iş işledi fīl işlerine kim ol ebrāhā bin şabbāḥdur kim çeri (06) tartub ka'be-i şerrefhā'l-lāḥu yıkmağa geldi ḥikāyeti meşhūrdur muḳātil (07) rivāyetinde ol çeride hemān bir fīl vardı *أَلَمْ تُخَيِّرْ بِالْقُرْآنِ* ya'nī *أَلَمْ تَرَ* (08) ya'nī haber verinilmedi mi ḳurānıla bir niceler eydür *أَلَمْ يُبْلَغْكَ* ya'nī saña haber (09) erişmedi mi bir niceler eydür bu lafız lafz-ı istifhām ya'nī bu hemze hemze-yi istifhāmdur (10) murād

bundan aḥbārdur ya'nī وَأَعْتَدُ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا ya'nī yā muḥammed bil (11) ve 'ibret dut taḥrīḥiṣṣi şun'ındankim nite işledi fīl kavmine ki nice (12) 'azāb etti taşla ol vaḳit kim ka'beyi yıḳmağa geldiler أَلَمْ يَجْعَلْ (13) ya'nī ḥaḳḳ te'ālā eydür bularuṅ mekrini ve işini bāṭıl ve ziyānlu (14) kılmadım mı وَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ طَائِفًا مِّنْ أَنْبِيَائِنَا بِالْغُرُوبِ ya'nī daḥı vèribdi bularuṅ (15) üzerine kuşlar kim bölük bölük biribiri ardınca sa'īd bin cübeyre eydür (16) ol kuşlar aḳ kuşlardı uvacık bir niceler eydür alaca idi denizden (17) çıkdılar güyā ki şol yarasa gibiydi bir niceler eydürler qaraca kuşlardur

[173a]

(01) تَزِمُهُمْ بِحِجَارَةٍ مِنْ سِجِّيلٍ buları atardı bir taşla kim balçıkdan (02) idi ya'nī kirāmitden idi noḥud kadarca idi veyāḥūd büyük mercimek (03) kadar idi her kuş üç taş getürmişdi biri burnında ikisi ayağında (04) her ādemki doḳunsa depesinden tā aşağasından çıḳardı hemān ölürdi (05) bunı görüb kaçdılar şöylekim ata oğlına ve ḳardaş ḳardaşına küymezdi (06) her yola kim tağıldılar düşer helāk olurdi kimi tağda kimi dereye kimi (07) yazılarda kimi yollarda ve bir daş daḥı ebreheye doḳundi gövdesi başdan (08) ayağa ḳaparçuklar oldu gövde oldu döküldi şaru şular ḳan ve iriṅ (09) aḳardı tā şan'āya deḡin gelince çıḳa yavriya döndi şol kadar 'azāb (10) gördi kim ḥaddi yoḡıdı pes şöyle oldu kim gövdesi delük delük (11) oldu tā ḥattā ki gögsi delindi yüregi taşra çıḳdı andan öldi (12) cānı cehenneme ışmarladı andan şonra oḡlı pādişāh oldu kim yekşūm bin ebrāhidi (13) ebrāhidi yemene pādişāh oldu rivāyetde gelür ki cicek renci (14) ve ḥaşpa ol vaḳitden berü oldu ilerüki ümmetlerde yoḡıdı (15) فَجَعَلْنَاهُمْ كَعَصْفٍ مَّأْكُولٍ ya'nī ḥaḳḳ te'ālā bunları şöyle kim ekin (16) yaprağı gibikim yıldı yèr helāk eder ya'nī yok eyler bitmemiş gibi pes ol (17) ka'beyi yıḳmağa gelen çeri şöyle helāk oldu rivāyetdür ibn-i 'abbāsdankim

[173b]

(01) eyitdi ümmühānı kātında gördüm ol taşlardankim ḥaḳḳ te‘ālā aṣḥāb fīlī (02) anıpla helāk etti koyun kığı gibiydi kızılca yazulısı vardı ya‘nī kızıl (03) alaca idi rivāyet eder isrā‘īl cābirdenkim ol kuşlar güyā ki ḥind (04) erenleri gibiydi denizden çıktılar ol taşların büyüğü güyā ki muyārın (05) ibil gibiydi iki küçük ādem başı gibi bir niceler eyitdi بِحِجَارَةٍ (06) مِنْ سِجِّيلٍ dediği ya‘nī şol taşlar ile kim balçığa karışmış ola bir niceler (07) eydür bişmiş kirāmit gibiydi ‘ikrime rivāyetinde ol kuşlar büyük (08) kuşlardı başları yırtıcı cānavar başları gibiydi andan öndin ancılayın (09) kuş kimse görmüş degildi sonra daḥı kimse görmedi bir niceler eyitdi (10) her taşdan yazuluydu kim fulān bin fulān hemānkim depesine inerdi (11) dokunurdu kim anda idi yazululuydu çünkim depesine dokunaydı aṣaḡasından (12) çıkardı veyā nite dokunsa bir yanından çıkardı hemān düşer ölürdi (13) bir niceler eydürler ol taşa fārisce seng-i vekīl dērlerdi ya‘nī taşla balçık (14) dērler ya‘nī karşığıdı bir niceler eydürler ḥaḳḳ te‘ālā cabbārlara ve zālimlere (15) musallaḥ kıldı ez‘af-ı maḥlūkını nitekim nemrūd la‘īni sivrisinekle helāk (16) kıldı beynisini yedi āḥar kendüzini tokmağıla döge döge öldürdiler ḥikāyeti meşhūrdur (17) **sūretü’n-kureyş** bu sūre mekkede indi toḡsan üç ḥarfdür yigirmi yedi

[174a]

(01) kelime dört āyetdür resūl ḥazreti eyitdi her kimki li-īlāfī (02) sūresini okusa ka‘beyi ṭavāf kılanlar saḡışınca on müzde vēre bir işāret (03) daḥı bismi’l-lāhide oldur ki bası işāretdür ḥaḳḳ te‘ālānun beḡāsından ve bahāsından (04) ve sini işāretdir senāsından ve setāyişinden ve mimi işāretdir mecdinden (05) ve minnetden güyā ki ḥaḳḳ te‘ālā eydür ey kulum dünyāda bismi’l-lāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm (06) demek sinden āḥirette beḡā ve setāyiş ve seni ululuḡa erişdürüb (07) bunca ‘aṭālar vērmek ve dizār rūzī kılmak rabbinden va’l-lāhu ā‘lem (08) bismi’l-lāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm لَا إِلَافَ قُرْشِيَا لَا فِهُم (09) ya‘nī elemtere keyfe sūresi li-īlāfī sūresiyle ikisi birdür nitekim aṣḥābdan (10) rivāyetdür bir

gün aḥşam namāzın ‘ömer bin ḥattābuḡ ardında kıldum (11) evvel rek‘atda ve’t-tīni sūresini okudu ikinci rek‘atda elemtere ile li-īlāfi (12) sūresin okudu ben eyitdüm biri yétmez mi eydür ikisi bir sūre pes ikisi (13) bir sūre olıcaḡ ma‘nisi böyle olur kim ḥaḡḡ te‘ālā eyitdi yā muḥammed (14) görmedün mi seniḡ taḡrıḡ ol ka‘beyi yıḡmaya gelen fīl ḡavmin nite (15) helāk kıldıkim ḡureyş ḡavmi kışlasında dölenmek için pes aşḡabu’l-fīl (16) helāk olmaḡı ḡureyş ḡavmünün dölenmekligine sebep oldu pes (17) bu sūre mevşüldür mā ḡablina bir niçeler eydür ya‘nī tā ki mekke ḡavmi ḡaremdede

[174b]

(01) ḡarār dutalar ve mücāvır olalar ibn-i ‘āmir li-īlāfi okur hemze bile kim anuḡ (02) kesresi muḡtās olmuş ola girü ḡalan ḡurrā yayıla okurlar ikisünün ma‘nası (03) birdür bu arada söz çoḡdur su‘āl eger li-īlāfi lafzını tekrār niçün getürdi (04) cevāb anuḡücündür kim tekrārda tākīd fā‘idesi vardur mücāhid eyitdi (05) لَيْعِمَتِي لِإِيلَافِ قُرَيْشٍ dedüḡi oldur ki لَيْعِمَتِي ya‘nī demek olur ki (06) benim ni‘metimden ötürüdür ḡureyş üzerine kim bunun gibi ulu düşmānı helāk (07) édüb anları yurdunda ḡarār kıldurduḡum benim ni‘metimdendür bir niceler eyitdi (08) أَدْكُرُ نِعْمَتِي عَلَى قُرَيْشٍ ya‘nī yā muḥammed aḡḡıl benim ni‘metimi ḡureyş üzerine bir niceler (09) eydür ma‘nası budur kim tevḡīd bulara meşakḡat degildür nitekim meşakḡat (10) degildür bulara رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ muḡātil eydür bunun beyānı (11) oldur kim ḡureyş ḡavmi bāzırgānlardı bundan ötürü ḡureyş dediler ya‘nī (12) ḡureyş ḡaraşdan müştakḡdur أَلْقَرَشُ أَلْجَمْعُ لَعَتْ ya‘nī ḡuraş dēyü nesne (13) dirşürmekdür ya‘nī bunlar vērürlerdi ırāḡ illerde ta‘ām dirşürürlerdi (14) getirüb mekkede şatarlardı bir niceler kışın ürdüne ve feleşḡine (15) varurlardı ya‘nī ol deḡiz sāḡilidür ve yaz olsa yemene giderlerdi (16) bir niceler رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ dedüḡi ya‘nī yılda mekke ḡavmi iki (17) sefer éderlerdi bir sefer kışın ve bir sefer yazın éderlerdi bir niceler eydürler

[175a]

(01) kışın şāma ve yazın yemene ve hābeşe giderdi bu nesne bulara zahmet (02) geldi
hakk te'ālā hābeşeyyi bādişāhı gönline mekke kavminün sevgüsünü (03) bıraktı tā ki
emir etti kim kimiler taldurdılar ta'amıla mekkeye veribdi (04) şatmağa ol yekün adı
melik necāşidi için bunu bildiler mekke kavmi (05) bir günlük yol kureys varurlardı
ucuz ucuz şatun alurlardı (06) yaz ve kış bulara yeterdi هَذَا التَّبِيتِ ya'nī pes
tapsunlar (07) işbu beytün issine ya'nī ka'beye niçün anuñçünkim beytiñ issi buları (08)
me'ünetlerini kifāyet etti pes açlık korkusını gideridi pes böyle oldısa (09) bunlarda
'ibādetle ülfet nitekim yaz ve kış sefere ülfet dutubdururlardı (10) züccāc eydür bular göç
ederlerdi kışın şāma yazın yemene bu rivāyet (11) muḳātil rivāyetine muvāfiḳdur süddī
eydür kışın yemene yazın şāma giderlerdi (12) ḳutubī eydür ebū'l-āliyeden işitdim kim
eyitdi mekke kavmi muḳīm (13) olmazlardı kışla yazla pes hakk te'ālā buyurdi kim
muḳīm (14) olalar ka'bede 'ibādetle bir niceler eydür āyet bulara yā muḥammed kim tā
ki cem' (15) olalar imān ve tevḥīd üzerine bu evün tañrısına 'ibādet etmege nitekim (16)
cem' oldıardı وَخَالِقِي هَذَا التَّبِيتِ الَّذِي صَنَعَ هَذَا الْإِحْسَانَ (17) سَيِّدِ ya'nī رَحَلْتُ شَتَايَ وَصَفَّ رَبِّي هَذَا التَّبِيتِ
إِلَيْكُمْ حَتَّى يَكْرِمَكُمْ فِي الْآخِرَةِ

[175b]

(01) ya'nī فِي الدُّنْيَا الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ (02) الَّذِي صَنَعَ هَذَا الْإِحْسَانَ إِلَيْكُمْ حَتَّى يَكْرِمَكُمْ فِي الْآخِرَةِ كَمَا أَكْرَمَكُمْ
(04) رَبِّي هَذَا التَّبِيتِ الْجَذَامُ وَالْبَرَصَ ya'nī حِينَ جَهْدٍ وَأَوْلَمْتُهُمْ مِنْ خَوْفٍ (03) أَشْبَعَهُمْ بَعْدَ الْجُوعِ الَّذِي أَضَابَهُمْ
ya'nī seyyidnā ve ḥalīḳunā kim işbu eylükleri size etti dünyāda tā ki (05) āḥiretde de
ikrām ede ya'nī sizi dünyāda toyurdi açlıktan sonra (06) daḥı sizi emīn kıldı korkudan
ya'nī düşmān korkusından ve daḥı (07) urulmak korkusından süddī eydür ḳurtardı sizi
cüzẓām ve baras korkusından (08) mālīk-i dinār eydür her ümmet kim hakk te'ālānuñ
gözünden (09) düşe anlar açlık verir pes hakk te'ālā kureys kavmini açlıktan ḳurtardı

(10) ammā korkudan emīn kıldığı oldur ki kaçan ‘arab kabīlesinden bir kişi (11) bāzırgānlığa gitse dutub mālın yağmalarlardı kaçan eyitsekim ben (12) ka‘belüyem dese aña nesne demezlerdi ziyān degürüb nesnesin (13) almazlardı ka‘be hürmetine bir niceler eyitdi cüzzām ve baraş rencinden emīn (14) oldu dēdügi oldur ki resūl eyitdi tayyībenün tonı ağıryana kefaretdür (15) **sūre-yi eraayte** bu sūre mekkede indi yüz yigirmi beş harfdür yigirmi beş (16) kelimedür yēdi āyetdür resūl hāzreti eyitdi her kimki bu sūreyi okusa (17) hāḳḳ te‘ālā anı yarlıgaya eger zekātın vērıcıyse rivāyeti ḥadīṣde gelür ki [176a]

(01) bir gün resūl hāzreti eyitdi çünkim kıyāmet günü olsa āmennā ve şadaḳnā (02) benüm ümmetümün ‘amellerini getüreler terāzüye koyalar bismi’l-lāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm (03) şevābını getüreler terāzünün keffesine koyalar pes bunun şevābı ağır gele (04) ayruḳ ümmetler bunı göricek taḳlayalar eydeler kim zihī sa‘ādet bu ümmet (05) kim bir pāre kāğıd dükeli günāhından ağır geldi dēyeler pes peygamber eydür (06) ben anlara cevāb edemkim benim ümmetümün şevābları nice ağır gelmesün kim buların (07) nāmıların evvelinde çalabımun üç ulu adı vardur kim ol adlar (08) bismi’l-lāhi’r-raḥmāni’r-raḥīmdur böyle olsa ayruḳ (09) sözleri ḳalmaya eydeler kim lāyıḳdur ki bu adların birisi mecmū‘ından (10) ağır gele bunda ḥod üç ad biledür dēyeler ve eydeler kim ey kāṣḳī biz de (11) bu ümmetinden imişsevüz ki uçmağa bunlarla bile gireydük (12) va’l-lāhu ā‘lem bi’ş-şevāb bismi’l-lāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm (13) **أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالْأَيْنِ** bu hemze hemze-yi istifhāmdur ma‘nāsı (14) taḳrīrdür ya’nī yā muḥammed görür misün anı kim dīni yalan dutar ve inanmaz (15) kīsā-yı **أَرَأَيْتَ** okur elifsüz nāfi‘ **أَرَأَيْتَ** okur elifle hemzesüz girü ḳılan (16) ḳurrā **أَرَأَيْتَ** okurlar yayıla ve hemzeyle bu mecmū‘-ı lügatdür ‘arabın ma‘rūf (17) lügati eliflü ve hemzelüdür ma‘nāsı budur kim **أَلَا تُرَىٰ يَا مُحَمَّدُ هَذَٰلِكَ فِرْعَوْنُ**

[176b]

(01) فِي هَذَا الْكَافِرِ الَّذِي يُكَذِّبُ بَيْنُومَ (02) بَيْنُومَ الْقِيَمَةِ وَيُقَالُ مَعْنَاهُ مَا تَقُولُ يَا مُحَمَّدُ ya'nī الَّذِي يُكَذِّبُ بِالَّذِينَ (03) فَكَتَفَتْ يَكُونُ حَالُهُ ey الْقِيَمَةِ bir niceler eydür (04) bu āyet cemī-i küffār hakkında ya'nī ol oldur ki (05) dürrü yetīmi sekidür ve döger ibn-i keysān eyitdi bu āyet velīd-i bin muğīre (06) hakkında indi ibn-i cüreyc eydür bu āyet ebū süfyān hakkında indi kim haftada (07) iki deve kurbān ederdi pes bir yetīm geldi andan nesne diledi ebū süfyān (08) anı 'aşasıyla dürtti pes bu āyet indi kim ya'nī yā muḥammed görür müsün (09) anı kim dīne inanmaz ve oldur kim yetīmi dürtter ve söverür ve kahr ēyler bir niceler (10) eydür يَدْعُ وَيُظْلِمُهُ وَلَا يَحْضُ عَلَى طَعَامِ (11) يَفْتَعُ حَقَّهُ ey ya'nī يَدْفَعُ الْيَتِيمَ عَنْ حَقِّهِ ya'nī الْيَتِيمَ (12) ya'nī لَا يَحْتُ غَيْرُهُ ya'nī الْمَشْكِينِ وَيُظْلِمُهُ bir niceler eydür (13) ya'nī لَا يَحْضُ آئِي لَا يَطْعُمُ (14) ya'nī ol dīne inanmayan oldur kim yetīmi dürtter ve miskīne ṭa'ām vèrmege (15) gayrısın yèletmez ya'nī (16) قَوْلِي لِلْمُصَلِّينَ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ (17) سَاهُونَ ya'nī dedügi münāfıklardur kim kavm namāzları kazāya qorlar ibn-i 'abbās eydür (17) dedügi münāfıklardur kim kavm içinde olıcaq kılurlar ammā ḥalvetde kılmazlar

[177a]

(01) mücāhid eyitdi هُونُ dedügi oldur namāzdan gāfil olurlar ve uşāḡ (02) dutarlar rivāyet kılındı cābirdenkim eyitdi resūlden şöyle işitdümkim (03) bu āyetünḡ ma'nīsinden şordılar eyitdi 'azāb ol kişileredür kim (04) namāzı uşāḡ duta dedügi anlardur kim egerci namāz kılurlar ammā ḥayır (05) ummazlar eger namāzı terk ederlerse allāhdan qorqmazlar ḥasan eyitdi (06) قَوْلِي لِلْمُصَلِّينَ oldur ki eger namāz kılurlar ise riyāyla kılurlar (07) eger kazāya qalursa guşsa yemezler belki kazā étmezler ebū'l-āliye eyitdi (08) ol oldur ki namāzı vaḡtinde kılmaz eger kılsalar rükū'ın ve sücūdın tamām (09) étmezler ḍahḥāk

eyitdi bular anlardur kim namāzı terk éderler ve namāz zekātı (10) véremezler nitekim eyitdi *يُرْزُقُونَهُم مِّنْ رِّيحٍ غَدَقَةٍ* (11) ‘azāb anlaradur kim riyāyla kılurlar ve dağı konşıya kabkacak véremezler (12) ya‘nī balta ve kazma ve keser ve kalbur ve elek ve kazan ve cölmek gibi veķıs ‘alā hāzā (13) yāhūd şuyı ve odı ve tuzı yıga vérmeye pes bu nesneleri yıgmaq (14) ve dartınmaq helāl degildir rivāyet ‘āyişe anamız rażiya’l-lāhu ‘anhā resūl ḥazretine (15) şordı eyitdi yā resūla’l-lāh ol nesnedür ki anı dartınmaq revā degildür (16) resūl eyitdi şudur ve od ve tuzdur pes ‘āyişe eyitdi yā resūla’l-lāh (17) şu ḥod ma‘lūmdur ammā od ve tuz ḥālī nitedür pes resūl ḥazreti

[177b]

(01) eyitdi yā ‘āyişe her kim konşusa od vërse ol odula bişen nesneyi (02) şadaķa vërmış müzdin bula her kim tuz vërse ol tuz ile dadı (03) gelen nesneleri şadaķa vërmış bula ve her kim şu bulunur yerde (04) bir içim şu vërse altmış kul āzād étmiş müzdin bula ve şu bulunmaz yerde (05) bir içim şu içürse şöyledür kim bir ölüyi diri kıldı bir niceler eydürler (06) her kim buları men‘ éde veylū aṇadur bir niceler eydür kim namāzı riyāyla (07) kıla dağı sehv éde ve bu nesneleri men‘ éde veyl aṇadur kutbī eydür *مَاعُونُ* (08) dëdügi zekātdur ve otdur ve şudur **sūretü’l-kevşer** bu sūre mekkede (09) indi kırk kelimedür iki ḥarfdür on kelimedür üç āyetdür resūl ḥazreti eyitdi (10) her kimki *إِنَّا آَعَطَيْنَا* sūresini okusa ḥaķķ te‘ālā aṇa uçmaq ırmaķlarından (11) içüre veyāhūd kevşerden içüre ya‘nī şarāben ṭahūran içüre rivāyet (12) ḥadīşde gelür kim resūl ḥazreti her kişikim bir kez bismi’l-lāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm (13) dëse ḥaķķ te‘ālā ol kulun divānına dört biṇ sevāb yazar (14) biṇ günāhın yuyar ve dört biṇ köşķ yapıvërür ve her (15) kelimesinden ötürü biṇ kez biṇ sevāb rūzī kılur bī-berekātī (16) bismi’l-lāhi’r-raḥmāni’r-raḥīmde ve *بِهِ نَقْتِي* (17) *إِنَّا آَعَطَيْنَاكَ الْكُؤْتَر* ya‘nī yā muḥammed biz vëürdük saṇa uçmaqda kevşer gibi

[178a]

(01) ırmağ bu āyet ‘āşi bin vāyil hakkında indi ol bir gün resūle (02) şataşdı mescidden çıkadururken resūlile şöyleşdi kıreyş uluları (03) dirneşüb oturlardı çün ‘āş bunların katına geldi eyitdiler şöyleşdüğün (04) kimidi dēdiler ol eyitdi şol ebterdür dēdi pes ‘arabın ‘ādeti buydı kim bir (05) kişinün şonı küçük olsa aña ebter dērlerdi pes resūl hadīce (06) anamuzdan ‘abdu’l-lāh adlu oğlu varıdı ol vakit ol oğlancuk ölmüşdi (07) pes hakk te‘ālā bu süreyi vērıbdı ya’nī yā muhammed ebter senün düşmānuğdur (08) saña yavuzlık şananlardur rivāyetdür kim kaçan *إِنَّا آَعْطَيْنَا* süresi (09) resūl hāzreti minbere çıkub bu süreyi kavmi üzerine okudı kaçan (10) minberden indi eyitdiler yā resūla’l-lāh hakk te‘ālā ol saña vērduğı (11) kevşer ne nesnedür bize eydivēr dēdiler pes resūl eyitdi uçmağda (12) bir ırmağdur anuñ iki yanı kıızıl altundandur anuñ kumu kayırı incüden (13) ve yākūtdandur ve tobrağı mişkdendir şuyı baldan tatlurağdur ve kardan (14) ağrağdur ve buzdan şogurağdur bir niceler eydür kevşer havzıdur anuñ (15) özünü maşriķile mağrib arasındadır eni bir aylık yoldur taşları (16) kıızıl yākūtdandur ve yeşil zeberceddendür şuyı südden ağdur ve baldan (17) tatlıdur ve kardan şovukğdur ve ol havzun dört bucağı vardur bir

[178b]

(01) bir bucağından ebū bekir dura ve bir bucağında ‘ömer dura ve bir bucağında ‘oşmān (02) dura ve bir bucağında ‘alī dura halāyıkā kadehlerle şarāben tahūran içüreler (03) her kim bu dünyāda ebū bekiri sevib ‘ömeri sevmese ol havzdan ebū bekir aña (04) şu içürmeye ve her kim ‘ömeri sevüb ebū bekiri sevmese ‘ömer aña şu içürmeye (05) ve her kim ‘oşmānı sevüb ‘alīyi sevmese ‘oşmān aña şu içürmeye (06) ve her kim ‘alīyi sevüb ‘oşmānı sevmese ‘alī aña şu içürmeye enes ibn-i mālīk (07) rivāyet kılar resūldenkim eyitdi ol gece kim mi‘rāca çıkdım girü dönüb (08) gelürken uçmağı teferrüc ederken bir ırmağ gördümki ol ırmağın (09) iki yanında ağ incüden çadırlar vardı ben

eyitdüm ey karındaşım (10) cebrā'īl bu ne nesnedür eyitdi yā resūla'l-lāhi bu ol kevserdür ki (11) haqq te'ālā saña vèrdi وَأَنْحَر ya'nī yā muḥammed çün (12) ol kevseri saña vèrdük pes tañrıñçün namāz kılğıl ve kurbān èylegil (13) bir niceler eydürler وَأَنْحَر dedügi kurbān èyle dèmek olur bir niceler eydürler (14) وَأَنْحَر نَفْسَكَ ya'nī nefsinı kurbān èyle dèmek ma'nāsı oldur ki ictahid (15) dèmek olur ya'nī tã'ata becid ol zīrā ki nefis diler ki rāḥatlık (16) icinde ola zevk temāşā kıla pes tã'atda olıcağ güyā ki nefis (17) kurbān kılmış gibi olur nefis buñalur bir niceler eydür وَأَنْحَر dedügi

[179a]

(01) oldur ki ya'nī yā muḥammed بِبَيْحَرِكَ الْقِبْلَةَ ya'nī kıbleye dön gögsünle (02) bir niceler eydürler وَأَنْحَر ya'nī أَنْحَرِ الْبَيْتَةَ ya'nī deve kurbān kıl imdi (03) bilgilki işbu kerāmeti allāhdan ve aña ol muṭī'ol dèmek olur bir niceler (04) eydür وَأَنْحَر ya'nī صَلِّ صَلَاةَ الْعِيدِ يَوْمِ وَأَنْحَر (05) yā muḥammed bayrām namāzını kılub kurbān ètgil dèmek olur وَأَنْحَر ya'nī وَأَنْحَر (06) فَصَلِّ لِرَبِّكَ (07) rivāyet muḥammed bin ka'b eydür ḥalāyıkıñ bir niceler namāzı tañrıçün (08) kılmazlardı pes haqq te'ālā bu āyeti vèribdi ki yā muḥammed çün saña biz kevseri (09) vèrdük imdi senün namāzıñ ve kurbānuñ bizümçün olsun (10) dèmek olur ve dağı rivāyetdir süleymān-ı temīmdenkim eyitdi وَأَنْحَر dedügi (11) budur kim yā muḥammed elün du'ā kıılmağda gögsün berāberi dutğıl (12) dèmek olur gerçikim ḥiṭāb muḥammeddür murād dükeli ümmetdür nitekim (13) يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ de murād resüldür hem şaḥāblerdür إِنَّ شَانِيَكَ (14) هُوَ الْأَبْتَر ya'nī bayık senün düşmānuñ ve saña yavuzlık şatan ebter (15) ve şoyı kesük ve şoyı küçük ya'nī 'āş bin vāyıl sehmīdür ebter (16) oldur ki saña ebter dèr ya'nī mālından ve oğulundan ve ehlerinden şonı (17) küçükdür أَبْتَر lügatde kaṭ'dur ve istişāldur kaṭāde eydür الْأَبْتَر

[179b]

(01) ya'nī الْحَقِيرُ وَالذَّلِيلُ وَالضَّعِيفُ sūretü'l-kāfirūn bu sūre (02) mekkede indi altmış harfdür yigirmi toköz kelimedür altı āyetdür (03) resūl ḥazreti cübeyre eydür yā cübeyr diler misin sefere çıkacak (04) hālün hoş ola ve azıgūn çok ola kulyā sūresin çok okūgıl (05) ve daḥı bir işāret bismi'l-lāhide oldur kim ḥaḳḳ te'ālā (06) eydür ey kulum allāh benim kim her kaçan dilekler ve ḥācetler (07) dilesen revā ederem eger dilek dilemesen ḥışım ederem nitekim şā'ir (08) eydür şī'r (09) اللَّهُ يَعْصِبُ إِنْ تَرَكْتَ سُؤَالَهٖ وَبَنَىٰ آدَمَ حِينَ يَسْأَلُ ey kulum raḥmān benim ki eger baḥa muṭī' olursan (10) rızḳun vèrùvèrin eger 'āṣī olur rızḳunı kesmezsin ve ey kulum raḥīm (11) benim ki eger tevbe edersen kabūl ederem eger tevbe etmezsen seni dergāhımdan (12) sürmezem līkin senden bir bahāne isterem ki raḥmet edem güyā ki (13) demek olur ki ey kulum bismi'l-lāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm (14) demek senden ḥācetlerünı devā etmek benden ve dürlü dürlü rızḳın vèrmek (15) ve tevbe rūzī kılmak benden pes bundan ulu 'aṭā ve kerāmet ne ola saḥa (16) ey mü'min ki bismi'l-lāhi'r-raḥmāni'r-raḥīmdür (17) يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ ya'nī eyit yā muḥammed ki ey kāfirlerdi ya harf-i nidādur

[180a]

(01) ey harf-i temyīzçündür ha harf-i tenbīhdür görmez misin ki cā'iz degildür (02) ki yā يَا أَيُّهَا الرَّحْمَنُ دُنَا ve يَا أَيُّهَا الرَّبُّ دُنَا hergiz bu nesne kelām-ı 'arabda (03) gelmeyübdür nitekim ḥaḳḳ te'ālā eydür yā يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ su'āl niçün bunda (04) allāh lafzında yā rabbī yā raḥmānī lafzında gelmedi cevāb anuñçünkim tenbīhi (05) cā'iz degildür allāha ve hem revā degildür ve edeb degildür (06) لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ya'nī ben tapmazın siz tapduḡunuza işbu hāl içinde وَلَا أَنْتُمْ (07) وَأَنَا عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ ya'nī daḥı tapar degülsiz ben taptuḡuma işbu hāl (08) içinde وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ daḥı işbu hālden sonra ben tapar (09) degülin siz tapduḡunuza (10) وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ daḥı işbu (10) hālden sonra siz tapar degülsiz ben taptuḡuma bu şonraḡı (11) āyet şol kāfirler ḥaḳḳındadır kim ḥaḳḳ te'ālānuñ 'ilminde (12) söyledi kim

bular ĩmāna gelesiler degüllerdi ammā bu sūrenün (13) sebep-i nüzulı kıreyş kıavminden bir bölük kışı resūle geldiler buların (14) uluları ħāriş bin kıays idi ve ‘āşī bin vāyil ve velīd ibn-i muġīre (15) ve ümeyye ibn-i ħalef idi pes resūle eyitdiler yā muĥammed gelgil sen kıizüm (16) dīnimize uyġıl ve bize senün dīnünge uyalım ya’nī şöylekim bir yıl sen (17) bizim dīnümuze tapġıl ve bir yıl biz senün tanrıña tapalum eger

[180b]

(01) senün elündeki bizim elümüzdekiden yēgrekise bize senden naşīb (02) degmiş ola ve eger bizim elümüzdeki senün elündekiden yēgrekise yā artuġısa (03) saña bizden naşīb degmiş ola dēdiler pes eyitdi ma‘āzallāh ħāşā (04) ki ben tanrıya ortak getürem dēdi andan ħaħķ te‘ālā resūle bu sūreyi (05) vèribdi tā āħirine degin ki *لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ* ya’nī sizün dīnünizi (06) size ki küfürdür ve benim dīnim baña ki islāmdur şonra bu āyet mensūh (07) oldu seyf āyetile ki *أَقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ* ya’nī dēmek olur kim yā muĥammed (08) ol kāfırlere sizün dīnünüz size ve benim baña dēyüb şulĥ ēylemegil ammā (09) şulĥ aña degin idi kim islām dīni kıuvvet dutaydı çün islām dīni (10) kıuvvetlendi çoġaldı imden girü kāfır üzerine kıılıç yürütgil (11) dēdi rivāyetdür ħasandankim eyitdi işitdüm bir şeyĥdenkim ħadīs (12) ēderdi eydür bir ġün peyġambere giderdüm dēr ki peyġamber işitdüġi bir kışı (13) kıulyā sūresini okurdu pes peyġamber eyitdi bu kışı budüstī biri oldu (14) şirkden daĥı varduħ bir kışı daĥı *قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ* okurdu peyġamber (15) ħāzreti işitdi eydür bu kışı yarlıġandı dēr **sūretü’l-fetiĥü’n-naşir** (16) bu sūre mekkede medīnede indi yētmış yēdi ħarfdür on toħuz kelimedür (17) üç āyetdir resül ħāzreti eyitdi her kimki bu sūreyi okusa mekke şehrin

[181a]

(01) almakda muĥammed muştafāyıla bile alanlar müzdin bula ya’nī fetĥ-i mekke bir niceler (02) eydür bismi’l-lāhinün bası işāretdir bākīdan sini işāretdür sākīden (03) mimi

işâretdür muṭî‘den güyâ ki ḥaḳḳ te‘âlâ eydür ey ḳulum imdi (04) dünyâ sarâyında bismi’l-lâhi demek sende âhîret sarâyında ben bâkî tanrı (05) saña şarâben tahûr içürmek benden nitekim kelâm-ı kadîmde haber (06) vèrdi ve وَسَقِيَهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا bismi’l-lâhi’r-raḥmâni’r-raḥîm (07) إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ ya‘nî kaçan yâ muḥammed tanrının nuşreti ve yari (08) kılmağı geldi ve daḥı mekke feth eylemek ve ayruḳ şehirler ve iller açmak (09) geldi يَا نَبِيَّ كَيْفَ هِيَ الْقَرْيَةُ الَّتِي كَانَتْ تُكَذِّبُكَ ya‘nî göresin kim (10) ḥalâyık bölük bölük gelürler selâm islâm dînine girürler nitekim eyitdi (11) ibn-i ishâḳ mekkeyi almaḳda müslimânlardan on biḳ kişi vardı dört yüzi (12) ḡaffârdan benî ḡaffârdan biḳ dört yüz emr benî cüheynden idi ḳalanı ḳureyş (13) ḳavminde idi ve ‘arab çerisidi ramazân ayının on günü (14) ḳalmışdı mekkeyi aldılar aldıklarından sonra resûl ḥazreti on beş (15) gün tamâm mekkede durdı andan çeri tartub t.. (silik) (16) ḥuneyn üstüne ḳondı pes ḥalâyık bölük bölük boy (17) boy köy köy

derkenar: dört yüzi beni islâmdan üç yüzi müzeyniden yüz er beni süleymândan

[181b]

(01) hîç eylemedi tanrı dînine girürlerdi ve yemen ḳavminün dükelisi gelüb (02) îmân getürdiler pes ḥaḳḳ te‘âlâ ‘itâb ḳılub yâ muḥammed çün bizden yardım (03) ve nuşret geldi mekkeyi ve ayruḳ şehirleri aldun ve âdemleri gördün ki (04) bölük bölük tanrı dînine girdiler pes imdi tanrıya tesbîḥ ḳılğıl ve şükür (05) eylegil ve istiḡfâr getürgil kim sen uş tanrıya ulaşursın (06) ve ölüm şerbetin içesersin nitekim eyitdi فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ فَصَلِّ لِرَبِّكَ (08) ey ya‘nî tesbîḥ et tanrıya bir niceler eydürler يَا نَبِيَّ كَيْفَ هِيَ الْقَرْيَةُ الَّتِي كَانَتْ تُكَذِّبُكَ (07) وَاسْتَغْفِرُكَ ya‘nî namâz ḳıl tanrıniçün مُتَجَاوِرًا عَنْ تَوَابَا (09) ذَنْبِ أُمَّتِ مُحَمَّدٍ (09) olur kim tevbeleri ḳabûl édüb günâhlar yarlıgayıcıdur ammâ bu sûre (11) andan sonra resûl ḥazreti tesbîḥ okumağa tevbe istiḡfâr ḳılmağa (12) meşḡûl oldu ve hemîşe bu du‘âyı okurdıkim سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ (14) bir niceler rivāyet etti ki (13) وَبِحَمْدِكَ
مُكَاتِلٌ (15) eydür çünkü bu sūre indi resūl bu sūreyi şahābe üzerine
(16) ebū bekir ve ʿömer ve ʿosmān ve ʿalī ve saʿd ve kalan sevinişdiler beşāret (17)
kıldılar ammā ʿabbās ağladı bir niceler rivāyetde ebū bekir ağladı pes resūl

[182a]

(01) eyitdi yā ʿammi seni ne nesne ağlatdı pes ʿabbās eyitdi işbu sūrede (02) senün firākın
haberi var andan ötürü ağların dedi pes resūl (03) eyitdi eyledür ki dērsin dedi andan
sonra iki yıl resūl diri (04) oldu kimse resūli gülmekde göremedi bir niceler eyitdi resūl
dāʿim (05) estağfiruʾl-lāh kelimesin çok eydürdi ʿalī eydür çünkü bu sūre indi (06) resūl
hāzreti hāsta oldu minbere çıkub hālāyıkā hūṭbe okudı (07) ve bunlarla vedāʿlaşdı andan
evine geldi nice gün hāsta oldu (08) andan āhirete gitdi eger vefātı resūle meşğul
olursavuz söz (09) uzanur **sūre-yi tebbet** bu sūre mekkede indi yētmış yēdi harfdür
yigirmi üç (10) kelimedür beş āyetdür resūl hāzreti buyurdi her kim bu sūreyi okusa (11)
ümīz dutarvan kim hāḫḫ teʿālā anı ebū leheble bir ṭamuya givürmeye bir niceler (12)
bismiʾl-lāhinuḡ bası işāretdür bir ihsāndan sini işāretdür (13) setr-i ʿuyūbdan mimi
işāretdür minnet-i hüdādan güyā ki hāḫḫ teʿālā (14) eydür bismiʾl-lāhi demek sende
dünyāda āhiretde birr-i ihsān etmek (15) ve ʿayıbluḡı örtmek ve uçmaḡda dürlü dürlü
ʿaṭālar ve minnetler ve dizār rūzī (16) kılamak benden bismiʾl-lāhiʾr-raḥmāniʾr-raḥīm تَبَّتْ
وَأُنْذِرْ (17) yāʿnī helāk olsun ebū leheb rivāyetdir ibn-i ʿabbāsdankim kaçan ki

[182b]

(01) عَشِيرَتِكَ الْأَقْرَبِينَ yāʿnī yā muḥammed yakın hışımlaruḡa ʿazābımız haberin (02)
degürgil buları dīnine kıgırğıl daḡı āhiret kōrkusıyla kōrkutğıl (03) pes resūl hāzreti şafā
üzerine çıkdı kendü kavmlerine ve hışımlarına (04) ve mekke kavmine çağırdı dükelisi
bir yere cemʿ oldılar pes resūl (05) hāzreti eyitdi ey ʿabduʾl-muṭṭalib oḡlanları ve ey fihir

oğlanları (06) bilün ve āgāh olun ki ben tañrının resūlivün ve tañrının ‘azābın (07) ben size eyidicivün ebū leheb eyitdi ziyān saña oldı yā muḥammed ki (08) işbu ḥaber içünmi bizi dirşürürsün ḥaḳḳ te‘ālā bu sūreyi indürdikim (09) **يَا نِي تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ** ya‘nī helāklık ve ziyān ebū lehebe olsun ebū leheb (10) ‘abdu’l-muṭṭalibin oğludur mālı ve ṭavarı ve oğlu ve kıızı çoğdı pes (11) ḳavmine dēdi kim eger bu gerçek olub bize helāklık veyā ‘azāb gelürse (12) mālımı ve oğlumı size fidā kılam dērdi ve ḳurbānlar ēyleyem sizi ve beni ḳurtaram (13) dērdi pes bu āyet indikim **وَمَا كَسَبَ** ya‘nī (14) ebū leheb helāk oldı ve anuñ mālı ve oğlanları aña aşı kıalmadı pes tañrının (15) ‘azābı aña indi **يَا نِي عَصَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ** ya‘nī ebū leheb şol yalıñlu (16) ṭamu adına bayık giresidür nitekim eyitdi **وَأَمْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ** (17) ve dañı ebū lehebün ‘avratıkim odun getüricidür dañññk eydür ya‘nī ebū lehebün

[183a]

(01) ‘avratı dikenler dirüb dünle resūlün yolına dōkeridi resūl anuñ (02) üzerine ḥarīre başār gibi başardı bir rivāyet budur kim ḥaḳḳ te‘ālā (03) cebrā’īle vëribdi ḳanadıyla süpürürdi tā ki resūlün mübārek ayağına (04) batmasun dēyü bir gün girü vardı demürdiken dērdi kim resūlün (05) ve müslimānların yolu üzerine dōkeydi gelürken vardı bir ṭaş (06) üzerine ḳodıkim diñlene bir ferişte geldi ol dikenı çekdi (07) ṭaşıñ ardına bıraḳdı ol getürdüğü ib boğazına sırtmac geçdi (08) boğuldı cānı cehenneme ışmarlardı nitekim eyitdi **حَمَّالَةَ الْحَطَبِ فِي جِيدِهَا** (09) **يَا نِي حَبْلٌ مِنْ مَسَدٍ** ya‘nī ebū lehebin ‘avratın dünyāda ol diken getürdü ki (10) boğub helāk kıldı āḥiretde dañı ṭamu odıyla helāk kılasıdur (11) pes bu sūre bizüm peygamberimiz muḥammed muṣṭafānün peygamberliğini (12) key kuvvetlü delīl vardır şöylekim ḥaḳḳ te‘ālā ḥaber vërdikim ebū leheb (13) ve ‘avratı ṭamulıkdur dēyü pes resūli yalan çıḳarmağa ol ikiden (14) becid ve ḥarīş kimse yoğdı pes ḥaḳḳ te‘ālā ol iki īmān getürmek (15) üzerine dutmadı belkim

küfür üzerine oldılar ve şamulık oldılar ebedî (16) ‘azāba giriftār oldılar bir niceler eydürler ebū leheb lakabıdur adı ‘abdu’l-‘uzzādur (17) ya’nî bir bunun adı ‘uzzā idi ‘uzzā kulu demek olur öyle olduğu

[183b]

(01) ecilde hakḳ te‘ālā revā görmedikim ḳurānda adıyla zikir ēde lakabıyla dēdi (02) bir niceler eyitdi adıyla lakabı birdir bir niçeler eydürler حَمَالَةَ الْحَطَبِ dēdüğinden (03) murād حَمَالَةَ dēmek olur ya’nî haṭālar ve günāhlar götürücü (04) dēmek olur حَمَالَةَ dēmedi حَمَالَةَ dēdi niçün anuḳün (05) kim ism-i fā‘iliḳ mübālaḡasıdur ya’nî ki götürücü dēmek olur bir niceler (06) eydürler حَمَالَةَ الْحَطَبِ dēdügi ya’nî تَمْشِي بِالنَّمِيمَةِ ya’nî ḳovcılıḡa yürür pes (07) hakḳ te‘ālā ḳovcılıḡa haṭab dēyüvērdi ad vērdi niçün anuḳünkim iki kiṣi (08) arasına ‘adāvet baḡzā biraḡur ammā ol ‘avratıḳ ‘ādeti buyudıkim dā’im (09) ḳovculuḡ ēderdi peygamberi ve şaḡābleri ḳovlardı bir niceler eydür şol ḳadar (10) dūṣmān olmuṣdı resūle kim bir ḡece vardı demürdiken dērdi arḡasına (11) ḡurmā lifile dırmaclandı gelürken bir dīvār üstüne ḳodı kim diḡlene cebrā’ıl (12) geldi ardıradın çekdi ol yöḳi dīvār ardına dūṣürdi ol ib (13) boḡazına ḡeçdi cānı cehenneme iṣmarladı ekṣeri ehl-i tefsīr böyle dēmiṣler kim (14) فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ dēdügi ya’nî āḡiretde فِي عُنُقِهَا سِلْسِلَةٌ مِّن حَدِيدٍ (15) ya’nî āḡiretde boynunda demür zencīr ola altından (16) üstünden od duta ebū sa‘īd rivāyet ēder ebū bekir şiddiḳdanki (17) eydür çünki bu āyet nāzil oldı ki دَوَامِرُتُهُ حَمَالَةَ الْحَطَبِ pes

[184a]

(01) ebū lehebün ‘avratı iṣitmiṣ gördüm idikim ol ‘avrat resūl meclise (02) geldi anı ḡöricek üṣendim eyitdim yā resūla’l-lāh eger siz ḡizlenseñüz (03) ḡoṣdı tā ki bu selīṭa sizi ḡörmeyeydi ḡatı yavuzdur pes resūl (04) eyitdi yā abā bekir سُبْحَالُ بَنِي وَبَنِيهَا çün ol ‘avrat geldi iṣerü (05) girdi hakḳ te‘ālā perde gerdi resūlile anuḡ arasına resūli ḡördi (06)

buğur döndi başa eydür *أَهَجْنَا صَاحِبُكَ* ya'nî yâ abâ bekir bize hecev mi (07) êtdi senün yarın pes ben eyitdim va'l-lâhi ol şî'r êtmez ve dağı berikü (08) êtdügi şî'r okumaz çün böyle dëdüm ol 'avrat eydür sen gerceksin (09) dëyüb gitdi pes ebû bekir eyitdi ol selîta yâ resûla'l-lâhi (10) sizi görmedi peygamber eyitdi hemîşe zâ'il olmadı benümile anuñ (11) arasında ferîşteler vardıkim beni örterlerdi ol 'avrat gidince rivāyet (12) kıldı isrā'il ebı isihākdan ve yezîd bin zeydden eyitdi çünki bu sûre (13) indi ebû lehebün 'avratı işitdikim peygamber saña hiciv êtmîş dëdiler derhāl (14) durdı resülün katına geldi resül şahâbeler ile otururdu eyitdi (15) yâ muhammed niçün başa hecv eydürsin peygamber eyitdi ammâ va'l-lâhi ben saña hecev (16) êtmedim pes saña hecev êtmedi illâ hâkk te'âlâ döndi ol 'avrat eydür hîç (17) beni gördüğmikum odun getürem dağı hîç beni gördüğmikum boynumda ib

[184b]

(01) varıdı ħurmâ lifinden mücâhid eydür *فِي حَبِيدِهَا* dëdügi zencîr kalbı varıdı (02) demürdenkim *سَبْعُونَ ذِرَاعًا* sūretü'l-i-ihlâş bu sûre mekkede (03) indi kırk yëdi ħarfdür on bëş kelimedür dört âyetdir resül ħazreti (04) eyitdi her kim ihlâş sūresin bir kez okusa ħurānuñ bir baĥşın okumîş (05) gibidür her kim iki kez okusa iki baĥşın okumîş gibidür her kim üç kez (06) okusa yëdi muşĥaf tamām okumuşca sevâb vëre dağı resül eyitdi (07) her kimki ihlâş sūresin bir kez okusa yëtmiş ħatar deve yüki kitâb (08) olsa yazusı kıldan ince ve zengi saçından şık olsa mecmû'ın (09) okusa ne ħadar sevâb bulurısa bir kez ihlâş okumağın sevâbı andan artuğdur (10) ħikāyet rivāyetdir resül ħazreti mi'râc gëcesi yüz on dört (11) deniz gördi nürdan herbir denizde bir ırmağ gördi nürdan herbir (12) deniziñ başında bir ħubbe gördi ve herbir ħubbede yüz biñ 'arş ve kürsî (13) ve levĥ ve ħalem ve ay ve güneş varıdı ve dağı herbir deniziñ içinde direkler (14) varıdı nürdan her birisinün uzunı 'arşdan yuĥaruydı pes resüle (15) hâkk te'âlâ

h zreti  ol  adar  uvvet v r d dikim ol denizlerin (16) d kelin a dı dadın baldan ve
 ekerden  atlu buldı (17) andan res l eyitdi h d vend bu nedir h    te   l  h   b  ıldıkım
ey

[185a]

(01) benim ḥabībim bu gördüğün deniz yüz on dört sürenün nûrudur ve (02) daḥı bu nûrdan direkler kûrānuḡ ḥurūfudur ve daḥı bu ulu ḡubbeler kim (03) nûrdan vardur bismi'l-lāhi'r-raḥmāni'r-raḥīminḡ nûrudur (04) her kim sūre evvelinde ve ırmaḡlar kûrān ḡalāvetinüḡ ḡaṣnīleridür kim (05) senüḡ ümmetüḡe iner ve daḥı bunlardan öte bir deniz daḥı gördi (06) ḡekilmiş büyüklüḡini yüz biḡ kez biḡ ve on sekiz biḡ (07) 'ālemden uluraḡdı ve ol denizüḡ ortasında bir ṡaḡ gördi (08) müṡkden ve za'ferāndan ol denizin iḡinde gökdeki (09) yıldızlar saḡışınca cevāhir varıdı ve ol ṡaḡ üzerinde bir ḡuş (10) gördiki anuḡ dört başı vardı nûrdan her baṡ yuḡaruyıdı (11) pes ol ḡuş resūli başına getürdi eyitdi ilāḡ bunlar ne nesnelerdür (12) ḡiṡāb-ı 'izzet geldi ki ey benim sevgülü ḡabībüm bu ḡuş (13) senüḡ yaḡınıdır ve bu dört baṡ seniḡ dört yarındur ve bu ṡaḡ (14) senüḡ ümmetiḡüḡ ma'rifetidür ve daḥı bu deniz seniḡ ümmetiḡüḡ yaḡınıdır (15) ve bu deniz iḡindeki cevāhirler senüḡ ümmetiḡüḡ ā'māliniḡ (16) ṡevābları niṡānlarıdur ve andan bu ḡuşda daḥı resūl beṡ baṡ gördi (17) eyitdi ilāḡ bu beṡ başlarıdır ḡaḡḡ te'ālā eyitdi ey benim ḡabībüm

[185b]

(01) bu başlar beş vakit namāzın nūrudur kim ümmetün bu beş vakit namāzı (02) vakıtlı vakitiyle kılalar ve ol kuş gibi uçalar ve benim hāzretüme erişeler ki (03) **إِنِّي يَصْعَدُ الْكَلِيمُ** eger dilerseñüz kim (04) ol nūr kıubbelerden maħrūm ve bī-naşīb olmayısar dā'im bunı vazıfe édünün (05) ki bismi'l-lāhi'r-raħmāni'r-raħımdür bismi'l-lāhi'r-raħmāni'r-raħım (06) **قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ** bu sürenün evvel sevābın eydelim ekseri

müfessirler katında (07) bu sūre kūrānuñ nūrıdur nitekim resūl hāzreti buyurdu لِكُلِّ شَيْءٍ
(08) نُورٌ dūr dōrt āyetdür ammā ehl-i şām kıtında bēş (09) āyetdür
übbey bin kaʿb eydür her kimki قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ sūresini okusa gök (10) kıranlarından anuñ
üstüne hayr ve bereket yağa gönline sekīne yağar haqq teʿālā (11) ol kula yağıdurur tesbīh
āvāzı ʿarşa haqq teʿālā aña rahmet nazārın (12) kıılır her ne hācet dilerse vērür nitekim
resūl hāzreti buyurdu (13) kūrānuñ nūrı قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ve dağı resūl hāzreti eyitdi her
kim (14) erte namāzı kılduğından sonra on bir kez قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ okusa ol gün (15) aña
hiç günāh yazılmaya şeytān ne kadar dūrişürse azdurtmaya dağı (16) resūl buyurdu her
kim evine girdükce قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ okusa (17) çevre yaña ursa haqq teʿālā ol kişiyi bay ede
ve yoksulluk ol evden

[186a]

(01) kōnşılarından ırak ola ve dağı resūl hāzreti her kimki yüz kez قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ
okusa yigirmi yıllık günāhına keffāret ola ve her kim biñ (03) kez okusa olkişi dünyādan
çıkmaya tā ki uçmağda kendü yerini görmeyince (04) hikāyet bir kişi geldi resūle şikāyet
etdi yoksullıktan resūl (05) eyitdi her gāh ki evüñe girdükce selām vēr قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ okı
(06) çevre yanıña ur olkişi vardı eyle etdi az zamānda ulu hʿāce (07) oldu tā yetmiş kişi
ortağı vardı hikāyet muḥammed ibn-i faẓıl dērler (08) bir kişi vardı eydür bir dişim
ağrıdı katı zahmet vērdi düşümde gördümki biñ (09) kez قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ okı okudım girü
uyudum gördümki eydür bismiʿl-lāhi ile (10) okı çün uyandım okudum döndi niceki
ʿömrüm oldu ayruk görmedim rivāyet (11) resūl eydür kağı kişi kim vazīfesi bu ola
gūrından kōbiçağ (12) قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ sevābı her gün olkişinüñ başı üzerine (13) gölge ola
eyde kim ey cehennem odı bundan ırak olki bu bizim (14) yoldaşımızdur buña tamaʿ
etmediler rivāyet enes eydür tebük (15) gāzāsında resūlile bile idim bir gün güneş doğdı

illā ol kadar nūrı (16) yogıdı tañlaşdılar cebrā'ıl geldi eyitdi yā resūla'l-lāh bugün medīnede (17) ibn-i 'mū'āviye öldi anuñ cenāzesine şol kadar feriştelər

[186b]

(01) indikim anlaruñ kanatları nūrından güneş hıre oldı dēdi (02) resūl eyitdi ne 'amelinden ötürü cebrā'ıl eyitdi **قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ** (03) çok okuğanıdı rivāyet kişi geldi eyitdi yā resūla'l-lāh (04) namāzda ne sūre okursam severim ki **قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ** dañı (05) okuyam resūl eyitdi ol sevdüğüñ seni uçmağa ilede rivāyet (06) ebū hureyre eydür bir gün resūlile giderdim bir kişi **قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ** okurdı (07) resūl eyitdi **وَجَبْتُ** şordum ki ne yā resūla'l-lāh ne vācib oldı (08) eyitdi uçmak rivāyet ibn-i mübārek bir gün şaṭṭı ırmağı kenārından (09) abdest aldı artan şuyı girü ırmağa dökdi eyitdiler niçün dökdüñ (10) eyitdi her kim **قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ** okusa deñizler kaṭresince şevāb vērür diledimkim (11) şevābım arta hikāyet bir gün **قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ** şevābı çoğluğunu işidüb (12) tañladı çün uyudı düşünde gördikim bir ferişte gelür eydür ey fulān (13) **قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ** şevābını yavlağ tañladuñ mervān oğlu bir niçün biñ direm (14) gümüş vērdi haḫḫ te'ālā ḥod ekremü'l-ekremīndür ya'nī cömerler cömerdi (15) oldur eger sağışsuz şevāb vērürise hıç 'acīb ġarīb (16) olmaya bir nice 'ulemā vāy dēmişlerdir kim bedrüstī bu sūre ba'zısı ba'zısını (17) tefsīr ēder vaḫṭāki eydilse **قُلْ هُوَ** cevāb eyitkim allāhdur mina'l-lāhu

[187a]

(01) eydilse ya'nī allāh kimdir cevāb eyitkim eḥaddur **مَنْ الْوَاحِدِ** eydilse ya'nī (02) eḥad kimdür sen eyitkim **الصَّمَدُ** eger eydilse **مَنْ الصَّمَدِ** ya'nī şamed kimdür cevāb (03) eyitkim **هُوَ** işāretdür resūle **قُلْ** işāretdür (04) **لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا يَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ** işāretdür vüçüdi'l-lāh **لَهُ** işāretdür (05) **أَحَدٌ** işāretdür şamede **صَمَدٌ** işāretdür anuñ şıfatına ki **لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ** işāretdür (06) **لَمْ يَلِدْ** işāretdür **لَمْ يُولَدْ** işāretdür (07) müşrikleruñ ve puta tapıcılaruñ sözini redd étmege rivāyet çünki (08) mekke müşrikleri resūlden

şordılar kim tanrı kimdür ve ne (09) nesnedür haqq te‘ālā bu sūreyi vèribdikim قُلْ هُوَ وَصَفَتْهُ هُوَ اللَّهُ (11) كَقَوْلِهِ هُوَ زَيْدٌ مُنْطَلِقٌ مِّثْلَهُ الَّذِي سَأَلْتُمُونِي هُوَ زَامِيرٌ (10) قُلْ اللَّهُ أَحَدٌ (13) ya‘nī وَأَحَدٌ لِثَانِي لَهُ اللَّهُ أَحَدٌ مُبْتَدَأٌ وَخَبَرٌ وَهُمَا خَبَرُهُ (12) أَحَدٌ اللَّهُ كَأَنَّهُ قِيلَ الشَّانُ هَذَا وَهُوَ أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى allāh mübtedādur eḥadda mübtedādur bu iki mübtedānuḡ haberi hüvedür (14) bu cümle muhtāc degildür şol zamīre ki rāci‘ ola mübtedāya niçün (15) anuñiçünki cümledür mübtedā’ o cümle delālet ederler bir ma‘nāya yāḡūd (16) bir niceler eydür هُوَ mübtedādur allāh haberdür أَحَدٌ bedeldür allāhdan yā haber (17) mübtedā’-i maḡzūfdur ey هُوَ أَحَدٌ demek olur قُرِئَ اللَّهُ الْوَاحِدُ

[187b]

كَالْهَمزةِ فِي وَاحِدٍ الْمُسْتَعْمَلِ لِلْعُمُومِ (02) وَاللَّهُ أَحَدٌ بَلَا قُلْ أَصْلُهُ وَحْدَةٌ قُلِبَتْ الْوَاوُ هَمزةً أَوِ الْهَمْزةُ أَصْلٌ (01) (04) رَحِمَهُ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْمُنْفَرِدُ بِالذَّاتِ فَلَا يُضَاهِيهِ أَحَدٌ وَالْأَحَدُ هُوَ الْمُنْفَرِدُ (03) وَاحِدٌ بِمَعْنَى وَاحِدٌ قَالَ الْخَطْبِيُّ مَكْسُورًا لِلشَّاكِنِينَ وَقُرِئَ بِحَذْفِ التَّنْوِينِ (05) بِالْمَعْنَى فَلَا يُشَارِكُهُ فِيهِ أَحَدٌ وَالْقِرَاءَةُ وَصَلًا أَحَدٌ اللَّهُ الصَّمُّ مُنَوَّنًا فِي (07) نَحْوِ قَوْلِهِ وَلَا ذَاكَ إِلَّا اللَّهُ الْأَقْلَبُ اللَّهُ الصَّمُّ مَنْ لَا جَوْفَ لَهُ أَوْ هُوَ الْكَامِلُ (06) مَرْفُوعًا لِمُلَاقَاتِ لَامِ التَّعْرِيفِ مُحَدَّثٌ وَجِسْمٌ وَهُوَ تَعَالَى لَيْسَ بِجَنِّمْ وَلَا مُحَدَّثٍ (08) جَمِيعِ صِفَاتِهِ لَمْ يَلِدْ لِعَدَمِ الْمُجَانِسَةِ وَلَمْ يُؤَلَدْ لِأَنَّ كُلَّ مَوْلُودٍ bu نِيْمًا ثَلَاثَةً فِي شَيْءٍ مَا أَمَّا (10) إِسْمُهَا أَحَدٌ لِأَنَّ تَقْدِيرَهُ لَمْ يَكُنْ كَقَوْلِهِ لَمْ يَكُنْ أَحَدٌ يَكْفِيهِ وَلَا (09) كَقَوْلِهِ خَبَرُكَ أَنَّ سُبْرَانَا رَبُّكَ sūrenüñ sebab-i nüzūlī oldur ki cuhūdlar (11) resūl ḡazretine geldiler eyitdiler ya‘nī senüñ tanrınuḡ (12) vaşfını bize eydivergil ki ne nesnedendür ya‘nī altundan veyā gümüşden (13) veyā bakırdan veyā tucdan veyā demürden veyā taşdanmıdır yer mi icer mi (14) ve işbu dünyāyı kimden mīrās aldı ve kimi mīrās kılısar dèdiler pes haqq te‘ālā (15) bu sūreyi vèribdikim قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ya‘nī yā muḡammed eyit bulara ki tanrı (16) birdür ol siz dèdüñüz nesnelerden degildür ya‘nī اللَّهُ الصَّمُّ allāh şameddür (17) ya‘nī şamed oldur ki yemez icmez ve kamuya rızq vèrür ve ḡacetlerini

[188a]

(01) bitürür ve bunda göz anı görimez ve fikirler ana érmez ne dilerse (02) işler ve nite dilerse hüküm éder ve kamu nesne anuñ kıtında kaderlenmişdür (03) **لَمْ يَلِدْ** kimse ol doğurmadı kim andan mīrās alalar **وَلَمْ يُولَدْ** ve kimseden (04) ol doğmadı kim ol ayruğdan mīrās ala **لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ** ya'nī (05) aña hiç biregü beñdeş olmadı ve evlāsı degüldi bir niceler eydür kıreyş (06) kıavmi geldiler eyitdiler yā resūla'l-lāh vaşf étgil bize senüñ tañrıñ (07) kim aña taparsın bizi andan yaña okursın imdi ol ne nesnedendür (08) pes haqq te'ālā bu sūreyi veribdiki **قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ**dür ya'nī yā muḥammed (09) **لِكُفَارِ إِنَّ رَبِّيَ اللَّهُ** (10) **قَدْ آتَىٰ الْإِنسَانَ نُزُلًا** **وَلَا تُشْرِكْ لَهُ وَلَا مُغِيرَةً لَهُ** **اللَّهُ الصَّمَدُ الَّذِي لَاجُوفٌ لَهُ** (11) **وَلَا شِبْهَ لَهُ وَلَا شَرِيفٌ لَهُ وَلَا مُغِيرَةً لَهُ** ya'nī **أَعْبُدْهُ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ** (12) kālībın laṭīfe hikāyet olundu kim ol vaqtin kim haqq te'ālā ādem peygamberiñ (13) kālībın yaratdı şeytān geldi içine girdi yörendi gördikim (14) ici kıovuk feriştelere eyitdi kıorқыman sizüñ tañrıñuzun içi yokdur (15) bunun vardur içi kıovukdur bir niceler eydür **حَفْصٍ كُفُوًا بَعِيرٍ هَمَزٍ وَقَرَاءَ هَمَزَةٍ** oldur kim andan ulu (16) olmaya kıarra'a āşımfi rivāyeti **كُفُوًا بِهِمْزٍ بِسُكُونٍ أَلْفَاءٍ وَالْبَاقُونَ بِضَمٍّ أَلْفَاءٍ مَهْمُوزًا كُفُوًا** (17) pes dükeli bir ma'nāya rāci' olur rivāyetde gelür ki resül eyitdi

[188b]

(01) sizden biriñüz 'āciz mi olur kıurān bir gécende tamām okumağa eyitdiler yā resūla'l-lāh (02) kimün güci yéter kim bir gécende ḥatm kııla pes resül eyitdi üç kez **قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ** (03) okun tamām ḥatm étmişce şevāb bulasız hikāyet haqq te'ālā (04) kāfırları yédi yüz millet kııldı ve yétmiş iki dürlü dil kııldı bu mecmū'ını (05) bēş tā'ife kııldı bir bölüğine dehrīler dērler anlardur kim yérde gökde (06) tañrı yokdur dērler ve bir bölüğine şenevī dērler anlardur kim tañrı ikidür (07) dērler biri yérde ve biri gökte dērler ve bir bölüğine cuḥūdlar dērler anlardur (08) kim tañrıñın varlığına ikrār éderler lākin yér içér ve yatur durur (09) dērler ve bir bölüğüne tersāler dērler anlardur kim haqq te'ālā varlığına (10) ikrār éderler lākin 'avratı oğlanı vardur dērler ve bir bölüğüne (11) putperestler dērler

eydürler ki tañrı putlardur dërler (12) *تَعَالَى اللَّهُ* pes haqq te‘ālā bu sūreyi vëribdi anları عَنْ ذَلِكَ عَلُّوا كِبِيرًا (13) yalan kılub herbirine cevāb vërdi ve kendü resūline buyurdıkim (14) yā muḥammed eger anlar tevḥīdümüz devletinden maḥrūm kıldılarsa ol (15) devlet senün ve ümmetünün naşibi oldı imdi bu sūrenün (16) herbir āyetile bir bölügin men‘ eylegil tā herbir kelimesiçün (17) herbirine bir dürlü şevāb vërem ammā dehrīler eydürler tañrı [189a]

(01) yokdur siz eydün vardur adı allāhdur ve kañğı kul kim allāh dëye herbir (02) dehrī sağışınca biñ şevāb vërem ve biñ günāhın yuyam ammā senevīler (03) eydürler tañrı ikidür siz eydün ki birdür allāhu eḥad ve kañğı (04) kulkim allāha eḥad dëye herbir senevī sağışınca iki biñ şevāb biñ şevāb vërem (05) ve iki biñ günāhı yuyam ammā cuhūdlar eydürler tañrı yër içër dërler siz (06) eydün ki yëmez içmez اللَّهُ الصَّمَدُ dëñ ve her kañğı kulkim اللَّهُ الصَّمَدُ (07) dëye herbir cuhūd sağışınca üçbiñ şevāb vërem ve üç biñ günāhın (08) yuyam ammā tersālar ‘avratı oğlanı vardur dërler siz eydün (09) yokdur لَمْ تَلِدْ dëñ ve her kañğı kul kim لَمْ تَلِدْ وَلَمْ يُؤَلَدْ dëye (10) herbir tersā sağışınca dört biñ şevāb vërem dört biñ (11) günāhın yuyam ammā putperestler beñdeşi vardur dërler eydin ki (12) yokdur وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ve her kañğı kul kim وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ dëye bir putperestler sağışınca bësh biñ şevāb vërem ve bësh biñ günāhın (14) yuyam pes allāh dëdi redd eyledi dehrīleri أَحَدٌ dëdi redd eyledi (15) senevīleri صَمَدٌ dëdi redd eyledi cuhūdları وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ dëdi redd eyledi putperestleri (16) redd eyledi tersāları وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ dëdi (17) andan cebrā’īl allāh ḥazretine vardı yëtmiş biñ ferişte ile

[189b]

(01) bile geldi eyitdi yā muḥammed allāh saña selām kıldı eyitdikim saña (02) ve ümmetiñe bir hediye vërdümkim hıçbir peygambere ve hıçbir ümmete vërmedüm (03) ve ol hediye قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ dur on bësh kelimedür yā muḥammed ben uçmak (04) yaratdum

kim sekiz kâpusı var ve tãmu yaratdumkim yêdi kâpusı var (05) pes sekiz ile yêdi on bês olur kãngı kûl kim bu on bês kelimeyi (06) okusa ben anuñ üzerine yêdi tãmu kâpusını yuyam ve sekiz (07) uçmak kâpusını açam kãngı kâpudan dilerise gire dèdi andan (08) cebrâ'îl girü hãzrete vardı yètmiş biñ ferîşte ile geldi eyitdi (09) yâ muhammed tanrı saña selâm ètdi ol hediye kim ben aña ve ümmetine (10) vèrdüm hîç kimseye vèrmedim ol hediye *قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ* kırk yêdi (11) harfdür ve ben saña ve ümmetiñe otuz gün ramazân ayı orucın (12) buyurdum ve her geceyile gündüzde on yêdi rek'at namâz buyurdum (13) on yêdi ile otuz kırk yêdi olur her kãngı kûl kim bu kırk (14) harfı okusa ben tanrı anuñ orucın ve namâzın kâbûl èdem dèdi pes (15) yine cebrâ'îl hãzrete vardı yètmiş biñ ferîşte ile girü geldi eyitdi (16) yâ muhammed allâh saña selâm kıldı ve eyitdikim bu sûre benim cemâlim (17) ve celâlüm şıfatıdır ne vakit kim sen benim cemâlim şıfatından bir âyet

[190a]

(01) okuyasın ben senüñ nübüvvetiñ şıfatından bir âyet okuyam imdi sen (02) yâ muhammed benim hãkkımda eyit *قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ* ben seniñ hãkkında eydim *مَا كَانَ مُحَمَّدٌ* (03) *أَبًا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ* ve sen benüm hãkkında eyit *اللَّهُ الصَّمَدُ* ben senüñ (04) hãkkında eydemki *وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ* sen benüm hãkkında eyit *وَلَمْ يَكُنْ لَهُ* (05) *كُفُؤًا أَحَدٌ* ben senüñ hãkkında eydüm (06) *وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ* andan seyyid-i 'âlem ve ber-güzide-i âdem mefhar-ı mevcûdât şefî'-i ümmet (07) muhammed muştafâ eyitdi melikâ ve pâdişahâ berekerimâ bu ifzâl ve bu teşrîf (08) benim hãkkımdadır miskîn ve za'îf ve günâhkâr ümmetim hãkkında ne (09) ola dèdi anlarda naşîb gerek dèdi derhâl hitâb-ı 'izzet geldikim (10) ey benim habîbüm kãngı kûl kim senüñ ümmetünñden bir âyet bu sûreden okuya (11) ben tanrı dañı bir âyet anuñ teşrîfinden okuyam imdi kãngı kûl kim benim (12) hãkkımda *قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ* ben tanrı anuñ hãkkında eydem *كُنْتُمْ خَيْرَ* (13) *أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ*

ve kağı kulkim benim haqqımda eyde (14) جَعَلْنَاكُمْ ben anuñ haqqında eydem
(15) أَقْنَهُ وَسَطًا ve kağı kulkim benim haqqımda وَلَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ben anuñ haqqında eydem
(16) كَفَوْا أَحَدَ ve kağı kulkim benim haqqımda eyde وَلَمْ يَكُن لَّهُ
ben anuñ haqqında eyde إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ

[190b]

(01) هُمْ مُحْسِنُونَ birdür şevāb dağı işt ey mü'min başed ki 'amel (02) edesin hem saña
şevāb hāşıl ola ve hem bize rivāyet kılındı ibn-i 'abbāsdan (03) kim eyitdi resūl hażreti
buyurdı dēr her kişi kim namāzda (04) otuz kez قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ okuya haqq te'ālā aña
uçmağda biñ köşk (05) yapıvère namāzdan eger taşra okusa yüz köşk vērür kim bir
kerpiçi (06) altundan ve bir kerpiçi gümüşden rivāyet resūl hażreti eyitdi her kişikim
(07) döşegine girürken üç kez قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ okusa haqq te'ālā iki biñ (08) ferişte vērür tā
şabāha degin ol kuli beklerler ve divānına (09) şevāb yazarlar laṭīfe beşāret olsun saña
yā mü'min ki eger (10) kūrānı hatm etmek şevābın dilerseñ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ okı eger feriştelər
namāzuña (11) hāzır olmağ dilerseñ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ okı eger dilerseñ diş ağırsın (12)
görmeyesin قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ okı eger dilerseñ yoqsulluğ görmeyesin (13) قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ okı
eger dilerseñ ki sultānlar gibi kıyāmetde üstüñe (14) cadırlar dutalar ki kıyāmet issisin
görmeyesin قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ okı eger dilerseñ ki tesbīhün āvāzı 'arşa erişe (15) قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ okı eger dilerseñ yazuğdan kurtulasın قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ okı (17) eger dilerseñ şeytān
şerrinden emīn olasın قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ

[191a]

(01) okı eger dilerseñ ki haqq te'ālā sevdügi kullardan olasın (02) قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ okı eger
dilerseñ ki uçmağ giresin قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ okı (03) okı eger dilerseñ ki tamudan āzād olasın قُلْ
pes (04) bu sūreyi okumağ oldur ki tekebbürligi başıñdan gideresin ve 'ucub
dağı (05) gönülden çıkarasın ve tevāzzu' maḳāmına giresin ve iki cihāndan fāriğ (06)

olub şıdkıla ve i'tikādıla okuyasın lebbeyk ey 'abdī āvāzın (07) işidesiz nitekim mevlānā celāle'd-dīn meşnevīde eydüpdurur beyt (08) *اللَّهُ أَكْبَرُ تُو حُوشُ نَيْسَتْ بَاسِرُ تُو اِيْنُ سَرُيْكُنْ تُو قُوبَانُ* (09) *اللَّهُ* cārullah 'allāme *kaşşāf*ında getürmişdür kim bu süreye ihlāş süresi (10) ve dağı esās süresi dërler niçün anuñiçünkim uşul-ı dīne müştemildür (11) übbey rivāyet kıılır peygamberden kim eyitdi yedi yerler ve yedi kat gökler (12) *قل هو الله احد* üzerine yapılpdurur nitekim lafz-ı hadiṣ budur kim kale'n-nebiyyü (13) 'aleyhi's-selāmuṣṣisatı's-semavatü's-sebü' ve'l arzu 'alā *قُلْ هو الله احد* (14) zīrā ki ḥaqq te'ālā celāluhu gizlü genc idi diledikim biline pes (15) ol gökleri ve yerleri yaratdı andan insānı yaratdı tā kim (16) kendünün birliği biline pes bu süre aşl oldu girü (17) kalanı fer' oldu nitekim hadiṣ-i kudsi budurur *كُنْتُ كَثْرَ مَخْفِيَا*

[191b]

(01) *فَاَحْبَبْتُ اَنْ اُْمِرْتُ فَخَلَقْتُ الْخَلْقَ لِأُعْرِفَ* bir niceler tefsirde getürmişlerdür (02) kim bu süreye ihlāş süresi dedügi dört vechi üzerinedür bir vechi (03) oldur ki ihlāş demek tevḥīd demek olur ya'nī bu süre hemān (04) tevḥīde delālet eder ikinci vecih oldur ki bu süreyi okumağ ihlāş (05) getürür ve 'ameli ḥāliṣ kıılır üçüncü vecih oldur kim ihlāş demek (06) kıurtarmağ demek olur ya'nī her kim bu süreyi okurısa ḥaqq te'ālā (07) anı tamudan kıurtarur dördüncü vecih oldur kim bu süreyi yalnız (08) tevḥīd içündür ayruğ nesneye ḥükmi yokdur bir nice ülemā' eydür (09) bu sürenün sebeb-i nüzulı iki vecih üzeredür vech-i şuret (10) yönünden bir vechi ma'nā yönünden ammā bir vech-i şuret oldur ki ka'bede (11) üç yüz altmış put varıdı kimi altundan kimi gümüşden kimi bakırdan (12) kimi demürden kimi taşdan ve ağacdan pes putperestler dërilüb resül (13) katına geldi eyitdiler yā resūla'l-lāh ḥaber vër bize ki senün tağrıñ (14) ne nesnedendür ya'nī altundan veyā gümüşden midür bir niceler eyitdi nesin (15) peygamberliğa yararsın ve ne ol tağrıga yarar dediler estagfiru'l-lāh (16) zīrā ki tağrıñun oğlı kıızı olmağ 'ayıbdur

ve senün oğluñ yok (17) anuñ oğlu var dēdiler pes iki tarafdan dañı ‘ayıbdur dēdiler ve dañı

[192a]

(01) eyitdiler ol vañitkim beyti’l-muñaddesi oda urdılar ya‘nī buñtu’n-naşır yañdı (02) idi kudūs nice tevrīt kitāblarıyla yandı ‘üzeyr peygamber ezber bilürdi (03) anuñ ağzından yazdılar şonra tevrīt bulundu muñābele ētdiler bir (04) ĥarf yañlış ve artuñ eksik gelmedi pes eyitdiler bu tañrınuñ oğlıdur (05) bu nesne beşer elinden gelmez dēyüb azdılar ammā ‘īsānuñ atası yok (06) ve ölüyi diri kılur ve şayruyı sağ kılur bu da tañrınuñ oğlıdur (07) dēdiler bir niceler eydür ferişter kızıdur ve bir niceler eydür meryem (08) ‘avratıdur *عَنْ ذَٰلِكَ عَلَّمُوا كَيْدًا* pes ĥaqq te‘ālā anları yalan (09) kılmağičün bu sūreyi vērıbdikim *قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ* hāmedānīde ve hem (10) tefsīr-i kebīrde dañı buyurubdur ki ‘īsā kavmi peş bölükdür (11) birine ya‘kūbiyye ve birine melkābiyye ve birine naşūriyye ve birine (12) naşārāy ve biri ehl-i ĥaqq dērler ammā eydür ‘īsā tañrıdur gökden indi meryem (13) ĥarnına girdi girü göge çıkdı dērler ammā naşūriyye eydür ki ‘īsā (14) tañrınuñ oğlıdur meryem ‘avratıdur dērler ammā melkābiyye eydürler (15) tañrı üçdür biri ‘üzeyr ve biri ‘īsā ve biri tañrıdur dērler ammā naşārī (16) eydürler tañrı putlardur nitekim ĥaqq te‘ālā ĥaber vērđi (17) anlarıñ dilindenki *إِنَّ اللَّهَ تَالِيَتْ ثَلَاثَةٌ* ammā ehl-i ĥaqq eydürler

[192b]

(01) tañrı birdür ‘īsā anuñ hem kul hem peygamberidür meryem ĥaravaşıdur (02) āmennā ve şaddaknā bīhī pes ĥaqq te‘ālā ehli girçekleyüb girü kalanın yalanlayub (03) bu sūreyi vērıbdı ki *قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ* dūr sa‘lebīde tefsīr-i sa‘lebīde eydür bu sūre (04) ‘āmir ibn-i tufeyl ve urbud bin ĥays ĥaqqında indi ve anlar iki bahādur idi (05) ‘arab içinde ad çıñarmışlarıdı pes birbiriyle tanışdılar ki ‘ālem (06) fañrı muñammed muştafāyı öldüreler

‘āmir eyitdi ben varayın söze dutayın (07) sen ardıradan gel kılıcla çal pes bu ittifāk
ëtdiler ‘āmir durdı (08) resül katına geldi eyitdi yā muḥammed eger ben saña ĩmān
getürüb dīnüne (09) girürsem baña ne vëresin dëdi resül eyitdi seni sübaşı (10) ëdeyin
ol eyitdi ben ḥod dükeli ‘arabuñ sübaşısıvam baña (11) yëgrek manşıb gerek pes resül
eyitdi yā ne gerek ol eyitdi (12) اَلْمَدْرُوْلِي الْوَتِي ya‘nī şehirleri saña köyleri baña pes resül
(13) eyitdi ol nesne ḥaḳḳ te‘ālā elindedür kime dilerse aña vërür andan (14) ‘āmir eyitdi
yā muḥammed اَنْسَبْ لَنَا رَبِّكَ pes ḥaḳḳ te‘ālā bu süreyi (15) vëribdiki قُلْ هُوَ اللهُ اَحَدٌ andan
eyitdi yā muḥammed yıldırım ne nesnedür (16) baña ḥaber vër ol bu sözde iñen ḥaḳḳ
te‘ālā yıldırım vëribdi (17) ‘āmiri urdı ḳabḳara ëtdi nāgāḥ urbud resülün ardından

[193a]

(01) geldikim çala resül öñünden geleni niçe görürse ardından gelen (02) daḥı eyle
görürdi nūr-ı nübüvvetile çünki gördi urbud yavuz ḳaşdıla (03) gelür resül du‘ā kılub
eyitdi ilāhī bunun şerrinden sen ḳurtargıl (04) bir rivāyet budur kim bir pāre od geldi anı
daḥı yakdı bir rivāyet de (05) budur kim ḥaḳḳ te‘ālā bir ferişteh vëribdi bir finduḳ deñlü
taşıla (06) urdı öldürdi bir rivāyetde budur ki çünki resül katından (07) gitdi atına binüb
mekke yöresinde sëgirdür idi eydür idi ḳanı (08) muḥammedün tañrısı dër idi bir ferişte
geldi eñsere urdı başı (09) üzere yıḳılub cān cehenneme ışmarladı ve bir nice rivāyetde
gelür ki (10) bir bölük cuḥūdlar geldiler yā muḥammed dükeli maḥlūḳı tañrı (11) yaratdı
tañrıyı kim yaratdı dëdiler resül ḥazreti ḳaḳıdı derḥāl (12) cebrā’īl bu süreyi getürdiki
رِوَايَةُ مُقَاتِلٍ قُلْ هُوَ اللهُ اَحَدٌ rivāyet muḳātil (13) eydür aḥyār-ı yehūd peygamber katına geldiler eyitdiler
yā muḥammed ḥaber vër (14) bize senün tañruñ nedendür yër mi içer mi dünyāyı kimden
mīrās (15) buldı ve kime mīrās koyusar dëdiler pes resül yavlaḳ ḳaḳıdı (16) güyerdikim
vahy gele nāgāḥ cebrā’īl geldi bu süreyi getürdi (17) nükte laṭīfe güyā ḥaḳḳ te‘ālā bu
arada ḳulına ‘itāb ëyler ki

[193b]

(01) yā muḥammed niçün durursın söylemezsin pes bu arada müfessirler yétmiş (02) dürlü ‘itāb èylemişlerdir ben za‘îf yétmişden yèdisin getürdüm kim (03) yèdi iklîme degin nükte şanasın kim ḥakḳ te‘ālā eydür yā muḥammed dost (04) dostiçün te‘aşşub ve ḥamiyyet èyler imdi kimki saña ètdiyse ‘ayb (05) ben cevāb vèrdüm her kim saña ta‘n kıldıysa men‘ èyledüm çün nöbet (06) baña degdi sen niçün durursın eyitmezsin *قُلْ هُوَ* *الله احد* ve daḥı (07) bir kişi saña delü dèdi ki ol ebū cehil idi veyā ğayrı idi ben üç (08) kez and içdüm on kez aña sögdümki nūn sūresinde mezkūrdur (09) *ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ مَا* *الله* çün nöbet (10) baña degdi sen niçün durursın ve eyitmezsin *الله الصمد* ve daḥı (11) bir kişi saña ebter dèdi ben aña sensin dèyü cevāb eyitdüm ki ebter aña (12) dèyendür ki *اِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْاَبْتَرُ* hikāyet mezkūrdur çün nöbet (13) baña degdi sen niçün ana cevāb vèrmezsin ve eyitmezsin ki (14) *لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ* ve daḥı münāfıklar eyitdiler muḥammedi tañrısı terk ètdi ve düşmān dutdı (15) dèdiler ben tañrı kuşluk güneşi gibi bahtlu yüzüne ve karanı gece (16) gibi kara saçına and içdümki *وَالضُّحَى وَاللَّيْلِ اِذَا سَجَى مَا* *وَدَّعَاكَ* (17) *رَبِّكَ وَمَا قَلَى* çün nöbet baña sen degdi niçün durursın

[194a]

(01) ve eyitmezsin *وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا اَحَدٌ* ve daḥı gece namāza durmaḳdın mübārek (02) ayakların şişdi münāfıklar eyitdiler ki muḥammede tañrısı meşakḳat içün (03) vèribdi ben senün ayun on dört gècesi gibi bedr yüzüne and (04) içdümki saña ḳurānı meşakḳat içün vèribmedüm dèyü ki (05) *طه مَا* çün nevbet baña degdi sen niçün (06) durursın ve eyitmezsin *قُلْ هُوَ اللهُ اَحَدٌ* ve daḥı ol vakitkim (07) *قُلْ لَّا اَزْوَاجَ لَكَ* āyeti birle ḥatunlarına ihtiyār vèrdüm ya‘nī dileseler (08) dünyāyı ihtiyār kıllalar ve eger dileseler seni ihtiyār kıllalar pes ‘āyişeyi çok (09) sevdüğünden ötürü kørḳduḳ ki dünyāyı ihtiyār ède eyit dünle (10) evvel atañıla tañış andan ihtiyār kıll dèdün imdi ‘āyişe ki (11)

nāķışatü'l-‘aķıldür atasıyla danışmadı eyitdi yā muḥammed **(12)** *يَا مُحَمَّدُ أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَ* ya‘nī yā muḥammed bundan ötürü mi meşveret buyurdun ben **(13)** seni ihtiyār kıldım atam ve anam saña fedā olsun dēdi beyt **(14)** *يَا مُحَمَّدُ أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَ* imdi yā muḥammed sen ki kāmīlū'l-‘aķılsın ve şāḥib-ü şer‘isin ve ma‘den-i **(16)** faẓl u keremsin durdun vahye güyersin niçün dēmezsın eyitmezsın **(17)** ki *قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ* ve daḥı zeyd bir kez saña baba dēdi ben ğayret

[194b]

(01) ēdüb eyitdümki muḥammed sizden biriñüzün babası degildür dēdimki **(02)** *مَا كَانَ* ēdüb eyitdümki muḥammed sizden biriñüzün babası degildür dēdimki **(02)** *مَا كَانَ* niçün durursın ve eyitmezsinki **(04)** *قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ* ve daḥı ol vaķitkim ‘āyişe saña şordıkım **(05)** yā resūla’l-lāh senmi gökceksın veyā yūsufmı gökcek idi pes **(06)** sen eyitdün ki *قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ* ol benden gökcek idi **(07)** ben andan tozluraķvan dēdün andan ‘āyişe eyitdi yā niçün ḥalkā **(08)** dēmezsın dēdi ben cebrā’īlī vērübüm ve eyitdüm eger ol ḥaber vērmezse **(09)** ben ḥaber vēreyin ki *وَإِنَّكَ أَعْلَىٰ خُلُقِي عَظِيمٍ* andan cebrā’īl eyitdi **(10)** yā resūla’l-lāh senün nūruñ yūsuf nūrıyla kūr‘a bıraķdılar daḥı henüz **(11)** ādem şulbındayiken cemāl ḥüsn ü cemāl yaluñuz yūsufa degdi şevķ zıkr ü şevķ **(12)** nūr u ḥubūr ḥayā u ḥilm bahā u faẓl ‘adlu ve ḥuvz şefā‘at şaf u **(13)** cemā‘at bang-ı kāmēt şafā şıdk u şafā ‘ahd u vefā ḥacc u ‘umre beled-i ḥarām **(14)** mescid-i ḥarām mescid-i ā‘zam ka‘be-i mu‘azzam āb-ı zemzem ibrahīm maķām-ı ibrahīm **(15)** meş‘ar-ı ḥarām kūrān-ı ḥakīm ḥulķ-i ‘azīm āyāt-ı mufaşşalāt ‘ulüvv-i derecāt **(16)** burāķ-ı mi‘rāc maķām-ı maḥmūd ḥavz-ı mevrūd maḥzar-ı meşhūd ufuk-ı ā‘lā **(17)** maķām-ı kābe kavseyini ev ādnā ve selāmu’l-lāhi’l-ā‘lā bu dükeli saña degdi

[195a]

(01) pes yūsuf senden nice gökcek ola çün nevbet baña degdi görmez (02) ve işitmez putları baña қоşарлар sen niçün durursın ve cevāb vërmezsinkim (03) وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ andan resūl eyitdi ilāhī ben ne dēyeyin ve senden nişān (04) édeyinki sen bī-nişānsın veyāhūd seni ne dilile ögeyinki sen (05) bī-mekānsın beyt نِشَانَتْ كِهْ جُوبِيْ كِي تُوْبِيْ نِشَانِي مَكَانَتْ ammā sebab-i nüzūlīki ma'nādur bī-ḥesab-ı ma'nādur güyā ki (07) ḥaḳḳ te'ālā eydür yā muḥammed ḥaber vër benim tāliblerüme ve benim dertlü ḳullaruma (08) tā kim bularıñ dēlülüklerine efsūn ola şanasıñkim ḥaḳḳ te'ālā eydür (09) ey benden dīl bulmuş muḥammed ve ey ayıḳ ve uyanıḳ muḥammed ve ey dīlir dürüst (10) muḥammed ki gölgeñ yere düşmez ve kendüziñi görmekten fāriḡsın (11) saña degir ki benden ḥaber vëresin eyit ey tevḥīd-i gençānesi (12) ve ey emīn ulusı ve ey tecrīd denizinün ḡavvāşı baḥrīsın eyit benim ḳadīm (13) ḥaberümi fānī ḳullaruma degir ve tañrılıḡım beşāretin ḳaṭreye (14) ayırur ḳudretüm güneş meş'alesin zerreye degir zīrā ki ḳaṭrede deniz (15) gizlüdür ve güneş zerrede örtülüdür ve bir gün ola kim deniz ḳaṭreden (16) aḳa ve güneş zerreden doḡa ya'nī benüm ḥazretüm ḥallāc dilinden ene'l-ḥaḳḳ dēye (17) ve būyezīd-i beşāmī dilinden mā-ā'zam ü şāni dēye rubā'ī

[195b]

وَرَجِهْ دُرْ يَایِ نِهَارِ دُرْ قَطْرَهْ اِفْتَابِيْ مَحْفِيْ اُنْدَرِ دَرَهْ (02) يَلْسُوْرَ اَرَمِيْ رَوْدُ شَاهِيْ دَرْگِفِ طُفْلَانِ جُنَيْنِ دُرْ يَتِيْمِ (01) جُمْلَهْ دَرْتِ دُرْ وَائِيْ مَحْوُشْدُ عَالَمِ اَزْ وَائِيْ (04) خَوْبِيْنِ رَا دَرَهْ تَمُوْدُ اَعْدَنِ اُنْدَلْکِ رُوِيْ خُوْدُ رَا بَرْگَشُوْدُ (03) اِفْتَابِيْ (06) قُلْ يَا اَیُّهَا الْکَافِرُوْنَ قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ (05) يَآ مُحَمَّدُ کَافِرِلَرِهْ سَنَ عَیْدِ مَسْتُ گَشْتُ صَحْوُشْدُ zīrā ki bunlar benümile (07) kendüler arasında putı ve nāḳusı vāsıta ḳıldılar lā cerem ben daḡı (08) söz arasında seni vāsıta ḳıldum mü'minlerün ḡilāfınca ki (09) bunlar put ve nāḳusı aradan giderdiler riyāsuz baña ṭapdılar pes ben daḡı (10) söz vaḳtinde seni ortadan ḳıḳardum seksen üç yerde kendü (11) 'azametümile dēyü ḡiṭāb ḳıldum şanasın ḥaḳḳ (12) te'ālā eydür muḥammede ey dost

bilürmisin kim ol kuluñ (13) kafı ne kafdur ya'ñi ol kaf bizüm kudretümüz kafıdur kim saña (14) kendü kudretümüz kafından kudret ve kuvvet vërdük ol kuvvet birle (15) bizüm kadīm haberümüzi fāñi kullarumuza degüresin ve ol kuluñ (16) lamı ne lamdur ya'ñi bizüm luṭfumuz lamıdur kim saña terbiyet vërdük (17) tā kul kafınuñ kuvvetinden ve kul lamınuñ luṭfindan dilün ve gönölün

[196a]

(01) kuvvet duta ve benim zātum birliğinden tāc eyleyesin ve muvaḥḥid başına (02) koyasın ben ḥod zātum ve şıfātum tenzihinden tağ mülhidler gönline (03) urmuşam ^{مُرْمِشًا} *مُرْمِشًا* tā ki kuluñ lamı luṭfindan koğu bularuñ (04) meşāmına erişmeye eyit yā muḥammed ki gönölün kuvvetile ve dīlün (05) leṭāfetile eyit ey gönli kavī ve ey dili laṭīf muḥammed ki gönölün kuvvetile ve dīlün (06) *قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ* (06) bir niceler eydürler ki ol kuluñ kafı ne kafdur ya'ñi ol kaf bizüm (07) 'ışkumuz kenāresi şeklidür her kimde bizüm sevdāmız ola gerek (08) kim ol kenārda cānın kurbān kılub aṣa ümiz gözini bizüm luṭfumuz (09) lamına dike ey cān ol hüvenün iki gözçegizi nedür ya'ñi (10) andan işāretdür ki ol bizüm 'aşkumuz yolunda seyr edenlerün (11) azığı hegbesidür ki birinde bilā-ta'āmı ve birinde 'anā şarābı (12) vardır tā ki ol azığıyla fenā beriyyesin geceler hüvenin vavı ne (13) vavdur ya'ñi işāretdür vişāl vavından ki vavı ka'besine (14) erişeler pes bilürsinkim ne yüze varur ve gönöl kendü raḥtın (15) ve kumāşun ve metā'in kendü dilberine iledür vāy niçeler kim bu yolda (16) fevt olubdururlar ve bu deryāda gark olub nice cigerler (17) hūn olubdurur bir niceler beriyyede maḥrūm kaldılar ve bir niceler azığı

[196b]

(01) dökmedin vişāl menziline irdiler *اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا وَلَحْمِيعِ الْمُسْلِمِينَ* (02) hikāyet zü'n-nün-ı mışrī eydür beriyyede bir dervīşe ugradum 'ışk (03) eseri çehresinden güneş nūrı zāhir olmuş eyitdüm ey dervīş (04) kandan gelürsin eydür hüve zü'n-nün eydür kanca gidersin

[197b]

(01) seni peygamberliğe kim veribdi eyitkim هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ (02) eger saña şorarlarsa uçmağı kim bezdi eyitkim هُوَ الَّذِي أَنْشَأَ (03) eger saña şorarlarsa ki dükeli nesnelere kâdir (04) kimdür eyitkim هُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ eger saña şorarlarsaki hüve (05) nedir eyit kim هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ bilgil ki hüve cān içinde gelür raḥmān ḥazretine (06) varur pes bilkim ḥaḳḳ te‘ālānuḡ adı iki dürlüdür biri āşikāre (07) ve biri gizlü āşikāre adı allāh gibi raḥmān raḥīm gibi gizlü adı (08) hüve gibi pes ḥaḳḳ te‘ālānuḡ ni‘meti daḡı iki dürlüdür biri āşikāre (09) ve biri gizlü āşikāre ni‘met māl ve mülk ve oğul kız gibi ve gizlü (10) ni‘meti īmān ve ma‘rifet ve zevk şevk ḥur u kuşūr vildān ḡilmān (11) uçmak gibi ve daḡı ‘azābıda iki dürlüdür biri āşikāre ve biri (12) gizlü āşikāre ‘azābı renc ve belā ve yoksulluḡ gibi gizlü (13) ‘azābı ṭamu ve aḡlāl ve enkāl ve selāsıl gibi ve günāḥ daḡı iki dürlüdür (14) biri āşikāre ve biri gizlü āşikāre günāḥ süci içmek ḥarām (15) yemek zinā kılmak gibi gizlü günāḥ ḥased nifāk riyā gibi güyā ki (16) ḥaḳḳ te‘ālā eydür ey ḡulum āşikāre adımı okı āşikāre (17) ni‘metler vèrem ve āşikāre günāḥlaruḡa tevbe kııl ve āşikāre ‘azābumdan

[198a]

(01) ḡurtaram ve āşikāre ni‘metüme irḡürem gizlü adımı okı ve gizlü (02) günāḥuḡa tövbe kııl gizlü ‘azābımdan ḡurtaram ve gizlü ni‘metüme irḡürem (03) ve daḡı ḥaḳḳ te‘ālā eydür yā muḡammed herbir adumuḡ eşeri bellüdür meşelen (04) الله adumuḡ zāhir ma‘nāsı ya‘nī āşikāre ma‘nīsı oldur ki الله (05) oldur ki yokdan yaratmaḡa ve var èylemege güci yèter dèmek olur bunun (06) eşeri oldur ki bir ḡatre murdār şudan ḡub şüretler yaradur (07) şöyle ki ay ve güneş anuḡ ḡüsni kıtında ḡacīl ve şermesār (08) ḡalır nitekim yūsufuḡ kışşası meşḡürdur ki tāze ḡül yūsufuḡ (09) tāzelıḡından utanurdı ammā gizlü adınuḡ daḡı eşerini bilmek (10) dilerseḡ beyān kıılayın imdi şol vaḡit beyān kıılam

ki cān (11) kulağından ğaflet pamuğunu çıkarasın gönül bağcesinde taḥṣīn (12) güllerin saçı saçasın ve cāzū gönülile dinleyesin kim (13) bu za‘īf daḥı bülbül gibi ‘ayb-ı esrārını söylesün işit imdi ki (14) gizlü adınun eṣeri ne ola eṣeri budur ki çünkim uçmak ehli uçmakta (15) karar kıllalar ebed tekyesine söylenenler ‘izzet-i bisāṭi üzerinde (16) oturlar pes ḥaḳḳ te‘ālā buyura dāru’l-celāli bezeyeler ki diller anı (17) vaṣf edeler ve gönüller anı fikir edemez pes ḥiṭāb-ı ‘izzeti

[198b]

(01) kelāli kullarum zāhir ādemün eṣerini gösterem kimini dünyāda (02) ve kimisin uçmakta imdi vakit oldıkim gizlü adınun daḥı eṣerini (03) size gösterem andan sonra emr ede uçmak ehlini dāru’l-celāle (04) getireler kullarını ḥaḳḳ te‘ālā konuklaya andan niçün cemālinden ḥicāb getirüb (05) ḥiṭāb-ı ‘izzet kıla kim عِبَادِي نَعْبِتُكُمْ قَلِيلًا فَاسْتَرْحُوكُنِي رَأْفَةً ya‘nī ey kullarum az zaḥmet çekdünüzise pes (07) çok çok rāḥat oluñ işde cemālüm size āşikāre kıldum baḳuñ dēye (08) zihī hoş vakit ve zihī hoş sā‘atkim سَاعَاتِي كَأَنَّهَا كَأَنَّهَا كَأَنَّهَا كَأَنَّهَا kadeḥler (09) yūriye meclisler bize ne sāḳī niçün ola ol taḥriya erişe cemāl (10) zevkinden na‘reler ‘arşdan gece guzzalar ve miḥnetler āḥirine erişe tecellī (11) nūrı gözleri örte kör olsun her kim dilemeye pes allāh ‘āşıqları (12) ol zevk ü şafāyı bulıcaḳ cemāl ü kemāl şevkinden esriyüb bī-hoş (13) olalar tā ki yedi yüz yıl miḳdārı yatalar andan girü kendülere (14) geleler duralar kendü köşklü köşkine ve sarāylı sarāyına geleler (15) hūru’l-‘aynlar buları qarşulayalar göreler ki cemālleri ve nūrları artmış (16) eydeler ki ne oldı size kim görküz artmış dēyeler bular dēyeler kim nice (17) artmasunkim allāh te‘ālānun cemāl-i kemālin gördük dēyeler andan bular eydeler

[199a]

(01) kim ḥaḳḳdur kim ziyāde ola çok sarāylarına geleler hūrīlerle zevkte (02) olalar tā bir hafta miḳdārı ya‘nī bir cum‘a miḳdārı geçe ḥaḳḳ te‘ālā (03) girü cum‘a güninde

konukluk éde uçmak ehlin yédüre içüre (04) hıl'atlar vére cemāl-i kemālinden hicāb getüre bir şıfatıla dahı tecellī (05) éde kim ol evvelkiye benzemeye tā ebedü'l-ebede her cum'ada bir şıfatıla (06) tecellī éde kim evvelkiyelere benzemeye *اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا وَبِحَمِيصِ الْمُؤْمِنِينَ* (07) bilgil kim hüve dildār adıdur anı gönül eydür dükeli adlarıñ tercümānı (08) dildür ammā hüve tercümānı gönüldür ve gönül hüve hazīnesidür ve ol (09) hazīne allāhu te'ālānuñ nazargāhıdur ve cemālınıñ bağçesidür ve gönlün (10) 'imāretlğı imānıladur ammā hüve bir harfdür tañrı birdür adıda birdür (11) bir niceler eydür hüvenün vavı rāhat nefsiçündür zīrā *قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ* (12) dēse dīle ağır gelürdi pes vavı arturdi rāhat-ı nefsiçün (13) eger kıyāmet gününde dahı dūzah harflerin ekserse rāhat-ı nefsiçün (14) hīç 'acīb garīb olmaya haqq te'ālānuñ dükeli adı dilden ve dudakdan (15) gelür illā hüve adı cāndan gönülden gelür tiz yıldırım gibi 'arşa (16) erişür eger 'arş ve kürsī karşı durursa muhabbet odıyla göyündürür (17) nitekim ol bir 'azīz eyitdi *لَوْ زَاخَمَنِي الْعَرْشُ لَمَحَقْتُهُ* fārsice rubā'ī

[199b]

(01) *چو دَر هَابَر هَم رَزْد* (02) *گنجیه آنی عاشیق دَم رَزْد آتش دَرِیْنِ غَالَم رَزْد* *اِبْنِ غَالَم بِي حَدَرَا* pes 'arş u fers cümle tefsīr hüvedür ammā göklerin (03) beķası allāh zikridür ey miskīn saķıñkim anı unıdasın dahı gönlün (04) andan artuğa bağlayasın veyāhūd dükeli metā'ını yağmaladasın anuñ (05) sevgüsü yérine dünyā sevgüsün koyasın ecel gelicek andan (06) utanasın ne'üzübi'l-lāhi arayasın imān eşerin bulamayasın hikāyet (07) başra şehrinde bir dervīş maħalde gideriken şuşadı bir evden (08) bir içim şu diledi bir kız bir bardak şu çıkaruvérđi dervīş (09) şuyu içeriken gözi kızuñ cemāline tuş oldu gönli kuşu (10) ol kızuñ duzağına giriftār oldu adımıñ admağa fermānı kalmadı (11) kapuda düşdi ev issi h'āce muķbil hocalardan idi geldi (12) gördi ki 'aşķ çerisi dervīşin göñline sēgirdim şalmış bēli bükülmüş (13) gözinden yaş revān olmuş şordıkim ey dervīş saña ne oldu (14)

dervîş eydür ey h̄āce h̄iç bilmezem ne oldum evit bu kadar (15) bilüremkim bir kimsene
işbu evden bir içim şu vèrdi içdüm (16) gönlüm kim hüve h̄azīnesidür yağmalandı imdi
ey h̄āce bu bāzāra (17) rāzī degülem eyitkim içdügüm şuyı ödeyin gönlüm baña vèrsün
[200a]

(01) gideyim h̄āce derhāl eve girdi şordıkim dervîşe şuyı (02) kim vèrdi kız eyitdi ben
vèrdüm h̄āce sevinü girü çıkdı eyitdi (03) dervîş gönlün dut hoşdud ki makşūdun h̄aşıl
oldu pes (04) h̄āce buyırdı dervîş h̄ammāma iletdiler hırkaların çıkardılar (05) yuyub
ertdiler fāhır tonlar gèyürdiler kıza nikāh kılub dervîşe (06) vèrdiler çünkü girdege
koydılar h̄alvet çün dervîş elin kızdān (07) yaña uzatdı hemān dem urup na'reurup düşdi
niçün oldu çün (08) 'aklı başına geldi eydür kanı benim ol eskice hırkam ve sinucağ
'aşām (09) anları baña vèrün bu vèrdüğünüz nesneleri alun ben giderem dèdi (10) kız
şordıki ne oldu dervîş eydür çün senden yaña elüm (11) şandum bir ün geldi kulağuma
ki ey yalancı dervîş gözün (12) görmez mi niçün benden ayruğa nazar kıldun bir nazarla
tenünğden (13) şālihler tonun çıkardun eger bir nazar dahı edersen gönlünğden (14) īmān
h̄il'atin çıkaram imdi bu meşel meşhūrdur ki iki sevgü (15) bir göñülde şıgmaz pes
tañrıyı seven aña lāyık gerekdür ki göñli arı ola (16) ola ve dili zikirlü ve gözi yaşlu teni
muṭī' t̄ā'atlü ola (17) bundan sonra ola ki kabül edeler hikāyet ve dahı aşhāb-ı

[200b]

(01) kehfün hikāyeti meşhūrdur kim kıtm̄ir itcügüzi ol mağara (02) içinde bir kez hüve
dèdi h̄akḵ te'ālā yèdi yüz biñ şeyṭānı helāk (03) ètdi işāret bunda bir nükte vardur ki biñ
cāna diger güyā ki (04) h̄akḵ te'ālā eydür ey kulum anda mağarada yatanlar ādemīler idi
(05) pāsubānlık ètdi imdi bunda göñül h̄azīnesinde yatan īmān (06) ve ma'rifetdür
pāsıpanı dildür imdi ey işāret olsun saña (07) ey mü'min h̄akḵ te'ālā eydür ey kulum çün
şeyṭān īmānun kaçdına gele dilünile (08) bir kez hüve dèmek senden şeyṭānı kahr

eylemek benden ey ‘azîzler nitekim (09) ben miskîn allâh ma’nîsin söylemege allâha şıgındum siz dağı dinlemege (10) allâh şıgınınuñ tâ ki allâh rahmet üzeriñüze yağa imdi ‘aşkıla dinleñ kim (11) cân içindeki sırdur beyân kılayın ve gün nûrı gibi ‘ayân (12) kılayın pes bilgil kim lafz-ı allâh mürekkebdür dört harfden ya’nî bir elif (13) ve iki lam ve bir hıdan ammâ elif ebced harfleriniñ evvel harfidür ve elif (14) mürekkebdür üç noktadan evvel noktaya rûhu’l-kuds dërler (15) ikinciye rûhu’l-lâh dërler ve üçünciye rûhu’l-emîn dërler ve bu üç (16) noktanın üç zâhiri ve üç bâtını vardur ammâ rûhu’l-kudüs (17) zâhirine nefsi-vâhîde dërler rûhu’l-lâh tâhirine nefsi-vâhîde dërler

[201a]

(01) rûhu’l-emîn dërler zâhirine nefsi-vâhîdetün dërler imdi bilgil ki nefsi (02) vâhîdeye nübüvvet dërler nefsi-vâhîdeye vilâyet dërler nefsi-vâhîdeye ilâhiyyet (03) dërler imdi bu ilâhiyyetünde zâhiri ve bâtını vardır nitekim kelâm-ı kadîmde (04) haqq te‘âlâ haber vèrdi *هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ* pes (05) peygamberler ol ilâhiyyetün şüretini vaż‘ eylediler evliyâ ma’nîsini keşf (06) étdiler şöyle ki âdem ‘aleyhi’s-selâm dükeli nesnelerün adını ta’lîm kıldı ki (07) *وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا* ve herbir nesneye ad vażi‘ étdi ve herbir nesneye iki dürlü (08) dilile ad vèrdi ve hâşiyyet nedür bildürdi âdemden yâ muhammed şerî‘atine degin her gün (09) artardı tâ muhammed de tamâm oldı nitekim resûl hazreti şalla’l-lâhu ‘aleyhi ve sellem (10) buyurdi *بُعِثْتُ لِاتِّمَمِ مَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ* ya’nî anuñiçün vèribinildüm (11) ki eyü hulkaları ve eyü işleri tamâm eyleyem pes şüret-i ilâhî (12) vaż‘ eylemekde murâd oldur ki ‘âlemi iki dürlüdür birine ‘âlem-i gayb dërler (13) ve birine ‘âlem-i şehâdet dërler ammâ ‘âlem-i gayb âhiretdür ve ‘âlem-i şehâdet (14) dünyâdur pes dünyâda ve âhiretde her nesnenün zâhiri ve bâtını vardur meşelâ (15) âdemün zâhiri şüretdür kim görünür bâtını göñüldür kim anuñ ma‘rifeti vardur (16) îmânı

ve ihlâşî ve şıdkî ve şafâsî ve ‘ahd-i vefâsî vardır nitekim elifûn (17) zâhiri bir haţdur uzun çekilmiş ammâ batını cümle ħurûfun cânı

[201b]

(01) ve aşıldur pes bilmek gerekkim dükeli ħurûfun aşlı elifdür elifûn aşlı (02) nokţadır pes mecmû‘ı kelâmın aşlı nokţadandır ve ‘âkıllere ma‘lûmdur ki ħurûf (03) nokta ile tamâm olur nokta hiç nesneyile dükenmez zîrâ ki nokţadan yukarı nesne (04) yokdur pes ‘ilm-i ilâhî nokţadandır ki elifûn aşıldur ve elif dükeli ħarfûn aşıldur (05) zîrâ ki hiç ħarf yokdur ki anda elif olmaya yâ âşikâre yâ gizlû âşikâresi kaf (06) lam gibi gizlûsin gibi zîrâ ki sin mürekkebdür bir yadan ve bir sinden ve bir nundan (07) yadan ħod elif âşikâredür pes elifûn ma‘nîsi oldur ki *أَلْمُفْرَدُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ* ya‘nî (08) her nesnenün yalnızına elifdürler pes bilgil kim mertebe-i ilâhî dördür pes (09) allâh lafzının dört ħarfi aña işâretdür ki ol dört mertebe âdemde göñüldür (10) ‘aşıldur nefsdür cândur pes dört ferişte ol dört mertebenün ħâşıludur (11) ammâ göñül cebrâ‘îl muķâbelesinedür zîrâ ki göñül ol nesnedür ki ‘ilim ve ma‘rifet (12) anda olur pes cebrâ‘îl daĥı ‘ilim vâsıtasıdur bir niceler eydür cebrâ‘îl ħalb (13) dërler ħalb dëyü göñüle eydürler ammâ ‘aķıl mîkâ‘îl muķâbelesinedür mîkâ‘îl (14) vâsıţadur âdemlerün erzâķına ammâ cân isrâfîl muķâbelesinedür zîrâ ki (15) cân anun şorı vaķtinde diriliserlerdür ammâ nefis ‘azrâ‘îl muķâbelesinedür zîrâ ki (16) ‘azrâ‘îl dükeli maĥlûķdan ħavîdür nefis daĥı dükelinden ħavîdür andan bu dört (17) nesne dört tabî‘ata tenezzül éyler ya‘nî göñül toprak meşâbesindedür cebrâ‘îl

[202a]

(01) muķâbelesinedür ammâ ‘aķıl ya‘nî şı mîkâ‘îl muķâbelesinedür ammâ nefis ya‘nî (02) yel isrâfîl muķâbelesinedür ammâ cân ya‘nî od ‘azrâ‘îl muķâbelesinedür görmez (03) misin kim bir kişı dilesekim ekin eke tâ ki ķuvvet ele getüre evvel toprak gerek

(04) kim ol dāne anda qarār duta zīrā ki sebāt qarār hilm ü emānet tevāzu‘ andadur (05) ansuz dāne hāşıl olmaz pes evvel yer gerek andan sonra şu gerek eger şu (06) olmaya neşv ü nemā hāşıl olmaz zīrā ansuz nesne bitmez anuñiçün ki ruṭūbet şudandur (07) sonra hevā taşarrufı anları yerden yukaru çeker bunlardan sonra eger güneş olmaya (08) yemiş hāşıl olmaz pes ağacdan murād yemişdür ammā güneş kim od ṭabī‘atın dutar (09) ‘azrā’īl muḳābelesinedür bu dükelisinden ol ḳavīdür zīrā ki dükelinün (10) tamāmı anıñladur bu sözlerün ma‘nisi oldur ki allāh lafzı ki dört harfdür tenezzül (11) eder dört mertebe-i ilāhiyyete kim zikir eyledük ya‘nī göñül ve ‘aḳıl ve nefis ve cāndur (12) ve andan dört ḥaḳīḳate gelür ki kelām-ı ḳadīmde ḳullarına buyurdı ya‘nī emir (13) ve nehyi ve va‘d ve va‘iddür anlardan peygāmbere gelür ki ulu’l-emirdür (14) ibrahīm ve mūsā ve ‘īsā ve muḥammed صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ (15) ammā ibrahīm göñül şüretidür ya‘nī göñül menzilesinedür mūsā ‘aḳıl (16) şüretidür ya‘nī ‘aḳıl menzilesinedür ‘īsā cān şüretidür ya‘nī menzilesidür (17) ammā muḥammed nefis şüretidür ya‘nī nefis menzilesinedür kim dükelinden ḳavīdür

[202b]

(01) ve bulardan dört kitāba tenezzül eyler ki tevrīt ve incīl ve zebūr ve furḳāndur (02) ammā zebūr allāhuñ elifi şüretidür ya‘nī göñül menzilesinedür tevrīt evvel (03) lam şüretidür ya‘nī ‘aḳıl menzilesinedür incīl allāhuñ ikinci lam şüretidür (04) ya‘nī cān menzilesinedür ammā furḳān allāhuñ hası şüretidür ya‘nī menzilesinedür (05) ammā dörtten dört ḥalīfe iner kim ebū bekir ‘ömer ve ‘osmān ve ‘alīdür ammā ebū bekir (06) göñül menzilesinedür ‘ömer ‘aḳıl menzilesinedür ‘osmān cān menzilesinedür (07) ‘alī nefis menzilesinedür ammā bu dört ḥalīfeden dört imāma iner ki imām-ı aḥmed (08) imām-ı mālīk imām-ı şāf‘ī imām-ı ḥanīfe rażvānu’l-lāhu te‘ālā ‘aleyhim ecmā‘in (09) ve bu dört imāmdan dört rükün-ı islāma tenezzül eder ki namāz ve oruc ve zekāt (10) ve

[203a]

[203b]

(01) taḳāzā ederdi ki andan artuḳ ḥiç nesnenüñ vücūdı olmaya (02) pes ḥaḳḳ te‘ālā diledikim on sekiz biñ ‘ālemi icāda getüre pes (03) raḥmān adınun raḥmet ögüretti ki raḥmān niyyet şıfatıla (04) maḥlūḳātı vücūda getüre nitekim ḥadīs-i ḳudsīdür سَبَقْتُ (05) رَحْمَتِ عَلَى غَضَبِي pes ḳādir ber-kemāl ve pādīşāhını zevāl (06) ‘azīzini mişāl ve ḥekīm bī-melā kemāl-i ḥikmet birle allāh adınun (07) yanında raḥmān raḥīm adını ḳodı ya‘nī bile zikir etti tā ki raḥmān (08) raḥīm adı adı allāh adıyla ḳullar arasında perde ola eger raḥmān (09) raḥīm adınun ḥicābı olmayaydı allāh adınun ‘azametinden (10) dükeli ‘ālem göyüneydi nitekim resūl ḥazreti buyurur şalla’l-lāhu ‘aleyhi (11) ve sellem إِنَّ اللَّهَ حَبِيبًا نَيتেকim bālīga birle diledikim سُبْحَاتُ وَجْهِهِ مَا أَنْتَهِى إِلَيْهِ بَصَرُهُ (12) مِنْ نُورٍ ظُلْمَةٍ أَوْ كُشِفَتْ لِأَحَرَقَتْ (13) yēr ehline güneşün nūrı ve issiligile menfa‘at degüre pes (14) felek-i zemherir ve şovuk hevāları ve baḥr-i ḥūṭun ruṭūbetiyle (15) maḥlūḳātıla güneş arasında vāsıta ḳıldı eger bu vāsıtaların (16) şovuğı olmayaydı güneş issisi yēr ehlini göyündüre idi (17) imdi eger raḥmān raḥīm adınun taḳviyyet vasıtası olmayaydı

[204a]

(01) kimün ne zehresi vardı kim allāh dēyübileydi bilgilkim adınun (02) ‘azameti ‘ālemi başdan başa göyündüre idi niçün anuñiçünkim allāh adı (03) ism-i ā‘zamdur nitekim ehl-i tefsīr on beş vech üzerine dileyeler getürmişlerdür (04) ki allāh adı ism-i ā‘zam idüğine necme’d-dīn dāye tefsīrinde (05) getürmişdür kim allāh adı bunı taḳāzā eder kim andan artuḳ kimse (06) vücūdda olmaya pes bu ad şırf ḳahra delālet eder raḥīm adı (07) şırf luṭfe delālet eder pes allāh te‘ālā kemāl-i ḥikmetiyle raḥmān (08) adını bu iki adun arasında zikir etti anuñiçünkim raḥmān adınun iki (09) ciheti vardur hem cihet-i ḳahrı hem cihet-i luṭf bundan ötürü bu iki (10) adun ortasında vāsıta ḳıldı pes allāh adı isim olduğına (11) bir delīl budur ki allāh ism-i zātıdur müstecmi‘ cemī‘-i şıfātdur girü (12) ḳalan adları ism-i şıfātdur nitekim zāt şıfātdan yēgrekdür pes (13) ism-i zāt daḥı şıfātdan

yègrekdür rivāyet nitekim resūl (14) hāzreti bir kiři gördikim namāzdan sonra bu du‘āyı okurdu (15) وَلَمْ يُؤَلِّدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ (16) اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْئَلُكَ بِاَنَّكَ اَتَّ اَللّٰهُ اَلُو اَحَدٍ اَلَا اَحَدُ الصَّمَدُ الَّذِیْ لَمْ یَلِدْ (15) andan resūl eyitdi ey fulān (17) taırının bir adın okurdu ki ol adıyla ne du‘ā ve ne [204b]

(01) hacalet dilerseñ qabūl olur rivāyet übbey bin ka‘b eydür ism-i ā‘zam (02) āyete’l-kürsīdür dēdi ikinci delīl oldur kim şıfat dāhıldür zāta pes (03) ism-i şıfatda dāhıldür ism-i zāta üçünci delīl oldur kim allāh lafzının (04) kağı harfin gideresin adlıktan çıkmaz mesele eger elifi giderürseñ (05) li’l-lāhi kıılır ki olda ism-i zātdur ki وَلِلّٰهِ مُلْكٌ وَلَهُ مَلِكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ eger evvel ki (06) lamı giderürseñ lahu qalır ki وَلَهُ مَلِكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ eger ikinci (07) lamın giderürseñ hüve qalır ki وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ هُوَ يُحْيِیْ وَیُمِیْتُ (08) dördünci delīl oldur ki haqq te‘ālā diledikim kendü habībine bildüre (09) ki taırılığı ayruqlardan nefy ēde ve kendüye işbāt kıla imdi eyitdikim (10) قَدْ عَلِمَ اَنَّهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ çün uluhiyyet ol ada izāfet kıldı (11) ma‘lūm oldu ki ism-i ā‘zamdur beşinci delīl oldur ki allāh adı maḥşuş (12) oldu īmāna ki lā ilāhe illā’l-lāhdur ism-i ā‘zam degülmişise īmānı aña nite (13) izāfet ēde idi altıncı delīl oldur ki resūl hāzreti buyurdu (14) şalla’l-lāhu ‘aleyhi ve sellem اٰمِيْنُ (15) el-ḥadīs pes çün dünyāda ölümdeñ kurtulmağa ve mālın yığmadan (16) kurtarmağa ve oğlın ve kızın esīr olmağdan şaklamağa ve tamu odundan (17) kurtulub ve uçmağa ve derecāta erişmege sebebe ola pes ma‘lūm

[205a]

(01) oldıkim allāh adı ism-i ā‘zam ola yēdinci vecih oldur ki çün haqq te‘ālā (02) diledikim dostı muḥammed kendüden artuğdan yüz döndüre külli (03) tevekküli ve teveccühi aña ēde bu adı havāle ve eyitdikim قُلِ اللّٰهُ ثُمَّ ذَرْهُمْ اَلَمْ يَ (04) yā muḥammed allāh adı bunları terk ēt sekizinci delīl oldur ki (05) haqq te‘ālā bu adı şakladıkim kimse bu adıla adanmadı ve hīç kāfir (06) bu adı putlarına vērmedi nitekim eyitdi اَلَمْ یَجْعَلْ لَهُ

سَمِيَةً dokuzuncı (07) delîl oldur ki haqq te‘âlâ kendüye du‘â kılmağa bu ada mahşuş (08) kıldı nitekim eyitdi قُلْ ادْعُوا اللَّهَ أَدْعُوا اللَّهَ ammâ allâh adı (09) eşrefdür rahmân adından zîrâ ki rahmân delâlet eyler kemâl-i rahmete ammâ (10) allâh adı delâlet eyler ‘azamete ve uluhiyyete onuncı delîl oldur ki (11) delâlet eyler kendüyi zikir etmege bu adıyla buyurdıkim فَادْكُرُوا اللَّهَ كَذِكْرِكُمْ آبَاءَكُمْ (12) pes allâh adı delâlet eyler ‘azamete pes bu adı ism-i â‘zam ola (13) ve bir yerde eydür وَادْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ der pes kurtulmağa (14) dağı bu adı havâle kıldı imdi bilgil ki ‘azâbdan kurtulmağa sebep (15) bu adı kıldı ve muhiblerün göñli bu adıla münevver olur on birinci delîl (16) oldur ki resûl hazreti buyurdi أَفْضَلُ الذِّكْرِ لِإِلَهِ إِلَّا اللَّهُ efzalu’d-du‘âyı (17) el-muhammedu’l-lâh pes çün zikrün yègregi ve du‘ânun yègregi bu adıla ola

[205b]

(01) ma‘lûm oldıkim allâh adı ism-i â‘zamdur on ikinci delîl oldur ki (02) mûsâ peygamber münâcâtında eyitdi ilâhî baña bir nesne ögret ki seni (03) anuñla anam senün katınğa hürmet bulam ve saña yakın olam pes (04) haqq te‘âlâ eyitdi yâ mûsâ lâ ilâhe illâ’l-lâhdı mûsâ eyitdi ilâhî bunı (05) bunı dükeli kullar dërler ammâ baña bir nesne ögretkim benden artuğ kimse bilmeye (06) haqq te‘âlâ eyitdi yâ mûsâ eger yedi kat yerleri ve yedi kat gökleri (07) mecmû’ı icindekleriyle terâzünün bir keffesine kosalarmecmû‘ından ağır (08) geleyidi pes bu i‘tibârca ism-i â‘zam ola on üçüncü delîl oldur ki (09) allâh adı bir addur kim ‘ağıl anuñ tamâmlığın bilmeklige yol yokdur nitekim (10) anuñ zâtın bilmeklige yön yokdur pes allâh ism-i â‘zam ola on dördüncü (11) delîl oldur ki kûrân-ı ‘azîm ve kelâm-ı kadîm ve nâme‘-i hakîm ki kendünün (12) kitâbdur bu adıla başladı ki bismi’l-lâhi’r-rahmâni’r-rahîm (13) tâ ‘âlemler halkına ma‘lûm ol ki kitâbuñ icinde ne varsa esmâdan (14) ve şifâtdan şenâdan ve ezhârdan ve işbât-ı hüccetden ve zikr-i ni‘metden (15) ve emirden ve nehyiden ve va‘den ve va‘ydan ve ahyâr u kaşaşdan

ve işāret-i (16) ‘ulūmdan ve m‘aāni-i nukātdan ve daḳāyık-ı ḥaḳāyıkdan ve āyāt-ı muḥkemātdan (17) ve müteşābihātdan nāsiḥātdan ve mensuḥātdan bu dükeli

[206a]

(01) heb allāh adından şādır olmuşdur nitekim bir ulu sultān kendü menşürünü (02) vilāyetine vëribse evvelinde kendünün ulu adını yazar tā bileler kim ol (03) menşür icinde her nekim varısa sultān sözidür imdi ma‘lūm oldıkim (04) allāh adı dipsüz denizdür ‘āķiller anı bilmekde ḥayrāndur ve ‘ālimler anuñ (05) ḥaḳīkatinde ‘āciz ve sergerdāndur nitekim dëdi وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ (06) ya‘nī ne kimse anuñ zātıñ bilür ve ne adın bilür ḥaḳḳ ma‘rifetile su‘āl eger (07) saña şorarlarsa ki ism-i ā‘zam oldur kim anuñla du‘ā kılsalar ḳabūl (08) olur ammā biz bu adıla dā‘im du‘ā kıluruz ḳabūl olmaz niçün cevāb oldur kim (09) du‘ānuñ şartları vardur nitekim namāzın şartları vardur ol şartlar (10) yerine gelmeyince namāz dürüst olmaz nitekim dëmişlerdür (11) الدُّعَاءُ مُفْتَاخُ (12) ya‘nī du‘ānuñ ḳabūleriniñ kilīdi dilidür ve dişleri (13) ḥelāl loḳmadur şonı iḥlāşdur ve ḥuzūrı ḳalbdür vaḳti ki bir kişi ki (14) ḥelāl yëye ve toḡrı söyleye şıdkıla ve iḥlāşıla du‘ā kıla ḥāşā (15) ol ḳabūl ëtmeye ammā ol keremi çok pādişāh ḥācetleri revā ëdicidir (16) ammā ‘arab dilince allāh dëmenjün ma‘nisi böyledür ki (17) الْمُسْتَحَقُّ لِلْعِبَادَةِ (17) ya‘nī allāh aña dërler ki lāyıkdur ki cümle ḥalāyık aña

[206b]

(01) ṭapmağa daḥı allāh oldur ki ana ḳarnında oḡlanlara ve yavrılara şaḳlaya (02) ve bir niceler eydür allāhuñ aşlı ilāhdur ya‘nī (03) إِلَهَ الْخَلْقِ عَنْ ذِكْرِ إِلَهِمَّهِ وَالْإِحَاطَةِ bu sözüñ ma‘nisi oldur ki dükeli ‘āķillerün ‘aḳlı ḥayrāndur anuñ (04) niteligi bilmekde ey ‘aziz men ne ḥoşdur allāh adıyla aña yalvarmağa bir yere ki allāh (05) adı āḥ ḳarışıbdur nükte kimdür kim yazuḳlularuñ yazuḡını yarlıḡaya meger (06) allāh وَمَنْ يُغْفِرِ الذُّنُوبَ إِلَّا اللَّهُ kimdür

ki günāhı ḥasenāta mübeddel kıla meger (07) allāh *فَأُولَٰئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ* kimdür ki
kul buḡalub bī-çāre (08) olduğı vaktin du‘āsın kabūl ède meger allāh *أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا*
(09) *دَعَا* hikāyet çünki rūhı ḥaḳḳ te‘ālā ādemün ḳalbine vèribdi (10) rūḥ miskīn ol tar
yère giricek taşalandı diledikim girü ol (11) ‘āleme vara evvel nefḥa merkebine binüb
geldi ki *وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي* (12) çün merkebin bulımadı şıkındı bir kez āh ètdi ḥaḳḳ
te‘ālādan (13) ḥiṭāb-ı ‘izzet èrişdikim ey rūḥ biz seni ol ‘āleme āh içün vèribdük (14)
kim senden ol ḳulluğı bulayıduk zīrā ki bizüm allāh adımız ḳarışupdurur (15) bu arada
söz çoḳdur ādemün ḳışşası meşhūrdur girü tefsīre geledüm (16) söz uzun olmasun ki
حَٰثِرُ الْكَلَامِ مَاقَلَّ وَدَلَّ naşīḥat imdi miskīnler (17) ḡanīmet fırsat-ı ḡanīmet görüñ fırsat elde
iken fevt ètmegi bir vaḳit gele başuñun

[207a]

(01) ki nāḡāḥ apansuzın ölüm gelür ol vaḳit dükeli ‘ālem bir kişinün (02) olsa dükelin
vèrse destūr vèrmeyeler ki bir kez *سُبْحَانَ اللَّهِ* veya *أَلْحَمْدُ لِلَّهِ* (03) bunun üzerine emsāl
çoḳdur ammā maḳşūddan ırāḳ düşer (04) hikāyet şeyḥ şiblī raḥmetu’l-lāhi ‘aleyh evvel
ḥālinde şöyle idikim (05) bir kişi kim anuñ ḳatında allāh dèse aḡzına şekker tıldurur idi
āḡhire (06) ḥālinde şöyle idikim allāh dèyeni taşıla aḡzı yère ururıdı pes (07) mürīdler
eyitdiler yā şeyḥ evvel luṭf gösterdün şimdi ḳāhır gösterürsün (08) niçündür cevāb eyitdi
ol vaḳit ki ḡaflet ‘āleminde idüm anuñ adı (09) ḳulaḡuma hoş gelür idi şimdikim vuşlat
‘ālemindeyim anuñ (10) ḥużūrunda adını işitmek utanurın su‘āl mürīdler eyitdiler niçün
(11) anuñiçün ki bir kişi sulṭāndan ıraḡ olsa adın eydibilür (12) çünkim sulṭān ḥużūrında
ola adını baḡşı aḡar veyāḡhūd ne (13) zühresi vardur kim söyleyübile nükte kişi ḳulaḡuzı
menzile èrmekiçün (14) ister çün menzile ère ḳulaḡuzı nedir ammā ‘aşıḳ kim cānlar
cānına (15) èrmek ister çün ère cān ne işe gelür *فُلٌ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ* pes (16) bu bir dimaḡuñ

kadrini sen ne bilesin çün aşıından işitmedüñ (17) nitekim bilāl-i ḥabeşī bir nice ‘ömrünü
iki dèmekde geçürdi çünki

[207b]

(01) allāhuñ birligini bellü bildi dā’im أَحَدٌ أَحَدٌ dèrdi āḥir şol dereceye (02) èrdikim kaçan
eḥad dèse niçün olurdu kendüden giderdi ḥikāyet (03) şeyḥ cüneyd-i baḡdādī bir gün
bāzārdan geçer idi bir fukāğı çağırurdıkim (04) مَا بَقِيَ إِلَّا وَاحِدٌ bunı işidüb na’re urub düşdi
uzı (05) gitdi çün ‘aql girü başına geldi eydür ey miskīn aşıda birden (06) artuḵ ne
vardur ḥikāyet naḵlde şöyle gelmişdür kim bāyezīd-i beştāmī (07) bir gün bāzārdan
geçeridi fāḥir ṭonların geyüb bir ḥoca şeyḥ ḥocalardan (08) şanub eydür yā ḥoca ḥisābım
vardur yardım èdivèr dèdi (09) şeyḥ oturdu ḥoca eydür dört yer şeyḥ eydürdi bir ḥāce
(10) yüz yıldan artuḵ ḥisāb ètdi şeyḥ eydür sende kaç var (11) şeyḥ eydür bir ḥoca
eydür ey delü bunca ḥisābkim saña işmarladım (12) sen henüz bir mi dèrsin şeyḥ eydür
delü sensin aşlı (13) ḥaḳīkatde birdür ancak kalanı mecāzdur dèdi ḥoca bunı işitdi (14)
mālın yağma kılub allāh yoluna girdü evliyālar bölüğinden oldu ḥikāyet (15) baḡdāduñ
ḥalīfesi gemiye binüb temāşā kılub idi ve vaḳti ḥoş (16) olub diline bu geldikim اللَّهُ
وَاحِدٌ وَاحِدٌ dèdi ammā böyle (17) dèdüğinden murādı oldıkim nitekim ḥaḳḳ te‘ālā
tañrılığında birdür

[208a]

(01) ḥilāfetde birin ca’fer adlu bir ‘ālim gemide bileyidi böyle cevāb vèrdi (02) kim yā
emīre’l-mü’mīnīn اِثْنَيْنِ فِي اِثْنَيْنِ اِلَى اِثْنَيْنِ ya’nī (03) dèmek olur kim ikisin ya’nī cān
u ten iki içinde ya’nī gèce gündüz (04) ikidensin ya’nī ata ve ana ikiye gidersin ya’nī
uçmağa yā ṭamuya (05) ammā ḥadīsde gelür ki çün uçmaḵ ehli uçmaḵda ṭamu ehli (06)
ṭamuda ḳarār dutalar pes ḥaḳḳ te‘ālā ferīştelerinden vèrib yèñi (07) varuñ ol beni birleyen
ḳullarımı aluñ ‘arşı altına gelüñ ki (08) niçün cemālüm görsünler çün ferīşteler geleler

haqq te‘ālānuñ (09) selāmıñ degürler pes herbirisi müvahhidlerün birer buraka binüb ‘arş (10) altına geleler hitāb-ı ‘izzet gele ki مَرْحَبًا يَا أَوْلِيَايَ وَاحْتَبَائِي وَرُؤَايَ (11) andan haqq te‘ālā bunca luflar ve kerāmetler kıldıkdan sonra (12) niçün cemālinden hicāb getüre ve eyide kim kullaruma egerçi dünyāda (13) çün zahmet çekdüñüz uş cemālüm görüñ pes muvahhidler haqq te‘ālānuñ (14) nūrıyla bile göreler رَزَقْنَا اللَّهُ وَإِيَّاكُمْ andan sonra hitāb-ı ‘izzet (15) ‘izzet gele kim girü yêrlü yêrünüze varuñ bir nicesi gideler bir niceler (16) duralar hitāb-ı ‘izzet gele ki siz niçün gitmedüñüz dēye eydürler ilāhī (17) biz seni dünyāda birledük senden artuğdan ne varısa yüz döndürüb

[208b]

(01) terk eyledük imdi revā mı ola kim dünyāda senünile olavuz bugün (02) bizi senden artuğa havāle kılasın biz ne dērūvüz uçmağı ve hūrīleri (03) bize seni gerek dēyeler andan hitāb gele ki آتَا لِمُوحَّدٍ وَأَنْتُمْ الْمُوَحَّدُونَ (04) ya‘nī ben ol birledüñüzün siz birleyenlersiz ve benüm sevdüğüm dağı muvahhidlerdür (05) ammā varuñ uçmak sizünile müşerref olsun dēye andan sonra (06) girü yêrlü yêrine ve köşklü köşkine geleler nükte haqq te‘ālā eydür (07) yā aḥmed tevḥīdümkim muvahhidler gönlinedür benim cemālüm ve celālüm nişānıdır (08) anda kim benüm nişānum ola olar memleketden nice ayru olalar belkim (09) dünyāda amān milkinde olalar ve āḥiretde kırtulmağa sebep tevḥīddür (10) hikāyet ebū sūfuñ bir kulu varıdı müslimān oldı imām diledikim (11) aḡa sağış ögrede eyitdi yā muḡbil eyit bir eyitdi bir imām (12) eyitdi iki muḡbil eydür efendī bir dēdügimden sonra iki dēmezsin (13) dēdi pes imām eydür bu ḥisābdur tevḥīde ziyānı yokdur muḡbil (14) eydür efendī ben ḥisāb kitāb bilmezem böyle dēse imām ağladı ol (15) kulu āzād etdi hālīkdan āvāz geldikim yā imām eger seḡ anı (16) kulluḡ bendinden āzād etdiñse ben de anı ṭamudan āzād kıldum (17) imdi bilgil ki bir tersābaçe bir kez anı birledügiçü dünyāda ve

(01) âhiretde âzâd buldı imdi beşâret olsun sizi mü'minler kim êlli (02) altmış yıldan berü anı birleyesiz ve anuñ buryuruğun dutasız ol (03) keremi çok pâdişâh eger sizi tamudan âzâd êdüb uçmağına iledüb dîzârın (04) gösterürse hîç 'acîb garîb olmaya ey 'azîz men bu arada ehad (05) tefsîrin hatim kılalum ehadile vâhid arasında ekşeri 'ulemâ' katında (06) fark yokdur delîl oldur baña ki 'abdu'l-lâh bin ubbâ kırâ'tıdur ki **فُلٌّ هُوَ اللَّهُ** (07) okur bir nice 'ulemâ' fark êderler eydürler ki vâhid-i şıfâtda (08) isti'mâl êderler ehad-ı zâtda isti'mâl kılurlar pes bilgil ki vâhidün (09) üç ma'nîsi vardır bir ma'nîsini oldur ki anı bilmege yaramaya ikinci (10) ma'nîsi oldur ki anuñ mânendi olmaya nitekim 'arab eydür **فُلٌّ وَاحِدٌ** (11) **يَا نَبِيَّ أَنْظِرْ لَهُ فِي عَصْرِهِ** demek olur üçüncü ma'nîsi oldur ki anuñ (12) kendü işinde ortağı olmaya bu üç şıfatıla lâyıkdur ki aña vâhid (13) dèyeler **اللَّهُ الصَّمَدُ** imdi bilgilkim ehl-i tefsîr **صَمَدٌ** çok vecihler dèmişlerdür (14) ibn-i 'abbâs ve mücâhid ve hasan ve sa'îd bin cübeyre eyitdiler **صَمَدٌ** (15) oldur ki anuñ içi olmaya ve sa'îd bin müseyyeb eydür **صَمَدٌ** oldur ki (16) anuñ karnı olmaya şu'bî eydür **صَمَدٌ** oldur ki anuñ cevfi olmaya (17) ve yèmeye ve içmeye 'ikrime eydür **صَمَدٌ** oldur ki ol kimseden doğmamış ola

(01) bir niceler *صمد* oldur ki anuñ mānendi olmaya ‘alī eydür *صمد* oldur ki (02) anuñ

- ululuğı kemālde ola ve hācet vaqtinde kullar hācetin aña ‘arz (03) éde qatāde eydür *صمد*
- oldur ki halkadan sonra bākī kala ‘alī bin (04) mūsā eydür *صمد* oldur ki hīç kimse andan
- yukaru olmaya ve ‘aķıllar (05) nevmīz ola anuñ niteligin bilmekde süddī eydür *صمد*
- oldur ki belā (06) ve ma‘şiyet vaqtinde aña feryād kılalar yemānī eydür *صمد* oldur ki
- (07) hergiz uyumaya ibn-i keysān eydür *صمد* oldur ki hīç kimse anuñ (08) şıfatıyla
- sıfatlanmaya ve dahı mukātil eydür *صمد* oldur ki hīç anuñ (09) ‘ayıb olmaya rabā‘ eydür

صمدٌ oldur ki kāmīl ola kendü şıfatında (10) ve kâdir ola kendü fi'linde işine ve bir niceler eydür صمدٌ oldur ki (11) dükelinün üzerine gâ'ib ola ebū hureyre eydür صمدٌ oldur ki dükelinden (12) müstağnī ola ve dükeli 'ālem aña muhtāc ola hāmedānī eydür (13) صمدٌ oldur ki fānī olmaya ebeden ḥasan eydür صمدٌ oldur ki ne dilerse (14) işleye kimse aña mu'ariz olmaya muḥammed bin 'alī eydür صمدٌ oldur ki (15) göz anı görmeye ve fikirler aña ərmeğe ve dükeli nesne andan korka (16) ca'fer eydür صمدٌ oldur ki halk anı bilmekte adından nesne bilmeye (17) bir niceler eydür الصمدُ/ya'nī beş harfdür elif lam mim şad daldur

[210a]

(01) ammā elif işāretdür anuñ birligine lam işāretdür anuñ uluhiyyetine (02) elifle la bir bir içinde mudğam olur okuyucağ hıçbirisi dilde belürmez (03) işāretdür aña ki anuñ zātını gözler görmez kimseyi (04) kıyās eylemeğe yaramaz ve 'aқıllar aña ərmez ve dürlü 'ilim aña muḥiṭ olmaz (05) ammā gözde āşikāredür işāretdür aña ki 'āriflerün göñlinde şābitdür (06) ve kıyāmetde mü'minler gözine āşikāre olasıdur şad işāretdür (07) anuñ şıdқına ve işini doğrılığına mim işāretdür mülk-i ḥaқıķılığına (08) ya'nī mülk anuñdur kime dilerse vērür ve kimden dilerise alır (09) dal işāretdür devāmına ya'nī anuñ pādişāhlığı dā'imdür hıç zevāli (10) yokdur ve bir niceler eydür صمدٌ oldur ki anuñ beқası zā'il olmaya (11) ve fenā'ili anuñ yörisine yörenmeye ve bir niceler eydür صمدٌ oldur ki (12) diller anuñ şenāsında 'āciz ola ve beyānında kāşır ola ibn-i 'atā (13) eydür صمدٌ oldur ki yüce ola azmaқdan ve azmış işleri (14) ol oңara ve bir niceler eydür صمدٌ oldur ki yemeye ammā yēdüre bir (15) niceler eydür صمدٌ oldur ki ḥācet vaktinde kāşd anuñ dergāhına (16) eyleyeler her kimki bu dēdügümüz vücūh üzerine ḥaқıķat bildikim (17) dā'im oldur ve hergiz anuñ zevāli yokdur ve kendü kim

[210b]

(01) nefsinı fānī ve zelīl bildi tamām mü'min oldur laṭīfe bir nice ḥakīmler (02) dēmişlerdür kim eger dünyā başdan başa altun olsa ve āḥiret (03) bir sağıdan olsa idi pes vācib bu idikim 'ākıl olana kim (04) āḥireti ihtiyār kılayıdı dünyā üzerine dünyāya rağbet kılmayayıdı (05) su'āl niçün cevāb anuñiçün ki dünyā fānīdür ve āḥiret bākīdür (06) pes bākī kalan sağısı fānī olan altundan yēgdür فَكَيْفَ كَيْ أَمْرُ (07) dūr ki dünyā hemān bir sağısı gibidür hem fānīdür āḥiret altun (08) gibidür hem bākīdür ḥikāyet bāyezīdün bir mürīdi vardı otuz yıl (09) ḥizmet etti nice kim şeyḥ ḥizmet buyurayıdı adını şorarıdı (10) bir gün ol mürīd eydür yā şeyḥ otuz yıldur ki ḥizmet ēylerem henüz (11) ādem öğrenmedün şeyḥ eydür ey baṭṭāl andan berü kim ben anuñıla (12) bilişdüm ve anuñ 'ışkıla üleşdüm kendü adımı unuttum senün (13) ḥod ne bileyim dēdi ammā her kime ki لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ sıfatıyla tecellī kıla 'avratdan (14) oğlandan kıılır su'āl niçün cevāb anuñiçünki (15) ḥaḳḳ te'ālā kimseden doğmadı ve andan kimse doğmadı ve doğmaḳdan (16) münezzeḥdür ve her kim pākılık ihtiyār ēde aña bir ḥāl ḥāşıl olur ki (17) muḳarreb ferīşteler ol araya girmezler ve mürsel peygamberler ol arada

[211a]

(01) şıgmazlar nitekim ḥaḳḳ te'ālā yaḥyā peygamber ḥālinden ḥaber vērür kim (02) وَسَيِّدًا وَحُضُورًا وَنَبِيًّا مِنَ الصَّالِحِينَ dēr ya'nī ḥuşūr dēyü (03) aña dērler ki bir vāḳit aña gālib ola ki 'avratdan oğlandan ḳala (04) eyle degül ki süstluḳdan ḳala belki celb-i 'ışkından ḳala ki hergiz (05) kimseye nazar olmaya ve her kim bu maḳāmı da'vā kıla anı ḥub şüretile (06) şınarlar eger 'avrata meyl etmez ise yūsuf vāḳit ve yaḥyā-yı zamāndur (07) ammā bu ḥāl tecellī pertevindendür ve her kimkim şamediyet vechiyle nazar ēde (08) yemekden içmekden kesilür ve her kimkim لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ḳoḳusu ērişe (09) aña ne 'avrat oğlan ḳayusı ḳalır su'āl şorarlarısa (10) ki doğduğun niçün ol zikir etti kimse ḥod atası var dēyü (11) da'vā etmedi illāki oğlu kıızı dēdiler cevāb anuñiçün zikir etti kim (12) evvel resūlden

şordukları vakit eyitdiler kim dünyâyı kimden mîrās (13) yedi dediler pes haqq te‘ālā celle celāluhu su‘āle muṭābık cevāb eyitdikim (14) ol kimseden doğmadı laṭife ve bir cevāb daḥı budur kim yüz biḡ (15) cāna diger güyā ki haqq te‘ālā eydür ey kulum nite kim atam anam yoḡdur (16) oḡlum kızum daḥı yoḡdur demek olur nükte bu arada bir sır daḥı (17) vardur ki yüz biḡ cāna deger ya‘nī bir pādişāhuḡ ki oḡlı kızı

[211b]

(01) olmaya ve atası anası olmaya dükeli māl mülki kulları elinde olur güyā (02) ki haqq te‘ālā eydür ey kullarum atam anam oḡlum kızım yoḡ kim (03) mālımı mülkümi dartınam imdi bilüḡ kim mālum mülküm sizüḡdür mecmū‘ını (04) sizüḡiçün yaratdum ammā ol kişilerüḡ kim göḡlünde allāh te‘ālā muḡabbet (05) ola ol kişi oḡul kızıyla düzülmez ammā ol pādişāhlar pādişāhına (06) ḡod oḡul kız nite revā ola ḡikāyet ol bir velīnüḡ meşḡurdur ki (07) evlenmezdi fi’l-cümle evlendi bir oḡlı oldı ve öldi ammā ol (08) göḡlüdeki allāh ḡorḡusu ola ol göḡülde ayruḡ nesne sevgüsi (09) nite ola yā nite şıḡa nitekim meşelde gelür ki iki sevgü bir göḡülde şıḡmaz (10) *يَا نِي وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ* ya‘nī allāh te‘ālā ḡazretine ḡiçbir kimse beḡzemez ve daḥı (11) bir yerde eydür *فَلَا تَجْعَلُوا لِلّٰهِ* ya‘nī siz kimseyi aḡa (12) mānend ḡılmaḡ siz bilürsiz kim kimse aḡa mānend degildür *وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ* (13) vav vāv-ı ḡāliyyedür ya‘nī demek olur kim ḡāl budur kim siz bilürsiz (14) ammā ‘arab kāfirlerinden herbir ḡabīlenüḡ bir putı varıdı aḡa ṭaparlar (15) idi ammā ‘aṭfān ḡabīlesi ‘uzzāya ṭaparlarıdı hilāl ḡabīlesi (16) menāta ṭaparlarıdı benī ḡuzā‘a ḡabīlesi hübele ṭaparlarıdı fi’l-cümle (17) ka‘benüḡ icinde üç yüz altmıḡ put varıdı uluraları

[212a]

(01) putlaruḡ hübel idi herbir çeride anuḡ aduḡ çāḡırşırlardı u‘lu (02) hübel dēyü çāḡırurlardı vaḡti ki muḡammed muṣṭafā küffārıla cenk etse eydür (03) idi *اللّٰهُ اَعْلٰى وَاجَلُ*

dèridi kâfirler u'lu hübel dèrlerdi imdi (04) haqq te'ālā eydür ey bî-çäreler bir nesneye taparsız kim kendü düzdüğünüzdür (05) pes niçün ol pādişāha tapmazsınız kim sizi (06) yaratdı yoğiken var èyledi 'aceb işdür ki bir pāre cānsuz taşā (07) ve ağaca taparsız ki bunca pāre pāre èyelerler keserile paltayıla yonarlar (08) andan dönerler aña taparlar tañrı dèyü taparlar ammā ol pādişāhlar (09) pādişāhı kim cān u cihānı ol yaratdı aña tapmazlar imdi ey (10) miskīn dirīgā ki وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ sırında haberin yokdur (11) bunda ne sırlar vardur imdi bilgil ki haqq te'ālā darb-ı meşelile (12) ol müşriklere gāyet cāhilliklarını bildürdi ve eyitdi ضَرَبَ اللَّهُ (13) مَثَلًا عَبْدًا مَمْلُوكًا لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ ya'nī dèmek olur ki sizün (14) meşelünüz kim ölmüş putları berāberi èylersiz yeri gögi yaradan (15) tañrıyla ol kişi meşeline beñzer ki berāber èyler bir kulu ki hīç nesne (16) bilmez ve kādır ve mālın degül bir kimseye beñzerdü ki kādirdür ve mālındur (17) ve mün'imdür ve nice dèrler ise kendü mālınında taşarruf èyeler āşikāre

[212b]

(01) ve gizlü imdi haqq te'ālā ol kişinün meşelin beyān èyler ki (02) birisi āzād ve gānī ve kendü āmāline kādır mutaşarrıfdur ol biri (03) kuldur 'āciz nesneye kādır degil imdi bu ikisi hergiz berāber degildür (04) birbiriyle ammā her-çend ki ādemīlikda berāberdür ammā evşāfda muhtelif (05) pes berāber nice revā ola ol mālını lemyezel ve hālīk-ilā-yezāl (06) ile bir taşdan ve ağacdan yonulmuş putlar arasında fark olmaya mı (07) hālīk niçün kendünün bî-nihāyet kereminden girü geleydin darb-ı meşel (08) èder kim tā ki azmış kulları kendülerin dèvşüreler ve delīl (09) ve hüccet bunlara vèrmiş ola nitekim eyitdi وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلَيْنِ (10) أَحَدُهُمَا أَبْكَمٌ لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ وَهُوَ كَغُلٍّ مَوْلِيُهُ وَهُوَ كَغُلٍّ مَوْلِيُهُ pes bu ikinci (11) meşel ki haqq te'ālā 'azze ismuhu kendü zātı birle ki mufīz hayrdur (12) mün'im rāzıkdur ol ölmüş putlar arasındaki kimseye anların ne (13) aşşıları dokunur ne ziyānları deger şanasıncim calabum eydür (14) ey ādemler sizün aranızda nicedür bir kişi kim kulağı

(15) işitmese ve gözi görmeye ve dili söylemeye ve hergiz uşşı ‘aklı olmaya (16) berāber midür şol kişiyle kim gözi görür ve dili söyler ve kulağı (17) işidür ve ‘aklı kāmildür ya‘nī hergiz berāber olmaya ammā ol yonduğunuz

[213a]

(01) putlar kim işitmezlik ve görmezlik ve söylemezlik ve bu dürlü dürlü noķşān (02) anların şıfatıdır ve ol pādīşāhıla kim sizi ve bunları yaradıcıdır (03) ve ādemīleri söyledicidir ve cinne ve inse ve on sekiz biş ‘ālem halkına (04) rızk vèricidir ve kulağa işitmek ve göze görmek ve dile söylemek (05) ve her a‘zāya kuvvet vèricidir ve semī‘dür ki mazlūmların inildüsi (06) işidür ve başīrdür kim dükeli hālī görür ve hekīmdür dükeli dertlülere (07) devā ēyler ve şöyle başīrdür kim görmekligi şol haysiyyetiledür kim (08) kara gök icide kara tarlada kara taş üzerinde kara qarınca kaḡı ayağını (09) başduḡını görür ve ayaḡının ününi işidür pes kādirdür ki (10) kullarının bir nehibesine ırak yerdekileri göstere ve işitdüre nitekim (11) ‘ömerün menākıbında gelür ki bir gün medīnede hutbe okurdu (12) nāḡāh hutbe arasında yā sāriyetü el-cebelü’l-cebel dēdi şahābeler taḡladılar (13) ki bunu niçün böyle dēdi kim bu hutbeye ta‘alluk söz degül dēyü hālīyā (14) eyitdiler bunda bir sır var ola dēyü tārīḡ yazdılar ne günde ne ayda (15) ne yılda ne sā‘atde idüğünü bir niçe zamāndan sonra ‘ömer çeri (16) göndürmişidi nihāvende geldiler feth-i nuşretiyle çün çeri geldi (17) şahābeler sevinişüb karşı çıkdılar çün ‘ömeri gördiler eyitdiler

[213b]

(01) yā ‘ömer fulān gün nihāvende kāfiriyle ḡazāda buḡaldıḡ idi sizden (02) āvāz işitdük ki yā sāriyete el-cebelü el-cebel dēdünüz söziñüzü dutub (03) taḡdan yanın aldıḡ biz ḡā’ib olduḡ kāfir çerisi şıduḡ dēdiler (04) hisāb ētdiler kim medīneden nihāvende deḡin aralıḡı kırk günlük yolmuş (05) zekiyy kadar kim ol deḡlü yere deḡin gösterdi ve hem

āvāzını erişdürdi (06) bunun üzerine hikāyet çok ammā söz uzanur subhāna'l-lāh (07) bir şanem kendüzini balta ve keser zahmından kurtarmaya ayruqları (08) nice şaklaya ve 'azābdan nite kurtara imdi anuñ gibi cemād-ı maḥẓi (09) nite berāber qalurlar ol kādire ve şamede kim mecmū'ı varlık andandur (10) **sūretü'l-felaḵ** bu sūre mekkede indi ve bir niceler eydür medīnede indi (11) yétmiş dört ḥarfdür yigirmi kelimedür bēş āyetdür resūl ḥazreti (12) eyitdi her kim bu sūreyi okusa gökden ne kadar kitāb indiyse dükelin (13) okumuşca şevāb bula ammā bu iki sūrenüñ inmekligine sebep oldur ki (14) ibn-i 'abbās ve 'āyişe eyitdiler ki cuhūdlardan bir oğlan peygambere kulluḵ (15) éderdi pes cuhūdlar ol oğlanı düzdiler kim peygamberüñ şalla'l-lāhu 'aleyhi ve sellem (16) tarağından birkaç diş ve birkaç kılkim saçından tarağıla çıkar aluvér (17) dediler fi'l-cümle ol oğlan almış cuhūdlar anuñla peygambere sihir étdiler

[214a]

(01) ol cāzūnuñ adı lebīd ibn-i ā'şam idi andan ol siḥiri züreyk (02) oğlanlarınuñ kuyusu dibinde gizlediler ve bir nice tefsīrde eydür (03) şarvān kuyusunda gizlediler pes resūl ḥazreti ḥasta oldu sacı (04) ve saçalı döküldi altı ay yatdı mübārek teni sızdı eridi hīç nolduḡını (05) bilmezlerdi bir gün resūl yaturken ımızgandı iki ferişteh (06) geldi birisi başı katında ve biri ayağı ucunda oturdı birbirine (07) eydür resūle ne oldu birisi eydür cāzūlandı eyitdi kim cāzūladı (08) biri eydür ol cuhūd kim adı lebīd ibn-i ā'şamdur pes ol şordıkim (09) ne ile cāzūladı eydür birkaç taraḵ dişiyile ve biraz sac kılıyıla (10) andan eyitdi ol cāzulıḵ kandadır eyitdi bir ḥurmā çiçeginüñ kabarcağı (11) içinde koyub kuyu dibinde bir taş altında koyupdururlar pes (12) resūl ḥazreti belinleyü uyandı eydür yā 'āyişe baña ḥaḵḵ (13) te'ālā rencümi bildürdi andan resūl ḥazreti 'alī ve zübeyri ve 'ammāri (14) kığırtıdı eyitdi varuñ fulān kuyunuñ suynı tartañ vardılar (15) ol kuyunuñ

şuyun döktiler dibinden yoğrulmuş kınā gibi nesne (16) çıkardılar ol taş ı kaldurdılar ol kapurcağı buldılar (17) ol kapurcağdan ol tarak dişleriyle sac kılın buldılar

[214b]

(01) ve dağı bir yay kirişin buldılar ol kirişde on bir düğüm düğülmüş (02) ve her düğümde bir ıgne sancılmış çün bunu buldılar derhāl cebrā'īl (03) geldi bu iki süreyi getürdi ve eyitdi ki yā nebiyya'l-lāh bu süreler (04) okı çün okudı herbir āyeti okuduğca ol düğümlerün birisi (05) şaşılurdu tā on bir āyeti okudı ol on bir düğüm şaşıldı andan (06) resūl hāzreti şağıldı ol hastalığından yeyindi şolok sā'at (07) duru geldi ve hem fi'l-hāl cebrā'īl geldi bu du'āyı resūl üzerine (08) okudı bismi'l-lāhi *أَرْقِيكَ مِنْ كُلِّ دَاءٍ يُؤْيِيكَ وَاللَّهُ* (09) andan aşhāblar eyitdiler yā resūla'l-lāha varalum ol cuhūdı depeleyelüm (10) resūl eyitdi çün hākk te'ālā baña vērdu şifā vērdu ben kendü nefsümiçün (11) kimseden kīn almazam eger kimseden kīn alurısam allāh için alurın (12) dēdi rivāyet hākk te'ālā hıttāb-ı 'izzet kıldı resūle ki yā aḥmed (13) dört kitāb ve ne kadar şuhūflar kim vardur kim gökden indi dükelerini (14) kūrān içinde kodum ve dükelerini fātihadā kodum ve ne kadar kim fātihadā kodum (15) dükelerini bismi'l-lāhide kodum ya'nī demek olur kim her kim bir kez (16) şıdkıla ve i'tikādıla bismi'l-lāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm dēse dört (17) kitāba ve dükeli şuhūfları okumuşca sevāb vēre zihī sa'ādet senün

[215a]

(01) yā mü'min ki hākk te'ālā şaňa bunun gibi sa'ādetler ve kerāmetler rūzī (02) kıldı va'l-lāhu ā'lem ve aḥkem bismi'l-lāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm (03) *قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ مِنْ شَرِّ مَا* (04) ya'nī eyit yā muḥammed şıgınurın (04) ben felak taḡrısına her nekim taḡrı yaratdı anuñ şerrinden *أَعُوذُ* (05) nefsi mütekellimdür şıgınurın demek oldu رَبُّ bu arada ḥālīk (06) ma'nāsıdur *فَلَقَى* dēdügi tamu içinde bir oddur kim anuñ kapısı (07) açılıçak tamu ehli anuñ issiligi katısından feryād kılub çağrışurlar (08) va'l-lāhu şıgınurlar bir niceler

eydür *فَلَقْتُ* dedügi ertenün (09) evvel ağarduğına dërler *وَإِذَا وَقَبَ* ya'nî şıgınurın (10) tañrıya ğāsık şerrinden karanulık eyleyici şerrinden kaçan görse (11) ibn-i zeyd eydür *وَإِذَا وَقَبَ* dedügi oldur ki (12) ya'nî şıgınurın tañrıya dañı ol gür şerrinden kaçan çok düşse (13) ve ol çok düşicek ve toluncağ şayruluk ve ulet çok olur (14) ve ol toğıcak ulet ve şayruluk götürüler *وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ* (15) *فِي الْعُقَدِ* ya'nî dañı şıgınurvan allāha şol cāzūlar şerrindenkim (16) efsūn okuyub dögerler ve ururlar *وَإِذَا حَسَدَ* (17) *وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ* ya'nî dañı şıgınurın allāha şol hased kılıcılar şerrinden kim kaçan hasūdlık

[215b]

(01) kıla hüseyin bin fazıl eyitdi haqq te'ālā kamu dürlü şerleri (02) bu sürede yād kıldı hased birle hatm kıldı pes ma'lūm oldu kim (03) hasūdlık dükeli şerlerden artuğımış imdi ol keremi çok pādīşāhdan (04) dilerüz kim hasūdlıktan şaklaya *بِرَبِّ الْفَلَقِ* demek bir niceler eydür *بِخَالِقِ الْخَلْقِ* (05) demek olur lügatde gelür *بِخَالِقِ الْخَلْقِ*dur bir niceler eydür felak (06) dedügi cehennemde bir ağacdur haqq te'ālā dilese ki kâfırlere 'azāb éde (07) ol ağacın yemişinden yedüre nitekim bir yerde gelür *إِنَّ شَجَرَتِ الزُّقُومِ* (08) *طَعَامُ الْأَثِيمِ كَالْمُهْلِ* ve dañı buyurdıkim (09) *مِنْ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ* ya'nî şerrüel-cinnive'l-ins bir niceler eydürler *وَإِذَا وَقَبَ* dedügi eydür kim kaçan dutulsa yüzi qararsa *وَإِذَا وَقَبَ* dedügi (11) eydür kim kaçan kūsūfa girse *وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي* dedügi ya'nî (12) *السَّاحِرَاتِ الْمُوَاجِدَاتِ* demek olur ve bir niceler eydürler *وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ* (13) ya'nî *كُلِّ ذِي حَسَدٍ* imdi bilgil ki hased inen ulu günāhdur (14) bunun üzerine bir hikāyet işit bir gün şeytān la'īn (15) fir'avn la'īn kapusına geldi fir'avn halvetde otururdu (16) kapu kağıdı fir'avn eydür kimsin şeytān eydür yā nice tañrısın (17) kim kapuğa geleni bilmezsin andan fir'avn bildikim şeytāndur destürdur

[216a]

(01) içeri gir yā mel'ūn dedi çün içeri girdi fir'avn eydür (02) 'aceb ikimüzden dağı şafī ve sa'adetsüz var mıdur şeytān eydür benim bir katı (03) dostum var ben ne derisem anı dutar evet anuñ bir konşısının (04) iki inecügi vardır her gün bir canağ süd vürür henüz böyleyiken (05) bu dostum anı hased eder eydür kim benüm yok anuñ dağı olmasa der (06) pes ma'lūm oldıkim hasunudlıktan zıst günāh olmaya hikāyet (07) bir gün mūsā münacātında iken nidā geldikim yā mūsā yukarı bağ (08) çün bağıdı gör dedi kim bir kişi 'arş altında durur du'a kılur mūsā (09) eyitdi ilāhī bu ne kişidür ki bu mertebeye erişdi dedi pes hağğ te'alādan (10) hitāb erişdikim yā mūsā bu ol kulumdur kim bundan hergiz (11) hased gelmemişdür pes ma'lūm oldıkim hasedi terk etmek olur (12) sevābmış hem dağı şeytān la'īn uçmağdan çıkarmağa hased sebep (13) oldı bu arada söz çoğdur **sūretü'n-nāsi** bu sūre medīne (14) indi bir niceler eydür mekkede indi yetmiş harfdür yigirmi kelimedür altı (15) āyetdür ammā bilgil kim hağğ te'alānuñ luftından bismi'l-lāhide (16) bir işāret dağı budur ki her kaçan kim şıdğıla bismi'l-lāhi'r-rağmāni'r-rağīm (17) dese hağğ te'alā 'azametiyle lebbeyk ey kulum der ve eydür

[216b]

(01) ki sen kulum ben senünven calabuñ her ne dilerseñ vüreyin (02) der bu adlarım berekātında dilekleriñ revā edeyin berekāt-ı fağlı (03) bismi'l-lāhi'r-rağmāni'r-rağīm قُلْ (04) ya'nī eyit yā muğammed şıgınuram ben ādemleriñ tağrısına kim (05) اَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ya'nī ādemleriñ pādişāhidur bir niceler eydür ādemleriñ (06) ma'būdıdur bir niceler eydür ādemleriñ rāzıkıdur اِلَهَ النَّاسِ ya'nī ādemleriñ (07) yaradıcısıdur bir niceler eydürler مَعْطِيهِمْ وَمَا نَعِيْهُمْ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ (08) ya'nī min şerri's-şeytān bir niceler eydür ma'nāsı budur kim şıgınurın (09) tağrıya tā ki beni şaklaya şeytān şerrinden niçün anuñiçünkim benüm (10) gücüm yetmez ki nefsiñi şaklayubilem şeytān şerrinden yine niçün (11) anuñiçünki şeytān ādem oğlanlarıñ tamarlarında kan (12) yügürür gibi

yügirür şöyle kim hîç bir kişi anı görmez ammā haqq (13) te‘ālā ‘azze ismuhu kâdirdür ki anı êde def‘ede beni şaklaya anuñ (14) vesvesesinden *الْحَنَاسِ* ya‘nî şol şeytân şerrinden kim adı (15) hannâsdur hannâs ol şeytândur ki âdem oğlanlarının göñli (16) içine girüb vesvese kıılır bir niceler eydür hannâs ol şeytândur (17) ki âdemlerüñ yüregi üzerine çöker vaḳti ki âdem oğlanları

[217a]

(01) gâfil olsalar ya‘nî haqq te‘ālâyı unutsalar ya‘nî zikri ḳosalar ol (02) şeytân hortumunu ol gâfillerüñ göñli içine şoḳar vesvese (03) éyler azdurur her kaçankim allāhı anşa zikre meşgûl olsa bozılır (04) hortumunu çeker ḳatâde eydür hannâşuñ şol it burnı gibi burnı (05) vardur âdemlerüñ göñli içine baturupdurur her kaçankim ḳul allāhı anşa (06) ol gizlenür muḳâtil eydür hannâs tokuz şüreti üzerinedür (07) hortumu vardur âdemüñ teni içinde yürür vesvese kıılır (08) nitekim eyitdi *يُؤَسِّسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ* ya‘nî ol hannâskim (09) vesvese kıılır ḳalâyıḳuñ göñli içinde olur nitekim âdemüñ göñline (10) girür cinnîleründe göñline girür vesvese kıılır üstâd ebû’l-ḳâsım (11) rivâyet kıılır eydür nitekim şeytân cinnîlerden var âdemlerden de (12) vardur kim ḳalâyıḳı azdururlar vesvese kıılırlar ya‘nî birbirine (13) düşürürler nitekim ebû derden rivâyetdür bir kişiye eyitdikim âdem (14) şeytânından allāha şıgınurın nitekim in‘ām sûresinde eydür *وَكَذَلِكَ* (15) *جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَيَاطِينَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ* ya‘nî herbir peygambere (16) âdem şeytânın ve cinnî şeytânın düşmân kılduḳ ve daḳı bir yerde gelür ki (17) *شَيَاطِينَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ* ve bir niceler eydürler ki hannâşuñ hunusu vardur

[217b]

(01) *كَحُوسِ الْقُنْفُلِ* ya‘nî hannâs bozılır top olur şol kirpi gibi bir niceler (02) eydür ve’n-nâsi ma‘ṭûfdur vesvese manāhū ya‘nî ma‘nîsi budur ki vesvese (03) şerrinden ve daḳı nâs şerrinden demek olur muḳâtil rivâyet kıılır resûlden (04) kim eyitdi bir gün cebrâ’îl

geldi eyitdi yā resūla’l-lāhi (05) *أَلَا أُخْبِرُكَ يَا مُحَمَّدُ* ya’nī (06) bir gün bir gün cebrā’īl geldi eyitdi yā muḥammed ḥaber vèrmeyeyin mi yègreğiyle (07) bir nesnenün kim sen şıgınersın resūl eyitdi belī ḥaber vèr ki ol (08) nesnedür cebrā’īl eyitdi *قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ* ile *قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ* (09) dèdi ‘alḳame rivāyet eydür ‘utbe bin ‘āmirden kim (10) resūl eyitdi dèr hīc te‘avvüz ètmedi bu sūre gibi ve daḥı (11) rivāyetdür resūlden kim eyitdi bedrūstī ādem şeyṭānları vardur (12) nitekim cinnī şeyṭānları vardur pes şıgınuḡ taḡrıya ādem şeyṭānlarından (13) ve daḥı şeyṭānlarından pes eyitdiler yā resūla’l-lāh ikisinün (14) daḥı şeyṭānı mı vardur andan resūl eyitdi cinnī şeyṭānı (15) ḥalāyıkıḡ göḡlüne girür vesvese kılur ammā ādem şeyṭānı āşikāre (16) gelür azdurur rivāyet eydür ebū mu‘āviye ‘oşmāndan kim eydür (17) beni atam vèribdi muḥammed bin münkedireki şoram iki sūreden

[218a]

(01) vardum şordum ki bu iki sūre ḳurāndan mıdur pes cevāb eyitdikim (02) *مَنْ لَمْ يَزْعُمْ* ya’nī her kim şöyle zu‘m ètmese kim bu iki sūre (03) *أَتَاهُمَا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ فَعَانِيهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ* (04) ḳurāndandur dèyü pes anuḡ üzerine olsun taḡrınuḡ la‘neti (05) ve feriştelèrün ve dükeli ḥalāyıkun ḡ la‘neti rivāyet ‘abdu’l-lāh ibn-i ‘ömer (06) eydür efsūndan işbu du‘ā yèter ki ḥasta üzerine okuyalar (07) *اللَّهُمَّ اذْهَبِ الْبَاسَ رَبِّ النَّاسِ وَأَشْغِ أَثْتَ* (08) *الشَّافِي لُشِفَاءَ* (09) nükte ḳünkim ḥaḳḳ te‘ālā diledikim yūsufı zindāndan ḳurtara mışır (10) pādişāhı melik-i reyyāna düş ḥavāle kıldı el-ḳışşa ḥikāyet meşhūrdur (11) ḳün yūsufa geldiler dèdiler yūsuf bildi andan melik vezīriyle (12) yètmış ḥāşekīlerini vèribdi ḥil‘atleriyle pes ol ḥāşekīler (13) gelüb yūsufi zindāndan ḳıḳarub ta‘zīmile ḥamāma getürüb (14) ‘izzet ü ikrāmıla melik ḥazretine getürdiler melik-i reyyān (15) yūsufa mışırın ḳethūdālıḡın vèrdi bu dükeli niḳün idi (16)

anuçiünkim melik-i reyyānuñ düşüni ta‘bīr êtdi dēyü su‘āl eger (17) şorarlarsaki ta‘bīr mi yēgdür yoḥsa tefsīr mi yēgdür cevāb

[218b]

(01) eyitdikim tefsīr yēgdür su‘āl eger şorarlarsa girüki kerem-i melik-i reyyān mı (02) çokdur yoḥsa kerem-i melik-i reyyān mı çokdur cevāb eyitkim kerem-i melik-i reyyān (03) çokdur nükte güyā ki ḥaḳḳ te‘ālā eydür yūsuf ki melik-i reyyānun düşün (04) ta‘bīr êtdügiçün bu kadar keremler èyledi pes ol kişiler kim benüm kelāmum (05) tefsīrini beyān kıla ve ḳullaruma eydivère ol luṭflar kim ben anuñıla (06) èyleyem ḳullarum bir şemmesin ètmeye ve diller anuñ vaşfinda ‘āciz (07) kıla nükte eger ol düş ta‘bīri berekātında dükeli zindāndağılar (08) āzādlık buldıysa yarın kıyāmet gününde ḥaḳḳ te‘ālā daḡı tefsīr (09) berekātında tefsīr edenleri ve dinleyenleri şamudan ḳurtara laṭife melik-i (10) reyyān buyurdi yūsufi ḥammāma iletdiler ḥammām ḳapusından tā melik (11) ḳapusına degin üç yüz biñ ceri şaf bağlayub durdılar ve her (12) bir çerāḳlarda ve köşklerde ve sarāylarda muḡannīler ve cenkzenler (13) ve muṭrıblar ‘işret ederlerdi ve dürlü sazlar çalınur idi ve her (14) bir kişi elinde ṭabaḳlarıla altunlar ve gümüşler dutarlardı ki herbir yerde (15) yūsufuñ başına sacular sacarlardı bu dükeli niçün anuçiünkim mu‘abbir (16) zindāndan çıkar dēyü ammā yarın kıyāmet gününde tefsīr eden (17) ve dinleyenler gürdan baş ḳalduralar ḥaḳḳ te‘ālā buyura uçmaḡdan tā ol

[219a]

(01) ḳuluñ gūrına degin nice yüz biñ ferişterler şaf şaf duralar (02) ellerinde nürdan ṭabaḳlarıyla tolu tolu misk-ḡabar dutalar raḥmet (03) kösin dögeler ‘ināyet ṭablın çalalar ve dürlü dürlü āvāzlarıla (04) ḳuşlar na‘m kılalar ḥūrīler sevine ve ḳuşlar öte herbir yerde misk (05) ve ‘anber saçu saçalar ferişterler ḡulgule kılalar tesbīḥ taḥmīd edeler (06) imdi bu dükelisi niçün anuçiünki melik-i reyyānuñ müfessirleri (07) gürdan çıkardılar laṭife

çün yūsuf hamāmdan çıkdı (08) hāşlar yūsufi ʿizzet-i ikrāmıla elden elde alub meliki tahtına degin (09) getürdiler pes melik yūsufi şordıkim çok zaḥmet çekdün (10) zindāndan ve ʿavratlar mekrinden ve muddaʿiler taʿnından nitesiz dēdi (11) pes yūsuf eyitdi el-ḥamdüli'l-lāh ki zaḥmet rāḥata döndi çün melik (12) yüzünü gördüm dükeli zaḥmeti unuttum miḥnet rāḥata döndi dēdi (13) çünkim kıyāmet günü ola müfessirleri dahı ʿizzet-i ikrāmıla alub (14) uçmak şadrına iledüb melik-i reyyān ḥazretine getüreler andan (15) allāhu teʿālā şora ki ey kulum dünyā zaḥmetinden ve gūrda yatmak cevrenden (16) nitesin dēye kıl eyde kim el-ḥamdüli'l-lāh zaḥmet rahmete döndi ve miḥnet (17) rāḥata mübeddel oldı dēye nükte çün yūsufıla melik ḥalvet kıldı

[219b]

(01) andan melik eyitdi yā yūsuf nice zaḥmet çekdünse imdi uş mısır (02) meleketi saḇa ve taht ve baht senün ve ben de yār saḇa dēdi çünki yarın (03) kıyāmet gününde mü'mini ḥaqq teʿālā ḥazretine getüreler nidā gele ki ey ferişterim (04) siz işbu işiñüze varıñ ben ḥalvet kulumuñ ḥālinden şorayın dēye (05) pes ḥaqq teʿālā eyde ey kulum nitesin dēyüb nevāziş kıla mü'minler eydeler (06) ilāhī nite dilersin pes eyde ki ey kulum nice idügün bilürem illā (07) senün söyledüğün baḇa ḥoş gelür dēye andan kıl eyde calabum (08) bunca guşşalar geçürdüm ve zaḥmetler daratdum ve miḥnetler gördüm (09) ve meşakkatler çekdüm illā bu dükeliye senden yüz döndürmedim dēye (10) andan pādīşāhı ʿālem eyde kim gerçek eydürsin ey kulum dēye imdi (11) bugün ni'metler vèrmegi hīç dükemeye ve pādīşāhlık vèrmegi zevāli (12) olmaya ve beḳā vèrmegi fenāsı olmaya imdi uş uçmak memleketin (13) saḇa tahtı ve bahtı saḇa vèrdüm ki hīç ḥorluk olmaya ve uş (14) ḥūriler çiftün gilmān vildān ḥizmetkārıñ ve ben senün munisinün (15) mādem ki sen bāḳī ben sāḳī dēye andan kıl eyde ilāhī çün böyle (16) ʿināyet ve rahmet

kılıpdurur dünyāda ve āhiretde dükelin satın vèrmeyidürür mü'minleri (10) aylak bulupdururlar anıñçün qadrini bilmezler bu arada söz çokdur (11) imdi bu za'îf ve nahîf ve miskîn ve günāhkâr kulkim üveys bin hocā' osmān bin emîr-i ilyās bin evliyādur (12) eydür ki ilāhî ilāhî (13) bu qurānkim senün kelām-ı qadîmiñdür ve senün birliğun beyānidur senün (14) hāzretü ki senün pāk kelāmuñ şefî' getürmege yarar ve hem lāyıkdur (15) ve bizüm bu çok günāhlarumuzu yarlıgayub ve gür 'azābından kırtarub (16) ve kıyāmet kórķularından āzād édub uçmak şadrına érüb (17) ve bî-çün cemālünge érübmege yarar ilāhî ilāhî bizüm pāklıgumuzu

[222a]

(01) senün pākılguna ve senün kelāmuñ pākılgına bağışlayuvère ve bizüm (02) kara yüzümüzi şerîf adlarıñ hürmetine ak kılıvèr ve günāhlarumuzu (03) yarlıgayıvèr ve hāṭalarumuzu sen 'afv èyle āmîn yā rabbe'l-'ālemîn (04) كَتَبَهُ الْعَصِي الْغَرِيبُ فِي بَحْرِ الْمَعْصِي ضَاحِبُ الْمُنَكَّرُ فِي إِسْوَاءِ نِيَالٍ فِي شَهْرِ (06) الْخَائِفُ يَوْمَ يُؤْخَذُ بِالنَّصِي حُسَيْنِ الْخُلُوصِي بْنِ إِبْرَاهِيمَ (05) قَلْبُ الْقَاسِي بَعْدَ صَلَوةِ الْفَجْرِ حَامِدٌ لِلَّهِ وَمُصَلِّيًا عَلَى نَبِيِّهِ مُحَمَّدٍ فِي (07) ذَا الْحِجَّةِ الْمُعْظَمِ فِي يَوْمِ عَشْرِ nebeviyeti'l-muştafaviyeti 1286 (09) hikāyet 'īsā 'aleyhi's-selām bir gün bir cehūdıla yoldaş (10) oldu bir yère vardılar 'īsā 'aleyhi's-selām üç etmeg aldı ol (11) cehūda getür deyüvèrde yolda yèyevüz dèdi ol cehūd yolda (12) bir etmegi yèdi pes etmeg hācet olıcak ve cehūda etmegi getür (13) yèyelüm dèdi cehūd etmegi iki getürdi 'īsā eyitdi kanı (14) etmegün birisi dèdi cehūd eyitdi etmeg ikiyidi pes ol iki (15) etmegi dahı yèdiler gitdiler 'īsā cehūda hîç nesne dèmedi tā ki (16) bir köye vardılar gördiler bir gözsüz kişi oturur iki elin

[222b]

(01) göge götürmiş eydür ki ilāhî nolaydı benüm bu iki gözüm görürmişse (02) bu dünyāya bakarmışam dèridi 'īsā 'aleyhi's-selām anı (03) esirgedi iki mübārek barmağın

ol gözsüzün gözi (04) yerine bařdı ol sâ'at gözi açıldı tanrı emriyle bu cehūd (05) anı gördi yavlaķ řanladı  isâ peygamber eyitdi yâ cehūd ol tanrı (06) haķķıyķunki bu gözsüzün gözleri anuŗ ķudretiyle açıldı etmeg (07) kaç idi cehūd yine iki idi dēdi yine gitdiler gideriken (08) yolda gördiler bir kiři gelür baři kel  isâ řundi elin anuŗ (09) bařına yoķadı ol sâ'at sacı bitdi bu cuhūd yine yavlaķ (10) řanladı  isâ eyitdi ol tanrı haķķıyķunki bu sacsuz ķudretiyle (11) sac vērdi etmeg kaç idi cehūd yine ikidi dēdi andan (12) daŗı gitdiler bir deŗize uŗradılar  isâ du'â kıldı ol deŗize (13) girdi ol cehūd bilesine girdi yürüdiler geēdiler ayakları (14) yař olmadı bu mel'ûn cuhūd anı yavlaķ 'aceblerdi  isâ eyitdi (15) yâ cuhūd ol tanrı haķķıyķunki řan'at anuŗ ķudretidür (16) etmeg kaç idi cehūd yine ikidi dēdi bundan daŗı göēdiler (17) bir köye vardılar bir řarâb kervâsarây içinde bir 'avrat

[223a]

(01) oturur  isâ eyitdi yâ şarı bu evi niķun süpürmezsin (02) şarı eyitdi gücüm yētmez benüm şarındaşım var idi ol süpürürdi (03) şimdi kırķ gündür ki ölüpdürür  isâ eyitdi gel anuŗ sinin (04) baŗa gösterġil bu şarı vardı şarındaşı sinini gösterdi  isâ (05) anda iki rek'at namâz kıldı ve du'â diledi tanrı te'âlâ ķudretiyle (06) yarıldı ol ölü bir yēgidimiř şurugeldi kervâsarây (07) süpürdi cehūd bunu gördi yavlaķ 'acebledi  isâ eyitdi (08) yâ cuhūd ol tanrı haķķıyķunki ölüyi diri kıldı etmeg (09) kaç idi cehūd yine ikiyidi andan daŗı gitdiler bir řuru ıssuz yere (10) ērdiler cehūd eyitdi yâ  isâ şarnum açıkđı  isâ bir řıġır (11) kıġırdı geldi boġazlan dēdi boġazlandı piř dēdi bişdi ikisi (12) daŗı yēdiler  isâ eyitdi sünüklerin yabâna bırakma dēdi (13) dirsürdi bir araya şodı cuhūd bir sünüğün uġurladı (14) gizledi  isâ ol sünük yerine aġac yondı (15) şodı du'â kıldı řıġır ol dem dirildi řurđı el-ġamdüli'l-lâh beni (16) iki kiři yēdi biri dost ve biri dūřmân dēdi daŗı gitdi (17) cuhūd 'acaba kıldı  isâ eyitdi yâ cehūd ol tanrı haķķıyķunki

[223b]

(01) bu şan'at anuñ kudretidür etmeg kaç idi cehūd yine ikiyidi (02) dèdi andan dañı
girdiler bir yere yatdılar üç altun kerpic buldılar Ğisā (03) eyitdi yā cehūd otur bu altunı
üleşelim birin baña ve birin saña (04) birisin dañı ol etmeg yeyene dèdi cuhūd eyitdi
bunı dañı (05) iki pāre kılalum yarusın saña ve yarusın baña dèdi Ğisā rāzī (06) olmadı
elbetde ben bunı ol etmegi yeyene vèrürin dèdi eyle dèyicek (07) ol mel'un cuhūd eyitdi
etmegi ben yèdüm Ğisā eyitdi ey tañrınuñ (08) düşmānı al ol kerpic dañı senün olsun dèdi
cuhūd ol kerpiçleriyle (09) egleni kıldı Ğisā yoluna gitdi cuhūd ol kerpiçleri getürmedi
(10) yanların alub oturdı gec oldı dört uğrılar geldiler (11) cuhūdı depelediler ol
kerpiçleri aldılar üleşmege oturdılar aralarından (12) birin etmege vèribdiler üçü
tañışdılar ki bu etmege varanı gelicek (13) öldürelüm üçümüz birer kerpiç alalum dèdiler
ol (14) etmege giden yoldaşları etmegi aldı ve içine ağı katdı bunlara (15) vèrin yèsünler
ölsünler altunuñ küllisi baña kılsun dèdi (16) pes gelürken bunlar qarşudan oqıla urdılar
öldürdiler (17) bu altun bize kıldı dèdiler gelün imdi evvel etmegi yeyelüm andan

[224a]

(01) altunı üleşelim dèdiler çün etmegi yèdiler üçü dañı öldiler (02) bir gün Ğisā ol araya
uğradı gördi durdı dañı ölüb (03) yaturlar eyitdi ey dünyā şom dünyā hiç kimseye
vefādārlıgıñ yokdur (04) dèdi geçdi gitdi hikāyet hārunu'r-reşīd-i biremekin sökel (05)
oldı hādimlerine buyurdı şālihlerden bir kişi bulun (06) getürün dèdi pes hādimler
istediler şordılar şālihlerden (07) bir kişi buldılar bir ħarābāt yerde tāt'at eder geldiler
eyitdiler (08) ey tañrı hāşı seni hālīfe kıgıru sayrudur dèdiler pes (09) ol şālih tūrukladı
içerü girdi selām vèrdi bir yer gösterdiler (10) oturdı hālīfe gözin açdı bağıdı zāhidi gördi
eyitdi (11) ey tañrı hāşı baña niçün gelmezsin dèdi ol şālih (12) eyitdi sen dünyā
sevenlerdensin saña nite geleler dünyā sevenlere (13) baylar ve begler gelürler dèdi

ḥalīfe eyitdi peygamber hışımıyam şeyḥ (14) eyitdi ey dünyāya aldanmış kişi peygamber hışımı olmak (15) saña ne fā'ide ve ne aşşı kılasın kūrāna baḡıl görgülki (16) ḥaḡḡ te'ālā ne buyurur *فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ فَلَا أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ* (17) *يَوْمَئِذٍ وَلَا يَتَسَاءَلُونَ* ya'nī kaçan şorulurlarsa kıyāmet olsa

[224b]

(01) hīḡ kimsenün aşlı ve köki şorulmaya illā her kimün şevābı olsa (02) ol ilerü gele sizün yègregüz taḡrı kātında kātı kōrkuludur dèdi (03) andan ḥalīfenün kōrkusı ve şayrulıḡı daḡı artdı ḥalīfe eyitdi eger peygamber (04) hışımlıḡının aşşısı yoḡısa peygamberlīḡa şefā'ati kātı şeyḥ eyitdi (05) yā ḥalīfe peygamber şefā'ati saña ne aşşı kılasın kūrāna baḡıl ki (06) ḥaḡḡ te'ālā ne buyurur *يَوْمَئِذٍ لَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِندَهُ إِلَّا مَنْ أَذِنَ* (07) *لَهُ الرَّحْمَنُ وَرَضِيَ لَهُ قَوْلًا* ya'nī ol gün peygamberler şefā'ati aşşı (08) kılmaya meḡer taḡrı te'ālā rāzī ola taḡrı ol kıldan rāzī (09) olmazısa peygamberi daḡı aḡa göstermeye ve ne anı peygamber göre (10) dèdi ḥalīfe bunı işitdi daḡı yèter oldu iḡledi eyitdi ilāhī (11) raḡmet senden şeyḥ eyitdi raḡmet saña ne aşşı kılasın (12) kūrāna baḡıl görgil ki ḥaḡḡ te'ālā ne buyurur *إِنَّ رَحْمَتَ اللَّهِ* (13) *قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ* ya'nī allāḡ te'ālānün raḡmeti eyülere yaḡındur (14) 'āşīlere dèmedi andan ḥalīfe bir kez iḡledi uşşı gitdi (15) şeyḥ daḡı çıkdı gitdi biraz zamāndan sonra ḥalīfenün (16) uşşı geldi gözin açdı gördi şeyḥ yok kanı şeyḥ dèdi (17) eyitdiler şeyḥ gitdi ḥalīfe buyurdı bir kāḡıda biḡ kızıl

[225a]

(01) koydılar bir ḡādime vèrdiler var bu altunı şeyḡe vèr bize du'ā (02) kılsun dèdi ḡādim altunı aldı şeyḡe iletđi şeyḡ kabūl (03) ètmedi bir biti yazdı ol kāḡıdlu altun içine koydı (04) girü vèrdi ḡādim altunı ḥalīfe getürdi altunı açdılar (05) gördiler içinde bir biti var ḥalīfe aldı ol biti okudı gördi (06) yazmış ki ey dünyāya aldanmış ḥalīfe bu māl girü saña lāyıkđur (07) seni ṡamulık kılduḡı yètmedi mi ki beni daḡı ṡamulık kılmak istersin

(08) dēdi ḥalīfe aḡladı biraz daḡı ḥasta oldu andan dūnyādan naḡıl (09) ētdi maʿnī oldur ki bu dūnyā eyileriyle ḡāʾimdūr yoḡsa ḥaḡḡ (10) teʿālā bir demde yıḡaydı bunun meṣeli aḡa beṡzer ki ḡaçan iki (11) kiṣi dūḡūr yavuḡ olsalar vēriṣseler alıṣsalar gelin güyegü (12) girdege girseler daḡı ol sāʿat ikisi ölseler neʿüzübiʾl-lāhi (13) ikisinün daḡı atası anası ol girdege gelürler bu ev bize (14) tā oldu mübārekoldı dērler ol evi yıḡarlar imdi ḥaḡḡ teʿālā (15) daḡı bu dūnyāyı eyüler sebebiyle dutubdurur yoḡsa neʿüzübiʾl-lāhi (16) eyüler dūnyādan gidicek bu dūnyāyı yıḡa müʾminlersüz bu dūnyā baḡa (17) gerekmez dēye ḡikāyet ḡaberde gelmiṣdür kim zamān-ı evāyilde

[225b]

(01) bir kiṣi varıdıkim aḡa aḡmed-i cōmerd dērlerdi ve hem baʿzılar aḡa peyḡamberdür (02) dērlerdi ve anuḡ üç yüz altmıṣ yıl ʿōmri olmiṣdı (03) eydürler kim cercis peyḡamberden ṣoḡra ol geldi (04) dērler on sekiz kıızı ve bir ʿavratı varıdı adı esefā idi (05) kendüyle yigirmi kiṣi idi yoḡsuldı her gün balıḡ avlardı (06) günde iki balıḡ dutardı ne ḡadar kim cehd ēdüb ḡoḡ olsa (07) andan artuḡ dutmazdı ol iki balıḡı ṣehre getürürdi birisin (08) ṣatardı kıızları başına ṣadaḡa ḡılurdi ve birisin daḡı üç (09) aḡceye ṣatardı bir aḡcesin ete etmege vērürdi ol yigirmi bēṣ (10) kiṣi yēyüb artururlardı bir aḡcesin panbuḡa vērürdi (11) ol on sekiz kıızları ol panbuḡı igirürlerdi cümlesi ṡon (12) ēylenürlerdi bir aḡcesin yaḡa vērürdi yarusın kendü (13) cerāḡına ḡoyub yaḡardı ve yarusın mescid cerāḡına vērürdi (14) her gün iṣi böyle idi gündüz oruc dutardı gece (15) namāz ḡılur idi bir gün cebrāʾīl geldi uyḡusından uyardı (16) ne yatarsın ṡur ṡāʿat ḡıl dēdi durdı ṡāʿat ḡıldı (17) yine yatdı cebrāʾīl geldi ṡur ṡāʿat ḡıl dēdi yine

[226a]

(01) durdı ṡāʿat ḡıldı yine uyudı yine cebrāʾīl geldi yine (02) uyardı ṡur ṡāʿat ḡıl dēdi bu aḡmed-i cōmerd cebrāʾīli bilmedi (03) ērte oldu namāz ḡıldı görđi bir yēḡit durur aḡmed-

i cömerd eydür (04) yâ yêgit ne kişisin kim beni ağırlamadun benim peygamberliğuma
hürmet (05) kılmadun beni bu dün içinde uyardun cebrâ'îl eyitdi yâ aḥmed-i (06) cömerd
ne yatarsın kim allāh te'ālā saña hışm kıldı (07) üç yüz altmış yıllık tã'atunı hebā'en
menşür kıldı uçmak (08) kapusın senden ötürü bağladı tamu kapusın seniñçün açıvèrdi
(09) dèdi andan aḥmed-i cömerd çağırdı feryād kıldı taş alub başın (10) dögerdi cebrâ'îl
daḥı bile ağladı gözlerinden yaşı yağmur gibi (11) yağardı andan cebrâ'îl ḥazrete vardı
eyitdi ilāhî ol (12) ne suc işledikim kendüz ta'āmın yèmedi dün uykusın (13) uyumadı
fã'idesüz yere söz söylemedi bunun günāhı (14) ne idikim üç yüz altmış yıllık tã'atın
hebā'en menşür èyledün (15) ilāhî işbu ne ḥikmetdür dèdi hem zāhid daḥı günāhını
bilmedi (16) ḥaḳḳ te'ālādan nidā geldi eyitdi yâ cebrâ'îl seni mīkā'ilile ibrahīm (17)
ḥalīle vèrdibidüm sen kanadıñla taş getürdün mīkā'il

[226b]

(01) buyurduḡı yerde degülün ibrahīm anı yaptı ev èyledi ne güneş (02) issisinden
gönleki yaptı ve ne şovukdan şaḡınmaḡiçün ev yapdurdum (03) illā benim evimdür
dèdüm her kim aña varsa ziyāret kılsa anı yarlıgam (04) tamudan kırtaram dèdüm ol
aḥmed-i cömerd üç yüz altmış yaşında (05) benüm evime gelmedi ziyāret kılmadı cümle
tã'atın yok kıldum dèdi (06) cebrâ'îl bu ḥaberi aḥmed-i cömerde eydivèrdi bu kez aḥmed-
i cömerd (07) mekkeye 'azm èyledi kızları esenledi ağlaşdılar gitdi anda baḡdāda (08)
geldi baḡdād kapusunda iki kimse oynar gibi oldılar aḥmed-i cömerd gelür (09) dèyüb
birbiriyle söyleşdiler aḥmed-i cömerd eyitdi ey dirīḡā bunda daḥı (10) beni bildiler bu
şehrın ta'āmı baña ḥarām oldu dèdi ol oḡlancıklar (11) sègirdişü şehre vardılar uş aḥmed-
i cömerd geldi dèdiler ol (12) oḡlanların birisi cebrâ'îl ve birisi mīkā'il idi pes aḥmed-i
cömerd (13) ol şehirden kaçdı gitdi bir yazıya èrdi gördi bir toḡan (14) gögercini kova
kova kendüye getürdi gögercin (15) feryād èyledi yâ aḥmed-i cömerd dèdi aḥmed-i

cömerd gögercini (16) toğandan depeledi toğan kabül kılmağı eyitdikim bunca gündür
(17) acın sen ne cömerdsin ki baña zulm edersin dedi

[227a]

(01) aħmed-i cömerd eyitdi imdi benden ne dilersin toğan eydür iki (02) gözün dilerin
aħmed-i cömerd bıçaķıla iki gözün oydu toğana (03) verdi gözsiz oldu ol beriyyede kıldı
ol gözi toğan (04) yemedi oynardı aħmed-i cömerd kulaķ urub diñlerdi bir sâ'atden (05)
şonra ol toğan uçdı omuzına kondı gögercin (06) daħı bir omuzına kondı eyitdiler yâ
aħmed-i cömerd yüzün (07) yerü dut dediler kanadlarıyla şıgadılar iki gözi bayağıdan
yeg (08) oldu ol kuşların biri cebrâ'ıl ve biri mîkâ'ildi eyitdiler (09) biz seni şınarduk
allâhu te'âlâ seni yarlıgadı ve 'amelün kabül kıldı (10) dediler andan aħmed-i cömerd
mekkeye vardı tavâf kıldı ve murâdı (11) allâhu te'âlâ celle celâluhu dostlarıyla böyle
kılır hikâyet (12) haberde gelmişdür kim 'abdu'r-raħmân-ı belhî derler rahmetu'l-lâhi
'aleyh bir kişi (13) varıdı bir yıl hicâza varmışdı bir gün bāyezîd-i bestâmî (14) 'arafâtda
yürüridi baķdı bunca tümen biñ ħalâyıķlar gördi (15) yürüdi cümlesi baş açuķ ve
yalınayaķ olub zârılıķlar (16) kılurlar bāyezîd-i bestâmî eyitdi ilâhî bu miskîn bî-çâreler
açlık (17) ve susuzlık birle senün evüne geldiler 'aceb yarlıgandılar mı dedi

[227b]

(01) andan ħaķķ te'âlâdan nidâ geldi yâ bāyezîd bu ħalâyıķların ħaccları (02) geçmedi
daħı şöyle mevķūfdur 'abdu'r-raħmândan ötürü yarlıganmadı (03) bāyezîd-i bestâmî
eyitdi ilâhî 'abdu'r-raħmân kimdür bârî te'âlâ eyitdi (04) var şor kimdür dedi vardı şordı
eyitdiler kim pâdişâhdur hem (05) cömerddür dediler öksüz oğlanları ve tul 'avratları
hoş dutar (06) dediler ve hem 'âlim kişidür bāyezîd-i bestâmî şora şora vardı (07)
çadırla erdi ve içeri girdi gördi ki kulları çevreden tapusunda (08) tırmışlardı anun aķ
şakalı varıdı önüne rahle üzerine (09) muşafı komuş kurân okur idi bāyezîd-i bestâmî

gelüb selām kıldı (10) ol pādişāh daḥı selāmını aldı bāyezīd-i beştāmī eyitdi yā ‘abdu’r-rahmān (11) yā bī-çāre miskīn ne kıatı günāh kılduḡ kim allāhu te‘ālā senden ötürü (12) bunca biḡ ḥacīlaruḡ ḥaccın mevķūf kıldı ‘abdu’r-rahmān eyitdi (13) ey bāyezīd hīç bilmezın ne günāh kılmışam illā bu kıadar vardur kim (14) atam anam benden hoşnūd degildür pes bāyezīde yalvardı (15) eyitdi kerem èyle bizüm aramuza gırgıl şefā‘at èylegil dèdi pes (16) bāyezīd tırdı ‘abdu’r-rahmānuḡ atasına vardı atası baķdı (17) bāyezīdi gördi yügürü geldi bāyezīduḡ elin öpdı

[228a]

(01) ol daḥı pādişāhdı oturdılar öḡine ta‘ām getürdiler bāyezīd-ibestāmī (02) yèmedi eyitdi yā ‘abdu’r-rahmān atası murād u maķşūdum (03) baḡa vèrgil andan ta‘āmuḡ yèyem dèdi eyitdi cānum daḥı saḡa (04) fedā olsun dèdi illā ki oḡlum ‘abdu’r-rahmān dilemegil kıabül kıılası (05) degüliḡ dèdi bāyezīd bu cevābı ‘abdu’r-rahmāna dèdi ve eyitdi ki (06) ne kıadar yalvardumsa çāre olmadı andan ‘abdu’r-rahmān kıullarına (07) buyurđı eyitdi ki benüm sözüüm tıtarısaḡuz mālımdan āzād olasız (08) daḥı size māl vèrem murārca ve daḥı kıaḡı kıaravaşı dilerseḡüz (09) anı vèrem tek benüm emrümi tıtuḡ dèdi eyitdiler ne buyurırsun (10) eyitdikim gelüḡ benüm iki elümi ve iki ayaḡımı kesüḡ ve beni bir deve (11) üstünde berkidüḡ ve biriḡüz ol deveyi yèdüḡüz daḥı kıanlu (12) elümüle yüzüme uruḡ atam anam kııtına iledüḡ dèdi her nekim (13) buyurđıysa èyle èylediler deveye bindürdiler atası anası çadırına (14) getürdiler atasunuḡ bir kıaravaşı varıdı gördikim ‘abdu’r-rahmān (15) gelür ol nāzük yüzi ve aķ saķalı kıızıl kıana bulaşmış ol (16) nāzük ellerin ve ayaķların kesmişler feryād kıılur çağırur ‘abdu’r-rahmānuḡ (17) bir kıarındaşı varıdı ol daḥı görüb çağırdı ve eyitdi yā baba

[228b]

(01) görseñ kim qarındaşum ‘abdu’r-raḥmān kendüzine güc edüb neler (02) kılmış atası çıkdı gördi ‘abdu’r-raḥmān kızıl kana bulanmış yumrulanu (03) yumrulanu geldi atasının ayağına düşdi ve eyitdi ki (04) ey gözüm nūrı babam benim günāhımı bağışla yarın kıyāmet gününde (05) kāfirler ile tāmuya girmeyem işbu ḥālile olunca yürüyem tek lutf eyle (06) ben kimine yüzi kara günāhkār oğluna ḥelāl eyle dēdi daḥı (07) katı katı rikḳat edüb aḡladı bāyezīd-i beštāmī ḥāzır geldi (08) ve daḥı nice ḳutublar evliyālar geldiler dilek eylediler atası (09) miskīnün özi göyündi daḥı katı aḡladı oğlunun yüzini (10) gözini öpdı ve daḥı aḳ şaḳalını oğlunun kızıl kanına bulaşdırdı (11) andaḡılar cümlesi eyitdi oğlunun suçunu bağışladum bāyezīd-ibestāmī (12) ol kesilmiş eli ayağı girü yérine ḳodı atası du‘ā (13) kıldı yā bāyezīd-i beštāmī āmīn dēdiler ol sā‘at eli ayağı (14) bayağı gibi oldı allāh te‘ālā ḳudretiyle andan ḥātıfden geldi āvāz geldi (15) eyitdi zihī ne baḡtlu ol kişikim atası du‘ā kıla bāyezīd-i beštāmī (16) gibi kişi āmīn dēye dēdi imdi müsliḡmānlar her kim atasın (17) ve anasın rāzī ve ḥoşnūd kılmasa anuñ farīzası ve taṭavvu‘ı dürüst

[229a]

(01) degildür va’l-lāhu ā‘lem ḥikāyet ḡaberde şöyle gelmişdür kim ilerü zamānda (02) bir kişi varıdı aḡa ebū bekir varrāḳ dērlerdi dūnyādan sefer (03) kıldı bir oḡlancuğı varıdı ‘avratına vaşıyyet kıldı eyitdi (04) medrese yolından ayruḳ yol bildürmegil ve ḳurāndan ḡayrı (05) kelecı bildürmegil eger bu vaşıyyetüm saḳlamazsa yarın saḡa da‘vacı (06) olam dēdi ‘avrat daḥı ol vaşıyyet saḳladı dımişk şehrinde anı (07) mu‘allime vērđi bir laṭīf ‘ālim oldı ve hem görklü oḡlan (08) oldı bir gün eydür yā şerīfe veyā kerīme veyā raḡīme ana ben (09) baḡdāda varurın anası rāzī olmadı bunda oḡuḡıl dēdi oḡlan (10) anası sözün dutmadı ve eyitdi ‘ilim ḡarblıḡda oḡunur dēdi (11) pes anasından uḡurlayın gitdi anası duyđı feryād kıldı (12) istedi bu bulımadı baḡdād yolına vardı eyitdi ilāhī

oğlumı (13) sekitgil girü gelsün dēdi ve hem gelün kâfileye şordı (14) anlar daḡı eyitdiler
biz baġdād şehrinden çıkariken ol şehre girdi (15) anası bunı işidüb girü döndi göḡli
melül bu melâletile (16) yavuz du‘ā kıldı pes oġlan şehre érdi kapuda bir maḡāmda (17)
ḡarār édüb yatdı ol gece uğrılar gelüb ḡalīfenün ḡazīnesin

[229b]

(01) delmişler bī-ḡisāb māl almışlar ér ne oldı oldı ḡalīfe buyurdı (02) ne ḡadar kim
baġdād şehrinde ḡarīb ve pāyendānsuz varısa getürün (03) dēdiyidi istediler pāyendānsuz
ol oġlanı buldılar ve dutdılar (04) boynına ip taḡub elin ardına baġlayub ḡalīfe iletdiler
ḡalīfe (05) şordı ḡatı mālum ne ḡadar kişı idiñüz dēdi oġlan eyitdi (06) va’l-lāhi yā
ḡalīfetü’z-zamān medrese yolından artuḡ bir yol bilmezin (07) ve ‘ilimden ayruḡ kelecı
bilmezin dēdi ḡalīfe eyitdi iletüñ bunı (08) öldürün meydāna iletdiler elin ayaġın kesdiler
meydānda (09) bıraḡdılar oġlan eyitdi ata ana sözün şıyan böyle olur (10) dēdi üç ay
anda aç ve şusuz yatdı her kim gelüb aña (11) ta‘ām veyāḡūd şu vērse anuñ daḡı elin ve
ayaġın keserlerdi (12) bu daḡı anuñ enbāzīdür dērlerdi baġdād şehrinde bir şeyḡ (13) var
idi adına şeyḡ manşūr dērlerdi bir gece server-i enbiyā-yı (14) ‘aleyhi’s-selām seyrinde
gördi aña eyitdi kim yā manşūr varġıl ol (15) maġşüb oġlanuñ ne ḡāceti varısa revā kılgıl
dēdi pes çün (16) érte oldı şeyḡ manşūr meydāna geldi eyitdi yā oġlan (17) ne ḡacetün
vardur oġlan eyitdi yā manşūr beni uğurlaġıl

[230a]

(01) bundan dımışġa iletil elüm ayaġım gitdi bārī ġmānsız gitmeyem (02) varayım
anamdan ġünāhım dileyeyim dērdi andan şonra manşūr (03) anı uğurladı dımışġa getürdi
oġlan eyitdi yā manşūr (04) beni gece iletil ki étmesünler kim ‘ilim öğrenmege
varmamış (05) uğurlık éylemege varmış dēyeler manşūr anı dēdüġi gibi gece (06) getürdi
evleri önüne ḡodı oġlan taşradan çağırdı kapuyı (07) açıl dēdi anası ol ḡâlde ḡoz oġul

dëyü zārılıklar édüb (08) ağlayu yürürdi nāgāh taşradan bir işitdi āvāz işitdi içerüden eyitdi (09) kapu kaçan kimdür ki göyünüpdururam oğlancığım hasretinden (10) dëdi bu āyeti āvāzıla çağırdı okudı ki وَقَدِمْنَا إِلَى مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ (11) andan anası kapuyı açdı eyitdi içerü gir oğlan (12) eyitdi ayağım yok nice girem anası eyitdi elüni berü şun oğlan (13) eyitdi elüm yok ne şunayım anası ol çağıran oğlu idüğini bildi (14) feryād ëtdi hattā ki uşşı gitdi kaçankim uşşı geldi eyitdi ilāhī (15) oğlumu sekitgil dëdüm böyle mi kılduñ hātifden āvāz geldi eydür her (16) kim atasına anasına ‘āşī olsa biz anı dünyāda böyle kıluruz (17) imdi ey mü’mînler ata ana hāqqını yavlağ beklen hikāyet

[230b]

(01) ebū ‘imrān vāsītī eydür bir vakit ‘avratumla gemiye girdim nāgāh bir muhālif (02) rūzigār çıkdı korkuyıla giderken gemümüz uvandı ben yalunuz ‘avratımla (03) bir tahta üstünde kaldım ol hālde ‘avratım deniz içinde oğlan toğurdu (04) eyitdi ki şusızlıktan gāyet buñaldım dëdi ben eyitdim işbu hālde (05) benden şu mı dilersin dëdüm bu sözde inen bakdım gördüm havāda bir ër (06) oturmuş öninde kızıl altun zincirle yakutdan bir bardağ aşılımış (07) andan ol bardağ benim depem üzerine indürdi eyitdi algıl ve içgil (08) ben dağı aldım içdüm ‘avratuma dağı içürdim mişkden kokuşarak (09) idi ve baldan tatlırak ve kardan şoğırak idi **hazā tefsīrū’l-ḥamdu’l-lāh** (10) **ya’nī tefsīr fātiḥatü’l-kitābi bismi’l-lāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm** (11) اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ şükür ol allāha kim kullarına vërdügi ni‘metlerinün sağışı (12) yok yërde gökde yaratdığı ‘acāyibün gāyeti yok رَبِّ الْعَالَمِينَ (13) ‘ālemleri rahmetile besleyici ve bākī koyucudur مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ (14) soru hisāb gününde olacak işlerün hākimi ve pādişāhı اِلٰيكَ (15) نَعْبُدُ biz ‘ibādetimizi ve kulluğumuzı saña ancak saña ëderiz senden (16) artuğa ëtmeziz وَ اِلٰيكَ نَسْتَعِيْنُ mecmū’ı işlërmüzde senden isteriz (17) senden artuğdan istemeziz الصِّرَاطِ الْهُدٰى kulağuzla beni ërişdür

[231a]

(01) صِرَاطَ الَّذِينَ توğrı yola ya'nî 'ibâdet ki kullarunı tamâm yêrine getürmege (02) sol kimesneler yolına kim انْزَعَمْتَ عَلَيْهِمْ anlarun üzerine (03) en'amlar eyledün ve islâm ve 'ibâdet etmek ni'metin ve devletin rûzî (04) kıldun غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ anlara hışm olmadı saña 'aşî olmadıgiçün (05) وَلَا الضَّالِّينَ dağı anlarun azub islâm yolından çıkmış olmadı (06) مَنِ /kabûl êt bu bizüm du'âlarumuzu bundan şonra âyete'l-kürsî (07) tefsîrin bildürelüm الْحَيُّ tağrı te'âlâ هُوَ إِلَّا هُوَ ibâdet êtmege (08) lâyıķ kimse yokdur illâ allâhu te'âlâdur diridür mecmû'ı dirilerün (09) dirligi cânı andan المقيوم mecmû'ı yaradılmışlar beķası tedbîri aņladır (10) ya'nî mecmû'ı yaradılmışun vücudı andandır bâķî qalmaklığına sebeb (11) anun vücudıdur mutaşavvar oldur وَلَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ dağı anı (12) uyķudan öñdin olan süstluk dağı dutmaz لَّهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي السُّبُحِ dağı aņa maķşûşdur yeri gögi yaratmak dağı yerle gök (14) içindeki yaratmak êtmek anları مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ (15) kimdür ol kimse ki êder şefâ'at êder kıyâmetde haķķ te'âlâ destürsüz (16) ya'nî haķķ te'âlâ ol 'azametile dağı ol heybetledür kim hîç kimesne (17) ol destür vermeyince haķķ te'âlâdan kimse içün şefâ'at

[231b]

(01) بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ (02) يَغْلَمُ مَا تَبَيَّنَ أَنْبِيَاهُمْ وَمَا خَلَقَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ allâh te'âlâ bildügi nesnelerden hîç nesne kimsenün (03) bildisi ihâta êtmez illâ haķķ te'âlâ bildürmek istedügi nesne (04) bilürler ancak وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ allâh te'âlânun (05) 'arşından aşığa yaratduğı gögi kim aņa kürsî dërler anun gibi (06) büyükdür kim mecmû'ı yedi ķat gögi tolanub içine alupdur وَلَا (07) يُؤْدُهُ حِفْظُهُمَا allâh te'âlâ üzerine ağır ve ķolaysuz degildür (08) biri gögi dağı yer gök içindekileri şaķlamak işlerini tedbîr êtmek وَهُوَ (09) الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ allâh te'âlâ anun gibi yücedür kim aņa benzer hîç dağı anun (10) gibi heybet issi yokdur anun 'azametine göre mecmû'ı nesne hürdür (11)

bundan sonra subhāneke ma'nîsin bildirelim سُبْحَانَكَ arılam (12) saña lâayık olmayan işlerden اللَّهُمَّ ey pādîşāhım وَبِحَمْدِكَ daḥı (13) ögerim ben seni pādîşāh mecmû'ı saña lâayık daḥı olan ögmezler (14) birle اِسْمُكَ daḥı senün aduñçündür وَتَعَالَى جَدُّكَ (15) daḥı bahtuñ ve 'azametün yücedür anuñ yüceligine kimsenün 'aklı (16) erişmez وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ senden ğayrı tapmağa ve 'ibādet étmege lâayık (17) kimse yokdur bundan sonra هُنَّ hün daḥı tesbîhlerün ma'nîleri

[232a]

(01) bildürelim اَعُوذُ şıgınuram allāh te'ālāya بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ (02) ya'nî şıgınuram şeytāndankim la'net taşıyla kovılmışdur ekber allāhu ekber (03) allāh te'ālā uludur andan artuḡ kimse anuñ ululığı taşavvur édebilmez (04) سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ arılam benim ulu pādîşāhımı zātına lâayık (05) olmayan nesnelerden سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَ işidür ḥaḡḡ te'ālā aña ḥamd (06) édenleri ya'nî ḥamdını zāyi' étmez çok dürlü şevāb vèrür رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ (07) ey bizüm pādîşāhımız mecmû'ı ögmeklik saña maḡşüşdur lâayıkdur (08) سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى arılam benüm yüce pādîşāhımı anuñ zātına lâayık (09) olmayan nesnelerden التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ dürlü dürlü ögmeler şenālar ve ta'zīmler (10) dilile allāh te'ālāya maḡşüşdur وَالصَّلَاةُ dürlü dürlü 'ibādetkim (11) bundan ve gönülden şadır olur ḥaḡḡ te'ālā ḥazretine maḡşüşdur (12) ve't-tayyibāt dürlü 'ibādetler kim māl vèrmekle olur allāh te'ālā (13) içündür اَللّٰهُمَّ عَلَيْكَ اَنْبِيََا النَّبِيِّ zıyān degürür nesnelerden (14) içündür اَللّٰهُمَّ عَلَيْكَ اَنْبِيََا النَّبِيِّ zıyān ve degürür nesnelerden (15) emîn olmak dünyāda āḫiretde senün üzerünge olsun ey peygamber (16) وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ daḥı senün allāhu te'ālānuñ ya'nî fā'ide éder nesneleri (17) erişdürmegi ziyāde éder nesneleri men' étmemegi senün üzerüne olsun (18) daḥı allāh te'ālānuñ berekātı ya'nî ḥayrı çok erişmekligi

[232b]

(01) seni arturub ve bākī kōmaklığı senün üzerine olsun peygamber mi'rāçda (02) hāḳḳ te'ālāyı ögdi *تَعَالَى اللَّهُ وَالطَّيِّبَاتُ* dēdi hāḳḳ (03) te'ālā daḥı anuñ muḳābelesinde *وَرَحْمَةُ اللَّهِ* (04) *السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ* dēdi *وَبَرَكَاتُهُ* taḥiyyāt muḳābelesindedür *اللَّهُ* (05) şalavāt muḳābelesindedür bundan sonra peygamberimiz ümmeti hāḳḳında (06) 'ināyeti ve şefā'ati çok olduğıçün *اللَّهُ* (07) *الصَّالِحِينَ* dēdi ya'nī dünyāda ve āḥiretde ziyān ērişdürür nesnelerden (08) emīn olmak bizüm üzerümüze olsun *أَشْهَدُ* (09) *أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ* daḥı tanıklık vērürüm ki bedrüstī muḥammed muştafā (10) hāḳḳ te'ālānuñ kılıdır da'vetiçün vērilmişdür peygamber (11) bundan sonra şalavāt ma'nīsın bildürelim *صَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ* ey (12) pādişāhım rahmet ēyle muḥammede muştafā üzerine dünyāda āḥiretde anı (13) mu'azzez ve mükerrrem kıl *وَالِ* (14) daḥı muştafānuñ ālī üzerine rahmet kıl ya'nī dünyāda ve āḥiretde anları daḥı *وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ* daḥı 'aziz kıl muḥammed ālī (15) oldur ki anuñ dēdügin duta *وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ* daḥı (16) ḥayruñı çok kıl muḥammed üzere daḥı muḥammedün ālī üzerine *وَارْحَمِ مُحَمَّدٌ* (17) *وَالِ* muḥammede rahmet kıl daḥı āline rahmet kıl allāhu te'ālānuñ

[233a]

(01) rahmeti budur kim dünyāda āḥiretde fā'ide ēder nesneleri ērişdüre (02) ziyānlu nesneleri men' ēder *وَرَحْمَتِ وَبَارِكْتَ* (03) nitekim ululuk ērişdürdük çok ḥayr ērişdürdük ziyān ēdenleri (04) men' ētdük fā'ide ēder nesneleri ērişdürdük *عَلَى إِبْرَاهِيمَ* (05) *وَعَلَى آلِ* (06) *إِنَّكَ حَمِيدٌ* ibrahīm peygamber üzerine ve daḥı ilāhī üzerine *وَعَلَى آلِ* (07) bedrüstī bi'l-lāhi seḡ öğülmüşsin ululanmışsin ya'nī yērde ve gökde mecmū'ıyı yaradalmış kāl diliyle ve ḥāl diliyle (08) yērde ve gökde mecmū'ı yaradılmışı ögerler ulularlar yalnız biz (09) degülüz bundan sonra kunut du'āsınuñ ma'nāsın bildürelim *اللَّهُمَّ* (10) *إِنَّا نَسْتَعِينُكَ* ey bizüm pādişāhımız bedrüstī bizden senden yardım isteriz kulluğın (11) yērine getürmekde *وَنَسْتَعِينُكَ* daḥı senden toğrı yola maḳşūda (12) ērişmeklik isteriz *و*

dağı senden günāhlarumuzu (13) yarlıgātmağ isteriz وَ تَتُوبُ إِلَيْكَ dağı mecmū'ı günāhlarumuzu terk (14) édüb senünğ kulluğuna dönerüz وَ تَتَوَكَّلُ عَلَيْنِكَ dağı işlerimüzde (15) saña tevekkül ederüz işlerimüz tamām olmağlığın maqşūdumuz hāşıl (16) olmağın saña ışmarlarız وَ نُثْنِي عَلَيْكَ الْخَيْرَ كُلَّهُ dağı mecmū'ı (17) hayr şenālar ögmeler senünğ üzerine ederüz نَشْكُرُكَ وَلَا نَكْفُرُكَ

[233b]

(01) şükür ederiz güçümüz yētdüğü kadar senünğ dürlü ni'metlerünğ muqābelesine (02) kim bize faẓlıñdan ēriřdürdüñ küfrān-ı ni'met olmazız وَ نَخْلَعُ (03) وَ تَنْزِلُكَ مِنْ يَفْجُرُكَ ayruluruz terk ederiz şol kişidenkim senden ayrulur (04) senünğ kulluğın terk eder وَ نَعْبُدُ ey bizüm pādiřāhımız (05) saña kulluğ ederiz senden ayruğa ētmeziz وَ نَسْجُدُ saña (06) ta'ẓīm ederiz yüzümüzi yere koyub secde ederüz ayruğa ētmeziz (07) وَ إِلَيْنِكَ نَسْجُ عَدَاتِكَ (10) وَ نَخْشِي عَدَاتِكَ birle raḥmetünğ (09) نَرْجُو رَحْمَتَكَ umarız 'ibādet etmek birle raḥmetünğ dağı 'azābuñdan qorqarız günāhlarımıza naẓar ētmek birle (11) إِنَّ عَذَابَكَ بِالْكَافِرِ مُلْحِقٌ bedrüstī senünğ 'azābuñ kāfirlere ulaşıcıdur (12) ḥikāyet cuḥūdān-ı ḥaber (13) الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ أَمِيرًا (15) عَلَي سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَإِلَيْهِ أَجْمَعِينَ أَمَّا بَعْدُ بُوَقْفِيزُ وَقَفَهُ اللَّهُ (14) الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ الْإِثْمَانِ الْأَكْمَلَانِ (16) ḥüsn-i iltifātlarıyla şöyle i'tibār olundu ki istiḥrāc-ı mesā'il (17) ba'ẓı 'ulūm-ı muḥtařarāta qādirdür aña binā édüb işbu risāle-i şerīfe

[234a]

(01) esvile-yi yahūdī ḥayberdür ḥazret-i ser-çeşme-i vilāyet imām murtaẓā 'aleyhi (02) raẓiya'l-lāhu 'anh tercüme olmasına işāret olundu bu faķīr dağı bi-qadirü'l-vüs'i (03) tercüme édüb qaleme getürdi bu ümīze ki naẓar eden 'azīzler ḥayr-ı (04) du'adan yād edeler ki şu'ar إِنَّ أَتَانَا تَدُلُّ عَلَيْنَا فَأَنْزِرُوا بَعْدَنَا إِلَى الْآثَارِ (05) 'utbe bin 'āmīr raẓiya'l-lāhu eydür

bir gün hayber yahūdīlerinden on (06) yahūdī ‘ömer ibn-i el-ḥaṭṭāba rażiya’l-lāhu ‘anhu geldiler eyitdiler yā ‘ömer saña (07) geldük bir nice mes’ele şoraruz hayvānlar dilinden ve şüretleri mesh (08) olanlardan ki kaç kimesnelerdür ve ne günāhdan ötürü mesh oldılar eger (09) cevāb vērürsen bilevüz ki siz ḥaḳḳ üzerinesiz eger cevāb vërmezsen (10) bilesin ki biz ḥaḳḳ üzereneyüz ḥaẓreti ‘ömer rażiya’l-lāhu ‘anhu tefetṭün édüb (11) mübārek barmağıyla cābir ibn-i ‘abdu’l-lāha işāret édüb kum üzerine (12) bir sātır yazdı ki yā cābir tiz ḥareme var ‘alī ibn-i ebi ṭālibi rażiya’l-lāhu (13) eyit ki yahūdīlere cevāb vër ki ben bunlara cevāb vërmege ḳādir degilem (14) resūl ‘aleyhi’s-selām anuḡ ḥaḳḳında buyurubdurur ana أَنَا مَدِينَةُ الْعِلْمِ وَ عَلِيٌّ (15) hemān cābir rażiya’l-lāhu bāb-ı ravzada ḥaẓret-i ‘alī rażiya’l-lāhu ‘anhu (16) varub ḥaber ètdi gelüb yahūdīleri ḥaẓreti ‘ömer rażiya’l-lāhu ‘anhu (17) ḥuẓūrında bulıcaḳ eyitdi yā ‘ömer ‘ulemā-yı benī isrā’îlünḡ bunda ne ḥācetleri

[234b]

(01) var yahūdīler eyitdiler yā ‘alī biz bir ḥaber şoraruz göklerden (02) ve ne ola kim göklerden büyük ola ve daḡı ḥaber şoraruz yerlerden ve ne (03) ola kim gēḡ ola ve ḥaber şoraruz oddan ne ola kim yaḳıcı ola oddan (04) ḥaber şoraruz yelden ve ne ola kim tiz ola yelden ve ḥaber şoraruz (05) denizden ve ne ola kim bay ola denizden ve ḥaber şorarvuz taşdan ve ne (06) ola kim ḳatı ola taşdan ve ḥaber şol nesnedenkim biz aḡa baḳaruz allāh baḳmaz (07) ve daḡı şol nesnedenkim allāhuḡdur ve şol nesnedenkim bizümdür ve şol nesnedenkim (08) bizüm ve hem allāhuḡdur ve daḡı yā ‘alī ḥaber vërün bize at ḳışnedüğinden (09) ne dèmekdür ve şıḡır böğürmek ne dèmekdür ve ḥimār aḡırduḡı ne dèmekdür (10) ve ḳarḳa çaḡırduḡı ne dèmekdür ve daḡı kelb ürdüḡi ne dèmekdür (11) dilkü uluduḡı ne dèmekdür ve ḡarḡa çaḡırduḡı ne dèmekdür ve göḡercin (12) ötdüḡi ne dèmekdür ve daḡı od yalıḡı āvāzesi ne dèmekdür ve daḡı yel (13) furulduḡı

ve űu çağıldısı ne demekdür ve kurbaga āvāzesi ne demekdür (14) ve hūdhūd ve dürrāc ve oyğar ve serce ve būlbūl ötmesi ne demekdür (15) ve ĥoros dün bucuğında feryād ötmesi ne demekdür ve dağı yer nicedür gök (16) nicedür ve ay nicedür ve güneş nicedür ve muĥammed hāşimīnūğ ‘aleyhi’s-selām kaç adı (17) vardur ve kūrāna furkān demege sebep nedür ve dağı allāh te‘ālā meşğ etdüğü

[235a]

(01) kimesneler kaç kimesnelerdür ve ne günāhdan ötürü meşğ oldılar yā ‘alī eger bu (02) su‘āle cevāb vēresiz biz ikrār ederüz ki siz ĥaĥķ üzerinesiz ve illā cevāb (03) vērmezseñüz ikrār edün ki biz ĥaĥķ üzereneyüz andan ‘alī kerrema’l-lāhu veche (04) eyitdi yā yehūd her nekim müşküldür siz su‘āl edün allāhu te‘ālā bağı genez (05) edübdür size cevāb edeyin lā ĥavle velā kuvvete illā bi’l-lāhi’l-‘aliyyi’l-‘azīm dēyüb (06) eyitdi yā yehūd olki göklerden büyük ola ādem oğlanlarına bühtāndür (07) ve ol ki yerlerden gēğ ola ĥaĥķ sözdür ve ol ki oddan issidür (08) ĥırşdur ya‘nī māl cem ‘etmege ĥarīş olanuğ göğlidür ol ki yelden (09) tiz ola mazlūmuğ du‘āsıdur ve ol ki denizden ġanīdür kânā‘at (10) ehlinuğ göğlidür ve ol taşdan katı ola münāfıķıñ göğlidür (11) ve ol ki sen ağı baķasın göresin allāh ağı baķmaya münāfıķıñ ve kāfiruğ (12) yüzidür ve olki allāh göre seğ göremeyesin cāndur ve olkim senuğle (13) allāhuğdur du‘āyıla icābetdür ĥayvānātuğ āvāzların űorarsıñuz at (14) kişneyicek eydür allāhum ey benüm allāhım e‘izzi’l-müslimīn seğ ‘azīz ēyle müslimānları (15) ve vaĥzuli’l-kāfirīn seğ nuzret vērme ve yaķın olma kāfirlere ve deve (16) böğüricek eydür ‘acebti ben ‘aciblerim lemin ‘adima’l-ķuvt űol (17) kimse içün azuğı tükene يَسْتَطِيعُ السُّكُوتُ ne ĥāliyle tākāt

[235b]

(01) getürür tamāmağı űığır bağırıcaķ eydür yā ġāfil ey ġāfil ente ‘anķalīlin (02) seğ az zamānda rāĥelün göçgüncisin ve űığır bağırıcaķ ve ĥimār ağırıcaķ (03) eydür allāhümme

ey benüm allāhım la‘ini’l-mükāsibi sen la‘net ét kesb édenlere (04) ve koyun meleyicek eydür yā mevtü ey ölüm mā efcauke ne ‘aceb acıdıcsın (05) seņ yā mevt ey ölüm mā eşna‘üke ne ‘aceb rüsvāy nesnesin (06) seņ yā mevt ey ölüm amā aķte‘üke ne ‘aceb ayırcısın seņ (07) yā nefis ey nefis mā aġfaluke ne ‘aceb ġāfilsin seņ ve ve kelb eydür (08) allāhümme ey allāhım innī taĥķīķ ben maĥrüm maĥrümüm ve ente’r-raĥīm (09) seņ raĥımsıñ fārĥam seņ esirge men yerĥamenī şol kimseyi beni (10) esirgeye dilkü eydür yā kāsime’l-erzāk ey taķşım édici rızıkları (11) ekfinī kifāyet éder baņa mā kessemteļi şol nesneyi ki taķşım éyledük (12) benim içün ve kedi türiden bir āyet vardur anı oķur ve arşlan (13) eydür yā menĥaza‘etleĥü yā şol kimse kim tevāzu ‘eyler anuñiçün (14) eş-şalāb berk taşlar sallitnī beni musallaķ éyle ya’nī beni ĥavāle éyle ‘alāmen ‘aşıke (15) şol kimesnenün üzerine kim saņa ‘āşī oldı fi’t-tūri ve’z-zulām (16) aydınlıkda ve karanlıkda ve kerkes eydür ‘iş māşe’te diril ey ādem (17) oġlanı diledüğün ģadar feinneketaĥķīķ seņ meytük seņ ölürsin

[236a]

(01) ve ecma‘ seņ cem‘ éyle mā şı’tē şol nesneyi ki feinneke taĥķīķ sen (02) tārikuhu anı terk édicisin ve ĥabbib sev maşı’tē şol nesneyi ki (03) feinneke taĥķīķ seņ mufāriķuhu andan ayrulıcısın ve a‘mel işleseñ (04) mā şı’tē diledüğün ģadar feinnehu taĥķīķ seņ mulākīhi aņa ulaşıcsıñ (05) ve ġarġa eydür ma‘şere’l-umami ırāk olmaķda vardur ey ümmet-i muĥammed (06) aĥziru şaķınuġuz ĥulūli’n-niķamī ‘itāb olmaktan ve devlengeç eydür (07) fi’l-ba‘di mine’n-nā ĥalkdan üns yakınlık in ‘aķıla eger fikir éderse ādem (08) ve göġercin eydür şıla édüñ men ģaķa‘aküm kimesneyi ki size şıla étmeye (09) ve ā‘fv u ‘āfv édüñ zālemeküm size zūlm édeni va‘tu vērün men ĥarameküm (10) sizi maĥrüm édene ve kellimū söyleñ men hecereküm size söylemeyene tekūnu’l-cennete (11) tā kim ula cennet mā’vaküm turaġuġuz ve od eydür allāhümme ey allāhım (12) innī taĥķīķ ben

istec̄irü bike minnāri cehennem odundan ve yēl eydür allāhümme (13) ey benim allāhım innīmā' muratün ben emir olunmuşam sen beni yarlığa muṭī'tün (14) zīrā ki muṭī'im fāl'an seṇ la'net èyle men yesubbunī baṇa sögeni ve şu eydür (15) subḥānben tenzīh èderem menlā şol kimesneyi ki ya'lemu bilmez eḥādün bir kimse keyfe (16) necderuhüve ol illā hüve meger kendü ve ḳurbağa eydür subḥān ben tenzīh èderim (17) men yusibbuhu lehu şol kimesneyi ki tesbīḥ olunur lahu anuṇiḳün بِكَلِّ شَعْتِهِ وَلِسَانِ

[236b]

(01) diblerinde deṇizlerin daḫı tenzīh èderim şol kimseyi ki tesbīḥ olunur (02) anuṇiḳün her tuṭaḡıla her dilde hüdhüd eydür rabbi ḳadd zalemtü ey rabbi taḫḳīḳ (03) ben zūlm ètdüm nefsi nefsime faḡfirliseṇ beni yarlığa feinne hü lāyaḡfiru'z-zunube (04) yarlıgamaz kimse günāhları illa ente meger ki seṇ ve dürrāc eydür er-raḥmān (05) 'ale'l-'arş-ı istivā allāh-u te'ālā ve 'ale'l-mülki milkleri ihtivā ḳılmışdur ya'lemu (06) mā taḥte's-serā bilür şol nesneni ki yēr altındadır ve ḳumrı eydür (07) ḳarbe'l-ecelü yakın oldu ecel ve ḥābe'l-emelü ricā oluna ne yētişilmedi (08) ve haşel el-'amel ḥāşıl oldu hemān ve dönelsiyye eydür yā 'ālime'l-ḥafıyyāt (09) ey bilici gizlileri veyā kāşife'l-beliyyāt ey keşf èdici (10) belāları ecrinī beni ḥalāş èyle mine'l-helikāt helāk olıcak yerlerden (11) dönelsiyye 'arabistānda olur bir ḳuşdur ve toyḡar eydür allāhümme ey benim (12) allāhümme el'an seṇ la'net èyle mübgīza muḥammedin muḥammede buḡz èdene ve āli muḥammedin (13) ve muḥammedin evlādına ve serce eydür yā 'ālimi's-siri ve'n-necvā ey bilici gizlüyi (14) münācātı veyā kāşife'z-zuri ey açıcı zarara ve'l-belavā-yı sallitnī (15) beni ḥavāle èyle 'alī zeri' agnı üzerine şol kimsenün kim lāyu 'eddī (16) ḥaḳḳake ḥaḳḳaṇ yērine getürmez ya'nī emrün yērine getürmez ve bülbül eydür (17) izen kefānī baṇa yēter mine'd-dünyā'l-ḳalīlü dünyādan az nesne fa'le'd-dünyā'l-'ifāf

[237a]

(01) dünyā ehlinüñ üzerine lâzımdur harāmdan kaçmak ve horos eydür (02) subbuñun kuddusun êrdür begdür rabbü'l-melā'iketü meleklerüñ tanrısı (03) ve er-rūhu dañı rūñun rabbisidür ezkuru'l-lāhe zıkr èyle allāhı yā gāfil (04) ey gāfil ve tavuk eydür allāhümme ey benim allāhım ente'l-ḥakkı señ ḥakkısın (05) ve minke'l-ḥakk sendendir ve va'duke'l-ḥakku senüñ va'deñ ḥakkdur (06) ve qalle men ye mevtu azdur şol kimse kim ölür 'ale'l-ḥakkı ḥakk üzerine (07) ve yer eydür yā ibn-i ādem ey ādem oğlanı temşī yürürsin 'alī ezhārı (08) benim üzerimde şümme şonra tu'azzibü 'azāb olunursın fī-batnī benim karnımda (09) yā ibn-i ādem ey ādem oğlanı tā külli yersin señ eş-şehvāt gönlin diledi (10) fī-zahrinī benim üzerimde ve muḳirruke seniñ qarār edecek yerün fī-batnī (11) benim içirimde yā ibn-i ādem ey ādem oğlanı tezennüb külāh edersin 'alī zahrini (12) benim içirimde ve gök eydür allāhümme ey benim allāhım innī taḥkīk ben şāhadetü (13) āşikāre èyledim leke seniñiçün küllimen her kimse ki reaytü'l-yevme ben gördüm (14) bugün tahtī benim altımda ve deniz eydür ezzin señ izin vër ki baña yā rabbī (15) ey rabbim innī ağığa ğarḳ èyleyeyim küllemen her kimse ki 'aşāñ (16) saña 'āşī oldu ve dañı yā yehūd (17) muḥammed hāşimiden şorar

derkenar: benim üzerimde sümme şonra yā' kuluña yer seni e'd-dūd kırtlar fī-batnī

[237b]

(01) seküz on dürlü adı vardur muḥammed aḥmed ve beşir ve nezir ve vahid (02) ve sābit ve kāsım ve ḥaşir ve māḥī ve mübeyyaz ve dañı qurāna furqān anıñçün dēnildi ki (03) dükeli nesnenüñ arasını fark ètdi eyle dēyicek bu on yahūdiden (04) dördi tırıgeldi eyitdiler yā 'alī biz tanuqlıq vërürüz ki dīnünüz (05) ve kitābuñuz ve dañı peygamberlerünüz ḥakkdur ve her ne ki dērsiz ḥakkdır bākī (06) kalan yahūdiler eyitdiler ne iversiz şabır èyleñ dañı şoracağımız (07) var şoralım cevāb vërürse biz dañı imān getürelim dēdiler ve eyitdiler (08) yā 'alī bize ḥaber vër ādem oğlanlarından allāhu te'ālā

kaç tã'ifeyi hışım (09) édüb mesh étmişdür ve ne günāhdan ötürü mesh étmişdür 'alī raziya'l-lāhu 'anh (10) eyitdi yā yehūd allāhu te'ālā benī ādemden yigirmi tokuz tã'ifeyi (11) hışım édüb mesh édüpdür érden ve 'avratdan evvel mesh olan fīldür (12) hayvānāta cimā' étduğıün mesh oldu ve ayu bir muħannes eridi (13) kendü dişisin ğayrı erkekile ciftlendirürdi anuñıçün mesh oldu (14) ve tavşan bir 'avrat idi ğayizden ğusül étmedüğıün mesh oldu (15) ve 'akreb bir ér idi ğalkuñ ğaybetin söyledüğıün mesh oldu (16) ve keler benī selīmden bir érdi yol başardı yol başmak andan ğaldı (17) ol günāhdan ötürü mesh oldu ve ğinzir nařārāydan tokuz ér idi

[238a]

(01) mā'ide-i 'īsā yerlerdi ve inkār édüb ĩmān getürmezlerdi anuñıçün (02) mesh oldu ve maymūn elli kişiydi yehūddan sebt ğünü bayrām (03) édüb balış olmaşdan öngülik ederlerdi ol günāhdan ötürü (04) mesh oldu ve örümcek bir sāhīre 'avrat idi erine sihir étduğıün (05) mesh oldu ve dilkü ğācılarıñ ğavāyicin uğrıldı anuñıçün (06) mesh oldu ve yengec bir érdi kefīn şoyardı anuñıçün mesh oldu (07) ve ğablubağa bir 'avrat idi kızınuñ erine zinā étduğıün mesh oldu (08) ve aru bir zāhid kimse idi 'ālimleri yalanlardı anuñıçün mesh (09) oldu ve zühre bir 'avrat idi hārutdan ve mārutdan ism-i ā'zam (10) uğurladığıün mesh oldu ve süheyl yemenden bir érdi ğalkı sultāna (11) ğulardı anuñıçün mesh oldu ve it balığı bir érdi ğonşusun (12) incitduğıün mesh oldu ve ğarğa bir érdi ğāyetde mütekebbir (13) ve bağīl olduğıün mesh oldu ve ğulan bir eridi yēnür yēnür nesneleri (14) bahālu ola dēyü şağladuğıün mesh oldu ve tuťī bir ğüzel 'avrat (15) idi nefisini ecnebīlere 'arź ederdi anuñıçün mesh oldu ve sışan (16) bir 'avrat idi ululara şağu şağardı anuñıçün mesh oldu (17) bayğuş bir érdi mezheb-i ğaderīden ya'nī oturdugum ve şurduğum

[238b]

(01) ihtiyārumıladur dērdi anuñiçün mesh oldu ve kirpi bir ەر idi cerrār (02) ve yüz kızdurıcı idi anuñiçün mesh oldu ve enük ayu bir ەر idi (03) yahūdīlerden halkıñ kız karındaşlarına sögerdi anuñiçün mesh oldu (04) dēyicek bākī kalan yahūdīler ayak üzerine tırub eyitdiler yā ‘alī (05) taḥkīk bildüğünile allāh te‘ālā saña ‘ilm-i evvelīn ve ‘ilm-ü ahirīn vērmişdür (06) ve dört kitābı öğretmişdür biz dünyāda daḥı āḥiretde tanıklık (07) vērürüz kim senüñ dīnüñ ḥaḳḳdur ve peygamberüñ ḥaḳḳ peygamberdür sen daḥı (08) bize islām ‘arz eyle dēyüb ayağına döküldiler ve müslimān oldılar (09) نَمَّ النّٰمِ الْخَبْرُ وَحَاجٌّ مِنْ كَفَرِ (10) kavme ismu’l-lāhı dilden her nefes dilki ḥaḳḳ zikrini ętmez anı kes (11) isimdür anuñ vören ḳalbe şafā zikridür bağışlayan derde devā (12) kibriyāsı kendü zātından durur fi’l-i esmāsı şifātından durur (13) anda yokdur gayre hergiz ihtiyāc bāb-ı lutfından bulunmaz kimse ac (14) havlu kuvvete kimsede yokdur tamām illā ḥaḳḳundur muḥaḳḳaḳ ey hümān (15) ḳudret ü kuvvet anuñdur her nefes andan artuḳ kimsenüñdür dama pes (16) oldur insāna vören nuḡ-ı lisān anuñ emrinde bilür her mürde-i cān (17) gönderen ḳullarına oldur resül gösteren ḳılmışlara hem toḡrı yol

[239a]

(01) aḥmedi ol kendüye ḥabīb ümmetünün derdine oldu ḫabīb (02) gelmedin şüretle ol bu ‘āleme dinmedin hem ‘ilm-i esmā ādeme (03) bāk-i rūḥına anuñ rabbü’l-enām ā‘zim-i esmāyı bildürdi tamām (04) ḥalkdan tesbīḥi evvel kim vukū‘ buldı budur yā ḥuzu‘ yā ḥuşū‘ (05) ol sebebden dēdi ol ḥattā ḳadīm her ki bu tesbīḥi dēr yok aña bīm (06) günde yüz beş eyde bunu kim müdām küfr ü şirk cürminden olur ve’s-selām (07) ḥıfzu ve amānumda maḥfūz ola ol ḥaberile ḥalk içre melḥūz ola ol (08) dünyāda fakır u ‘anādan ḳurtula dār-ı ‘uḳbāda belādan ḳurtula (09) daḥı imānın şeyātīnden müdām şaḳlarım anı ilā yevmi’l-ḳıyām (10) ḥaşr gününde daḥı andan ḥisāb almaḡa utanam ętmeyem ‘azāb (11) cennete her ḳaḡı ḳapudan kim ol girmek isterse rüzī ḳılam aña yol (12) daḥı her

hâlde olam aña mu‘în güşsa ve gâmdan anı kılam emîn (13) iki kez biñ yıl tamâm olunca kıldı bu tesbîhi ol rabbü’l-enâm (14) çünkü bu müttedetler oldı muқтаzâ iki biñ kez biñ yıl oldı müntehâ (15) cānib-i haqqdan yine oldı hitâb muştafâ rûhına bil ey kâmiyâb (16) şerih-i esmâ burada oldı tamâm muştafânun rûhına yüz biñ selâm

[239b]

(01) rivâyet imâm ca‘ferden ya‘nî ca‘feriden şâdıkdan rażiya’l-lâhu ‘anhu (02) buyurmuşdur kim her kişikim sûre-yi yâsîni bir degirmen taşı üzerine (03) yedi kez okuyub ura ol taş dura bi-emri’l-lâhi te‘âlâ ve eger bir taş (04) içine şu koyub üzerine yâsîn sûresin okuyub urasın ol (05) şuyla abdest alub iki rek‘at namâz kılasın herbir rek‘atda fâtiha ve bir (06) yâsîn ve üç âyete’l-kürsî okuyub namâzdan fâriğ olıcağ el kıldurub (07) du‘â ede eger cemî‘ ‘âlem aña düşmân olursa zafer bulmaya (08) eger bir kişi arı abdest alub kıbleye karşı oturub bir kâğıda (09) yâsîn sûresin yazub dura üzerine yedi kez yâsîn sûresin (10) ve yedi âyete’l-kürsî okuyub urasın ol kâğıdı bile götüresin (11) ‘âlem-i gaybdan ‘acâyibler ve garâyibler göresin bi-izni’l-lâhi te‘âlâ eger bir (12) kişi yâsîn sûresin kırk bir kerre bir kerpiç üzerine okuyub ura (13) karşusunda ol kerpiçi göme idi ki cemî‘-i düşmânların dilin bağladım (14) dēye allâh emriyle hîç anun haqqında yavuz kelâm etmeyeler eger bir kişi (15) şabâh namâzının farîzasından sonra bir kez yâsîn sûresin (16) okuyub du‘â ede on yıllık namâzların keffâreti ola eger dilerseñ bir kişi kendüye (17) ‘âşık kılasın şöylekim şabr-ı qarârı kalmaya

[240a]

(01) ve dahı senün ‘aşkıñdan delü ola kırk bir bir uvağ cāy taşın alub (02) üzerine birer kez sûre-yi yâsîni okuyub ve bir dutulmadık çölmek içine (03) koyub ağzını mumıla berkidib gülhânde veyâ ocağda gömesin ol çölmek (04) içinde ol taşlara kızduğınca ol şursem delü ola ki vaşfa (05) kâbil olmaya mücerrebdür eger dilerseñ baht ve devlet ve

‘izzet arta arı (06) olub cehārşenbih gün ve baḥpeşenbih gün ve cum‘a gün iki rek‘at (07) namāz herbirinde fātiḥa ve birer kez sūre-yi yāsīn okuya namāzdan fāriḡ (08) olıcak üç ihlās ve yēdi kerre āyete’l-kürsī okuyub ḥācetin (09) dileye ba‘dehū bu du‘āyı okuya *وَبِحَقِّ آلِ كُلهِيصَصِّ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ* (10) *اللَّهُمَّ فَتَحْ عَلَيْنَا أَبْوَابَ خَيْرِكَ أَبْوَابِ* eger dilersen (11) bir ḡā’ib getürmek anuñ niyyetine yigirmi beş kez sūre-yi yāsīn okuyasın (12) fi’l-hāl gele allāh emriyle ve eger bir kişi dilesekim ētdüḡi ‘amel ḥāşıl tiz (13) ola yēdi kez yāsīn sūresin okuya ve eger bir kişi ‘aḡdū’l-lisān (14) eyide yēdi dāne uvacık taş getüre herbirinüñ üzerine sūre-yi yāsīn (15) okuyub kendü olduḡı yere göme cemī‘ düşmānlaruñ dili bağlana (16) eger dilersen bir kişi ‘āşık ve mihrībān ēdesin yēdi pāre şeker (17) üzerine sūre-yi yāsīn okuyub urarsın ol sükkeri sevdüḡüñ

[240b]

(01) kişiye yēdüresin bī-ḡarār ola mücerrebdır ve eger dilersen bir kişi kendüñe (02) muṭī‘ ve münḡād kılasın dēyü bir dirhem nişādiri götürüb herbir dirheme birer kerre (03) yāsīn sūresin okıyasın ve ol kişinüñ libāsından bir pāre bez alub (04) nişādirleri şarub bir ḡarañuluḡ ev bucaḡında göme koyasın ol kişi (05) señsiz bir içim şu içmeye mücerrebdır ve eger bir kişi yāsīn sūresin (06) günde yēdi kez okıya ḡaḡḡ te‘ālā rızḡ ve bereket ve rahmet ḡapusın açıvère (07) eger bir kişinüñ ṡavarı şatılmasa kırḡ bir kez yāsīn okuyub urasın (08) revā iş olub şatıla allāh emriyle eger bir kişi dilesekim bir ‘avrat (09) nikāh ēde ol izin vèrmese bir kez bādem üzerine yēdi kez (10) yāsīn sūresin okuyub bir ṡatlu yēmiş ağacı dibine gömüb (11) lādan ve ‘avd ve maṡṡakī ve üzerlik buḡūr ēdesin maḡşūd ḡāşıl (12) ola bi-izni’l-lāhi te‘ālā ve eger bir kişiye bir mühim iş vāḡi‘ olub ḡāre (13) bulmasa sūre-yi yāsīni kırḡ bir veyāḡūd yētmış kerre iki kerre ve hem (14) daḡı yētmış beş kerre ol niyyeti üzerine okuya elbette ol mühim iş (15) ḡāşıl ola ḡudā bī-fermān-ı ḡudā eger bir kişi yāsīni zaḡfirān ve güllāb birle (16) kāḡıd üzerine

yazub ve üzerine yēdi kez yāsīn sūresin oquyub (17) urasın ol kāğıdı ezüb şuyın içe zihī
kavī ola her nekim işitse her kereden

[241a]

(01) āḥir meryeme degin oquya düşenbih gün ṭahādan āḥir kaşaşa (02) dek oquya
seşenbih gün sūre-yi^c ankebutdan āḥir şāda degin (03) oquya cehārşenbih gün sūre-yi
zemzemden āḥiri e'r-raḥmāna degin (04) oquya bencşenbih gün sūre-yi vāqı'adan
āḥirine degin oquya gāyetile (05) mücerrebdür va'l-lāhu ā'lem

4. BÖLÜM: DİZİN

DİZİN

-A-

a: O.

a. + ɲa (119b/06), (120b/13), (121a/02),
(124a/01), (126b/01), (128b/08), (128b/09),
(128b/10), (129a/11), (129b/05), (129b/07),
(132a/15), (135a/14), (135a/15), (139b/12),
(139b/13), (139b/15), (140a/09), (140a/12),
(141a/10), (141b/14), (142b/16), (143a/07),
(146b/05), (146b/08), (147a/11), (148a/12),
(149a/14), (150a/06), (152b/16), (155b/07),
(155b/14), (162b/07), (162b/08), (163a/10),
(166a/16), (166b/03), (168b/03), (171a/05),
(175b/12), (177b/10), (178a/05), (178b/03),
(178b/04), (178b/05), (178b/06), (179a/03),
(180b/09), (182b/14), (182b/15), (185b/11),
(185b/15), (188a/05), (188a/07), (189b/09),
(190b/04), (192b/13), (193b/08), (193b/11),
(193b/11), (197a/01), (200a/15), (201b/09),
(204b/12), (205a/03), (206a/17), (206a/17),
(206b/04), (208b/11), (209a/12), (209b/02),
(209b/06), (209b/12), (209b/14), (209b/15),
(210a/03), (210a/04), (210a/04), (210a/05),
(210b/16), (211a/03), (211a/03), (211a/09),
(211b/11), (211b/12), (211b/14), (212a/08),
(212a/09), (224b/09), (225a/10), (225b/01),
(225b/01), (226b/03), (229a/02), (229b/10),

(229b/14), (231a/13), (231b/05), (231b/09),
(232a/05), (233b/17), (234b/06), (235a/11),
(235a/11), (236a/04), (239a/05), (239a/11),
(239a/12), (239b/07)
a. + ɲadur (177b/06), (177b/07)
a. + ɲladır (231a/09)
a. + na (134a/06), (188a/01), (193b/13),
(220a/06), (220a/06), (229a/08), (234a/14)
a. + nda (134b/05), (141a/14), (141b/15),
(141b/15), (145a/01), (153a/15), (168a/04),
(173b/11), (200b/04), (201b/05), (201b/12),
(202a/04), (208b/08), (223a/05), (226b/07),
(229b/10), (238b/13)
a. + ndadur (202a/04)
a. + ndağılar (228b/11)
a. + ndan (119b/05), (120b/17), (121b/01),
(122b/12), (122b/14), (122b/16), (122b/17),
(125a/15), (127a/03), (127a/04), (127b/04),
(128a/01), (128a/02), (129b/16), (130a/04),
(131b/09), (133a/03), (133b/06), (134a/05),
(136b/17), (138a/12), (138b/07), (140a/04),
(140a/07), (141b/04), (142a/13), (142b/16),
(143a/13), (143a/14), (144b/14), (145a/02),
(145a/13), (145a/14), (147b/16), (148b/03),
(149a/06), (149a/07), (149a/09), (152b/14),

(154a/01), (154a/02), (154b/12), (155a/14),
 (155b/14), (156a/14), (156b/11), (161b/07),
 (162a/16), (162b/14), (163a/01), (164b/02),
 (165a/04), (165a/05), (165b/05), (165b/07),
 (165b/10), (166a/13), (166b/14), (167a/15),
 (167b/04), (167b/11), (167b/13), (168a/12),
 (169a/17), (169b/01), (169b/10), (171a/09),
 (171a/14), (172a/12), (173a/11), (173a/12),
 (173b/08), (176b/07), (180b/04), (181a/15),
 (181b/11), (182a/02), (182a/03), (182a/07),
 (182a/08), (184b/09), (184b/17), (185a/16),
 (188a/03), (188a/07), (188a/14), (189a/17),
 (189b/07), (190a/06), (191a/15), (192b/13),
 (192b/15), (194a/10), (194b/07), (194b/07),
 (194b/09), (195a/03), (196a/10), (198b/03),
 (198b/04), (198b/13), (198b/17), (199b/04),
 (199b/05), (201b/16), (202a/05), (202a/12),
 (203b/01), (204a/05), (204a/16), (208a/11),
 (208a/14), (208b/03), (208b/05), (209b/04),
 (209b/15), (210b/11), (210b/15), (212a/08),
 (214a/01), (214a/10), (214a/13), (214b/05),
 (214b/09), (215b/17), (217b/14), (218a/11),
 (219a/14), (219b/01), (219b/07), (219b/10),
 (219b/15), (220a/01), (220a/11), (220b/03),
 (222b/11), (223a/09), (223b/02), (223b/17),
 (224b/03), (224b/14), (225a/08), (225b/07),
 (226a/09), (226a/11), (227a/10), (227b/01),
 (228a/03), (228a/06), (228b/14), (230a/02),
 (230a/11), (230b/07), (231a/09), (232a/03),
 (235a/03), (236a/03), (237b/16), (238b/15),
 (239a/10)
 a. + ndandır (231a/10)

a. + ndandur (213b/09)
 a. + nı (121a/04), (121b/07), (122a/14),
 (124a/02), (124a/05), (126a/11), (126b/03),
 (126b/03), (126b/04), (126b/12), (126b/13),
 (129a/16), (129b/03), (130b/04), (131a/03),
 (131a/16), (131b/17), (134a/13), (135a/01),
 (135a/09), (135a/14), (135a/15), (135b/09),
 (135b/11), (135b/12), (136a/10), (136a/15),
 (136b/07), (137a/17), (138a/02), (138b/08),
 (142b/08), (142b/09), (142b/11), (142b/11),
 (142b/14), (145b/06), (145b/09), (145b/14),
 (146b/05), (146b/14), (146b/16), (146b/17),
 (147a/02), (147a/07), (147a/09), (148b/03),
 (148b/05), (150a/01), (151a/14), (151a/14),
 (159b/15), (168b/07), (168b/12), (168b/12),
 (171a/08), (171a/10), (172a/13), (175b/17),
 (176a/14), (176b/08), (176b/09), (177a/15),
 (182a/11), (184a/02), (188a/01), (191b/07),
 (193a/04), (196b/11), (196b/17), (198a/16),
 (198a/17), (199a/07), (199b/03), (203a/17),
 (206a/04), (208b/15), (208b/16), (208b/17),
 (209a/02), (209a/09), (209b/15), (209b/16),
 (211a/05), (216a/03), (216a/05), (216b/12),
 (216b/13), (222b/02), (222b/05), (222b/14),
 (224b/09), (226b/01), (226b/03), (228a/09),
 (229a/06), (230a/03), (230a/05), (230a/16),
 (231a/11), (232b/12), (235b/12), (236a/02),
 (238b/10), (239a/09), (239a/12)
 a. + nınçün (167b/02), (220b/10), (237b/02)
 a. + nınçündür (164b/10)
 a. + nınçünkim (171b/02)
 a. + nınçün (236b/02), (238a/01)

a. + nıñla (124b/14), (173b/02)

a. + nıñladur (202a/10)

a. + nlar (125b/01), (125b/05), (125b/07),
(142b/17), (154b/12), (155b/03), (156a/11),
(156b/01), (156b/05), (169b/15), (170b/16),
(175b/09), (188b/14), (192b/04), (229a/14)

a. + nlara (155b/04), (176a/06), (231a/04)

a. + nlaradur (177a/11)

a. + nlarda (190a/09)

a. + nlardan (141a/05), (156b/05),
(202a/13)

a. + nlardur (125b/05), (155b/04),
(156b/01), (177a/04), (177a/09), (188b/05),
(188b/06), (188b/07), (188b/09)

a. + nları (125a/13), (132a/03), (138b/09),
(166b/06), (174b/07), (188b/12), (192a/08),
(200a/09), (202a/07), (231a/14), (232b/14)

a. + nlaruñ (132a/03), (132a/15), (170a/07),
(170b/13), (186b/01), (192a/17), (212b/12),
(213a/02), (231a/02), (231a/05)

a. + nlaruñdur (170b/10), (170b/12),
(170b/15)

a. + nsuz (202a/05), (202a/06)

a. + nu (121b/03)

a. + nun (158b/01), (201b/15), (227b/08)

a. + nuñ (119b/16), (120a/01), (120a/01),
(120a/02), (120a/03), (120b/09), (120b/10),
(120b/17), (121a/03), (121a/10), (121a/13),
(123a/06), (123a/13), (123b/17), (124a/14),
(124b/17), (125a/04), (126a/13), (126a/15),
(126b/15), (128b/12), (130a/03), (130b/09),
(130b/11), (131a/01), (131a/06), (132a/01),

(132a/10), (134b/11), (134b/15), (135a/11),
(137b/16), (138a/03), (139a/13), (140a/01),
(140a/04), (140a/08), (142b/02), (142b/06),
(142b/13), (142b/14), (143b/06), (144b/06),
(146b/07), (146b/09), (146b/12), (147a/08),
(147a/10), (147b/01), (148a/15), (148b/11),
(151a/04), (153a/09), (153b/08), (156b/14),
(159a/13), (159a/15), (159a/17), (159b/02),
(159b/03), (159b/04), (160a/11), (160b/06),
(162b/12), (163b/16), (165a/15), (167a/09),
(167a/17), (168a/16), (168a/17), (174b/01),
(178a/12), (178a/12), (178a/14), (182b/14),
(183a/01), (184a/05), (184a/10), (185a/10),
(185b/10), (186a/17), (187a/05), (188a/02),
(189b/06), (189b/14), (190a/11), (190a/12),
(190a/14), (190a/15), (190a/17), (191b/17),
(192a/03), (192b/01), (198a/07), (199b/04),
(201a/15), (205b/09), (205b/10), (206a/04),
(206a/06), (206b/03), (207a/05), (207a/08),
(207a/09), (209a/02), (209a/10), (209a/11),
(209a/15), (209a/16), (209a/16), (209b/01),
(209b/02), (209b/05), (209b/07), (209b/08),
(210a/01), (210a/01), (210a/03), (210a/07),
(210a/09), (210a/10), (210a/11), (210a/12),
(210a/15), (210a/17), (210b/12), (212a/01),
(213b/08), (215a/04), (215a/06), (215a/07),
(216a/03), (216a/05), (216b/13), (218a/04),
(218b/06), (222b/06), (222b/08), (222b/15),
(223a/03), (223b/01), (225b/02), (228b/17),
(229b/11), (229b/12), (231a/11), (231b/05),
(231b/09), (231b/09), (231b/10), (231b/15),
(232a/03), (232a/08), (232b/03), (232b/15),

(234a/14), (238b/11), (238b/16), (239a/03),
 (239b/14), (240a/11)
 a. + nuṣṣün (134b/07), (183b/04)
 a. + nuṣṣünkim (175a/07), (180a/04),
 (183b/07)
 a. + nuṣṣur (210a/08), (238b/15)
 a. + nuṣṣıla (205b/03), (210b/11), (213b/17),
 (218b/05)
 a. + nuṣṣün (132a/01), (139b/01),
 (147b/10), (147b/11), (148a/03), (148b/17),
 (163b/11), (164a/01), (164a/10), (164a/11),
 (164a/16), (165b/04), (166a/09), (171a/17),
 (171b/12), (201a/10), (202a/06), (207a/11),
 (210b/05), (211a/11), (235b/13), (236a/17),
 (237b/13), (238a/05), (238a/06), (238a/08),
 (238a/11), (238a/15), (238a/16), (238b/01),
 (238b/02), (238b/03)
 a. + nuṣṣündür (158b/02)
 a. + nuṣṣünki (139b/08), (148b/10),
 (148b/15), (187a/15), (210b/14), (216b/11),
 (219a/06)
 a. + nuṣṣünkim (126b/09), (139b/06),
 (142a/03), (146a/12), (155a/06), (156a/05),
 (158b/14), (191a/10), (204a/02), (204a/08),
 (216b/09), (218a/16), (218b/15)
 a. + nuṣṣıla (121a/01), (127a/13), (135b/08),
 (135b/09), (172a/11)
 a. + nuṣṣücündür (174b/04)
 a. + nuṣṣıla (206a/07)
 [= 710]
āb: <Far. Su.
 a. + ı zemzem (194b/14)

[= 1]
abā bekir: *bk.* ebū bekir.
 a. (169a/11), (184a/04), (184a/06)
 [= 3]
‘abbās: *bk.* ‘ibn-i abbās.
 a. (181b/17), (182a/01)
 a. + dankim (133b/02)
 [= 3]
abdest: <Far. Müslümanlıkta namaz kılmak ve
 Kur’an okumak için islâmın şart koştuğu şekilde
 belirli azı yıkama.
 a. (239b/05), (239b/08)
 a. + aldı (186b/09)
 a. + i (132a/17), (132b/01)
 [= 5]
‘abdi: *bk.* ‘abdi menāf.
 a. (191a/06)
 [= 1]
‘abdi menāf: Haşim bin Abdümenaf.
 a. (166b/09), (166b/11), (166b/13)
 [= 3]
‘abdu’l-lāh: Abdullah.
 a. (178a/06)
 a. + dankim (156b/06)
 [= 2]
‘abdu’l-lāh bin cād‘ān: Hz. Ebu bekir’in büyük
 amcası.
 a. (131b/05)
 [= 1]
‘abdu’l-lāh bin keşîre: Hadis rivayetçisi din adamı.
 a. (141a/01)
 [= 1]

‘abdu’l-lāh bin ‘ömer: Hz. Ömer’in erkek çocuğu.

a. (141b/15)

a. + denkim (120b/07), (168a/07)

[= 3]

‘abdu’l-lāh bin ubbā: Hz. Muhammed zamanında

Medine’de Hazrec kabilesinin reisi.

a. (209a/06)

[= 1]

‘abdu’l-lāh ibn-i ‘ömer: *bk.* ‘abdu’l-lāh bin ‘ömer.

a. (218a/05)

[= 1]

‘abdu’l-muṭṭalib: İslam peygamberinin dedesi.

a. (136a/15), (136a/17), (136b/02),

(136b/06), (136b/08), (136b/10), (136b/13),

(136b/14)

a. + e (135a/05), (136a/11), (136a/12),

(136a/14)

a. + iñ (182b/10)

a. + oğlanları (182b/05)

[= 14]

‘abdu’r-raḥmān: *bk.* ‘abdu’r-raḥmān-ı belḥi.

a. (129a/07), (168b/11), (227b/03),

(227b/10), (227b/12), (228a/02), (228a/04),

(228a/06), (228a/14), (228b/01), (228b/02)

a. + a (228a/05)

a. + dan (120b/07), (227b/02)

a. + uñ (227b/16), (228a/16)

[= 16]

‘abdu’r-raḥmān-ı belḥi: Tefsir ilimci.

a. (227a/12)

[= 1]

‘abdu’l-‘uzzā: Ebû Leheb’in gerçek adı.

a. + dur (183a/16)

[= 1]

abe’l-hakem: < Ar. Doğru söyleyen hakem. Hz.

Muhammed’in isimlerinden biri.

a. (146b/12)

[= 1]

‘ābid: < Ar. İbadet eden.

a. (153a/02)

a. + lerüñ (148a/06), (148a/09)

[= 3]

ac: *bk.* aç.

a. (238b/13)

a. + ın (226b/17)

a. + ıoyurmadıkım (124b/14)

a. + ıoyurmağdūr (124b/12)

a. + ıoyursa (124b/17)

[= 5]

ac-: *bk.* aç-.

a. -ğıl (230a/07)

[= 1]

‘acaba: *bk.* ‘aceb.

a. + kıldı (223a/17)

[= 1]

‘acāyib: < Ar. Normal olanın dışında, değişik, garip.

a. + ler (239b/11)

a. + üñ (230b/12)

[= 2]

‘aceb: < Ar. Taaccüb, şaşma, hayret.

a. (212a/06), (216a/02), (227a/17),

(235b/04), (235b/05), (235b/06), (235b/07)

[= 7]

‘aceble-: < Ar. + Tr. Taaccüb etmek, şaşakalmak, hayret içinde olma.

- a.-di (223a/07)
- a.-diler (151b/16)
- a.-rdi (222b/14)
- a.-yüb (157b/15)
- [= 4]

‘acebti: < Ar. “Şaşırırım” manasında söz.

- a. (235a/16)
- [= 1]

acı: Acı.

- a. + s1 (171a/16), (171a/17)
- a. + s1n (123a/14)
- [= 3]

acıdıcı: Acı veren şey veya durum.

- a. + s1n (235b/04)
- [= 1]

acıl-: bk. açıl-.

- a.-ur (146b/08), (147a/11)
- [= 2]

‘acib: bk. ‘aceb.

- a. (128a/15), (186b/15), (199a/14), (209a/04)
- [= 4]

‘acible-: bk. ‘aceble-.

- a.-rim (235a/16)
- [= 1]

‘aciz: < Ar. Güçsüz durumda olan, güçsüz, zavallı.

- a. (137a/17), (188b/01), (206a/05), (212b/03)
- a. + kıla (218b/06)
- a. + kıldılar (152a/09)

a. + ola (210a/12)

[= 7]

‘acizlğ: < Ar. + Tr. Aciz olma durumu, acizlik.

- a. + üñüzi (220a/16)
- [= 1]

aç: Doymamış, aç olan.

- a. (229b/10)
- [= 1]

aç-: Belirli bir şeyin kapalı halden açık hale getirme durumu.

- a.-am (189b/07)
- a.-dı (184b/16), (224a/10), (224b/16), (230a/11)
- a.-dılar (225a/04)
- a.-madummi (138b/12)
- a.-mağ (181a/08)
- a.-maya (125b/13)
- a.-sa (126a/16)
- [= 10]

açıcı: Açma işlevini yapan, açan.

- a. (236b/14)
- [= 1]

açık-: Acıkmak.

- a.-dı (223a/10)
- [= 1]

açıkdur-: Aç bırakma, acıktırmak.

- a.-uz (163a/07)
- [= 1]

açıl-: Açık hale gelme.

- a.-ana (120b/12)
- a.-ası (133b/03)
- a.-dı (222b/04), (222b/06)

a.-ıçak (215a/07)

a.-maya (172a/08)

[= 6]

açivér-: Açıvermek.

a.-di (226a/08)

a.-e (240b/06)

[= 2]

açlık: Aç olma durumu.

a. (175a/08), (227a/16)

a. + dan (175b/05), (175b/09)

a. + vèrir (175b/09)

[= 5]

açlık: Kapalı olmayan.

a. (150b/15), (227a/15)

[= 2]

ad: İsim.

a. (164a/03), (176a/10), (183b/07),
(192b/05), (201a/07), (204a/06)

a. + a (204b/10), (205a/07)

a. + dur (205b/09)

a. + ı (127a/07), (136a/01), (152a/07),
(152a/07), (153a/02), (162a/13), (162a/14),
(164a/08), (166a/10), (170b/07), (175a/04),
(176a/07), (183a/16), (183a/17), (189a/01),
(197b/06), (197b/07), (197b/07), (199a/14),
(199a/15), (203b/08), (203b/08), (204a/02),
(204a/04), (204a/05), (204a/06), (204a/10),
(204b/11), (205a/01), (205a/03), (205a/04),
(205a/05), (205a/06), (205a/08), (205a/10),
(205a/12), (205a/12), (205a/14), (205a/15),
(205b/01), (205b/09), (206a/04), (206b/05),

(207a/08), (214a/01), (214a/08), (216b/14),
(225b/04), (234b/16), (237b/01)

a. + ıda (199a/10)

a. + ıdur (160a/16), (196b/17), (199a/07)

a. + ıla (205a/05), (205a/15), (205a/17),
(205b/12), (206a/08)

a. + ımı (138b/06), (198a/01)

a. + ımuz (206b/14)

a. + ın (136a/06), (136b/08), (142b/15),
(153a/02), (196b/07), (204a/17), (206a/06),
(207a/11)

a. + ına (182b/16), (229b/13)

a. + ından (205a/09), (206a/01), (209b/16)

a. + ını (139a/07), (139a/07), (144b/09),
(201a/06), (203b/07), (204a/08), (206a/02),
(207a/10), (207a/12), (210b/09)

a. + ınıkim (146a/13)

a. + ınuç (198a/09), (198a/14), (203a/16),
(203b/03), (203b/06), (203b/09), (203b/09),
(203b/17), (204a/01), (204a/08)

a. + ıyla (183b/01), (183b/02), (203b/08),
(204a/17), (205a/11), (206b/04)

a. + lar (150b/10), (164a/05), (176a/07)

a. + ları (204a/12)

a. + larım (216b/02)

a. + larından (171a/11)

a. + larımı (128a/10), (138b/09)

a. + laruç (176a/09), (199a/07), (222a/02)

a. + umı (197b/16), (210b/12)

a. + umuç (198a/03), (198a/04), (198b/02)

a. + uç (204a/08), (204a/10), (212a/01)

a. + uçündür (231b/14)

a. + vèrdi (201a/08)
[= 132]

ada-: Bir şeye kendini vermek, feda etmek.
a. -dılar (152a/12)
[= 1]

adan-: Vaat edilmek, feda edilmek.
a. -madı (205a/05)
[= 1]

‘adāvet: < Ar. Düşmanlık besleme, düşmanlık, husumet besleme, hasımlık.
a. (183b/08)
[= 1]

‘adem: < Ar. Yokluk.
a. + den (203a/12)
[= 1]

ādem: < Ar. İnsan.
a. (123a/08), (173b/05), (188a/11), (190a/06), (194b/11), (201a/06), (210b/11), (217b/15), (236a/07)
a. + de (201b/09)
a. + den (201a/08)
a. + dür (123a/05)
a. + e (239a/02)
a. + ki (173a/04)
a. + ler (120a/05), (128b/13), (158a/01), (158b/03), (164b/08), (212b/14)
a. + lerden (217a/11)
a. + leri (144b/10), (181b/03), (197a/13)
a. + lerün (201b/14), (216b/04), (216b/05), (216b/06), (216b/06), (216b/17), (217a/05)

a. + oğlanı (123a/09), (124a/15), (142b/05), (142b/07), (146a/16), (163a/12), (163a/14), (163b/01), (163b/03), (167a/01), (235b/16), (237a/07), (237a/09), (237a/11)
a. + oğlanın (123a/08), (123b/07), (123b/09)
a. + oğlanına (146a/15)
a. + oğlanını (142a/02), (142a/14)
a. + oğlanının (142a/04), (142a/12), (142b/03), (163a/11)
a. + oğlanları (123a/17), (136b/06), (143a/04), (154b/04), (160a/07), (160b/13), (160b/15), (162a/05), (167a/01), (216b/17)
a. + oğlanların (142a/09)
a. + oğlanlarına (124a/11), (124b/05), (235a/06)
a. + oğlanlarından (237b/08)
a. + oğlanlarını (142a/08)
a. + oğlanlarının (151b/04), (159a/10), (216b/11), (216b/15)
a. + şeytânın (217a/16)
a. + şeytânından (217a/13)
a. + şeytânları (217b/11)
a. + şeytânlarından (217b/12)
a. + ün (198b/01), (201a/15), (206b/09), (206b/15), (217a/07), (217a/09)
[= 86]

ādemī: < Ar. İnsanlar ilgili olan, insanî.
a. + ler (200b/04)
a. + lere (170a/17)
a. + leri (213a/03)
a. + lerün (170a/16)

[= 4]

âdemîlik: < Ar. + Tr. İnsanlıkla ilgili olma durumu, insanlık.

a. + da (212b/04)

[= 1]

‘âdet: < Ar. Sayı.

a. + i (178a/04), (183b/08)

[= 2]

adım: Kadem, yürüme hareketi.

a. + ın (199b/10)

[= 1]

‘adil: < Ar. Denk olma, eşitlik, eşit.

a. + êde (143b/13)

[= 1]

‘adl: < Ar. Adalet.

a. (194b/12)

[= 1]

adlık: İsimlik, unvan.

a. + dan (204b/04)

[= 1]

adlu: Adlı, isimli.

a. (178a/06), (208a/01)

[= 2]

admağ: Atmak.

a. + a (199b/10)

[= 1]

‘adn: < Ar. Müslümanlıkta cenneti tasvir etmek için kullanılan tabir.

a. (156b/14)

[= 1]

âfet: < Ar. Doğanın doğal yollarla oluşturduğu yıkım, bela, felaket.

a. (165a/14)

[= 1]

‘afv: < Ar. Bağışlama.

a. + êde (172a/17)

a. + êdüñ (236a/09)

a. + êyle (222a/03)

a. + kılur (146a/13)

[= 4]

ā‘fv: *bk.* ‘afv.

a. (236a/09)

[= 1]

ag: Çarpazlama örülmüş örgü, file. Döşeme.

a. + nı (236b/15)

[= 1]

ağ-: Yukarıya çıkmak, yükselmek.

a.-alar (154a/03)

a.-dı (141b/14)

[= 2]

ağac: *bk.* ağaç.

a. (223a/14)

a. + a (212a/07)

a. + dan (191b/12), (202a/08), (212b/06)

a. + dur (129a/14), (129b/01), (215b/06)

a. + ı (130a/02), (240b/10)

a. + ıñ (215b/07)

a. + ına (130a/06), (130b/01), (130b/04)

a. + ın kesmek (123a/03)

a. + ın kesmeyeler (122b/16)

a. + ınur (136b/09)

a. + ur (136b/12)

[= 18]

ağac: Ağaç.

a. + dan (158a/13)

[= 1]

āgāh: <Far. Haberdar olan, bilen, vakıf olan, bilgili, öngörülü.

a. (166a/01)

a. + oluḡ (166a/05), (182b/06)

[= 3]

aḡar-: Beyazlamak.

a.-a (123b/03)

a.-duḡına (215a/09)

a.-ıyana (175b/14)

[= 3]

aḡ: Beyaz.

a. + ına (165a/01)

[= 1]

aḡır: Tartıda fazla çıkma durumu, fazla, çok.

a. (165a/07), (165a/08), (165a/15),
(165a/16), (165b/17), (166a/03), (176a/03),
(176a/05), (176a/10), (205b/07), (220b/06)

a. + èyleye (163b/16)

a. + gelmesün (176a/06)

a. + gelürdi (199a/12)

[= 14]

aḡır: Sıkıntı, dert.

a. (231b/07)

[= 1]

aḡır: Miktarınca, kadarınca, kıymetlice.

a. (159b/04)

a. + ı (159a/13), (159a/14), (159a/17),
(159b/02), (159b/08)

a. + ını (159b/07)

[= 7]

aḡır-: Bağırarak, anırmak.

a.-duḡı (234b/09)

a.-ıcaḡ (235b/02)

[= 2]

aḡır-: Hizmet etme, karşılamak, ikramda bulunmak.

a.-maduḡ (226a/04)

[= 1]

aḡır-: Kıymetli, değerli.

a. + dur (121b/04)

[= 1]

aḡız: Ağız. Yüzdeki organlardan biri.

a. + dan (197a/02)

[= 1]

aḡla-: Hüzün, sevinç ve üzüntü gibi duygulardan gözlerden yaş akması.

a.-dı (130a/10), (134a/01), (181b/17),
(181b/17), (208b/14), (225a/08), (226a/10),
(228b/07), (228b/09)

a.-dıḡından (137b/15)

a.-dum (135b/14)

a.-ma (135b/17)

a.-maḡdan (130a/10)

a.-rıdı (144b/16)

a.-rın (182a/02)

a.-sa (137b/14)

a.-yu (230a/08)

[= 17]

aḡlāl: <Ar. Boyun, el ve ayak bileklerine takılan zincir, yuvarlak zincir, pranga.

a. (197b/13)

[= 1]

aḡlaş-: Karşılıklı ağlama durumu.

a.-dılar (135b/14), (226b/07)
[= 2]
ağlat-: Bir kimsenin diğerini ağlama durumuna getirmesi.
a.-dı (134a/02), (134a/03), (137b/16),
(182a/01)
[= 4]
ağrak: Bembeyaz, en beyaz.
a. + dur (178a/14)
[= 1]
ağrı: Sızı, acı.
a. + sı (171a/16)
a. + sın (190b/11)
[= 2]
ağrı-: Ağrımak.
a.-dı (186a/08)
[= 1]
ağu: Zehir.
a. + katdı (223b/14)
[= 1]
ağz: *bk. ağız.*
a. + ı (207a/06)
a. + ına (207a/05)
a. + ından (142b/03), (192a/03)
a. + ını (240a/03)
[= 5]
āh: Yansıma ses. Acı, pişmanlık, ıstırap ifadesi bildiren ses.
a. (206b/05), (206b/13)
a. + êtdi (206b/12)
[= 3]
āhar: *bk. āhir.*

a. (173b/16), (196b/11)
[= 2]
ahbār: <Ar. Haberler.
a. + dur (172b/10)
[= 1]
‘ahd: <Ar. Yemin, söz.
a. + i vefāsı (201a/16)
a. + u vefā (194b/13)
[= 2]
ahaddi’l-kemāl: <Ar. Tek olan mükemmellik (Allah).
a. (132b/02)
[= 1]
āhir: <Ar. Son, sonraki.
a. (140a/06), (140a/09), (207b/01),
(241a/01), (241a/01)
a. + dünindedür (149b/05)
a. + e (207a/05)
a. + inde (132a/05)
a. + ine (140b/17), (180b/05), (198b/10),
(241a/04)
a. + öninüñ (149b/09)
a. + önündedür (149b/09)
a. + şāda (241a/02)
[= 15]
āhiret: <Ar. Ölümden sonra gidilen âlem, diğer dünya.
a. (133a/15), (159b/03), (182b/02),
(210b/02), (210b/05), (210b/07), (220a/08)
a. + de (129b/13), (139a/17), (146b/03),
(156a/16), (174a/06), (175b/05), (182a/14),
(183a/10), (183b/14), (183b/15), (201a/14),

(208b/09), (209a/01), (220b/09), (232a/15),
(232b/07), (232b/12), (232b/14), (233a/01),
(238b/06)

a. + deki (140a/01)

a. + dür (201a/13)

a. + düşvârlığıyla (139a/16)

a. + e (138a/08), (159b/01), (182a/08)

a. + i (129b/14), (210b/04)

a. + katılıklarının (123a/10)

a. + korkularıkim (123b/01)

a. + sarâyında (181a/04)

[= 38]

âhîrî'r-raḥmân: < Ar. Kur'an'da Tanrı'nın son sözü
manasında kullanılan kalıp sözcük.

a. + a (241a/03)

[= 1]

âhîrki: < Ar. + Far. Sonraki.

a. + lerün (128a/01), (128a/02)

[= 2]

aḥkem: < Ar. En doğru kararı vermek.

a. (215a/02)

[= 1]

aḥmed: Hz. Muhammed kastedilmektedir.

a. (208b/07), (214b/12), (237b/01)

a. + i (239a/01)

[= 4]

aḥmed: Ahmet bin Hanbel.

a. (202b/07)

a. + i (239a/01)

[= 1]

aḥmed-i cömerd: Kirdecî Ali'nin olduğu düşünülen
Güvercin Destanı hikayesinde bir karakter.

a. (225b/01), (226a/02), (226a/03),

(226a/05), (226a/09), (226b/04), (226b/06),

(226b/08), (226b/09), (226b/11), (226b/12),

(226b/15), (226b/15), (227a/01), (227a/02),

(227a/04), (227a/06), (227a/10)

a. + e (226b/06)

[= 19]

aḥnes bin şurayḳ: Ahnes bin Şerik.

a. (170b/12)

[= 1]

āḥr: bk. āḥir.

a. + inden (127b/14)

[= 1]

aḥsen-i taḳvīm: < Ar. "Yaratılmışların en güzeli, en
mükemmeli" manasında söz.

a. + de (142a/08), (143b/11)

a. + den (142a/05)

[= 3]

aḥşam: Akşam.

a. + dan (153b/03)

a. + namâzıyla (151b/02)

[= 2]

aḥşam: Akşam.

a. (174a/10)

[= 1]

aḥvâl: < Ar. Haller.

a. (136a/17)

a. + inḡden (140b/12)

[= 2]

aḥyâr: < Ar. Hayırlı kimse, iyilik yapan kişi.

a. + ı yehūd (193a/13)

a. + u қашаşdan (205b/15)

[= 2]

ahziru: < Ar. “Sakının”.

a. (236a/06)

[= 1]

ak: Beyaz.

a. (164b/16), (172b/16), (178b/09),

(227b/08), (228a/15), (228b/10)

a. + dur (178a/16)

a. + kılıvër (222a/02)

[= 8]

ak:- Akmak.

a.-a (195a/16)

a.-ar (156b/14)

a.-ardı (173a/09)

[= 3]

akabe: < Ar. Sert, sapa, dar geçit.

a. (124b/10)

[= 1]

akçe: *bk.* akçe.

a. (163a/03)

a. + sin (225b/10), (225b/12)

a. + ye (225b/09)

[= 4]

akçe: Para, ganimet.

a. + sin (225b/09)

[= 1]

akdü’l-lisân: < Ar. Akıcı dil.

a. (240a/13)

[= 1]

akubet: < Ar. Gelecek, son, nihâyet.

a. (167a/17)

a. + inden (127b/14)

[= 2]

akıl: < Ar. Us, düşünme yetisi.

a. (201b/13), (202a/01), (202a/11),

(202a/15), (202a/16), (202b/03), (202b/06),

(205b/09)

a. + dur (201b/10)

a. + lar (209b/04), (210a/04)

[= 11]

akıllu: < Ar. + Tr. Akıllı kişi, akıl sahibi.

a. + yiken (142a/14)

[= 1]

akıl: < Ar. Akıllı olan kimse, danışılacak kimse.

a. (210b/03)

a. + ler (206a/04)

a. + lere (201b/02)

a. + lerüñ (206b/03)

[= 4]

akıl: *bk.* akıl.

a. (207b/05)

a. + ı (142a/10), (142a/15), (143a/01),

(200a/08), (206b/03), (212b/15), (212b/17),

(231b/15)

a. + ın (143b/16)

[= 10]

akreb: < Ar. Akrep.

a. (237b/15)

[= 1]

akşâ: < Ar. Mescid-i Aksa.

a. + dur (141b/12), (141b/12)

[= 2]

aksâm: < Ar. Kısımlar.

a. + ıñ (142a/06)

a. + un (160b/12)

a. + uñ (126b/07), (128b/06)

[= 4]

akşimu: < Ar. Yemin ederek.

a. + dur (122b/06)

[= 1]

al-: Almak.

a. (223b/08)

a.-a (160a/16), (171a/01), (188a/04)

a.-alar (161a/13), (188a/03)

a.-alum (223b/13)

a.-am (131a/16)

a.-anlar (181a/01)

a.-dı (130a/17), (130b/16), (131b/17),
(132a/01), (136b/16), (151b/03), (186b/09),
(187b/14), (222a/10), (223b/14), (225a/02),
(225a/05), (227b/10)

a.-dıklarından (181a/14)

a.-dılar (181a/14), (223b/11)

a.-dım (130b/01), (130b/02)

a.-duğı (122b/09)

a.-duğ (213b/03)

a.-dum (130b/04), (230b/08)

a.-duñ (130b/03), (181b/03)

a.-ğıl (230b/07)

a.-ımazlardı (123b/12)

a.-ışsalar (225a/11)

a.-madı (159b/06)

a.-madun (220b/03)

a.-mağa (239a/10)

a.-mağınuñ (131a/13)

a.-mağ (132b/06)

a.-mağda (181a/01), (181a/11)

a.-mazam (214b/11)

a.-mazlardı (175b/13)

a.-mazlarsa (131a/14)

a.-mıış (213b/17)

a.-mıışlar (229b/01)

a.-sa (126a/15)

a.-ub (131b/11), (135a/08), (135b/01),
(136b/17), (137a/05), (140a/10), (145b/01),
(146a/04), (219a/08), (219a/13), (223b/10),
(226a/09), (239b/05), (239b/08), (240a/01),
(240b/03)

a.-uñ (200a/09), (208a/07)

a.-updur (231b/06)

a.-ur (210a/08)

a.-urın (214b/11)

a.-urısam (214b/11)

a.-urlar (138a/11)

a.-urlardı (175a/05)

[= 73]

‘alā: < Ar. Yüksek mertebe, yücelik.

a. (132b/02), (233b/14)

[= 2]

ā‘lā: bk. ‘alā.

a. (194b/16)

[= 1]

alaca: Karışık renkte, alaca, benekli halde olan.

a. (172b/16), (173b/03)

[= 2]

‘alāhıde: < Ar. Özel, farklı, önemli derecede.

a. (139b/08)

[= 1]

‘ala’l-lāhi: < Ar. Allah’ın yardım ve izni ile.

a. (147b/08)

[= 1]

‘allāme: < Ar. Çok bilgili, bilgin.

a. (191a/09)

[= 1]

‘alā men ‘aşıke: “Şu kimseler üzerine” manasında bir söz.

a. (235b/14)

[= 1]

‘alāmet: < Ar. Belirti, işaret, bulgu.

a. + i (127b/01)

a. + leri (150b/13)

[= 2]

aldan-: Kandırılma durumu, aldatılma durumu.

a. -miş (224a/14), (225a/06)

[= 2]

aldur-: Aldırmak.

a. -van (148a/17)

[= 1]

‘ale’l-‘arş-ı istivā: < Ar. Taha/5. “Tanrı’nın arşa kurulmuştur” manası taşımaktadır.

a. (236b/05)

[= 1]

‘ale’l-hakkı: < Ar. “Gerçek ve doğruyu söylemek gerekirse” manası taşımaktadır.

a. (237a/06)

[= 1]

‘ale’l-mülki: < Ar. Hakim olmak.

a. (236b/05)

[= 1]

‘alem: < Ar. Bayrak.

a. (151a/09), (151a/09), (151a/10),

(151a/10)

a. + ler (151a/09)

[= 5]

‘ālem: < Ar. İnsan topluluğu. Dünya.

a. (162b/12), (190a/06), (192b/05),

(203b/10), (207a/01), (209b/12), (213a/03),

(219b/10), (239b/07)

a. + de (137a/13)

a. + den (185a/07)

a. + e (153b/14), (206b/11), (206b/13),

(239a/02)

a. + i (201a/12), (203b/02), (204a/02)

a. + i ğayb (201a/12)

a. + i ğaybdan (239b/11)

a. + i ğayb-ı āhiretdür (201a/13)

a. + i şehādet (201a/13)

a. + inde (207a/08)

a. + indeyim (207a/09)

a. + i şehādet (201a/13)

a. + ler (205b/13)

a. + leri (230b/13)

[= 27]

ā‘lem: bk. ‘ālem.

a. (160a/16)

[= 1]

‘alev: Alev. Ateş.

a. + i (172a/07), (125b/10)

[= 2]

‘aleyhi: < Ar. “Üzerine”.

a. (234a/01)

[= 1]

‘aleyhi’l-la’ne: < Ar. “Laneti üzerine olsun”.

a. (135a/07), (146b/06)

[= 2]

‘aleyhim ecma’in: < Ar. “Onların üzerine olsun”.

a. (202b/08)

[= 1]

‘aleyhi’s-selām: < Ar. “Tanrı’nın selâmı üzerine olsun”.

a. (132a/08), (149b/07), (191a/13),
(201a/06), (222a/09), (222a/10), (222b/02),
(229b/14), (234a/14), (234b/16)

[= 10]

alığo-: Alıkoymak.

a. -maz (171a/08)

[= 1]

‘alī: Hz. Ali.

a. (119b/03), (119b/04), (119b/07),
(127b/15), (128a/01), (128a/02), (128a/02),
(149b/06), (150a/13), (153a/06), (169a/09),
(178b/02), (178b/06), (181b/16), (182a/05),
(202b/07), (209b/01), (209b/14), (214a/13),
(234a/15), (234b/01), (234b/08), (235a/01),
(235a/03), (236b/15), (237a/07), (237a/11),
(237b/04), (237b/08), (237b/09), (238b/04)

a. + denkim (127b/15), (168a/06)

a. + dür (169b/11), (170a/04), (202b/05)

a. + yi (178b/05), (178b/06)

[= 38]

ālī: < Ar. Üzerine. Yüce.

a. (232b/13), (232b/14), (232b/16)

[= 3]

‘alī bin mūsā: On iki imamdan sekizinci olan kişi.

a. (209b/03)

[= 1]

‘alī bin zey: Zeydiyye mezhebinin kurucusu, fıkıh alimi.

a. + den (132a/13)

[= 1]

‘alī ibn-i ebī t̄alīb: *bk.* ebū t̄alīb.

a. + i (234a/12)

[= 1]

‘aliyyi ibn-i ebī t̄alīb: *bk.* ebū t̄alīb.

a. + dür (143a/10)

[= 1]

‘ālim: < Ar. Çok bilgili kimse.

a. (208a/01), (227b/06)

a. + ler (206a/04)

a. + leri (238a/08)

a. + oldu (159b/12), (160a/05), (229a/07)

[= 7]

‘ālime’l-hafıyyāt: < Ar. Gizli olan şeyleri bilen.

a. (236b/08)

[= 1]

‘ālimi’s-siri: < Ar. Saklanmış olan şeyleri bilen.

a. (236b/13)

[= 1]

ālī muḥammedin: “Hz. Muhammed’in evlatları”

manasında söz.

a. (236b/12)

[= 1]

āline: < Ar. Nazik.

a. (232b/17)

[= 1]

‘alḳame: Alkame bin Kays.

a. (217b/09)

[= 1]

allah: < Ar. Kâinatın yaratıcısı, Tanrı.

a. (120b/04), (120b/05), (120b/10),
(121a/11), (127b/16), (128a/02), (131a/07),
(131a/12), (131b/10), (134a/11), (138a/14),
(139a/07), (140b/12), (142b/15), (146a/09),
(146a/10), (153a/02), (156a/12), (156b/07),
(156b/08), (163a/13), (168a/17), (179b/06),
(180a/04), (187a/01), (187a/13), (187b/16),
(189a/01), (189a/14), (189a/17), (189b/01),
(189b/16), (197b/07), (198b/11), (200b/09),
(200b/10), (200b/10), (200b/12), (201b/09),
(202a/10), (203a/03), (203a/04), (203a/16),
(203b/06), (203b/08), (203b/09), (204a/01),
(204a/02), (204a/04), (204a/05), (204a/10),
(204a/11), (204b/03), (204b/11), (205a/01),
(205a/04), (205a/08), (205a/10), (205a/12),
(205b/01), (205b/09), (205b/10), (206a/01),
(206a/04), (206a/16), (206a/17), (206b/01),
(206b/04), (206b/04), (206b/06), (206b/07),
(206b/08), (206b/14), (207a/05), (207a/06),
(207b/14), (211b/08), (214b/11), (234b/06),
(235a/11), (235a/12), (239b/14), (240a/12),
(240b/08)
a. + a (151b/14), (156a/07), (160a/07),
(180a/05), (189a/04), (200b/09), (215a/15),
(215a/17), (217a/14), (230b/11)
a. + dan (128b/07), (134a/13), (140b/09),
(157a/03), (160b/15), (177a/05), (179a/03),
(187a/16)
a. + dur (186b/17), (189a/01)

a. + ı (147b/08), (156b/04), (217a/03),

(217a/05), (237a/03)

a. + im (235a/14), (235b/03), (235b/08),
(236a/11), (236a/13), (237a/04), (237a/12)
a. + te'ālā (204a/07), (211b/04), (211b/10),
(226a/06), (228b/14), (231b/02), (231b/07),
(231b/09), (232a/03), (232a/12), (234b/17),
(238b/05)

a. + te'ālānuḡ (198b/17), (224b/13),
(231b/04), (232a/18)

a. + te'ālāya (232a/01), (232a/10)

a. + u eḡad (189a/03)

a. + u ekber (232a/02)

a. + um (235a/14)

a. + uḡ (147b/09), (202b/02), (202b/03),
(202b/04), (206b/02), (207b/01)

a. + uḡdur (234b/07), (234b/08), (235a/13)

a. + u te'ālā (160a/07), (219a/15),
(227a/09), (227a/11), (227b/11), (235a/04),
(236b/05), (237b/08), (237b/10)

a. + u te'ālādur (231a/08)

a. + u te'ālānuḡ (199a/09), (232a/16),
(232b/17)

a. + yolına (126a/05), (128b/07), (130a/12),
(130b/14), (131b/01)

a. + yolınamı (124a/09)

a. + yoluna (152a/03), (168a/03)

a. + zikridür (199b/03)

[= 168]

allahümme: < Ar. “Allahım”.

a. (235b/03), (235b/08), (236a/11),
(236a/12), (236b/11), (236b/12), (237a/04),
(237a/12)

[= 8]

alın: Alın. Yüzde bulunan saçlar ile kaşlar arasındaki kısım.

a. + ı (147a/08)

[= 1]

alt: Bir nesnenin aşağıya bakan tarafı veya tabanı.

a. + ında (237a/14)

a. + ına (119b/12), (123b/11), (131b/07),
(137a/09), (208a/07), (208a/10)

a. + ında (121b/13), (123a/15), (137b/16),
(159a/11), (214a/11), (216a/08), (220a/13)

a. + ındadır (236b/06)

a. + ından (123b/12), (156b/14), (183b/15)

[= 18]

altı: Altı sayısı.

a. (179b/02), (214a/04), (216a/14)

[= 3]

altıncı: Sıra sayılarında beşten sonra gelme.

a. (204b/13)

[= 1]

altmış: Altmış.

a. (128a/13), (142b/09), (177b/04),
(179b/02), (209a/02)

[= 5]

altmış sekiz: Altmış sekiz.

a. (169a/01)

[= 1]

altın: Altın.

a. (131a/09), (131b/10), (162b/08),
(210b/02), (210b/07), (223b/02), (223b/17),
(225a/03), (230b/06)

a. + dan (187b/12), (190b/06), (191b/11),
(191b/14), (210b/06)

a. + dandır (178a/12)

a. + dı (162b/07)

a. + ı (131b/01), (131b/14), (162b/11),
(223b/03), (224a/01), (225a/01), (225a/02),
(225a/04), (225a/04)

a. + ıla (220b/03)

a. + lar (218b/14)

a. + uş (223b/15)

[= 28]

aluvér-: Alıvermek.

a. (213b/16)

[= 1]

amā aḳṭe'ūke: < Ar. “Nasıl bir ayrılık vericisin”.

a. (235b/06)

[= 1]

ā'māl: *bk.* āmāl.

a. + iniş (185a/15)

a. + leri (157a/03)

[= 2]

āmāl: < Ar. Emeller, amaçlar.

a. + ine (212b/02)

[= 1]

ā'māl-i ṣālīḥ: *bk.* 'amel-i ṣālīḥ.

a. + e (161a/08), (169b/12)

[= 2]

amān: *bk.* imān.

a. (208b/09)

a. + umda (239a/07)

[= 2]

ā'mel: *bk.* 'amel.

a. + lerini (165b/16)

[= 1]

a'mel: *bk.* 'amel.

a. + işlesen (236a/03)

[= 1]

'amel: < Ar. Dînin buyurduğu emirleri gerçekleştirmek için yapılan hareket, iş, fiil. Emel, amaç.

a. (161a/04), (240a/12)

a. + edesin (190b/01)

a. + edeyin (160a/03)

a. + i (144a/01), (191b/05)

a. + inden (186b/02)

a. + ine (151b/07)

a. + ini (158b/04)

a. + kazandı (124a/10)

a. + kıla (120a/13)

a. + kılanıların (156b/13)

a. + kılayduk (120a/10)

a. + kılayıduk (120a/07)

a. + kılmak (153a/14)

a. + kılmakdan (151b/10)

a. + kılmazlarsa (143a/03)

a. + kılsa (151b/10)

a. + kılurısa (120a/08)

a. + lerde (162a/02)

a. + leri (151b/06), (160a/07)

a. + lerinde (163b/08)

a. + lerini (156a/15), (176a/02)

a. + lerin (159a/04)

a. + ler kıldılar (143a/01), (156b/01)

a. + ü (158b/04)

a. + ü (160a/06), (227a/09)

a. + ü (128b/03)

[= 32]

'amel-i şâlih: < Ar. Güzel iş, güzel amel.

a. (161a/09), (169b/02)

a. + ler (165a/09)

[= 3]

āmennā ve şadaḳnā: < Ar. "Doğruladık, tasdikledik".

a. (176a/01)

[= 1]

āmennā ve şaddaḳnā bihî: < Ar. "Doğruluğuna tamamen inanıp tasdik etme".

a. (126a/07), (192b/02)

[= 2]

āmīn: < Ar. Müslümanların doğrulama manasında kullanılan söz.

a. (222a/03), (228b/13), (228b/16)

[= 3]

aminnā: < Ar. Doğruladık.

a. (128b/08)

[= 1]

'āmīr: *bk.* 'āmīr ibn-i ṭufeyl.

a. (192b/06), (192b/07), (192b/14)

a. + i (192b/17)

[= 4]

'āmīr ibn-i ṭufeyl: Hz. Peygamber zamanında yaşayan Âmir b. Sa'saa kabilesinden Ca'fer b. Kilâb boyuna mensup kişi.

a. (192b/04)

[= 1]

‘amm: < Ar. Genel, yayın.

a. + dur (121b/10), (121b/11), (138a/13),
(139b/17), (170b/05), (170b/15)

[= 6]

ammā: < Ar. Fakat, lakin. İki durumu zıtlamaya
yarayan bağlaç.

a. (120a/01), (122b/15), (126a/07),
(129b/05), (131a/12), (131b/13), (132a/15),
(138b/03), (138b/05), (139a/10), (141a/10),
(141b/17), (141b/17), (142a/01), (142a/04),
(142a/12), (142b/01), (145b/03), (147b/04),
(149b/02), (149b/03), (154a/15), (157b/06),
(158a/04), (159a/03), (162a/14), (162b/15),
(163a/05), (165a/07), (165b/11), (168b/04),
(169a/03), (169a/13), (175b/10), (176b/17),
(177a/04), (177a/17), (180a/12), (180b/08),
(181b/10), (181b/17), (183b/08), (184a/15),
(185b/08), (188b/17), (189a/02), (189a/05),
(189a/08), (189a/11), (191b/10), (192a/05),
(192a/12), (192a/13), (192a/14), (192a/15),
(192a/17), (195a/06), (198a/09), (199a/08),
(199a/10), (199b/02), (200b/13), (200b/16),
(201a/13), (201a/17), (201b/11), (201b/13),
(201b/14), (201b/15), (202a/01), (202a/01),
(202a/02), (202a/08), (202a/15), (202a/17),
(202b/02), (202b/04), (202b/05), (202b/05),
(202b/07), (202b/10), (202b/11), (202b/13),
(203a/04), (203a/12), (203a/14), (205a/08),
(205a/09), (205b/05), (206a/08), (206a/15),
(206a/16), (207a/03), (207a/14), (207b/16),
(208a/05), (208b/05), (210a/01), (210a/05),

(210a/14), (210b/13), (211a/07), (211b/04),
(211b/05), (211b/07), (211b/14), (211b/15),
(212a/08), (212b/04), (212b/04), (212b/17),
(213b/06), (213b/13), (216a/15), (216b/12),
(217b/15), (218b/16), (220a/03), (220a/06),
(220a/15), (220a/16)

[= 121]

‘ammār: Ammar bin Yasir.

a. + ı (214a/13)

[= 1]

‘ammi: < Ar. Amm’dan “Amca”.

a. (182a/01)

a. + ydi (145b/02)

[= 2]

‘amru dīnār: Amr bin Dinar.

a. (123b/04)

[= 1]

‘āmūz-i bin fūhīre: Amir bin Fühire.

a. (130b/17)

[= 1]

an-: bk. aṅ-.

a.-dı (129b/14)

a.-ısar (142b/15)

a.-u (132b/15)

[= 3]

aṅ-: Yâd etmek, hatırlamak.

a.-alar (120a/05)

a.-am (122b/04), (205b/03)

a.-ar (207a/12)

a.-dı (122b/03), (156a/15), (157b/05)

a.-ğıl (137b/10), (138a/05), (174b/08)

a.-maya (119b/11)

a.-mayam (119b/11), (119b/11)
a.-sa (138b/07), (217a/03), (217a/05)
a.-uñ (122a/17)
[= 17]

ana: Anne.

a. (206b/01), (208a/04), (219b/17),
(220a/07), (220a/11), (220a/12), (229b/09),
(230a/17)
a. + dan (134b/06)
a. + karnında (123b/13)
a. + m (194a/13), (211a/15), (211b/02),
(227b/14), (228a/12)
a. + mdan (230a/02)
a. + mız (151a/15), (159b/12), (177a/14)
a. + muz (145a/02)
a. + muzdan (178a/06)
a. + n (134b/03)
a. + nuñ (123b/13), (123b/15)
a. + raħminden (123a/12)
a. + sı (119b/09), (211b/01), (225a/13),
(228a/13), (229a/09), (229a/10), (229a/11),
(229a/15), (230a/07), (230a/11), (230a/12),
(230a/13)
a. + sın (137b/16), (228b/17)
a. + sına (142a/17), (230a/16)
a. + sindan (229a/11)
[= 42]

‘anā: <Ar. Zahmet, zorluk.

a. + dan (239a/08)
[= 1]

‘anā şarāb: <Ar. Zahmet çekilme için kullanılan
tabir. İlahi zahmet.

a. + ı (196a/11)
[= 1]

‘anber: <Far. Amber. Güzel, mis kokulu şey, nesne.

a. (219a/05)
[= 1]

ancağ: Yalnız, sadece.

a. (203a/02), (203a/03), (207b/13),
(230b/15), (231b/04)
[= 5]

ancılayın: Onun gibi.

a. (161a/08), (173b/08)
[= 2]

and: Söz verme, yemin etme.

a. (144a/08), (146b/08), (147a/10),
(153a/07)
a. + icse (144a/02)
a. + içdügi (141b/02), (144a/07), (169b/07)
a. + içdügünün (144a/02)
a. + içdüm (193b/08), (194a/03)
a. + içdümki (193b/16)
a. + içer (126b/05), (128a/17), (132b/09),
(156b/06), (156b/07), (160b/01), (161b/15),
(162a/04), (170a/01)
a. + içerdikim (131a/08)
a. + içerem (122b/05)
a. + içmek (144a/03), (144a/06)
[= 25]

anla-: Anlamak.

a.-dı (136a/14)
a.-mağı (146a/16)
a.-ya (203a/01)
[= 3]

ağlan-: Anlaşılmak.

a. -maduk (121a/08)

a. -ur (220b/08)

[= 2]

ağlayubil-: Anlayabilmek.

a. -e (202b/17)

[= 1]

ağlı-: bk. ağla-.

a. -cağ (139a/04)

a. -maz (137a/12)

a. -vursın (139a/04)

[= 3]

ağsuz: Aniden.

a. + ın (135b/10)

[= 1]

apansuz: Birdenbire, beklenmedik bir sırada, çok ânî.

a. + ın (207a/01)

[= 1]

ar: < Ar. Utanma, namus.

a. + dan (125a/07)

[= 1]

ara: İki nesne veya kişiyi birbirinden ayıran tutan

mesafe. İki olayı birbirinden ayıran zaman.

a. + da (132b/16), (143b/03), (147a/03),

(151b/10), (157b/12), (163a/17), (164a/15),

(167b/03), (169b/05), (174b/03), (193a/17),

(193b/01), (206b/15), (209a/04), (210b/17),

(211a/16), (215a/05), (216a/13), (220b/10)

a. + dan (131a/15), (131b/08), (195b/09)

a. + larından (223b/11)

a. + muza (227b/15)

a. + ıuzda (146b/06), (212b/14)

a. + sına (183b/08), (184a/05)

a. + sınıcadur (178a/15)

a. + sında (119b/01), (123a/12), (146b/12),

(170a/15), (170b/11), (184a/11), (195b/07),

(195b/08), (203b/08), (203b/15), (204a/08),

(209a/05), (212b/06), (213a/12)

a. + sındağı (141b/13)

a. + sındaki (212b/12)

a. + sını (237b/03)

a. + ya (210b/17), (223a/13), (224a/02)

[= 49]

ara-: Aramak, bulmaya çalışmak.

a. -yasın (199b/06)

[= 1]

‘arab: < Ar. Arap ırkından olan kimseler.

a. (144a/03), (161a/11), (175b/10),

(181a/13), (192b/05), (206a/16), (211b/14)

a. + da (162a/11), (180a/02)

a. + ıı (144a/04), (178a/04)

a. + lar (134b/10)

a. + uı (144a/06), (154b/13), (176a/16),

(192b/10)

[= 16]

‘arab: Muhyiddin İbnü’l Arabî.

a. (209a/10)

[= 1]

‘arabca: < Ar. + Tr. Arap dili.

a. (145b/03)

[= 1]

‘arabistân: Çoğunlukla arapların yaşadığı bölge, yarımada.

a. + da (236b/11)

[= 1]

ā'raf: < Ar. Dini inanış gereğince cennet ile cehennem arasında olduğu söylenen yer.

a. + da (162b/03)

[= 1]

‘arafāt: < Ar. Mekke’nin doğusunda bulunan yer, dağ.

a. + da (227a/14)

a. + dan (161b/07)

a. + taşına (160a/10)

[= 3]

aralığ: İki nesne arasındaki açıklık.

a. + ı (213b/04)

[= 1]

ārāyış: < Far. Süslemek, bezemek, süs, bezek, zıynet şey.

a. + geldi (135b/04)

[= 1]

ard: Art, önün zıttı olan, arka.

a. + ına (125b/13), (183a/07), (183b/12),

(229b/04)

a. + ınca (170b/08)

a. + ında (174a/10)

a. + ından (192b/17), (193a/01)

[= 8]

ardınca: Arkasınca, ardisıra.

a. (139a/13), (172b/15)

[= 2]

ardıra: Arkası, ardı.

a. + dan (192b/07)

a. + dın (183b/12)

[= 2]

arı: Temiz.

a. (141b/16), (239b/08)

a. + cān (120b/09), (120b/11), (121a/17),
(121b/02)

a. + ola (200a/15)

a. + olmuştur (155a/08), (155a/10)

a. + olub (240a/05)

[= 10]

arıç: Güçsüz, zayıf.

a. + şeytān (144a/13), (144a/14)

[= 2]

arıl-: Temizlenmek.

a.-aram (231b/11), (232a/04), (232a/08)

a.-ımadılar (154b/09)

[= 4]

arıt-: Temizletmek.

a.-dı (126b/10), (126b/12)

a.-dısa (126b/15)

a.-dıysa (126b/15)

a.-mıştır (155a/03)

[= 5]

‘arif: < Ar. Bilgili, şöhreti, tanınmış kişi.

a. + lerün (148a/07), (148a/08), (210a/05)

[= 3]

arğa: Arka, sırt.

a. + ığı (138b/16)

a. + sına (183b/10)

[= 2]

arşlan: Aslan.

a. (235b/12)

[= 1]

arşlan: bk. arşlan.

a. (148a/01)
[= 1]

‘arş: < Ar. Gökteki en yüksek yer.
a. (137b/15), (184b/12), (199a/16),
(202b/12), (202b/15), (208a/09), (216a/08)
a. + a (185b/11), (190b/15), (197a/02),
(199a/15), (202b/13)
a. + altına (119b/11), (137a/09)
a. + altında (121b/13)
a. + dan (139a/11), (184b/14), (198b/10),
(202b/12), (202b/15)
a. + ı (202b/11), (208a/07)
a. + ından (231b/05)
a. + yöresinde (139a/10)
[= 24]

‘arş u fers: < Ar. Yeryüzü ve gökyüzü.
a. (199b/02)
[= 1]

arşun: Uzunluk ölçüsü.
a. (121a/01)
[= 1]

art-: Artmak, çoğalmak.
a.-a (186b/11), (240a/05)
a.-an (154a/11), (186b/09)
a.-aradı (201a/09)
a.-dı (224b/03)
a.-masunkim (198b/17)
a.-mı (198b/15), (198b/16)
[= 9]

artuğ: *bk.* artuğ.
a. + a (131a/14), (199b/04), (208b/02),
(230b/16)

a. + ı (128b/13)
a. + ımış (215b/03)
a. + ısa (180b/02)
[= 7]

artuğ: -den/-dan başka, gayri, fazla.
a. (120a/10), (166b/15), (192a/04),
(203b/01), (204a/05), (205b/05), (207b/06),
(207b/10), (220a/09), (225b/07), (229b/06),
(232a/03), (238b/15)
a. + dan (205a/02), (208a/17), (230b/17)
a. + dur (168b/01), (184b/09)
[= 18]

artur-: Arttırmak, çoğaltmak.
a.-dı (199a/12)
a.-madım (159a/07)
a.-ub (232b/01)
a.-urlardı (225b/10)
[= 4]

aru: Arı. Kanatlı sokan bir böcek.
a. (238a/08)
[= 1]

arż: *bk.* ‘arż.
a. + ı kunūd (163a/10)
[= 1]

‘arż: < Ar. Gösterme.
a. + éde (209b/02)
a. + éderdi (238a/15)
a. + éyle (238b/08)
a. + kılam (119b/06)
a. + olsalar (163b/05)
[= 5]

‘āş: *bk.* ‘āş bin vāyil sehmī.

a. (178a/03)
[= 1]

aş-: Asmak.

a.-a (196a/08)
a.-ub (121b/07)
[= 2]

‘aşā: < Ar. Elde tutulan değnek.

a. + m (200a/08)
a. + sı (136a/09)
a. + sını (135b/15)
a. + sıyla (176b/08)
[= 4]

āsān: < Far. Kolay.

a. + dur (135a/16)
[= 1]

‘aşān: bk. āsān.

a. (237a/15)
[= 1]

‘āş bin wāyil sehmī: Kureyş kabilesinin Sehm adlı kolunun cahiliye dönemi reisi.

a. + dür (179a/15)
[= 1]

aşhāb: < Ar. İslam peygamberinin meclisinde bulunan kimse.

a. (152b/16), (173b/01)
a. + dan (174a/09)
a. + ı (139b/04)
a. + ı kehf (141b/07)
a. + ı kehfiden (132b/11)
a. + ı kehfün (200a/17)
a. + ı yemīndür (125b/05)
a. + lar (214b/09)

a. + larıdır (156b/05)
a. + u şimāldür (125b/07)
[= 11]

aşhabu’l-fīl: < Ar. Yemen şehri valisi Ebrehe ile ordusu kastedilmektedir.

a. (174a/15)
[= 1]

aşıl-: Asılmak.

a.-mış (132a/10), (230b/06)
a.-mışdur (121b/05), (132a/11)
a.-mışken (121b/09)
a.-uydurur (121b/13)
[= 6]

‘aşım: Medineli ilk müslüman olan Asım bin Sabit.

a. (149b/16)
[= 1]

‘aşır: < Ar. Yüzyıl, çağ, devir.

a. (169a/16)
a. + da (162a/11)
[= 2]

‘āşī: < Ar. İsyan eden, baş kaldıran kimse.

a. (154a/17), (162a/08)
a. + lere (224b/14)
a. + leri (154a/16)
a. + oldı (163b/10), (235b/15)
a. + oldu (237a/16)
a. + olmadığiçün (231a/04)
a. + olmamışlar (151b/14)
a. + olsa (230a/16)
a. + olur (179b/10)
a. + olursa (133b/13)
[= 12]

‘āṣi bin wāyil: *bk.* ‘āṣ bin wāyil sehmi.

a. (178a/01), (180a/14)

[= 2]

aṣil: < Ar. Soylu.

a. (166b/12)

[= 1]

‘askalān: Filistin’de bulunan tarihi şehir.

a. (141b/11)

[= 1]

aṣl: < Ar. Kök, başlangıcı, kaynak.

a. + ı (122a/16), (126a/08), (132a/16),
(144a/14), (165b/11), (201b/01), (201b/01),
(201b/02), (206b/02), (207b/12), (224b/01)

a. + ıda (165b/12), (207b/05)

a. + ıdur (201b/01), (201b/04), (201b/04)

a. + ından (207a/16)

a. + oldı (191a/16)

[= 18]

aṣṣi: Menfaat, fayda, işe yarar.

a. + kalmadı (182b/14)

a. + kılasın (224a/15), (224b/05), (224b/11)

a. + kılmaya (129b/08), (129b/10),
(224b/07)

a. + ları (212b/13)

a. + sı (224b/04)

[= 9]

aṣ-: Aşmak.

a. -an (124b/17)

a. -ayıdı (124b/15)

a. -madıkım (124b/09)

a. -mağ (124b/11)

a. -maya (125b/01)

[= 5]

aṣāga: Aşağı, üstün zıttı olan, alt.

a. (126b/14), (135b/04), (135b/12),

(142a/04), (145b/13), (145b/17), (231b/05)

a. + sın (136b/03), (144a/12)

a. + sından (173a/04), (173b/11)

[= 11]

‘āṣık: < Ar. Bir kişiye karşı beslenen aşırı sevgi.

a. (207a/14), (240a/16)

a. + kılasın (239b/17)

a. + ları (196b/14), (198b/11)

[= 5]

āṣikāre: *bk.* āṣikāre.

a. + olduḡ (137a/13)

[= 1]

āṣikāre: < Far. Gözle görülen, belli, açık.

a. (157a/13), (167b/13), (197b/06),

(197b/07), (197b/08), (197b/09), (197b/11),

(197b/12), (197b/14), (197b/14), (197b/16),

(197b/16), (197b/17), (197b/17), (198a/01),

(198a/04), (201b/05), (203a/08), (203a/10),

(203a/12), (210a/06), (212a/17), (217b/15)

a. + dür (124a/12), (201b/07), (210a/05)

a. + éyledim (237a/13)

a. + kıldum (198b/07)

a. + si (201b/05)

[= 29]

‘aṣk: < Ar. Bir kişi veya nesneye duyulan bağlılık ve sevgi.

a. (199b/12)

a. + ıla (120a/03), (200b/10)

a. + ından (240a/01)

a. + umuz (196a/10)
[= 5]

‘aşrā: < Ar. Onuncu gün.
a. + da (121a/09)
[= 1]

at: *bk.* ad.
a. (132b/04)
a. + dur (132b/05)
a. + ları (161b/06)
a. + uş (119b/07)
[= 4]

at: Dört bacaklı binek hayvan, at.
a. (125a/07), (161b/05), (234b/08),
(235a/13)
a. + dan (136b/15)
a. + ı (135a/08), (162a/02)
a. + ına (136b/10), (193a/07)
a. + ınuş (161b/17), (162a/01)
a. + ıyla (147a/12)
a. + lar (160b/06), (160b/07), (160b/09),
(160b/10)
a. + ları (160b/02)
a. + laruş (161a/17)
[= 18]

at-: Atmak.
a. -alar (147b/04)
a. -aradı (173a/01)
a. -arlar (147b/11)
a. -ıcağ (165a/03)
[= 4]

ata: Kişinin geçmişteki soydaşı, cediti, baba-dede kavramlarını karşılamak için kullanılan tabir.

a. (123a/04), (173a/05), (208a/04),
(220a/11), (229b/09), (230a/17)
a. + dan (134b/06)
a. + m (194a/13), (211a/15), (211b/02),
(217b/17), (227b/14), (228a/12)
a. + ı (134b/03), (169a/12)
a. + ıyla (194a/10)
a. + sı (192a/05), (211a/10), (211b/01),
(225a/13), (227b/16), (228a/02), (228a/13),
(228b/02), (228b/08), (228b/12), (228b/15)
a. + sızur (194b/03)
a. + sın (137b/16), (228b/16)
a. + sına (142a/17), (227b/16), (230a/16)
a. + sından (134b/08)
a. + sınıuş (228b/03)
a. + sıyla (194a/11)
a. + sunuş (228a/14)
[= 37]

‘aṭā: < Ar. Bağış, cömertlik, ihsan.
a. (162b/07), (179b/15)
a. + lar (140a/05), (174a/07), (182a/15)
a. + sı (162b/06), (162b/14)
[= 7]

‘aṭā: İbn-i ‘Ata. Hanbeli mezhebine mensup, hadis, tefsir ve beyan ilmine hakim tefsir ilimcisi.
a. (123a/11), (131b/02), (139a/08),
(141b/01), (160b/03)
[= 5]

‘aṭā: < Ar. Hz. Muhammed devrinde Mekke’de bir kabile ismi.
a. (211b/15)
[= 1]

atıl-: Atılmak.

a. -mış (164b/15)

a. -sa (165a/01)

[= 2]

āvāz: < Far. Ses, nida.

a. (121a/15), (208b/15), (213b/02),
(230a/08)

a. + geldi (228b/14), (230a/15)

a. + geldikim (136b/09)

a. + gelür (135b/03)

a. + ı (185b/11), (190b/15)

a. + ı işitseñ (146a/05)

a. + ıla (165b/17), (230a/10)

a. + ın (128b/13), (191a/06)

a. + ını (213b/05)

a. + ıyla (166a/04)

a. + işidürem (146a/02)

a. + işitdikim (136b/06)

a. + la (136a/16)

a. + larıla (219a/03)

a. + ların (235a/13)

[= 22]

āvāze: < Far. Ses, nida.

a. + si (234b/12), (234b/13)

[= 2]

avcı: Av yapan kimse, avlayan kimse.

a. + nuñ (161a/07)

[= 1]

‘avd: < Ar. Geri dönüş.

a. (240b/11)

[= 1]

‘avfī: < Ar. İhvanü’s-safa adlı islam felsefesi

akımının kurucusu.

a. (126b/06)

[= 1]

avla-: Avlamak.

a. -rdı (225b/05)

[= 1]

‘avrat: < Ar. Kadın. Zevce, karı.

a. (131a/09), (131b/04), (131b/04),

(135b/15), (136a/04), (149b/01), (152a/13),

(152a/15), (152a/16), (152b/01), (152b/03),

(152b/04), (152b/14), (184a/01), (184a/04),

(184a/08), (184a/11), (184a/16), (211a/09),

(222b/17), (229a/06), (237b/14), (238a/04),

(238a/07), (238a/09), (238a/14), (238a/16),

(240b/08)

a. + a (211a/06)

a. + dan (125a/08), (210b/13), (211a/03),

(237b/11)

a. + ı (156a/12), (168b/07), (183a/01),

(183a/13), (184a/01), (184a/13), (188b/10),

(189a/08), (225b/04)

a. + ıdur (192a/08), (192a/14)

a. + ıkim (182b/17)

a. + ım (230b/03)

a. + ımla (230b/02)

a. + ın (183a/09)

a. + ıñ (183b/08)

a. + ına (149a/17), (152a/11), (152a/14),

(152b/01), (229a/03)

a. + ını (119b/10), (152a/10)

a. + lar (151a/11), (219a/10)

a. + ları (227b/05)

a. + uma (230b/08)

a. + umla (230b/01)

[= 61]

ay: Senenin on iki bölümünün herbirine verilen isim.

a. (123a/13), (151b/10), (152a/03),
(152a/05), (152a/07), (153a/02), (153a/03),
(153a/05), (153a/13), (153a/16), (153b/13),
(214a/04), (220a/12), (229b/10)

a. + da (213a/14)

a. + dan (151b/04), (151b/09), (151b/11),
(152a/01), (152a/05), (153a/14)

a. + ı (189b/11)

a. + ın (148a/12)

a. + ının (181a/13)

a. + ının (149b/03), (149b/03), (149b/05),
(149b/06), (149b/09), (149b/14), (149b/16),
(150a/08), (150a/12), (150a/16), (150b/03),
(150b/07), (150b/17)

a. + larını (151b/06)

a. + u (150b/04), (194a/03)

[= 40]

ay: Gök cismi, kamer.

a. (126a/02), (126a/14), (184b/13),
(198a/07), (234b/16)

[= 5]

ayağ: bk. ayak.

a. + a (173a/08)

a. + ı (123b/11), (123b/12), (123b/14),
(214a/06), (228b/12), (228b/13)

a. + ım (146b/09), (230a/01), (230a/12)

a. + ın (124a/06), (125a/08), (152a/11),
(152a/12), (152a/13), (152a/17), (229b/08),
(229b/11)

a. + ına (123b/14), (147b/04), (183a/03),
(228b/03), (238b/08)

a. + ında (136a/03), (173a/03)

a. + ından (123b/15), (161b/05), (161b/06),
(162a/01), (162a/02), (162a/05)

a. + ını (152b/04), (213a/08)

a. + ının (213a/09)

a. + umı (228a/10)

[= 35]

ayak: Ayak.

a. (123b/08), (123b/09), (227a/15),
(238b/04)

a. + ları (161a/17), (222b/13)

a. + ların (228a/16)

a. + larını (152b/06)

a. + larıyla (147b/13)

a. + ların (194a/02)

[= 10]

‘ayāl: <Ar. Eş, zevce.

a. + inde (159b/01), (159b/03)

[= 2]

‘ayān: <Ar. Açık, aşikar olma, gözle görünür olma.

a. + kılayın (200b/11)

[= 1]

‘ayānen: <Ar. Açıkça, belli.

a. (167b/13)

[= 1]

āyāt: <Ar. Ayetler.

a. + ı mufaşşalāt (194b/15)

a. + i muhkemâtdan (205b/16)
[= 2]

‘ayb: < Ar. Utanılacak durum ve tavır.
a. + êtdiyse (193b/04)
a. + ı esrârını (198a/13)
[= 2]

aydın: bk. aydın.
a. + ı (126a/13)
a. + kıldı (197a/06)
[= 2]

aydın: Anlaşılır, parlak.
a. + ı (128b/01)
a. + ıla (128b/02)
a. + kılsa (126a/16)
[= 3]

aydınlık: Gün ışığı, gündüz.
a. + da (235b/16)
[= 1]

âyet: < Ar. Kur’ân sûrelerini meydana getiren cümleler topluluğu.
a. (121b/03), (121b/06), (123b/10),
(129b/10), (131a/16), (132b/14), (132b/16),
(133b/06), (133b/11), (134b/08), (142a/07),
(145b/09), (147b/01), (147b/04), (157b/02),
(161a/05), (161b/14), (162a/06), (165a/16),
(166a/17), (166b/04), (166b/08), (167b/06),
(170b/01), (170b/02), (170b/12), (170b/13),
(170b/15), (175a/14), (176b/03), (176b/04),
(176b/05), (176b/06), (176b/08), (178a/01),
(180a/11), (180b/06), (182b/13), (183b/17),
(189b/17), (190a/01), (190a/10), (190a/11),
(235b/12)

a. + de (130a/07), (143a/08), (158a/09),
(163b/10)
a. + den (125a/02)
a. + denki (156b/09)
a. + dir (128a/04), (138b/01), (160a/09),
(180b/17), (184b/03)
a. + dür (122a/13), (122a/16), (125b/17),
(141a/09), (144a/11), (148a/11), (154b/03),
(157a/08), (160b/12), (163b/14), (166a/15),
(169a/01), (170a/06), (172a/12), (174a/01),
(175b/16), (177b/09), (179b/02), (182a/10),
(185b/08), (185b/09), (213b/11), (216a/15)
a. + e (127a/02), (130a/09), (142a/06),
(159b/10), (160a/02)
a. + i (119b/03), (121a/15), (132a/02),
(133b/12), (144b/12), (147a/12), (147b/14),
(152b/17), (153a/10), (158a/16), (179a/08),
(194a/07), (214b/04), (214b/05), (230a/10)
a. + ile (180b/07), (188b/16)
a. + in (153a/13), (170b/04)
a. + lerde (126b/05)
a. + lermize (125b/07)
a. + lerün (147b/02)
a. + ün (121b/10), (121b/11), (130a/01),
(134b/11), (138a/13), (157a/17), (159a/16),
(177a/03)
[= 113]

âyete’l-kürsî: < Ar. Bakara sûresi 255. ayet.
a. (231a/06), (239b/06), (239b/10),
(240a/08)
a. + dür (204b/02)
[= 5]

‘ayyb: *bk.* ‘ayb.

a. (209b/09)

a. + dur (191b/16), (191b/17)

[= 3]

‘ayybla-: < Ar. + Tr. Utanılacak duruma getirmek.

a.-rdı (170b/02), (170b/04)

[= 2]

‘ayyblug: < Ar. + Tr. Utanılacak durumda olan, hayâ.

a. + ı (182a/15)

[= 1]

ayık: Aklı başında olan.

a. (195a/09)

[= 1]

ayır-: Birbirinden uzak düşürmek.

a.-ırsa (123b/12)

a.-mak (166a/09)

a.-mağ (166a/11)

a.-mağdur (166a/10)

a.-ur (195a/14)

[= 5]

ayırıl-: *bk.* ayrıl-.

a.-alar (170b/11)

[= 1]

‘āyişe: Hz. Muhammed’in eşi.

a. (150a/13), (151a/15), (159b/12),

(159b/15), (177a/14), (177a/16), (177b/01),

(194a/10), (194b/04), (194b/07), (213b/14),

(214a/12)

a. + den (144b/12), (151a/17)

a. + yi (194a/08)

[= 15]

aylak: Boş gezen, avare.

a. (220b/04), (220b/10)

[= 2]

aylık: Otuz gün süreli olan, otuz gün süren zaman dilimi.

a. (178a/15)

[= 1]

‘ayne’l-yakīn: < Ar. Gözle görüp inanmak.

a. (167b/14), (167b/14)

[= 2]

ayr-: *bk.* ayır-.

a.-urub (220a/07)

[= 1]

ayrıca: Ayıran.

a. + sın (235b/06)

[= 1]

ayrığ: *bk.* ayrık.

a. + ın (122b/17)

[= 1]

ayrıl-: Birbirinden ayrı olan, ikiye bölünmüş.

a.-a (196b/14)

[= 1]

ayrı: Ayrı olan.

a. (196b/11), (208b/08)

[= 2]

ayruğ: *bk.* ayrık.

a. + a (147b/09), (200a/12), (233b/05),

(233b/06)

[= 4]

ayruk: 1. Başka, ayrıca. 2. Muhalif.

a. (121b/09), (122a/03), (123b/08),

(125b/14), (131b/14), (142a/12), (164b/11),

(164b/15), (166a/02), (166a/06), (171b/02),

(176a/04), (176a/08), (181a/08), (181b/03),
(186a/10), (191b/08), (211b/08), (229a/04),
(229b/07)

a. + cānavārlaruṅ (142a/03), (142a/11)

a. + dan (129b/14), (188a/04)

a. + lardan (204b/09)

a. + ları (213b/07)

[= 26]

ayruḫsı: Başka türlü, farklı olan.

a. (120a/12)

a. + oldı (145a/12)

[= 2]

ayrul-: bk. ayrıl-.

a.-ıcsım (236a/03)

a.-ur (233b/03)

a.-uruz (233b/03)

[= 3]

ayrılığ: bk. ayrılığ.

a. + ı (138a/16)

[= 1]

ayrılığ: Ayrılık.

a. (170a/15)

[= 1]

ayu: Ayı.

a. (237b/12), (238b/02)

[= 2]

ayurtlan-: Ayıklanmak.

a.-sa (163b/06)

[= 1]

az: Miktarı fazla olmayan.

a. (145b/11), (150a/10), (157b/05),

(161a/03), (162b/14), (186a/06), (198b/06),

(235b/02), (236b/17)

a. + dı (136a/14)

a. + dur (237a/06)

[= 11]

az-: Doğru olan yoldan sapmak, sapıtmak, azmak.

a.-ar (146a/17)

a.-dı (135a/07)

a.-dılar (192a/05)

a.-dım (137a/09)

a. + maḫdan (210a/13)

a.-mıṣ (134a/16), (135a/02), (135a/05),

(210a/13), (212b/08)

a.-ub (231a/05)

[= 11]

ā'zā: bk. ā'zā.

a. (150a/04)

a. + ya (213a/05)

[= 2]

ā'zā: < Ar. Vücudun uzuvları.

a. + ları (142a/13)

a. + larına (142a/12)

a. + larımı (164a/12), (171b/09)

a. + sını (152b/10)

a. + ya (171b/02)

[= 6]

ā'zāb: < Ar. Vücutta hissedilen acı. Günahkâr ve

kâfir kimseler için ölümden sonraki cezâ. Korku ve

pişmanlığın verdiği keder.

a. (120a/15), (121a/10), (127b/01),

(158b/08), (166a/12), (170a/14), (171b/09),

(171b/12), (177a/03), (177a/11), (182b/11),
 (239a/10)
 a. + a (121a/11), (161a/10), (183a/16)
 a. + ‘alāmeti (127b/01)
 a. + a gele (127b/14)
 a. + da (130b/16)
 a. + dan (161a/09), (169a/14), (205a/14),
 (213b/08)
 a. + darter (131b/10)
 a. + dur (138a/16)
 a. + éde (157b/02), (215b/06)
 a. + éderler (172a/11)
 a. + éderlerdi (131a/13), (131b/07)
 a. + éderlerise (147b/12)
 a. + étidi (172b/12)
 a. + étmeye (157b/02)
 a. + gördi (173a/09)
 a. + ı (120b/01), (127b/08), (182b/15),
 (197b/12), (197b/13)
 a. + ıda (197b/11)
 a. + ımdan (198a/02)
 a. + ımız (182b/01)
 a. + ın (159a/15), (159b/02), (182b/06)
 a. + ından (147b/15), (220b/15)
 a. + indügi (167a/13)
 a. + indürdi (127b/07)
 a. + kılmakda (139a/12)
 a. + kılırsan (133b/16)
 a. + olunursın (237a/08)
 a. + umdan (197b/17)
 a. + uñ (233b/11)
 a. + uñdan (233b/10)

a. + vèribdi (127a/15)
 a. + vèrimez (146a/13)
 a. + vèrir (127a/17)
 [= 57]

azacık: *bk.* azacık.

a. (162b/07)
 [= 1]

azacık: Azıcık, biraz, birazcık.

a. (162b/10)
 [= 1]

āzād: <Ar. Serbest, özgür, hür.

a. (212b/02)
 a. + buldı (209a/01)
 a. + édecek (131a/07)
 a. + édervün (148a/17)
 a. + édüb (209a/03), (220b/16)
 a. + étidi (140a/11), (208b/15)
 a. + étidiğün (131a/17)
 a. + étidinse (208b/16)
 a. + étmedi (124b/14)
 a. + étmekdür (124b/12)
 a. + étmiş (177b/04)
 a. + kıla (125a/10)
 a. + kıldı (125b/02), (130b/17), (131a/12),
 (131b/11)
 a. + kıldıkim (130b/15)
 a. + kıldum (208b/16)
 a. + kılmagıludur (125a/11)
 a. + kılmak (125a/09)
 a. + kılsa (124b/17)
 a. + olasın (191a/03)
 a. + olasız (228a/07)

[= 25]

āzād: *bk.* āzād.

a. + kıldı (132a/03), (132a/04)

[= 2]

āzādlik: < Ar. + Tr. Özgürlük.

a. (218b/08)

[= 1]

ā'zam: < Ar. En büyük, yüce olan.

a. (194b/14), (204a/04), (204b/01),

(204b/12), (205a/01), (205a/12), (205b/08),

(205b/10), (206a/07), (238a/09)

a. + dur (204a/03), (204b/11), (205b/01)

[= 13]

'azamet: < Ar. Yücelik, ululuk, celallik, kibirlilik.

a. (203a/17)

a. + e (205a/10), (205a/12)

a. + i (204a/02)

a. + ile (231a/16)

a. + inden (203b/09)

a. + ine (231b/10)

a. + inüj (203a/17)

a. + iyle (122b/01), (126b/05), (164b/02),

(216a/17)

a. + ümile (195b/11)

a. + üj (231b/15)

[= 14]

azdır: *bk.* azdur.

a. -dı (167a/07)

[= 1]

azdur: Yoldan saptırmak.

a. -dıysa (126b/17)

a. -maz (151a/06)

a. -ur (217a/03), (217b/16)

a. -urlar (217a/12)

[= 5]

azdurt: Yoldan saptırtmak, doğru olandan saptırtma.

a. -maya (185b/15)

[= 1]

azdurucı: Azdıran.

a. (146b/02)

[= 1]

azgunluk: *bk.* azgunluk.

a. + m (154b/11)

[= 1]

azgunluk: *bk.* azgunluk.

a. (124b/06)

a. + larından (127a/06)

[= 2]

azgunluk: *bk.* azgunluk.

a. + uñuzı (167a/12)

[= 1]

azgunluk: Sapkınlık, azgınlık.

a. (166b/07)

[= 1]

azıg: Kumanya, yolculuk esnasında yanına alınan

yiyecek, nevale.

a. + ı (196a/11), (196a/17)

a. + ıyla (196a/12)

a. + umızı (138a/07)

a. + uñ (179b/04)

[= 5]

'azım: < Ar. Çaba, gayret.

a. (194b/15), (205b/11)

a. + dür (138a/12)

[= 3]

‘azīz: < Ar. Yüce olmak, hürmet edilen, saygın.

a. (199a/17), (203a/03), (203a/16),
(206b/04), (209a/04)

a. + èyle (235a/14)

a. + ini (203b/06)

a. + kıl (232b/14)

a. + ler (119b/13), (200b/08), (234a/03)

[= 11]

‘azīzūn: < Ar. Sayın.

a. (133b/17)

[= 1]

‘azm: *bk.* ‘azīm.

a. + èyledi (226b/07)

[= 1]

ā‘zim-i esmā: < Ar. Yüce isimler.

a. + yı (239a/03)

[= 1]

‘azrā‘īl: < Ar. Tanrı’nın ölüm emrini yerine getiren
dört büyük melekten biri.

a. (201b/15), (201b/16), (202a/02),
(202a/09)

[= 4]

azuğ: *bk.* azığ.

a. + ı (235a/17)

[= 1]

‘azze ismuhu: < Ar. “İsmi aziz olsun” manasında söz
öbeği.

a. (137a/04), (212b/11), (216b/13)

[= 3]

-B-

ba: Arap alfabesi ikinci harfi.

b. + sı (170a/09), (174a/03), (181a/02),
(182a/12)

[= 4]

bāb: < Ar. Sayfa, bölüm.

b. (148b/06), (150b/13), (151a/02),
(151a/13)

b. + da (154a/15)

b. + dır (148b/06)

b. + ı (149a/11)

b. + ı lutfından (238b/13)

b. + ı ravzada (234a/15)

[= 9]

baba: Baba, ata.

b. (194a/17), (228a/17)

b. + m (228b/04)

b. + sı (194b/01)

[= 4]

ba‘de: < Far. İçki, şarap.

b. (222a/07)

[= 1]

ba‘dehū: < Ar. Ondan sonra.

b. (240a/09)

[= 1]

bādem: < Far. Dışı sert kabuktan oluşan, tatlı, yenen
yiyecek.

b. (240b/09)

[= 1]

bādişāh: *bk.* pādīshāh.

b. + ı (175a/02)

[= 1]

bağ: < Far. Üzüm yetiştirilen yer.

b. + ı (126a/04)
[= 1]

bağçe: *bk.* bağçe.
b. + sinde (198a/11)
b. + sinden (132a/09)
b. + sini (130b/03)
b. + siyle (126a/04)
[= 4]

bağçe: <Far. Çiçek ve sebze yetiştirilen toprak parçası.
b. + sidür (199a/09)
[= 1]

bağdād: <Far. Günümüzde Irak'ın başkenti.
b. (226b/08), (229a/12), (229a/14),
(229b/02), (229b/12)
b. + a (226b/07), (229a/09)
b. + uñ (207b/15)
[= 8]

bağır: Yürek, gönül.
b. + a (168a/13)
[= 1]

bağır-: Bağırarak.
b. -ıcağ (235b/01), (235b/02)
[= 2]

bağışla-: <Far. İhsan etme, verme.
b. (228b/04)
b. -dı (131b/05), (131b/06), (139a/03),
(152b/11)
b. -dum (228b/11)
b. -madummi (138b/16)
b. -r (142b/13)
b. -ya (169a/06)

b. -yan (238b/11)
[= 10]

bağışlayuvér-: Bağışlayıvermek.
b. -e (222a/01)
[= 1]

bağla-: Bağlamak, sarmak. (Mânevî olarak)
Birleştirmek, birbirine bağlamak, yaklaştırmak.
b. -dı (137a/06), (152a/13), (152a/17),
(152b/05), (226a/08)
b. -dım (239b/13)
b. -duğı (120a/17)
b. -mamış (120a/17)
b. -yalar (147b/04), (152b/03)
b. -yasın (199b/04)
b. -yub (218b/11), (229b/04)
[= 13]

bağlan-: Bağlanmak.
b. -a (171b/16), (172a/06), (240a/15)
[= 3]

bağlayuvér-: Bağlayıvermek.
b. (152a/12)
b. -sün (152a/11)
[= 2]

bağr: *bk.* bağır.
b. + ına (136b/16)
[= 1]

bağzā: <Ar. Şiddetli, sert biçimde.
b. (183b/08)
[= 1]

bağzı: *bk.* ba'zı.
b. + sım (164a/12)
[= 1]

bahā: <Far. Paha.

b. (194b/12)

b. + sindan (174a/03)

[= 2]

baḥā: *bk.* bahā.

b. + ya (220b/06)

[= 1]

bahādūr: Bahadır, usta savaşçı.

b. (192b/04)

[= 1]

bahālu: <Far. + Tr. Pahalı.

b. (220b/06), (238a/14)

[= 2]

bahāne: Sözde sebep, uydurma neden.

b. (179b/12)

[= 1]

baḥce: *bk.* bağçe.

b. + sine (130a/16)

[= 1]

baḥīl: <Ar. Cimri, pinti, kıtır.

b. (129b/09), (163a/17)

b. + di (161a/12)

b. + dūr (163b/01)

b. + e (129b/08)

b. + lerūḡ (162a/10)

b. + olduḡıçün (238a/13)

[= 7]

baḥīllık: <Ar. + Tr. Kıtırılık, cimrilik, pintilik.

b. (129a/17), (129b/03)

b. + da (162a/13)

b. + édüb (129b/06)

b. + êtdi (130b/10)

b. + kılub (128b/16)

[= 6]

baḥīllık: *bk.* baḥīllık.

b. (129b/01)

[= 1]

baḥıl: *bk.* baḥıl.

b. + ikim (163b/04)

[= 1]

baḥpeşenbih: <Far. Perşembe.

b. (240a/06)

[= 1]

baḥr: <Ar. Deniz.

b. + iden (170a/09)

b. + i ḥūṭuḡ (203b/14)

[= 2]

baḥrī: <Ar. Denizle ilgili.

b. + sin (195a/12)

[= 1]

baḥs: Sözü, adı geçme.

b. + i (207a/12)

[= 1]

baḥş: Kısım, bölüm.

b. + ın (184b/04), (184b/05)

[= 2]

baḥt: <Far. Şans, talih.

b. (219b/02), (240a/05)

b. + u (219b/13)

b. + uḡ (231b/15)

[= 4]

baḥtlu: <Far. + Tr. Şanslı, talihli.

b. (143b/17), (193b/15), (228b/15)

[= 3]

bāk: < Far. Korku, endişe.

b. + i rūhına (239a/03)

b. + vëricek (139a/07)

[= 2]

baḳ-: Bakmak.

b. (216a/07)

b.-a (159a/10)

b.-armışam (222b/02)

b.-aruz (234b/06)

b.-asın (235a/11)

b.-dı (216a/08), (224a/10), (227a/14),
(227b/16)

b.-dım (230b/05)

b.-dum (135b/05)

b.-ğıl (224a/15), (224b/05), (224b/12)

b.-maḳ (124b/01)

b.-maya (235a/11)

b.-maz (234b/06)

b.-uḡ (198b/07)

[= 18]

baḳır: Bakır.

b. + dan (187b/13), (191b/11)

[= 2]

bāḳī: < Ar. Sonsuz, sonu olmayan, ölümsüz, ebedi.

b. (181a/04), (209b/03), (210b/06),
(219b/15), (230b/13), (232b/01), (238b/04)

b. + dan (181a/02)

b. + dür (210b/05), (210b/08)

b. + ḳalan (237b/05)

b. + ḳalmaḳlığına (231a/10)

b. + ḳılduḡ (167a/03)

[= 13]

bal: Arıların koyu kıvamda topladığı sıvı özü.

b. + dan (156b/15), (178a/13), (178a/16),

(184b/16), (230b/09)

[= 5]

balçığ: *bk.* balçık.

b. + a (173b/06)

[= 1]

balçık: Koyu kıvamı olan yapışkan çamur.

b. (173b/13)

b. + dan (173a/01)

[= 2]

balığ: *bk.* balık.

b. + ı (238a/11)

b. + ıḡ (196b/13)

[= 2]

bāliğ: < Ar. Olgunluk.

b. + de (154b/17)

[= 1]

bāliğa: *bk.* bāliğ.

b. (203b/12)

[= 1]

balık: Balık.

b. (159a/11), (196b/13), (225b/05),
(225b/06)

b. + ı (225b/07)

b. + olmaḳdan (238a/03)

[= 6]

baḡ: Ben.

b. + a (119b/07), (122b/02), (122b/15),
(130a/06), (130a/15), (131b/11), (131b/13),
(133a/05), (133b/03), (133b/13), (134a/13),
(135b/15), (138b/02), (140b/16), (145a/14),

(146a/06), (148a/01), (150a/07), (159b/16),
 (163a/02), (168b/07), (179b/09), (180b/06),
 (180b/08), (184a/06), (184a/15), (192b/09),
 (192b/10), (192b/12), (192b/16), (193b/06),
 (193b/10), (193b/13), (193b/17), (194a/05),
 (194b/02), (195a/01), (195a/02), (195b/09),
 (199b/17), (200a/09), (205b/02), (205b/05),
 (209a/06), (214a/12), (214b/10), (219b/07),
 (223a/04), (223b/03), (223b/05), (223b/15),
 (224a/11), (225a/16), (226b/10), (226b/17),
 (228a/03), (235a/04), (235b/11), (236a/14),
 (236b/17), (237a/14)
 [= 61]

bang: <Far. Ses, nida.
 b. + ı kâmet (194b/13)
 [= 1]

balta: Kesici alet, balta.
 b. (177a/12), (213b/07)
 [= 2]

bālūde: <Far. Büyümüş, boy atmış.
 b. (168a/15)
 [= 1]

bāniye: <Ar. Bina yapan.
 b. + nūḡ (147b/09)
 [= 1]

baraş: Leke şeklinde görülen deri hastalığı.
 b. (175b/07), (175b/13)
 b. + dan (142b/09)
 [= 3]

bardak: Sıvı şeyler içmeye yarayan kap.
 b. (199b/08), (230b/06), (230b/07)
 [= 3]

bārī: <Far. Hiç olmazsa, en azından.
 b. (230a/01)
 b. + te'ālā (227b/03)
 [= 2]

barḡ: Ev, mesken.
 b. (134b/04)
 [= 1]

barmağ: Parmak.
 b. + ın (222b/03)
 b. + ıyla (137b/13), (234a/11)
 [= 3]

bas-: bk. baş-.
 b.-ub (136b/16)
 [= 1]

baş-: Basmak.
 b.-a (146b/11)
 b.-alar (125a/09)
 b.-am (146b/09)
 b.-ar (183a/02)
 b.-ardı (183a/02), (237b/16)
 b.-dı (222b/04)
 b.-duḡını (213a/09)
 b.-maḡ (237b/16)
 [= 9]

basır-: Üstünü kapatmak, örtmek, defnetmek.
 b.-dılar (145a/13)
 b.-uḡ (145a/12)
 [= 2]

basur-: Azab etmek, zulmetmek.
 b.-mıḡlardı (131a/13)
 [= 1]

başīr: <Ar. Gören.

b. + dūr (213a/06), (213a/07)
 [= 2]
başra: Irak ülkesinin güneyinde bulunan şehir.
 b. + şehrinde (199b/07)
 [= 1]
baş: Kafa.
 b. (185a/10), (185a/13), (185a/16),
 (227a/15)
 b. + a (204a/02), (210b/02)
 b. + dan (173a/07), (204a/02), (210b/02)
 b. + ı (123b/13), (142a/11), (173b/05),
 (185a/10), (186a/12), (193a/08), (214a/06),
 (222b/08)
 b. + ıdur (162a/09), (162a/10)
 b. + ım (135b/05), (135b/13)
 b. + ımıza (157b/15)
 b. + ın (123b/15), (226a/09)
 b. + ıñdan (191a/04)
 b. + ına (123b/13), (142a/13), (145b/17),
 (185a/11), (196a/01), (200a/08), (207b/05),
 (218b/15), (222b/09), (225b/08)
 b. + ında (136a/03), (184b/12)
 b. + ın şığardı (138a/03)
 b. + kalduralar (218b/17)
 b. + kalduruçak (119b/15)
 b. + lar (185b/01)
 b. + ları (173b/08), (173b/08)
 b. + larındır (185a/17)
 b. + umdan (119b/12)
 b. + uñun (206b/17)
 [= 46]
bāşed: <Far. Olsun, ola, olur.

b. (190b/01)
 [= 1]
başla-: Başlamak.
 b.-dı (147b/17), (167b/04), (167b/11),
 (171a/09), (205b/12)
 b.-sa (142b/15)
 [= 6]
bat-: Batmak.
 b.-masun (183a/04)
 [= 1]
bāıl: <Ar. Gerçekliği olmayan (şey).
 b. (172b/13)
 b. + dan (129b/12), (155a/03)
 b. + ı (124b/06)
 [= 4]
bāın: *bk.* baın.
 b. + a (202b/10)
 b. + ı (200b/16), (201a/03), (201a/14),
 (201a/15)
 [= 5]
baın: <Ar. Karın.
 b. + ı (201a/17)
 [= 1]
batmān: <Far. Ölçü birimi.
 b. (131b/10)
 [= 1]
baıl: Fazla iri, cesur, kuvvetli.
 b. (210b/11)
 [= 1]
batır-: Batırmak.
 b.-dı (127b/10)
 b.-updurur (217a/05)

[= 2]

bay: Zengin.

b. (234b/05)

b. + êde (185b/17)

b. + lar (224a/13)

[= 3]

bayâğı: Sıradan, aşağılık, seviyesi olmayan.

b. (171b/13), (228b/14)

b. + dan (227a/07)

[= 3]

bayık: Doğru söz, gerçek, açık söz.

b. (126b/16), (129b/13), (129b/14),

(151b/02), (160a/05), (163b/07), (179a/14),

(182b/16)

[= 8]

bāyezīd: *bk.* bāyezīd-i bestāmī.

b. (227b/01), (227b/13), (227b/16),

(228a/05)

b. + e (227b/14)

b. + i (227b/17)

b. + üñ (210b/08), (227b/17)

[= 8]

bāyezīd-i bestāmī: İranlı mutasavvıf.

b. (187a/03), (207b/06), (227a/13),

(227a/16), (227b/03), (227b/06), (227b/09),

(227b/10), (228a/01), (228b/07), (228b/11),

(228b/13), (228b/15)

[= 13]

bayıt: Zenginleştirmek.

b.-dı (137b/02), (137b/03), (137b/07)

b.-madım (134b/01)

b.-madımı (137b/04)

b.-madummi (137b/09)

[= 6]

baykuş: Kukumav da denilen gece kuşu.

b. (238a/17)

[= 1]

baylık: Zenginlik.

b. (129b/06), (165a/12), (172a/16),

(172b/01)

b. + dan (146b/02)

[= 5]

bayrām: Bayram.

b. + êdüb (238a/02)

b. + namāzını (179a/05)

[= 2]

bāzār: <Far. Alışveriş alanı, pazar.

b. + a (199b/16)

b. + dan (140b/04), (207b/03), (207b/07)

[= 4]

bāzīrgān: <Far. Tüccar.

b. + lardı (174b/11)

[= 1]

bāzīrgān: *bk.* bāzīrgān.

b. + ılına (137a/02)

[= 1]

bāzīrgānlıg: <Far. + Tr. Tüccarlık.

b. + a (175b/11)

[= 1]

ba'zı: <Ar. Bir kısım.

b. (141a/02), (156b/08), (233b/17)

b. + lar (225b/01)

b. + sı (121a/08), (155b/09), (186b/16)

b. + sına (164a/13)

b. + sını (186b/16), (197a/04)

[= 10]

becid: <Ar. Ciddi.

b. (183a/14)

b. + ol (178b/15)

b. + olğıl (140b/01)

[= 3]

becil: <Ar. İtibarlı.

b. + dür (162a/06)

[= 1]

bedbaht: *bk.* bedbaht.

b. + oldıkim (166a/05)

[= 1]

bedbaht: <Far. Kötü şanslı.

b. (130b/12)

[= 1]

bedel: Değer, fiyat.

b. + dür (187a/16)

[= 1]

bedr: Ay'ın on dördüncü gecedeği şekli, dolunay hali.

b. (194a/03)

[= 1]

bedrüstî: <Far. Şüphesiz, kuşkusuz.

b. (128b/03), (161b/15), (162a/05),
(186b/16), (217b/11), (232b/09), (233a/06),
(233a/10), (233b/11)

[= 9]

beg: Bey.

b. (149a/01)

b. + dür (237a/02)

b. + ler (224a/13)

[= 3]

beğā: Gelecek.

b. (174a/06), (219b/12)

b. + sı (199b/03), (210a/10), (231a/09)

b. + sından (174a/03)

[= 6]

bekle-: 1. Beklemek. 2. Korumak.

b.-mege (131b/03)

b.-η (230a/17)

b.-rler (190b/08)

[= 3]

bél: Bel.

b. + i (199b/12)

b. + inden (152a/03), (152a/08)

b. + üñi (138b/17)

[= 4]

belā: <Ar. Felâket, sıkıntı ve zarar veren olay.

b. (197b/12), (209b/05)

b. + dan (142b/08), (239a/08)

b. + lar (144a/06)

b. + ları (236b/10)

b. + ların (219b/17)

[= 7]

beled: <Ar. Şehir, diyar.

b. + i ḥarām (194b/13)

[= 1]

belen: *bk.* beleğ.

b. + in (125b/01)

[= 1]

beleğ: İki dağ arası geçit.

b. (124b/14), (125a/01), (125a/02)

b. + aşan (124b/17)

b. + aşmadıkım (124b/09)

b. + aşmak (124b/11)

b. + e (124b/16), (124b/16)

[= 8]

belî: < Ar. Evet.

b. (130b/02), (134a/09), (134a/15),

(134a/17), (134b/01), (136a/15), (146b/07),

(168b/09), (217b/07)

[= 9]

belînle-: Şaşırmak, şaşkın çekilde etrafa bakınmak,
irkilmek.

b.-yü (214a/12)

[= 1]

belki: < Far. Belki.

b. (125b/04), (177a/07), (211a/04)

[= 3]

belkim: *bk.* belki.

b. (140b/06), (167a/09), (171a/10),

(183a/15), (208b/08)

[= 5]

bellü: Âşikâr, açıkta olan, meydanda olan.

b. (150b/06), (154b/09), (164b/11),

(207b/01)

b. + dür (124a/12), (198a/03)

b. + yidi (162a/12)

[= 7]

belür-: Belirmek.

b.-mez (210a/02)

[= 1]

belürsüz: Belli olmayan.

b. (137a/12)

[= 1]

ben: Ben.

b. (119b/05), (119b/11), (122a/17),

(122b/04), (124a/01), (124a/01), (124a/03),

(124a/04), (127b/16), (128a/10), (130b/04),

(131a/04), (131a/07), (131a/16), (134a/05),

(134a/08), (134a/15), (135b/07), (135b/16),

(135b/17), (135b/17), (136a/02), (136a/13),

(136a/15), (136b/14), (136b/15), (137b/16),

(138a/02), (138b/07), (138b/08), (138b/09),

(139a/04), (140b/15), (144a/14), (144a/16),

(144a/17), (144a/17), (144b/02), (144b/03),

(144b/03), (144b/04), (145a/05), (145a/07),

(145a/08), (145b/10), (146a/02), (146b/08),

(147b/14), (148a/16), (149a/15), (149b/17),

(150a/15), (152b/01), (158a/15), (168a/16),

(168b/07), (174a/12), (175b/11), (176a/06),

(178b/09), (180a/06), (180a/07), (180a/08),

(180a/10), (180b/04), (181a/04), (182b/06),

(182b/07), (184a/07), (184a/15), (189b/03),

(189b/06), (189b/09), (189b/11), (189b/14),

(190a/01), (190a/02), (190a/03), (190a/05),

(190a/11), (190a/12), (190a/14), (190a/15),

(190a/17), (192b/06), (192b/08), (192b/10),

(193b/02), (193b/05), (193b/07), (193b/11),

(193b/15), (194a/03), (194a/12), (194a/17),

(194b/07), (194b/08), (194b/09), (195a/03),

(195b/07), (195b/09), (196a/02), (196b/05),

(196b/05), (196b/05), (196b/06), (200a/02),

(200a/09), (200b/09), (202b/17), (208b/04),

(208b/14), (208b/16), (210b/11), (214b/10),

(215a/04), (216a/03), (216b/01), (216b/04),

(218b/05), (219b/02), (219b/04), (219b/14),

(219b/15), (223b/06), (223b/07), (228b/06),
 (229a/08), (230b/02), (230b/04), (230b/08),
 (231b/13), (234a/13), (235a/16), (235b/08),
 (236a/13), (236b/03), (237a/12), (237a/13)
 b. + den (119b/06), (121b/15), (133b/03),
 (152b/09), (170a/13), (179b/14), (179b/15),
 (181a/05), (182a/16), (194b/06), (195a/09),
 (195a/11), (200a/12), (200b/08), (205b/05),
 (227a/01), (227b/14), (230b/05)
 b. + i (122a/17), (122b/03), (123b/11),
 (128a/09), (133b/05), (136a/12), (138b/02),
 (138b/03), (141a/11), (144a/15), (144b/01),
 (144b/06), (145a/12), (145b/08), (146a/10),
 (147a/10), (147b/15), (148a/02), (152b/02),
 (153a/08), (182b/12), (184a/11), (184a/17),
 (184a/17), (208a/07), (216b/09), (216b/13),
 (217b/17), (223a/15), (225a/07), (226a/04),
 (226a/05), (226b/10), (228a/10), (229b/17),
 (230a/04), (230b/17), (235b/09), (235b/14),
 (235b/14), (236a/13), (236b/03), (236b/10),
 (236b/15)
 b. + im (119b/01), (122a/05), (122a/05),
 (128a/08), (128a/10), (138b/06), (138b/09),
 (150a/09), (152b/02), (152b/08), (158a/02),
 (158a/05), (158a/05), (163a/01), (167a/01),
 (167a/01), (168b/08), (174b/06), (174b/07),
 (174b/08), (176a/06), (179b/06), (179b/09),
 (179b/11), (180b/06), (180b/08), (185a/01),
 (185a/12), (185a/17), (185b/02), (189b/16),
 (189b/17), (190a/02), (190a/08), (190a/10),
 (190a/11), (190a/13), (190a/15), (190a/16),
 (195a/07), (195a/07), (195a/12), (196a/01),

(200a/08), (208b/07), (216a/02), (220a/12),
 (220a/16), (226a/04), (226b/03), (228b/04),
 (230b/07), (232a/04), (235b/12), (236a/13),
 (236b/11), (237a/04), (237a/08), (237a/08),
 (237a/10), (237a/11), (237a/12), (237a/12),
 (237a/14)
 b. + üm (121b/08), (122a/05), (135b/08),
 (148a/15), (150a/09), (154a/09), (176a/02),
 (190a/03), (190a/04), (195a/16), (208b/04),
 (208b/08), (216a/05), (216b/09), (218b/04),
 (222b/01), (223a/02), (226b/05), (228a/07),
 (228a/09), (228a/10), (232a/08), (235a/14),
 (235b/03)
 b. + ümile (137b/12), (146b/12), (149b/12),
 (184a/10), (195b/06)
 b. + ven (154a/09)
 [= 295]

bendeş: Eş, benzeyen, benzer.

b. + i (189a/11)
 b. + olmadı (188a/05)
 [= 2]

bencşenbih: <Far. Perşembe.

b. (241a/04)
 [= 1]

bençere: <Far. Pencere.

b. + de (162a/17)
 b. + si (162a/16)
 b. + yi (162a/17)
 [= 3]

bend: <Far. Bağ, bağlama.

b. + inden (124b/12), (208b/16)
 [= 2]

benī ‘abdük: < Ar. Abdük oğulları kabilesi (?).

b. (131a/02)

[= 1]

benī ādem: < Ar. Ademoğulları kabilesi (?).

b. + den (237b/10)

[= 1]

benī cüheyn: < Ar. Cüheynoğulları kabilesi (?).

b. + den (181a/12)

[= 1]

benī ğaffār: < Ar. Gaffaroğulları kabilesi (?).

b. + dan (181a/12)

[= 1]

benī ħazremevt: < Ar. Hazremutoğulları kabilesi (?).

b. (162a/07)

[= 1]

benī ħuzā‘a: < Ar. Huzaoğulları kabilesi (?).

b. (211b/16)

[= 1]

benī isrā‘īl: < Ar. İsrailoğulları kabilesi (?).

b. + den (151b/12), (152a/02), (152a/07)

b. + üç (234a/17)

[= 4]

benī kenāne: < Ar. Kenanoğulları kabilesi (?).

b. (162a/08)

[= 1]

benī selīm: < Ar. Selimoğulları kabilesi (?).

b. + den (237b/16)

[= 1]

benī ümeyye: < Ar. Ümeyyeoğulları kabilesi (?).

b. (153a/09), (153a/12), (153a/13)

[= 3]

benü’l-mü‘emmīl: Ebu Bekir Sıddık’ın azatlı kölesi.

b. (131a/01)

[= 1]

benze-: Benzemek.

b.-meye (199a/05), (199a/06)

b.-mez (211b/10)

b.-r (132b/02), (169b/09), (212a/15),

(225a/10), (231b/09)

b.-rdü (212a/16)

[= 9]

benzet-: Benzetmek.

b.-di (124b/16), (124b/16), (124b/17),

(164b/15)

b.-medi (164b/15)

[= 5]

berāber: < Far. Birlikte.

b. (212a/15), (212b/03), (212b/05),

(212b/16), (212b/17)

b. + dür (212b/04)

b. + etdi (127b/10)

b. + i (179a/11), (212a/14)

b. + kalurlar (213b/09)

b. + kıldı (127b/08)

b. + olusar (156b/10)

[= 12]

berākande: < Far. Dağınık, dağıtmak.

b. + dür (128b/03)

[= 1]

berāt: < Ar. Şaban ayının orta gecelerinden 14. ve

15. geceyi birbirine bağlayan müslümanlarca

bağışlanma gecesi.

b. + gècesinde (148b/12)

[= 1]

berekāt: < Ar. Bereketler.

b. + ı (232a/18)

b. + ı faẓlı (216b/02)

b. + ında (126a/12), (132b/07), (164a/03),
(164a/05), (216b/02), (218b/07), (218b/09)

[= 9]

bereket: < Ar. 1. Nîmetin artıp çoğalması. 2. Bolluk,
feyiz.

b. (148b/10), (185b/10), (240b/06)

b. + in (144a/16)

[= 4]

ber-güzide: < Far. Seçilmiş kişi. Müslümanlarca Hz.

Muhammed için kullanılan tabir.

b. + i âdem (190a/06)

[= 1]

berikü: Gerideki, geride olma durumu, berideki.

b. (184a/07)

[= 1]

beriyye: < Ar. Çöl, sahr

b. + de (196a/17), (196b/02)

b. + de kıldı (227a/03)

b. + sin (196a/12)

[= 4]

berk: Sağlam, taş gibi kuvvetli.

b. (152a/12), (152b/04), (235b/14)

[= 3]

ber-kemāl: < Far. + Ar. Tam, eksiksiz, noksan.

b. (203b/05)

[= 1]

berkid-: Sağlamlaşmak.

b. -ib (240a/03)

b. -üñ (228a/11)

[= 2]

berü: Beri.

b. (121b/03), (122b/15), (133a/13),

(173a/14), (209a/02), (210b/11), (230a/12)

[= 7]

ber-vech: < Far. + Ar. Olduğu üzere, olarak.

b. + i hıkmetdür (168a/14)

b. + i temşıldür (161b/04)

[= 2]

beşle-: bk. besle-.

b. -di (144b/13)

[= 1]

besle-: Yedirip içirmek, karnını doyurmak.

b. -di (134b/06)

b. -se (137b/12)

[= 2]

beslet-: Yedirtip içirtmek, karnını doyurtmak.

b. -di (135a/12)

[= 1]

besleyici: Besleyen.

b. (230b/13)

[= 1]

bêş: Beş.

b. (140a/14), (144b/11), (148a/11),

(148b/05), (150b/08), (172a/12), (182a/10),

(185a/16), (185a/17), (185b/01), (185b/01),

(185b/08), (188b/05), (209b/17), (213b/11)

[= 15]

beşâret: < Ar. Müjde, güzel ve iyi haber.

b. + in (195a/13)

b. + kıldılar (181b/16)

b. + olsun (190b/09), (209a/01)

b. + olsunkim (128a/11)
[= 5]

bêş biğ: Beş bin.
b. (189a/13), (189a/13)
[= 2]

beşer: <Ar. İnsan.
b. (192a/05)
[= 1]

bêşinci: Beşinci.
b. (151a/13), (204b/11)
[= 2]

bêşir: <Ar. Müjdelemek.
b. (237b/01)
[= 1]

bêş yüz: Beş yüz.
b. (119b/06), (153a/04), (154b/01)
[= 3]

bevâşır: <Ar. Mayasıklar, damar şişkinliği.
b. (141b/05)
[= 1]

beyân: <Ar. Açıklama, durum veya olaya açıklık getirme.
b. + edelim (202b/16)
b. + êtdi (164b/03)
b. + êyler (212b/01)
b. + ı (141a/03), (157a/17), (169a/10), (174b/10)
b. + ıdur (220b/13)
b. + ında (210a/12)
b. + kıla (218b/05)
b. + kılalâm (197a/04)
b. + kılam (198a/10)

b. + kılayın (198a/10), (200b/11), (203a/16)
b. + kıldı (126b/06), (154b/11), (156a/16), (156b/11)
b. + kılduk (169b/04)
b. + kıılır (162a/04)
b. + oldığından (155b/06)
b. + olsa (163b/06)
[= 23]

beyn: Beyin.
b. + isini (173b/16)
[= 1]

beyt: <Ar. İki mısradan oluşan nazım birimi.
b. (191a/07), (194a/13), (195a/05), (196b/15), (203a/02), (220b/01)
b. + i (220b/07)
b. + in (149b/08)
b. + iğ (175a/07), (220b/02)
b. + üğ (175a/07)
[= 11]

beyti'l-‘izzet: <Ar. Yücelik evi. Tanrı'nın ibadet evlerine saygıyı vurgulamak için kullanılan söz.
b. (148b/02)
[= 1]

beyti'l-mukaddes: <Ar. Üç semavi dinde kutsal sayılan şehir olan Kudüs'teki mescid.
b. + de (151a/09)
b. + dür (141b/07), (141b/10), (141b/17)
b. + i (192a/01)
[= 5]

bez: İnce iplikten yapılan dokuma.
b. (240b/03)
[= 1]

bez-: Bezmek.

b.-di (197b/02)

[= 1]

beze-: Bezemek, süslemek, süslü göstermek.

b.-yeler (198a/16)

[= 1]

bezek: Bezek, süs, ziynet.

b. (135b/04)

[= 1]

bezen-: Süslenmek, donanmak.

b.-miş (142a/10)

[= 1]

bıçağ: *bk.* bıçak.

b. + ın (160a/12)

[= 1]

bıçak: Kesici alet, kesmeye yarayan alet.

b. + ıla (227a/02)

[= 1]

bırağ-: *bk.* birağ-.

b.-a (145b/13), (145b/17), (171a/11)

b.-alar (154a/17), (164b/09)

b.-am (135b/12)

b.-ub (131b/07)

b.-ur (129b/03), (170a/15), (183b/08)

b.-urlar (170b/11)

[= 11]

bırak-: Bırakmak, koymak.

b.-dı (135a/11), (137a/05), (175a/03),

(183a/07)

b.-dılar (194b/10), (229b/09)

b.-ma (223a/12)

b.-salar (125b/13), (165b/05)

b.-san (157b/11)

[= 10]

bıyığ: Bıyık.

b. + unuzı (133a/06)

[= 1]

bī-berekāt: < Ar. Bereketleriyle.

b. (138b/10), (170a/13)

[= 2]

bī-berekātī: *bk.* bī-berekāt.

b. (148a/17) (154b/01), (157a/15),

(172b/03), (177b/15)

[= 5]

bicer-: Becermek.

b.-düm (135b/09)

[= 1]

bī-çāre: < Far. Çaresi olmayan, çaresiz.

b. (206b/07), (227b/11)

b. + ler (212a/04), (227a/16)

[= 4]

bī-çün: < Far. Emsalsiz, ortaksız.

b. (220b/17)

[= 1]

bi-emri'l-lāhi: < Ar. “Tanrı’nın emriyle”.

b. + te‘ālā (239b/03)

[= 1]

bī-fermān: < Far. + Ar. Fermansız, buyruksuz.

b. + ı hüdā (240b/15)

[= 1]

bī-ḥesab: *bk.* bī-ḥisāb.

b. + ı ma‘nādur (195a/06)

[= 1]

bi'l-ḥesāb: < Ar. Hesap ile manasındaki söz.

b. +ı (143a/15)
[= 1]

bī-ḥisāb: <Far. + Ar. Hesapsız.
b. (229b/01)
[= 1]

bī-ḥoş: <Far. Hoş olmayan şey, hoş gitmeyen.
b. + olalar (198b/12)
[= 1]

bi izni'l-lāhi: <Ar. "Allah'ın izniyle" manasında söz
öbeği.
b. + te'ālā (239b/11), (240b/12)
[= 2]

bi-ḳadiri'l-vüs'î: <Ar. Kuvvetli ve değerli.
b. (234a/02)
[= 1]

bī-ḳarār: <Far. + Ar. Kararsız.
b. (240b/01)
[= 1]

bī-kināyet: <Far. + Ar. Kinayesi olmayan söz.
b. (161b/10)
[= 1]

bil-: Bilmek.
b. (172b/10), (239a/15)
b.-di (207b/01), (210b/01), (218a/11),
(230a/13)
b.-dikim (210a/16), (215b/17)
b.-diler (157b/03), (175a/04), (226b/10)
b.-dügi (231b/02)
b.-dügünile (238b/05)
b.-dümkim (151a/01)
b.-dürdi (165b/06), (212a/12)
b.-eler (144a/07), (206a/02)

b.-esin (207a/16), (234a/10)
b.-esiz (167a/11), (167a/12), (167a/14),
(167a/14), (167a/16), (167a/16), (167b/17)
b.-evüz (234a/09)
b.-eydi (135a/14)
b.-eydikim (135a/15)
b.-eydünüz (167b/05)
b.-eyidi (208a/01)
b.-eyidünüz (220a/17)
b.-eyim (210b/13)
b.-gil (140b/02), (148a/05), (197b/05),
(199a/07), (200b/12), (201a/01), (201b/08),
(203a/04), (203a/07), (205a/14), (208b/17),
(209a/08), (212a/11), (215b/13), (216a/15)
b.-gilki (179a/03)
b.-gilkim (204a/01), (209a/13)
b.-kim (197b/06)
b.-medi (226a/02), (226a/15)
b.-medügin (146a/15)
b.-mege (203a/02), (209a/09)
b.-mek (198a/09), (201b/01)
b.-mekde (206a/04), (206b/04), (209b/05),
(209b/16)
b.-mekden (142b/15)
b.-meklige (205b/09), (205b/10)
b.-mekligin (150b/06)
b.-meye (205b/05), (209b/16)
b.-meyedünüzdi (220a/15)
b.-meyeler (164b/07)
b.-mez (163b/04), (212a/16), (220b/04),
(236a/15)
b.-mezdün (137a/09)

b.-mezem (199b/14), (208b/14)

b.-mezim (145a/09)

b.-mezin (145a/07), (227b/13), (229b/06),
(229b/07)

b.-mezler (220b/10)

b.-mezlerdi (214a/05)

b.-mezligin (146a/13)

b.-mezmikim (147a/03), (163b/03)

b.-mezsın (215b/17), (220b/03)

b.-miş (120b/04)

b.-mişken (155b/02)

b.-sedüm (151a/17)

b.-selerdi (154b/04)

b.-ü (122a/03)

b.-üb (124b/07)

b.-ünj (166a/01), (166a/05), (182b/06),
(211b/03)

b.-ünkim (119b/13)

b.-ür (127b/15), (127b/16), (127b/16),
(128a/01), (128a/02), (163b/08), (163b/08),
(163b/09), (163b/10), (203a/02), (203a/03),
(206a/06), (206a/06), (236b/06), (238b/16)

b.-ürdi (192a/02)

b.-ürem (219b/06)

b.-üremkim (199b/15)

b.-üridi (145b/03)

b.-ürler (152a/09), (155b/05), (231b/04)

b.-ürmısın (195b/12)

b.-ürsın (120b/14), (137b/17)

b.-ürsınkim (132b/16), (196a/14)

b.-ürsız (211b/12), (211b/13)

[= 131]

bilā: < Ar. Arapça olumsuzluk eklerinden -slz, -
mAdAn anlamı katmaktadır.

b. (196a/11)

[= 1]

bilāl: *bk.* bilāl-i ḥabeşī.

b. (131b/02), (131b/10)

b. + i (131a/12), (131a/13), (131a/17),
(131b/07), (131b/11), (131b/12), (131b/17),
(132a/01)

b. + ünj (132a/02)

[= 11]

bilāl-i ḥabeşī: Bilal Habeşi. Hz. Muhammed'in ilk
müezzini.

b. (130b/17), (207a/17)

[= 2]

bildi: Bilgi.

b. + si (231b/03)

[= 1]

bildir-: Bildirmek. Haberdar etmek.

b.-elim (231b/11)

[= 1]

bildür-: *bk.* bildir-.

b.-di (124b/10), (146a/15), (146a/16),

(148b/05), (164a/14), (171a/12), (201a/08),

(214a/13), (239a/03)

b.-dük (124b/07)

b.-düm (129b/16)

b.-e (204b/08)

b.-elim (232a/01), (232b/11), (233a/09)

b.-elüm (231a/07)

b.-gil (136b/09)

b.-mege (137a/17)

b.-megil (229a/04), (229a/05)

b.-mek (129b/12), (231b/03)

b.-mese (124b/08)

b.-ür (150b/13), (151a/02), (151a/14)

[= 26]

bile: Birlikte, beraber, ile, vasıtasıyla. Dahi, de.

b. (135b/14), (136a/02), (136b/03),
 (136b/11), (137b/12), (139a/04), (139a/07),
 (139a/08), (139a/08), (146a/10), (152b/14),
 (174b/01), (176a/11), (181a/01), (186a/15),
 (189b/01), (203a/01), (203b/07), (208a/14),
 (226a/10), (239b/10)

b. + dür (176a/10)

b. + sine (222b/13)

[= 23]

bilici: Bilen kimse.

b. (236b/09), (236b/13)

[= 2]

bilik: Kılıç, silah.

b. + in (136b/10)

[= 1]

bilin-: Bilinmek.

b.-dün (137a/13)

b.-e (191a/14), (191a/16)

b.-mez (137a/12)

[= 4]

bilış-: Karşılıklı bilme işlemi.

b.-düm (210b/12)

[= 1]

bi'l-lāhi: < Ar. Tanrı'ya yemin etme, gerçekten, inan
 ki.

b. (233a/06)

[= 1]

bi'l-mekān: < Ar. "Mekana".

b. (161b/13)

[= 1]

bi-melā: < Far. + Ar. Bomboş.

b. (203b/06)

[= 1]

bi-naşīb: < Far. + Ar. Nasipsiz, nasibi olmama
 durumu.

b. + edesiz (144b/07)

b. + olmayısar (185b/04)

[= 2]

biq: Bin.

b. (123a/15), (128a/15), (139b/16),
 (151b/04), (151b/09), (151b/10), (151b/11),
 (152a/01), (152a/03), (152a/05), (152a/05),
 (152a/07), (153a/02), (153a/03), (153a/13),
 (153a/14), (153a/16), (162a/17), (166a/17),
 (177b/14), (177b/15), (177b/15), (185a/06),
 (186a/02), (186a/08), (186b/13), (189a/02),
 (189a/02), (189a/04), (190b/04), (200b/03),
 (220a/08), (220a/13), (224b/17), (227a/14),
 (227b/12), (239a/13), (239a/14)

b. + er (162b/01)

b. + i (125a/04), (125a/04), (125a/04)

[= 42]

bin-: Binmek.

b.-di (136b/10)

b.-diler (136b/03)

b.-elüm (136b/01)

b.-gil (136b/01)

b.-icek (163b/17)

b.-mişven (144a/15)

b.-üb (193a/07), (206b/11), (207b/15),
(208a/09)

[= 10]

binā: < Ar. Barınmak maksatlı yapılmış yapı.

b. + édüb (233b/17)

[= 1]

biñ dört yüz: Bin dört yüz.

b. (181a/12)

[= 1]

bindür-: (Birini bir şey üzerine) Çıkarmak, çıkarıp
oturtmak.

b.-di (137a/10)

b.-diler (228a/13)

[= 2]

bīm: < Far. Korku, ürküntü.

b. (239a/05)

[= 1]

bī-mekān: < Far. + Ar. Mekansız.

b. + sīn (195a/05)

[= 1]

bī-nihāyet: < Far. + Ar. Sonsuz.

b. (212b/07)

[= 1]

bī-nişān: < Far. + Ar. Belirtisi olmayan, belirsiz.

b. + sīn (195a/04)

[= 1]

bir: Bir.

b. (120a/03), (120b/06), (120b/10),
(120b/11), (121a/04), (121a/08), (121a/09),
(121a/13), (121a/14), (121a/15), (121a/16),
(121b/01), (121b/06), (121b/10), (121b/10),

(122a/06), (122a/14), (122b/02), (122b/15),
(123b/03), (123b/16), (124a/13), (124a/13),
(124b/13), (125a/06), (125a/06), (125a/06),
(125a/07), (125a/07), (125a/08), (125b/11),
(125b/12), (126a/03), (126a/07), (126a/10),
(127a/07), (127a/10), (127a/11), (127a/11),
(127b/09), (127b/11), (128b/04), (129a/04),
(129a/04), (129a/14), (129b/01), (129b/15),
(130a/02), (130a/02), (130a/06), (130a/08),
(130a/16), (130b/01), (130b/03), (130b/04),
(130b/06), (130b/07), (131a/14), (131b/04),
(131b/08), (131b/17), (132a/06), (132a/16),
(132b/05), (132b/14), (132b/16), (133a/01),
(133a/17), (134a/04), (134a/10), (134b/01),
(134b/04), (135b/02), (135b/03), (135b/05),
(135b/15), (135b/17), (136a/07), (136a/10),
(136b/04), (136b/06), (136b/12), (137a/02),
(137a/03), (137a/07), (137a/12), (137b/02),
(137b/03), (137b/07), (137b/14), (138a/09),
(138a/11), (138a/12), (138a/13), (138b/03),
(138b/12), (138b/13), (139a/01), (139a/17),
(139a/17), (139b/03), (139b/05), (139b/06),
(139b/07), (139b/08), (139b/10), (139b/13),
(139b/17), (140a/13), (140b/04), (140b/11),
(140b/12), (141a/04), (141a/05), (141a/07),
(141a/07), (141a/10), (141b/04), (141b/04),
(141b/11), (141b/12), (142a/03), (142a/05),
(142a/14), (142a/15), (142b/08), (142b/08),
(142b/09), (143a/08), (143a/11), (143a/17),
(143b/07), (143b/13), (143b/14), (144a/02),
(144a/05), (144a/13), (144a/13), (144a/13),
(144a/14), (144a/15), (144b/01), (144b/10),

(145a/02), (145a/03), (145a/04), (145b/11),
(146a/02), (147a/04), (147a/17), (147b/09),
(147b/11), (148a/01), (148a/08), (148a/13),
(148a/14), (148b/01), (148b/02), (148b/06),
(148b/08), (148b/08), (149a/04), (149a/06),
(149a/06), (149a/07), (149a/07), (149a/08),
(149a/12), (149a/14), (149a/16), (149b/01),
(149b/05), (149b/09), (149b/12), (149b/13),
(149b/16), (150a/10), (150a/17), (151a/09),
(151a/10), (151a/10), (151b/11), (151b/12),
(152a/02), (152a/02), (152a/07), (152b/10),
(153a/01), (153a/06), (153a/13), (153a/14),
(153b/05), (153b/06), (153b/09), (154a/15),
(154a/16), (154a/17), (154b/02), (154b/09),
(154b/13), (155a/04), (155a/05), (155a/07),
(155a/09), (155a/10), (155a/12), (155b/03),
(155b/11), (155b/15), (155b/16), (156a/06),
(157a/12), (157a/12), (157a/12), (157a/12),
(157a/16), (157a/17), (157b/08), (157b/12),
(157b/15), (158a/09), (158a/15), (158b/06),
(158b/08), (158b/08), (158b/09), (158b/10),
(158b/11), (158b/12), (158b/12), (158b/13),
(158b/14), (158b/15), (158b/16), (158b/17),
(158b/17), (159a/01), (159a/01), (159a/02),
(159a/02), (159a/03), (159a/06), (159a/13),
(159a/14), (159a/17), (159b/01), (159b/04),
(159b/05), (159b/06), (159b/07), (159b/07),
(159b/08), (159b/09), (159b/13), (159b/13),
(159b/14), (159b/15), (159b/16), (159b/16),
(160a/01), (160a/05), (160a/11), (160a/12),
(160a/14), (160b/03), (161a/02), (161a/04),
(161a/07), (161a/10), (161a/11), (161a/15),

(161b/03), (161b/05), (161b/06), (161b/09),
(162a/09), (162a/10), (162a/11), (162a/11),
(162a/15), (162a/16), (162a/17), (162b/05),
(162b/06), (162b/07), (162b/07), (162b/07),
(162b/08), (162b/10), (162b/11), (162b/16),
(163a/01), (163a/06), (163a/08), (163a/09),
(163a/09), (163a/12), (163a/13), (163a/13),
(163a/15), (163b/04), (163b/17), (164a/10),
(164b/05), (164b/08), (164b/10), (164b/11),
(165a/02), (165a/05), (165a/10), (165a/11),
(165a/16), (165b/09), (165b/10), (165b/14),
(165b/16), (166a/07), (166a/11), (166a/12),
(166b/05), (167a/03), (167a/13), (167a/14),
(167b/06), (167b/09), (167b/12), (167b/16),
(168a/10), (168a/15), (168b/02), (168b/03),
(168b/06), (168b/06), (168b/08), (168b/12),
(168b/12), (168b/13), (169a/03), (169a/04),
(169a/05), (169a/09), (169b/05), (169b/06),
(169b/08), (169b/12), (169b/13), (169b/14),
(170a/08), (170a/16), (170a/17), (170b/06),
(170b/06), (170b/12), (170b/12), (170b/15),
(170b/17), (171a/15), (171b/04), (171b/06),
(171b/10), (171b/17), (172a/03), (172a/08),
(172a/09), (172a/14), (172a/16), (172b/07),
(172b/08), (172b/09), (172b/16), (172b/17),
(173a/01), (173a/07), (173b/05), (173b/06),
(173b/09), (173b/12), (173b/13), (173b/14),
(174a/02), (174a/10), (174a/12), (174a/13),
(174a/17), (174b/07), (174b/08), (174b/14),
(174b/16), (174b/17), (174b/17), (174b/17),
(175a/05), (175a/14), (175b/10), (175b/13),
(176a/01), (176a/05), (176b/03), (176b/07),

(176b/09), (176b/10), (176b/12), (176b/13),
(177b/04), (177b/05), (177b/05), (177b/05),
(177b/06), (177b/12), (178a/01), (178a/04),
(178a/12), (178a/14), (178a/15), (178a/17),
(178b/01), (178b/01), (178b/01), (178b/02),
(178b/08), (178b/13), (178b/13), (178b/17),
(179a/02), (179a/03), (179a/07), (179b/05),
(179b/12), (180a/13), (180a/16), (180a/17),
(180b/11), (180b/12), (180b/12), (180b/14),
(181a/01), (181b/07), (181b/13), (181b/17),
(182a/04), (182a/11), (182a/11), (182a/12),
(182b/04), (183a/02), (183a/04), (183a/05),
(183a/06), (183a/16), (183a/17), (183b/02),
(183b/02), (183b/05), (183b/09), (183b/10),
(183b/11), (184b/04), (184b/04), (184b/07),
(184b/09), (184b/11), (184b/12), (185a/05),
(185a/07), (185a/09), (186a/04), (186a/08),
(186a/08), (186a/15), (186b/06), (186b/06),
(186b/08), (186b/11), (186b/12), (186b/13),
(186b/16), (187a/15), (187a/16), (188a/05),
(188a/14), (188a/17), (188b/01), (188b/02),
(188b/05), (188b/06), (188b/07), (188b/09),
(188b/10), (188b/16), (188b/17), (189a/13),
(189b/02), (189b/17), (190a/01), (190a/10),
(190a/11), (190b/05), (190b/06), (191b/01),
(191b/02), (191b/08), (191b/10), (191b/10),
(191b/14), (192a/03), (192a/07), (192a/07),
(193a/04), (193a/04), (193a/04), (193a/05),
(193a/05), (193a/06), (193a/08), (193a/09),
(193a/10), (193b/07), (193b/11), (194a/17),
(195a/15), (196a/06), (196a/17), (196a/17),
(196b/02), (196b/11), (198a/06), (199a/02),

(199a/02), (199a/04), (199a/05), (199a/10),
(199a/11), (199a/17), (199b/07), (199b/07),
(199b/08), (199b/08), (199b/08), (199b/15),
(199b/15), (200a/11), (200a/12), (200a/13),
(200a/15), (200b/02), (200b/03), (200b/08),
(200b/12), (200b/13), (201a/17), (201b/06),
(201b/06), (201b/06), (201b/12), (202a/03),
(202b/16), (203a/16), (204a/11), (204a/14),
(204a/17), (205a/13), (205b/02), (205b/05),
(205b/07), (205b/09), (206a/01), (206a/13),
(206b/02), (206b/12), (206b/17), (207a/01),
(207a/02), (207a/05), (207a/11), (207a/16),
(207a/17), (207b/03), (207b/03), (207b/07),
(207b/07), (207b/09), (207b/11), (207b/12),
(208a/01), (208a/15), (208a/15), (208b/10),
(208b/11), (208b/11), (208b/12), (208b/17),
(208b/17), (209a/07), (209a/09), (209b/01),
(209b/10), (209b/17), (210a/02), (210a/02),
(210a/10), (210a/11), (210a/14), (210a/14),
(210b/01), (210b/07), (210b/08), (210b/10),
(210b/16), (211a/03), (211a/14), (211a/16),
(211a/17), (211b/06), (211b/07), (211b/09),
(211b/11), (211b/14), (212a/04), (212a/06),
(212a/15), (212a/16), (212b/06), (212b/14),
(213a/10), (213a/11), (213a/14), (213a/15),
(213b/07), (213b/10), (213b/14), (214a/02),
(214a/05), (214a/10), (214a/11), (214b/01),
(214b/02), (214b/15), (215a/06), (215a/08),
(215b/04), (215b/05), (215b/06), (215b/07),
(215b/09), (215b/12), (215b/14), (215b/14),
(216a/02), (216a/03), (216a/04), (216a/07),
(216a/08), (216a/14), (216a/16), (216b/05),

(216b/06), (216b/07), (216b/08), (216b/12),
 (216b/16), (217a/13), (217a/16), (217a/17),
 (217b/01), (217b/04), (217b/06), (217b/06),
 (217b/07), (218b/06), (218b/12), (218b/14),
 (220b/05), (220b/05), (220b/06), (222a/09),
 (222a/09), (222a/10), (222a/12), (222a/16),
 (222a/16), (222b/08), (222b/12), (222b/17),
 (222b/17), (222b/17), (223a/06), (223a/09),
 (223a/10), (223a/13), (223a/13), (223b/02),
 (224a/02), (224a/05), (224a/07), (224a/07),
 (224a/09), (224b/14), (224b/17), (225a/01),
 (225a/03), (225a/05), (225a/10), (225b/01),
 (225b/04), (225b/09), (225b/10), (225b/12),
 (225b/15), (226a/03), (226b/13), (226b/13),
 (227a/04), (227a/06), (227a/12), (227a/13),
 (227a/13), (228a/10), (228a/14), (228a/17),
 (229a/02), (229a/03), (229a/07), (229a/08),
 (229a/16), (229b/06), (229b/12), (229b/13),
 (230a/08), (230b/01), (230b/01), (230b/03),
 (230b/05), (230b/06), (234a/05), (234a/07),
 (234a/12), (234b/01), (235b/12), (236a/15),
 (236b/11), (237b/12), (237b/14), (237b/15),
 (237b/16), (238a/04), (238a/06), (238a/07),
 (238a/08), (238a/09), (238a/10), (238a/11),
 (238a/12), (238a/13), (238a/14), (238a/16),
 (238a/17), (238b/01), (238b/02), (239b/02),
 (239b/03), (239b/05), (239b/08), (239b/08),
 (239b/11), (239b/12), (239b/14), (239b/15),
 (239b/16), (240a/01), (240a/02), (240a/11),
 (240a/12), (240a/13), (240a/16), (240b/01),
 (240b/02), (240b/03), (240b/04), (240b/05),
 (240b/05), (240b/07), (240b/08), (240b/08),

(240b/09), (240b/10), (240b/12), (240b/12),
 (240b/15)
 b. + den (207b/05)
 b. + dir (183b/02)
 b. + dür (174a/09), (174b/03), (187b/16),
 (189a/03), (190b/01), (192b/01), (199a/10),
 (199a/10), (207b/13), (207b/17)
 b. + e (210b/03)
 b. + i (141b/16), (141b/16), (141b/16),
 (141b/17), (148a/05), (148a/05), (148a/05),
 (148a/05), (150b/14), (151a/12), (151a/12),
 (151a/13), (156b/15), (156b/15), (156b/16),
 (156b/16), (157a/10), (162a/12), (162a/14),
 (166b/10), (166b/10), (168b/09), (168b/09),
 (169a/04), (169a/04), (169a/05), (172a/15),
 (172a/15), (172a/16), (173a/03), (174a/12),
 (180b/13), (188b/07), (188b/07), (192a/15),
 (192a/15), (192a/15), (197b/06), (197b/07),
 (197b/09), (197b/11), (197b/11), (197b/14),
 (197b/14), (203a/08), (203a/08), (203a/08),
 (203a/09), (203a/09), (214a/06), (214a/08),
 (223a/16), (223a/16), (227a/08), (227a/08),
 (231b/08)
 b. + in (208a/01)
 b. + inüz (228a/11)
 b. + inde (196a/11), (196a/11)
 b. + ine (129a/16)
 b. + inüzün (194b/01)
 b. + sin (134b/12)
 b. + ünüz (128a/08)
 [= 865]

biraz: Az parça, azıcık.

b. (136b/11), (214a/09), (224b/15),
(225a/08)

[= 4]

birbiri: Birden fazla nesnenin yerini tutabilen, öteki olan.

b. (169b/11)

b. +  üzile (167a/08)

b. + ne (121a/07), (124b/03), (125a/17),
(144a/14), (147b/06), (164b/05), (164b/06),
(164b/07), (214a/06), (217a/12)

b. + ni (166b/13), (169b/13), (169b/14)

b. + yle (166b/10), (192b/05), (212b/04),
(226b/09)

[= 19]

bireg : Bir kimse, bir ba kası.

b. (128a/11), (149a/17), (163a/03),
(188a/05)

[= 4]

birer: E it miktarda bir par a da ıtılma.

b. (208a/09), (223b/13), (240a/02),
(240a/07), (240b/02)

[= 5]

biri: Herhangi bir ki i.

b. (124a/07), (130b/17), (131a/01),
(131a/01), (151b/14), (151b/14), (151b/15),
(153b/17), (192a/12), (197b/08), (203a/06),
(203a/06), (212b/02)

b. + d r (141a/05), (171a/11)

b. + n (223b/03), (223b/03), (223b/12)

b. +   z (188b/01)

b. + ne (129b/02), (159b/05), (165a/02),
(192a/11), (192a/11), (192a/11), (192a/11),
(201a/12), (201a/13)

b. + ni (124b/08), (152b/12)

b. + si (121a/07), (124a/08), (124a/09),
(130b/17), (130b/17), (151b/14), (161a/15),
(164a/11), (166b/09), (166b/09), (166b/12),
(176a/09), (203a/05), (203a/05), (203a/07),
(212b/02), (214a/06), (214a/07), (214b/04),
(222a/14), (226b/12), (226b/12)

b. + sin (223b/04), (225b/07), (225b/08)

[= 55]

biribiri: *b k.* birbiri.

b. (172b/15)

b. + n (134a/07)

b. + nden (170b/11)

[= 3]

birig : Beriki.

b. + sinde (162b/01)

[= 1]

bir a : *b k.* bir a .

b. (145a/01), (145b/12), (213b/16),
(213b/16)

[= 4]

bir a : Birden fazla olan ama d rtten az sayıda olan, bir a .

b. (214a/09)

[= 1]

birle:  le, birlikte.

b. (137b/02), (137b/03), (137b/04),
(137b/08), (142a/10), (152b/13), (153a/07),
(156a/08), (160b/09), (163a/13), (171b/16),

(194a/07), (195b/14), (203b/06), (203b/12),
(212b/11), (215b/02), (227a/17), (231b/14),
(233b/09), (233b/10), (240b/15)

[= 22]

birle-: Allah'ın bir olduğunu kabul etmek, tek olduğunu kabul etmek.

b.-di (157a/06)
b.-düğü (208b/17)
b.-dük (208a/17)
b.-dünüzün (208b/04)
b.-yeler (155b/13)
b.-yen (208a/07)
b.-yenlersiz (208b/04)
b.-yesiz (209a/02)

[= 8]

birliḡ: Birlik, vahdâniyet, tek ve bir olma.

b. (191a/16)
b. + inden (196a/01)
b. + ine (143b/06), (210a/01)
b. + ini (207b/01)
b. + üñ (220b/13)

[= 6]

birr-i iḥsân: < Ar. Çok iyilik, şefkatli.

b. + etmek (182a/14)

[= 1]

bisât: < Ar. 1. Serilmiş kilim, halı. 2. Dünya.

b. + ı (198a/15)

[= 1]

bisle-: bk. besle-.

b.-düm (135b/09)

[= 1]

bismi'l-lâhi: < Ar. “Tanrı'nın adıyla” manasında kullanılan söz.

b. (126a/11), (132b/01), (132b/01),
(132b/06), (132b/06), (138b/05), (141a/14),
(144a/17), (144b/02), (144b/02), (144b/04),
(144b/05), (157a/11), (160a/13), (163b/17),
(166a/08), (166a/13), (169a/03), (172a/14),
(181a/04), (182a/14), (186a/09), (214b/08)
b. + de (157a/10), (160a/11), (163b/16),
(166a/07), (169a/03), (174a/03), (179b/05),
(214b/15), (216a/15)
b. + nuñ (148a/13), (182a/12)
b. + nüñ (138b/03), (141a/10), (181a/02)

[= 37]

bismi'l-lâhi'r-raḥmâni'r-raḥîm: < Ar. Rahim ve rahman olan Tanrı'nın adıyla” manasında kullanılan söz.

b. (122b/01), (122b/04), (126a/10),
(126a/12), (128a/08), (128a/12), (128a/16),
(132b/08), (138b/11), (141a/13), (141a/16),
(144b/08), (146a/06), (148a/17), (154a/17),
(154b/01), (154b/07), (157a/15), (160a/17),
(164a/06), (166a/08), (166b/01), (170a/11),
(170a/13), (172b/03), (174a/05), (174a/08),
(176a/02), (176a/12), (177b/12), (179b/13),
(181a/06), (182a/16), (185b/05), (205b/12),
(214b/16), (215a/02), (216a/16), (216b/03),
(230b/10)
b. + de (122a/15), (170a/08), (177b/16)
b. + dur (176a/08)
b. + durur (169a/07)
b. + dür (179b/16), (185b/05)

b. + i (148a/16), (157a/13)

b. + iñ (185a/03)

b. + nuñ (126a/07), (132a/15)

[= 52]

bismi'l-lâhi mecrâhâ: < Ar. “Yürümesi ve durması

Tanrı'nın adıyladır” manasında söz öbeği.

b. (138b/08)

[= 1]

bi's-şevâb: < Ar. “Doğrusu”.

b. (141a/15), (164a/05), (176a/12)

b. + ı (154b/06)

[= 4]

biş-: *bk.* piş-.

b.-di (223a/11)

b.-en (177b/01)

b.-miş (173b/07)

[= 3]

bişür-: *bk.* pişür-.

b.-em (163a/05)

b.-mezi (161a/13)

[= 2]

bit-: Sonu gelmek, bitmek.

b.-memiş (173a/16)

[= 1]

bit-: Filizlenmek, ortaya çıkmak. Yeniden doğmak.

b.-di (222b/09)

b.-mek (123a/14)

b.-meye (163a/10)

b.-mez (202a/06)

[= 4]

bî-tamâmihi: < Far. + Ar. Tamamen, tümü, hepsi.

b. (140a/11)

[= 1]

biti: Yazılmış şey, defter.

b. (225a/05)

b. + niñ (141a/13)

b. + okudı (225a/05)

b. + si (141a/12), (141a/14)

b. + yazdı (225a/03)

[= 6]

bitmeklig: Ortaya çıkma, yenilenme, meydana gelme durumu.

b. + inün (123b/05)

[= 1]

bitür-: Bitirmek.

b.-di (134b/06)

b.-ür (188a/01)

[= 2]

biz: Biz. Çokluk 1. şahıs.

b. (120a/06), (123a/08), (123b/11),

(124a/11), (128b/09), (131a/14), (133a/09),

(135b/12), (142a/08), (147a/07), (148b/01),

(152b/16), (154a/15), (166b/10), (166b/11),

(176a/10), (177b/17), (179a/08), (180a/17),

(196b/11), (206a/08), (206b/04), (206b/13),

(208a/17), (208b/02), (213b/03), (227a/09),

(229a/14), (230a/16), (230b/15), (233a/08),

(234a/10), (234b/01), (234b/06), (235a/02),

(235a/03), (237b/04), (237b/07), (238b/06)

b. + den (129b/14), (180b/03), (181b/02),

(196b/11), (233a/10)

b. + e (132b/10), (147a/13), (178a/11),

(180a/16), (180b/01), (182b/11), (184a/06),

(187b/12), (188a/06), (190b/02), (191b/13),

(193a/14), (198b/09), (208b/03), (223b/17),

(225a/01), (225a/13), (233b/02), (234b/08),
 (237b/08), (238b/08)
 b. + i (119b/08), (122a/01), (182b/08),
 (188a/07), (208b/02)
 b. + im (136a/03), (166b/13), (180a/17),
 (180b/01), (180b/02), (186a/13)
 b. + üm (119b/13), (120a/11), (125b/07),
 (129b/12), (129b/13), (131a/03), (133a/09),
 (136a/08), (138a/07), (143b/02), (154b/17),
 (157b/15), (166b/12), (180a/15), (183a/11),
 (195b/13), (195b/15), (195b/16), (196a/06),
 (196a/07), (196a/08), (196a/10), (206b/14),
 (220b/15), (220b/17), (222a/01), (227b/15),
 (231a/06), (232a/07), (232b/08), (233a/10),
 (233b/04), (234b/08)
 b. + ümçün (179a/09)
 b. + ümdür (234b/07)
 [= 111]

bîzār: <Far. Suçsuz, bıkmış kimse, bezmiş kişi.
 b. + van (131a/04)
 [= 1]

boğ-: Boğmak.
 b.-ub (183a/10)
 [= 1]

boğaz: Canlılarda ağız ile gırtlak arasındaki kısım.
 b. + ına (160a/12), (183a/07), (183b/13)
 [= 3]

boğazla-: Boğazlamak, kesmek.
 b.-duğı (166a/08)
 [= 1]

boğazlan-: Boğazlanmak, nefesi kesilmek.
 b. (223a/11)

b.-dı (223a/11)
 [= 2]

boğul-: Boğulmak.
 b.-dı (183a/08)
 b.-mağa (145a/09)
 [= 2]

boş: Dolu olmayan.
 b. + olmaya (149b/01)
 [= 1]

boy: Soy sop, kütük.
 b. (181a/16), (181a/17)
 [= 2]

boyn: *bk.* boyun.
 b. + ı (146b/09)
 b. + ın (125a/10), (125a/11)
 b. + ına (144a/15), (229b/04)
 b. + umda (184a/17)
 b. + umdan (135b/10)
 b. + un (146b/11)
 b. + unda (121b/13), (183b/15)
 [= 10]

boyumca: Boyu kadar olan, süresince.
 b. (120a/15)
 [= 1]

boyun: Boyun.
 b. (125a/09)
 b. + ın (163a/02)
 b. + kırtarmağdır (124b/11)
 [= 3]

bozul-: Bozulmak.
 b.-ur (217a/03), (217b/01)
 [= 2]

böğür-: Böğürmek, bağırarak.

b.-icek (235a/16)

b.-mek (234b/09)

[= 2]

bölüg: bk. bölük.

b. + i (158b/08), (158b/08), (158b/09),
(158b/10), (158b/11), (158b/12), (158b/12),
(158b/13), (158b/14), (158b/15), (158b/16),
(158b/17), (158b/17), (159a/01), (159a/01),
(159a/02), (159a/02)

b. + in (188b/16)

b. + inden (207b/14)

b. + ine (120b/12), (188b/05), (188b/06),
(188b/07), (188b/10)

b. + üne (188b/09)

[= 25]

bölük: 1. Parça, kısım. 2. Zümre, takım, cemâat.

b. (131b/17), (148b/08), (158b/07),
(158b/15), (172b/15), (172b/15), (180a/13),
(181a/10), (181a/10), (181a/16), (181a/16),
(181b/04), (193a/10)

b. + bölük (181b/04)

b. + de (159b/05)

b. + dür (192a/10)

[= 16]

böyle: Bunun gibi, bunun benzeri manasında

kullanılan kelime.

b. (119b/02), (121b/17), (124b/07),
(134b/11), (135b/13), (136a/01), (139b/04),
(141a/02), (142a/09), (143b/07), (152a/15),
(157b/04), (158a/04), (158a/07), (162b/15),
(164b/02), (167a/06), (167a/08), (167a/09),

(169a/15), (174a/13), (175a/08), (176a/08),
(183b/13), (184a/08), (207b/16), (208a/01),
(208b/14), (213a/13), (219b/15), (220a/14),
(225b/14), (227a/11), (229b/09), (230a/15),
(230a/16)

b. + dür (139b/04), (206a/16)

b. + yiken (216a/04)

[= 39]

bu: Bu.

b. (120a/12), (120a/17), (120b/06),
(121b/03), (121b/06), (121b/10), (121b/11),
(122a/12), (122a/13), (122a/16), (123a/08),
(123a/11), (123b/02), (123b/10), (124b/07),
(125a/01), (125a/16), (125b/14), (125b/16),
(126a/05), (126b/05), (126b/07), (127a/02),
(127a/04), (127a/12), (127b/03), (128a/03),
(128a/13), (128b/06), (129b/04), (129b/10),
(130a/01), (130a/07), (130a/09), (130a/11),
(130b/05), (131a/16), (131b/09), (132a/02),
(132a/12), (132b/09), (132b/16), (133a/12),
(133b/06), (133b/11), (134b/08), (136a/08),
(136a/11), (138a/17), (138b/01), (138b/14),
(138b/16), (139b/17), (140a/08), (140b/08),
(141a/05), (141a/08), (141a/09), (141a/15),
(141b/02), (142a/06), (142a/06), (142a/07),
(142a/08), (142a/15), (143a/01), (143a/06),
(143a/07), (143a/08), (143a/16), (143b/03),
(144a/10), (144b/06), (144b/11), (144b/11),
(145a/08), (145a/14), (145b/09), (146a/03),
(146a/04), (146a/05), (146a/07), (146a/17),
(147a/03), (147a/12), (147b/01), (147b/04),
(147b/14), (148a/10), (148b/05), (149a/03),

(149a/05), (149a/06), (149a/08), (149a/09),
(149b/08), (150b/04), (150b/06), (150b/12),
(151b/10), (151b/11), (151b/16), (152a/04),
(152a/15), (152b/16), (152b/17), (153a/10),
(153a/13), (153b/08), (154a/02), (154a/06),
(154a/07), (154a/15), (154b/02), (154b/06),
(155a/01), (155a/08), (155a/11), (155a/13),
(157a/07), (157a/14), (157a/17), (157b/02),
(157b/12), (157b/12), (157b/15), (158a/08),
(158a/09), (158a/16), (159a/08), (159a/16),
(159b/09), (159b/10), (159b/12), (160a/02),
(160a/03), (160a/04), (160a/08), (160a/10),
(160a/15), (160b/01), (160b/03), (160b/12),
(160b/12), (160b/13), (161a/05), (161b/02),
(161b/14), (161b/16), (161b/17), (162a/06),
(162b/06), (162b/12), (162b/13), (162b/15),
(163a/17), (163b/01), (163b/02), (163b/10),
(163b/13), (164a/03), (164a/05), (164a/15),
(164a/16), (164b/01), (165a/16), (165b/12),
(166a/09), (166a/14), (166b/04), (166b/06),
(166b/08), (167b/03), (167b/06), (167b/06),
(168a/03), (168b/17), (169a/02), (169a/05),
(169a/06), (169a/06), (169a/10), (169a/15),
(169b/05), (169b/15), (170a/04), (170a/05),
(170b/01), (170b/02), (170b/04), (170b/12),
(170b/13), (170b/15), (171b/04), (172a/11),
(172a/13), (172a/16), (172b/09), (172b/09),
(173b/17), (174a/17), (174b/03), (175a/01),
(175a/10), (175a/15), (175b/15), (175b/16),
(176a/04), (176a/09), (176a/11), (176a/13),
(176a/16), (176b/03), (176b/04), (176b/05),
(176b/06), (176b/08), (177a/03), (177a/13),

(177b/07), (177b/08), (178a/01), (178a/07),
(178a/09), (178b/03), (178b/10), (178b/10),
(179a/08), (179b/01), (180a/02), (180a/10),
(180a/12), (180b/04), (180b/06), (180b/13),
(180b/15), (180b/16), (180b/17), (181b/10),
(181b/12), (181b/15), (181b/15), (182a/05),
(182a/09), (182a/10), (182b/08), (182b/11),
(182b/13), (183a/11), (183b/17), (184a/03),
(184a/12), (184b/02), (184b/17), (185a/01),
(185a/02), (185a/02), (185a/12), (185a/13),
(185a/13), (185a/14), (185a/15), (185a/16),
(185a/17), (185b/01), (185b/01), (185b/06),
(185b/07), (186a/11), (186a/13), (186b/16),
(187a/09), (187a/13), (187a/14), (187b/10),
(187b/15), (188a/08), (188b/04), (188b/12),
(188b/15), (189b/05), (189b/13), (189b/16),
(190a/07), (190a/07), (190a/10), (191a/04),
(191a/09), (191a/16), (191b/02), (191b/03),
(191b/04), (191b/06), (191b/07), (191b/09),
(192a/04), (192a/05), (192a/09), (192b/03),
(192b/03), (192b/07), (192b/14), (192b/16),
(193a/12), (193a/16), (193a/17), (193b/01),
(194b/17), (196a/15), (196a/16), (198a/13),
(199b/14), (199b/16), (200a/09), (200a/14),
(200b/15), (201a/03), (201b/16), (202a/09),
(202a/10), (202b/07), (202b/09), (202b/17),
(203a/02), (203a/02), (203a/03), (203a/10),
(203a/15), (203b/15), (204a/06), (204a/08),
(204a/09), (204a/14), (205a/03), (205a/05),
(205a/05), (205a/06), (205a/07), (205a/11),
(205a/12), (205a/14), (205a/15), (205a/15),
(205a/17), (205b/08), (205b/12), (205b/17),

(206a/08), (206b/03), (206b/15), (207a/16),
 (207b/16), (208b/13), (209a/04), (209a/12),
 (210a/16), (210b/03), (211a/05), (211a/07),
 (211a/16), (212b/03), (212b/10), (213a/01),
 (213a/13), (213b/10), (213b/12), (213b/13),
 (214b/03), (214b/03), (214b/07), (215a/05),
 (215b/02), (216a/05), (216a/09), (216a/09),
 (216a/10), (216a/13), (216a/13), (216b/02),
 (217b/10), (218a/01), (218a/03), (218a/15),
 (218b/04), (218b/15), (219a/06), (219b/09),
 (220a/14), (220a/15), (220a/16), (220b/02),
 (220b/07), (220b/07), (220b/10), (220b/11),
 (220b/13), (220b/15), (222b/01), (222b/02),
 (222b/04), (222b/06), (222b/09), (222b/10),
 (222b/14), (223a/01), (223a/04), (223b/01),
 (223b/03), (223b/12), (223b/17), (225a/01),
 (225a/06), (225a/09), (225a/13), (225a/15),
 (225a/16), (225a/16), (226a/02), (226a/05),
 (226b/06), (226b/06), (226b/10), (227a/16),
 (227b/01), (227b/13), (228a/05), (229a/05),
 (229a/12), (229a/15), (229b/12), (230a/10),
 (230b/05), (231a/06), (233b/14), (234a/02),
 (234a/03), (235a/01), (237b/03), (239a/02),
 (239a/05), (239a/13), (239a/14), (240a/09)
 b. + da (192a/06)
 b. + dur (122a/01), (126a/08), (126b/08),
 (126b/15), (128b/14), (132a/16), (134b/02),
 (137a/02), (137a/06), (144a/05), (144a/07),
 (148a/10), (149b/02), (149b/06), (149b/06),
 (150a/13), (150a/14), (157b/09), (158a/10),
 (159a/10), (159a/10), (159a/11), (159a/16),
 (160a/12), (166a/07), (167b/15), (168b/04),

(169a/03), (170a/09), (174b/09), (176a/17),
 (179a/11), (183a/02), (191a/12), (193a/04),
 (193a/05), (193a/06), (198a/14), (203a/12),
 (204a/11), (211a/14), (211b/13), (216a/16),
 (216b/08), (217b/02), (220b/04), (233a/01),
 (239a/04)
 b. + durur (191a/17)
 b. + lar (123b/02), (125b/07), (127a/11),
 (127a/17), (127b/04), (132a/06), (133b/16),
 (139a/14), (155a/16), (155a/17), (156a/14),
 (156b/17), (157a/01), (166b/05), (175a/10),
 (177a/09), (180a/12), (198b/16), (198b/17)
 b. + lara (127a/15), (127b/03), (131b/05),
 (131b/05), (143a/03), (153a/03), (154b/10),
 (155a/01), (155b/01), (155b/01), (155b/11),
 (155b/12), (169b/03), (169b/09), (174b/09),
 (174b/10), (175a/01), (175a/06), (175a/14),
 (187b/15)
 b. + larda (157a/03)
 b. + lardan (156b/17), (157a/02), (202b/01)
 b. + ları (152b/08), (152b/09), (152b/10),
 (154b/12), (163b/08), (164b/10), (173a/01),
 (175a/07), (177b/06), (182b/02), (198b/15)
 b. + ların (195a/08)
 b. + larınla (140a/16)
 b. + ların (122a/02), (122a/03), (122a/03),
 (125b/08), (127a/07), (127b/06), (127b/06),
 (127b/07), (127b/09), (127b/10), (127b/11),
 (139a/14), (151b/06), (154b/11), (156a/15),
 (158b/15), (163b/07), (163b/07), (165b/03),
 (166b/15), (170b/08), (171b/14), (171b/15),

(171b/16), (172b/13), (172b/14), (176a/06),
 (180a/13), (196a/03)
 b. + laruḡdur (153a/07)
 b. + ɲa (136a/05), (186a/14)
 b. + nca (123a/14), (123a/15), (131a/09),
 (139b/16), (140a/05), (140a/05), (140a/07),
 (144a/01), (153b/11), (167b/01), (174a/07),
 (207b/11), (208a/11), (212a/07), (219b/08),
 (226b/16), (227a/14), (227b/12)
 b. + nda (122b/06), (126a/12), (128a/17),
 (132b/08), (134a/07), (140a/13), (154a/14),
 (155a/12), (164b/14), (167a/12), (167b/15),
 (169a/08), (176a/10), (180a/03), (188a/01),
 (200b/03), (200b/05), (212a/11), (213a/14),
 (226b/09), (229a/09), (234a/17)
 b. + ndaḡı (141a/16)
 b. + ndan (123a/06), (132b/12), (133b/10),
 (148a/05), (148b/16), (149a/04), (156a/05),
 (164b/16), (169b/10), (172b/10), (174b/11),
 (179b/15), (186a/13), (194a/12), (200a/17),
 (204a/09), (216a/10), (222b/16), (230a/01),
 (231a/06), (231b/11), (231b/17), (232a/11),
 (232b/05), (232b/11), (233a/09)
 b. + nı (131a/08), (134a/12), (136b/10),
 (142a/10), (145b/01), (149a/15), (151b/15),
 (152a/04), (154b/06), (159b/08), (162b/10),
 (173a/05), (175a/04), (176a/04), (185b/04),
 (204a/05), (205b/04), (205b/05), (207b/04),
 (207b/13), (213a/13), (214b/02), (223a/07),
 (223b/04), (223b/06), (224b/10), (229a/15),
 (229b/07), (239a/06)

b. + nlar (156b/14), (174b/13), (185a/11),
 (195b/06), (195b/09), (223b/16)
 b. + nlara (133b/16), (143a/02), (212b/09),
 (223b/14), (234a/13)
 b. + nlarda (175a/09)
 b. + nlardan (185a/05), (202a/07)
 b. + nları (173a/15), (205a/04), (213a/02)
 b. + nlarla (127a/10), (176a/11), (182a/07)
 b. + nlaruḡ (178a/03)
 b. + nu (147b/16), (203a/02)
 b. + nun (198a/05)
 b. + nuḡ (122a/16), (123b/11), (124a/07),
 (126a/08), (132a/16), (140a/14), (141a/03),
 (144a/06), (149b/02), (149b/10), (149b/13),
 (150a/12), (162b/03), (163a/16), (169b/17),
 (174b/06), (174b/10), (176a/03), (183a/17),
 (188a/14), (193a/03), (207a/03), (213b/06),
 (215a/01), (215b/14), (220b/04), (225a/10),
 (226a/13)
 b. + nuḡla (150b/05), (160a/03)
 b. + ydı (178a/04)
 b. + ydıkim (131a/13)
 b. + yıdı (158b/15)
 b. + yıdıkim (132b/14)
 b. + yudıkim (183b/08)
 [= 736]

bunaḡ: Yaşlı kişi, bunamış kişi.

b. + a (159b/11)

[= 1]

būyezīd-i beštāmī: bk. bāyezīd-i beštāmī.

b. (195a/17)

[= 1]

bucağ: Bucak. Köşe, kenar.

b. + ı (178a/17)

b. + ında (158a/15), (178b/01), (178b/01),
(178b/02), (240b/04)

b. + ından (178b/01)

[= 7]

bucuğ: Buçuk. Yarım, yarısı.

b. + ında (234b/15)

[= 1]

budak: Bitkilerin dal olacak kısmı.

b. (129a/16)

b. + lardan (129b/02)

b. + ları (129a/14), (129b/01), (132a/10),
(136b/12)

b. + larından (130a/03)

b. + ları (129a/15)

[= 8]

budüsti: <Fr. Budist.

b. (180b/13)

[= 1]

buğday: Buğday.

b. (168b/01)

[= 1]

buğur: Bu uğurda, bundan sonra, sonrasında.

b. (152a/16), (155b/09), (184a/06)

[= 3]

bugün: İçinde bulunulan gün.

b. (119b/02), (135b/03), (186a/16),
(208b/01), (219b/11), (237a/14)

b. + ü (120a/14), (157b/04)

[= 8]

buğz: <Ar. Kin, nefret, yapılanı unutmamak.

b. + edene (236b/12)

[= 1]

buhtu'n-naşır: Nebukad nezar adıyla bilinen Babil
Kralı.

b. (192a/01)

[= 1]

buhtul: <Ar. Pinti, cimri.

b. + ından (161a/16)

[= 1]

buhtur: <Far. Tütsü, yakılarak elde edilen hoş koku.

b. + edesin (240b/11)

[= 1]

bul-: Bulmak.

b.-a (144a/12), (155b/10), (160a/16),

(177b/02), (177b/03), (177b/04), (181a/01),
(213b/13)

b.-alar (120a/06)

b.-am (205b/03)

b.-amadın (135b/11)

b.-amayasın (199b/06)

b.-asız (188b/03)

b.-avuz (153b/10)

b.-ayıduğ (206b/14)

b.-dı (126b/10), (128a/12), (135a/01),

(137a/12), (137a/15), (137a/17), (137b/02),
(137b/03), (137b/08), (138b/02), (184b/16),

(193a/15), (209a/01), (239a/04)

b.-dıkım (134b/14)

b.-dılar (155b/01), (214a/16), (214a/17),

(214b/01), (214b/02), (223b/02), (224a/07),
(229b/03)

b.-dıysa (218b/08)

b.-dum (151a/01), (152b/03)

b.-ıcağ (198b/12), (234a/17)

b.-ıçağ (160a/15)

b.-ımadı (206b/12), (229a/12)

b.-ımadılar (136b/03)

b.-madı (134b/02), (134b/03), (134b/09)

b.-madum (135b/06), (196b/09)

b.-madummi (134a/08)

b.-mağıçin (158b/05), (159a/05)

b.-masa (240b/13)

b.-maya (239b/07)

b.-mazısam (135b/11)

b.-mış (220a/14)

b.-muş (195a/09)

b.-salar (153b/11)

b.-ub (134a/14), (134a/16), (134b/01),

(135a/03), (135a/05), (137b/04)

b.-umadı (140b/05)

b.-uñ (224a/05)

b.-undı (192a/03)

b.-unmasalar (153b/12)

b.-unsa (148a/16)

b.-up (127a/15)

b.-updururlar (220b/10)

b.-urısa (184b/09)

b.-urlar (160a/14)

b.-ursa (126a/06)

[= 77]

bulan-: Bulanmak.

b.-mış (228b/02)

[= 1]

bulaş- Bulaşmak, üzerine sürölmek.

b.-dırdı (228b/10)

b.-mış (125a/13), (228a/15)

[= 3]

bulın-: bk. bulun-.

b.-maz (238b/13)

[= 1]

bulıvér-: Buluvermek.

b.-gil (136a/05)

[= 1]

buluğ: Taraf, yön.

b. (158b/04)

b. + buluğ (158b/04)

[= 2]

bulun-: Herhangi bir yerde bulunma durumu.

b.-dı (158a/04), (158a/07)

b.-dum (150b/17)

b.-maz (177b/04)

b.-sa (153b/07)

b.-salar (153b/08)

b.-ur (177b/03)

[= 7]

buluş- Buluşmak.

b.-dılar (144a/13)

[= 1]

bulut: Havada bulunan su damlacıklarının

yoğunlaşmış hali.

b. (150b/15)

[= 1]

buna-: Yaşlanmak, ne dediğini bilmez duruma

gelmek.

b.-mağa (142b/15)

[= 1]

buğal-: Bunalmak.

b.-duğ (213b/01)

b.-dum (230b/04)

b.-ub (206b/07)

b.-ur (178b/17)

[= 4]

bunat-: Yaşlandırmak.

b.-maya (143b/16)

[= 1]

buncılayın: Böyle, bunun benzeri, bunun gibi.

b. (165b/13)

[= 1]

bura: Bu yer.

b. + da (239a/16)

[= 1]

burak: < Ar. Hz. Muhammed'in miraca çıkarken

üstüne bindiği düşünülen binek hayvan.

b. + a (208a/09)

b. + ı mi'râc (194b/16)

[= 2]

burn: Burun.

b. + ı (217a/04), (217a/04)

b. + ında (173a/03)

b. + unı (152b/07)

[= 4]

buryurug: bk. buyrug.

b. + un (209a/02)

[= 1]

but: bk. put.

b. + a tıpmakdadur (169a/13)

b. + lar (136a/07)

b. + lardan (136a/07)

[= 3]

buyır-: bk. buyur-.

b.-dı (200a/04)

[= 1]

buyrug: Emir, hüküm.

b. + ın (158b/17)

b. + ından (120a/02)

b. + ıyla (133a/10)

[= 3]

buyrul-: 1. Buyurulmak. 2. Emredilmek.

b.-dılar (156a/09)

[= 1]

buyrunul-: Başkası tarafından emir edilmek.

b.-madı (156a/07)

[= 1]

buyul-: bk. buyrul-.

b.-dıkım (155b/12)

b.-madı (155b/12)

[= 2]

buyur-: Bir şeyin yapılması için emretmek.

b.-a (120b/17), (154a/16), (158b/02),

(198a/16), (218b/17)

b.-aydı (210b/09)

b.-dı (141a/01), (141a/02), (141a/09),

(148a/04), (157a/09), (157b/16), (162b/08),

(166a/15), (175a/13), (182a/10), (185b/07),

(185b/12), (185b/16), (190b/03), (201a/10),

(202a/12), (203a/11), (204b/13), (205a/16),

(218b/10), (224a/05), (224b/17), (228a/07),

(229b/01)

b.-diki (146a/15)

b.-dikim (133a/07), (188b/13), (205a/11),
(215b/08)

b.-dıysa (228a/13)

b.-duğı (226b/01)

b.-dum (189b/12), (189b/12)

b.-duñ (194a/12)

b.-madı (155b/11)

b.-miş (141a/02)

b.-mışdur (239b/02)

b.-sardur (146a/09)

b.-ubdur (192a/10)

b.-ubdurur (234a/14)

b.-ur (121b/12), (128a/08), (129a/03),
(129a/13), (142b/04), (203b/10), (224a/16),
(224b/06), (224b/12)

b.-ursa (147a/01)

b.-ursun (228a/09)

[= 57]

buyurul-: *bk.* buyrul-.

b.-madı (155b/10)

[= 1]

buyuruğ: *bk.* buyruğ.

b. + ın (158b/17), (169b/14)

[= 2]

buyurul-: *bk.* buyrul-.

b.-dı (140b/06), (155b/12)

[= 2]

buz: Buz.

b. + dan (178a/14)

[= 1]

bühtān: < Ar. İftirā.

b. (124a/16)

b. + dür (235a/06)

[= 2]

bük-: Bükmek.

b.-eridi (138b/16)

[= 1]

bükül-: Bükülmek, eğilmek.

b.-miş (199b/12)

[= 1]

bülbül: Bülbül.

b. (198a/13), (234b/14), (236b/16)

[= 3]

büri-: *bk.* bürü-.

b.-sesin (124b/01)

[= 1]

bürü-: 1. Saklamak, kaplamak, örtmek. 2. Süslemek.

b.-rvüz (121b/17)

[= 1]

büyü: *bk.* büyük.

b. + i (173b/04)

[= 1]

büyük: 1. Boyutu fazla olan. 2. Yaşı ilerlemiş, ileri
yaşta olan.

b. (130a/02), (173a/02), (173b/07),
(234b/02), (235a/06)

b. + dür (231b/06)

b. + lerine (127b/09)

[= 7]

büyükölük: Büyük,ulu olma durumu.

b. + ini (185a/06)

[= 1]

-C-

cabbār: 1. Kuvvetli. 2. Kuvvet ve azamet sahibi,
Allah.

c. (220a/01)

c. +lara (173b/14)

[= 2]

cābir: *bk.* cābir ibn-i ‘abdu’l-lāh.

c. (141b/01), (234a/12), (234a/15)

c. +denkim (177a/02)

[= 4]

cābir ibn-i ‘abdu’l-lāh: Cabir bin Abdullah.

c. +a (234a/11)

[= 1]

cadır: *bk.* çadır.

c. +lar (190b/14)

[= 1]

ca’fer: *bk.* ca’fer bin süleymān.

c. (208a/01), (209b/16)

c. +den (239b/01)

c. +denkim (165b/15)

[= 4]

ca’fer bin süleymān: 8. yüzyıl evliyâlarından.

c. (123a/06)

[= 1]

ca’ferī: < Ar. Şii meshebinin bir kolu.

c. +den (239b/01)

[= 1]

cağır: *bk.* çağır-.

c. -dıkım (136a/16)

c. -duğı (234b/11)

c. -ır (166a/04)

c. -ub (135b/06)

c. -ur (135b/02)

[= 5]

cāhil: < Ar. Yeterli bilgiye sahip olmayan, bilgisiz.

c. (168a/17)

[= 1]

cāhiliyyet: < Ar. İslam dininden önceki arapların

içerisinde bulunduğu dönemi açıklamak için

söylenilen tabir.

c. (139a/01)

[= 1]

cāhillık: < Ar. + Tr. Yeterli bilgiye sahip olmama

durumu, bilgisizlik.

c. + larını (212a/12)

[= 1]

caḥīm: < Ar. Cehennem ateşi.

c. (167b/15)

c. + taşusı (167b/12)

c. + taşusını (167b/11), (167b/14)

[= 4]

caḥşaş: Kamaşmak, gevşemek.

c. -dı (136a/09)

[= 1]

cāhu: < Ar. Hazır.

c. (139b/16)

[= 1]

cā’iz: < Ar. Din açısından yapılmasında sakınca

olmayan şey.

c. + degildür (180a/01), (180a/05)

[= 2]

caḥmak: *bk.* çakmak.

c. (163a/05)

[= 1]

calab: Tanrı.

c. + ım (128a/06), (128b/15), (133b/15),

(158a/02), (158a/05), (168b/07)

c. + um (212b/13), (219b/07)

c. + uñ (216b/01)

[= 9]

calış-: Çalışmak.

c. -avuz (122a/01)

c. -dı (152a/08)

[= 2]

cān: <Far. Can.

c. (120b/03), (120b/03), (120b/04),

(120b/09), (120b/11), (121a/11), (121b/01),

(121b/02), (167a/12), (193a/09), (196a/09),

(196b/08), (197b/05), (198a/10), (200b/11),

(201b/14), (201b/15), (202a/02), (202a/16),

(202b/04), (202b/06), (203a/01), (203a/02),

(203a/03), (203a/15), (207a/15), (208a/03),

(212a/09), (238b/16)

c. + a (120b/06), (200b/03), (202b/16),

(211a/15), (211a/17)

c. + dan (132b/11), (199a/15)

c. + dun (122a/07)

c. + dur (201b/10), (202a/11), (235a/12)

c. + ı (120b/10), (120b/13), (120b/16),

(121b/04), (121b/15), (127b/05), (166a/09),

(173a/12), (183a/08), (183b/13), (201a/17),

(220b/03), (231a/09)

c. + ıdur (121b/02)

c. + ım (119b/01), (135b/17), (136b/15)

c. + ın (196a/08)

c. + ına (120b/09), (120b/16), (121a/10),

(207a/14)

c. + lar (207a/14)

c. + lardadur (121a/17)

c. + ları (121b/12), (152b/14)

c. + um (228a/03)

[= 67]

canak: Çanak.

c. (216a/04)

[= 1]

cānavār: *bk.* cānavar.

c. + laruñ (142a/04), (142a/11)

[= 2]

cānavar: <Far. Canavar, yaratık.

c. (173b/08)

c. + lar (123b/08), (164b/11)

[= 3]

cānīb: <Ar. Yüce, büyük.

c. + i ḥakḫdan (239a/15)

[= 1]

cānsuz: <Ar. +Tr. Diri olmayan.

c. (212a/06)

[= 1]

care: *bk.* çäre.

c. + olmaz (125b/13)

[= 1]

cārullah: Veliyüddin Cârullah.

c. (191a/09)

[= 1]

cāy: <Far. Yer, mahal.

c. (240a/01)

[= 1]

cāzū: < Far. Büyücü.

c. (198a/12)

c. + lar (215a/15)

c. + nuḡ (151a/07), (214a/01)

[= 4]

cāzūla-: < Far. + Tr. Büyülemek.

c.-dı (214a/07), (214a/09)

[= 2]

cāzūlan-: < Far. + Tr. Büyülenmek.

c.-dı (214a/07)

[= 1]

cāzūlūḡ: *bk.* cāzūlūḡ.

c. + ı (151a/07)

[= 1]

cāzūlūḡ: < Far. + Tr. Büyüculük.

c. (214a/10)

[= 1]

cebrāʾīl: < Ar. Allah'ın vahiylerini peygamberlere

iletten dört büyük melekten biri, Cibril.

c. (119b/03), (132b/13), (132b/14),

(132b/15), (132b/15), (133a/08), (133a/08),

(134a/02), (137a/08), (145b/13), (145b/17),

(148b/03), (151b/16), (153a/17), (153b/12),

(153b/14), (153b/15), (153b/15), (154a/03),

(154a/07), (154a/12), (169a/15), (178b/10),

(183b/11), (186a/16), (186b/02), (189a/17),

(189b/08), (189b/15), (193a/12), (193a/16),

(194b/09), (201b/11), (201b/12), (201b/12),

(201b/17), (214b/02), (214b/07), (217b/04),

(217b/06), (217b/08), (225b/15), (225b/17),

(226a/01), (226a/05), (226a/10), (226a/11),

(226a/16), (226b/06), (226b/12), (227a/08)

c. + dūr (145b/06)

c. + e (133a/07), (183a/03)

c. + i (134a/01), (137a/04), (194b/08),

(226a/02)

c. + ile (151a/08), (154a/03)

[= 60]

cefā: < Ar. Sıkıntı, zorluk.

c. + lar (135a/15)

[= 1]

cehārşenbih: < Far. Çarşamba.

c. (240a/06), (241a/03)

[= 2]

cehd: < Ar. Çabalamak, güç sarfetmek.

c. + êde (152b/05)

c. + ine (148a/07)

[= 2]

cehennem: < Ar. Cehennem.

c. (123b/02), (125a/03), (147b/12),

(165b/02), (165b/03), (172a/10)

c. + de (170b/06), (215b/06)

c. + e (125a/09), (129b/03), (143a/12),

(147b/04), (147b/11), (152b/14), (154a/16),

(154a/17), (165b/04), (165b/05), (171b/07),

(173a/12), (183a/08), (183b/13), (193a/09)

c. + ehli (171b/04), (171b/07)

c. + e ışmarladılar (127b/05)

c. + e ışması (156a/13)

c. + e varub (158b/11), (158b/13),

(158b/14)

c. + odı (186a/13)

c. + odundan (236a/12)

c. + ışması (119b/04)

c. + şamusına (138b/10), (161a/08)

c. + şamusıya (125b/08)

c. + üñ (172a/07)

[= 37]

cehūd: < Ar. Yahudi.

c. (222a/14), (222b/04), (222b/05),
(222b/07), (222b/11), (222b/13), (222b/16),
(223a/07), (223a/09), (223a/10), (223a/17),
(223b/01), (223b/03)

c. + a (222a/12), (222a/15)

c. + ıla (222a/09)

[= 16]

cek-: bk. çek-.

c.-di (140a/07)

c.-er (136b/13)

[= 2]

celāl: < Ar. Yücelik, büyüklük.

c. + üm (189b/17), (208b/07)

[= 2]

celāluhu: < Ar. Büyüklük, ululuk, yücelik.

c. (191a/14)

[= 1]

celb: < Ar. Kendine davet.

c. + i 'ışkından (211a/04)

[= 1]

celīl: < Ar. Çok yüce olan.

c. (220a/01)

[= 1]

celle celāluhu: < Ar. Büyüklük, yücelik, ululuk.

c. (142b/13), (211a/13), (227a/11)

[= 3]

cem: < Ar. Toplanma, toplanış.

c. + étmege (235a/08)

c. + étmeklige (163a/15)

c. + èyle (236a/01)

c. + iden (171a/03)

c. + olalar (175a/14)

c. + oldılar (182b/04)

c. + oldıladı (175a/16)

[= 7]

cemā'at: < Ar. Toplanmış kalabalık, topluluk.

c. (138a/16), (194b/13)

c. + ine (127a/13)

[= 3]

cemā'atlı: < Ar. + Tr. İnsan topluluğuna sahip.

c. (127a/13)

[= 1]

cemād: < Ar. Cansız varlık.

c. + ı maḥẓi (213b/08)

[= 1]

cemāl: < Ar. 1. Allah'ın güzellik ve rahmetle tecellîsi. 2. Güzel yüz.

c. (194b/11), (198b/09), (198b/12)

c. + i kemālin (198b/17), (220a/13)

c. + i kemālinden (199a/04)

c. + im (189b/16), (189b/17)

c. + inden (208a/12)

c. + ine (148a/09), (199b/09)

c. + inüñ (199a/09)

c. + üm (198b/07), (208a/08), (208a/13),
(208b/07)

c. + ümi (220a/08)

c. + üñe (220b/17)

[= 18]

cemāle'd-din akṣarāyī: I. Murat devri alimlerinden.

c. (144a/05)

[= 1]

cemī: <Ar. Tüm, bütün, hepsi.

c. + 'ālem (239b/07)

c. + düşmānlaruṅ (240a/15)

c. + i ā'zāsın (152b/10)

c. + i düşmānlaruṅ (239b/13)

c. + i küffār (176b/04)

c. + i şıfātduṛ (204a/11)

[= 6]

cemre: <Ar. Hacc esnasında atılan taşlar.

c. (150a/04)

[= 1]

cenāze: <Ar. Gömülmek için hazırlanmış ölü, ceset, naaş.

c. + sine (121a/14), (186a/17)

[= 2]

cenk: <Far. Savaş.

c. + etmekden (140a/16)

c. + étse (212a/02)

[= 2]

cenkzen: <Far. Savaşçı, savaşan.

c. + ler (218b/12)

[= 1]

cennet: <Ar. Cennet.

c. + e (239a/11)

[= 1]

cerāğ: <Ar. Mum, kandil, ışık veren, lamba.

c. + ına (225b/13), (225b/13)

[= 2]

cerāḥat: <Ar. Yaralamak.

c. (171b/03)

[= 1]

cercis: İsevi bir lider, peygamber.

c. (225b/03)

[= 1]

ceri: bk. çeri.

c. (218b/11)

c. + ler (147a/11)

[= 2]

cerīne: Muhammed Cerine adında bir kişi (?).

Hakkında bilgi bulunmamaktadır.

c. (162b/04), (162b/06)

c. + nūṅ (162b/14)

[= 3]

cerrār: <Ar. Yavaş şekilde hareket etmekte olan askeri alay.

c. (238b/01)

[= 1]

cevāb: <Ar. Yanıt.

c. (134b/07), (139b/01), (139b/06),

(142a/07), (144a/05), (148b/15), (150a/02),

(156a/05), (164a/10), (164a/16), (164b/15),

(165b/02), (165b/04), (167b/02), (167b/10),

(171a/13), (171b/02), (171b/12), (174b/04),

(180a/04), (186b/17), (187a/01), (187a/02),

(193b/11), (206a/08), (207a/08), (210b/05),

(210b/14), (211a/11), (211a/14), (218a/01),

(218a/17), (218b/02)

c. + dur (147b/01)

c. + edemkim (176a/06)

c. + edeyin (235a/05)

c. + eyitdikim (211a/13)

c. + ı (126b/07), (128b/06), (142a/06),
(142a/07), (160b/12), (228a/05)

c. + ı kâsem (169b/06)

c. + ı kâsemdür (161b/14)

c. + oldu (144a/02)

c. + vër (234a/13)

c. + vërdi (188b/13), (208a/01)

c. + vërdüm (193b/05)

c. + vëresiz (235a/02)

c. + vërmege (234a/13)

c. + vërmezseñ (234a/09)

c. + vërmezseñüz (235a/02)

c. + vërmezsin (193b/13)

c. + vërmezsinkim (195a/02)

c. + vëürler (121b/17)

c. + vëürse (237b/07)

c. + vëürseñ (234a/09)

[= 59]

cevâhir: <Ar. Cevherler.

c. (185a/09)

c. + ler (185a/15)

[= 2]

cevf: <Ar. Boşluk.

c. + i (209a/16)

[= 1]

cevr: <Ar. İncitme, eziyet.

c. + inden (219a/15)

[= 1]

cevre: *bk.* çevre.

c. (135b/05)

[= 1]

cezâ: <Ar. Suçlu kimseye verilen acılı, üzüntülü karşılık.

c. + görmegi (143a/05)

c. + sın (158b/04), (159a/04), (159a/15),
(159b/02), (160a/06)

[= 6]

cıgan: Hırsız, hilekar, sahtekar.

c. + ımış (162b/05)

c. + ıydı (163a/06)

[= 2]

cık-: *bk.* çık-.

c.-ar (142b/03), (150a/04)

c.-dı (135b/10)

c.-ğıl (121a/11)

[= 4]

cıkar-: *bk.* çıkar-.

c.-dıklarına (139b/09)

c.-duķ (140a/04)

[= 2]

cicek: *bk.* çiçek.

c. (173a/13)

[= 1]

ciflen-: Çiftleştirmek.

c.-dürürdi (237b/13)

[= 1]

ciger: <Far. Ciğer.

c. + ler (196a/16)

c. + leri (171b/07), (171b/07)

[= 3]

cihân: <Far. Dünya.

c. + dan (191a/05)

c. + ı (212a/09)

[= 2]

cihet: < Ar. Yön, taraf, istikâmet.

c. + i (204a/09)

c. + i kahrı (204a/09)

c. + i lutf (204a/09)

[= 3]

cim: Arap alfabesinin 5. sesi.

c. (148a/05), (148a/06), (148a/08)

[= 3]

cimâ': < Ar. Cinsel ilişkide bulunma durumu.

c. + êtdügiçün (237b/12)

[= 1]

cinn: < Ar. Dini inanışa göre duyularla algılanamayan yaratık.

c. + e (213a/03)

[= 1]

cinnî: < Ar. İnsanların göremediği fakat gerektiğinde farklı şekillere girerek istedikleri kişilere göründüklerine inanılan, olağanüstü güçlere sahip yaratık, cinni.

c. (217a/16), (217b/12), (217b/14)

c. + lerden (217a/11)

c. + leründe (217a/10)

[= 5]

cins: < Ar. Tür.

c. (139b/07)

c. + den (139b/06)

[= 2]

çoklîğ: *bk.* çoklîğ.

c. + ın (133b/01)

[= 1]

cölmek: *bk.* cölmek.

c. (177a/12)

[= 1]

cömer: *bk.* cömerd.

c. + ler (186b/14)

[= 1]

cömerd: < Far. Kendisine ait olanı ikram eden, eli bol.

c. (162b/04), (226b/04), (226b/09)

c. + dür (227b/05)

c. + i (186b/14)

c. + sin (226b/17)

[= 6]

cömerdlîğ: *bk.* cömerdlîğ.

c. + ı (162a/15), (162b/02)

[= 2]

cömerdlîk: < Far. + Tr. Eli bol olmak.

c. (129a/14)

c. + da (162a/12)

[= 2]

cudî: Türkiye'de Şırnak ilinde bir dağ.

c. + tağı (141b/09)

[= 1]

cuhüd: *bk.* cehüd.

c. (189a/07), (214a/08), (222a/11), (222a/13), (222b/09), (222b/14), (222b/15), (223a/08), (223a/13), (223a/17), (223b/04), (223b/07), (223b/08), (223b/09)

c. + a (222a/11)

c. + ı (214b/09), (223b/11)

c. + lar (132b/10), (154b/08), (166b/04), (187b/10), (188b/07), (189a/05), (193a/10), (213b/15), (213b/17)

c. + lardan (213b/14)

c. + ları (189a/15)

[= 28]

cuhūdān: < Ar. + Far. Yahudi'ye ait, yahudiye yaraşır şekil.

c. + ı haber (233b/12)

[= 1]

cum'a: < Ar. Müslümanlarca kutsal olan gün.

c. (150b/11), (150b/11), (199a/02), (240a/06)

c. + da (199a/05)

c. + güninde (199a/03)

[= 6]

cumhūr: < Ar. Tüm, tamamı, bütün.

c. + u'ulemā (149b/02), (150a/12)

[= 2]

cübbe: < Ar. Elbise üstüne giyilen uzun giyecek.

c. + sin (163a/02)

[= 1]

cübeyr: *bk.* sa'īd bin cübeyr.

c. (179b/03)

c. + den (134a/10)

c. + e (179b/03)

[= 3]

cühd: *bk.* cehd.

c. + édüb (225b/06)

[= 1]

cümle: < Ar. Hep, bütün, tüm.

c. (187a/14), (187a/15), (199b/02), (201a/17), (206a/17), (226b/05)

c. + dür (187a/15)

c. + si (225b/11), (227a/15), (228b/11)

[= 10]

cüneyd: *bk.* cüneyd-i baġdādī.

c. (140b/10)

[= 1]

cüneyd-i baġdādī: Baġdatlı mutasavvıf.

c. (207b/03)

[= 1]

cürm: < Ar. Suç, cezanın sebebi, kabahat.

c. + inden (239a/06)

[= 1]

cüzzām: < Ar. Bulaşıcılığı fazla olan deride çıkan çıkaran deri hastalığı.

c. (175b/07), (175b/13)

c. + dan (142b/08)

[= 3]

-Ç-

çadır: Barınmak amaçlı üzeri dokuma ile kapatılan yer.

ç. + ına (228a/13)

ç. + ıyla (227b/07)

ç. + lar (178b/09)

[= 3]

çaġ-: Seslenmek.

ç.-ıruŋ (158a/12)

[= 1]

çaġıldı: Seslenti, çağıldı.

ç. + sı (234b/13)

[= 1]

çaġır-: Çaġırmak.

ç.-an (230a/13)

ç.-dı (182b/04), (226a/09), (228a/17),
(230a/06), (230a/10)

ç.-duğı (234b/10)

ç.-ır (165b/17)

ç.-şırlardı (212a/01)

ç.-ub (136a/03)

ç.-ur (228a/16)

ç.-urdıkim (207b/03)

ç.-urlardı (212a/02)

[= 13]

çağırış- Birbirlerini çağırarak.

ç.-urlar (215a/07)

[= 1]

çak- Ateş çıkarmak için yapılan çakma eylemi.

ç.-ardı (163a/05)

[= 1]

çağmağ- *bk.* çağmak.

ç. + ı (161a/07)

[= 1]

çakmak- Ateş yakmak için kullanılan alet.

ç. (161a/06)

[= 1]

çal- Çalgı işlemi yapma, çalmak.

ç.-alar (219a/03)

ç.-ınur (218b/13)

[= 2]

çal- Kesmek, parçalamak, bıçak ya da kılıç ile ayırmak.

ç. (192b/07)

ç.-dı (127a/09)

[= 2]

çal- Hırsızlık yapmak suretiyle çalmak eylemi.

ç.-a (193a/01)

[= 1]

çalab- *bk.* calab.

ç. + ımuğ (176a/07)

ç. + ısına (162a/08)

[= 2]

çardak- <Far. Çatkı, kemeriye, çatılmış yüksek yer.

ç. + ları (152b/13)

[= 1]

çāre- <Far. İstenilen noktaya ulaşma, çözüm bulma.

ç. + bulmasa (240b/12)

ç. + olmadı (228a/06)

[= 2]

çaşnī- <Far. Lezzet, tat.

ç. + leridür (185a/04)

[= 1]

çeger- *bk.* ciger.

ç. + e (171b/03)

[= 1]

çehre- <Far. Yüz, surat, suret.

ç. + sinden (196b/03)

[= 1]

çek- 1. Mânevi açıdan etkisi altına almak. 2. Kendine doğru getirmek, kendine yaklaştırmak. 3. Farklı bir yöne doğru götürmek. 4. Çiğnemek.

ç.-di (159b/06), (183a/06), (183b/12)

ç.-düm (219b/09)

ç.-dün (219a/09)

ç.-dünse (219b/01)

ç.-dünüz (208a/13)

ç.-dünüzise (198b/06)

ç.-endür (170b/09)

ç.-er (123a/17), (123b/05), (129b/03),
(170a/16), (202a/07), (217a/04)

ç.-esidür (159a/15)

ç.-mege (140a/14), (220a/11)

ç.-meyeydük (220a/01)

ç.-üb (123b/12)

[= 20]

çekdür-: Çektirmek.

ç.-düm (220a/05)

[= 1]

çekil-: Çekilmek, kenara gitmek.

ç.-e (172a/03)

ç.-miş (185a/06), (201a/17)

[= 3]

çekirge: Çekirge.

ç. (164b/05)

[= 1]

çekiş-: 1. Çekişmek, anlaşamamak, münâkaşa etmek.

2. Didişmek, gâlip gelmek için karşılıklı mücadele etmek.

ç.-diler (166b/10)

[= 1]

çemâl: *bk.* cemâl.

ç. + inden (198b/04)

ç. + leri (198b/15)

[= 2]

çengel: <Far. Bir şeyi bir yere takmaya, asmaya yarayan demir.

ç. + ler (125a/05)

[= 1]

çerāk: <Far. 1. Mum, kandil. 2. Yanıcı odun.

ç. + larda (218b/12)

[= 1]

çeri: Asker.

ç. (172b/05), (173a/17), (181a/15),
(213a/15), (213a/16)

ç. + de (172b/07), (212a/01)

ç. + si (199b/12), (213b/03)

ç. + sidi (181a/13)

[= 10]

çevre: Bir yerin etrafı.

ç. (185b/17), (186a/06)

ç. + den (227b/07)

[= 3]

çık-: Çıkmak.

ç.-a (173a/09), (197a/02)

ç.-acak (179b/03)

ç.-adururken (178a/02)

ç.-an (129a/02), (162a/02), (162a/05)

ç.-ar (120b/11), (123b/06), (160b/03),

(161b/01), (213b/16), (218b/16)

ç.-ardı (173b/12), (173b/12)

ç.-arısaldur (145b/08)

ç.-ariken (229a/14)

ç.-arlar (145b/07)

ç.-arsa (157b/11)

ç.-arur (160b/07)

ç.-arvan (146a/03)

ç.-dı (121a/14), (130a/07), (144b/15),

(160b/11), (173a/11), (182b/03), (192a/13),

(200a/02), (219a/07), (224b/15), (228b/02),

(230b/02)

ç.-dıkım (145b/13), (145b/17)

ç.-dılar (166b/14), (172b/17), (173b/04),
(213a/17)

ç.-dım (178b/07)

ç.-ğıl (120b/04), (120b/09)

ç.-mağa (123b/15)

ç.-maya (125b/10), (172a/07), (186a/03)

ç.-mayayısarlardır (125b/15)

ç.-maz (151a/06), (204b/04)

ç.-mıış (231a/05)

ç.-tı (130a/13)

ç.-ub (153a/09), (160a/10), (178a/09),
(182a/06)

ç.-uñ (153b/14)

[= 56]

çıkar-: Çıkarmak.

ç.-am (200a/14)

ç.-asın (191a/05), (198a/11)

ç.-dı (173a/04)

ç.-dılar (152b/07), (200a/04), (214a/16),
(219a/07)

ç.-dum (195b/10)

ç.-duñ (200a/13)

ç.-mağa (183a/13), (216a/12)

ç.-mağ (145b/09)

ç.-mıışlarıdı (192b/05)

ç.-ub (218a/13)

[= 15]

çıkaruvér-: Çıkarıvermek.

ç.-di (199b/08)

[= 1]

çırağ: *bk.* çerāk.

ç. + yandursa (138a/11)

[= 1]

çıyan: Eklem bacaklılardan bir böcek, akrep.

ç. + lar (123a/16)

[= 1]

çiçeg: Çiçek.

ç. + inün (214a/10)

[= 1]

çift: <Far. Çift.

ç. + ün (219b/14)

[= 1]

çiger: *bk.* ciger.

ç. + e (171a/16), (171a/17)

ç. + yanıcak (171b/12)

ç. + yanmaya (171b/11)

[= 4]

çirk: 1. Sıkıntı, cefa. 2. Pislik, kir pas.

ç. + in (133a/06)

ç. + inden (126b/10)

[= 2]

çoğ: *bk.* çok.

ç. + dı (182b/10)

ç. + ıdı (131b/15)

ç. + uz (166b/05), (166b/10), (166b/11)

[= 5]

çoğal-: Çoğalmak, artmak.

ç.-dı (180b/10)

[= 1]

çoğluğ: *bk.* çokluk.

ç. + ını (186b/11)

[= 1]

çok: Çok, fazla.

ç. (124a/01), (144a/01), (144a/02),
(144a/04), (144a/07), (145b/10), (149a/15),
(150a/03), (152a/11), (154a/03), (154a/15),
(157b/05), (161a/03), (162b/09), (164a/04),
(166b/13), (179b/04), (182a/05), (186b/03),
(194a/08), (198b/07), (198b/07), (199a/01),
(206a/15), (209a/03), (209a/13), (213b/06),
(215a/12), (215a/13), (215a/13), (215b/03),
(219a/09), (220b/15), (225b/06), (232a/06),
(232a/18), (232b/06), (232b/16), (233a/03)
ç. + dur (140a/15), (155a/06), (166b/06),
(166b/12), (166b/13), (174b/03), (197a/03),
(206b/15), (207a/03), (216a/13), (218b/02),
(218b/02), (218b/03), (220b/10)
ç. + ola (179b/04)
[= 54]

çoğluğ: *bk. çoğluk.*

ç. + la (166b/02)
[= 1]

çoğluğ: *bk. çoğluk.*

ç. + undan (159a/11)
[= 1]

çoğluk: Çok olma durumu.

ç. (197a/12)
[= 1]

çoğluluk: Sıklıkla olma durumu.

ç. (167a/07)
[= 1]

çorak: <Far. Verimsiz toprak.

ç. (163a/09)
[= 1]

çök-: Dağılmak, sarsılmak, yıkılmak.

ç.-er (216b/17)
[= 1]

çölmek: Çömlük.

ç. (240a/02), (240a/03)
[= 2]

çömerd: *bk. cömerd.*

ç. + i (154a/09)
ç. + ler (154a/09)
[= 2]

çömerdlik: *bk. cömerdlik.*

ç. (129a/17)
[= 1]

çukur: Dibi daha aşağıda olan.

ç. + larına (158b/11)
[= 1]

çün: <Far. Madem ki, çünkü.

ç. (122a/03), (123a/01), (127b/03),
(128a/09), (130a/13), (131a/07), (131a/08),
(131a/12), (131b/17), (135a/17), (136a/06),
(146a/06), (147a/09), (147b/16), (152a/04),
(152a/13), (152a/13), (152a/17), (152b/03),
(152b/05), (152b/12), (153b/12), (159b/10),
(166a/07), (178a/03), (178b/11), (179a/08),
(180b/09), (181b/02), (184a/04), (184a/08),
(186a/10), (186b/12), (193b/05), (193b/09),
(193b/12), (193b/17), (194a/05), (194b/02),
(195a/01), (200a/06), (200a/07), (200a/10),
(200b/07), (204b/10), (204b/15), (205a/01),
(205a/17), (206b/12), (207a/14), (207a/15),
(207a/16), (207b/05), (208a/05), (208a/08),
(208a/13), (213a/16), (213a/17), (214b/02),
(214b/04), (214b/10), (216a/01), (216a/08),

(218a/11), (219a/07), (219a/11), (219a/17),
(219b/15), (224a/01), (229b/15)
[= 70]

çünkü: <Far. -dan dolayı, ötürü.

ç. (181b/15), (182a/05), (183b/17),
(184a/12), (187a/07), (193a/02), (193a/06),
(196b/07), (196b/13), (196b/14), (200a/06),
(206b/09), (207a/17), (219b/02), (239a/14)
[= 15]

çünkü: *bk.* çünkü.

ç. (127a/16), (135b/13), (152b/15),
(154a/16), (155b/08), (160a/02), (173b/11),
(176a/01), (198a/14), (207a/12), (218a/09),
(219a/13)
[= 12]

çürü-: *bk.* çürü-.

ç.-yüp (157b/14)
[= 1]

çürü-: Çürümek.

ç.-yüp (123a/15)
[= 1]

-D-

dad: Tat.

d. + ı (177b/02)
d. + ın (184b/16)
[= 2]

dahhāk: Dahhak bin Mühazim.

d. (123a/05), (125a/02), (127b/14),
(129a/07), (135a/01), (143a/03), (155b/17),
(172a/01), (177a/09), (182b/17)
[= 10]

daḥı: *bk.* daḥı.

d. (165b/15), (168b/05)
[= 2]

daḥı: daha, de, da, yine, hem, hâlâ.

d. (119b/15), (120a/10), (120a/13),
(120b/05), (121b/16), (122a/04), (122a/05),
(122b/11), (123a/04), (123a/10), (124a/15),
(125a/11), (125a/12), (125a/17), (125b/04),
(126a/01), (126a/05), (126a/08), (126a/11),
(126a/13), (126b/03), (126b/13), (127a/07),
(127b/02), (127b/09), (127b/09), (128a/07),
(129b/01), (129b/13), (130a/01), (130a/10),
(130b/10), (131a/14), (131a/16), (131b/06),
(131b/16), (132a/16), (133a/13), (133b/14),
(134a/15), (134a/17), (136b/17), (137b/01),
(137b/11), (137b/13), (138a/08), (138b/04),
(138b/15), (139a/16), (139b/04), (140b/16),
(141a/05), (141a/10), (141a/17), (141b/05),
(141b/14), (142a/03), (142b/14), (143a/02),
(143a/04), (144a/05), (144b/02), (146a/15),
(146b/15), (147a/06), (147b/14), (148a/13),
(149b/09), (150a/05), (150a/09), (150a/13),
(150a/15), (150b/04), (150b/11), (151a/05),
(151b/01), (152a/02), (152a/17), (152b/07),
(153a/17), (153b/02), (154a/06), (154b/16),
(155a/09), (155b/09), (155b/15), (156a/02),
(156a/03), (156a/08), (156a/11), (156a/15),
(156b/04), (156b/04), (156b/14), (156b/17),
(156b/17), (157a/07), (157a/11), (157b/10),
(157b/12), (157b/16), (158a/07), (160a/03),
(160a/12), (160a/13), (160a/15), (160b/07),
(160b/09), (160b/10), (161b/02), (161b/16),

(162a/01), (162a/03), (162a/11), (162a/17),
(162b/06), (163a/03), (163b/09), (163b/16),
(163b/17), (164b/13), (165a/02), (165a/04),
(165a/14), (165b/03), (165b/12), (165b/13),
(165b/13), (165b/13), (166a/07), (166a/17),
(166b/14), (167a/10), (168a/08), (168a/10),
(168a/13), (168a/14), (168a/17), (169a/03),
(169a/04), (169b/02), (169b/05), (169b/09),
(170a/09), (170b/05), (170b/16), (171a/01),
(172a/15), (172a/17), (172b/01), (172b/14),
(173a/07), (173b/09), (174a/03), (175b/06),
(175b/06), (177a/11), (177b/07), (179a/10),
(179b/05), (180a/07), (180a/08), (180a/09),
(180b/14), (180b/14), (181a/08), (182b/02),
(182b/17), (183a/10), (184a/07), (184a/17),
(184b/06), (184b/13), (185a/02), (185a/02),
(185a/05), (185a/05), (185a/14), (185a/16),
(185b/13), (185b/15), (186a/01), (186b/04),
(190a/11), (190b/01), (191a/04), (191a/10),
(191b/17), (191b/17), (192a/10), (193a/02),
(193a/04), (193b/06), (193b/10), (193b/14),
(194a/01), (194a/06), (194a/17), (194b/04),
(194b/10), (195b/07), (195b/09), (197b/08),
(197b/11), (197b/13), (198a/03), (198a/09),
(198a/13), (198b/02), (199a/04), (199a/13),
(199b/03), (200a/13), (200a/17), (200b/09),
(201b/12), (201b/16), (202b/13), (202b/14),
(202b/16), (203a/07), (203a/09), (203a/16),
(204a/13), (205a/14), (206b/01), (208b/04),
(209b/08), (211a/14), (211a/16), (211a/16),
(211b/10), (214b/01), (215a/12), (215a/15),
(215a/17), (215b/08), (216a/02), (216a/05),

(216a/12), (216a/16), (217a/16), (217b/03),
(217b/10), (217b/13), (217b/14), (218b/08),
(219a/13), (220a/08), (220b/05), (222a/15),
(222b/12), (222b/16), (223a/09), (223a/12),
(223a/16), (223b/02), (223b/04), (223b/04),
(223b/08), (224a/01), (224a/02), (224b/03),
(224b/09), (224b/10), (224b/15), (225a/07),
(225a/08), (225a/12), (225a/13), (225a/15),
(225b/08), (226a/10), (226a/15), (226b/09),
(227a/06), (227b/02), (227b/10), (228a/01),
(228a/03), (228a/08), (228a/08), (228a/11),
(228a/17), (228b/06), (228b/08), (228b/09),
(228b/10), (229a/06), (229a/14), (229b/11),
(229b/12), (230b/08), (230b/08), (231a/05),
(231a/11), (231a/12), (231a/13), (231a/13),
(231a/16), (231b/08), (231b/09), (231b/12),
(231b/13), (231b/14), (231b/15), (231b/17),
(232a/16), (232a/18), (232b/03), (232b/09),
(232b/13), (232b/14), (232b/15), (232b/16),
(232b/17), (233a/05), (233a/11), (233a/12),
(233a/13), (233a/14), (233a/16), (233b/08),
(233b/10), (234a/02), (234b/02), (234b/07),
(234b/08), (234b/10), (234b/12), (234b/12),
(234b/15), (234b/17), (236b/01), (237a/03),
(237a/16), (237b/02), (237b/05), (237b/06),
(237b/07), (238b/06), (238b/07), (239a/09),
(239a/10), (239a/12), (240a/01), (240b/14)
[= 347]

dāḥil: < Ar. İçinde olma durumu.

d. + dūr (204b/02), (204b/03)

[= 2]

dā'im: < Ar. Sürekli olan.

d. (128b/14), (144b/01), (144b/07),
 (151a/12), (157a/13), (182a/04), (183b/08),
 (185b/04), (206a/08), (207b/01), (210a/17)
 d. + dūr (210a/09)
 [= 12]

dāi'mā: < Ar. Sürekli.
 d. (153b/17)
 [= 1]

daḳāyık: < Ar. İncelikler.
 d. + ı ḥaḳāyıkdan (205b/16)
 [= 1]

dal: Arap alfabetik sıralamasında sekizinci sestir.
 d. (148a/05), (148a/07), (148a/09),
 (210a/09)
 d. + dur (143b/05), (209b/17)
 [= 6]

dama: < Far. Gücü tükenmek, dermanı kalmamak.
 “dama pes” kullanımıyla metinde ikileme şeklinde
 geçmektedir.
 d. (238b/15)
 [= 1]

dan: Ayetlerden sonra gelen ayrılma durumu eki.
 d. (162a/10)
 [= 1]

dāne: < Far. Tohum, habbe.
 d. (159b/13), (159b/14), (159b/15),
 (202a/04), (202a/05), (240a/14)
 d. + si (159b/07)
 [= 7]

danış-: Danışmak.
 d.-madı (194a/11)
 [= 1]

darat-: Sıkıntı çekmek, sıkıntılı olmak.
 d.-dum (219b/08)
 [= 1]

dār-ı 'uḳbā: < Ar. Dünyadayken yapılan eylemlerin
 hesabının görüleceği yer.
 d. + da (239a/08)
 [= 1]

dart-: Tartmak.
 d.-a (165b/15), (165b/17)
 d.-ar (123a/10), (131b/10)
 d.-dı (136a/16)
 [= 5]

dartın-: Tartılmak.
 d.-am (211b/03)
 d.-maḳ (177a/14), (177a/15)
 [= 3]

dāru'l-celāl: < Ar. Büyüklük kapısı.
 d. + e (198b/03)
 d. + i (198a/16)
 [= 2]

darutturmağ: Tarttırmak.
 d. + için (171b/09)
 [= 1]

daş: bk. taş.
 d. (173a/07)
 [= 1]

datlu: bk. tatlu.
 d. (151a/01)
 [= 1]

da'vā: < Ar. Hakkını aramak için mahkemeye
 başvurma.
 d. + êdūgi (144a/08)

d. + étmedi (211a/11)

d. + kıla (211a/05)

[= 3]

da'vacı: Hakkını aramak için mahkemeye başvuran.

d. (229a/05)

[= 1]

da'vet: <Ar. 1. Çağırma, davet etme. 2.

Peygamberlerin insanları hak dine çağırması.

d. + içün (232b/10)

[= 1]

dayan-: Dayanmak.

d. (147a/02)

d.-miş (135b/15)

[= 2]

dāye: <Far. Dadı.

d. + si (135a/17)

[= 1]

dāyim: bk. dā'im.

d. (128a/13)

[= 1]

de: Bağlaç.

d. (128a/10), (133a/09), (136a/02),
 (137b/09), (139a/04), (139a/07), (144b/03),
 (147a/13), (152b/16), (166a/12), (175b/05),
 (176a/10), (179a/13), (193a/04), (208b/16),
 (217a/11), (219b/02)

[= 17]

dē-: Demek, söylemek, ifade etmek.

d.-di (119b/13), (123a/02), (128a/03),
 (130a/06), (130a/15), (130a/16), (130b/01),
 (130b/02), (131a/05), (131a/10), (131a/11),
 (131a/16), (131b/06), (131b/07), (131b/09),

(131b/13), (132b/12), (133a/06), (134a/02),
 (134a/04), (136a/01), (138b/08), (141a/05),
 (141b/06), (141b/16), (143a/14), (144b/01),
 (144b/07), (145b/11), (146a/01), (146a/04),
 (146a/04), (146a/07), (148a/04), (148b/10),
 (148b/14), (148b/16), (148b/17), (150a/09),
 (150a/11), (151a/16), (152a/15), (152a/16),
 (152b/02), (152b/03), (152b/03), (152b/08),
 (155a/06), (155a/07), (156a/05), (159b/08),
 (162b/14), (163b/12), (163b/13), (164a/01),
 (164a/10), (165b/04), (166a/17), (168a/14),
 (168a/16), (169a/13), (169b/10), (171a/17),
 (171b/11), (178a/04), (180b/04), (180b/11),
 (182a/02), (182a/03), (182b/11), (183b/01),
 (183b/04), (186b/01), (189a/14), (189a/14),
 (189a/15), (189a/15), (189a/16), (189b/07),
 (189b/14), (190a/09), (190a/09), (192b/09),
 (193b/07), (193b/11), (194a/13), (194a/17),
 (194b/08), (200a/09), (200b/02), (204b/02),
 (206a/05), (207b/08), (207b/13), (207b/16),
 (208b/13), (210b/13), (213a/12), (213a/13),
 (214b/12), (216a/01), (216a/08), (216a/09),
 (217b/09), (219a/10), (219a/12), (219b/02),
 (222a/11), (222a/13), (222a/14), (222b/07),
 (222b/11), (222b/16), (223a/11), (223a/11),
 (223a/12), (223a/16), (223b/02), (223b/04),
 (223b/05), (223b/06), (223b/08), (223b/15),
 (224a/04), (224a/06), (224a/11), (224a/13),
 (224b/02), (224b/10), (224b/16), (225a/02),
 (225a/08), (225b/16), (225b/17), (226a/02),
 (226a/09), (226a/15), (226b/05), (226b/10),
 (226b/15), (226b/17), (227a/17), (227b/04),

(227b/15), (228a/03), (228a/04), (228a/05),
 (228a/05), (228a/09), (228a/12), (228b/06),
 (228b/16), (229a/06), (229a/09), (229a/10),
 (229a/13), (229b/05), (229b/07), (229b/10),
 (229b/15), (230a/07), (230a/10), (230b/04),
 (232b/02), (232b/04), (232b/07), (239a/05)
 d.-digü (168b/14)
 d.-diki (149a/15)
 d.-dikim (145a/14), (165b/04), (184b/15)
 d.-diler (127a/15), (131a/04), (132a/02),
 (132b/11), (133a/03), (133a/04), (135b/13),
 (136b/02), (147b/10), (147b/11), (147b/12),
 (149a/09), (149a/13), (152a/11), (156b/10),
 (160a/04), (162b/10), (169a/11), (169a/12),
 (169a/12), (174b/11), (178a/04), (178a/11),
 (180b/03), (184a/13), (187b/14), (191b/15),
 (191b/17), (191b/17), (192a/07), (193a/11),
 (193a/15), (193b/15), (211a/11), (211a/13),
 (213b/03), (213b/17), (218a/11), (223b/13),
 (223b/17), (224a/01), (224a/08), (226b/11),
 (227a/07), (227a/10), (227b/05), (227b/06),
 (228b/13), (237b/07)
 d.-dim (127b/16)
 d.-dimki (194b/01)
 d.-diyidi (229b/03)
 d.-dügi (121b/02), (123a/02), (123a/05),
 (123a/11), (123b/04), (123b/07), (123b/09),
 (123b/13), (125a/02), (125a/09), (125b/09),
 (125b/12), (130a/08), (134b/09), (137a/08),
 (138a/06), (138b/17), (139a/06), (139b/09),
 (139b/10), (139b/11), (139b/13), (139b/15),
 (140b/07), (141b/09), (141b/10), (141b/11),

(141b/12), (141b/13), (143a/12), (155a/04),
 (155a/07), (155a/09), (155a/10), (155a/12),
 (155b/04), (156b/09), (160b/04), (160b/17),
 (161a/02), (161b/07), (161b/09), (162a/09),
 (163a/06), (163a/09), (165a/17), (165b/10),
 (167b/16), (168a/05), (168a/06), (168b/03),
 (168b/10), (168b/13), (168b/15), (170a/01),
 (170a/02), (170a/02), (170a/03), (170a/03),
 (170a/04), (170b/10), (170b/17), (171b/17),
 (172a/01), (172a/02), (172a/10), (173b/06),
 (174b/05), (174b/16), (175b/14), (176b/17),
 (177a/01), (177a/04), (177b/08), (178b/13),
 (178b/17), (179a/10), (183b/06), (183b/14),
 (184b/01), (191b/02), (215a/06), (215a/08),
 (215a/11), (215b/06), (215b/10), (215b/10),
 (215b/11), (230a/05)
 d.-dügim (164a/11)
 d.-dügimden (208b/12)
 d.-dügin (232b/15)
 d.-düginden (125a/01), (139a/02),
 (139a/09), (143a/11), (143b/07), (157b/04),
 (157b/13), (165b/02), (169a/17), (169b/08),
 (171b/06), (183b/02), (207b/17)
 d.-dügü (160b/14)
 d.-dügüm (136a/14)
 d.-dügümüz (125a/16), (153b/08),
 (156a/09), (210a/16)
 d.-dügün (145b/05)
 d.-dügünün (167b/14)
 d.-dük (141a/04)
 d.-dükleri (119b/16)

d.-düm (134a/12), (184a/08), (226b/03),
 (226b/04), (230a/15), (230b/05)
 d.-dün (194a/10), (194b/07)
 d.-dünüz (187b/16), (213b/02)
 d.-dünüz (162b/13)
 d.-medi (132b/12), (171b/02), (183b/04),
 (222a/15), (224b/14)
 d.-mege (234b/17)
 d.-mek (119b/03), (119b/17), (121b/06),
 (122a/17), (122b/16), (125b/09), (125b/14),
 (126a/03), (126a/06), (127b/10), (128b/15),
 (129a/16), (129b/03), (130a/11), (132b/04),
 (137a/10), (139a/09), (139a/11), (139a/16),
 (140b/01), (142a/09), (142b/05), (143a/13),
 (143a/16), (143b/07), (143b/16), (149a/02),
 (155a/05), (155a/10), (156a/06), (159a/16),
 (160a/08), (160b/12), (161a/06), (161b/03),
 (162a/01), (162a/08), (162a/08), (163a/16),
 (163a/17), (164a/17), (164b/07), (164b/08),
 (165b/01), (165b/11), (166b/08), (167b/07),
 (167b/15), (167b/16), (169a/10), (169b/07),
 (170a/11), (171b/17), (172a/01), (172a/02),
 (172a/06), (172a/09), (174a/06), (174b/05),
 (178b/13), (178b/14), (178b/15), (179a/03),
 (179a/05), (179a/10), (179a/12), (179b/13),
 (179b/14), (180b/07), (181a/04), (181b/09),
 (182a/14), (183a/17), (183b/03), (183b/04),
 (183b/05), (187a/17), (191b/03), (191b/03),
 (191b/05), (191b/06), (198a/05), (200b/08),
 (202b/14), (208a/03), (209a/11), (211a/16),
 (211b/13), (212a/13), (214b/15), (215a/05),
 (215b/04), (215b/05), (215b/12), (217b/03)

d.-mekde (207a/17)
 d.-mekden (142a/09), (196b/06)
 d.-mekdür (234b/09), (234b/09), (234b/09),
 (234b/10), (234b/10), (234b/11), (234b/11),
 (234b/12), (234b/12), (234b/13), (234b/13),
 (234b/14), (234b/15)
 d.-meñün (206a/16)
 d.-meye (132b/01)
 d.-meyince (132b/01), (139a/05), (139a/08)
 d.-mez (144b/01), (171b/13)
 d.-mezdi (162b/02)
 d.-mezdikim (162b/01)
 d.-mezin (208b/12)
 d.-mezler (138b/05), (166a/09)
 d.-mezlerdi (175b/12)
 d.-mezsın (194a/16), (194b/08)
 d.-mişler (141a/02), (161b/03), (183b/13)
 d.-mişlerdir (186b/16)
 d.-mişlerdür (206a/10), (209a/13),
 (210b/02)
 d.-ñ (189a/06), (189a/09)
 d.-nildi (149a/06), (149a/08)
 d.-r (122b/03), (128a/11), (134a/10),
 (136a/05), (137b/14), (137b/17), (142a/17),
 (144b/03), (144b/04), (144b/05), (144b/05),
 (151a/08), (154a/09), (156b/10), (156b/11),
 (160b/17), (179a/16), (180b/12), (180b/15),
 (190b/03), (193a/08), (205a/13), (211a/02),
 (216a/05), (216a/17), (216b/02), (217b/10),
 (239a/05)
 d.-rdi (123b/12), (124a/02), (127a/04),
 (131b/16), (132a/11), (163a/03), (163a/05),

(182b/12), (182b/13), (183a/04), (183b/10),
 (207b/01), (230a/02), (238b/01)
 d.-rdiler (131a/15)
 d.-ridi (149b/12), (212a/03), (222b/02)
 d.-rise (142b/06)
 d.-risem (216a/03)
 d.-rlar (120b/06), (120b/07), (126b/01),
 (128b/17), (132b/05), (134b/10), (138b/06),
 (139a/08), (142a/07), (148b/02), (153b/04),
 (157b/02), (159b/05), (160a/14), (163a/10),
 (166a/08), (166a/13), (167a/01), (173b/14),
 (186a/07), (188b/05), (188b/06), (188b/06),
 (188b/07), (188b/07), (188b/07), (188b/09),
 (188b/09), (188b/10), (188b/11), (188b/11),
 (189a/05), (189a/08), (189a/11), (191a/10),
 (192a/12), (192a/13), (192a/14), (192a/15),
 (194b/03), (200b/14), (200b/15), (200b/15),
 (200b/17), (200b/17), (201a/01), (201a/01),
 (201a/02), (201a/02), (201a/03), (201a/12),
 (201a/13), (201b/13), (205b/05), (206a/17),
 (211a/03), (212a/17), (215a/09), (225a/14),
 (225b/04), (227a/12), (231b/05)
 d.-rlardi (140a/04), (157b/14), (173b/13),
 (178a/05), (212a/03), (225b/01), (225b/02),
 (229a/02), (229b/12), (229b/13)
 d.-rsin (131a/09), (182a/03), (207b/12)
 d.-rsiz (237b/05)
 d.-rüyüz (208b/02)
 d.-se (122b/01), (126a/11), (139a/05),
 (169a/15), (175b/12), (177b/13), (199a/12),
 (207a/05), (207b/02), (208b/14), (214b/16),
 (216a/17)

d.-seler (138b/09), (160a/13)
 d.-sesin (128a/16)
 d.-ye (119b/07), (120b/17), (121a/08),
 (128a/07), (133b/08), (143a/11), (158a/07),
 (159a/08), (189a/01), (189a/04), (189a/07),
 (189a/09), (189a/13), (190a/17), (195a/16),
 (195a/17), (198b/07), (208a/16), (208b/05),
 (219a/16), (219a/17), (219b/04), (219b/07),
 (219b/09), (219b/10), (219b/15), (219b/16),
 (220a/01), (225a/17), (228b/16), (239b/14)
 d.-yecek (164b/02)
 d.-yeler (119b/08), (119b/08), (176a/05),
 (176a/10), (198b/16), (198b/16), (198b/17),
 (208b/03), (209a/13), (230a/05)
 d.-yelümkim (121b/16)
 d.-yem (119b/13)
 d.-yendür (193b/12)
 d.-yeni (207a/06)
 d.-yenler (156a/12), (156a/13)
 d.-yenlere (156a/12)
 d.-yeyin (195a/03)
 d.-yicek (151b/15), (158a/04), (158a/07),
 (223b/06), (237b/03), (238b/04)
 d.-yiser (119b/15)
 d.-yiserdür (119b/16)
 d.-yü (119b/15), (127b/14), (131a/08),
 (131b/08), (135b/13), (139b/07), (148a/02),
 (149a/04), (151b/07), (152a/12), (153b/10),
 (156b/07), (161a/06), (161a/13), (161a/16),
 (163a/01), (163a/03), (163a/04), (164a/11),
 (164a/15), (165b/04), (166b/11), (168b/05),
 (169b/07), (170a/01), (171a/11), (174b/12),

(183a/04), (183a/13), (193b/11), (194a/04),
(195b/11), (201b/13), (211a/02), (211a/10),
(212a/02), (212a/08), (213a/13), (213a/14),
(218a/04), (218a/16), (218b/16), (230a/07),
(238a/14), (240b/02)
d.-yüb (119b/14), (120a/10), (134a/01),
(136b/15), (137a/01), (141b/02), (144a/09),
(145b/01), (180b/08), (184a/09), (192a/05),
(219b/05), (226b/09), (235a/05), (238b/08)
d.-yüp (125b/15)
[= 752]

dede: Torunu olan. Bir kişinin ebeveyninin babası.

d. + ıj (135a/05), (169a/12)
d. + ıyven (136b/15)
d. + sine (135a/08), (135a/09), (135b/01),
(135b/10)
[= 7]

def: < Ar. 1. Ortadan kaldırma, bertaraf etme. 2.

Uzaklaştırmak, savmak.

d. + dür (147b/10)
d. + ède (216b/13)
[= 2]

deg-: Ulaşmak, işaret etmek, sırası gelmek.

d.-di (193b/06), (193b/10), (193b/13),
(193b/17), (194a/05), (194b/11), (194b/02),
(194b/17), (195a/01)
d.-er (212b/13)
d.-miş (180b/02), (180b/03)
[= 12]

deg-: Denk olmak.

d.-er (211a/17),
d.-sün (202b/16)

[= 2]

degil: Değil.

d. (132b/04), (212b/03)
d. + di (173b/09)
d. + dir (166a/06), (177a/14)
d. + dür (132b/05), (136b/08), (144a/08),
(145a/16), (147a/17), (154a/10), (159a/09),
(164a/03), (166a/03), (167a/06), (167a/09),
(170a/05), (171a/09), (174b/09), (174b/10),
(177a/15), (180a/01), (180a/05), (180a/05),
(180a/05), (187a/14), (187b/16), (194b/01),
(211b/12), (212b/03), (227b/14), (229a/01),
(231b/07)

d. + em (234a/13)

[= 34]

degir: Değer, kıymet.

d. (140a/14)

[= 1]

degir-: -e değin, -e kadar.

d. (121a/06), (121b/06), (122b/16),
(126a/04), (129a/15), (129b/01), (133b/04),
(140b/17), (144b/12), (145b/07), (149a/16),
(153b/04), (153b/05), (156b/06), (160a/01),
(166b/03), (173a/09), (180b/05), (180b/09),
(190b/08), (193b/03), (197a/02), (201a/08),
(213b/04), (213b/05), (218b/11), (219a/01),
(219a/08), (241a/01), (241a/02), (241a/03),
(241a/04)
d. + kim (130b/05), (161a/14), (166b/07)
[= 35]

degir-: Değdirmek.

d. (195a/11), (195a/13), (195a/14)

[= 3]

degirmen: Kol gücü veyahut doğa yardımıyla döndürülmeye yarayan iri taneli şeyleri öğütmeye yarayan alet.

d. (239b/02)

[= 1]

degme: Rastgele, gelişigüzel.

d. (158a/15), (158a/15)

[= 2]

degül: *bk. degil.*

d. (211a/04), (212a/16), (213a/13)

d. + di (121a/13), (188a/05)

d. + em (134a/05), (199b/17)

d. + in (131a/07), (180a/09)

d. + iñ (228a/05)

d. + lerdı (180a/12)

d. + lerdür (169b/15)

d. + midür (143a/06)

d. + miş (162b/04)

d. + mişise (204b/12)

d. + sin (150a/10)

d. + siz (180a/07), (180a/10)

d. + üñ (226b/01)

d. + üz (233a/09)

d. + ven (145a/05)

[= 21]

degür-: *bk. degir-.*

d.-e (203b/13)

d.-esin (195b/15)

d.-evüz (153b/10)

d.-gil (182b/02)

d.-ler (208a/09)

d.-mekden (140b/08)

d.-mekiçün (153b/06)

d.-üb (175b/12)

d.-ünce (121b/05)

d.-ür (232a/13), (232a/14)

d.-ürler (153b/07), (153b/11)

[= 13]

dehir: <Ar. Zaman, devir, çağ.

d. (169a/10)

[= 1]

dehri: <Ar. Zamanla alakalı, zaman açısından.

d. (189a/02)

d. + ler (188b/05), (188b/17)

d. + leri (189a/14)

[= 4]

dek: -e kadar.

d. (150b/02), (241a/02)

[= 2]

del-: Delmek, oyuk açmak.

d.-mişler (229b/01)

[= 1]

delâlet: <Ar. Rehberlik etme, yol gösterme.

d. (191b/04)

d. + êder (139b/08), (149b/08), (155a/13),

(204a/06), (204a/07)

d. + êderler (187a/15)

d. + êdiciidür (143a/07)

d. + êtmez (155a/13)

d. + êyler (205a/09), (205a/10), (205a/11),

(205a/12)

[= 13]

delîl: <Ar. Kanıt, burhan, ispat.

d. (163b/10), (183a/12), (204a/11),
 (204b/02), (204b/03), (204b/08), (204b/11),
 (204b/13), (205a/04), (205a/07), (205a/10),
 (205a/15), (205b/01), (205b/08), (205b/11),
 (209a/06), (212b/08)

d. + i (149b/10), (149b/13)

[= 19]

delin-: Delinmek.

d.-di (173a/11)

[= 1]

delü: Çılgın, cinnet, deli olma hali.

d. (193b/07), (207b/11), (207b/12)

d. + ola (240a/01), (240a/04)

[= 5]

delük: Delik.

d. (173a/10)

d. + delük (173a/10)

[= 2]

delülük: *bk.* delülük.

d. + den (142b/08)

[= 1]

delülük: Cinnet, deli olma hali.

d. + lerine (195a/08)

[= 1]

dem: <Far. An, nefes.

d. (196b/11), (200a/07), (223a/15)

d. + de (225a/10)

[= 4]

demür: Demir.

d. (172a/06), (183b/15)

d. + den (187b/13), (191b/12)

d. + denkim (184b/02)

[= 5]

demürdiken: Boynuz biçiminde bulunan dikenli bir bitki.

d. (183a/04), (183b/10)

[= 2]

den: Ayrılma durumu eki.

d. (141b/06), (141b/07), (142a/15),
 (143a/08), (143a/09), (143a/09), (143a/10)

[= 7]

dên-: Söylenmek.

d.-di (149a/01)

[= 1]

deñe-: Denemek.

d.-düm (152a/15)

d.-rim (152b/01)

[= 2]

dênil-: Denilmek, söylenilmek.

d.-di (237b/02)

[= 1]

deñiz: Deniz.

d. (174b/15), (184b/11), (185a/01),
 (185a/05), (185a/14), (185a/15), (195a/14),
 (195a/15), (230b/03), (237a/14)

d. + de (150b/17), (184b/11)

d. + den (172b/16), (173b/04), (234b/05),
 (234b/05), (235a/09)

d. + dür (206a/04)

d. + e (136b/02), (222b/12), (222b/12)

d. + iñ (184b/12), (185a/08)

d. + inden (170a/12)

d. + inüñ (195a/12)

d. + ler (186b/10)

d. + leriñ (236b/01)

d. + lerüñ (184b/15)

d. + şuyundan (151a/01)

d. + üñ (184b/13), (185a/07)

[= 31]

deñlü: Denk, derece.

d. (160a/03), (193a/05), (213b/05)

[= 3]

depe: 1. Tepe, yükseklik. 2. Birinin yanı başı, baş.

d. + leri (165b/05)

d. + m (230b/07)

d. + sinden (173a/04)

d. + sine (173b/10), (173b/11)

[= 5]

depele-: 1. Tepelemek. 2. Ayaklar altına ak öldürmek. 3. Baş kaldırmayacak şekilde mağlûp etmek, yenmek, bozguna uğratmak. 4. Elinden almak.

d.-di (122b/12), (136a/15), (220b/05),
(226b/16)

d.-diler (127a/15), (223b/11)

d.-megi (123a/04)

d.-mek (122b/07)

d.-yelim (127a/14)

d.-yelüm (214b/09)

[= 10]

depeli-: bk. depele-.

d. (122b/11)

[= 1]

depren-: Kımıldamak, sarsılmak, yerinden oynamak.

d.-düginden (159a/11)

d.-eki (157b/07)

d.-se (157a/16), (157b/06)

[= 4]

depret-: Kımıldatmak, sarsıltmak, yerinden oynatmak.

d. (152b/12)

d.-di (152b/12)

[= 2]

dér-: Dermek, toplamak, bir araya getirmek.

d.-e (170b/16)

d.-mek (123a/01)

d.-üb (183a/01)

[= 3]

dêrd: <Far. Dert.

d. + e (238b/11)

d. + ine (239a/01)

[= 2]

dere: <Far. Genel olarak kışın vadiden akan su.

d. (170b/06)

d. + de (161b/10), (161b/12), (173a/06)

d. + sinde (136b/09)

d. + ye (136b/12)

[= 6]

derecât: <Ar. Dereceler.

d. (194b/15)

d. + a (204b/17)

[= 2]

derece: <Ar. Seviye, mertebe, kademe.

d. + ye (207b/01)

[= 1]

dergâh: <Far. Huzur, kat.

d. + ımdan (179b/11)

d. + ına (210a/15)

[= 2]

derhāl: < Far. Hemen, çabuk.

d. (142b/06), (151b/16), (161a/15),
(163a/05), (169a/15), (184a/13), (190a/09),
(193a/11), (200a/01), (214b/02)

[= 10]

déri: Deri, ten.

d. (171b/08)
d. + si (146b/13)
d. + yi (123b/06), (147a/11), (171a/16)

[= 5]

dêrşür-: Devşirmek.

d.-eyin (147b/15)

[= 1]

derflü: < Far. + Tr. Derdi olan.

d. (195a/07)
d. + lere (213a/06)
[= 2]

dervîş: < Far. Bir tarikata girip hayatını o tarikata adayan kimse.

d. (159b/06), (159b/13), (162b/07),
(168b/08), (196b/03), (196b/10), (199b/07),
(199b/08), (199b/13), (199b/14), (200a/03),
(200a/04), (200a/06), (200a/10), (200a/11)
d. + e (159b/13), (162b/13), (196b/02),
(200a/01), (200a/05)
d. + i (196b/09), (196b/09)
d. + iñ (199b/12)
d. + ler (161b/09)
[= 24]

dervîşlik: < Far. + Tr. Dervîş olma durumu.

d. (172b/01)

[= 1]

deryâ: < Far. Deniz.

d. + da (196a/16)
d. + sına (170a/10)
[= 2]

destür: < Far. İzin, ruhsat, müsâade.

d. + dur (215b/17)
d. + ıyla (153b/01), (153b/03)
d. + vère (158b/03)
d. + vermeyeler (207a/02)
d. + vermeyince (231a/17)
d. + vèrse (123b/15)

[= 7]

destürsüz: < Far. + Tr. İzinsiz, ruhsatsız, müsâade almadan davranma durumu.

d. (231a/15)
[= 1]

devâ: < Ar. İlaç, şif

d. (238b/11)
d. + etmek (179b/14)
d. + eyler (213a/07)
[= 3]

devâm: < Ar. Süretililiği aksamayan.

d. + ına (148a/07), (210a/09)
[= 2]

deve: Hörgüçü olan bir hayvan, deve.

d. (127a/11), (127a/12), (131b/06),
(176b/07), (179a/02), (184b/07), (228a/10),
(235a/15)
d. + ler (160b/04)
d. + lerdür (161b/07)
d. + nün (127a/08), (127a/09)

d. + si (162a/04)

d. + sin (127b/17), (137a/03)

d. + sine (135a/07)

d. + sinün (137a/05)

d. + ye (162a/03), (228a/13)

d. + yi (127a/14), (127a/15), (127a/17),

(127b/13), (228a/11)

[= 24]

devlenceç: Avcı kuş, atmaca, çaylak.

d. (236a/06)

[= 1]

devlet: < Ar. 1. Talih, mutluluk. 2. Toplak bütünlüğü

olan varlık, ülke.

d. (135b/03), (188b/15), (240a/05)

d. + in (231a/03)

d. + inden (188b/14)

d. + ine (148a/09)

[= 6]

dévşir-: Toplamak, bir araya getirmek, dermek.

d.-e (171a/01)

[= 1]

dévşür-: *bk. dévşir.*

d.-eler (212b/08)

[= 1]

déyübil-: Diyeabilmek.

d.-eydi (204a/01)

[= 1]

déyüvér-: Söyleyivermek.

d.-di (183b/07), (222a/11)

[= 2]

dımışğ: *bk. dımışk.*

d. + a (230a/01)

[= 1]

dımışk: < Ar. Şam şehri.

d. (141b/06)

d. + a (230a/03)

d. + dur (141b/17)

d. + şehrinde (229a/06)

[= 4]

dırmaçlan-: Kıldan örülmüş olan yük taşımada

kullanılan üç dört cm ene sahip ipten örülmek.

d.-dı (183b/11)

[= 1]

dırnağ: Tırnak.

d. + uşuzı (133a/05)

[= 1]

dīb: Bir yerin en alt bölümü, dip.

d. + inde (136b/12), (214a/02), (214a/11)

d. + indedür (136b/10)

d. + inden (214a/15)

d. + ine (240b/10)

d. + lerinde (236b/01)

[= 7]

dībāce: < Far. İpekten elbise.

d. + leriçe (158b/09)

[= 1]

dig-: *bk. deg-.*

d.-er (220a/11), (220a/12), (220a/13)

[= 5]

dig-: *bk. deg-.*

d.-er (200b/03), (211a/15)

[= 5]

dik-: Göz dikmek, göz koymak.

d.-e (196a/09)

[= 1]

dik-: Dikmek.

d.-erler (151a/09), (151a/10), (151a/10),
(151a/10)

[= 4]

diken: Ucu sivri batan çıkıntı.

d. (183a/09)
d. + i (183a/06)
d. + ler (183a/01)
d. + leri (125a/05), (125a/06)
[= 5]

dikil-: Dikilmek.

d.-miş (123b/08)
[= 1]

dil: Ağız içindeki hareketli organ.

d. (124a/11), (188b/04)
d. + de (210a/02), (236b/02)
d. + den (199a/14), (238b/10)
d. + dür (199a/08), (200b/06)
d. + e (213a/04)
d. + i (196a/05), (200a/16), (212b/15),
(212b/16), (240a/15)
d. + idür (203a/02), (206a/12)
d. + ile (138a/05), (195a/04), (201a/08),
(232a/10)
d. + in (203a/01), (239b/13)
d. + ince (140a/02), (196b/15), (206a/16)
d. + inde (162a/07), (162a/08)
d. + inden (144b/01), (195a/16), (195a/17),
(234a/07)
d. + indenki (192a/17)
d. + ine (207b/16)

d. + iyle (119b/17), (233a/07), (233a/07)

d. + ler (196b/17), (198a/16), (210a/12),
(218b/06)

d. + üñ (124a/16), (195b/17)

d. + üñde (128a/13)

d. + üñile (200b/07)

[= 44]

dîl: <Far. Gönül.

d. (195a/09), (197a/01)
d. + e (199a/12)
d. + üñ (196a/04)
[= 4]

dilber: <Far. Gönül alan.

d. + ine (196a/15)
[= 1]

dildâr: <Far. Gönül sahibi.

d. (199a/07)
[= 1]

dile-: Dilemek, istemek.

d.-di (134b/07), (176b/07), (199b/08),
(223a/05), (237a/09)
d.-dikim (191a/14), (203b/02), (203b/12),
(204b/08), (205a/02), (206b/10), (208b/10),
(218a/09)
d.-diler (145b/10)
d.-dimkim (186b/10)
d.-dügüñ (235b/17), (236a/04)
d.-düm (220a/04)
d.-dümkim (220a/03), (220a/06), (220a/07)
d.-dünki (168b/06)
d.-mege (140b/09)
d.-megil (228a/04)

d.-meseñ (179b/07)

d.-meye (119b/09), (119b/09), (119b/09),
(119b/10), (119b/10), (119b/10), (198b/11)

d.-ñ (121b/15)

d.-r (178b/15), (179b/03)

d.-rem (144b/03)

d.-remkim (144b/02)

d.-ridi (144b/17)

d.-rin (227a/02)

d.-rise (123b/12), (149b/15), (189b/07),
(210a/08)

d.-rlar (154a/02)

d.-rse (122b/09), (122b/10), (185b/12),
(188a/01), (188a/02), (192b/13), (209b/13),
(210a/08)

d.-rsen (121a/06)

d.-rseñ (122b/08), (190b/10), (190b/11),
(190b/11), (190b/12), (190b/13), (190b/15),
(190b/16), (190b/17), (191a/01), (191a/02),
(191a/03), (198a/10), (204b/01), (216b/01),
(239b/16), (240a/05), (240a/10), (240a/16),
(240b/01)

d.-rseñüz (144b/07), (185b/03), (228a/08)

d.-rsin (219b/06), (227a/01), (230b/05)

d.-rsiz (121b/15)

d.-rsüz (121b/16)

d.-rüz (215b/04)

d.-rven (158a/16)

d.-se (124b/01), (144b/04), (162a/16),
(215b/06)

d.-sekim (202a/03), (240a/12), (240b/08)

d.-seler (121b/13), (194a/08)

d.-señ (179b/07)

d.-şeler (194a/07)

d.-ye (240a/09)

d.-yedüm (151b/01)

d.-yeler (204a/03)

d.-yeyim (230a/02)

d.-yümez (231b/01)

[= 99]

dileg: *bk.* dilek.

d. + ümüz (121b/17)

d. + iyle (139a/14)

[= 1]

dilek: Dilek.

d. (179b/07)

d. + ëylediler (228b/08)

d. + ler (179b/06)

d. + lerün (216b/02)

[= 4]

dilenci: Dilenen kimse.

d. (138a/06)

d. + ler (132a/14), (138a/07)

d. + yi (138a/04)

[= 4]

dilir: <Far. Yürekli, cesur, cesaretli.

d. (195a/09)

[= 1]

dilki: Tilki.

d. (238b/10)

[= 1]

dilkü: *bk.* dilki.

d. (234b/11), (235b/10), (238a/05)

[= 3]

dimag: < Ar. Beyin.

d. + uñ (207a/16)

[= 1]

din-: Sona ermek, durmak.

d.-medin (239a/02)

[= 1]

dīn: < Ar. Din.

d. (143a/05), (151a/02)

d. + dūr (156a/09)

d. + e (176b/09), (176b/14), (191a/10)

d. + i (142b/07), (155b/15), (155b/15),
(176a/14), (180b/09), (180b/09)

d. + idūr (168b/14)

d. + im (180b/06)

d. + imize (180a/16)

d. + in (156a/08)

d. + ine (181a/10), (181b/01), (181b/04),
(182b/02)

d. + ini (169a/12)

d. + kim (156a/04)

d. + lerden (156a/07)

d. + ümüze (180a/17)

d. + üñ (238b/07)

d. + üñe (180a/16), (192b/08)

d. + üñizi (180b/05)

d. + üñüz (237b/04)

d. + ünüz (180b/08)

[= 30]

dinār: *bk.* mālīk-i dinār.

d. (175b/08)

[= 1]

dinle-: Dinlemek.

d.-gil (140a/17)

d.-mege (200b/09)

d.-ñ (200b/10)

d.-rdi (227a/04)

d.-yenler (218b/17)

d.-yenleri (218b/09)

[= 6]

dinlen-: Güç kazanmak amacıyla ara vermek.

Yorulma anında nefeslenmek.

d.-dügüm (144b/06)

d.-e (183a/06), (183b/11)

[= 3]

dinle-: *bk.* dinle-.

d.-yesin (198a/12)

[= 1]

dipsüz: Dibi olmayan.

d. (206a/04)

[= 1]

dir: Bildirme eki.

d. (172a/09)

[= 1]

direk: Destek göreviyle beraber taşıma kapasitesi

olan uzun ağaç ya da demirden yapılmış çubuk.

d. + ler (152b/11), (172a/10), (184b/13),

(185a/02)

d. + leri (171b/15), (172a/09)

d. + lerüñ (152b/12)

[= 7]

direm: < Far. Dirhem.

d. (186b/13)

[= 1]

direng: Topluluk.

d. + i (160b/11)
[= 1]

dirgür-: Diriltmek.
d.-en (197a/16)
[= 1]

dirhem: <Far. Okka ölçü biriminin dört yüzde bir oranında ölçüsü.
d. (240b/02)
d. + e (240b/02)
[= 2]

diri: Yaşayan (kimse), canlı.
d. + duta (149b/16)
d. + dutub (151a/04)
d. + düir (231a/08)
d. + kıldı (177b/05), (223a/08)
d. + kıllur (192a/06)
d. + lerüñ (231a/08)
d. + oladum (145b/06)
d. + oldı (182a/03)
d. + yiken (120a/07)
[= 10]

dirîgâ: <Far. Yazıklar olsun, eyvahlar.
d. (212a/10), (226b/09)
[= 2]

diril-: 1. Canlanmak, dirilmek. 2. Ayağa kalmak.
d. (235b/16)
d.-di (223a/15)
d.-diler (136a/17)
d.-eler (153b/14), (161b/14)
d.-evüz (157b/14)
d.-iserlerdür (201b/15)
d.-üb (122a/01), (191b/12)

d.-üñ (136a/17)
[= 10]

dirliğ: *bk.* dirlik.
d. + e (165a/11)
d. + i (196b/13), (231a/09)
d. + in (148a/01)
d. + inde (120a/06)
d. + inden (196b/11)
[= 6]

dirlik: Canlılık, hayat.
d. (165a/08), (165a/11)
d. + de (165a/10)
[= 3]

dirnek: Dernek.
d. + kılsaydı (147a/14)
[= 1]

dirneş-: Toplanmak.
d.-üb (178a/03)
[= 1]

dirşür-: *bk.* dirşür-.
d.-di (223a/13)
[= 1]

dirşür-: Toplamak, bir araya getirmek.
d.-mekdür (174b/13)
d.-üb (130a/04)
d.-ürlerdi (174b/13)
d.-ürsün (182b/08)
[= 4]

diş: Ağızda bulunan ve ısırma, koparma ve çiğnemeye yarayan uzuv.
d. (162b/08), (190b/11), (213b/16)
d. + i bitmek (123a/14)

d. + i bitmekliginiün (123b/05)

d. + im (186a/08)

d. + iyile (214a/09)

d. + leri (136a/08), (206a/12)

d. + leriyle (214a/17)

[= 10]

dişi: Kadın.

d. + sin (237b/13)

d. + yi (128b/02)

[= 2]

ditre-: Titremek.

d.-di (136a/09)

d.-mege (147b/17)

d.-r (137b/15)

[= 3]

divân: *bk. dīvān.*

d. + ina (160a/11), (177b/13), (190b/08)

[= 3]

dīvān: <Far. Meclis.

d. + ında (148a/15)

[= 1]

dīvār: <Far. Duvar.

d. (172a/02), (183b/11), (183b/12)

[= 3]

diz: Bacakta bulunan oynak kısım.

d. + ine (136b/16)

d. + leri (136a/09)

[= 2]

dizār: *bk. dīzār.*

d. (174a/07), (182a/15)

[= 2]

dīzār: <Far. Yüz, çehre.

d. + ın (209a/03)

[= 1]

doğ-: Doğmak, ortaya çıkmak.

d.-a (195a/16)

d.-an (127a/08)

d.-dı (119b/14), (186a/15)

d.-duğı (119b/14)

d.-duğun (211a/10)

d.-ıcağ (150b/16)

d.-madı (188a/04), (210b/15), (210b/15), (211a/14)

d.-mağ (123a/13)

d.-mağdan (210b/15)

d.-mamış (209a/17)

[= 14]

doğru: *bk. doğru.*

d. (124b/06), (164b/11)

[= 2]

doğrılığ: Doğruluk.

d. + ına (210a/07)

[= 1]

doğru: Doğru, düz olan.

d. (156a/04), (156a/09), (159a/02)

d. + dur (155a/11)

[= 4]

doğur-: Doğurmak.

d.-madı (188a/03)

[= 1]

dokun-: Dokunmak.

d.-aydı (173b/11)

d.-dı (173a/07)

d.-sa (154a/13), (173a/04), (173b/12)

d.-ub (161b/01)

d.-ur (212b/13)

d.-urdu (173b/11)

d.-ursa (126a/02)

[= 9]

dokuzuncı: Dokuzuncu.

d. (205a/06)

[= 1]

doldur-: Doldurmak.

d.-am (147a/12)

d.-madummu (138b/13)

[= 2]

don: Elbise, giysi.

d. + la (139b/14)

[= 1]

don-: Donanmak, kuşanmak.

d.-anmış (162b/16)

[= 1]

dost: <Far. Dost.

d. (135a/09), (135a/10), (135a/12),
(193b/03), (195b/12), (223a/16)

d. + ı (205a/02)

d. + için (193b/04)

d. + lar (137b/08), (170a/15)

d. + larıyla (227a/11)

d. + um (216a/03), (216a/05)

d. + una (135a/09)

[= 14]

dostluğ: <Far. + Tr. Dost olma durumu.

d. + umuzı (128b/09)

[= 1]

doy-: Doymak.

d.-maduk (121a/05)

[= 1]

dög-: 1. Vurmak, dayak atmak. Şiddete uğratma. 2. Ezmek. 3. Müzik aletini çalmak suretiyle vurmak. 4. Yüreği çarpmak, yüreği kopmak.

d.-e (161a/02), (173b/16), (173b/16)

d.-eler (219a/03)

d.-er (163a/07), (164a/10), (164a/12),
(164a/12), (164a/13), (164a/14), (176b/05)

d.-erdi (226a/10)

d.-erler (215a/16)

[= 13]

dök-: 1. Serpmek, saçmak. 2. Bir yerden (Bir şeyi) başka bir nesneye ya da bir yere aktarmak.

d.-di (186b/09)

d.-diler (162b/11), (214a/15)

d.-dün (186b/09)

d.-eridi (183a/01)

d.-eydi (183a/05)

d.-medin (196b/01)

[= 7]

dökül-: bk. dökül-.

d.-eler (125a/09)

[= 1]

dökül-: Serilmek, kapanmak, dökme işinin yapılması.

d.-diler (238b/08)

[= 1]

dökül-: Dökme işinin yapılması.

d.-di (173a/08), (214a/04)

d.-irdi (130a/03)

[= 3]

döleklık: Vakur duruş, ağırbaşlılık.

d. (133a/17)

[= 1]

dölen-: Yönelmek.

d.-di (137a/01), (146a/01)

d.-dün (134b/05)

d.-mek (174a/15)

d.-mekligine (174a/16)

d.-ürdi (145b/15)

[= 6]

dölendür-: Yönlendirmek.

d.-di (134b/13)

d.-üb (134a/08)

[= 2]

dön-: 1. Dönmek 2. Vazgeçmek, geri dönmek. 3.

Dönüşmek, değişmek.

d. (179a/01)

d.-di (121b/09), (173a/09), (184a/06),
(184a/16), (186a/10), (219a/11), (219a/12),
(219a/16), (229a/15)

d.-diler (154b/12)

d.-eler (158b/04), (159a/03)

d.-em (135b/05)

d.-erler (212a/08)

d.-erüz (233a/14)

d.-gil (120b/04), (121b/02)

d.-mekligi (146b/03)

d.-mekten (172a/13)

d.-meye (120b/11)

d.-üb (145b/16), (156a/07), (178b/07)

[= 24]

döndür-: *bk.* döndür-.

d.-emidiler (121b/09)

[= 1]

döndür-: (Din, fikir, inanç, niyet vb. şeylerden)

Vazgeçirmek, değiştirmesine sebep olmak.

d.-di (130a/01)

d.-diler (121b/07)

d.-e (142b/10), (205a/02)

d.-gil (121b/08)

d.-medim (219b/09)

d.-üb (208a/17)

d.-ür (123b/15)

d.-ürmiş (202b/15)

d.-ürse (147a/02), (202b/14)

[= 11]

dönelsiyye: Arap yarımadasında bir kuş ismi (?).

d. (236b/08), (236b/11)

[= 2]

dörd: *bk.* dört.

d. + i (237b/04)

[= 1]

dördünci: Dördüncü.

d. (121b/17), (151a/02), (191b/07),

(204b/08)

[= 4]

dört: Dört.

d. (121a/01), (123b/08), (141b/16),

(147a/04), (148a/05), (148a/05), (151b/13),

(156b/15), (157a/09), (157a/11), (157a/11),

(157a/14), (169a/04), (169a/04), (169a/05),

(169a/06), (169a/06), (169a/07), (170a/04),

(172a/14), (172a/15), (172a/16), (174a/01),

(178a/17), (184b/03), (185a/10), (185a/13),

(185a/13), (185b/08), (191b/02), (200b/12),

(201b/09), (201b/09), (201b/10), (201b/10),
(201b/16), (201b/17), (202a/10), (202a/11),
(202a/12), (202b/01), (202b/05), (202b/07),
(202b/07), (202b/09), (202b/09), (202b/12),
(202b/13), (203a/04), (207b/09), (214b/13),
(214b/16), (223b/10), (238b/06)

d. + den (202b/05)

d. + dür (201b/08), (202b/10)

[= 57]

dört bin: Dört bin.

d. (177b/13), (177b/14), (189a/10),
(189a/10)

[= 4]

dört yüz: Dört yüz.

d. + i (181a/11)

[= 1]

döşe-: Döşemek.

d.-di (197a/11)

d.-yen (126b/03)

[= 2]

döşeg: Döşek.

d. + e (144a/17)

d. + ine (190b/07)

[= 2]

du‘ā: < Ar. Dua, yakarış.

d. (204a/17)

d. + da (153b/07)

d. + dan (234a/04)

d. + diledi (223a/05)

d. + ède (239b/07), (239b/16)

d. + kıla (206a/14), (228b/15)

d. + kıllalar (120b/13)

d. + kıldı (152b/09), (222b/12), (223a/15),
(228b/12), (229a/16)

d. + kılmaga (140b/01), (205a/07)

d. + kılmak (152b/09)

d. + kılmakda (179a/11)

d. + kılsalar (206a/07)

d. + kılsun (225a/01)

d. + kılub (193a/03)

d. + kıllur (216a/08)

d. + kılluruz (206a/08)

d. + ları (128b/14)

d. + larumuzu (231a/06)

d. + nuş (205a/17), (206a/09), (206a/12)

d. + sı (128b/17)

d. + sıdur (235a/09)

d. + sın (206b/08)

d. + sinuş (233a/09)

d. + ya (129a/01), (129a/01), (129a/02)

d. + yèter (218a/06)

d. + yı (127a/03), (146a/17), (181b/12),

(204a/14), (214b/07), (240a/09)

d. + yıla (235a/13)

[= 43]

dudağ: bk. dudak.

d. + ıla (124a/17)

d. + uş (124a/17)

[= 2]

dudak: Dudak.

d. (124a/11), (197a/01)

d. + dan (199a/14)

d. + laryla (170b/14)

[= 4]

dur: Bildirme eki.

d. (126b/07), (126b/08), (131a/10),
(133b/11), (142a/06), (167a/16), (171a/07),
(187a/09), (189b/03), (189b/10), (215b/05),
(217b/08)
[= 12]

dur-: Durmak.

d.-a (171b/13), (178b/01), (178b/01),
(178b/02), (178b/02), (239b/03), (239b/09)
d.-alar (198b/14), (208a/16), (219a/01)
d.-dı (130a/17), (181a/15), (184a/14),
(192b/07), (224a/02), (225b/16), (226a/01)
d.-dılar (218b/11)
d.-dum (136a/12)
d.-duş (194a/16)
d.-ğıl (140b/03), (146a/05)
d.-ımadı (136a/16)
d.-mağda (144b/05)
d.-mağdın (194a/01)
d.-salar (163b/04)
d.-u (214b/07)
d.-ur (121a/05), (124a/06), (136b/12),
(160b/12), (188b/08), (216a/08), (226a/03),
(238b/12), (238b/12)
d.-urıdı (145a/01)
d.-urlar (128b/12), (149b/02), (150a/12),
(164a/01)
d.-ursa (199a/16)
d.-ursın (193b/01), (193b/06), (193b/10),
(193b/17), (194a/06), (194b/03), (195a/02)
d.-urvun (203a/04)
[= 50]

durak: Durulan yer.

d. + larını (156a/16)
[= 1]

durdur-: Durdurmak.

d.-urdu (127a/03)
[= 1]

durugeç-: Dururak geçmek.

d.-eler (125a/08)
[= 1]

durugel-: Durup gelmek.

d.-dikim (127a/07)
d.-em (131a/11)
[= 2]

duruş-: Karşılıklı durma.

d.-dılar (121b/09)
[= 1]

dut-: Tutmak.

d. (152b/01), (172b/11), (200a/03),
(227a/07)
d.-a (149b/16), (171b/13), (177a/04),
(183b/16), (196a/01), (202a/04), (232b/15)
d.-abilürler (152a/09)
d.-alar (171a/04), (174b/01), (190b/14),
(208a/06), (219a/02)
d.-ar (138a/12), (140b/05), (158b/17),
(176a/14), (202a/08), (216a/03), (227b/05)
d.-ardı (225b/06), (225b/14)
d.-aradı (159a/01)
d.-arlar (139b/05), (139b/06), (147b/13),
(161b/07), (163a/13), (163a/14), (170b/13),
(177a/02)
d.-arlardı (218b/14)

d.-arsa (143a/05)

d.-arsın (145a/17)

d.-arvan (182a/11)

d.-asıydı (147a/15)

d.-asız (209a/02)

d.-avuz (147a/07)

d.-aydı (180b/09)

d.-ayın (192b/06)

d.-dı (133a/03), (145a/06), (158a/03),
(193b/14)

d.-dılar (152b/06), (159a/01), (159a/01),
(229b/03)

d.-ğıl (179a/11)

d.-madı (133a/13), (183a/15), (229a/10)

d.-madılar (155a/16)

d.-mağa (140b/05)

d.-mağışın (156a/08)

d.-masun (161a/16)

d.-maz (152b/02), (231a/12)

d.-mazdı (225b/07)

d.-mazlar (161b/02), (161b/03)

d.-ub (131b/07), (148a/12), (151a/04),
(175b/11), (213b/02)

d.-ubdurur (225a/15)

d.-ubdururlardı (175a/09)

[= 72]

dutul-: Tutulmak.

d.-madık (240a/02)

d.-sa (215b/10)

[= 2]

duy-: Duymak.

d.-dı (229a/11)

[= 1]

duzağ: Tuzak.

d. + ına (199b/10)

[= 1]

duzağ: <Far. Cehennem.

d. (199a/13)

[= 1]

düğül-: Düğümlenmek.

d.-miş (214b/01)

[= 1]

düğüm: İki şeyi birbirine bağlama işlemi.

d. (214b/01), (214b/05)

d. + de (214b/02)

d. + lerün (214b/04)

[= 4]

dükeli: Hepsi, tamamıyla, bütün.

d. (119b/07), (119b/16), (120a/08),
(121b/10), (121b/11), (126b/12), (127b/04),
(128a/07), (131b/15), (133b/07), (136a/07),
(138a/12), (139a/10), (139b/06), (147a/05),
(147b/05), (150b/07), (151a/04), (152b/15),
(154a/02), (161a/14), (163a/12), (165b/17),
(166a/06), (168b/01), (168b/16), (169a/17),
(170b/05), (170b/15), (171b/09), (176a/05),
(179a/12), (188a/17), (192b/10), (193a/10),
(194b/17), (197b/03), (199a/07), (199a/14),
(199b/04), (201a/06), (201b/01), (201b/04),
(201b/16), (203b/10), (205b/05), (205b/17),
(206b/03), (207a/01), (209b/12), (209b/15),
(211b/01), (213a/06), (213a/06), (214b/17),
(215b/03), (218a/05), (218a/15), (218b/07),
(218b/15), (219a/12), (220b/07), (237b/03)

d. + n (130b/16), (131b/01), (184b/16),
(207a/02), (213b/12), (220b/09)
d. + ı (142a/04)
d. + nden (168b/17), (201b/16), (202a/17),
(209b/11)
d. + ne (127a/12)
d. + ni (127b/10), (140a/11), (214b/13),
(214b/14), (214b/15)
d. + nü (202a/09), (209b/11)
d. + si (126a/04), (126b/11), (135b/14),
(150b/12), (154b/05), (181b/01), (182b/04),
(219a/06)
d. + sin (126a/02)
d. + sinden (202a/09)
d. + ye (219b/09)
[= 93]

düken-: Tükenmek.

d.-meksüzün (169b/03)
d.-meye (172a/09), (219b/11)
d.-mez (201b/03)
[= 4]

düket-: Tüketmek.

d.-di (124a/07)
d.-dün (167a/02)
[= 2]

dün: Tün, gece.

d. (128a/17), (133a/10), (148b/09),
(153a/15), (226a/05), (234b/15)
d. + i (149a/12)
d. + inde (153a/14)
d. + indedür (149b/05)
d. + le (183a/01)

d. + uykusun (226a/12)
d. + ün (150a/14), (150b/01)
d. + ü (150b/01)
d. + ünde (151a/13)
[= 15]

düğür: Evli çiftlerin ana babalarının birbirlerine göre durumları.

d. (225a/11)
[= 1]

dünyā: < Ar. 1. Cihan, yeryüzü. 2. Fani olan yaşam yeri.

d. (123a/10), (140b/03), (148b/02),
(148b/03), (199b/05), (210b/02), (210b/04),
(210b/05), (210b/07), (219a/15), (219b/17),
(224a/03), (224a/12), (224a/12), (225a/09),
(225a/16)
d. + da (120a/06), (120a/14), (120a/16),
(120b/01), (128b/10), (129b/13), (132a/05),
(132a/14), (138b/09), (139a/17), (140a/01),
(151a/10), (157a/06), (158b/14), (159a/16),
(159b/02), (163b/09), (166a/16), (171a/04),
(171a/06), (174a/05), (175b/04), (175b/05),
(178b/03), (182a/14), (183a/09), (198b/01),
(201a/14), (204b/15), (208a/12), (208a/17),
(208b/01), (208b/09), (208b/17), (220b/09),
(230a/16), (232a/15), (232b/07), (232b/12),
(232b/14), (233a/01), (238b/06), (239a/08)
d. + dan (119b/14), (133a/15), (186a/03),
(225a/08), (225a/16), (229a/02), (236b/17)
d. + dirliğinde (120a/06)
d. + dur (201a/14)
d. + ehlinün (237a/01)

d. + nuş (168b/10)

d. + sarâyında (181a/04)

d. + ya (122a/01), (155b/09), (210b/04),
(222b/02), (224a/14), (225a/06)

d. + yı (129b/14), (187b/14), (193a/14),
(194a/08), (194a/09), (211a/12), (225a/15),
(225a/16)

[= 85]

dür: Bildirme eki.

d. (147a/04), (147a/04), (147b/08),
(148a/14), (160a/02), (183b/17), (184b/02),
(185b/08), (185b/13), (187a/05), (188a/08),
(192b/03), (210b/07)

[= 13]

dürüş-: 1. Çalışmak, çabalamak. 2. Münakaşa etmek.

d.-ir (128b/04)
d.-ür (130b/06), (130b/07)
d.-ürler (169b/06)
d.-ürse (185b/15)
[= 5]

dürlü: Çeşitli, türlü.

d. (122a/15), (142b/08), (151a/12),
(158a/03), (158a/03), (158a/06), (158a/06),
(164a/08), (164b/17), (179b/14), (179b/14),
(182a/15), (182a/15), (188b/04), (188b/17),
(193b/02), (201a/07), (202b/16), (203a/16),
(210a/04), (213a/01), (213a/01), (215b/01),
(218b/13), (219a/03), (219a/03), (232a/06),
(232a/09), (232a/09), (232a/10), (232a/10),
(232a/12), (233b/01), (237b/01)

d. + dür (157a/12), (164b/17), (197b/06),
(197b/08), (197b/11), (197b/13), (201a/12),
(203a/07), (203a/09)
[= 43]

dürrâc: < Ar. Sülüne benzeyen bir kuş. Turrac kuşu.

d. (234b/14), (236b/04)
[= 2]

dürr-i yetîm: < Ar. Hz. Muhammed için kullanılan
tabir.

d. (134b/10)
[= 1]

dürr ü yetîm: bk. dürr-i yetîm.

d. + i (176b/05)
[= 1]

dürt-: Dürtmek.

d.-di (176b/08)
d.-er (176b/09), (176b/14)
[= 3]

dürüst: Doğru, düz.

d. (132b/04), (195a/09), (228b/17)
d. + ola (132b/01)
d. + olmaz (139a/05), (206a/10)
[= 6]

dürüş-: Kavga etmek, tartışmak.

d.-gil (140b/11), (140b/14), (140b/14)
d.-ürüz (233b/08)
[= 4]

düş: Rüyada beliren olaylar bütünü.

d. (218a/10), (218b/07)
d. + den (144b/13)
d. + görürdi (144b/13)
d. + in (218b/03)

d. + ümde (149b/13), (186a/08)

d. + üñ (149b/15)

d. + ünde (153a/09), (186b/12)

d. + üni (218a/16)

[= 11]

düş-: Düşmek.

d.-di (136a/07), (136a/09), (140a/06),
(145a/14), (199b/11), (200a/07), (207b/04),
(228b/03)

d.-e (125a/08), (146b/13), (158a/07),
(158b/12), (163a/04), (165a/05), (175b/09)

d.-en (130a/05), (130b/03)

d.-er (128b/05), (164b/13), (165a/04),
(173a/06), (173b/12), (207a/03)

d.-erüz (124b/05), (140a/12)

d.-icek (215a/13)

d.-meyeler (138b/10)

d.-mez (195a/10)

d.-se (215a/12)

d.-üb (119b/08), (161a/09)

d.-ürdi (183b/12)

[= 32]

düşenbih: <Far. Pazartesi.

d. (241a/01)

[= 1]

düşmān: <Far. Düşman.

d. (160b/10), (223a/16)

d. + dutdı (133a/03), (193b/14)

d. + dutmadı (133a/13)

d. + ı (135a/09), (174b/06), (223b/08)

d. + ına (135a/10)

d. + ını (135a/12)

d. + kıldı (217a/16)

d. + korkusından (175b/06)

d. + ları (239b/13), (240a/15)

d. + olmuşdı (183b/10)

d. + olursa (239b/07)

d. + uñ (179a/14)

d. + uñdur (178a/07)

[= 18]

düşmānlıg: Düşman olma durumu.

d. + ı (124a/02)

d. + ına (124b/15)

[= 2]

düşür-: Düşürmek.

d.-di (137a/04)

d.-ürler (217a/13)

[= 2]

düşvārlıg: bk. düşvārlıq.

d. + ıyla (139a/16)

[= 1]

düşvārlıq: <Far. + Tr. Düşvar. Zorluk, güçlük.

d. (130b/11), (139a/12)

d. + dan (128a/07)

[= 3]

düz: Herhangi bir girintisi, çıkıntısı olmayan.

d. + dür (125a/04)

[= 1]

düz-: Düzenlemek, uydurmak.

d.-diler (213b/15)

d.-dügünüzdür (212a/04)

d.-eler (152a/10)

d.-em (135b/05)

d.-er (162b/17)

[= 5]

düzen: Nizam, derli toplu olma.

d. (126b/04)

[= 1]

düzlü: Düz olan şey.

d. (124a/06)

[= 1]

düzül-: Hazırlanmak, düzenlenmek, tertip edilmek.

d.-mez (211b/05)

[= 1]

-E-

ebced: < Ar. Arap alfabesi, harfleri belli bir düzene göre sekiz gruba ayrılarak sıralandığında, birinci gruptaki harflerin okunuşundan meydana gelen kelime ve bu sıranın bütünü ad.

e. (200b/13)

[= 1]

ebed: < Ar. Sonsuz zaman.

e. + kıla (171a/06)

e. + kılmaz (171a/08)

e. + tekyesine (198a/15)

[= 3]

ebede: < Ar. Devamlı olarak.

e. (166a/06), (168a/08)

[= 2]

ebeden: < Ar. Devamlı olarak.

e. (166a/03), (209b/13)

[= 2]

ebedî: < Ar. Sonsuz, ölümsüz, bâkî.

e. (156a/13), (183a/15)

[= 2]

ebedü'l-abad: < Ar. Tükenmez, sonsuz cennet.

e. (125b/15), (172a/09)

e. + a (156b/15)

[= 3]

ebedü'l-ebed: < Ar. Ebedi sonsuzluk.

e. + e (199a/05)

[= 1]

ebî ħubāhib: bk. ebū ħubāhib.

e. (161a/11)

[= 1]

ebrāh: bk. ebrāhā bin şabbāh.

e. + idi (173a/13)

[= 1]

ebrāhā bin şabbāh: Fil suresinin inmesine sebep olan Yemen valisi.

e. + dur (172b/05)

[= 1]

ebrehe: bk. ebrāhā bin şabbāh.

e. + ye (173a/07)

[= 1]

ebter: < Ar. Soysuz, zürriyetsiz.

e. (178a/05), (178a/07), (179a/14),

(179a/15), (179a/16), (193b/11), (193b/11)

e. + dür (178a/04)

[= 8]

ebū bekir: Dört islam halifesinden biri.

e. (131a/05), (131a/08), (131a/10),

(131a/12), (131a/15), (131a/16), (131b/01),

(131b/10), (131b/15), (131b/16), (132a/01),

(132a/03), (132a/03), (132a/04), (132a/05),

(146a/04), (169a/10), (169a/12), (169b/11),

(178b/01), (178b/03), (181b/16), (181b/17),

(184a/09), (202b/05), (202b/05)

e. + dūr (143a/09), (170a/02)

e. + e (146a/03)

e. + i (178b/03), (178b/04)

e. + ile (139b/14)

e. + le (139b/11)

[= 33]

ebū bekir bin t̤ahir: Horosanlı hadis ilimcisi. İbn Ebu Tahir.

e. (142a/07)

[= 1]

ebū bekir şiddīk: bk. ebū bekir.

e. (130b/15)

e. + danki (183b/16)

[= 2]

ebū bekir varrāk: İlk Sufi müellif.

e. (137a/13), (149a/02), (150b/02),

(153a/04), (168b/16), (229a/02)

[= 6]

ebū bekr: bk. ebū bekir.

e. + e (131b/09), (131b/12)

e. + üñ (131b/13)

[= 3]

ebū cehil: İslâm'ı kabul etmeyen, Hz. Muhammed'in düşmanlarından biri.

e. (135a/07), (135a/14), (146b/06),

(146b/10), (146b/16), (147a/07), (147a/09),

(147a/10), (147a/13), (147a/14), (147a/16),

(147b/01), (147b/04), (147b/13), (147b/14),

(147b/16), (169b/08), (193b/07)

e. + dūr (142a/16), (170a/02)

[= 20]

ebū cehl: bk. ebū cehil.

e. + iñ (147b/03)

[= 1]

ebū'd-dahdāh: Hakkında fazla bilgi bulunmayan sahabi.

e. (130a/14), (130a/15), (130a/16),

(130b/06), (130b/09), (130b/14), (132a/11)

e. + dan (130b/03)

e. + dur (132a/07)

e. + ı (132a/07)

e. + iñ (132a/09)

[= 11]

ebū der: bk. ebū zerr.

e. + den (217a/13)

[= 1]

ebū hāzīm: Tabiinin yedi meşhur fakihinden birinin torunu. Ebu Hazim el-Abduyî.

e. + denkim (124a/14)

[= 1]

ebū hanīfe: Ebu Hanīfe Numān bin Sabit bin Zûtā bin Māh.

e. (149b/01)

[= 1]

ebū hūbāhib: Hūbab bin Münzir. Sahabi.

e. (161b/01), (161b/02)

e. + dūr (162a/10)

[= 3]

ebū hureyre: Hadis rivayetçisi.

e. (156b/07), (186b/06), (209b/11)

e. + den (137b/11), (151a/03)

e. + denkim (168a/05)

[= 6]

ebū 'imrān vāsiṭī: Muhammed b. Musa. Ferhanalı tasavvuf ehli.

e. (230b/01)

[= 1]

ebū'l-āliye: Cahilliye devri müslümanlarından.

e. (170b/07), (177a/07)

e. + den (175a/12)

[= 3]

ebū leheb: Hz. Muhammed'in amcası.

e. (182a/17), (182b/07), (182b/09),
(182b/14), (182b/15), (183a/12), (183a/16)

e. + e (182b/09)

e. + iḡ (183a/09)

e. + le (182a/11)

e. + üḡ (182b/17), (182b/17), (184a/01),
(184a/13)

[= 14]

ebū'l-esed: Ebu'l-Esved ed-Düeli.

e. (123b/10), (123b/17)

[= 2]

ebū'l-eṣ'as: İbnü'l Eṣ'as. Ebu bekir'in kızıyla evlenen sahabi.

e. + dur (162a/14)

e. + uḡ (162b/15)

[= 2]

ebū'l-kāsum: < Ar. Hz. Muhmmmed için kullanılan tabir.

e. (217a/10)

[= 1]

ebū mu'āviye: Muaviye. Ebu Süfyan'ın oğlu.

e. (217b/16)

[= 1]

ebū sa'īd: Horosanlu mutasavvıf.

e. (149b/10), (183b/16)

[= 2]

ebū ṣālīḡ: Hz. Ömer devrinde yaşamış olan hadis hafızı.

e. (123b/07), (124a/14), (129b/09)

[= 3]

ebū sūf: bk. ebū süfyan.

e. + uḡ (208b/10)

[= 1]

ebū süfyan: Kureyş kabilesinin reislerinden, sahabi.

e. (122b/12), (122b/14), (129b/10),
(176b/06), (176b/07)

[= 5]

ebū ṭālīb: İslam peygamberinin amcası.

e. (137a/14)

e. + e (134b/05)

[= 2]

ebū ümeyye: Hz. Muhammed'in Atike halasının oğlu.

e. + yi (158a/14)

[= 1]

ebū yūsuf: Ebu Hanefi'nin öğrencisi.

e. + dankim (153a/06)

[= 1]

ebū zerr: Gifar kabilesinden müslümanlığı kabul eden sahabi.

e. + denkim (141b/04)

e. + ile (149a/14)

[= 2]

ebū zerr: bk. ebū zerr.

e. (149b/04)
[= 1]
ecel: < Ar. Ömrün sonu, ölüm zamanı.
e. (199b/05), (236b/07)
[= 2]
ecil: < Ar. Bu sebepten, bu yüzden.
e. + de (183b/01)
[= 1]
ecnebi: < Ar. Yabancı.
e. + lere (238a/15)
[= 1]
ecrinī: < Ar. Kurtuluş, kurtulma.
e. (236b/10)
[= 1]
éd-: bk. ét-.
e.-e (122b/10), (130a/12), (143b/12),
(143b/13), (152b/05), (157b/02), (165b/14),
(171a/06), (172a/17), (175b/05), (177b/06),
(177b/07), (177b/07), (183b/01), (185b/17),
(194a/09), (198b/03), (199a/03), (199a/05),
(199a/06), (204b/09), (204b/13), (205a/03),
(206b/08), (209b/03), (210b/16), (211a/07),
(215b/06), (216b/13), (239b/07), (239b/16),
(240b/09)
e.-ebilmez (232a/03)
e.-ecek (131a/07), (237a/10)
e.-eler (147b/15), (155b/14), (156a/16),
(160b/08), (162a/03), (198a/17), (200a/17),
(219a/05), (234a/04)
e.-elim (202b/16)
e.-elüm (154a/09)

e.-em (135b/05), (154a/11), (179b/12),
(189b/14)
e.-emez (197a/01), (198a/17)
e.-emkim (176a/06)
e.-en (218b/16), (234a/03)
e.-ene (236a/10), (236b/12)
e.-eni (236a/09)
e.-enler (170a/07)
e.-enlere (235b/03)
e.-enleri (218b/09), (232a/06), (233a/03)
e.-enlerüñ (196a/10)
e.-enüñ (128b/15)
e.-er (126a/01), (139b/08), (141b/06),
(145a/11), (149b/08), (153b/12), (154a/03),
(155a/13), (155b/17), (162a/06), (168a/10),
(170b/08), (170b/08), (173a/16), (173b/03),
(183b/16), (186b/17), (188a/02), (191b/04),
(202a/11), (202b/09), (204a/05), (204a/06),
(204a/07), (212b/08), (216a/05), (224a/07),
(231a/15), (232a/16), (232a/17), (233a/01),
(233a/02), (233a/04), (233b/04), (235b/11)
e.-erdi (131b/08), (135a/14), (135a/16),
(176b/07), (180b/12), (183b/09), (203b/01),
(213b/15), (238a/15)
e.-erdiki (149b/11)
e.-erdikim (162b/17)
e.-erem (179b/07), (179b/07), (179b/11),
(236a/15)
e.-eridi (130b/16)
e.-erim (236a/16), (236b/01)
e.-eriz (230b/15), (233b/01), (233b/03),
(233b/05), (233b/06)

e.-erken (178b/08)

e.-erler (147b/06), (153b/02), (156a/02),
(156a/03), (161b/08), (161b/08), (168b/04),
(169b/12), (170b/14), (172a/11), (177a/09),
(187a/15), (188b/08), (188b/10), (209a/07),
(209a/08)

e.-erlerdi (131a/13), (131b/07), (174b/17),
(174b/17), (175a/10), (218b/13), (238a/03)

e.-erlerise (147b/12)

e.-erlerse (177a/05)

e.-erse (236a/07)

e.-ersen (159b/08), (179b/11), (200a/13)

e.-ersez (159b/15)

e.-ersin (226b/17), (237a/11)

e.-erüz (233a/15), (233a/17), (233b/06),
(235a/02)

e.-ervün (148a/17)

e.-esi (136b/07)

e.-esin (124b/03), (190b/02), (240a/16),
(240b/11)

e.-esiz (144b/07)

e.-evüz (129b/07)

e.-eydüm (145b/07)

e.-eyin (160a/03), (192b/10), (216b/02),
(235a/05)

e.-eyinki (195a/04)

e.-icek (139b/12), (197a/01)

e.-indi (140a/10)

e.-inse (157a/14), (169a/05), (172a/17)

e.-inür (160b/16)

e.-inürdi (127a/14)

e.-iserdür (135a/15)

e.-üb (119b/05), (126a/11), (128a/09),
(128a/14), (129b/06), (131a/03), (151b/09),
(174b/07), (181b/10), (194b/01), (209a/03),
(220b/16), (225b/06), (228b/01), (228b/07),
(229a/17), (230a/07), (231b/01), (233a/14),
(233b/17), (234a/03), (234a/10), (234a/11),
(237b/11), (238a/01), (238a/03)

e.-übdür (235a/05)

e.-üğün (124b/04)

e.-ün (237b/09)

e.-ün (120a/03), (131b/07), (235a/03),
(235a/04), (236a/08), (236a/09)

e.-ünün (185b/04)

e.-üp (157b/16)

e.-üpdururlar (151b/11)

e.-üpdür (237b/11)

[= 222]

edeb: Hata yapmayıp ölçülü davranmaya yarayan
ölçülülük, terbiye.

e. (180a/05)

[= 1]

édedur-: Yapadurmak.

e.-urken (152a/02)

[= 1]

edhem: bk. ibrahīm edhem.

e. + den (158a/14)

[= 1]

édici: Eden, yapan.

e. (235b/10), (236b/09)

e. + dir (206a/15)

e. + dür (143a/07), (170b/09)

e. + ler (154b/16), (170b/05), (170b/15)

e. + sin (236a/02)
[= 9]

édin-: Edinmek.
e.-e (171a/02)
[= 1]

édivér-: Edivermek.
e. (207b/08)
[= 1]

efendî: < Yun. Sahip olan, bir şeyi elde tutan konumda olan.
e. (208b/12), (208b/14)
e. + leri (130b/16)
[= 3]

efsûn: < Far. Büyü.
e. (215a/16)
e. + dan (218a/06)
e. + ola (195a/08)
[= 3]

efzalu'd-du'a: < Ar. Faziletli dua.
e. + yı (205a/16)
[= 1]

egdür-: Eğdirmek.
e.-di (134a/07)
[= 1]

eger: < Far. Eğer.
e. (121a/01), (121a/02), (121b/08),
(123b/06), (124b/01), (124b/01), (124b/03),
(124b/08), (125b/01), (125b/03), (128b/11),
(129a/06), (131a/14), (131a/15), (131b/12),
(131b/15), (133b/16), (133b/16), (134a/04),
(135a/13), (135b/11), (136b/01), (140a/12),
(144a/07), (144a/08), (144b/02), (144b/03),

(144b/07), (145b/10), (146a/10), (146b/08),
(147a/13), (147a/14), (151a/17), (154b/04),
(157a/14), (157b/03), (157b/03), (159a/06),
(160a/03), (165b/01), (165b/17), (166a/03),
(167b/05), (171a/13), (174b/03), (175b/17),
(177a/05), (177a/06), (177a/07), (177a/08),
(179b/07), (179b/09), (179b/10), (179b/11),
(179b/11), (180a/17), (180b/02), (182a/08),
(182b/11), (184a/02), (185b/03), (186b/15),
(187a/02), (188b/14), (190b/05), (190b/09),
(190b/10), (190b/11), (190b/12), (190b/13),
(190b/15), (190b/16), (190b/17), (191a/01),
(191a/02), (191a/03), (192b/08), (194a/08),
(194b/08), (197a/04), (197a/06), (197a/07),
(197a/09), (197a/10), (197a/12), (197a/13),
(197a/15), (197a/16), (197a/17), (197b/02),
(197b/03), (197b/04), (199a/13), (199a/16),
(200a/13), (202a/05), (202a/07), (203b/08),
(203b/15), (203b/17), (204b/04), (204b/05),
(204b/06), (205b/06), (206a/06), (208b/15),
(209a/03), (210b/02), (211a/06), (214b/11),
(218a/16), (218b/01), (218b/07), (220a/14),
(224b/03), (229a/05), (234a/08), (234a/09),
(235a/01), (236a/07), (239b/03), (239b/07),
(239b/08), (239b/11), (239b/14), (239b/16),
(240a/05), (240a/10), (240a/12), (240a/13),
(240a/16), (240b/01), (240b/05), (240b/07),
(240b/08), (240b/12), (240b/15)
[= 138]

egerci: *bk.* egerçi.
e. (177a/04)
[= 1]

egerçi: <Far. Her ne denli, ne kadar.

e. (208a/12)

[= 1]

egle-: Beklemek, vakit harcamak.

e.-düm (220a/09)

[= 1]

eglen-: Bekleme, vakit geçirme işlemi.

e.-i kıldı (223b/09)

[= 1]

egri: Eğik olma durumu, doğru olmayan.

e. (155a/12), (159a/02)

[= 2]

eḥād: Bir, tek.

e. (131b/08), (131b/09), (187a/02),

(187a/06), (189a/04), (207b/02), (209a/04)

e. + da (187a/13)

e. + dur (187a/01)

e. + eḥād (131b/08)

e. + ı zātda (209a/08)

e. + ile (209a/05)

[= 12]

eḥādün: <Ar. “Bir kimse” manasında söz.

e. (236a/15)

[= 1]

ehl: <Ar. 1. Bir şeye tâbi olan. 2. Sahip, malik; aile.

e. + i (125b/01), (125b/09), (125b/14),

(142b/11), (166a/01), (166a/04), (169a/02),

(171b/05), (171b/07), (192b/02), (198a/14),

(208a/05), (208a/05), (215a/07)

e. + i beytin (149b/07)

e. + idür (125b/03), (125b/06), (125b/08)

e. + i ḥaḫḫ (192a/12), (192a/17)

e. + i kitāb (155b/10)

e. + i kitābdan (154b/16)

e. + i kitābın (154b/13)

e. + i kitābuḡ (155a/14)

e. + in (199a/03)

e. + inde (159a/17), (159b/02)

e. + inden (141b/12), (166a/02), (179a/16)

e. + ine (172a/11), (203b/13)

e. + ini (198b/03), (203b/16)

e. + inün (235a/10), (237a/01)

e. + i ṣām (185b/08)

e. + i taḫḫīḳ (202b/17)

e. + i tefsīr (183b/13), (204a/03), (209a/13)

[= 41]

e‘izzī’l-müslimīn: <Ar. “Sen müslümanları aziz eyle”.

e. (235a/14)

[= 1]

ek-: Ekmek.

e.-e (202a/03)

e.-sük (220a/09)

[= 2]

ekber: <Ar. En büyük.

e. (232a/02)

[= 1]

ekfinī: <Ar. Yeterli olmak.

e. (235b/11)

[= 1]

ekin: 1. Buğday. 2. Ekilen tahılın filizlenmiş hâli, tahıl.

e. (173a/15)

e. + bitmeye (163a/10)

e. + eke (202a/03)

[= 3]

ekrem: < Ar. Cömert, kerem eden.

e. + dür (156b/07), (156b/08)

[= 2]

ekremü'l-ekremîn: < Ar. Kerem sahibi. Tanrı.

e. + dür (186b/14)

[= 1]

ekser: < Ar. Çoğunlukla, ekseriyetle.

e. + i (132b/09), (148a/10), (183b/13),

(185b/06), (209a/05)

[= 5]

ekser: bk. ekşer.

e. + se (199a/13)

[= 1]

eksik: bk. eksik.

e. + e (131a/16)

[= 1]

eksik: Noksan olan.

e. (150b/16), (192a/04)

[= 2]

eksük: bk. eksik.

e. + lerin (134b/06)

[= 1]

eksüz: bk. öksüz.

e. + i (138a/01)

[= 1]

el: El.

e. (239b/06)

e. + de (206b/17), (219a/08)

e. + den (162b/15), (219a/08)

e. + e (202a/03)

e. + i (120a/15), (228b/12), (228b/13)

e. + i boyumca (120a/15)

e. + imi (135b/13)

e. + in (144b/17), (146a/04), (152a/11),

(152a/12), (152a/13), (152a/17), (159b/06),

(200a/06), (222a/16), (222b/08), (227b/17),

(229b/04), (229b/08), (229b/11)

e. + inde (135a/16), (136a/08), (211b/01),

(218b/14)

e. + indedür (192b/13)

e. + inden (124b/08), (136a/09), (152a/08),

(192a/05)

e. + ine (138a/03), (141a/12), (141a/14)

e. + ini (147a/15), (147b/03), (152b/04)

e. + iyle (142a/11), (146b/11)

e. + lerile (147b/12)

e. + lerin (228a/16)

e. + lerinde (219a/02)

e. + lerini (152b/06)

e. + üm (119b/12), (200a/10), (230a/01),

(230a/13)

e. + ümden (135b/10)

e. + ümi (228a/10)

e. + ümile (228a/12)

e. + ümizedeki (180b/02)

e. + ümüzdekiden (180b/01)

e. + üñ (179a/06), (179a/11)

e. + üñdeki (180b/01)

e. + üñdekiden (180b/02)

e. + üñji (179a/06), (230a/12)

[= 61]

el-ʿašîli-seyyidihi: < Ar. Asil soylu, efendi, önder.

e. (162a/07)
[= 1]
el-‘amel: < Ar. “ameli” manasında kullanılan söz.
e. (236b/08)
[= 1]
el-muhammedu’l-lāh: < Ar. Elhamdülillah, çok kere Tanrı’ya şükretmek.
e. (205a/17)
[= 1]
el-‘usūr: < Ar. “‘usuru” manasında kullanılan söz.
e. (139b/07)
[= 1]
el-baḥilu: < Ar. “Bahili, cimriyi” manasında kullanılan söz.
e. (162a/08)
[= 1]
el-ḥadīs: < Ar. Hadis belirten kalıp cümle.
e. (133b/05), (204b/15)
[= 2]
el-ḥamdüli’l-lāh: < Ar. Tanrı’ya şükür olsun.
e. (219a/11), (219a/16)
[= 2]
el-kāri‘atü: < Ar. “Kari‘ati” manasında kullanılan söz.
e. (163b/15)
[= 1]
el-kıṣṣa: < Ar. “Kıssayı, hikayeyi” manasında kullanılan söz.
e. (218a/10)
[= 1]
el-kāfir: “Kafiri” manasında kullanılan söz.
e. (154a/11)

[= 1]
el‘an: < Ar. Lanet eyle manasında kullanılan söz.
e. (236b/12)
[= 1]
elbette: *bk.* elbette.
e. (129b/02), (223b/06)
[= 2]
elbette: < Ar. Mutlaka, muhakkak, kesinlikle.
e. (129a/16), (168a/01), (168a/01),
(240b/14)
[= 4]
elci: *bk.* elçi.
e. (133a/03)
[= 1]
elçi: Elçi, aracı.
e. + dūr (155a/03)
[= 1]
elek: Eleme, ayırma işini yapmaya yarayan alet.
e. (177a/12)
[= 1]
elemtere: < Ar. Kur’an’da geçen 105. suredir.
e. (174a/11)
[= 1]
elemtere keyfe: *bk.* elemtere.
e. (174a/09)
[= 1]
el-hākümü’t-tekāssür: < Ar. Tekassür suresinin ilk ayeti.
e. (166a/15)
[= 1]
el-ḥamdüli’l-lāh: < Ar. “Hamd Allah’adır”.
e. (219a/11), (219a/16)

[= 2]

elif: < Ar. Arap alfabesinin ilk sesi.

e. (200b/12), (200b/13), (200b/13),
 (201b/04), (201b/05), (201b/07), (203a/05),
 (209b/17), (210a/01)

e. + dūr (201b/01)

e. + dūrler (201b/08)

e. + i (204b/04)

e. + i şūretidūr (202b/02)

e. + le (176a/15), (210a/02)

e. + sūz (176a/15)

e. + ūñ (201a/16), (201b/01), (201b/04),
 (201b/07)

[= 20]

eliflü: < Ar. + Tr. İçinde elif harfı bulunan.

e. (176a/17)

[= 1]

elli: Elli.

e. (128a/13), (209a/01), (238a/02)

[= 3]

elli dört: Elli dört.

e. (125b/17)

[= 1]

em-: Emme işlemi, emmek.

e.-memek (123a/13)

[= 1]

emānet: < Ar. Geçici olarak bırakılan nesne.

e. (202a/04)

e. + i (135b/10)

[= 2]

emīn: < Ar. 1. İtimat edilen, güvenilen (kimse). 2. Herhangi bir konuda şüphe ve tereddüt etmemek.

e. (195a/12), (232a/15), (232b/08),
 (239a/12)

e. + dūr (122b/13)

e. + kıla (122a/14)

e. + kıldı (175b/06)

e. + kılduğı (175b/10)

e. + kıllur (142b/08)

e. + oladı (124b/09)

e. + olası (190b/17)

e. + oldu (175b/13)

e. + olur (129a/05)

[= 13]

emīnlık: < Ar. + Tr. Emin olma durumu.

e. (165a/13)

[= 1]

emīnlık: bk. emīnlık.

e. + den (168a/04)

e. + dir (168b/14)

[= 2]

emir: bk. emr.

e. (202a/12)

e. + den (205b/15)

e. + dūr (187a/10)

e. + èderdiki (149b/11)

e. + ètdi (127b/03), (175a/03)

e. + eyide (120b/16)

e. + olunmışam (236a/13)

[= 8]

emīre'l-mū'minīn: < Ar. Halife. Hz. Ömer devrinden sonra islam halifelerine verilen isim.

e. (208a/02)

[= 1]

‘emmü: < Ar. Emmi. Amca.

a. + ı (134b/05)

[= 1]

emr: < Ar. Emir.

e. (181a/12)

e. + éde (165b/14), (198b/03)

e. + inde (238b/16)

e. + inikim (167b/05)

e. + iyle (222b/04), (239b/14), (240a/12),
(240b/08)

e. + ümi (228a/09)

e. + üğ (236b/16)

[= 11]

emsāl: < Ar. Misaller, örnekler.

e. (140a/15), (207a/03)

[= 2]

emvāc: < Ar. Dalga.

e. + ola (165a/02)

[= 1]

emzür-: Emzirmek.

e.-mek (135a/17)

[= 1]

ēğ: Daha, fazlası, genişlik.

e. (162b/07)

[= 1]

ēn: *bk.* ēğ.

e. + i (178a/15)

[= 1]

eğse: Boynun arka tarafı, ense.

e. + re (193a/08)

[= 1]

en‘ām: < Ar. Davar.

e. + lar (231a/03)

[= 1]

enbāzī: < Far. Eş, denk, ortak.

e. + dür (229b/12)

[= 1]

enbiyā: < Ar. Nebiler.

e. + yı (229b/13)

[= 1]

endīşe: < Far. Kaygı, keder, gam.

e. + yevardı (151b/07)

[= 1]

endür-: İndirmek.

e.-dikim (153a/11)

[= 1]

ene‘l-hakk: < Ar. “Ben Tanrı’yım”.

e. (195a/16)

[= 1]

enes: *bk.* enes ibn-i mālīk.

e. (168a/10), (168b/08), (186a/14)

e. + den (165b/15)

e. + denkim (142a/16)

[= 5]

enes bin mālīk: *bk.* enes ibn-i mālīk.

e. + den (126a/09)

[= 1]

enes ibn-i mālīk: Hz. Muhammed’e hizmetleriyle
tanınan sahabi.

e. (178b/06)

[= 1]

enfāl: < Ar. Enfal suresi.

e. (141a/06)

[= 1]

enkāl: < Ar. İşkence edilen aletler.

e. (197b/13)

[= 1]

enşārī: < Ar. Yardımcı.

e. + llerden (130a/02)

e. + ye (132a/09)

e. + yi (130b/02)

[= 3]

ente'l-hakkı: < Ar. “Rehber olan sensin”.

e. (237a/04)

[= 1]

ente'r-raḥīm: < Ar. “Bağışlayıcı olan sensin”.

e. (235b/08)

[= 1]

ente 'anḳalīlīn: < Ar. Kısa sürede.

e. (235b/01)

[= 1]

enüik: Yavrı, encik.

e. (238b/02)

[= 1]

envā': < Ar. Çeşitli, türlü.

e. + dür (164b/16)

[= 1]

envā'ī: bk. envā'.

e. + yi muhtelifdür (164b/17)

[= 1]

enzelnāhu: < Ar. Kur'an'da geçen Kadr suresinin

diğer adı.

e. (148a/12)

[= 1]

ēr: Erkek.

e. (130a/14), (130a/16), (153a/06),

(159b/11), (160a/03), (229b/01), (230b/05),

(237b/15), (237b/17), (238b/01), (238b/02)

e. + den (130a/17), (237b/11)

e. + di (237b/16), (238a/06), (238a/10),

(238a/11), (238a/12), (238a/17)

e. + dür (237a/02)

e. + idi (237b/12), (238a/13)

e. + ine (238a/04), (238a/07)

e. + ler (151a/11)

[= 25]

ēr-: Ermek, erişmek, varmak.

e.-di (152a/13), (226b/13), (227b/07),

(229a/16)

e.-dikim (207b/02)

e.-diler (196b/01), (223a/10)

e.-düm (140b/16)

e.-e (207a/14), (207a/15)

e.-em (135b/09)

e.-er (148b/16)

e.-mek (207a/15)

e.-mekişün (207a/13)

e.-meye (151b/07), (209b/15)

e.-mez (188a/01), (210a/04)

e.-miş (165b/09)

e.-se (142b/07), (142b/09), (142b/10),

(142b/11), (142b/12), (149a/03)

e.-seydüm (145b/10)

e.-üb (136b/12), (220b/16)

e.-übmege (220b/17)

e.-ürse (146a/10)

[= 30]

era eyte: < Ar. Maun suresinin diğer ismi.

e. (176a/15)

[= 1]

eren: Ermiş kişi.

e. + leri (173b/04)

[= 1]

eri-: Erimek.

e.-di (214a/04)

e.-r (125a/01)

[= 2]

eriş-: Erişmek, varmak.

e.-di (131b/12), (162b/04), (216a/09)

e.-dikim (206b/13), (216a/10)

e.-e (139a/17), (139b/01), (171b/03),
(190b/15), (198b/09), (198b/10), (211a/08)

e.-eler (185b/02), (196a/14)

e.-en (154a/14)

e.-medi (172b/09)

e.-mege (204b/17)

e.-mek (233b/07)

e.-mekişün (150b/08)

e.-mekligi (232a/18)

e.-meklik (233a/12)

e.-meye (196a/04)

e.-mez (231b/16)

e.-ür (171b/01), (199a/16)

[= 25]

erişdür-: Eriştirmek.

e. (230b/17)

e.-di (213b/05)

e.-dük (233a/03), (233a/03), (233a/04)

e.-dün (233b/02)

e.-e (220a/03), (233a/01)

e.-megi (232a/17)

e.-mez (151a/06)

e.-üb (174a/06)

e.-ür (232b/07)

[= 12]

erit-: Tüketmek, harcamak.

e.-düm (203a/01)

[= 1]

erkeg: *bk.* erkek.

e. + i (128b/02)

[= 1]

erkek: Erkek.

e. + ile (237b/13)

[= 1]

er-raḥim: < Ar. Rahim.

e. (154a/01)

[= 1]

er-raḥmān: < Ar. Rahman.

e. (236b/04)

[= 1]

er-rūḥu: < Ar. Ruh.

e. (237a/03)

[= 1]

ert-: Geçmek, gitmek.

e.-di (154a/09)

e.-diler (200a/05)

e.-mezsiz (133a/06)

[= 3]

erte: 1. Ertesi. 2. Sabah vakti. 3. Gelecek.

e. (229b/16)

e. + namāzı (185b/14)

e. + namāzın (154a/04), (154a/05)

e. + nün (215a/08)

e. + oldı (226a/03)

e. + si (150b/16)

e. + ye (150b/02), (153b/04)

[= 9]

erzāk: < Ar. Yiyecek, yemelik malzeme.

e. (150a/04)

e. + ına (201b/14)

[= 2]

erzān: < Far. Düşük, ucuz, pahası olmayan.

e. + ı (220b/08)

[= 1]

er-yusr: < Ar. Asr suresi.

e. (140a/01)

[= 1]

es-: Esmek.

e.-üb (161b/05)

[= 1]

esās: < Ar. Gerçek, sahi.

e. (191a/10)

[= 1]

esbāb: < Ar. Elbiseler.

e. + ı (126a/04)

[= 1]

esbāssuz: < Ar. + Tr. Şükürsüz.

e. (161a/01)

e. + dur (160b/14)

[= 2]

esdür-: Esdirmek.

e.-ür (197a/10)

[= 1]

esefā: Ahmed-i Cömerd hikayesinde Ahmed Cömerd'in kızı.

e. (225b/04)

[= 1]

esenle-: Serinlemek, rahatlamak.

e.-di (226b/07)

[= 1]

eşer: Yapıt, emek ürünü.

e. + i (196b/03), (198a/03), (198a/06), (198a/14), (198a/14), (203a/12), (203a/14), (203a/17)

e. + idür (154a/14)

e. + in (199b/06)

e. + ini (198a/09), (198b/01), (198b/02)

[= 13]

esīr: < Ar. Tutsak.

e. + èylemek (122b/07)

e. + kıla (122b/10)

e. + olmakdan (204b/16)

[= 3]

esirge-: Esirgemek.

e. (235b/09)

e.-di (222b/03)

e.-mekden (166a/11)

e.-mekle (166a/11)

e.-ye (235b/10)

e.-yüb (135b/14)

[= 6]

eskice: Eski olan, eskimiş görünen.

e. (200a/08)

[= 1]

eskit-: Eskitmek.

e.-dün (167a/03)
[= 1]

esmā: < Ar. İsimler.
e. (239a/02), (239a/16)
e. + dan (205b/13)
e. + sı (238b/12)
[= 4]

eşnām: < Ar. Putlar.
e. (131b/03)
[= 1]

espās: < Far. Şükür.
e. + ıslılgına (163a/11)
[= 1]

esrār: < Ar. Gizli olan, sır.
e. (203a/01)
e. + ını (198a/13)
[= 2]

esri-: Sarhoş olmak, kendinden geçmek.
e.-yüb (198b/12)
[= 1]

eş-şalāb: < Ar. Sağlam taşlar.
e. (235b/14)
[= 1]

es-selāmu ‘aleykeyā mü’like: < Ar. “Selamı üzerine olsun”.
e. (153b/04)
[= 1]

eşera: Bir hadis rivayetçisi (?).
e. + de (130a/08)
[= 1]

estağfiru’l-lāh: < Ar. Tanrı’dan af dilemek.
e. (182a/05), (191b/15)

[= 2]

esved: < Ar. Kapkara, simsiyah.
e. + e (168a/11)
[= 1]

esvile: Cemaleddin Aksarayî’nin Kitabü’l-Es’ile
Ve’l-Ecvibe adlı eseri.
e. + sinde (144a/05)
[= 1]

esvile: < Ar. Sorular.
e. + yi yahūdī (234a/01)
[= 1]

eş-şehvāt: < Ar. Cömerd olmak.
e. (237a/09)
[= 1]

eşkā: < Ar. Haydut, hırsız.
e. + sı (127b/17), (128a/02)
[= 2]

eşref: < Ar. En şerefli, üstün.
e. + dür (205a/09)
[= 1]

eşya’: < Ar. Nesneler, şey kelimesinin çoğulu,
şeyler.
e. (171a/08)
[= 1]

et: 1. İnsan ve hayvan vücudunda, kemik ve deri
arasında yağ ve kastan oluşan kısım. 2. Yenilmek
için hayvandan kesilen parça.
e. (171b/08)
e. + e (225b/09)
e. + i (123b/06), (161b/09), (171a/16),
(171b/01)
e. + in (151a/13), (170b/09)

e. + ini (161b/08), (170a/16)
[= 10]
ét-: Etmek, yapmak.
e. (152b/08), (181b/07), (205a/04),
(231a/06), (235b/03)
e.-di (124a/09), (127b/04), (127b/10),
(129b/06), (130b/10), (131b/04), (133a/03),
(136a/03), (137b/13), (140a/11), (143b/10),
(144a/04), (151b/06), (152b/06), (152b/11),
(153b/16), (153b/17), (155a/14), (156a/15),
(156a/16), (158a/03), (158a/06), (159b/11),
(159b/14), (161b/01), (164a/15), (164b/03),
(168a/02), (171a/13), (171a/15), (172b/12),
(173b/02), (175a/03), (175a/08), (175b/04),
(181b/13), (184a/07), (186a/04), (186a/06),
(189b/09), (192b/17), (193b/14), (200b/03),
(200b/05), (201a/07), (203b/07), (204a/08),
(206b/12), (207b/10), (208b/15), (210b/09),
(211a/10), (211a/11), (218a/16), (225a/09),
(230a/14), (234a/16), (237b/03)
e.-digiçün (131a/17)
e.-dikim (140a/05)
e.-diler (155b/09), (156b/04), (192a/03),
(192b/07), (201a/06), (213b/04), (213b/17)
e.-diñse (208b/16)
e.-diyse (193b/04)
e.-dügi (240a/12)
e.-dügi (137a/06), (144a/08), (161a/17),
(164b/10), (184a/08), (234b/17)
e.-dügiçün (218b/04), (237b/12), (238a/04),
(238a/07)
e.-dügimizde (129a/10)

e.-dügümüz (160b/13)
e.-dük (233a/04)
e.-düm (128a/11), (130b/02), (131a/10),
(236b/03)
e.-dün (169a/12)
e.-dün (152a/15)
e.-dürdi (135a/10)
e.-gil (140b/10), (179a/05), (188a/06)
e.-kim (164b/02)
e.-medi (124b/14), (133a/13), (153b/17),
(184a/16), (211a/11), (217b/10), (225a/03)
e.-mediler (155b/04), (169b/02), (186a/14)
e.-medim (184a/16)
e.-medügiçün (237b/14)
e.-medün (219b/16)
e.-mege (175a/15), (187a/07), (205a/11),
(231a/07), (231b/16), (235a/08)
e.-megi (206b/17)
e.-mek (123b/01), (151a/14), (152b/09),
(179b/14), (182a/14), (190b/10), (216a/11),
(231a/03), (231a/14), (231b/08), (233b/09),
(233b/10)
e.-mekde (169a/13)
e.-mekden (124b/15), (140a/16)
e.-mekdür (124b/12)
e.-mekiçün (128b/05)
e.-meklige (163a/15)
e.-memegi (232a/17)
e.-mese (218a/03)
e.-mesi (234b/15)
e.-mesünler (230a/04)

e.-meye (157b/02), (167a/15), (206a/15),
(218b/06), (236a/08)
e.-meyeler (155b/14), (239b/14)
e.-meyem (239a/10)
e.-mez (155a/13), (159b/08), (184a/07),
(211a/06), (231b/03), (232a/06), (238b/10)
e.-meziz (230b/16), (233b/05), (233b/06)
e.-mezler (177a/07), (177a/09)
e.-mezseñ (179b/11)
e.-miş (177b/04), (184a/13)
e.-mişce (148a/13), (188b/03)
e.-mişdir (127a/11)
e.-mişdür (144b/07), (237b/09), (237b/09)
e.-se (126a/05), (128b/07), (149a/03),
(212a/02)
e.-sün (149b/16)
[= 175]

etbā': <Ar. Tabi olanlar.

e. (171a/08)
[= 1]

eteg: Etek.

e. + ine (163a/05)
[= 1]

etmeg: Un ve su ile yapılan hamurun pişmesi ile
oluşan ürün, ekmek.

e. (222a/12), (222a/14), (222b/06),
(222b/11), (222b/16), (223a/08), (223b/01),
(223b/04)
e. + aldı (222a/10)
e. + dür (168b/12)
e. + e (223b/12), (223b/12), (223b/14),
(225b/09)

e. + i (222a/12), (222a/12), (222a/13),
(222a/15), (223b/06), (223b/07), (223b/14),
(223b/17), (224a/01)
e. + in (168b/02)
e. + üñ (222a/14)
[= 25]

etürü: bk. ötürü.

e. (164a/17)
[= 1]

ev: Ev.

e. (134b/04), (148b/02), (148b/03),
(153b/05), (166b/15), (225a/13), (226b/02),
(240b/04)
e. + den (162b/11), (185b/17), (199b/07),
(199b/15)
e. + e (131a/12), (132b/16), (200a/01)
e. + ëyledi (226b/01)
e. + i (130a/03), (153b/09), (223a/01),
(225a/14)
e. + imdür (226b/03)
e. + ime (163a/01), (226b/05)
e. + in (122b/17)
e. + inde (132b/14)
e. + ine (122b/12), (136a/02), (145a/11),
(145b/16), (156a/01), (163a/01), (182a/07),
(185b/16)
e. + ini (162b/17)
e. + issi (153b/10), (199b/11)
e. + issinüñ (130a/03)
e. + lere (153b/05)
e. + leri (152b/11), (230a/06)
e. + lerümüñ (123a/01)

e. + ün (175a/15)

e. + üne (186a/05), (227a/17)

[= 44]

evāyil: < Ar. Birinci, ilk, evvel.

e. + de (225a/17)

[= 1]

evet: Evet, doğrulama, onaylama.

e. (216a/03)

[= 1]

evit: *bk.* evet.

e. (199b/14)

[= 1]

evlā: < Ar. Daha uygun olan, münasip.

e. + sı (188a/05)

[= 1]

evlād: < Ar. Çocuklar, veletler.

e. (171a/08)

e. + ıla (169a/02)

e. + ına (236b/13)

[= 3]

evle-: Ev sahibi yapmak, evlendirmek.

e.-meyeler (122b/17)

[= 1]

evlen-: Evlendirmek.

e.-di (211b/07)

e.-mezdi (211b/07)

[= 2]

evliyā: < Ar. Veliler.

e. (201a/05)

e. + lar (207b/14), (228b/08)

[= 3]

evşāf: < Ar. Vasıflar.

e. + da (212b/04)

e. + ı (169b/15)

[= 2]

evvel: < Ar. 1. Önce. 2. Başlangıç, iptidā.

e. (126b/01), (127b/02), (144a/16),
(144a/17), (144a/17), (144b/10), (144b/12),
(144b/13), (149b/04), (158b/03), (162b/17),
(165a/04), (168a/08), (174a/11), (185b/06),
(194a/10), (200b/13), (200b/14), (202a/03),
(202a/05), (202b/02), (204b/05), (206b/11),
(207a/04), (207a/07), (211a/12), (215a/09),
(223b/17), (237b/11), (239a/04)

e. + den (219b/16), (220a/02)

e. + i (122a/16), (158a/13)

e. + inde (132a/17), (138b/06), (140b/16),
(141a/13), (157b/01), (176a/07), (185a/04),
(206a/02)

e. + ine (128a/10), (128a/12)

[= 44]

evvelā: < Ar. İlk olarak, öncelikle.

e. (144b/11)

[= 1]

evvelki: Öncelikli, ilki.

e. (137a/06), (148b/06)

e. + lerün (127b/15), (127b/17)

e. + ye (199a/05)

e. + yelere (199a/06)

[= 6]

evvelkileyin: Öncelikli olan, öncelemek.

e. (171b/08)

[= 1]

evzāʿī: < Ar. Evzaiyye mezhebi kurucusu. Evzai.

e. + den (149a/13)

[= 1]

ey: < Ar. Hitâp, nida sözcüğü.

e. (120a/06), (120a/10), (120a/11),
(120a/14), (120b/04), (120b/09), (121a/11),
(121a/17), (121b/01), (121b/15), (122a/06),
(122a/17), (124a/15), (127a/17), (128a/08),
(128a/09), (128b/15), (131a/10), (132a/10),
(133b/15), (134a/11), (135b/03), (135b/06),
(135b/15), (136a/03), (136a/16), (136b/06),
(136b/08), (138a/01), (140b/05), (143a/04),
(143b/10), (145b/06), (152b/03), (153b/13),
(155b/16), (155b/17), (156b/10), (157a/02),
(157b/09), (158a/02), (158a/05), (159b/07),
(161a/03), (162b/12), (165a/17), (166a/04),
(167a/01), (167a/11), (168a/09), (168b/06),
(170a/10), (170a/17), (172a/02), (174a/05),
(176a/10), (176b/02), (176b/10), (178b/09),
(179b/06), (179b/09), (179b/10), (179b/13),
(179b/16), (179b/17), (180a/01), (181a/03),
(181b/08), (181b/08), (182b/05), (182b/05),
(184b/17), (185a/12), (185a/17), (186a/13),
(186b/12), (187a/17), (190a/10), (190b/01),
(195a/09), (195a/09), (195a/09), (195a/11),
(195a/12), (195a/12), (195b/12), (196a/05),
(196a/05), (191a/06), (196a/09), (196b/03),
(197b/16), (198b/06), (199b/03), (199b/13),
(199b/14), (199b/16), (200a/11), (200b/04),
(200b/06), (200b/07), (200b/07), (200b/08),
(203a/03), (203a/16), (204a/16), (206b/04),
(206b/13), (207b/05), (207b/11), (209a/04),
(210b/11), (211a/15), (211b/02), (212a/04),

(212a/09), (212b/14), (216a/17), (219a/15),
(219b/03), (219b/05), (219b/06), (219b/10),
(220a/02), (223b/07), (224a/03), (224a/08),
(224a/11), (224a/14), (225a/06), (226b/09),
(227b/13), (228b/04), (230a/17), (231b/12),
(232a/07), (232a/15), (232b/11), (233a/10),
(233b/04), (235a/14), (235b/01), (235b/03),
(235b/04), (235b/05), (235b/06), (235b/07),
(235b/08), (235b/10), (235b/16), (236a/05),
(236a/11), (236a/13), (236b/02), (236b/09),
(236b/09), (236b/11), (236b/13), (236b/14),
(237a/04), (237a/04), (237a/07), (237a/09),
(237a/11), (237a/12), (237a/15), (238b/14),
(239a/15)

[= 167]

eyd-: bk. eyit-

e.-e (120a/10), (121a/07), (128a/06),
(133b/08), (153b/16), (158a/07), (159a/07),
(166a/01), (168b/06), (171a/07), (186a/13),
(190a/13), (190a/16), (190a/17), (219a/16),
(219b/05), (219b/06), (219b/07), (219b/10),
(219b/15), (220a/02), (239a/06)
e.-eler (120a/06), (120a/14), (120b/14),
(121a/08), (153b/15), (176a/04), (176a/09),
(176a/10), (198b/16), (198b/17), (219b/05)
e.-elim (185b/06)
e.-em (190a/12), (190a/14), (190a/15)
e.-emki (190a/04)
e.-emkim (133b/10)
e.-i (123b/16)
e.-ibilür (207a/11)

e.-ilse (186b/17), (187a/01), (187a/01),
 (187a/02)
 e.-im (190a/02)
 e.-in (189a/11)
 e.-üm (190a/05)
 e.-ünj (144b/07), (189a/01), (189a/03),
 (189a/06), (189a/08)
 e.-üpdurur (191a/07)
 e.-ür (121b/01), (121b/15), (122b/01),
 (122b/05), (123a/02), (123a/09), (123b/04),
 (123b/07), (123b/09), (124a/01), (124a/12),
 (124a/15), (125a/09), (125b/12), (126a/01),
 (126a/14), (126b/15), (127b/09), (127b/11),
 (128a/09), (128a/17), (130a/15), (131a/08),
 (131b/11), (132a/06), (132b/13), (135a/02),
 (135a/04), (135b/01), (135b/03), (135b/04),
 (136a/05), (136a/11), (136b/06), (137a/16),
 (137b/02), (137b/03), (137b/05), (137b/07),
 (137b/15), (137b/17), (138a/09), (138a/12),
 (138a/13), (138b/06), (139a/06), (139a/08),
 (139a/09), (139b/11), (140a/02), (140a/13),
 (140a/17), (140b/02), (140b/05), (140b/07),
 (140b/10), (140b/12), (141b/06), (141b/12),
 (143a/03), (143a/11), (143a/17), (143b/04),
 (144a/14), (144a/15), (145b/14), (146a/03),
 (146a/06), (146a/08), (146b/13), (147a/17),
 (147b/11), (148a/01), (148a/08), (148b/08),
 (149a/06), (149b/04), (149b/04), (149b/10),
 (150a/03), (150a/15), (150a/17), (150b/16),
 (152a/15), (152b/01), (152b/02), (152b/10),
 (153a/12), (153a/15), (154a/03), (154a/07),
 (154a/09), (155a/04), (155a/07), (155b/11),

(155b/15), (155b/16), (156b/08), (156b/10),
 (158b/06), (159b/12), (159b/15), (160b/01),
 (160b/17), (161b/11), (162a/06), (162a/11),
 (162b/04), (162b/05), (162b/13), (163a/16),
 (163a/17), (165a/03), (165a/05), (165a/17),
 (165b/15), (166a/04), (167a/01), (167a/08),
 (167b/06), (168a/15), (168a/16), (168b/08),
 (169a/08), (169a/09), (170a/10), (170a/15),
 (170a/17), (170b/06), (170b/07), (170b/09),
 (170b/10), (172a/01), (172a/02), (172a/03),
 (172b/08), (172b/09), (172b/13), (172b/15),
 (172b/16), (173b/07), (174a/05), (174a/12),
 (174a/17), (174b/09), (174b/10), (175a/10),
 (175a/11), (175a/12), (175a/14), (175b/07),
 (175b/08), (176a/05), (176b/03), (176b/03),
 (176b/06), (176b/10), (176b/10), (176b/12),
 (176b/13), (176b/16), (177b/06), (177b/07),
 (178a/14), (178b/17), (179a/04), (179a/07),
 (179a/17), (179b/03), (179b/06), (179b/08),
 (180a/03), (180b/12), (180b/15), (181a/02),
 (181a/03), (181b/15), (182a/05), (182a/14),
 (182b/17), (183b/09), (183b/17), (184a/06),
 (184a/08), (184a/16), (184b/01), (185b/09),
 (186a/08), (186a/09), (186a/11), (186a/14),
 (186b/06), (186b/12), (187a/04), (187a/16),
 (188a/05), (188a/14), (191b/08), (192a/07),
 (192a/07), (192a/12), (192a/13), (192b/03),
 (193a/07), (193a/13), (193b/03), (195a/07),
 (195a/08), (195b/12), (196b/02), (196b/04),
 (196b/04), (196b/04), (196b/05), (196b/05),
 (196b/06), (196b/07), (196b/15), (197a/04),
 (197b/16), (198a/03), (199a/07), (199a/11),

(199b/14), (200a/08), (200a/10), (200b/04),
(200b/07), (201b/12), (204b/01), (205a/13),
(206b/02), (207b/05), (207b/08), (207b/09),
(207b/10), (207b/11), (207b/11), (207b/12),
(208b/06), (208b/12), (208b/13), (208b/14),
(209a/10), (209a/15), (209a/16), (209a/17),
(209b/01), (209b/03), (209b/04), (209b/05),
(209b/06), (209b/07), (209b/08), (209b/09),
(209b/10), (209b/11), (209b/12), (209b/13),
(209b/14), (209b/16), (209b/17), (210a/10),
(210a/11), (210a/13), (210a/14), (210a/15),
(210b/10), (210b/11), (211a/15), (211b/02),
(211b/11), (212a/02), (212a/04), (212b/13),
(213b/10), (214a/02), (214a/07), (214a/07),
(214a/08), (214a/09), (214a/12), (215a/08),
(215a/11), (215b/04), (215b/05), (215b/10),
(215b/11), (215b/16), (215b/16), (216a/01),
(216a/02), (216a/05), (216a/14), (216a/17),
(216b/05), (216b/06), (216b/08), (216b/16),
(217a/04), (217a/06), (217a/11), (217a/14),
(217b/02), (217b/09), (217b/16), (217b/16),
(218a/06), (218b/03), (220b/12), (222b/01),
(226a/03), (227a/01), (229a/08), (230a/15),
(230b/01), (234a/05), (235a/14), (235a/16),
(235b/01), (235b/03), (235b/04), (235b/07),
(235b/10), (235b/13), (235b/16), (236a/05),
(236a/06), (236a/08), (236a/11), (236a/12),
(236a/14), (236a/16), (236b/02), (236b/04),
(236b/06), (236b/08), (236b/11), (236b/13),
(236b/16), (237a/01), (237a/04), (237a/07),
(237a/12), (237a/14)

e.-ürdi (123b/11), (131b/15), (132a/10),
(168a/16), (182a/05), (207b/09)
e.-ürler (120b/09), (121a/10), (121b/01),
(121b/10), (121b/11), (121b/16), (121b/17),
(122a/06), (122a/06), (137b/17), (138b/12),
(138b/13), (139a/07), (139a/17), (139b/13),
(139b/17), (140b/11), (142a/05), (142a/15),
(143a/08), (143b/07), (143b/15), (149a/01),
(149a/04), (149a/08), (149a/12), (149a/16),
(149b/05), (149b/12), (153a/01), (154b/02),
(154b/13), (155a/05), (155a/10), (155b/03),
(156a/06), (157a/17), (157b/08), (157b/12),
(157b/15), (158a/09), (159a/03), (160a/05),
(161a/02), (161a/04), (161a/10), (161b/06),
(161b/09), (162a/09), (162a/10), (163a/06),
(163a/08), (163a/09), (163a/12), (163a/15),
(163b/04), (164a/10), (164b/05), (164b/10),
(165a/16), (165b/10), (167a/04), (167a/13),
(167a/14), (167b/09), (167b/12), (169b/06),
(169b/08), (169b/12), (169b/13), (169b/14),
(170b/12), (170b/13), (170b/15), (170b/17),
(171b/06), (171b/17), (172a/10), (172b/17),
(173b/13), (173b/14), (174b/17), (177b/05),
(178b/13), (178b/13), (179a/02), (181b/07),
(183a/16), (183b/02), (183b/06), (188b/11),
(188b/17), (189a/03), (189a/05), (192a/14),
(192a/16), (192a/17), (196a/06), (201b/13),
(208a/16), (209a/07), (215b/09), (215b/12),
(216b/07), (217a/17), (225b/03)
e.-ürlerdi (131a/14)
e.-ürleridi (139b/04)
e.-ürlerise (167b/02)

e.-ürsin (184a/15), (219b/10)

[= 516]

eydil-: Söylenmek.

e.-di (149a/04)

e.-ür (121a/17)

[= 2]

eydivër-: Söyleyivermek.

e. (178a/11)

e.-di (130a/15), (226b/06)

e.-e (218b/05)

e.-gil (187b/12)

[= 5]

eyer: At gibi binek hayvanlarının sırtına konulan oturak.

e. + önine (136b/17)

[= 1]

eyi: *bk.* eyü.

e. + leriyle (225a/09)

[= 1]

eyid-: *bk.* eyit-.

e. (195b/05)

e.-e (120b/11), (120b/16), (143a/11),
(158a/05), (208a/12), (240a/14)

e.-eler (157b/12)

e.-er (135a/10)

[= 9]

eyidici: Söyleyen.

e. + vün (182b/07)

[= 1]

eyidivër-: *bk.* eydivër-.

e.-di (145a/14)

[= 1]

eyit-: 1. Söylemek, konuşmak. 2. Sormak.

e. (179b/17), (187b/15), (190a/02),

(190a/03), (190a/04), (195a/11), (195a/12),

(196a/04), (196a/05), (197b/05), (208b/11),

(215a/03), (216b/04), (234a/13)

e.-di (119b/01), (119b/03), (119b/04),

(119b/05), (120a/17), (120b/06), (120b/08),

(121b/07), (122a/13), (122b/12), (122b/14),

(122b/17), (123a/01), (123a/06), (124a/03),

(124a/06), (124b/13), (125a/14), (126a/10),

(126b/06), (127a/17), (127b/01), (127b/15),

(127b/16), (128a/01), (128a/02), (128a/02),

(128a/05), (128b/05), (128b/11), (129a/09),

(129b/10), (130a/05), (130a/14), (130a/17),

(130b/02), (130b/02), (131a/04), (131a/06),

(131a/09), (131a/10), (131a/11), (131b/12),

(132a/06), (132a/13), (132a/16), (132b/03),

(132b/07), (132b/12), (132b/15), (132b/17),

(133a/01), (133a/02), (133a/05), (133a/07),

(133b/02), (133b/09), (133b/13), (133b/14),

(134a/01), (134a/02), (134a/03), (134a/10),

(134a/11), (134b/16), (134b/16), (135b/15),

(135b/16), (136a/01), (136a/03), (136a/09),

(136a/12), (136b/01), (136b/08), (136b/13),

(136b/14), (136b/15), (137a/11), (137a/13),

(137b/11), (137b/14), (138a/07), (138a/14),

(138b/01), (139b/02), (140b/06), (140b/14),

(140b/16), (141a/04), (141b/04), (141b/05),

(141b/07), (141b/08), (141b/10), (141b/15),

(142a/07), (142a/16), (143a/14), (143b/06),

(144a/11), (145a/04), (145a/05), (145a/07),

(145a/08), (145a/15), (145b/04), (145b/05),

(145b/08), (145b/08), (146a/05), (146a/11),
(146b/02), (146b/06), (146b/07), (146b/15),
(147a/10), (147a/14), (147b/14), (147b/17),
(148a/02), (148a/11), (148b/14), (148b/15),
(148b/17), (149a/02), (149a/15), (149b/13),
(149b/14), (149b/17), (150a/06), (150a/07),
(150a/08), (150a/10), (150a/11), (150a/14),
(150a/16), (150b/02), (150b/14), (151a/03),
(151a/08), (151a/15), (151a/16), (151a/17),
(151b/02), (152b/03), (152b/08), (153a/04),
(153a/08), (153a/17), (154b/04), (158a/11),
(158a/14), (159a/05), (159b/04), (159b/06),
(159b/09), (159b/16), (160a/03), (160a/04),
(160a/09), (160b/14), (160b/17), (162b/12),
(166b/10), (166b/11), (166b/13), (168a/07),
(168a/13), (168b/01), (168b/03), (168b/06),
(168b/08), (168b/09), (168b/10), (168b/14),
(168b/15), (168b/16), (169a/02), (169a/13),
(169b/01), (169b/10), (169b/16), (169b/17),
(170a/06), (170b/02), (170b/03), (170b/04),
(171a/09), (171a/17), (171b/10), (172a/12),
(173b/01), (173b/05), (173b/09), (174a/01),
(174a/13), (174b/04), (174b/07), (175a/12),
(175b/13), (175b/14), (175b/16), (176a/01),
(176b/05), (177a/01), (177a/02), (177a/03),
(177a/05), (177a/07), (177a/09), (177a/10),
(177a/15), (177a/16), (177a/16), (177b/01),
(177b/09), (178a/04), (178a/11), (178b/07),
(178b/10), (179a/10), (180b/03), (180b/11),
(180b/13), (180b/17), (181a/10), (181b/06),
(182a/01), (182a/01), (182a/03), (182a/04),
(182b/05), (182b/07), (182b/16), (183a/08),

(183b/02), (184a/04), (184a/09), (184a/10),
(184a/12), (184a/14), (184a/15), (184b/04),
(184b/06), (184b/17), (185a/11), (185a/17),
(185a/17), (185b/13), (186a/05), (186a/16),
(186b/02), (186b/02), (186b/03), (186b/05),
(186b/07), (186b/08), (186b/10), (188a/13),
(188a/17), (188b/02), (189b/01), (189b/08),
(189b/15), (190a/07), (190b/03), (190b/06),
(191a/11), (191b/14), (192b/06), (192b/08),
(192b/09), (192b/10), (192b/11), (192b/11),
(192b/13), (192b/14), (192b/15), (193a/03),
(194a/11), (194b/07), (194b/09), (195a/03),
(199a/17), (200a/02), (200a/02), (203a/13),
(204a/16), (205a/06), (205a/08), (205b/02),
(205b/04), (205b/04), (205b/06), (207a/08),
(208b/11), (208b/11), (208b/12), (212a/12),
(212b/09), (213b/12), (214a/07), (214a/10),
(214a/10), (214a/14), (214b/03), (214b/10),
(215b/01), (216a/09), (217a/08), (217b/04),
(217b/04), (217b/06), (217b/07), (217b/08),
(217b/10), (217b/11), (217b/14), (219a/11),
(219b/01), (220a/17), (222a/13), (222a/14),
(222b/05), (222b/10), (222b/14), (223a/01),
(223a/02), (223a/03), (223a/07), (223a/10),
(223a/12), (223a/17), (223b/03), (223b/04),
(223b/07), (223b/07), (224a/03), (224a/10),
(224a/12), (224a/13), (224a/14), (224b/03),
(224b/04), (224b/10), (224b/11), (226a/05),
(226a/11), (226a/16), (226b/09), (227a/01),
(227a/16), (227b/03), (227b/03), (227b/10),
(227b/12), (227b/15), (228a/02), (228a/03),
(228a/05), (228a/07), (228a/17), (228b/11),

(228b/15), (229a/03), (229a/10), (229a/12),
(229b/05), (229b/07), (229b/09), (229b/14),
(229b/16), (229b/17), (230a/03), (230a/08),
(230a/11), (230a/12), (230a/12), (230a/13),
(230a/14), (230b/04), (230b/07), (234a/17),
(235a/04), (235a/06), (237b/10)
e.-dikim (134a/07), (136a/14), (141b/12),
(143a/13), (144b/12), (145a/07), (145a/10),
(145a/12), (145b/03), (146a/02), (146b/12),
(150a/02), (151b/17), (153a/06), (155a/14),
(156b/12), (157b/05), (164b/03), (165b/06),
(165b/08), (167b/04), (167b/11), (189b/01),
(189b/16), (204b/09), (205a/03), (211a/13),
(217a/13), (218a/01), (218b/01), (226b/16),
(228a/10)
e.-diler (121a/16), (121b/06), (123a/05),
(123a/11), (123b/16), (124a/04), (125a/02),
(127a/14), (127b/01), (129a/07), (129a/10),
(129b/09), (131a/03), (133a/01), (133a/02),
(133a/04), (133a/17), (134a/11), (135b/07),
(135b/12), (136a/17), (136b/01), (137a/07),
(138b/17), (139a/02), (139b/09), (141a/06),
(141b/02), (141b/11), (146b/07), (146b/11),
(148b/13), (150a/10), (152b/16), (153a/13),
(155a/09), (155a/12), (157b/15), (157b/16),
(159b/14), (160b/04), (162b/05), (162b/09),
(162b/12), (166b/05), (166b/08), (166b/12),
(166b/14), (169a/11), (170a/17), (178a/03),
(178a/10), (180a/15), (186b/09), (187b/11),
(188a/06), (188b/01), (191b/13), (192a/01),
(192a/04), (193a/13), (193b/14), (194a/02),
(207a/07), (207a/10), (209a/14), (211a/12),

(213a/14), (213a/17), (213b/14), (214b/09),
(217b/13), (224a/07), (224b/17), (227a/06),
(227a/08), (227b/04), (228a/09), (229a/14),
(234a/06), (234b/01), (237b/04), (237b/06),
(237b/07), (238b/04)
e.-dim (184a/02), (184a/07), (196b/09),
(230b/04)
e.-diñki (228b/03)
e.-dügile (194b/06)
e.-düm (127b/16), (134a/09), (134a/15),
(135b/06), (135b/07), (135b/16), (135b/17),
(136a/15), (145a/08), (158a/15), (169b/17),
(174a/12), (178b/09), (193b/11), (194b/08),
(196b/03), (196b/05), (196b/05), (196b/06),
(196b/06), (196b/07)
e.-dümki (136a/13), (194b/01)
e.-dünle (194a/09)
e.-ğılkim (134a/01)
e.-kim (151a/16), (186b/17), (187a/01),
(187a/02), (187a/03), (197a/05), (197a/06),
(197a/08), (197a/10), (197a/11), (197a/13),
(197a/14), (197a/15), (197a/17), (197b/01),
(197b/02), (197b/04), (199b/17), (218b/02)
e.-mezsin (193b/13), (194a/16)
e.-mezsinki (193b/06), (193b/10),
(194a/01), (194a/06), (194b/03)
e.-mişlerdür (148b/07)
e.-sekim (149a/17), (175b/11)
[= 577]

eyle: 1. Öyle, o şekilde. 2. Fazla, çok.

e. (122b/08), (144b/05), (147a/17),
(147b/07), (147b/08), (147b/13), (155a/07),

(155a/08), (165b/09), (171a/09), (171b/01),
(193a/02), (211a/04), (223b/06), (237b/03)

e. + dūr (182a/03)

e. + ētdi (186a/06)

e. + olsun (123a/01)

[= 18]

ēyle-: Eylemek, yapmak.

e. (178b/13), (178b/14), (222a/03),
(227b/15), (228b/05), (228b/06), (232b/12),
(235a/14), (235b/14), (235b/14), (236a/01),
(236a/14), (236b/10), (236b/12), (236b/15),
(237a/03), (238b/08)

e.-di (131a/04), (131b/02), (135a/17),
(151b/13), (166b/03), (169a/04), (189a/14),
(189a/14), (189a/15), (189a/16), (189a/16),
(212a/06), (218b/04), (226b/01), (226b/07),
(226b/15)

e.-dikim (144a/15), (166b/06)

e.-diler (201a/05), (228b/08)

e.-dilerler (228a/13)

e.-dim (237a/13)

e.-dūk (202a/11), (208b/01), (235b/11)

e.-dūklerin (120a/05)

e.-düm (124a/02), (193b/05)

e.-dūṅ (153a/07), (226a/14), (231a/03)

e.-gil (178b/12), (181b/05), (188b/16),
(227b/15)

e.-medi (181b/01)

e.-mege (198a/05), (210a/04), (230a/05)

e.-megil (137b/10), (180b/08)

e.-mek (122b/07), (181a/08), (200b/08)

e.-mekde (201a/12)

e.-memek (170a/13)

e.-mez (161a/03)

e.-mişdür (121a/11)

e.-mişlerdir (193b/02)

e.-ṅ (237b/06)

e.-nürlerdi (225b/12)

e.-r (124a/13), (168b/12), (170a/17),
(173a/16), (176b/09), (193a/17), (193b/04),
(201b/17), (202b/01), (205a/09), (205a/10),
(205a/11), (205a/12), (212a/15), (212a/17),
(212b/01), (213a/07), (217a/03), (235b/13)

e.-rem (210b/10)

e.-rler (212a/07)

e.-rsiz (212a/14)

e.-ye (139a/14), (141b/08), (159a/06),
(163b/16)

e.-yeler (210a/16)

e.-yem (133b/09), (182b/12), (201a/11),
(218b/06)

e.-yesin (196a/01)

e.-yevüz (147a/08)

e.-yeyim (237a/15)

e.-yiserdūṅ (219b/16)

[= 103]

eyleg: İyilik.

e. + ūṅ (132a/05)

[= 1]

ēyleṣ- Beraber bir işi yapmak.

e.-iler (151b/13)

[= 1]

ēyleyici: Yapan, eden.

e. (215a/10)

[= 1]

eylû: Öyle.

e. (159a/07)

[= 1]

eylûk: İyilik.

e. (157a/05)

e. + leri (160b/16), (175b/04)

[= 3]

eyü: İyi.

e. (138a/05), (143a/01), (144a/01),

(153a/14), (156b/01), (156b/13), (201a/11),

(201a/11)

e. + ler (225a/15), (225a/16)

e. + lerdenise (159a/06)

e. + lere (224b/13)

e. + sin (163b/08)

[= 13]

eyyüb: Sabırla bilinen, Kur'ân-ı Kerîm'de

bahsedilen peygamberlerden biri.

e. (151b/14)

[= 1]

ezkuru'l-lâhe: < Ar. Tanrı'yı an, zikret.

e. (237a/03)

[= 1]

ezzin: < Ar. İzin ver.

e. (237a/14)

[= 1]

ez-: Ezmek.

e.-üb (240b/17)

[= 1]

ez'af-ı mahlûk: < Ar. Yaratmaktan aciz olmak.

e. + ını (173b/15)

[= 1]

ezber: < Far. Bir metni akılda tutma.

e. (192a/02)

[= 1]

ezhâr: < Ar. Çiçekler.

e. + dan (205b/14)

e. + ı (237a/07)

[= 2]

-F-

fağfırli: < Far. Beni bağışla.

f. + seņ (236b/03)

[= 1]

fâhîr: bk. fâhîr.

f. (200a/05), (207b/07)

[= 2]

fâhîr: < Ar. Gururlanmak, övünmek.

f. + ı (192b/06)

[= 1]

fa'îde: bk. fâ'ide.

f. + etmek (167a/15)

[= 1]

fâ'ide: bk. fâ'ide.

f. + si (167b/03)

[= 1]

fâ'ide: < Ar. Yarar.

f. (165b/02), (224a/15)

f. + alurlar (138a/11)

f. + dutar (138a/12)

f. + eder (141b/06), (232a/16), (233a/01),

(233a/04)

f. + si (139b/02), (143b/15), (144a/02),
(167b/15), (174b/04)
f. + süz (226a/13)
f. + vère (138a/10)
[= 15]

fā'il: < Ar. Bir işi yapan.
f. + iğ (183b/05)
[= 1]

faķīr: Zengin olmayan.
f. (233b/14), (234a/02)
[= 2]

faķr: bk. faķīr.
f. + u (239a/08)
[= 1]

falān: < Ar. Herhangi kişi.
f. (166a/01)
[= 1]

fāl'an: bk. falān.
f. (236a/14)
[= 1]

fa'le'd-dünyā'l-ıfāf: < Ar. "Fani olan dünyadakilerin üzerine gerek-".
f. (236b/17)
[= 1]

fārisce: < Ar. + Tr. Farsça.
f. (173b/13)
[= 1]

fānī: < Ar. Ölümlü.
f. (171a/07), (195a/13), (195b/15),
(210b/01), (210b/06)
f. + dür (210b/05), (210b/07)
f. + olmaya (209b/13)

[= 8]

fārham: < Ar. "Sen esirge".
f. (235b/09)
[= 1]

fāriğ: < Ar. Terketmiş, ayrılmış.
f. + ol (196b/10)
f. + olayın (131a/11)
f. + olıcaķ (140b/06), (239b/06), (240a/07)
f. + olsağ (140a/16), (140b/01), (140b/03),
(140b/08), (140b/12), (140b/13)
f. + olub (191a/05)
f. + sin (195a/10)
[= 13]

fārisī: < Far. + Ar. Farsça diline ait.
f. (196b/15)
f. + dilince (140a/02)
[= 2]

farīza: < Ar. Farz kılınan, mükellefiyet.
f. (146b/05)
f. + sı (228b/17)
f. + sından (239b/15)
[= 3]

farķ: < Ar. İki şey arasındaki farklılık.
f. (209a/06)
f. + éderler (209a/07)
f. + étdi (237b/03)
f. + olmaya (212b/06)
[= 4]

fārsice: Farsça diline ait.
f. (199a/17)
[= 1]

farziyyet: < Ar. Farz olma durumu.

f. + ine (156a/03)
[= 1]
faşıl: *bk. faşl.*
f. + da (169a/06)
f. + èyledi (169a/04)
[= 2]
faşl: < Ar. Bölüm, kısım.
f. + ı (169a/05)
[= 1]
fâtıma: Hz. Muhammed'in kızının ismi.
f. + y1 (119b/11)
[= 1]
fâtiha: Fatiha suresi.
f. (239b/05), (240a/07)
f. + da (214b/14), (214b/14)
[= 4]
faṭḥatü'l-kitâbi: < Ar. "Fatiha Kitabı" manasında
kullanılan söz öbeği.
f. (230b/10)
[= 1]
fażıl: *bk. fażl.*
f. (215b/01)
f. + ède (143b/12)
[= 2]
fażl: < Ar. Cömertlik.
f. (194a/16), (194b/12)
f. + ı (161b/16), (161b/17), (216b/02)
f. + ın (162a/04)
f. + ıdan (233b/02)
f. + uñ (134b/12)
[= 8]

fe'l-münciyât-ı 'amelen: < Ar. Kurtarıcı olan ameller,
iyi işler.
f. (161a/04)
[= 1]
fedâ: < Ar. Bir şey uğruna diğerinden vazgeçme.
f. + olsun (119b/01), (194a/13), (228a/04)
[= 3]
feinnehu taḥkîk: < Ar. Hakiki olmak, gerçek olmak.
f. (236a/04)
[= 1]
feinne hülâ yağfiru'z-zunube: < Ar. "Senden başka
bağışlayıcı yoktur".
f. (236b/03)
[= 1]
feinneke taḥkîk: *bk. feinnehu taḥkîk.*
f. (235b/17), (236a/01), (236a/03)
[= 3]
felâḥ: < Ar. Kurtuluş, selâmet.
f. + buldı (126b/10)
[= 1]
felak: < Ar. Büyük yıkım.
f. (215a/04), (215b/05)
[= 2]
felek: < Ar. Dünya.
f. + i zemherîr (203b/14)
[= 1]
feleşîin: Filistin.
f. + e (174b/14)
[= 1]
fenâ: < Ar. Kötü, bet huy.
f. (196a/12)
f. + sı (219b/12)

[= 2]

fenā'il: < Ar. Mertebe, aşama.

f. + i (210a/11)

[= 1]

fer': < Ar. Aydınlık.

f. + oldu (191a/17)

[= 1]

ferā'iz: *bk.* feraiz.

f. (169b/13)

[= 1]

ferāiz: < Ar. Farzlar.

f. + den (140b/13)

[= 1]

ferište: < Far. Melek.

f. (120b/08), (142b/02), (145a/04),
 (145a/05), (165b/16), (165b/17), (166a/04),
 (183a/06), (186b/12), (189a/17), (189b/15),
 (190b/08), (193a/08), (201b/10)

f. + dür (202b/12)

f. + ler (119b/05), (120b/11), (120b/12),
 (120b/13), (137b/17), (149a/08), (149a/10),
 (151a/08), (153a/15), (153a/17), (153b/02),
 (153b/05), (153b/13), (153b/14), (154a/02),
 (156b/11), (184a/11), (186a/17), (190b/10),
 (192a/07), (208a/08), (210b/17), (219a/01),
 (219a/05)

f. + lerden (156b/08)

f. + lerdenmi (156b/10)

f. + lere (188a/13)

f. + leri (153b/13)

f. + lerim (219b/03)

f. + lerinden (165b/16), (208a/06)

f. + lerine (137b/15)

f. + lerün (128b/14)

f. + lerünj (128b/13), (128b/17), (218a/05)

f. + sin (121a/10)

f. + ye (165b/14)

[= 53]

ferišteh: *bk.* ferişte.

f. (128b/12), (189b/08), (193a/05),
 (214a/05)

f. + ler (122a/06), (138a/01)

f. + lerüm (122b/03)

[= 7]

fermān: < Ar. dermān: güç kuvvet. (فَرْمان قَلَمْدی)

şeklinde yazılmaktadır.

f. + ı kalmadı (199b/10)

[= 1]

ferrā: Meşhur arap dili alimi.

f. (120a/17)

[= 1]

feryād: < Far. Figan, bağırma, çağlık. 2. Yardım dileme.

f. + ederdı (131b/08)

f. + etdi (230a/14)

f. + etmesi (234b/15)

f. + eyledi (226b/15)

f. + ı vāveylā (125b/15)

f. + ı zārile (135b/13)

f. + kılalar (209b/06)

f. + kıldı (226a/09), (229a/11)

f. + kılub (215a/07)

f. + kılur (228a/16)

[= 11]

feth: < Ar. Fetih.

f. + edecek (139b/12)

f. + eylemek (181a/08)

f. + i mekke (181a/01)

f. + i mekkede (139b/10), (139b/15)

f. + i nuşretiyle (213a/16)

[= 6]

fevt: < Ar. Bir şeyi bir daha ele geçiremeyecek
derecede kaybetme.

f. + etmegi (206b/17)

f. + olubdururlar (196a/16)

[= 2]

fezâ: < Ar. 1. Yüce, büyüklük 2. Boşluk.

f. (141b/12)

[= 1]

fezâil: < Ar. Faziletler.

f. + e (140b/13)

[= 1]

fınduk: < Far. Dışı kabuklu yemiş.

f. (193a/05)

[= 1]

fî-batnî: < Ar. İçerisinde.

f. (237a/10), 237a/08)

[= 2]

fidâ: < Ar. Fedâ.

f. + kılam (182b/12)

f. + olsun (135b/17), (136b/15)

[= 3]

fîhi: < Ar. İçinde.

f. (172a/02)

[= 1]

fîhir: Kürz bin Câbir.

f. + oğlanları (182b/05)

[= 1]

fî'il: < Ar. İş, hareket, davranış.

f. + leri (156b/04)

[= 1]

fikir: bk. fikr.

f. + edemez (198a/17)

f. + ederse (236a/07)

f. + ler (188a/01), (209b/15)

[= 4]

fikr: < Ar. Düşünce, düşün.

f. + ime (150a/09)

f. + iğ (150a/09)

[= 2]

fî'l: bk. fî'il.

f. + i esmâsı (238b/12)

f. + inde (209b/10)

[= 2]

fil: < Ar. 1. Fil kavmi. 2. İri büyük kara memelisi,
fil.

f. (172b/05), (172b/07)

f. + dür (237b/11)

f. + i (173b/01)

f. + kavmin (174a/14)

f. + kavmine (172b/11)

[= 6]

filân: bk. falân.

f. (166a/01)

[= 1]

fî'l-ba'dimine'n-nâ: < Ar. Halktan, insandan yakınlık
duyma.

f. (236a/07)

[= 1]

fi'l-cümle: < Ar. Bir hayli.

f. (150b/06), (211b/07), (211b/16),
(213b/17)

[= 4]

fi'l-hāl: < Ar. Bu halde, şimdi.

f. (214b/07), (240a/12)
[= 2]

fi't-tūri: < Ar. Aydınlık ortamda, aydınlıkta.

f. (235b/15)
[= 1]

fır'avn: < Ar. Eski Mısır krallarının kralı ve
sonradan verilen unvan.

f. (135a/13), (135a/15), (215b/15),
(215b/16), (215b/17), (216a/01)
f. + la'īn (135a/11), (215b/15)
[= 8]

fırāk: < Ar. Ayrılık.

f. + iṭ (182a/02)
[= 1]

fī zahrinī: < Ar. Üzerimde.

f. (237a/10)
[= 1]

fukāg: < Ar. Fakih.

f. + ı (207b/03)
[= 1]

fulān: bk. falān.

f. (130a/14), (166b/05), (166b/05),
(166b/06), (168a/09), (168b/07), (186b/12),
(204a/16), (213b/01), (214a/14)
f. + uṭ (149a/01)
[= 11]

fulān bin fulān: < Ar. Tanımsız kişileri örneklemek
için kullanılan tabir.

f. (120b/14), (158a/02), (158a/05),
(166a/05), (173b/10)
[= 5]

fulāne: İsmi bilinmeyen kadınlar için kullanılan tabir.

f. (131a/08), (134a/12), (134a/12)
[= 3]

furkān: < Ar. Kur'an.

f. (202b/04), (234b/17), (237b/02)
f. + dur (202b/01)
[= 4]

furşat: < Ar. Fırsat.

f. (206b/17)
f. + ı ḡanīmet (206b/17)
[= 2]

furuldu: Gürültü.

f. + sı (234b/13)
[= 1]

-G-

ḡaffar: < Ar. Affeden, bağışlayan.

g. (220a/02)
g. + dan (181a/12)
[= 2]

ḡāfil: < Ar. 1. Gerçeklerden ve etrafında olup
bitenlerden habersiz olan (kimse). 2. Hak'tan
habersiz (kimse).

g. (235b/01), (235b/01), (237a/03),
(237a/04)
g. + buldı (135a/01)
g. + kıldı (166b/03)

g. + lerün (217a/02)

g. + olsalar (217a/01)

g. + olurlar (177a/01)

g. + sin (235b/07)

[= 10]

ġaflet: <Ar. Gerçek olanı görememe.

g. (152a/13), (198a/11), (207a/08)

g. + uyarmağıçün (159a/12)

[= 4]

ġāh: <Far. Zaman, vakit.

g. (144b/16), (144b/16), (144b/16),
(144b/17), (144b/17), (164b/12), (164b/12),
(164b/12), (164b/12), (186a/05)

[= 10]

ġā'ib: Kaybolmak.

g. + getürmek (240a/11)

g. + ola (209b/11)

g. + olduğ (213b/03)

[= 3]

ġālib: <Ar. Kazanan, yenen, üstün olan (kimse).

g. (163a/10)

g. + èyleye (139a/14)

g. + ola (211a/03)

g. + olmaz (139b/03)

[= 4]

ġam: <Ar. Dert, tasa.

g. + dan (239a/12)

[= 1]

ġanī: <Ar. Zengin.

g. (212b/02)

g. + dür (235a/09)

[= 2]

ġanīmet: <Ar. Savaş sonrası düşmandan alınan mal ya da esir.

g. (137b/04), (206b/17)

[= 2]

ġarāyib: <Ar. Daha önce duyulmayan tuhaf, şaşırtıcı olay.

g. + ler (239b/11)

[= 1]

ġarblıġ: <Ar. + Tr. Batılık.

g. + da (229a/10)

[= 1]

ġāret: <Ar. Akın, hücum.

g. + èderler (161b/08)

[= 1]

ġarġa: *bk.* ġarġa.

g. (234b/11), (236a/05)

[= 2]

ġarīb: <Ar. Tuhaf.

g. (128a/15), (186b/15), (229b/02)

g. + olmaya (199a/14), (209a/04)

[= 5]

ġarķ: <Ar. Suya batırma.

g. + dan (138b/08), (164a/03)

g. + èylememek (170a/13)

g. + èyleyeyim (237a/15)

g. + olsaŋ (170a/11)

g. + olub (196a/16)

[= 6]

ġāsıķ: <Ar. Karanlık.

g. + şerrinden (215a/10)

[= 1]

ġaslīn ġassāk: <Ar. Kan ve irinden olan içecek.

g. + içe (158b/13)

[= 1]

ğavvâş: < Ar. Suya dalmak.

g. + ı (195a/12)

[= 1]

ğayb: 1. Görünmeyen şey, durum. 2. Mana âlemi.

g. (201a/12)

g. + dan (239b/11)

g. + ı âhiretdür (201a/13)

[= 3]

ğaybet: < Ar. Gıybet.

g. (124a/16), (170a/16)

g. + ediciler (170b/05), (170b/15)

g. + in (170b/01), (170b/03), (237b/15)

[= 7]

ğaybetlü: < Ar. + Tr. Dedikoducu.

g. (170a/17)

[= 1]

ğāyet: < Ar. Pek, çok, pek tabi, son derece.

g. (123b/10), (133a/04), (212a/12),

(230b/04)

g. + de (161a/12), (238a/12)

g. + i (230b/12)

g. + ile (241a/04)

[= 8]

ğayr: < Ar. Başkası, başka biri.

g. + e (238b/13)

g. + ı (193b/07), (229a/04), (237b/13)

g. + ısın (176b/15)

g. + ıtapmağa (231b/16)

g. + ıya (155b/14), (169b/06)

[= 8]

ğayret: < Ar. Koruma, esirgeme.

g. + êdüb (194a/17)

g. + leri (176b/12)

[= 2]

ğazâ: < Ar. İslâm adına yapılan cihat, savaş.

g. (137b/04), (161b/17), (162a/02),

(165a/10)

g. + da (160b/09), (213b/01)

g. + êtdi (158a/03)

g. + kılaydum (146a/10)

g. + kıldı (152a/03)

g. + kılduğu (152a/05)

g. + sında (121b/02)

g. + sından (140a/16)

[= 12]

ğāzî: < Ar. Gaza eden.

g. + ler (160b/02), (162a/01), (162a/02)

g. + lerüñ (161b/16), (161b/16)

[= 5]

ğāzîlik: < Ar. + Tr. Gazi olma durumu.

g. + da (160b/06)

[= 1]

gec: Verilen sürenin aşımı, geç olma durumu.

g. (132b/15)

g. + oldı (223b/10)

[= 2]

gec-: bk. geç-.

g. -e (198b/10)

g. -eler (196a/12)

g. -en (147b/02), (202b/17)

g. -mek (125a/16)

g. -miş (151a/04)

[= 6]

gecici: Kalıcı olmayan, süreli.

g. + dūr (181b/09)

[= 1]

gēce: Gece.

g. (126a/16), (144b/15), (148b/07),
(148b/08), (149a/03), (149b/03), (149b/16),
(150b/02), (150b/15), (151a/02), (151b/09),
(151b/11), (152a/08), (154a/01), (154a/06),
(157a/12), (178b/07), (183b/10), (193b/15),
(194a/01), (197a/08), (208a/03), (225b/14),
(229a/17), (229b/13), (230a/04), (230a/05)
g. + de (148b/05), (148b/15), (149a/05),
(149a/06), (149a/08), (149a/09), (150a/15),
(151a/07), (151b/01), (153b/01), (153b/05),
(153b/06), (153b/09), (188b/01), (188b/02)
g. + dedūr (150a/16)
g. + dūnūn (150a/17)
g. + dūr (148b/05), (150a/07), (150a/13),
(150b/06)
g. + leri (149a/17)
g. + lerinde (150b/07)
g. + lerine (150b/03)
g. + nūn (126b/01), (148b/17)
g. + si (148b/05), (148b/14), (149a/12),
(149a/14), (149a/16), (149a/16), (149b/02),
(149b/08), (149b/17), (150a/02), (150a/05),
(150a/07), (150a/08), (150a/11), (150a/12),
(150a/16), (150b/04), (150b/05), (151a/04),
(151a/05), (151a/08), (151b/01), (151b/03),
(151b/09), (151b/17), (152a/05), (152a/06),
(153a/11), (153a/15), (184b/10), (194a/03)

g. + sidūr (148b/07), (149b/04), (149b/05)

g. + sin (148a/13), (149b/16), (150b/06),

(153a/03)

g. + sinde (137a/08), (148b/02), (148b/10),

(148b/12), (148b/12), (149a/17), (150a/11),

(150b/17), (151b/02), (153b/02)

g. + sindedūr (149b/04), (149b/10),

(149b/10), (149b/12)

g. + sindeki (154a/14)

g. + sinden (151b/03)

g. + sine (148b/10), (148b/14), (151a/15)

g. + sini (149b/14)

g. + sinūn (148b/06), (149a/11), (150b/13),

(150b/14), (151a/02)

g. + ye (149a/03), (149b/15), (150b/08)

g. + yile (189b/12)

[= 120]

gēci: Küçük. Metinde (كجی) şeklinde geçmektedir.

g. (135a/06)

[= 1]

geç-: Bulunduğu ortamdan yer değiştirmek, belirli istikamette gitmek.

g. -di (159b/13), (183a/07), (183b/13),

(224a/04)

g. -diler (222b/13)

g. -e (199a/02)

g. -er (171a/16), (171a/17), (207b/03)

g. -erdi (131a/06), (131a/15), (132a/09),

(159b/09)

g. -eridi (140b/04), (207b/07)

g. -erken (131b/08)

g. -medi (227b/02)

g.-mek (125a/11)	(206b/11), (207b/05), (213a/16), (214a/06),
g.-meyince (149b/01)	(214b/03), (214b/07), (214b/07), (215b/15),
g.-miş (142b/13)	(217b/04), (217b/06), (220b/05), (223a/11),
g.-se (128a/13)	(224b/16), (225b/03), (225b/15), (225b/17),
[= 21]	(226a/01), (226a/16), (226b/08), (226b/11),
gêçe: <i>bk. gêce.</i>	(227b/01), (228b/03), (228b/07), (228b/14),
g. + sinde (121a/04)	(229b/16), (230a/14), (230a/15)
[= 1]	g.-dikim (121a/13), (130a/09), (134a/13),
geçür-: Geçirmek.	(134a/15), (134a/17), (136a/07), (136b/09),
g.-di (124a/07), (207a/17)	(152b/09), (159b/10), (190a/09), (193a/01),
g.-düm (219b/08)	(207b/16), (208b/15), (216a/07)
g.-dün (168a/04)	g.-diler (132b/10), (146b/09), (152b/06),
g.-meyeyidük (219b/17)	(154b/12), (172b/12), (180a/13), (187b/11),
[= 5]	(188a/06), (193a/10), (193a/13), (213a/16),
gel-: Gelmek.	(218a/11), (223b/10), (224a/07), (227a/17),
g. (129a/01), (130a/15), (192b/07),	(228b/08), (234a/06)
(223a/03)	g.-dük (234a/07)
g.-di (120b/11), (121a/15), (127a/17),	g.-düm (135b/02), (136a/12)
(130a/17), (131b/02), (134a/02), (135b/04),	g.-dümki (135b/06)
(135b/15), (136b/13), (137a/03), (138b/02),	g.-dün (133a/08)
(144b/13), (145a/03), (145a/08), (145a/11),	g.-e (127b/14), (148a/02), (163a/01),
(145b/02), (149a/14), (149b/13), (150a/09),	(163a/04), (176a/03), (176a/10), (193a/16),
(150b/05), (151b/16), (155b/09), (157b/15),	(200b/07), (206b/17), (208a/10), (208a/15),
(159b/16), (162b/07), (166b/15), (168b/08),	(208a/16), (208b/03), (219b/03), (224b/02),
(169a/10), (172b/06), (175a/02), (176a/05),	(240a/12)
(176b/07), (178a/03), (181a/08), (181a/09),	g.-eler (161a/13), (198b/14), (198b/14),
(181b/03), (182a/07), (183a/06), (183b/12),	(199a/01), (208a/08), (208a/10), (208b/06),
(184a/02), (184a/04), (184a/14), (185a/12),	(224a/12)
(186a/04), (186a/16), (186b/03), (188a/12),	g.-elüm (120a/04), (129a/07), (140a/15),
(189b/01), (189b/08), (189b/15), (191b/13),	(206b/15)
(192b/08), (193a/04), (193a/08), (193a/16),	g.-em (160a/04)
(196b/10), (199b/11), (200a/08), (200a/11),	

g.-en (156b/05), (160b/15), (160b/16),
(173a/17), (174a/14), (177b/03), (193a/01)
g.-eni (193a/01), (215b/17)
g.-esi (142b/13)
g.-esiler (180a/12)
g.-eydikim (124b/08)
g.-eydin (212b/07)
g.-eyidi (205b/08)
g.-gil (180a/15)
g.-icek (120b/12), (131b/01), (199b/05),
(223b/12)
g.-in (225a/11)
g.-ince (144b/03), (144b/04), (173a/09)
g.-medi (132b/13), (180a/04), (192a/04),
(226b/05)
g.-medin (139a/01), (239a/02)
g.-mege (145b/16)
g.-mek (153b/11)
g.-memişdür (216a/11)
g.-mesün (176a/06)
g.-meye (165a/15)
g.-meyince (154b/10), (206a/10)
g.-meyübdür (180a/03)
g.-mez (192a/05)
g.-mezsın (224a/11)
g.-miş (149b/15)
g.-mişdür (135a/17), (151a/05), (152a/06),
(154a/16), (207b/06), (225a/17), (227a/12),
(229a/01)
g.-mişken (155b/01)
g.-se (127a/02), (144a/16), (148a/15),
(162a/16), (165a/07), (165a/08), (165a/16)

g.-sün (229a/13)
g.-üb (136b/04), (145a/04), (153a/16),
(154a/05), (166a/03), (168a/13), (181b/01),
(197a/04), (218a/13), (227b/09), (229a/17),
(229b/10), (234a/16)
g.-ünj (153b/13), (208a/07), (223b/17),
(228a/10), (229a/13)
g.-üpdür (154a/06)
g.-ür (120a/08), (121a/05), (121a/09),
(121a/10), (121b/12), (122a/03), (122a/15),
(122b/02), (129a/13), (130a/08), (133b/04),
(134b/01), (135b/03), (135b/15), (140a/11),
(141a/11), (143b/16), (144a/13), (145b/14),
(145b/16), (147b/13), (149a/09), (153b/05),
(154a/14), (159a/09), (162a/15), (162b/16),
(163b/13), (164a/09), (165b/14), (173a/13),
(175b/17), (177b/12), (186b/12), (188a/17),
(193a/03), (193a/09), (197a/01), (197b/05),
(199a/15), (199a/15), (202a/12), (202a/13),
(207a/01), (207a/09), (207a/15), (208a/05),
(211b/09), (213a/11), (215b/05), (215b/07),
(217a/16), (217b/16), (219b/07), (222b/08),
(226b/08), (228a/15)
g.-ürdi (135a/07), (162b/11), (162b/16),
(199a/12)
g.-ürdikim (135b/01)
g.-üridi (144b/14), (145a/02)
g.-ürken (178b/08), (183a/05), (183b/11),
(223b/16)
g.-ürler (120b/09), (121b/14), (138a/06),
(153b/06), (153b/09), (153b/10), (161b/08),
(181a/10), (224a/13), (225a/13)

g.-ürlerdi (127a/13)

g.-ürse (165b/17), (166a/03), (182b/11)

g.-ürsin (130a/14), (196b/04)

[= 315]

gelici: Gelen.

g. (142b/03)

[= 1]

gelin: Evlenmek için süslenmiş, donanmış kişi.

g. (162b/16)

[= 1]

gemi: Gemi, sefîne.

g. + de (208a/01)

g. + sin (170a/11)

g. + sine (138b/07)

g. + ye (163b/17), (207b/15), (230b/01)

[= 6]

gemü: *bk.* gemi.

g. + müz (230b/02)

[= 1]

gêç: Geniş, dar olmayan.

g. (234b/03)

g. + ola (235a/07)

[= 2]

genc: <Far. Hazine.

g. (191a/14)

[= 1]

gençhâne: <Far. Hazinesinin bulunduğu yer.

g. + si (195a/11)

[= 1]

geñez: Kolay.

g. + dür (119b/17)

g. + edevüz (129b/07)

g. + edübdür (235a/04)

g. + kılıvêrevüz (128b/10), (129a/11)

[= 5]

geñezlik: Kolaylık.

g. (139a/13), (139a/16)

[= 2]

geñizlig: *bk.* geñezlik.

g. + idür (168b/16)

[= 1]

ger-: Gerilme işlemi, germek.

g. -di (184a/05)

[= 1]

gercek: *bk.* gerçek.

g. (132b/05)

g. + sin (184a/08)

[= 2]

gerçek: Doğru, hakîkî, sahih.

g. (182b/11), (219b/10)

g. + dür (155a/11)

g. + ler (129a/08)

[= 4]

gerçi: <Far. Aslında bakarsan.

g. (162b/02)

g. + kim (179a/12)

[= 2]

gerdânkeş: <Far. İsyanı.

g. + ler (125a/05)

[= 1]

gerdeg: *bk.* gerdek.

g. + e (162b/16)

[= 1]

gerdek: Gelinle damadın ilk gecesi.

g. + geçesinde (121a/03)
[= 1]
gerek: Şart olan (şey), lâzım.
g. (120a/12), (123b/02), (138a/14),
(140b/17), (151a/14), (160a/03), (190a/09),
(192b/11), (192b/11), (196a/07), (202a/03),
(202a/05), (202a/05), (203a/02), (208b/03)
g. + dür (123a/01), (200a/15)
g. + kim (201b/01), (202b/17)
[= 19]
gerek-: Lazım olmak, şart olmak.
g.-di (167a/09)
g.-dikim (162b/05)
g.-mez (124a/16), (225a/17)
g.-se (131b/05)
[= 5]
geri: Arka, art. Ön karşıtı.
g. (146a/09)
[= 1]
gerice: Gerideki.
g. + si (131a/06)
[= 1]
geril-: Gerilmek.
g.-di (146b/13)
g.-e (125a/03)
[= 2]
gerin-: Gerinmek.
g.-di (152a/14), (152a/17)
[= 2]
getür-: Bir nesnenin veya bir kişinin gelmesine
neden olmak.
g. (140b/16), (222a/11), (222a/12)

g.-di (119b/03), (125b/01), (131a/12),
(131b/10), (133b/17), (135a/08), (136b/17),
(137a/05), (139b/07), (139b/08), (146a/04),
(151b/16), (154b/11), (158a/05), (162b/08),
(167b/02), (168a/11), (168a/12), (174b/03),
(185a/11), (193a/16), (203a/13), (214b/03),
(222a/13), (225a/04), (226b/14), (230a/03),
(230a/06), (234a/03)
g.-diki (193a/12)
g.-dikim (156a/04)
g.-diler (141b/04), (143a/01), (155b/10),
(156b/01), (169b/02), (181b/02), (218a/14),
(219a/09), (228a/01), (228a/14)
g.-dü (183a/09)
g.-dügi (183a/07)
g.-dügün (139a/15), (145b/09)
g.-düm (193b/02), (196b/08)
g.-dümkim (135b/09)
g.-dün (226a/17)
g.-e (120a/01), (147a/11), (199a/04),
(202a/03), (203b/02), (203b/04), (208a/12),
(240a/14)
g.-edünüz (167a/11)
g.-eler (119b/04), (119b/05), (176a/02),
(176a/03), (198b/04), (219a/14), (219b/03)
g.-elim (237b/07)
g.-em (119b/12), (135b/06), (180b/04),
(184a/17)
g.-en (202b/12)
g.-enler (156a/11), (202b/13)
g.-enlerden (125a/15), (125a/16)
g.-esin (124a/14)

g.-eydi (124b/08)

g.-gil (181b/05)

g.-medi (120b/15), (223b/09)

g.-mediler (127a/06), (155a/16), (155b/02)

g.-mege (220b/14), (231a/01), (233b/08)

g.-mek (140b/17), (169b/14), (183a/14),
(240a/11)

g.-mekde (233a/11)

g.-mez (236b/16), (236b/16)

g.-mezler (167b/01)

g.-mezlerdi (238a/01)

g.-mişdi (173a/03)

g.-mişdir (144a/05)

g.-mişdür (191a/09), (204a/05)

g.-mişlerdür (191b/01), (204a/03)

g.-se (145b/09)

g.-seler (144b/02), (144b/03)

g.-üb (135b/02), (156b/13), (174b/14),
(192b/08), (198b/04), (218a/13)

g.-ün (224a/06), (229b/02)

g.-üp (144b/17)

g.-ür (191b/05), (235b/01)

g.-ürdi (225b/07)

g.-ürler (151a/09)

g.-ürüz (142a/14)

[= 121]

getürüci: Getiren.

g. + dür (182b/17)

[= 1]

getürüci: *bk.* getürüci.

g. (183b/05)

[= 1]

gëy-: Giymek.

g.-dün (167a/03)

g.-e (158b/10)

g.-üb (146a/11), (207b/07)

[= 4]

gëyür-: Giydirmek.

g.-diler (200a/05)

[= 1]

gez-: Gezmek, dolaşmak.

g.-er (139a/10)

g.-erler (121b/14)

[= 2]

ğılan: *bk.* ğilmān.

g. (153b/14)

[= 1]

ğilmān: < Ar. Köleler, erkek hizmetçiler.

g. (128a/14), (197b/10), (219b/14)

[= 3]

gibi: Gibi.

g. (119b/17), (120a/16), (120a/17),
(120b/10), (121a/03), (121a/05), (121a/13),
(123b/08), (123b/14), (125a/05), (125a/06),
(125a/06), (125a/07), (125a/07), (134b/07),
(134b/11), (135a/10), (135a/12), (137a/13),
(140a/09), (140a/13), (145b/09), (164a/08),
(164a/08), (164a/14), (164b/05), (164b/09),
(164b/11), (164b/14), (165a/05), (165a/09),
(165a/10), (165a/13), (165a/13), (165b/12),
(173a/16), (173b/05), (174b/06), (177a/12),
(177b/17), (178b/17), (183a/02), (185b/02),
(190b/13), (193b/15), (193b/16), (194a/03),
(196b/13), (197b/07), (197b/07), (197b/08),

(197b/09), (197b/11), (197b/12), (197b/13),
(197b/15), (197b/15), (198a/13), (199a/15),
(200b/11), (201b/06), (201b/06), (213b/08),
(214a/15), (215a/01), (216b/12), (217a/04),
(217b/01), (217b/10), (220a/12), (226a/10),
(226b/08), (228b/14), (228b/16), (230a/05),
(231b/05), (231b/09), (231b/10)

g. + çi (156a/13)

g. + dür (141a/07), (165b/01), (165b/03),
(184b/05), (184b/05), (210b/07), (210b/08)

g. + kim (164b/06), (173a/16)

g. + ler (170b/08)

g. + ydi (172b/17), (173b/02), (173b/04),
(173b/05), (173b/07), (173b/08)

[= 95]

gid-: bk. git-.

g.-e (145a/13), (154b/01), (158b/05),
(158b/06)

g.-eceklerini (164b/07)

g.-eler (158b/04), (208a/15)

g.-elüm (131a/10)

g.-en (223b/14)

g.-er (125a/02), (142a/15)

g.-erdi (175a/01), (207b/02)

g.-erdiler (195b/09)

g.-erdim (186b/06)

g.-erdüm (180b/12)

g.-erem (119b/12), (135b/10), (200a/09)

g.-eridi (175a/08)

g.-eriken (199b/07), (222b/07)

g.-erise (143a/01)

g.-erken (130a/13), (137a/02), (230b/02)

g.-erlerdi (174b/15), (175a/11)

g.-erse (128b/01)

g.-ersin (196b/04), (208a/04)

g.-eyim (200a/01)

g.-icek (225a/16)

g.-ince (184a/11)

g.-iñ (121a/01)

[= 35]

gider-: Ortadan kaldırma durumu, yok etmek.

g.-di (138b/03)

g.-esin (191a/04), (204b/04)

g.-meye (143b/16)

g.-ür (141b/05)

g.-ürseñ (204b/04), (204b/06), (204b/07)

[= 8]

gir-: Girmek.

g. (216a/01), (230a/11)

g.-di (121a/14), (136a/02), (136b/04),

(140a/06), (158a/14), (184a/05), (188a/12),

(192a/13), (200a/01), (216a/01), (222b/13),

(222b/13), (224a/09), (227b/07), (229a/14)

g.-diler (166b/07), (181b/04)

g.-dim (230b/01)

g.-dü (207b/14)

g.-düginden (139b/17)

g.-dügine (139b/10)

g.-dükce (185b/16), (186a/05)

g.-dünüz (166b/04)

g.-e (129b/17), (130b/12), (172a/08),

(189b/07)

g.-elüm (136b/02)

g.-em (230a/12)

g.-erse (146b/17)
g.-esidür (182b/16)
g.-esilerdür (125b/09)
g.-esin (191a/02), (191a/05)
g.-eydük (176a/11)
g.-gil (121b/01), (227b/15)
g.-icek (138b/08), (206b/10)
g.-mege (129b/04)
g.-mek (239a/11)
g.-meklige (129a/17)
g.-meye (124b/03), (125b/11), (129b/17)
g.-meyem (228b/05)
g.-meyince (123a/17)
g.-mez (168b/05)
g.-mezler (210b/17)
g.-mezüz (132b/16)
g.-se (129b/10), (149b/07), (215b/11)
g.-seler (171b/07), (225a/12)
g.-üb (126b/12), (160b/08), (216b/16)
g.-üdüginden (139b/13)
g.-ünj (122a/04), (122a/05), (122a/05)
g.-ür (160b/11), (217a/10), (217a/10),
(217b/15)
g.-ürin (144a/17)
g.-ürise (122b/13)
g.-ürken (190b/07)
g.-ürler (121b/14), (181a/10)
g.-ürlerdi (181b/01)
g.-ürsem (192b/09)
g.-ürseñ (136b/02)
[= 77]

gircek: *bk.* gerçek.

g. (196b/12)

[= 1]

girçekle-: Gerçeğe dayandırmak.

g.-yüb (192b/02)

[= 1]

girdeg: *bk.* gerdek.

g. + e (200a/06), (225a/13)

g. + egirseler (225a/12)

[= 3]

giriftār: <Far. Tutulan, tutulmuş.

g. + oldı (199b/10)

g. + oldılar (183a/16)

g. + olur (161a/10)

[= 3]

girin-: Yüklmek.

g.-ür (129a/08)

[= 1]

girt-: Yükselmek, girmek.

g.-miş (120b/03)

[= 1]

girtin-: Yükselmek.

g.-di (130b/08)

g.-se (128b/08)

g.-ürise (129a/10)

g.-ürse (129a/09)

[= 4]

girü: Geri.

g. (120a/04), (121a/14), (121a/17),

(121b/05), (121b/14), (122a/01), (122b/16),

(123a/16), (129a/07), (130b/01), (131a/05),

(135a/09), (137a/05), (137a/06), (139b/10),

(139b/12), (139b/16), (140a/15), (141a/16),

(142a/11), (142a/12), (143b/14), (144b/03),
(144b/04), (144b/04), (145a/02), (145a/02),
(145a/06), (145a/08), (145a/08), (145a/09),
(145b/16), (146a/09), (146b/11), (149b/11),
(152a/16), (152a/17), (152b/01), (152b/11),
(152b/15), (152b/15), (153b/13), (153b/14),
(154a/10), (157b/14), (161a/07), (162b/14),
(166a/04), (167b/04), (167b/11), (167b/13),
(171a/03), (171a/09), (171b/08), (171b/08),
(171b/09), (174b/02), (176a/15), (178b/07),
(180b/10), (183a/04), (186a/09), (186b/09),
(189b/08), (189b/15), (191a/16), (192a/13),
(192b/02), (198b/13), (199a/03), (200a/02),
(204a/11), (206b/10), (206b/15), (207b/05),
(208a/15), (208b/06), (212b/07), (225a/04),
(225a/06), (228b/12), (229a/13), (229a/15)
[= 83]

girüki: Gerideki, arkadaki, geride kalan.

g. (218b/01)
[= 1]

git-: Gitmek, geçmek, yok olmak.

g. (162b/02)
g.-di (119b/15), (130a/07), (146b/11),
(182a/08), (184a/09), (193a/07), (207b/05),
(223a/16), (223b/09), (224a/04), (224b/14),
(224b/15), (224b/17), (226b/07), (226b/13),
(229a/11), (230a/01), (230a/14)
g.-diler (136b/11), (159a/02), (159a/03),
(222a/15), (222b/07), (222b/12), (223a/09),
(223b/02)
g.-dügi (119b/14)
g.-düginden (139b/15)

g.-medünüz (208a/16)
g.-meyem (230a/01)
g.-mez (144b/02)
g.-se (175b/11)
g.-sün (136a/06)
[= 34]

givür-: Sokmak, dâhil etmek, içeriye girdirmek.

g.-meye (182a/11)
[= 1]

gizle-: Gizlemek, saklamak.

g.-di (150b/07), (150b/08), (150b/09),
(150b/10), (150b/10), (150b/10), (150b/11),
(150b/12), (223a/14)
g.-diler (214a/02), (214a/03)
g.-düm (137b/16)
g.-mek (138a/15)
[= 13]

gizlen-: Gizlenmek, saklanmak.

g.-señüz (184a/02)
g.-ür (217a/06)
[= 2]

gizli: Saklı olan, saklanmış olan.

g. + leri (236b/09)
[= 1]

gizlü: Gizli.

g. (157a/12), (191a/14), (197b/07),
(197b/07), (197b/09), (197b/09), (197b/12),
(197b/12), (197b/14), (197b/15), (198a/01),
(198a/01), (198a/02), (198a/02), (198a/09),
(198a/14), (198b/02), (201b/05), (203a/09),
(203a/09), (203a/14), (212b/01)
g. + düir (195a/15)

g. + si (201b/06)

g. + yi (236b/13)

[= 25]

gö: Mavi gök.

g. + dür (164b/17)

[= 1]

göç: Bir yerden bir yere gitmek, taşınmak.

g. + éderlerdi (175a/10)

[= 1]

göç-: Başka yere taşınma işlemi.

g.-diler (222b/16)

[= 1]

göçgünci: Göçen, göçebe.

g. + sin (235b/02)

[= 1]

gög: *bk.* gök.

g. + e (222b/01)

g. + e ağalar (154a/03)

g. + e çıktı (192a/13)

g. + e çıkıı (153b/14)

g. + i (212a/14), (231a/13), (231b/05),
(231b/06), (231b/08)

g. + si (173a/11)

g. + ünden (148b/04)

g. + üne (148b/02)

[= 12]

gögercin: Güvercin.

g. (226b/14), (227a/05), (234b/11),
(236a/08)

g. + i (226b/14), (226b/15)

[= 6]

gögs: Göğüs.

g. + üı (179a/11)

g. + üıle (179a/01)

[= 2]

gök: Gök, semâ.

g. (126b/02), (153b/13), (213a/08),
(231a/13), (231b/08), (234b/15), (237a/12)

g. + de (150b/15), (188b/05), (230b/12),
(233a/07), (233a/08)

g. + deki (185a/08)

g. + den (192a/12), (213b/12), (214b/13)

g. + kapısına (120b/12)

g. + kıraılarından (120b/11), (185b/09)

g. + ler (150a/03), (191a/11)

g. + lerden (234b/01), (234b/02), (235a/06)

g. + ler ehli (142b/11)

g. + leri (122b/14), (148b/13), (191a/15),
(205b/06)

g. + lerüı (199b/02)

g. + te (188b/07)

[= 31]

gökcek: Latif, hoş, güzel.

g. (120b/10), (145a/16), (194b/05),
(194b/06), (203a/13)

g. + ola (195a/01)

g. + sin (194b/05)

[= 7]

gökceklen-: Güzelleştirmek.

g.-mek (166b/02)

[= 1]

gökice: *bk.* gökiçe.

g. + yi (197a/05)

[= 1]

gökiçe: Gök gibi.

g. + de (138a/11)

[= 1]

gölge: Karartı, ışığı az alan ya da hiç almayan yer.

g. (168b/09)

g. + ı (195a/10)

g. + ola (186a/13)

[= 3]

gölgeliç: Gölge olan yer.

g. + i (168b/02)

[= 1]

göm-: Gömmek.

g.-e (239b/13), (240a/15), (240b/04)

g.-esin (240a/03)

g.-üb (240b/10)

[= 5]

gönder-: Gitmesini sağlamak.

g.-dük (120a/07)

g.-en (238b/17)

g.-gil (138a/05)

[= 3]

göndür-: bk. gönder-.

g.-mişidi (213a/16)

[= 1]

gönl: bk. gönlül.

g. + i (136b/17), (146a/01), (196a/05),

(199b/09), (200a/15), (205a/15), (216b/15),

(217a/02), (217a/05), (217a/09), (229a/15)

g. + idür (235a/08), (235a/10), (235a/10)

g. + in (237a/09)

g. + inde (152b/03), (210a/05)

g. + indedür (208b/07)

g. + indeki (163b/12)

g. + ine (135a/11), (175a/02), (185b/10),
(196a/02), (199b/12), (217a/09), (217a/10)

g. + üdeki (211b/08)

g. + üm (199b/16), (199b/17)

g. + üñ (195b/17), (196a/04), (199a/09),
(200a/03)

g. + üñden (200a/13)

g. + üñi (138b/12), (199b/03)

g. + ünde (211b/04)

g. + üne (217b/15)

g. + üni (138b/12), (138b/13)

[= 40]

gönleg: bk. gönlek.

g. + in (163a/02)

[= 1]

gönlek: Vücudun üst kısmında kullanılan örtü,

gömlek.

g. + i (226b/02)

[= 1]

gönül: Gönül, kalp, yürek.

g. (167b/12), (196a/14), (198a/11),

(199a/07), (199a/08), (200b/05), (201b/11),

(201b/11), (201b/17), (202a/11), (202a/15),

(202a/15), (202b/02), (202b/06)

g. + de (200a/15), (211b/08), (211b/09)

g. + den (168a/14), (191a/05), (197a/01),

(199a/15), (232a/11)

g. + dür (199a/08), (201a/15), (201b/09)

g. + e (201b/13)

g. + ile (198a/12)

g. + ler (198a/17)

g. + lerde (163b/06)

g. + leri (164a/10), (164a/13)

g. + lerinde (156b/04)

[= 32]

gör-: Görmek.

g. (145b/04), (216a/08)

g.-di (121a/15), (136a/12), (140b/04),
(152b/05), (173a/10), (184a/05), (184b/11),
(184b/11), (184b/12), (185a/05), (185a/07),
(185a/16), (193a/02), (199b/12), (222b/05),
(223a/07), (224a/02), (224a/10), (224b/16),
(225a/05), (226a/03), (226b/13), (227a/14),
(227b/07), (227b/17), (228b/02), (229b/14)

g.-diki (185a/10)

g.-dikim (151b/05), (153a/09), (186b/12),
(188a/12), (204a/14), (228a/14)

g.-diler (121a/14), (136b/12), (213a/17),
(222a/16), (222b/08), (225a/05)

g.-diyse (145b/05)

g.-dügün (185a/01)

g.-dük (198b/17)

g.-düm (133b/04), (146a/11), (148a/01),
(149b/13), (149b/17), (158a/14), (173b/01),
(184a/01), (219a/12), (219b/08), (230b/05),
(237a/13)

g.-düm-di (135b/14)

g.-dümki (178b/08), (186a/08), (186a/09)

g.-dün (145b/04), (181b/03)

g.-dünmikim (184a/17), (184a/17)

g.-e (122a/03), (132a/08), (158b/08),
(159b/01), (159b/02), (161a/12), (224b/09),
(235a/12)

g.-eler (119b/05), (159a/08), (198b/15),
(208a/14)

g.-emedi (182a/04)

g.-emeyesin (235a/12)

g.-esidür (159a/14), (159a/15)

g.-esin (181a/09), (235a/11), (239b/11)

g.-esiz (167b/12), (167b/12), (167b/13),
(167b/14), (167b/15)

g.-eydünkim (123b/07)

g.-gil (224b/12)

g.-gülki (224a/15)

g.-icek (120a/10), (125b/14), (176a/04),
(184a/02)

g.-imez (188a/01)

g.-inür (201a/15)

g.-medi (173b/09), (184a/10)

g.-medik (135b/12)

g.-medikim (183b/01)

g.-medim (186a/10)

g.-medin (152b/08)

g.-medüm (135b/06)

g.-medün (174a/14)

g.-medünmi (172b/04)

g.-mege (220a/12), (220a/13)

g.-megi (143a/05)

g.-mek (123a/14), (213a/04)

g.-mekden (195a/10)

g.-mekiçün (159a/04)

g.-mekligi (213a/07)

g.-mese (126b/02)

g.-meseyidük (219b/17)

g.-meye (209b/15), (212b/15)

g.-meyeler (125b/11)
g.-meyesin (190b/12), (190b/12), (190b/14)
g.-meyeydi (184a/03)
g.-meyince (186a/03)
g.-mez (131a/02), (145b/02), (180a/01),
(195a/01), (200a/12), (202a/02), (210a/03),
(216b/12)
g.-mezin (124a/03), (124a/05)
g.-miş (121a/13)
g.-müş (173b/09)
g.-se (138a/03), (163a/03), (215a/10)
g.-sekim (163a/02), (163a/04)
g.-sem (146b/08)
g.-señ (146a/17), (228b/01)
g.-sünler (208a/08)
g.-üb (173a/05), (228a/17)
g.-ünj (206b/17), (208a/13)
g.-ür (146b/04), (146b/14), (146b/15),
(146b/17), (147a/02), (147a/03), (160a/06),
(160a/08), (169a/14), (176a/14), (176b/08),
(212b/16), (213a/06), (213a/09)
g.-ürdi (132a/10), (144b/14), (193a/02)
g.-ürler (123a/04)
g.-ürmişse (222b/01)
g.-ürse (123b/03), (193a/01)
g.-ürsin (139a/13)
[= 172]

göre: Uygun şekilde olan.

g. (127a/13), (231b/10)
[= 2]

görgülü: Edebli, görgü kurallarını bilen ve uyan.

g. (134b/06), (142a/03), (142a/03)

[= 3]

görin-: Görünmek, açığa çıkmak.

g.-medi (121a/16)
[= 1]

görk: Görülesi, görkemli, gösterişli.

g. (135b/04)
g. + üz (198b/16)
[= 2]

görklü: Görülesi, görkemli, gösterişli olan.

g. (229a/07)
[= 1]

görmezlik: Körlük durumu.

g. (213a/01)
[= 1]

görüük-: Gözükmek.

g.-di (146a/01)
[= 1]

göster-: Göstermek.

g.-di (151b/05), (213b/05), (223a/04)
g.-diler (133b/03), (224a/09)
g.-dün (207a/07)
g.-e (213a/10)
g.-elüm (162b/10)
g.-em (198b/01), (198b/03), (220a/06)
g.-en (220a/08), (238b/17)
g.-ğıl (223a/04)
g.-mek (129b/11)
g.-meye (224b/09)
g.-ürse (209a/04)
g.-ürsünj (207a/07)
[= 18]

götür-: Kaldırmak; gidermek.

g.-esin (239b/10)

g.-miş (222b/01)

g.-se (162b/16)

g.-üb (240b/02)

g.-üler (215a/14)

g.-üp (160b/10)

g.-ürler (138a/08)

[= 7]

götürücü: Götüren.

g. (183b/03)

[= 1]

götürül-: Götürülmek.

g.-di (149a/13), (149a/14)

g.-dü (149a/12)

g.-mez (149a/16)

[= 4]

gövde: Vücut, insan bedeni.

g. (173a/08)

g. + den (166a/10)

g. + ne (121b/01)

g. + si (173a/07), (173a/10)

[= 5]

göyün-: Yanmak.

g.-di (228b/09)

g.-eyidi (203b/10)

g.-üpdururam (230a/09)

[= 3]

göyündür-: Yandırmak, alevlendirmek.

g.-e (203b/16), (204a/02)

g.-ür (199a/16)

[= 3]

göz: Canlılarda görmeyi sağlayan organ.

g. (124a/11), (161a/12), (161a/14),
(188a/01), (209b/15)

g. + çegizi (196a/09)

g. + de (124b/03), (210a/05)

g. + e (144b/14), (144b/14), (213a/04)

g. + i (199b/09), (200a/16), (212b/15),
(212b/16), (222b/03), (222b/04), (227a/03),
(227a/07)

g. + in (224a/10), (224b/16), (227a/02)

g. + inden (199b/13)

g. + ine (210a/06)

g. + ini (196a/08), (228b/10)

g. + iyle (167b/12)

g. + ler (210a/03)

g. + leri (131a/02), (145b/02), (161a/14),
(170b/13), (198b/11), (222b/06)

g. + lerin (131a/05)

g. + lerinden (226a/10)

g. + lerini (152b/06)

g. + süz (222a/16)

g. + üm (222b/01), (228b/04)

g. + ün (227a/02)

g. + üñ (124b/01), (200a/11)

g. + üñi (144b/14)

g. + üñüzile (167b/13)

g. + ünden (175b/08)

[= 46]

gözsüz: *bk.* gözsüz.

g. (227a/03)

[= 1]

gözsüz: Âmâ, gözleri görmeyen (kimse).

g. (131a/03)

g. + üñ (222b/03), (222b/06)
[= 3]

gū: <Far. 1. Ses. 2. Söyleyen.
g. (135b/02)
[= 1]

gūbegū: <Far. Söz söze (?).
g. (121a/03)
[= 1]

ġufrān: <Ar. Affetme.
g. + dur (126a/08)
[= 1]

gulgūle: <Far. Gürültülü ses, velvele.
g. + kılalar (219a/05)
[= 1]

gūr: <Ar. Gam, dert, keder.
g. (121a/02), (215a/12), (220b/15)
g. + a girdiler (166b/07)
g. + a girdünüz (166b/04)
g. + da (163b/03), (220a/01)
g. + dan (218b/17), (219a/07)
g. + da yatmak (219a/15)
g. + na (219a/01)
g. + ndan (186a/11)
g. + undan (121a/17)
[= 13]

ġuşşa: <Ar. Üziintü.
g. (239a/12)
g. + lar (219b/08)
g. + ları (172a/08)
g. + yemezler (177a/07)
[= 4]

ġusūl: <Ar. Yıkanmak, ġusūl abdesti almak.

g. +  derler (168b/04)
g. +  tmed ġi   n (237b/14)
[= 2]

     : *bk.*      .
g. + lar (198b/10)
[= 1]

   : *bk.*    .
g. +  d  b (228b/01)
g. + ile (139a/15)
g. + ini (129a/11)
g. + i y ter (143b/04), (188b/02), (198a/05)
g. + i y tmez (124a/01)
g. +   m (216b/10)
g. +   m y tmez (223a/02)
[= 9]

   :    , kuvvet.
g. +   m  z (233b/01)
[= 1]

   : 1. Dikenli, ho  kokulu bir    ek. 2. Tazelik.
g. (198a/08)
g. + lerin (198a/12)
[= 2]

   -:    mek.
g. -mekde (182a/04)
[= 1]

   -    de: <Ar. A           .
g. (240a/03)
[= 1]

     -: Kar        olarak      ek.
g. -   ler (170b/14)
[= 1]

     b: <Ar.   engel, kanca.

g. (240b/15)

[= 1]

gümüş: *bk.* gümüş.

g. + ler (218b/14)

[= 1]

gümüş: Değerli bir maden.

g. (186b/14)

g. + den (187b/12), (190b/06), (191b/11),

(191b/14)

[= 5]

gün: Gün.

g. (119b/07), (121a/07), (121a/08),

(122b/11), (123a/13), (127a/11), (127a/11),

(127b/02), (127b/03), (130a/08), (131b/08),

(132b/13), (132b/17), (133a/01), (133a/01),

(133a/01), (133a/02), (140b/04), (141b/04),

(144a/13), (145a/01), (145a/02), (151b/12),

(155a/01), (159b/05), (159b/16), (162b/07),

(162b/10), (164a/16), (168a/10), (174a/10),

(176a/01), (178a/01), (180b/12), (181a/15),

(182a/07), (183a/04), (185b/14), (186a/12),

(186a/15), (186b/06), (186b/08), (186b/11),

(189b/11), (195a/15), (200b/11), (201a/08),

(207b/03), (207b/07), (210b/10), (213a/11),

(213b/01), (214a/05), (215b/14), (216a/04),

(216a/07), (217b/04), (217b/06), (217b/06),

(220a/04), (220a/10), (222a/09), (224a/02),

(224b/07), (225b/05), (225b/14), (225b/15),

(227a/13), (229a/08), (234a/05), (240a/06),

(240a/06), (240a/06), (241a/01), (241a/02),

(241a/03), (241a/04)

g. + çün (120a/11)

g. + de (121b/15), (124b/13), (128a/15),

(157b/05), (163b/08), (164b/08), (164b/13),

(165a/07), (168a/06), (213a/14), (225b/06),

(239a/06), (240b/06)

g. + den (127b/01)

g. + dür (128b/01), (164b/01), (164b/08),

(167b/05), (223a/03), (226b/16)

g. + i (119b/04), (120b/17), (149b/06),

(150b/11), (164a/07), (164b/08), (167b/05),

(176a/01), (181a/13), (219a/13), (238a/02)

g. + için (120a/07)

g. + inde (120a/15), (138a/02), (168b/04),

(199a/03), (218b/16)

g. + ine (164a/09)

g. + ini (143b/11)

g. + ki (122b/09), (157b/17)

g. + kim (127a/12), (127a/12), (128b/11),

(164b/04)

g. + lerinde (168a/07)

g. + üñ (164b/02)

g. + ündağı (150b/11)

g. + ünde (120a/05), (120a/09), (120b/01),

(122a/14), (138b/09), (143b/14), (147b/03),

(154a/16), (157b/06), (158a/12), (158b/03),

(161a/07), (161a/08), (161b/04), (162b/03),

(163b/16), (165a/02), (167a/13), (168a/01),

(169a/02), (199a/13), (218b/08), (219b/03),

(228b/04), (230b/14), (239a/10)

[= 152]

günāh: <Far. Günah.

g. (157a/12), (157b/03), (170a/12),
 (172b/02), (185b/15), (197b/13), (197b/14),
 (197b/15), (216a/06)
 g. + da (124a/07)
 g. + dan (157a/07), (157a/14), (165a/09),
 (234a/08), (235a/01), (237b/09), (237b/17),
 (238a/03)
 g. + dur (157a/13), (215b/13)
 g. + ı (142b/12), (157a/11), (159a/11),
 (165a/16), (166a/03), (189a/05), (206b/06),
 (226a/13)
 g. + ıla (157b/01), (157b/02)
 g. + ım (230a/02)
 g. + ımı (228b/04)
 g. + ın (140b/08), (142b/03), (142b/13),
 (177b/14), (189a/02)
 g. + ın (189a/07), (189a/11), (189a/13)
 g. + ına (186a/02)
 g. + ından (176a/05), (181b/09)
 g. + ını (172a/17), (226a/15)
 g. + ıydı (139a/01)
 g. + işlese (142b/17)
 g. + işleyeler (142b/01)
 g. + kılduñ (227b/11)
 g. + kılmağa (126b/17)
 g. + kılmaşam (227b/13)
 g. + kılsa (157a/15)
 g. + lar (125a/01), (126b/10), (169a/06),
 (181b/10), (183b/03)
 g. + larda (158a/06)
 g. + lardur (125a/01)
 g. + ları (127b/07), (151a/04), (236b/04)

g. + larıdur (139a/02)
 g. + larımıza (233b/10)
 g. + larından (153b/16)
 g. + larını (142b/13)
 g. + larumızı (222a/02)
 g. + larumuzu (220b/15), (233a/12),
 (233a/13)
 g. + laruğa (197b/17)
 g. + uñ (124b/16)
 g. + uğa (198a/02)
 [= 73]

günāhkār: <Far. Günah işleyen, günahkar.

g. (190a/08), (220b/11), (228b/06)
 g. + lar (119b/17)
 [= 4]

gündüz: Gündüz.

g. (126a/15), (128b/01), (128b/02),
 (133a/10), (144b/15), (152a/08), (154a/01),
 (157a/12), (208a/03), (225b/14)
 g. + de (189b/12)
 g. + i (197a/06)
 [= 12]

güneş: Güneş.

g. (126a/02), (126a/13), (126a/14),
 (126a/16), (126a/17), (128b/12), (137a/13),
 (150b/16), (184b/13), (186a/15), (186b/01),
 (195a/14), (195a/15), (195a/16), (196b/03),
 (198a/07), (202a/07), (202a/08), (203b/15),
 (203b/16), (226b/01), (234b/16)
 g. + e (126a/15)
 g. + i (193b/15)
 g. + nūrı (121a/03)

g. + ün (150b/16), (203b/13)

[= 27]

günlük: O güne ait olan.

g. (175a/05), (213b/04)

[= 2]

güreş: İki kişi arasında el ve ayak oyunları ile yapılan kurallı mücadele.

g. (140b/05)

g. + dutmağa (140b/05)

[= 2]

gürüldü: Gürültü.

g. (135b/05)

[= 1]

güy-: Bir durumu ya da olguyu beklemek, durmak.

Yerinde saymak.

g.-erdikim (193a/16)

g.-ersin (194a/16)

[= 2]

güyā: <Far. Sözde, sanki.

g. (138a/11), (140a/12), (143b/04),

(161b/08), (161b/11), (165b/03), (170a/10),

(172b/17), (173b/03), (173b/04), (174a/05),

(178b/16), (179b/12), (181a/03), (182a/13),

(193a/17), (195a/06), (197a/04), (197b/15),

(200b/03), (211a/15), (211b/01), (218b/03)

[= 23]

güyegü: Damat.

g. (163a/01), (225a/11)

[= 2]

güz: Sonbahar.

g. (169a/05)

[= 1]

güzel: Göz ve kulağa iyi hoş gelen.

g. (238a/14)

[= 1]

-H-

ha: Arap alfabesinin yedinci harfidir.

h. (165b/11), (165b/12), (180a/01)

h. + sı (202b/04)

[= 4]

ḥabbe: <Ar. Buğday tanesi.

h. (159b/05)

h. + ler (158b/10)

[= 2]

ḥabbib sev maşî'te: <Ar. Şu görülen nesneyi.

h. (236a/02)

[= 1]

ḥābe'l-emelü: <Ar. Rica edilmek, rica etmek.

h. (236b/07)

[= 1]

ḥaber: *bk.* haber.

h. (131b/09)

h. + in (140b/08)

h. + iñ (212a/10)

h. + leri (164b/09)

h. + vërdikim (140b/17)

h. + vëür (123b/03)

[= 6]

ḥaber: <Ar. Haber.

h. (131b/11), (136a/11), (182b/08),

(187a/16), (233b/12), (234b/01), (234b/02),

(234b/03), (234b/04), (234b/04), (234b/05),

(234b/06)

h. + de (152a/06), (225a/17), (227a/12),
(229a/01)

h. + dūr (187a/16)

h. +  tdi (131b/04), (152b/06), (234a/16)

h. + i (145a/14), (146a/04), (146a/07),
(152a/15), (152b/16), (160a/04), (162b/03),
(182a/02), (187a/13), (226b/06)

h. + ile (239a/07)

h. + in (157b/17)

h. + in deg rgil (182b/01)

h. + in kesdi (133a/03)

h. + irişmedi (172b/08)

h. + lerini (158b/01)

h. +  mi (195a/13)

h. +  m zi (195b/15)

h. + v r (132b/10), (191b/13), (192b/16),
(193a/13), (195a/07), (217b/07), (237b/08)

h. + v rdi (134a/06), (145b/05), (165b/07),
(171b/04), (181a/05), (192a/16), (201a/04)

h. + v rdikim (183a/12)

h. + v rdiler (146b/09)

h. + v rd k (171b/05)

h. + v rem (132b/12)

h. + v resin (195a/11)

h. + v reyin (194b/09)

h. + v rgil (146a/06), (150a/06)

h. + v rinilmedi (172b/08)

h. + v rmeyeyin (217b/06)

h. + v rmezse (194b/08)

h. + v r  (145b/04)

h. + v r n  (234b/08)

h. + v r r (121a/09), (158a/08), (211a/01)

[= 68]

 aberl : < Ar. + Tr. Haberi olan.

h. + d r (163b/08)

[= 1]

 abers z: < Ar. + Tr. Haberi olmayan.

h. (137b/08)

[= 1]

 abeş: Osmanlı zamanında bir eyalet.

h. + e (175a/01)

[= 1]

 abeşeyyi: < Ar. Habeş şehri.

h. (175a/02)

[= 1]

 ab b: bk.  ab b bin adi.

h. (239a/01)

h. + im (185a/01)

h. + ine (148a/04), (204b/08)

h. +  m (151b/08), (185a/12), (185a/17),

(190a/10)

[= 8]

 ab b bin ad : Hubeyb bin Adi, sahabi.

h. (121b/06)

[= 1]

 ab ş: < Ar. K t , k t l k.

h. + c n (121a/11)

[= 1]

  c: < Ar. Hristiyanların kutsal işareti.

h. + a şapanlar (154b/09)

h. + lar  (131b/03)

[= 2]

 acalet: < Ar. Utanma, arlanma, mahcub olm

h. (204b/01)

[= 1]

ḥacc: < Ar. İslama göre kurban bayramında Kabe'yi ziyaret etme görevi.

h. (158a/03), (165a/10)

h. + dur (202b/10)

h. + ın (227b/12)

h. + kıllurlar (155b/17)

h. + ları (227b/01)

h. + u'umre (194b/13)

[= 7]

ḥāce: < Far. Hoca.

h. (186a/06), (199b/11), (199b/14),
(199b/16), (200a/01), (200a/02), (200a/04),
(207b/09)

[= 8]

ḥacet: bk. ḥācet.

h. + üñ (229b/17)

[= 1]

ḥācet: < Ar. Dilek.

h. (135b/04), (185b/12), (209b/02),
(210a/15)

h. + dileridi (144b/17)

h. + i (229b/15)

h. + in (209b/02), (240a/08)

h. + ler (179b/06)

h. + leri (122a/04), (206a/15), (234a/17)

h. + lerini (187b/17)

h. + lerünji (140b/02), (179b/14)

h. + olıcağ (222a/12)

[= 16]

ḥācī: < Ar. Hac ibadetini yerine getiren.

h. + lar (155b/17), (161b/13), (162a/04)

h. + ların (160a/10), (162a/04), (238a/05)

h. + ların (227b/12)

[= 7]

ḥacīl: < Ar. Utanmak.

h. (198a/07)

[= 1]

ḥadd: < Ar. Sınır, seviye.

h. + i (173a/10)

[= 1]

ḥadīce: Hz. Muhammed'in eşi.

h. (134b/01), (137b/02), (137b/03),
(145a/02), (145a/11), (145a/15), (145b/01),
(145b/03), (146a/03), (178a/05)

h. + nünj (145b/02)

h. + ye (145a/14), (146a/02)

[= 13]

ḥādīm: bk. ḥādīm.

h. (225a/02)

h. + larına (224a/05)

[= 2]

ḥādīm: < Ar. Hizmet eden, hizmetçi.

h. (225a/04)

h. + a (225a/01)

h. + lar (224a/06)

[= 3]

ḥadīs: < Ar. Hz. Muhammed'in sözleri, davranışları ve başkının yaptığı kendisi tarafından tasvip edilen hareketler.

h. (129b/04), (191a/12)

h. + de (121a/05), (121b/11), (129a/13),

(133b/04), (143b/16), (151a/05), (154a/15),

(163b/13), (175b/17), (177b/12), (208a/05)

h. +  derdi (180b/11)
h. + i  uds  (191a/17)
h. + i  uds d r (203b/04)
[= 16]

hafta: <Far. Yedi g n.

h. (136b/04), (199a/02)
h. + da (176b/06)
[= 3]

hak y k: <Ar. Hakikatler, ger ekler.

h. + dan (205b/16)
[= 1]

hak kat: <Ar. Ger ekler, do rular.

h. (120a/01), (210a/16)
h. + de (126b/09), (207b/13)
h. + e (202a/12)
h. + inde (206a/05)
[= 6]

hak k : <Ar. Ger ek.

h. + sin   (160a/16)
[= 1]

hak k l  : <Ar. + Tr. Do ruluk.

h. + ina (210a/07)
[= 1]

hak m: <Ar. H kmeden.

h. + i (230b/14)
[= 1]

hak m: <Ar. Hakikatleri bilen, hikmetli.

h. (194b/15), (205b/11)
h. + ler (210b/01)
h. + sin (133b/17)
[= 4]

hak r: <Ar. Hor g rme, a a ılama.

h. (233b/14)

[= 1]

hak k: <Ar. 1. Hisse, pay. 2. Do ruluk.

h. (155b/05), (169a/13), (192a/12),
(192a/17), (206a/06), (234a/09), (234a/10),
(235a/02), (235a/03), (235a/07), (237a/06),
(238b/07), (238b/10)

h. + a (139a/15), (167a/15)

h. + d r (237b/05)

h. + dur (199a/01), (237a/05), (237b/05),
(238b/07)

h. +   (124b/06), (129b/12)

h. + imda (190a/02), (190a/03), (190a/04),
(190a/12), (190a/13), (190a/15), (190a/16)

h. + imdadur (190a/08)

h. +  n (135a/17)

h. + ina (196b/09)

h. +  nda (120a/17), (121b/03), (121b/06),
(121b/11), (123b/10), (129b/11), (131a/16),
(133b/11), (147b/04), (162a/06), (165a/16),
(166b/04), (166b/09), (166b/16), (170b/01),
(170b/02), (170b/03), (170b/05), (170b/05),
(170b/06), (170b/12), (170b/13), (170b/15),
(176b/03), (176b/04), (176b/06), (176b/06),
(178a/01), (190a/02), (190a/04), (190a/05),
(190a/08), (190a/12), (190a/14), (190a/15),
(190a/17), (192b/04), (232b/05), (234a/14),
(239b/14)

h. +  ndadur (180a/11)

h. +  n  (230a/17)

h. +  y  n (123a/04), (123a/05), (123a/07),
(126a/13), (126a/13), (126a/14), (126a/14),

(126a/14), (126a/16), (126b/02), (126b/03),
 (126b/03), (126b/04), (126b/04), (126b/04),
 (128a/17), (128b/03), (133a/10), (133a/11),
 (133a/12), (135b/11), (141a/17), (141a/17),
 (141b/14), (142a/02), (146b/07), (147a/10),
 (162a/01), (162a/02), (162a/05), (169a/08),
 (169a/09), (169a/09), (169a/10), (169a/16),
 (170a/01)
 h. + ıyçüinki (160b/02), (160b/06),
 (222b/06), (222b/10), (222b/15), (223a/08),
 (223a/17)
 h. + ıyçüinkim (123a/08), (126a/17),
 (126b/11), (128b/01), (142a/08), (160b/04),
 (160b/08), (160b/10), (160b/13), (162a/05)
 h. + resülinin (145b/14)
 h. + sin (237a/04)
 h. + uñdur (238b/14)
 [= 130]

hakı: < Ar. Tanrı.

h. (140b/11), (145a/17)
 h. + dan (239a/15)
 h. + te'ālā (119b/07), (120a/15), (120a/16),
 (120b/01), (120b/08), (120b/15), (121a/08),
 (121a/10), (121b/01), (121b/04), (121b/14),
 (122a/02), (122a/07), (122a/14), (122a/15),
 (122b/01), (122b/05), (122b/08), (122b/14),
 (123b/03), (123b/14), (124b/15), (126a/03),
 (126a/11), (126b/04), (126b/11), (126b/13),
 (127a/15), (127a/17), (127b/03), (127b/07),
 (128a/06), (128a/09), (128a/13), (128a/17),
 (128b/05), (128b/08), (128b/10), (130a/07),
 (130b/05), (131a/05), (132a/02), (132a/07),

(132a/15), (132b/06), (132b/09), (133a/06),
 (133b/08), (133b/09), (134a/01), (134a/03),
 (134a/05), (134b/07), (135a/08), (135a/16),
 (135b/08), (137a/01), (137a/04), (137a/06),
 (137a/09), (137b/15), (137b/17), (138a/14),
 (138b/06), (139a/02), (139a/13), (140a/04),
 (140a/13), (140b/03), (141a/10), (141b/02),
 (141b/15), (142b/02), (142b/04), (142b/07),
 (142b/09), (142b/11), (142b/12), (142b/16),
 (143b/04), (143b/11), (143b/12), (143b/15),
 (144a/01), (144a/07), (144a/15), (144b/01),
 (144b/06), (144b/17), (145b/06), (146b/13),
 (147a/03), (147a/12), (147b/06), (148a/02),
 (148a/03), (148a/12), (148a/14), (148b/07),
 (148b/10), (148b/11), (148b/13), (149a/05),
 (150a/02), (150a/07), (150b/02), (150b/06),
 (151b/04), (151b/07), (152a/04), (152a/09),
 (152b/10), (152b/11), (152b/12), (152b/13),
 (152b/14), (152b/16), (152b/17), (153a/03),
 (153a/10), (153b/01), (153b/03), (153b/15),
 (153b/16), (154a/07), (154a/09), (154a/13),
 (154a/16), (155a/14), (155b/13), (156a/14),
 (156b/11), (156b/13), (156b/17), (157a/14),
 (157a/15), (157b/01), (159a/10), (159b/03),
 (159b/07), (159b/17), (160b/01), (161a/05),
 (161a/16), (161b/11), (161b/15), (162a/04),
 (162b/03), (163a/11), (163b/05), (163b/10),
 (163b/15), (164b/01), (164b/10), (164b/14),
 (165b/05), (165b/07), (165b/14), (166a/16),
 (166b/15), (168a/08), (168b/03), (168b/06),
 (168b/17), (169a/04), (169a/06), (169b/01),
 (169b/07), (169b/10), (170a/01), (170a/10),

(171a/07), (171a/14), (171b/04), (171b/08),
 (172a/13), (172a/14), (172a/17), (172b/13),
 (173a/15), (173b/01), (173b/14), (174a/05),
 (174a/13), (175a/02), (175a/13), (175b/09),
 (175b/17), (177b/10), (177b/13), (178a/07),
 (178a/10), (178b/11), (179a/08), (179b/05),
 (180a/03), (180b/04), (181a/03), (181b/02),
 (182a/11), (182a/13), (182b/08), (183a/02),
 (183a/12), (183a/14), (183b/01), (183b/07),
 (184a/05), (184a/16), (184b/15), (184b/17),
 (185a/17), (185b/10), (185b/11), (185b/17),
 (186b/14), (187a/09), (187b/14), (188a/08),
 (188a/11), (188b/03), (188b/09), (188b/12),
 (190b/04), (190b/07), (191a/01), (191a/14),
 (191b/06), (192a/08), (192a/16), (192b/02),
 (192b/13), (192b/14), (192b/16), (193a/05),
 (193a/17), (193b/03), (195a/07), (195a/08),
 (195b/11), (197a/04), (197b/16), (198a/03),
 (198a/16), (198b/04), (199a/02), (200b/02),
 (200b/04), (200b/07), (201a/04), (203b/02),
 (204b/08), (205a/01), (205a/05), (205a/07),
 (205b/04), (205b/06), (206b/09), (207b/17),
 (208a/06), (208a/11), (208b/06), (210b/15),
 (211a/01), (211a/13), (211a/15), (211b/02),
 (212a/04), (212a/11), (212b/01), (212b/11),
 (214a/12), (214b/10), (214b/12), (215a/01),
 (215b/01), (215b/06), (216a/17), (216b/12),
 (218a/09), (218b/03), (218b/08), (218b/17),
 (219b/03), (219b/05), (220b/08), (224a/16),
 (224b/06), (224b/12), (225a/09), (225a/14),
 (231a/15), (231a/16), (231b/03), (232a/05),
 (232a/11), (232b/02), (240b/06)

h. + te'ālāda (163b/08)
 h. + te'ālādan (124a/15), (144b/13),
 (145a/03), (152b/08), (206b/12), (216a/09),
 (226a/16), (227b/01), (231a/17)
 h. + te'ālānun (124b/07)
 h. + te'ālānuḡ (124a/12), (140a/17),
 (148b/07), (150b/12), (153b/08), (156a/17),
 (160a/15), (165b/15), (167a/09), (168a/02),
 (174a/03), (175b/08), (180a/11), (196b/12),
 (196b/14), (197b/06), (197b/08), (199a/14),
 (202b/15), (203a/07), (208a/08), (208a/13),
 (216a/15), (232b/10)
 h. + te'ālāya (126a/11), (152b/07)
 h. + te'ālāyı (217a/01), (232b/02)
 [= 340]

hakkāki: <Ar. Gerçek.

h. (146a/16), (147a/06), (147a/16),
 (147a/17), (167a/06), (167b/01), (171a/07)
 [= 7]

hakkake hakkān: <Ar. "Hakkıyla yerine getirmek".

h. (236b/16)
 [= 1]

hāl: <Ar. Durum.

h. (155b/16), (166a/09), (171b/04),
 (171b/13), (180a/06), (180a/07), (210b/16),
 (211a/07), (211b/13), (233a/07)
 h. + de (153b/08), (155a/01), (172a/17),
 (230a/07), (230b/03), (230b/04), (239a/12)
 h. + den (180a/08), (180a/10)
 h. + denkim (171b/04)
 h. + e (142a/14), (157b/16)

h. + i (131b/09), (158b/15), (159a/09),
 (172a/15), (172a/16), (177a/17), (213a/06)
 h. + idür (166a/09)
 h. + ile (228b/05)
 h. + inde (172b/01), (172b/01), (172b/02),
 (172b/02), (207a/04), (207a/06)
 h. + inden (134a/06), (211a/01)
 h. + ini (163b/07)
 h. + i olmaz (123a/11), (123b/01)
 h. + iyle (235a/17)
 h. + lerin (122a/02)
 h. + üm (145a/12)
 h. + üñ (119b/02), (179b/04)
 [= 47]

hāl: *bk.* hāl.

h. + inden (219b/04)
 h. + i olmaya (154a/01)
 [= 2]

hālāş: < Ar. Kurtulma, kurtuluş.

h. + èyle (236b/10)
 [= 1]

hālāvet: < Ar. Tatlılık.

h. + inüñ (185a/04)
 [= 1]

hālāyık: *bk.* hālāyık.

h. (121a/17), (164b/04), (166a/06)
 [= 3]

hālāyık: < Ar. Hizmetçi, köle.

h. (131a/11), (135b/07), (138a/12),
 (153a/16), (157b/12), (159a/12), (164b/06),
 (166a/01), (181a/10), (181a/16), (206a/17)

h. + a (138a/10), (147b/05), (178b/02),
 (182a/06), (197a/12)
 h. + dur (169a/17)
 h. + ı (137a/12), (217a/12)
 h. + ıñ (179a/07), (217b/15)
 h. + ını (163a/07)
 h. + lar (120a/14), (150b/11), (227a/14)
 h. + larıñ (227b/01)
 h. + uñ (217a/09), (218a/05)
 [= 28]

hālet: < Ar. Haller.

h. + i vāhide (166a/12)
 [= 1]

hālīk: < Ar. Halk eden, yaratan. Tanrı.

h. + dan (208b/15)
 [= 1]

hālīf: *bk.* hālīfe.

h. + e (229b/04)
 [= 1]

hālīfe: *bk.* hālīfe.

h. (224a/08), (224a/10)
 [= 2]

hālīfe: < Ar. Birinden sonra gelen, yerine bakma,
 vekil.

h. (202b/05), (224a/13), (224b/03),
 (224b/05), (224b/10), (224b/14), (224b/17),
 (225a/04), (225a/05), (225a/06), (225a/08),
 (229b/01), (229b/04), (229b/07)
 h. + den (202b/07)
 h. + nüñ (224b/03), (224b/15), (229a/17)
 h. + si (207b/15)
 [= 19]

ḥalīfeliḥ: <Ar. + Tr. Halife olma durumu.

h. (153a/07)

[= 1]

ḥalīfetü’z-zamān: <Ar. Zamanın halifesi.

h. (229b/06)

[= 1]

ḥālīḳ: *bk.* hālīḳ.

h. (212b/07), (215a/05)

[= 2]

ḥālīḳ-ilā-yezāl: <Ar. Sonu olmayan yaratıcı, sonsuz.

h. (212b/05)

[= 1]

ḥālīḳe’d-duḥūr: <Ar. Şiddetle uzaklaştırmak, kovmak.

h. (169b/07)

[= 1]

ḥālīḳunā: <Ar. “Helak olacak”.

h. (175b/04)

[= 1]

ḥālīl: İbrahim Halil.

h. + e (226a/17)

[= 1]

ḥālīme: Hz. Muhammed’in süt annesi.

h. (135a/17), (135b/01), (135b/04),

(136a/10), (136a/11)

[= 5]

ḥālīṣ: <Ar. Gerçek.

h. + kılr (191b/05)

[= 1]

ḥālīyā: <Ar. Şimdiki anda, şu anda.

h. (213a/13)

[= 1]

ḥālīyye: *bk.* ḥālīyā.

h. + dūr (211b/13)

[= 1]

ḥālḳ: <Ar. Halk.

h. (209b/16), (239a/07)

h. + a (137a/17), (149b/11), (194b/07)

h. + adan (209b/03)

h. + dan (236a/07), (239a/04)

h. + ı (169b/12), (170b/13), (238a/10)

h. + ıḳ (238b/03)

h. + ma (205b/13), (213a/03)

h. + ını (140a/10)

h. + işinden (140b/10)

h. + uḳ (170b/09), (237b/15)

[= 18]

ḥālīlāc: <Ar. Pamuk veya yünü bu iş için yapılmış

bir âletle, tokmak ve yay ile kabartan kimse, pamuk atıcısı.

h. (195a/16)

h. + panbugı (165a/03)

[= 2]

ḥālvet: <Ar. Kenara çekilme, yalnızlaşma.

h. (146a/02)

h. + de (176b/17), (215b/15)

h. + kıldı (219a/17)

[= 4]

ḥālvet: *bk.* ḥālvet.

h. (200a/06), (219b/04)

h. + lerde (144b/15)

[= 3]

ḥāmām: <Ar. Yıkanılacak yer.

h. + a (218a/13)

h. + dan (219a/07)
[= 2]

ḥamd: < Ar. Övme.
h. + edenleri (232a/05)
h. + ni (232a/06)
[= 2]

ḥamedānī: Yusuf el-Hemedanî.
h. (209b/12)
h. + de (192a/09)
[= 2]

ḥamil: < Ar. Taşıyan, yük taşıma.
h. + êtdi (143b/10)
[= 1]

ḥamir: < Ar. İçki mayası.
h. + içdi (158a/06)
[= 1]

ḥamiyyet: < Ar. Vatan koruma duygusu.
h. + êyler (193b/04)
[= 1]

ḥamle: Düşman karşısında yapılan saldırı, hücum.
İleriye doğru atılma.
h. + kıldı (148a/01)
[= 1]

ḥammād: Hammad bin Ebu Süleyman. Ebu Hanefî'nin hocası.
h. + dan (134a/09)
[= 1]

ḥammām: *bk.* ḥamām.
h. (218b/10)
h. + a (168b/04), (200a/04), (218b/10)
h. + dur (168b/03)
[= 5]

ḥamza: Hz. Muhammed'in amcası.
h. (121b/02), (171a/02)
h. + ya (121b/05)
[= 3]

ḥamza: *bk.* ḥamza.
h. + nuṣ (121b/03)
[= 1]

ḥan: Kağan.
h. (162b/09)
[= 1]

ḥan: *bk.* ḥan.
h. (162b/04), (162b/05), (162b/13)
h. + uṣ (162b/06)
[= 4]

ḥanīfe: Ebu Hanefî.
h. (202b/08)
[= 1]

ḥannās: < Ar. Şeytan, iblis.
h. (216b/15), (216b/16), (217a/06),
(217b/01)
h. + dur (216b/15)
h. + kim (217a/08)
h. + uṣ (217a/17)
[= 7]

ḥannāş: *bk.* ḥannās.
h. + uṣ (217a/04)
[= 1]

ḥarāb: < Ar. Yıkık dökük, bitik, viran.
h. (222b/17)
[= 1]

ḥarāb: *bk.* ḥarāb.
h. + kıldı (131b/03)

[= 1]

ḥarābāt: <Ar. Yıkıklar, dökükler, bitikler, vîranler.
h. (224a/07)
h. + a (158b/16)
[= 2]

ḥarāb yebāb: <Ar. Yıkık dökük.
h. + ola (157b/08)
[= 1]

ḥarām: <Ar. Haram, yasak olan.
h. (123a/03), (128b/07), (194b/13),
(194b/14), (194b/15)
h. + a (124b/01), (158a/14)
h. + da (151a/09)
h. + dan (124a/08), (125b/03), (237a/01)
h. + dur (122b/16), (141b/11)
h. + êde (122b/09)
h. + kıldı (119b/07), (122b/14), (122b/15)
h. + oldu (226b/10)
h. + olmasunkim (123a/01)
h. + yemek (197b/14)
[= 20]

ḥarāmī: <Ar. Haydut, yol kesen, eşkıya.
h. + den (129a/04)
[= 1]

ḥarac: *bk.* ḥarc.
h. + etmekden (124b/15)
[= 1]

ḥarc: <Ar. 1. Para verme, harcama işlemi. 2. Emek verme.
h. + êde (130a/12)
h. + êdenün (128b/15)
h. + êtdi (124a/09), (168a/02)

h. + êyledi (131b/01)
h. + êyledüm (124a/02)
h. + kıldı (124a/05)
[= 7]

ḥardal: <Ar. Turpgiller familyasından, sarı veya beyaz çiçekli, sert ve yakıcı tohumu hekimlikte kullanılan otsu bitki.
h. (159b/07)
[= 1]

ḥarem: <Ar. Belirli kısmın girmesine izin verilen yer.
h. + de (174a/17)
h. + e (234a/12)
[= 2]

ḥarf: <Ar. Cümleleri oluşturan sesler.
h. (172a/12), (192a/04), (201b/05)
h. + den (148a/05), (200b/12), (203a/04)
h. + dür (122a/12), (125b/17), (128a/04),
(132a/12), (138a/17), (141a/08), (144a/10),
(148a/11), (154b/03), (157a/08), (160a/09),
(163b/14), (166a/14), (169a/01), (170a/05),
(173b/17), (175b/15), (177b/09), (179b/02),
(180b/16), (182a/09), (184b/03), (189b/11),
(199a/10), (202a/10), (209b/17), (213b/11),
(216a/14)
h. + i (189b/14), (201b/09)
h. + idür (200b/13)
h. + in (204b/04)
h. + i nidādur (179b/17)
h. + i temyîzçündür (180a/01)
h. + i tenbîhdür (180a/01)
h. + lerin (199a/13)

h. + leriniñ (200b/13)

h. + üñ (201b/04)

[= 44]

ḥarīr: < Ar. İpek.

h. + ler (146a/11)

[= 1]

ḥarīre: Sıcaklık, bunaltı.

h. (183a/02)

[= 1]

ḥarīş: < Ar. Hırslı kişi.

h. (183a/14), (235a/08)

h. + dür (163a/15)

[= 3]

ḥarīş bin ḳays: Peygamberle yüzyüze görüşen arap şair. Ebu Kays.

h. (180a/14)

[= 1]

ḥarkīl: Peygamber adı. Zülkif peygamber de olduğu söylenen bir peygamber.

h. (151b/14)

[= 1]

ḥārūn: Hz. Musâ'nın kardeşi, peygamber.

h. + ı (119b/09)

[= 1]

ḥārunu'r-reşīdi biremekīn: Harunu'r Reşīd.

h. (224a/04)

[= 1]

ḥārut: < Ar. Kur'an'da adı geçen melek.

h. + dan (238a/09)

[= 1]

ḥāş: *bk.* ḥāş.

h. + ı (224a/08)

h. + lar (219a/08)

[= 2]

ḥāş: < Ar. Bir şeye özgü.

h. + ı (224a/11)

[= 1]

ḥasan: *bk.* ḥasan-ı başrī.

h. (123a/09), (126b/15), (135a/03),
(138b/17), (141b/01), (149b/04), (153a/08),
(156b/10), (159b/09), (159b/09), (159b/11),
(159b/12), (160b/14), (177a/05), (209a/14),
(209b/13)

h. + a (153a/06)

h. + dan (138a/05)

h. + dankim (150b/14), (156b/09),
(180b/11)

h. + ı (119b/11)

[= 22]

ḥasan-ı başrī: Basralı meşhur din alim ve zahidi.

h. (139b/04), (168a/16)

[= 2]

ḥaseb neseb: < Ar. Soy sop.

h. (167a/15)

[= 1]

ḥased: < Ar. Kıskanma, çekememe.

h. (197b/15), (215a/17), (215b/02),
(215b/13), (216a/12)

h. + eder (216a/05)

h. + gelmemişdür (216a/11)

h. + i (216a/11)

h. + inden (220a/04)

[= 9]

ḥāşekī: *bk.* ḥāşekī.

h. + ler (218a/12)
[= 1]

hāšekī: < Ar. Gözde olan kişiler.
h. + lerini (218a/12)
[= 1]

haşel: < Ar. Hasıl olmak.
h. (236b/08)
[= 1]

hasenāt: < Ar. İyilik, hayırlı ve güzel iş.
h. + a (206b/06)
[= 1]

hāşıl: < Ar. Meydana çıkan.
h. (240a/12)
h. + dır (143a/02)
h. + dur (169b/03)
h. + ola (163b/12), (190b/02), (240b/11),
(240b/15)
h. + oldu (236b/08)
h. + oldu (200a/03)
h. + olmağın (233a/15)
h. + olmaz (125b/04), (202a/06), (202a/05),
(202a/08)
h. + olur (210b/16)
h. + udur (201b/10)
[= 16]

haşımsuz: < Ar. + Tr. Düşmansız.
h. (125a/12)
[= 1]

hasiret: *bk.* hasret.
h. (169a/11)
[= 1]

hāşiyet: < Ar. Husus, fayda.

h. (201a/08)
h. + lerin (151a/02)
h. + lerün (145a/16)
[= 3]

hasret: < Ar. Kavuşma arzusu, istek.
h. (159a/06)
h. + inden (230a/09)
[= 2]

hasta: < Far. İncinmek, yaralanmak.
h. (214a/03), (218a/06)
h. + oldu (182a/06), (182a/07), (225a/08)
[= 5]

hastalığ: *bk.* hastalık.
h. + ından (214b/06)
[= 1]

hastalık: < Far. + Tr. Hastalık.
h. (165a/12), (171b/03)
h. + dur (123b/05)
h. + lar (123a/14)
[= 4]

hasūd: < Ar. Kıskaç, hased eden.
h. (220a/10)
[= 1]

hasūdlik: < Ar. + Tr. Kıskaçlık.
h. (215b/03)
h. + dan (215b/04)
h. + kıla (215a/17)
[= 3]

hasunudlik: *bk.* hasūdlik.
h. + dan (216a/06)
[= 1]

haşpa: < Far. Kızamık hastalığı.

h. (173a/14)
[= 1]

ḥāṣā: <Ar. Asla, katiyen.
h. (129a/02), (145a/15), (180b/03),
(206a/14)
[= 4]

ḥāṣimī: <Ar. Bayramilik ve Melamilik etkisi taşıyan
Celveti tarikati kolu.
h. + den (237a/17)
[= 1]

ḥāṣir: *bk.* ḥāṣir.
h. (237b/02)
[= 1]

ḥaṣir: <Ar. Toplanma, kıyamet günü.
h. + gününde (239a/10)
[= 1]

ḥaṭ: *bk.* ḥadd.
h. + dur (201a/17)
[= 1]

ḥaṭā: <Ar. Yanlış, doğru olmayan.
h. + lar (183b/03)
h. + larumuzu (222a/03)
[= 2]

ḥaṭab: <Ar. Odun.
h. (183b/07)
[= 1]

ḥātem-i ṭāy: *bk.* ḥātem-i ṭāy.
h. + uṇ (162a/14)
[= 1]

ḥātem-i ṭāy: Cahiliye dönemi cömertliği ile ünlü şair.
h. (162a/13)
[= 1]

ḥāṭır: *bk.* ḥaṭır.
h. + ında (124a/13)
[= 1]

ḥāṭır: <Ar. Hafızaya getirme durumu.
h. + ı (153a/10)
[= 1]

ḥāṭif: <Ar. Seslenmek.
h. + den (228b/14), (230a/15)
[= 2]

ḥatim: *bk.* ḥatm.
h. + kılalum (209a/05)
[= 1]

ḥatm: *bk.* ḥatm.
h. + etmek (190b/10)
h. + kıla (188b/02)
h. + kıldı (215b/02)
[= 3]

ḥatm: <Ar. Bitirme, son bulma.
h. + etmişce (188b/03)
[= 1]

ḥattā: <Ar. Üstelik, bile, bundan başka.
h. (152a/07), (162a/17), (168a/04),
(173a/11), (230a/14), (239a/05)
[= 6]

ḥatun: Kadın.
h. + laruṇa (194a/07)
[= 1]

havā: <Ar. Gökyüzü ile yeryüzü arasındaki kısım.
h. + da (163a/04), (165a/05), (230b/05)
h. + dan (136b/06)
h. + ya (165a/04)
[= 5]

ḥavāle: <Ar. Başka bir kimseye bırakma, devretme.

h. (205a/03)

h. + èyle (235b/14), (236b/15)

h. + èyledikim (144a/15)

h. + kılasın (208b/02)

h. + kıldı (205a/14), (218a/10)

[= 7]

ḥavāyic: <Ar. İhtiyaçlar.

h. + in (238a/05)

[= 1]

ḥāviye: <Ar. Cehennem yedinci katı. Cehennem ateşi.

h. (165b/04), (165b/07)

h. + ṭamusı (165b/08)

h. + ṭamusıdur (165a/15)

[= 4]

ḥavlu: Herhangi bir şeyi kurutmak için kullanılan ipekli kumaş.

h. (238b/14)

[= 1]

ḥavz: Etrafı betonla çevrilmiş içi dolu su.

h. + dan (178b/03)

h. + dur (178a/14)

h. + ı mevrūd (194b/16)

h. + uḡ (178a/17)

[= 4]

ḥay: Şaşıрма ünlemi. “hay”.

h. (162b/13)

[= 1]

ḥayā: <Ar. Utanma.

h. (194b/12)

[= 1]

ḥayber: Medine’nin yakınlarında bulunan yerleşim yeri.

h. (234a/05)

[= 1]

ḥayber: *bk.* ḥayber.

h. + dür (234a/01)

[= 1]

ḥayır: *bk.* ḥayr.

h. (124b/06), (159a/13), (159a/17),

(159b/01), (163b/16)

h. + dan (158a/01), (163b/06)

h. + lar (142b/16)

h. + olmaya (163a/09)

h. + ummazlar (177a/04)

[= 10]

ḥayṭu’l-ebābi: <Ar. “İçindeki kapıları kapat”.

h. (172a/02)

[= 1]

ḥayiz: <Ar. Kadınların adet döneminde cinsel organlarından gelen kan.

h. + den (237b/14)

[= 1]

ḥayr: <Ar. Hayır, iyilik.

h. (126b/06), (165a/09), (185b/10),

(233a/03), (233a/17)

h. + dur (212b/11)

h. + ı (232a/18)

h. + ı du‘ādan (234a/03)

h. + mı (163b/09)

h. + larıyla (125a/01)

[= 10]

ḥayr: *bk.* ḥayr.

h. + ından (147b/05)

h. + uñı (232b/16)

[= 2]

ḥayrāt: < Ar. Hayırlar.

h. + a (142b/10)

h. + lar (120a/07)

[= 2]

ḥayrān: < Ar. Şaşırmış kimse.

h. + buldı (137a/17)

h. + dur (206a/04), (206b/03)

h. + olalar (164b/06)

[= 4]

ḥayşiyet: < Ar. Onur, itibar, şeref.

h. + iledür (213a/07)

[= 1]

ḥayur: *bk.* ḥayr.

h. (148b/10)

[= 1]

ḥayvān: < Ar. Canlı varlık.

h. (129a/04), (160a/14)

h. + ıñ (160a/12)

h. + lar (166a/07), (234a/07)

[= 5]

ḥayvānāt: < Ar. Hayvanlar.

h. + a (237b/12)

h. + ıñ (235a/13)

[= 2]

ḥayvāncık: < Ar. + Tr. Küçük hayvan.

h. + lar (160a/13)

[= 1]

ḥayvānıg: < Ar. + Tr. Hayvan olma.

h. + ıla (160a/14)

[= 1]

ḥāzır: < Ar. Hazır.

h. + olmak (190b/11)

[= 1]

ḥāzır: *bk.* ḥāzır.

h. (142b/06)

h. + dur (165b/16)

h. + geldi (228b/07)

[= 3]

ḥazīne: *bk.* ḥazīne.

h. (199a/09)

h. + sidür (199b/16)

h. + sin (229a/17)

h. + sinde (200b/05)

[= 4]

ḥazīne: < Ar. Hazine.

h. + leri (157b/10)

h. + sidür (199a/08)

[= 2]

ḥazret: < Ar. 1. Allah'ın huzuru, katı. 2. Saygı sözü.

h. + e (119b/12), (189b/08), (189b/15),
(226a/11)

h. + i (121b/12), (127a/02), (128a/07),
(128b/11), (129a/13), (132b/03), (133b/17),
(134a/10), (137a/02), (138b/01), (141a/04),
(141a/09), (145a/11), (145b/05), (146a/17),
(151b/05), (151b/12), (151b/16), (159b/17),
(160a/09), (161a/16), (163b/15), (166a/15),
(168a/10), (169a/02), (170a/06), (172a/12),
(174a/01), (175b/16), (176a/01), (177a/17),
(177b/09), (177b/12), (178a/09), (179b/03),
(180b/15), (180b/17), (181a/14), (181b/11),

(182a/06), (182a/10), (182b/03), (182b/05),
(184b/03), (184b/10), (184b/15), (185b/07),
(185b/12), (185b/13), (186a/01), (190b/03),
(190b/06), (193a/11), (201a/09), (203b/10),
(204a/14), (204b/13), (205a/16), (213b/11),
(214a/03), (214a/12), (214a/13), (214b/06)

h. + i ‘alī (234a/15)

h. + i ‘ömer (234a/10), (234a/16)

h. + i allāhdan (134a/13)

h. + inde (121b/04), (159b/03)

h. + inden (144a/11)

h. + ine (120b/13), (134a/12), (145a/01),
(148a/03), (154a/07), (163b/05), (177a/14),
(187b/11), (189a/17), (197b/05), (211b/10),
(218a/14), (219a/14), (219b/03), (232a/11)

h. + inüj (135a/17)

h. + i serçeşme-i vilāyet (234a/01)

h. + ü (220b/14)

h. + üm (195a/16)

h. + üme (148a/15), (185b/02)

[= 95]

heb: Hep.

h. (206a/01)

[= 1]

hebāʿen: < Ar. Zıyan olma, boşa gitme.

h. (226a/07), (226a/14)

[= 2]

hecev: bk. hiciv.

h. (184a/06)

h. + étmedi (184a/16)

h. + étmedim (184a/15)

[= 3]

hecv: bk. hiciv.

h. + eydürsin (184a/15)

[= 1]

hedıyye: < Ar. Armağan.

h. (163a/08), (189b/02), (189b/03),

(189b/09), (189b/10)

[= 5]

hegbe: < Ar. Omuzda, sırtta taşınan yük yaramaya
yarayan torba.

h. + sidür (196a/11)

[= 1]

hekīm: < Ar. Doktor.

h. (203b/06)

h. + dür (213a/06)

[= 2]

helāk: < Ar. Yok olma, ölme, perişan olma.

h. (127b/04), (164a/02)

h. + dan (164a/03)

h. + éder (173a/16)

h. + éderdi (135a/14), (135a/16)

h. + édüb (174b/06)

h. + ét (152b/08)

h. + éttdi (173b/02), (200b/02)

h. + étmek (152b/09)

h. + étmekiçün (128b/05)

h. + kıla (145b/13)

h. + kılasıdır (183a/10)

h. + kıldı (152b/10), (152b/13), (173b/15),

(183a/10)

h. + kıldıkım (174a/15)

h. + kılmagiçün (130b/07)

h. + olam (135b/12)

h. + oldu (127a/16), (152b/14), (173a/17),
(182b/14)

h. + olıcağ (236b/10)

h. + olmağı (174a/16)

h. + olmakdan (161a/06), (161a/09)

h. + olmamağına (129a/06)

h. + olsun (182a/17)

h. + olur (161a/07)

h. + olurdu (173a/06)

[= 33]

helâklığ: *bk.* helâklığ.

h. (182b/09), (182b/11)

h. + ıdur (164a/02)

[= 3]

helâklığ: < Ar. + Tr. Helak olma durumu.

h. + ımuз (136a/08)

[= 1]

helâl: < Ar. helal, yasak olmayan.

h. (122b/09), (177a/14), (206a/13)

h. + den (124a/08)

h. + dür (122b/08)

h. + èyle (228b/06)

h. + görürler (123a/04)

h. + kıldı (122b/09), (122b/13), (122b/15)

h. + kılduğ (121b/16)

h. + kılıvèr (128b/17)

h. + mālđan (125b/03)

h. + yèye (206a/14)

[= 14]

helvâ: < Ar. Un, şeker ve yağdan yapılan tatlı.

h. (168a/15)

h. + lardan (168b/01)

[= 2]

hem: < Far. Hem, hem de.

h. (131b/14), (141b/15), (149b/01),

(163b/02), (166a/12), (166a/12), (167b/03),

(179a/13), (180a/05), (190b/02), (190b/02),

(192a/09), (192b/01), (192b/01), (204a/09),

(204a/09), (210b/07), (210b/08), (213b/05),

(214b/07), (216a/12), (220b/14), (225b/01),

(226a/15), (227b/04), (227b/06), (229a/07),

(229a/13), (234b/08), (238b/17), (239a/02),

(240b/13)

[= 32]

hemân: < Far. Hemen, derhal.

h. (127a/10), (138a/15), (152a/12),

(172b/07), (173a/04), (173b/12), (191b/03),

(196b/15), (200a/07), (202b/12), (210b/07),

(220b/07), (234a/15), (236b/08)

h. + kim (125a/08), (173b/10)

[= 16]

hemedân: < Far. İran'da bir şehir.

h. (141b/13)

[= 1]

hemîşe: < Ar. Daima, hep, her zaman.

h. (157a/01), (181b/12), (184a/10)

[= 3]

hemze: < Ar. Arapça'da kelimelerin başında, ortasında, sonunda harekeli veya sâkin olarak okunan.

h. (134a/07), (143a/06), (163b/02),

(172b/09), (174b/01), (176a/13)

h. + yi istifhâm (147a/04)

h. + yi istifhâmdur (134a/08), (143a/06),
 (163b/02), (172b/09), (176a/13)
 h. + yle (176a/16)
 [= 13]

hemzeli: < Ar. + Tr. Hemze olan.
 h. + dür (176a/17)
 [= 1]

hemzesiz: < Ar. + Tr. Hemzesi olmayan.
 h. (176a/15)
 [= 1]

hendeğ: Hendeğ, çukur.
 h. + i (146b/12)
 [= 1]

henüz: < Ar. Daha şimdi.
 h. (194b/10), (207b/12), (210b/10),
 (216a/04)
 [= 4]

her: < Far. Her, tümü.
 h. (122a/13), (122b/08), (122b/09),
 (122b/12), (123b/11), (126a/01), (126a/02),
 (126a/10), (126b/15), (126b/16), (128a/05),
 (128b/07), (128b/10), (128b/11), (129a/08),
 (129a/15), (129b/02), (129b/13), (132a/13),
 (132b/04), (133b/13), (135a/16), (137b/11),
 (138a/01), (138a/10), (138a/11), (138a/14),
 (138b/01), (138b/05), (138b/06), (138b/06),
 (139b/06), (139b/17), (140b/16), (141a/09),
 (142b/03), (144a/11), (144a/15), (144a/16),
 (144b/13), (145b/08), (148a/12), (148a/15),
 (149a/02), (149a/05), (149b/15), (150a/01),
 (150a/14), (151a/03), (151b/02), (157a/09),
 (157a/13), (157b/17), (158a/13), (159a/13),

(159a/14), (159a/16), (159b/01), (160a/09),
 (160a/12), (162a/16), (162b/16), (163a/11),
 (163b/15), (165a/07), (166a/15), (168b/01),
 (169a/02), (169a/02), (169a/05), (170a/06),
 (171b/03), (171b/03), (171b/03), (172a/13),
 (173a/03), (173a/04), (173a/06), (173b/10),
 (174a/01), (175b/08), (175b/16), (177b/01),
 (177b/02), (177b/03), (177b/06), (177b/10),
 (177b/12), (177b/14), (178b/03), (178b/04),
 (178b/05), (178b/06), (179b/06), (180b/17),
 (182a/10), (184b/04), (184b/05), (184b/05),
 (184b/07), (185a/04), (185a/10), (185b/09),
 (185b/12), (185b/13), (185b/16), (186a/01),
 (186a/02), (186a/05), (186a/12), (186b/10),
 (189a/06), (189a/09), (189a/12), (189b/12),
 (189b/13), (190b/03), (190b/06), (191b/06),
 (193b/05), (196a/07), (198b/11), (199a/05),
 (201a/08), (201a/14), (201b/08), (202b/14),
 (206a/03), (210a/16), (210b/13), (210b/16),
 (211a/05), (211a/07), (211a/08), (213a/05),
 (213b/12), (214b/02), (214b/15), (215a/04),
 (216a/04), (216a/16), (216b/01), (217a/03),
 (217a/05), (218a/03), (218b/11), (218b/13),
 (220b/08), (224b/01), (225b/05), (225b/14),
 (226b/03), (228a/12), (228b/16), (229b/10),
 (230a/15), (235a/04), (236b/02), (236b/02),
 (237a/13), (237a/15), (237b/05), (238b/10),
 (238b/15), (238b/16), (239a/05), (239a/11),
 (239a/12), (239b/02), (240b/17)
 [= 170]

herbir: Hepsi.

h. (119b/10), (132a/14), (138b/05),
(153b/01), (153b/03), (158a/17), (158b/01),
(158b/04), (184b/11), (184b/11), (184b/12),
(184b/13), (188b/16), (188b/16), (189a/01),
(189a/04), (189a/07), (189a/10), (198a/03),
(201a/07), (201a/07), (211b/14), (212a/01),
(214b/04), (217a/15), (218b/14), (219a/04),
(239b/05), (240b/02)
[= 29]

herbiri: Ayrı ayrı hepsi.

h. (127a/13), (151b/13)
h. + nde (240a/07)
h. + ne (188b/13), (188b/17)
h. + nün (240a/14)
h. + si (208a/09)
h. + sinün (184b/14)
[= 8]

herçend: *bk.* herçend.

h. (124a/12)
[= 1]

herçend: < Far. Her ne kadar.

h. (143a/01), (212b/04)
[= 2]

hergiz: < Far. Hiçbir zaman, kat'iyen, asla.

h. (120b/11), (120b/15), (123a/10),
(125b/10), (133a/14), (136b/07), (144a/17),
(144b/05), (151b/14), (155a/12), (156a/04),
(165a/11), (165a/12), (165a/12), (165a/13),
(165a/14), (172a/03), (172a/08), (180a/02),
(209b/07), (210a/17), (211a/04), (212b/03),
(212b/15), (212b/17), (216a/10), (238b/13)
[= 27]

hesâb: < Ar. Matematik işlemlerinin yapılması.

h. + ın (168b/05)
h. + vèrmek (123a/16)
[= 2]

hevâ: < Ar. Arzu, istek.

h. (202a/07)
h. + ları (203b/14)
[= 2]

heybet: < Ar. Korku veren.

h. (231b/10)
h. + ledür (231a/16)
h. + nazarıyla (159a/10)
[= 3]

heyhât: < Far. Ne yazık ki.

h. (159b/15)
[= 1]

hı: Arap alfabesinde yedinci harftir.

h. (148a/07), (148a/09), (150b/05)
h. + dan (148a/05), (200b/13)
h. + dur (203a/06)
[= 6]

hıfz: < Ar. Hafıza, akıl.

h. + u (239a/07)
[= 1]

hınzır: < Ar. Domuz.

h. (237b/17)
h. + oldı (127b/04)
[= 2]

hırka: < Ar. Elbise üstüne giyilen, ceket boyunda
kollu giyecek.

h. + ların (200a/04)
h. + m (200a/08)

[= 2]

hırş: < Ar. Karşı koyulamayan istek.

h. + dur (235a/08)

[= 1]

hışım: < Ar. Akrabalığın evlenme yoluyla oluşan yakınlık derecesi.

h. + larından (145a/16)

h. + larına (182b/03)

h. + larına (182b/01)

[= 3]

hışmılgı: < Ar. + Tr. Yakınlık.

h. + ı (154a/01)

h. + ını (224b/04)

[= 2]

hışm: *bk.* hışım.

h. + ına (163a/07)

[= 1]

hışm: *bk.* hışım.

h. + ı (224a/14)

h. + ıyam (224a/13)

[= 2]

hışm: *bk.* hışım.

h. + ederem (179b/07)

h. + edüb (237b/11)

h. + edün (237b/08)

[= 3]

hışla-: Hırıldamak.

h.-yu (160b/02)

[= 1]

hışm: < Far. Öfke, kızgınlık, gazap.

h. + m (150b/09)

h. + kıldı (226a/06)

[= 2]

hışm: *bk.* hışım.

h. + eylemişdür (121a/11)

h. + ından (122a/14)

h. + olmadı (231a/04)

[= 3]

hiç: *bk.* hiç.

h. (121a/16), (142b/01), (152b/02),

(153b/05), (217b/10)

[= 5]

hiçab: < Ar. Mahcubiyet hâli, utanmak.

h. + getüre (199a/04), (208a/12)

h. + getürüb (198b/04)

h. + ı olmayaydı (203b/09)

[= 4]

hiçaz: Günümüzde Suudi Arabistan'ın batısında bulunan bölge.

h. + a (227a/13)

[= 1]

hiçbir: *bk.* hiçbir.

h. (142b/05)

[= 1]

hiç: < Far. Hiç.

h. (120a/16), (120b/01), (121a/13),

(123b/12), (128a/15), (129b/08), (129b/10),

(132a/04), (133a/08), (134b/08), (134b/11),

(134b/12), (135b/05), (135b/12), (136a/10),

(143a/02), (143a/03), (145a/15), (159a/05),

(159b/01), (159b/03), (163a/08), (164b/09),

(167b/17), (168b/08), (181b/01), (184a/16),

(184a/17), (185b/15), (186b/15), (188a/05),

(189b/10), (199a/14), (199b/14), (201b/03),

(201b/05), (203b/01), (205a/05), (209a/04),
(209b/04), (209b/07), (209b/08), (210a/09),
(212a/15), (214a/04), (216b/12), (219b/11),
(219b/13), (222a/15), (224a/03), (224b/01),
(227b/13), (231a/16), (231b/02), (231b/09),
(239b/14), (240b/12)

[= 57]

hiçbir: <Far. Hiçbir.

h. (189b/02), (189b/02), (211b/10)

h. + i (127a/16), (127b/12)

h. + isi (210a/02)

[= 6]

hiciv: <Ar. Taşlama, yerme.

h. + etmiş (184a/13)

[= 1]

hicreti'n-nebeviyeti'l-muştafaviyeti: <Ar. Hz.

Muhammed'in peygamberlik hicretini belirten söz
öbeği.

h. (222a/08)

[= 1]

hidāyet: <Ar. 1. Allah yolu, doğru yol. 2. Doğru
yolu gösterme.

h. + ine (148a/08), (148a/10)

h. + vèrmedümmi (134a/16)

[= 3]

hidmet: <Ar. Hizmet.

h. + ètdürdi (135a/10)

[= 1]

hikāyet: <Ar. Hikāye.

h. (140b/04), (184b/10), (186a/04),

(186a/07), (186b/11), (188b/03), (193b/12),

(196b/02), (199b/06), (200a/17), (206b/09),

(207a/04), (207b/02), (207b/06), (207b/14),
(208b/10), (210b/08), (211b/06), (213b/06),
(215b/14), (216a/06), (218a/10), (220b/04),
(222a/09), (224a/04), (225a/17), (227a/11),
(229a/01), (230a/17), (233b/12)

h. + dür (135a/11)

h. + èder (145a/11)

h. + i (130a/14), (135a/13), (162a/15),

(162b/15), (172b/06), (173b/16), (200b/01)

h. + olundu (188a/11)

[= 40]

hikmet: <Ar. Bilgelik.

h. (172a/14), (203b/06)

h. + den (151b/11)

h. + dür (164b/14), (168a/14), (226a/15)

h. + i bâliğde (154b/17)

h. + indendür (150b/12)

h. + ine (143a/08)

h. + iyle (204a/07)

h. + ler (124b/04)

[= 11]

hilāf: <Ar. Aykırı, ters.

h. +ınca (195b/08)

[= 1]

hilāfet: <Ar. Halife olma durumu.

h. + de (208a/01)

[= 1]

hilāl: <Ar. Arabistan'da bir kabile ismi.

h. (211b/15)

[= 1]

hilālcuk: <Ar. Kürdan.

h. (162b/07)

[= 1]

ḥilʿat: *bk.* ḥilʿat.

h. + lar vère (199a/04)

[= 1]

ḥilʿat: < Ar. İşlemeli kaftan.

h. + in (200a/14)

h. + leriyle (218a/12)

[= 2]

ḥilm: < Ar. Yumuşak huylu.

h. (194b/12)

h. + ü emānet (202a/04)

[= 2]

ḥimār: < Ar. Eşek.

h. (234b/09), (235b/02)

[= 2]

himmet: < Ar. Yardım.

h. + i (139a/10), (139a/11)

h. + üñ (136a/04)

[= 3]

ḥind: Hint.

h. (173b/03)

[= 1]

hindistān: Hindistan.

h. + a (137a/05)

[= 1]

hindu: < Far. Hintli.

h. (220b/04), (220b/05)

[= 2]

ḥirā: < Ar. Mekke’de bulunan dağ adı.

h. + tağına (144b/15)

[= 1]

ḥire: < Far. Donuk olma, donma.

h. + oldu (186b/01)

[= 1]

ḥisāb: < Ar. 1. Tasarlama, plan kurma. 2. Önceden verilen karar.

h. (208b/14)

h. + almağa (239a/10)

h. + dur (208b/13)

h. + etdi (207b/10)

h. + etdiler (213b/04)

h. + gününde (230b/14)

h. + ım (207b/08)

h. + ın (166a/16)

h. + kılduğ (153a/12)

h. + kim (207b/11)

h. + olduğundan (159a/03)

h. + vermegi (143a/05)

[= 12]

ḥiṭāb: < Ar. Bir kimsenin karşısındaki insan(lar)a doğru konuşması, Sözüün veya yazının bir kimseye yöneltilmesi.

h. (239a/15)

h. + dur (143a/17)

h. + eder (154a/03)

h. + geldiki (196b/10)

h. + gele (208b/03)

h. + ı ‘izzet (134a/13), (185a/12), (190a/09), (198b/05), (206b/13), (208a/10), (208a/16), (214b/12)

h. + ı ‘izzeti (198a/17)

h. + kıldiki (152b/12)

h. + kıldıkim (151b/08), (184b/17)

h. + kıldum (195b/11)

[= 18]

hıtab: *bk. hıtab.*

h. (121a/17), (179a/12)

h. + dur (167a/12)

h. + ı 'izzet (208a/14)

h. + irişdikim (216a/10)

[= 5]

hizmet: < Ar. Hizmet.

h. (210b/09)

h. + etti (210b/09)

h. +  ylerem (210b/10)

[= 3]

hizmetk r: < Ar. + Far. Hizmet eden.

h. + uņ (219b/14)

[= 1]

hoca: < Far. Hoca.

h. (207b/07), (207b/08), (207b/09),
(207b/13)

h. + lardan (199b/11), (207b/07)

h. + sını (220b/05)

[= 7]

hoca: *bk. hoca.*

h. (207b/11)

[= 1]

hod: *bk. hod.*

h. (122a/02), (139a/03), (192b/10)

[= 3]

hod: < Far. Kendi, bizzat, -de, dahi.

h. (171b/12), (176a/10), (177a/17),

(186b/14), (196a/02), (201b/07), (210b/13),

(211a/10), (211b/06)

[= 9]

hor: < Far. Değersiz, bayağı, hakim.

h. +  yleyev z (147a/07)

[= 1]

horla-: < Ar. + Tr. Değersizleştirme.

h. -mağıl (153a/08)

[= 1]

horluğ: *bk. horluğ.*

h. + ıla (139b/14)

[= 1]

horluğ: < Far. + Tr. Hakimlik, bayağılık, aşağılık.

h. (219b/13)

[= 1]

horos: *bk. horos.*

h. (237a/01)

[= 1]

horos: < Far. Horoz.

h. (234b/15)

[= 1]

hortum: *bk. hortum.*

h. + unı (217a/02)

[= 1]

hortum: < Ar. Boru gibi uzanmış ağız ve burun kısmı.

h. + ı (217a/07)

h. + unı (217a/04)

[= 2]

hoş: *bk. hoş.*

h. (122a/03), (168a/12), (198b/08),
(207b/15)

h. + dur (168a/13), (206b/04)

h. + gel r (207a/09), (219b/07)

h. + ola (179b/04)

[= 9]

hoş: <Far. Zevk veren şey, duyguyu harekete geçiren.

h. (198b/08)

h. + dı (184a/03)

h. + dut (200a/03)

h. + dutar (227b/05)

h. + dutarsın (145a/17)

[= 5]

hoşlık: <Far. + Tr. Güzellik.

h. (165a/13)

[= 1]

hoşnūd: *bk.* hoşnūd.

h. + dur (120b/05)

h. + idüŋ (120b/05)

h. + kıla (138a/01)

h. + kılam (134a/04), (138a/02)

h. + ola (132a/06)

h. + olası (134a/05)

h. + oldı (156b/17)

h. + oluram (138b/07)

[= 9]

hoşnūd: <Far. Zevk alan.

h. + degildür (227b/14)

h. + kılmasa (228b/17)

h. + oldı (157a/02)

h. + oldu (156b/17)

h. + olduğu (157a/04)

[= 5]

hoşnūdu: <Ar. + Tr. Hoş olan.

h. (165a/08)

[= 1]

hoşnūdu: <Ar. + Tr. Zevkli.

h. + unı (150b/09)

[= 1]

hoz: *bk.* hod.

h. (230a/07)

[= 1]

hubāhib: *bk.* ebū hubāhib.

h. (163a/06)

h. + dūr (162a/13)

[= 2]

hub: <Far. Güzel.

h. (211a/05)

h. + şüretler (198a/06)

[= 2]

hubūr: <Ar. Sevinç, mutluluk.

h. (194b/12)

[= 1]

huccet: <Ar. Delil.

h. (154b/10), (154b/10), (155b/01)

h. + den (143a/05)

[= 4]

hud: Hz. Hūd'un gönderildiği kavim.

h. (164a/02)

[= 1]

hulk: <Ar. Yaratılış, tabiat.

h. + aları (201a/11)

h. + i 'azīm (194b/15)

[= 2]

hulūlī'n-nikamī: <Ar. "Azar işiten olmak".

h. (236a/06)

[= 1]

ḥulvān: Bağdat'ın kuzeydoğusunda bulunan yerleşim alanı.

h. + ıla (141b/13)

[= 1]

ḥumeyl bin 'āmīr: Amr bin Amir.

h. (170b/01)

[= 1]

ḥūn: < Far. Kan.

h. + olubdurur (196a/17)

[= 1]

ḥunu: < Ar. Hannas kelimesini belirtmek için kullanılan bir kelime.

h. + sı (217a/17)

[= 1]

ḥunayd-i bağdadī: *bk.* cüneyd-i bağdadi.

h. (137a/15)

[= 1]

ḥuneyn: Mekke yakınlarında bulunan bir yer adı.

h. (181a/16)

[= 1]

ḥur: < Ar. Cennet kızı.

h. (197b/10)

[= 1]

ḥūrī: < Ar. Müslüman inancına göre cennette bulunan hizmetçi kadın.

h. (128a/14)

h. + ler (219a/04), (219b/14)

h. + leri (208b/02)

[= 4]

ḥūrī: *bk.* ḥūrī.

h. + lerle (199a/01)

[= 1]

ḥurmā: < Far. Hurma ağacı meyvesi.

h. (159b/08)

h. + ağacı (130a/02)

h. + ağacına (130a/06), (130b/01),

(130b/04)

h. + bağcesinden (132a/09)

h. + bağcesini (130b/03)

h. + bahçesine (130a/16)

h. + budağları (132a/10)

h. + çiğeginüj (214a/10)

h. + dur (168a/07)

h. + issi (130a/13), (130b/07), (130b/11),

(130b/13)

h. + ları (130a/05)

h. + larıçün (130b/03)

h. + larını (132a/10)

h. + lifile (183b/11)

h. + lifinden (184b/01)

h. + yı (130a/17), (159b/06)

[= 22]

ḥurūf: < Ar. Harfler.

h. (201b/02)

h. + udur (185a/02)

h. + uñ (201a/17), (201b/01)

[= 4]

ḥuru'l-'aynlar: *bk.* ḥuru'l-'ıyn.

h. (198b/15)

[= 1]

ḥuru'l-'ıyn: < Ar. Güzel gözlü cennet kadını.

h. + larıla (158b/07)

[= 1]

ḥuşemā: < Ar. Düşmanlar.

h. + lar (161b/04)
[= 1]

ḥuṣūr: < Ar. Nefs.
h. (211a/02)
[= 1]

ḥuṣūṣā: < Ar. Bilhassa.
h. (128a/15)
[= 1]

ḥuṣūʿ: < Ar. Heybet ve cazibeye kaptırma, varlığını unutacak şekilde kendini kaybetme.
h. (239a/04)
[= 1]

ḥūṭ: < Ar. Büyük balık.
h. + uṇ (203b/14)
[= 1]

ḥuṭame: < Ar. Cehennem'in en derin kuyusunun bulunduğu düşünülen yer.
h. (171a/12), (171a/17)
h. + nūṇ (171a/13)
h. + ṭamusı (171b/14)
h. + ṭamusına (171a/10)
h. + ye (171a/16)
h. + yi (171a/13), (171a/14)
[= 8]

ḥuṭame: bk. ḥuṭame.
h. (171a/15)
[= 1]

ḥuṭbe: bk. ḥuṭbe.
h. + okurıdı (153a/09)
h. + ye (213a/13)
[= 2]

ḥuṭbe: < Ar. Camilerde hatibin yaptığı konuşma.

h. (213a/12)
h. + okudı (182a/06)
h. + okurdı (213a/11)
[= 3]

ḥuvz: < Ar. Dağ, tepe.
h. (194b/12)
[= 1]

ḥuẓame: bk. ḥuṭame.
h. (171a/11)
[= 1]

ḥuẓuʿ: < Ar. Alçakgönüllülük.
h. (239a/04)
[= 1]

ḥuẓūr: < Ar. Rahatlık.
h. + ı (206a/13)
h. + ında (207a/12), (234a/17)
h. + unda (207a/10)
[= 4]

ḥübel: Kabe'de bulunan putların en büyüğü.
h. (136a/06), (212a/01), (212a/02), (212a/03)
h. + dūr (136a/01)
h. + e (211b/16)
h. + i (136a/02)
[= 7]

ḥüccācen: < Ar. Hacı'nı çoğulu, hacılar.
h. (155b/17)
[= 1]

ḥüccet: < Ar. Delil, senet, belge.
h. (212b/09)
h. + den (205b/14)
[= 2]

ḥūdā: <Far. Tanrı.

h. (240b/15)

h. + dan (182a/13)

[= 2]

ḥūdāvend: <Far. Hükümdar, Tanrı.

h. (184b/17)

[= 1]

ḥūdāyī: <Ar. Büyük hakan, han.

h. (140a/09)

[= 1]

ḥüdhüd: <Ar. Hüthüt kuşu.

h. (234b/14), (236b/02)

[= 2]

ḥüküm: bk. ḥüküm.

h. + i (121b/10), (121b/11), (138a/13),

(148b/07), (170b/04), (191b/08)

h. + in (137a/17)

h. + inden (135a/01)

h. + ine (120b/05)

h. + inçılur (148b/08)

h. + ü (145b/09)

[= 11]

ḥükmallāh: <Ar. “Allah’ın hükmü”.

h. + dandur (155a/04)

[= 1]

ḥüküm: <Ar. Yargı, karar.

h. (143a/06)

h. + eder (188a/02)

h. + ler (148b/16)

h. + leri (148b/12)

[= 4]

ḥümān: <Far. Hemen.

h. (238b/14)

[= 1]

ḥümeze: Kur’an’da bir sure adı.

h. (138b/14)

h. + yi istifhāmdur (138b/14)

[= 2]

ḥüner: <Far. Beceriklilik.

h. + de (132b/05)

[= 1]

ḥür: <Ar. Özgür.

h. + dür (231b/10)

[= 1]

ḥürmet: <Ar. Saygı gösterme, dikkatli ve özenli davranma.

h. + bulam (205b/03)

h. + ine (169a/06), (175b/13), (222a/02)

h. + kılmaduḡ (226a/04)

[= 5]

ḥürmetlü: <Ar. + Tr. Saygı gören.

h. + dür (121b/04)

[= 1]

ḥüseyn: Hz. Hüseyin.

h. + e (148b/13)

h. + i (119b/11)

[= 2]

ḥüseyn bin fazıl: İbn-i Fazıl.

h. (168b/15), (215b/01)

[= 2]

ḥüsn: <Ar. Güzel, hoş.

h. + i (198a/07)

h. + i iltifātlarıyla (233b/16)

h. + ü cemāl (194b/11)

[= 3]

hüsna: < Ar. En güzel, en hoş.

h. + yı (129b/06)

[= 1]

hüsr: < Ar. Beklenilenin gerçekleşmemesinden

doğan hüznün, hüsrân.

h. + ile (169b/04)

[= 1]

hüsrân: *bk.* hüsr.

h. (169b/04)

[= 1]

hüve: < Ar. O (Tanrı).

h. (196b/04), (196b/04), (196b/05),
(196b/05), (196b/06), (196b/06), (196b/07),
(196b/07), (196b/07), (196b/17), (197a/03),
(197b/04), (197b/05), (197b/08), (199a/07),
(199a/08), (199a/08), (199a/10), (199a/15),
(199b/16), (200b/02), (200b/08), (204b/07),
(236a/16)

h. + dür (187a/13), (199b/02)

h. + niñ (196a/12)

h. + nün (196a/09), (197a/03), (199a/11)

[= 30]

-I-

ıvızgan-: Uyuklamak, uyuyor olmak.

ı.-dı (214a/05)

[= 1]

ırağ: *bk.* ırak.

ı. + olsa (207a/11)

[= 1]

ırak: Uzak.

ı. (174b/13), (213a/10)

ı. + düşer (207a/03)

ı. + düşerüz (124b/05), (140a/12)

ı. + düşürdi (137a/04)

ı. + gide (154b/01)

ı. + ola (130a/12), (130b/14), (186a/01)

ı. + olki (186a/13)

ı. + olmadum (159a/08)

ı. + olmakda (236a/05)

[= 13]

ırmag: *bk.* ırmağ.

ı. + a (186b/09)

ı. + ı (186b/08)

ı. + uñ (178b/08)

[= 3]

ırmak: Irmak.

ı. (156b/15), (178a/01), (178b/08),
(184b/11)

ı. + dur (178a/12)

ı. + lar (156b/14), (185a/04)

ı. + larından (177b/10)

[= 8]

ısmarla-: Ismarlamak.

ı.-dı (160a/01), (173a/12), (183b/13),
(193a/09)

ı.-dılar (127b/05)

ı.-dım (207b/11)

ı.-madu (134b/05)

ı.-rdı (183a/08)

ı.-rız (233a/16)

ı.-ya (135b/01)

ı.-yam (135b/10)

[= 11]

ısı: Sıcaklık.

ı. + sı (126a/14)

[= 1]

issuz: Kimsenin bulunmadığı, boş, tenhâ.

ı. (223a/09)

[= 1]

ışk: < Ar. Aşk.

a. (196b/02)

a. + ıla (210b/12)

a. + ından (211a/04)

a. + umuz (196a/07)

[= 4]

-İ-

i: Cevheri fiil.

i.-di (122b/08), (123b/10), (130b/16),
(131a/02), (131b/13), (131b/13), (134a/06),
(134b/16), (140a/08), (140a/09), (144b/11),
(145b/14), (145b/14), (145b/16), (150a/10),
(152a/07), (152a/09), (152a/09), (152b/17),
(153a/05), (154b/16), (156b/05), (157b/02),
(158b/16), (158b/17), (162a/11), (162a/15),
(162b/15), (168b/05), (171b/05), (172b/16),
(173a/02), (173a/02), (173a/02), (173a/03),
(173b/03), (173b/11), (180a/14), (180a/15),
(180b/09), (181a/12), (181a/13), (183a/17),
(191a/14), (192a/02), (192b/04), (193a/07),
(193a/07), (193a/08), (193b/07), (193b/07),
(194b/05), (194b/06), (199b/11), (200b/04),
(203b/16), (204a/02), (204b/13), (207a/05),
(207a/09), (207b/03), (207b/15), (210b/03),

(211b/15), (212a/01), (212a/03), (213b/01),
(214a/01), (218a/15), (218b/13), (220b/06),
(222b/07), (222b/07), (222b/11), (222b/16),
(223a/02), (223a/09), (223b/01), (225b/04),
(225b/05), (225b/14), (225b/15), (226b/12),
(227b/09), (229b/13), (230b/09), (230b/09),
(237b/14), (237b/15), (237b/17), (238a/04),
(238a/07), (238a/08), (238a/09), (238a/15),
(238a/16), (238b/01), (238b/02), (238b/02),
(239b/13)

i.-dikim (127a/07), (141a/04), (162a/13),
(162a/14), (162b/15), (162b/16), (184a/01),
(207a/04), (207a/06), (210b/03), (226a/14)

i.-diler (158b/15)

i.-dim (186a/15), (220a/03)

i.-diñüz (229b/05)

i.-dügini (167a/17), (213a/15), (230a/13)

i.-dügün (155b/01)

i.-dügine (155b/05), (204a/04)

i.-dügün (219b/06)

i.-düm (207a/08)

i.-dün (120b/05), (137b/06)

i.-dür (159b/04)

i.-ken (206b/17), (216a/07)

i.-miş (141a/15), (144b/04), (149b/14)

i.-mişse (144a/08), (144a/09)

i.-mişsevüz (176a/11)

i.-se (121a/02), (125b/01), (129a/08),

(129a/09), (177a/06), (211a/06), (212a/17)

[= 141]

ib: bk. ip.

i. (183a/07), (183b/12), (184a/17)

[= 3]

‘ibādet: < Ar. Allah’ın emirlerini yerine getirmek için yapılan eylemler.

a. (231a/01)

a. + den (153a/04)

a. + e (140b/06), (149b/07), (149b/08),
(175a/09)

a. + edeler (155b/14)

a. + étmege (175a/15), (231a/07), (231b/16)

a. + étmek (231a/03), (233b/09)

a. + éyleşiler (151b/13)

a. + i (167a/10)

a. + ile (175a/14)

a. + imizi (230b/15)

a. + iñe (149a/03)

a. + ine (140b/11)

a. + kıldı (150b/01), (150b/01), (150b/02)

a. + kılurdu (120b/15)

a. + kılurdu (144b/15)

a. + kim (151b/13), (232a/10)

a. + ler (232a/12)

a. + ler kılalar (158b/16)

a. + olmaz (197a/03)

a. + ünde (233b/08)

[= 29]

ibil: < Ar. Dişi deve.

i. (173b/05)

[= 1]

ibn-i ‘āmīr: bk. ‘āmīr ibn-i tufeyl.

i. (171a/02), (174b/01)

[= 2]

ibn-i ‘abbās: Tefsir ve hadis rivayetçisi.

i. (121a/12), (122b/17), (123a/11),

(133a/01), (140a/17), (141a/17), (141b/08),

(150a/07), (150a/09), (170b/10), (176b/16),

(209a/14), (213b/14)

i. + a (150a/01)

i. + dan (147a/08), (148b/11), (150a/06),

(151a/07), (190b/02)

i. + dankim (131b/02), (134a/10),

(135a/06), (139b/02), (173a/17), (182a/17)

i. + ı (121a/15)

i. + uñ (121a/13)

i. + uñdur (160b/03)

[= 28]

ibn-i ‘aṭā: bk. ‘aṭā.

i. (137b/04), (210a/12)

[= 2]

ibn-i ādem: < Ar. Adem oğlu.

i. (237a/07), (237a/09), (237a/11)

[= 3]

ibn-i cüreyc: 699 yılında doğan tefsir ve hadis alimi.

İbn Cüreyc.

i. (132b/17) (176b/06)

[= 1]

ibn-i ḥanzal: Abdullah bin Hanzale.

i. (122b/13)

i. + ı (122b/11)

[= 2]

ibn-i ishāk: 699 yılında doğduğu düşünülen siyer ve megazi müellifi, hadis rivayetçisi.

i. (181a/11)

[= 1]

ibn-i keysân: Edebiyat, dil, hadis ve tefsir alimi. İbn Keysan.

i. (176b/05), (209b/07)

[= 2]

ibn-i mübârek: Abdullah bin Mübarek.

i. (186b/08)

i. + den (139b/03)

[= 2]

ibn-i mülcem: Ali bin Ebu Talib'i öldüren kişi. Hz. Muhammed'in kuzeni.

i. (128a/03)

[= 1]

ibn-i seyrin: İbn-i Sirin.

i. (168b/04)

[= 1]

ibn-i vehab: Muhammed bin. Vehhab.

i. + dan (151b/12)

[= 1]

ibn-i zeyd: Zeyd bin Haris.

i. (215a/11)

[= 1]

ibrâhîm: Üç büyük dinde (İslâmiyet, Yahudilik, Hristiyanlık) ortak kabul edilen önemli bir peygamber.

i. (119b/09), (123a/06), (123a/08),
(133b/13), (141b/01), (155b/14), (158a/13),
(194b/14), (202a/14), (202a/15), (226b/01),
(233a/05)

i. + ħalîle (226a/16)

i. + i (119b/11)

[= 14]

ibrâhîm edhem: Hadis rivayetçisi.

i. + den (138a/07)

[= 1]

'ibret: < Ar. Çoğunlukla yanlış ya da kötü olaylardan alınan uyarıcı ders.

a. + dut (172b/11)

[= 1]

ibtidâ: < Ar. Başlamak.

i. + yı islâmda (157a/17)

[= 1]

ic: bk. iç.

i. + i (188a/13), (188a/13), (188a/14)

i. + ide (213a/08)

i. + inde (145a/03), (147b/12), (148b/08),
(148b/09), (148b/11), (150b/08), (150b/09),
(150b/09), (150b/10), (150b/10), (150b/11),
(150b/12), (153a/15), (153b/11), (154b/11),
(167a/13), (178b/16), (205b/13), (206a/03),
(211b/17)

i. + indedür (149a/11), (149a/17), (149b/03)

i. + indekleriyle (205b/07)

[= 28]

ic-: bk. iç-.

i.-er (142a/11), (187b/13)

i.-mez (187b/17)

i.-se (144a/02)

[= 4]

icâbet: < Ar. Katılmak, dâhil olmak.

i. + dür (235a/13)

[= 1]

icâd: < Ar. Buluş.

i. + a (203b/02)

[= 1]

ictahid: < Ar. Gücü yettiğince çalışma.

i. (178b/14)

[= 1]

iç: 1. Dış karşıtı. 2. Karın, mide, bağır. 3. Akıl, gönül irade gibi manevi varlık oluşumunda kastedilen yer.

i. + erimde (237a/11), (237a/12)

i. + i (209a/15)

i. + ide (156a/13)

i. + inde (121a/03), (121a/06), (121b/12), (121b/14), (122a/08), (123a/09), (124a/07), (129a/04), (129a/14), (129b/01), (134b/12), (135a/03), (142a/03), (142b/07), (146a/11), (148b/03), (155a/17), (156b/14), (165a/08), (165a/08), (165a/10), (165b/03), (169b/15), (170a/05), (172a/10), (176b/17), (180a/06), (180a/08), (184b/13), (185a/08), (192b/05), (197b/05), (200b/02), (203a/15), (208a/03), (210a/02), (214a/11), (214b/14), (215a/06), (217a/07), (217a/09), (222b/17), (225a/05), (226a/05), (230b/03), (240a/04)

i. + indedür (169a/16)

i. + indeki (155a/04), (185a/15), (200b/11), (231a/14)

i. + indikleri (231b/08)

i. + ine (121a/15), (121b/14), (122a/05), (122a/05), (188a/12), (216b/16), (217a/02), (217a/05), (223b/14), (225a/03), (231b/06), (239b/04), (240a/02)

[= 69]

iç-: İçmek.

i.-di (158a/06), (168a/12)

i.-dügi (141b/02), (144a/07), (169b/07)

i.-dügüm (199b/17)

i.-dügünün (144a/02)

i.-düm (151a/01), (193b/08), (193b/16), (199b/15), (230b/08)

i.-dümki (194a/04)

i.-e (127a/11), (158b/12), (158b/13), (240b/17)

i.-eler (127a/11)

i.-em (144b/04)

i.-ene (151a/12)

i.-er (126b/05), (128a/17), (132b/09), (156b/06), (156b/07), (160b/01), (161b/15), (162a/04), (170a/01), (188b/08), (189a/05), (193a/14)

i.-erdikim (131a/08)

i.-erem (122b/05)

i.-eriken (127a/09), (199b/09)

i.-erin (144a/17)

i.-erler (168a/06)

i.-ersin (196b/06)

i.-esersin (181b/06)

i.-gil (230b/07)

i.-mek (144a/03), (144a/06), (197b/14)

i.-mekden (211a/08)

i.-meye (209a/17), (240b/05)

i.-mez (127a/12), (189a/06)

i.-se (144a/16), (168b/02)

i.-ürmeye (178b/04)

i.-ürse (177b/05)

[= 53]

içerü: İçeri.

i. (125b/11), (125b/13), (144b/04),
 (172a/08), (184a/04), (216a/01), (216a/01),
 (224a/09), (227b/07), (230a/11)
 i. + den (125b/10), (125b/12), (230a/08)
 [= 13]

içim: Tek seferde içmek işi.
 i. (168b/12), (177b/04), (177b/05),
 (199b/08), (199b/15), (240b/05)
 [= 6]

içre: İçeriye.
 i. (239a/07)
 [= 1]

içün: İçin edatı.
 i. (126b/09), (129b/07), (131b/06),
 (132a/11), (153b/03), (158a/04), (174a/15),
 (175a/04), (194a/02), (194a/04), (206b/13),
 (214b/11), (231a/17), (233b/07), (235a/17),
 (235b/12)
 i. + dür (167b/03), (167b/16), (170b/09),
 (191b/08), (232a/13), (232a/14)
 i. + mi (182b/08)
 [= 23]

içür-: İçirmek.
 i.-dim (230b/08)
 i.-e (177b/11), (177b/11), (177b/11),
 (199a/03)
 i.-eler (178b/02)
 i.-mek (181a/05)
 i.-meye (178b/04), (178b/05), (178b/06)
 [= 10]

‘ıffet: < Ar. Namus, ırz.
 a. (141a/10)

[= 1]

ifzâl: < Ar. Faziletli olan.
 i. (190a/07)
 [= 1]

igibük-: Eğip bükme.
 i.-üb (147b/03)
 [= 1]

igir-: Bükme.
 i.-ürlerdi (225b/11)
 [= 1]

igne: İğne.
 i. (214b/02)
 [= 1]

igri: Eğri.
 i. + si (156a/04)
 [= 1]

ihāta: < Ar. Anlayış.
 i. + étmez (231b/03)
 [= 1]

ihsân: < Ar. Affetmek, bağışlamak.
 i. (165a/10)
 i. + dan (182a/12)
 i. + dur (132a/16), (132b/06)
 [= 4]

ihtivā: < Ar. İçinde bulunma.
 i. + kılmışdur (236b/05)
 [= 1]

ihtiyāc: < Ar. Gerekli olan.
 i. (238b/13)
 [= 1]

ihyā: < Ar. Diriltme, canlandırma.
 i. + édüb (151b/09)

i. +  tmiſce (148a/13)

i. +  tse (149a/03)

i. +  ts n (149b/16)

i. + kılma  (152a/06)

[= 5]

ihl s: < Ar. Doğruluk.

i. (156a/08), (184b/04), (184b/07),
(191a/09), (191b/02), (191b/03), (191b/05),
(202b/11), (240a/08)

i. + dur (206a/13)

i. + get r r (191b/04)

i. + ı (201a/16)

i. + ıla (156b/04), (206a/14)

i. + ları (156b/04)

i. + o umağıı (184b/09)

[= 16]

ih il f: < Ar. Anlaſmazlık, uyuſmazlık.

i. (149b/09)

i. +  d p dururlar (151b/10)

i. +  tmediler (155b/04)

i. + kılınıſlardur (120b/06), (132b/16),
(148b/06), (149a/11), (149b/03)

[= 8]

ih tiſ r: < Ar. Kısaltma.

i. + kılalum (154a/15)

[= 1]

ih tiy r: < Ar. Se im, tercih.

i. +  de (194a/09), (210b/16)

i. + kıl (194a/10)

i. + kılalar (194a/08), (194a/08)

i. + kılaydı (210b/04)

i. + kıldı (133a/14)

i. + kıldım (194a/13)

i. + umıladur (238b/01)

i. + v rd m (194a/07)

[= 10]

 k b: < Ar. Azab, eziyet.

a. + ı (159a/08)

a. + ile (143b/05)

[= 2]

 ki:  ki.

i. (119b/01), (120b/08), (121a/10),
(123b/08), (123b/11), (124a/11), (124a/11),
(124a/17), (124a/17), (124b/01), (124b/06),
(128b/12), (137b/12), (139b/03), (139b/05),
(140b/04), (142b/02), (146b/11), (158b/15),
(160a/05), (162b/07), (162b/14), (166b/08),
(168b/09), (170b/10), (173b/05), (174b/16),
(176b/07), (177b/09), (178a/12), (178b/09),
(182a/03), (183a/14), (183b/07), (184b/05),
(184b/05), (187a/13), (191a/05), (191b/09),
(191b/17), (192b/04), (196a/09), (197b/06),
(197b/08), (197b/11), (197b/13), (200a/14),
(200b/13), (201a/07), (201a/12), (203a/06),
(203a/07), (203a/09), (204a/08), (204a/08),
(204a/09), (207a/17), (208a/03), (208b/12),
(208b/12), (211b/09), (213b/13), (214a/05),
(214b/03), (216a/04), (217b/17), (218a/01),
(218a/03), (222a/13), (222a/14), (222a/16),
(222b/01), (222b/03), (222b/07), (223a/05),
(223a/16), (223b/05), (225a/10), (225b/06),
(225b/07), (226b/08), (227a/01), (227a/02),
(227a/07), (228a/10), (228a/10), (239a/13),
(239b/05), (240a/06), (240b/13)

i. + den (123a/11), (183a/13)

i. + densin (208a/04)

i. + di (222b/11), (222b/16)

i. + dür (188b/06), (189a/03)

i. + mizin (144a/14)

i. + müzden (216a/02)

i. + si (136b/11), (139b/07), (166a/11),
(166a/12), (169b/05), (173a/03), (174a/09),
(174a/12), (174a/12), (203a/05), (203a/05),
(212b/03), (223a/11), (225a/12)

i. + sin (208a/03)

i. + sinüñ (123a/08), (217b/13), (225a/13)

i. + sünüñ (174b/02)

i. + ye (208a/04)

i. + yidi (222a/14), (223a/09), (223b/01)

[= 122]

iki bin: İki bin.

i. (189a/04), (189a/05), (190b/07),

(239a/14)

[= 4]

ikiledin: İkileyerek, iki kere söylemek, yapmak.

i. (165b/07)

[= 1]

ikinci: Birinciden sonra gelme durumu, sıralamada

iki numarada olma.

i. (124a/08), (149a/11), (154a/01),
(164a/12), (174a/11), (191b/04), (202b/03),
(204b/02), (204b/06), (209a/09), (212b/10)

i. + ye (200b/15)

[= 12]

ikindü: Öğlenle akşam arasındaki vakit.

i. (169a/08)

i. + namāzı (169a/08), (170a/01)

[= 3]

iki yüz kırk: İki yüz kırk.

i. (125b/16)

[= 1]

iki yüz seksen: İki yüz seksen.

i. (144a/10)

[= 1]

ıklım: < Ar. Diyar, ülke.

i. + e (193b/03)

i. + leri (133b/03)

[= 2]

ıklım-be-ıklım: < Ar. Diyar diyar.

i. (133b/03)

[= 1]

ıkrāʾ: < Ar. Alak suresi.

i. (144a/12)

[= 1]

ıkrām: < Ar. Sunma, takdim etme.

i. + éde (175b/05)

i. + ıla (139b/16), (218a/14), (219a/08),

(219a/13)

[= 5]

ıkrār: < Ar. Onaylamak, kabul etmek.

i. + éderler (156a/02), (156a/03), (188b/08),

(188b/10)

i. + éderüz (235a/02)

i. + édün (235a/03)

[= 6]

‘ikrime: Ebu Cehil’in oğlu.

a. (125a/09), (141b/01), (160b/03),

(168b/13), (173b/07), (209a/17)

a. + den (140b/14)
[= 7]

il: İl, şehir.

i. + den çıkarmak (145b/09)
i. + dendikim (162b/06)
i. + inde (160b/09)
i. + ini (160b/08)
i. + ler (181a/08)
i. + lerde (174b/13)
[= 6]

ilā-āhiri: < Ar. Sona kadar.

i. (146a/07)
[= 1]

ilāh: < Ar. Tanrı.

i. + dur (206b/02)
[= 1]

ilāhī: < Ar. “Ey benim Allah’ım” anlamında Allah’a hitap sözü.

i. (119b/08), (121b/08), (133b/08),
(133b/13), (134a/12), (151b/06), (152b/08),
(154a/07), (185a/11), (185a/17), (193a/03),
(195a/03), (196b/09), (201a/11), (201b/04),
(201b/08), (205b/02), (205b/04), (208a/16),
(216a/09), (219b/06), (219b/15), (220b/12),
(220b/12), (220b/17), (220b/17), (222b/01),
(224b/10), (226a/11), (226a/15), (227a/16),
(227b/03), (229a/12), (230a/14), (233a/05)
[= 35]

ilāhiyyet: < Ar. Tanrı ile alakalı olan.

i. (201a/02)
i. + e (202a/11)
i. + üñ (201a/05)

i. + üñde (201a/03)
[= 4]

ilāhunā: < Ar. Rabbimiz sensin.

i. (120b/14), (121b/16), (121b/17),
(137b/17)
[= 4]

ilā yevmi’l-kıyām: < Ar. Kıyamet günü.

i. (239a/09)
[= 1]

ile: İle bağlacı.

i. (122a/01), (122b/04), (125a/16),
(126a/04), (132a/01), (155a/11), (164a/12),
(173b/06), (174a/11), (177b/02), (184a/14),
(186a/09), (189a/17), (189b/05), (189b/08),
(189b/13), (189b/15), (201b/03), (212b/06),
(214a/09), (217b/08), (228b/05)
i. + dür (132b/06)
[= 23]

iled-: *bk.* ilet-.

i.-e (186b/05)
i.-eler (120b/13)
i.-en (141a/15)
i.-esin (122a/01)
i.-evüz (129b/07)
i.-üb (128a/14), (209a/03), (219a/14)
i.-üñ (228a/12)
i.-ür (129a/16), (154a/12), (196a/15)
i.-ürler (162b/16)
i.-ürüz (143a/12)
[= 14]

ilerü: İleri. Önde olan, önde bulunan.

i. (153a/01), (161a/11), (224b/02),
(229a/01)
i. + ki (173a/14)
[= 5]

ilet-: İletmek.
i.-di (225a/02)
i.-diler (200a/04), (218b/10), (229b/04),
(229b/08)
i.-gil (230a/01), (230a/04)
i.-me (159b/01)
i.-ün (229b/07)
[= 9]

‘ilm: *bk.* ‘ilm.
a. (138a/09), (138a/10), (159b/16),
(201b/11), (201b/12), (210a/04), (229a/10),
(230a/04)
a. + den (229b/07)
a. + lerdür (138a/06)
[= 10]

‘limlütü: < Ar. + Tr. Bilişli, bilgili.
a. + si (150a/10)
[= 1]

illā: < Ar. İlle, mutlak
i. (121a/04), (121a/08), (129b/17),
(132b/04), (133a/09), (136a/13), (140a/08),
(149b/17), (151a/12), (153b/05), (153b/17),
(155a/16), (155b/06), (155b/12), (156a/07),
(159a/06), (162a/11), (167a/02), (184a/16),
(186a/15), (199a/15), (219b/06), (219b/09),
(224b/01), (226b/03), (227b/13), (228a/04),
(231a/08), (231b/03), (235a/02), (236a/16),
(238b/14)

[= 32]

illa ente: < Ar. Meger ki.
i. (236b/04)
[= 1]

illāki: < Ar. + Far. Madem, öyle ki.
i. (211a/11)
[= 1]

iltifāt: < Ar. Övgü.
i. + larıyla (233b/16)
[= 1]

‘ilm: < Ar. Bilme, biliş.
a. + e (137b/06)
a. + i (138a/06)
a. + i esmā (239a/02)
a. + i ilāhī (201b/04)
a. + inde (180a/11)
a. + ine (143a/08)
a. + iyle (124a/09), (138a/10)
[= 8]

‘ilme’l-yakīn: < Ar. Kesin olan bilgi.
a. (167b/05)
[= 1]

‘ilmi evvelīn: < Ar. Önceden bilinen bilgi.
a. (238b/05)
[= 1]

‘ilmü ahīrīn: < Ar. Sonradan bilinen ve öğrenilen
bilgi.
a. (238b/05)
[= 1]

im: Şimdi.
i. + den (180b/10)
[= 1]

imām: <Ar. Camiide namaz kılarken uyulan kimse

i. (208b/10), (208b/11), (208b/13),
(208b/14), (208b/15), (234a/01), (239b/01)

i. + a (202b/07)

i. + dan (202b/09)

i. + dur (202b/13)

i. + e (119b/12)

i. + ı aḥmed (202b/07)

i. + ı ḥanīfe (202b/08)

i. + ıla (154a/05)

i. + ı mālīk (202b/08)

i. + ı ṣāfī (202b/08)

[= 16]

imām-ı sağlıbe: Bir imam (?).

i. + ye (159b/04)

[= 1]

imāmlık: <Ar. + Tr. İmam görevi yapan kimse.

i. + kılurdu (130a/09)

[= 1]

imān: bk. ĩmān.

i. (154a/13)

i. + a geldi (169a/10)

[= 2]

īmān: <Ar. Allah’a ve Allah’tan gelen her şeye

inanma, inanç.

i. (139a/08), (159a/01), (167a/10),
(169b/12), (175a/15), (197b/10), (199b/06),
(200a/14), (200b/05), (202b/10), (203a/15)

i. + a (204b/12)

i. + a gelesiler (180a/12)

i. + a kığırdı (154b/12)

i. + ehli (125b/01)

i. + getürdi (125b/01)

i. + getürdiler (143a/01), (155b/10),
(156b/01), (169b/02), (181b/02)

i. + getürelim (237b/07)

i. + getürenlerden (125a/15), (125a/16)

i. + getürmediler (127a/06), (155a/15),
(155b/02)

i. + getürmek (183a/14)

i. + getürmezler (167b/01)

i. + getürmezlerdi (238a/01)

i. + getürüb (156b/13), (192b/08)

i. + ı (139a/05), (201a/16), (204b/12)

i. + ıladur (199a/10)

i. + ın (239a/09)

i. + nūriyla (138b/12)

i. + uḡ (200b/07)

i. + uḡda (202b/10)

[= 40]

īmānsız: <Ar. + Tr. İmanı olmayan.

i. (230a/01)

[= 1]

‘imāret: <Ar. Bayındırlık, hayır işi yapan kurum.

a. + lerde (157b/07)

[= 1]

‘imārethıḡ: <Ar. + Tr. Hayırlı işlerin yapıldığı
kurum.

a. + ı (199a/10)

[= 1]

‘imrān: Hz. Meryem’in babası.

a. (146a/08)

[= 1]

imdi: Şimdi.

i. (120b/04), (122a/07), (128a/10),
 (128b/17), (129a/05), (129b/04), (130b/04),
 (136a/05), (137b/09), (138b/01), (139b/07),
 (154a/11), (154b/10), (156b/05), (164a/03),
 (167a/01), (179a/02), (179a/09), (181a/03),
 (181b/04), (188a/07), (188b/15), (190a/01),
 (190a/11), (193b/04), (194a/10), (194a/15),
 (198a/10), (198a/13), (198b/02), (199b/16),
 (200a/14), (200b/05), (200b/06), (200b/10),
 (201a/01), (201a/03), (203a/04), (203b/17),
 (204b/09), (205a/14), (206a/03), (206b/16),
 (208b/01), (208b/17), (209a/01), (209a/13),
 (211b/03), (212a/03), (212a/09), (212a/11),
 (212b/01), (212b/03), (213b/08), (215b/03),
 (215b/13), (219a/06), (219b/01), (219b/10),
 (219b/12), (220a/10), (220b/07), (220b/11),
 (223b/17), (225a/14), (227a/01), (228b/16),
 (230a/17)

[= 68]

in-: İnnek.

i.-di (121b/03), (121b/06), (122a/12),
 (125b/16), (128a/03), (131a/17), (132a/12),
 (133b/06), (136a/13), (136a/13), (138a/17),
 (141a/08), (141b/15), (144a/10), (144b/11),
 (144b/12), (147b/04), (148a/11), (148b/02),
 (149a/07), (154b/02), (154b/02), (157a/07),
 (160a/02), (160a/08), (162a/07), (163b/14),
 (165a/17), (166a/14), (166b/05), (169a/01),
 (170a/05), (170b/01), (170b/03), (170b/05),
 (170b/12), (173b/17), (175b/15), (176b/03),
 (176b/06), (176b/06), (176b/08), (177b/09),
 (178a/01), (178a/10), (179b/02), (180b/16),

(181b/15), (182a/05), (182a/09), (182b/15),
 (184a/13), (184b/03), (192a/12), (192b/04),
 (213b/10), (213b/10), (214b/13), (216a/14),
 (216a/14)

i.-dikim (123b/10), (129b/11), (166b/09),
 (170b/03), (170b/13), (182b/13), (186b/01)

i.-dirdi (133a/07)

i.-diyse (213b/12)

i.-dügi (146b/09), (167a/14)

i.-dügiçün (132b/15)

i.-dürdi (127b/07), (145b/06), (166b/16)

i.-dürdikim (182b/08)

i.-dürdük (148b/01)

i.-eler (165b/05)

i.-en (160a/10)

i.-er (149a/10), (153a/17), (185a/05),
 (202b/05), (202b/07), (202b/12)

i.-erdi (173b/10)

i.-erler (149a/09), (151a/09), (153b/02)

i.-eydi (144a/09)

i.-iş (125a/04)

i.-medi (145b/12)

i.-medikim (133b/11)

i.-medügine (132b/14)

i.-mekden (134a/06)

i.-mekligine (213b/13)

i.-mez (133a/05)

i.-meziüz (133a/09)

i.-mişdür (120b/01)

i.-se (157b/02)

i.-sünkim (133a/05)

i.-üb (136b/16)

[= 102]

in ‘akıla: <Ar. Eğer fikir edilirse.

i. (236a/07)

[= 1]

in‘ām: <Ar. Nimet.

i. (217a/14)

[= 1]

inan-: İnanmak.

i.-alar (144a/10)

i.-madı (130a/01), (130b/12)

i.-madıkim (130b/10)

i.-madılar (125b/07)

i.-mayan (176b/14)

i.-mayub (147a/02)

i.-maz (176a/14), (176b/09)

i.-mazlardı (157b/13)

i.-mışdı (146a/12)

i.-sa (128b/09)

i.-ursa (128b/11)

i.-uruz (196b/12)

[= 14]

‘ināyet: <Ar. Lûtf, ihsan, iyilik.

a. (219a/03), (219b/16)

a. + i (232b/06)

[= 3]

ince: Kalın karşıtı.

i. (125a/03), (184b/08)

[= 2]

incid-: bk. incit-.

i.-eler (145b/10)

[= 1]

incıl: <Ar. Hz. İsa’ya indirilen dört mukaddes

kitaptan biri.

i. (202b/01), (202b/03)

i. + de (155b/07)

[= 3]

incir: <Far. Dilimli yapraklı, sütlü, bâzıları tırmanıcı olan ağaç.

i. (141a/17), (141b/04)

i. + dür (141b/03)

i. + ikim (141b/05)

[= 4]

incit-: İncitmek.

i.-dügiçün (238a/12)

[= 1]

incü: İnci.

i. (134b/10), (134b/11), (134b/11)

i. + den (178a/12), (178b/09)

[= 5]

indür-: İndirmek.

i.-di (127b/06), (148b/04), (169a/15),

(230b/07)

i.-dük (148b/03), (148b/09), (154a/08)

i.-ür (144a/07), (197a/15)

[= 9]

inecüg: İnekcik.

i. + i (216a/04)

[= 1]

iğen: Çok, fazla, daha.

i. (140a/15), (192b/16), (215b/13),

(230b/05)

[= 4]

iğildü: İnilti.

i. + si (213a/05)
[= 1]

inkār: < Ar. İnkâr.
i. + édüb (238a/01)
i. + édüp (157b/16)
i. + êtdiler (155b/09)
i. + ı (144a/04)
[= 4]

inle-: bk. inle-.
i.-rü (136b/13)
[= 1]

inle-: İnlemek.
i.-di (224b/10), (224b/14)
i.-vüb (127a/09)
[= 3]

innī aġnka: < Ar. Suya batırmak.
i. (237a/15)
[= 1]

innī taḥkīk: < Ar. Hakiki.
i. (235b/08), (237a/12)
[= 2]

innī taḥkīk beni istecīrū bike min-nāri: < Ar. Cehennem ateşinin doğruluğundan, gerçekliğinden.
i. (236a/12)
[= 1]

innī mā' muratūn: < Ar. “Ben emir olunmuşum”.
i. (236a/13)
[= 1]

ins: < Ar. İnsan.
i. + e (213a/03)
[= 1]

insān: < Ar. İki ayaklı, iki elli, akıllı ve konuşma yeteneği olan memeli canlı.

i. (143b/03), (143b/11), (157b/12),
(161b/15), (163a/15), (169b/04)
i. + a (160a/06), (163a/14), (238b/16)
i. + ı (191a/15)
[= 10]

inşā'llāh: < Ar. Allah'ın izniyle.

i. (132b/12)
[= 1]

ip: İp.

i. + taḡub (229b/04)
[= 1]

irgür-: Ulaştırmak, eriştirmek.

i.-em (198a/01), (198a/02)
[= 2]

iriṡ: Kanda bulunan sarımsak, koyu renk.

i. (173a/08)
[= 1]

īsā: Allah'ın peygamberi. İncil'in gönderildiği peygamber.

a. (119b/09), (133b/14), (146a/08),
(156a/12), (192a/10), (192a/12), (192a/13),
(192a/15), (192b/01), (202a/14), (202a/16),
(222a/09), (222a/10), (222a/13), (222a/15),
(222b/02), (222b/05), (222b/08), (222b/10),
(222b/12), (222b/14), (223a/01), (223a/03),
(223a/04), (223a/07), (223a/10), (223a/10),
(223a/12), (223a/14), (223a/17), (223b/02),
(223b/05), (223b/07), (223b/09), (224a/02),
(238a/01)
a. + nuṡ (192a/05), (194b/03)

[= 38]

İsār: < Ar. İkrâm etmek.

i. + ı ğufrândur (126a/08)

[= 1]

İsbās: bk. ispās.

i. + kılmaz (161a/03)

[= 1]

İsbāt: < Ar. Tanık göstermek.

i. + ı hüccetden (205b/14)

i. + kıla (204b/09)

[= 2]

İsim: < Ar. Ad.

i. (204a/10)

i. + dür (238b/11)

[= 2]

İskender: Zülkarneyn peygamberin diğer olduğu söylenmektedir.

i. + iğ (153a/05)

i. + i zül'l-ķarneynden (132b/11)

[= 2]

İslām: < Ar. Hz. Muhammed tarafından bildirilen din, müslümanlık.

i. (156a/08), (168b/14), (180b/09),
(180b/09), (231a/03), (231a/05), (238b/08)

i. + a (131b/01), (131b/02), (202b/09)

i. + da (157a/17)

i. + dīni (142b/07)

i. + dīnine (181a/10)

i. + dur (180b/06)

i. + uğ (157b/01)

[= 15]

İsm: bk. isim.

i. + i ā'zam (204a/04), (204b/01),

(204b/12), (205a/01), (205a/12), (205b/08),

(205b/10), (206a/07), (238a/09)

i. + i ā'zamdur (204a/03), (204b/11),

(205b/01)

i. + i fā'iliğ (183b/05)

i. + i şfātudur (204a/12)

i. + i şfātıda (204b/03)

i. + i zāt (204a/13)

i. + i zāta (204b/03)

i. + i zātdur (204b/05)

i. + i zātdur (204a/11)

[= 19]

İsmā'il: Hz. İbrâhim'in oğlu, Kur'an'da adı geçen bir peygamber.

i. + dür (123a/07)

i. + i (119b/09)

[= 2]

İsmā'îl bin 'abdu'l-lāh: Büyük hadis ve fıkıh ilmi alimlerinden. İsmail bin Abdullah bin Mes'ud el-Abdî el-İsfehanî.

i. + dan (140b/15)

[= 1]

İsmü'l-'azam: < Ar. "Allah'ın en büyük ismi" anlamında bir tabir.

i. + ı (150b/10)

[= 1]

İspās: < Far. Şükür.

i. + suzdur (161b/15)

[= 1]

İsrāfîl: < Ar. Dört büyük melekten biri olup kıyamet gününde sûra üflemekle görevlidir.

i. (201b/14), (202a/02)
[= 2]

isrāʾīl cābir: Cabir bin Abdullah.
i. + denkim (173b/03)
[= 1]

isrāʾīl ebī isihak: Ebu İshak.
i. + dan (184a/12)
[= 1]

issi: Sıcak, sıcaklık.
i. (150b/15), (168a/06)
i. + dür (125a/03), (235a/07)
i. + si (172a/07), (203b/16)
i. + sin (190b/14)
i. + sinden (226b/02)
[= 8]

issi: Sahip, malik.
i. (130a/13), (130b/07), (130b/11),
(130b/13), (153b/10), (175a/07), (199b/11),
(231b/10)
i. + den (202b/15)
i. + ne (175a/07)
i. + ni (160b/10)
i. + nün (130a/03)
[= 12]

issilig: Sahiplik.
i. + i (215a/07)
i. + ile (203b/13)
[= 2]

iste-: İstemek.
i.-di (229a/12)
i.-diler (136b/03), (224a/06), (229b/03)
i.-dügi (231b/03)

i.-gil (136a/11)
i.-meziz (230b/17)
i.-ñ (150a/11)
i.-r (207a/14), (207a/15)
i.-rem (179b/12)
i.-riz (230b/16), (233a/10), (233a/12),
(233a/13)
i.-rse (150a/01), (239a/11)
i.-rsin (196b/05), (225a/07)
i.-se (129b/14), (150a/14)
i.-sün (150a/01), (150a/15)
[= 23]

istevügel-: İsteyip gelmek.
i.-ürler (138a/06)
[= 1]

istifhām: < Ar. Soru.
i. (147a/04), (172b/09)
i. + dur (134a/08), (138b/14), (143a/06),
(163b/02), (172b/09), (176a/13)
[= 8]

istiğfār: < Ar. Aff dilemek.
i. + getürgil (181b/05)
i. + kılmağa (181b/11)
[= 2]

istihrāc: < Ar. Çıkarım yapma.
i. + ı mesāʾil (233b/16)
[= 1]

istihzā: < Ar. Alay etme.
i. + edenler (170a/07)
[= 1]

istiʿmāl: < Ar. Amel işlemek.
i. + ederler (209a/08)

i. + kılurlar (209a/08)

[= 2]

istişāl: < Ar. Kökünü kazıma.

i. + dur (179a/17)

[= 1]

istişnā: < Ar. Ayrı tutma, ayırma.

i. + kıldı (143a/13)

i. + nuḡ (143b/15)

[= 2]

istişnā: *bk.* istişnā.

i. + kıldı (169b/01)

i. + kılub (169b/10)

[= 2]

iş: Herhangi bir yere düzen verici, günlük yaşayışı
sağlayıcı her türlü çalışma.

i. (119b/02), (134b/15), (135a/16),
(147a/17), (153b/03), (153b/04), (163a/12),
(167a/06), (167a/08), (171a/09), (172b/05),
(240b/08), (240b/12), (240b/14),

i. + de (198b/07)

i. + den (140b/06)

i. + dür (212a/06)

i. + e (207a/15)

i. + i (134b/16), (146a/08), (161a/14),

(225b/14)

i. + için (153b/01)

i. + idür (128b/13)

i. + iḡde (196b/10)

i. + iḡze (219b/04)

i. + inde (134a/03), (138b/06), (155a/16),
(209a/12)

i. + inden (140b/03), (140b/10), (147a/07)

i. + ine (148b/12), (163a/11), (209b/10)

i. + ini (129a/11), (172b/13), (210a/07)

i. + ler (126b/14), (126b/17)

i. + lerden (142b/09), (231b/12)

i. + leri (148b/13), (201a/11), (210a/13)

i. + lerimüz (233a/15)

i. + lerimüzde (233a/14)

i. + lerinde (138b/05)

i. + lerine (172b/05)

i. + lerini (231b/08)

i. + lerinüḡ (138b/05)

i. + lermüzde (230b/16)

i. + lerse (142b/12)

i. + lerüḡ (230b/14)

[= 55]

işāret: < Ar. Belirti, gösterge, alamet.

i. (143b/03), (143b/03), (148a/05),
(163b/17), (166a/07), (169a/03), (170a/08),
(174a/02), (179b/05), (200b/03), (200b/06),
(216a/16)

i. + de (197a/03)

i. + den (141a/14)

i. + dir (170a/09), (170a/09), (170a/09),

(174a/04), (174a/04), (181a/02)

i. + dür (139b/09), (139b/10), (139b/11),

(139b/12), (139b/13), (139b/15), (148a/06),

(148a/06), (148a/07), (148a/07), (148a/08),

(148a/08), (148a/09), (148a/09), (174a/03),

(181a/02), (181a/03), (182a/12), (182a/12),

(182a/13), (187a/04), (187a/04), (187a/04),

(187a/05), (187a/05), (187a/06), (187a/06),

(196a/10), (196a/13), (197a/03), (201b/09),

(210a/01), (210a/01), (210a/03), (210a/05),
(210a/06), (210a/07), (210a/09)

i. +  derler (170b/14)

i. +  d b (234a/11)

i. +  tdi (137b/13)

i. + i 'ul mdan (205b/15)

i. + olund  (234a/02)

[= 63]

i bu:   te bu.

i. (119b/03), (120a/07), (120b/14),
(120b/16), (121a/15), (122b/05), (122b/07),
(123a/17), (125a/02), (126b/10), (127a/03),
(133b/12), (135b/12), (136a/04), (136a/06),
(136b/04), (137b/15), (142a/02), (143a/05),
(147a/11), (150b/03), (154b/17), (156a/09),
(156b/09), (161b/15), (164b/12), (175a/07),
(175b/04), (179a/03), (180a/06), (180a/07),
(180a/08), (180a/09), (182a/01), (182b/08),
(187b/14), (197a/11), (197a/12), (199b/15),
(218a/06), (219b/04), (226a/15), (228b/05),
(230b/04), (233b/17)

[= 45]

i id-: bk. i it-.

i.-eler (166a/01), (166a/06)

i.-esin (146a/05)

i.-esiz (191a/07)

i.-icek (145b/15)

i.-ile (135a/13)

i.- b (152a/04), (186b/11), (207b/04),
(229a/15)

i.- r (169a/14), (212b/17), (213a/06),
(213a/09), (232a/05)

i.- rem (146a/02)

[= 16]

i it-:   itmek, duymak.

i. (190b/01), (198a/13), (203a/16),

(215b/14)

i.-di (131a/08), (131a/15), (131b/09),

(136a/06), (136b/10), (147b/17), (180b/15),

(196b/07), (207b/13), (224b/10), (230a/08),

(230a/08)

i.-dikim (127a/16), (136b/06), (146a/06),

(184a/13)

i.-dim (175a/12)

i.-d gi (180b/12)

i.-d k (213b/02), (213b/02)

i.-d m (135b/02), (135b/05), (137b/14),

(180b/11)

i.-d mkim (150a/16), (177a/02)

i.-kim (203a/03)

i.-med   (207a/16)

i.-mek (207a/10), (213a/04)

i.-mese (212b/15)

i.-mez (195a/02)

i.-mi  (184a/01)

i. + seden (240b/17)

i.-seler (158a/13)

i.-se  (146a/05)

[= 40]

i itd r-:   ittirmek, duyurtmak.

i.-e (213a/10)

[= 1]

i itmezlik:   itmeme, duymama, sa ırlık.

i. (213a/01)

[= 1]

ışkence: <Far. Eziyet.

i. + èderidi (130b/16)

[= 1]

ışle-: Çalışmak, faaliyete geçmek, etki etmek, kullanmak.

i.-di (126b/14), (153b/15), (172b/05),

(172b/11)

i.-digi (160a/07)

i.-dikim (226a/12)

i.-diler (169b/03)

i.-dilerse (120a/05)

i.-dügi (160a/06), (163a/12), (164a/12)

i.-dügin (158b/01)

i.-mek (126b/17)

i.-ñ (131b/06)

i.-r (188a/02)

i.-rdi (134b/14)

i.-rsiz (167a/17)

i.-se (142b/17), (159a/13), (159a/15),

(159a/17), (159b/02)

i.-señ (236a/03)

i.-ye (143b/12), (209b/14)

i.-yeler (142a/17), (142b/01)

i.-yen (124b/16)

[= 28]

ışlen-: Bir şeye işleme durumu.

i.-diyse (158a/01), (158a/08)

[= 2]

ışlü: İşi olan.

i. (148b/12)

[= 1]

ış māşe'te: <Ar. Diril (insanoğlu).

a. (235b/16)

[= 1]

ışret: <Ar. İçki içmek.

a. (158b/07)

a. + èderlerdi (218b/13)

[= 2]

ışsüz: İşi olmayan.

i. (140b/05)

[= 1]

ıştıkāk: <Ar. Belirmek, yarmak.

i. + ı zibaniydür (147b/09)

[= 1]

it: Köpek.

i. (217a/04)

i. + balığı (238a/11)

i. + cügüzi (200b/01)

[= 3]

itāb: <Ar. Azarlama, paylama.

a. + èylemişlerdir (193b/02)

a. + èyler (193a/17)

a. + kıldı (132b/15)

a. + kılub (181b/02)

a. + olmaktan (236a/06)

[= 5]

itā'ı'l-küttüb-i bi'l-īmān: <Ar. Kendini vererek iman etme.

i. + dur (141a/11)

[= 1]

i'tibār: <Ar. Saygı gösterme.

i. (120a/11)

i. + ıyla (163b/11)

i. + olundu (233b/16)
[= 3]

i'tibārca: < Ar. + Tr. Saygınca.
i. (205b/08)
[= 1]

i'tikād: < Ar. Kalpten inanma, güçlü inanç.
i. + ı (144a/06)
i. + ıla (191a/06), (214b/16)
i. + ıyla (126a/10)
[= 4]

ʿitikāf: bk. i'tikāf.
a. + a (149b/11)
[= 1]

i'tikāf: < Ar. Yönelmek, kalmak.
i. + a oturdu (136b/04)
i. + a oturduğıdı (150a/17)
[= 2]

ittifāk: < Ar. Fikir birliğine varmak.
i. + êtdiler (192b/07)
i. + ıla (141b/02)
i. + ları (155b/08)
[= 3]

ʿivaż: < Ar. Karşılık, bedel.
a. + ın (128b/08), (128b/16), (159a/17)
a. + ını vërür (128b/11)
a. + ları (120a/09)
[= 5]

iver-: Acele etmek.
i.-siz (237b/06)
i.-üz (233b/08)
[= 2]

izāfet: < Ar. Bir şeyle diğeri bir şeyi ortak bir bağ
yoluyla bağlama.

i. + êde (204b/13)
i. + kıldı (204b/10)
[= 2]

izāzül zilet: < Ar. Kur'an'da zelzele suresinin ilk
ayetinin bir kısmı.

i. (160a/01)
[= 1]

izen kefanī: < Ar. Bana yeterli gelir.

i. (236b/17)
[= 1]

izin: < Ar. Müsaade, ruhsat alma.

i. + vër (237a/14)
i. + vërmese (240b/09)
[= 2]

ʿizzet: < Ar. Hürmet, saygı.

a. (134a/13), (185a/12), (190a/09),
(198b/05), (206b/13), (208a/10), (208a/15),
(208a/16), (214b/12), (218a/14), (240a/05)
a. + geldikim (134a/17)
a. + i (198a/17)
a. + i bisāṭı (198a/15)
a. + i ikrāmıla (219a/08), (219a/13)
a. + ü (139b/16)
[= 17]

ʿizzetlū: < Ar. + Tr. İtibarlı, şerefli kimse.

a. + olur (149a/04)
[= 1]

-K-

kāb-: Kapmak.

k.-ırsarlar (161b/04)

k.-ub (161b/05)

[= 2]

ķabarcaĝ: *bk.* ķapurcaķ.

k. + ı (214a/10)

[= 1]

ķabayla-: Sallamak.

k.-yın (154b/05)

[= 1]

ķa'be: <Ar. Mekke'deki kutsal bina.

k. (122b/11), (160b/04), (175b/13)

k. + de (175a/14), (191b/10)

k. + den (121b/08), (121b/09), (156b/07)

k. + i mu'azzam (194b/14)

k. + lüyem (175b/12)

k. + nün (211b/17)

k. + sine (196a/13)

k. + ye (175a/07)

k. + yi (172b/12), (173a/17), (174a/02),
(174a/14)

[= 17]

ķābe: *bk.* ka'be.

k. (194b/17)

[= 1]

ķa'be: *bk.* ka'be.

k. + ye (136b/04)

[= 1]

ķa'be-i ŧerrefhā'l-lāhu: <Ar. Tanrı'nın kutsal evi.

k. (172b/06)

[= 1]

ķabiŧ- Kapiŧmak.

k.-ırlar (161b/09)

[= 1]

ķābil: <Ar. Olanaklı, kabul edilebilir.

k. + olmaya (240a/05)

[= 1]

ķābile: Topluluk.

k. (166b/08)

k. + nün (211b/14)

k. + si (211b/15), (211b/15), (211b/16)

k. + sinde (161a/12)

k. + sinden (175b/10)

[= 7]

ķabķacaķ: Kapkacak.

k. (177a/11)

[= 1]

ķabķara: En kara olan.

k. + êtdi (192b/17)

[= 1]

ķablubaĝa: Kaplumbaĝa.

k. (238a/07)

[= 1]

ķabr: <Ar. Mezar.

k. + üm (151a/10)

[= 1]

ķabu: *bk.* kapu.

k. + da (162b/05)

k. + sina (135b/02)

[= 2]

ķabül: <Ar. Peki deme, râzı olm

k. + êde (206b/08)

k. + êdeler (200a/17)

k. + êdem (154a/11), (189b/14)

k. + êderem (179b/11)

k. + édersen (159b/07)

k. + édüb (181b/10)

k. + ét (231a/06)

k. + étdüm (130b/02), (131a/10)

k. + étmedi (225a/02)

k. + étmekde (169a/13)

k. + étmeye (206a/15)

k. + étmez (159b/08)

k. + erinüj (206a/12)

k. + kılası (228a/04)

k. + kıldı (227a/09)

k. + kılmadı (226b/16)

k. + olmaz (206a/08)

k. + olur (204b/01), (206a/07)

[= 21]

ka'bu'l-aḥbār: < Ar. Yemenli bir yahudi iken
müslüman olan tabii.

k. (135a/16), (141b/06)

[= 2]

ḳac: bk. ḳaç.

k. (207b/10), (222b/11), (223a/09),
(234a/08), (234b/16), (235a/01), (237b/08)

[= 7]

ḳac-: Kaçmak.

k.-duğına (139b/11)

[= 1]

ḳacan: bk. ḳaçan.

k. (146b/14), (181a/07), (216a/16)

[= 3]

ḳaç: Kaç, ne kadar.

k. (132b/17), (222b/07), (222b/16),
(223b/01)

[= 4]

ḳaç-: Kaçmak.

k.-a (119b/06)

k.-arın (144b/03), (144b/04)

k.-dı (226b/13)

k.-dılar (173a/05)

k.-mağıl (146a/05)

k.-mağ (237a/01)

k.-ub (139b/14), (146a/03)

[= 9]

ḳaçan: Ne zaman.

k. (120b/08), (121a/04), (121a/06),
(121a/15), (122b/01), (124b/16), (125b/13),
(126a/15), (126a/16), (127a/01), (128a/08),
(128a/17), (128b/01), (128b/02), (129b/08),
(129b/09), (131b/02), (132a/07), (133a/11),
(133b/11), (136a/02), (136b/11), (137b/14),
(138a/02), (139a/17), (140b/01), (140b/03),
(140b/08), (140b/10), (140b/12), (140b/13),
(140b/15), (141a/11), (142b/01), (142b/10),
(142b/11), (142b/12), (142b/15), (144a/16),
(144b/04), (146a/05), (146a/10), (146a/17),
(149b/06), (151a/08), (151a/15), (153b/06),
(153b/11), (157a/16), (157b/02), (157b/10),
(158a/11), (161a/15), (162a/16), (163b/03),
(163b/04), (170a/10), (171b/07), (175b/10),
(175b/11), (178a/08), (178a/09), (179b/06),
(182a/17), (207b/02), (215a/10), (215a/12),
(215a/17), (215b/10), (215b/11), (224a/17),
(225a/10)
k. + kim (121a/09), (123b/14), (131a/02),
(132a/08), (135b/01), (136a/12), (138b/08),

(142b/09), (153b/08), (160a/12), (162b/16),

(217a/03), (217a/05), (230a/14)

[= 86]

ḳadar: < Ar. Kadar, miktar.

k. (120b/12), (121a/07), (121b/09),

(126a/05), (126a/06), (128a/06), (133a/16),

(133b/01), (133b/08), (133b/09), (142b/16),

(142b/17), (149a/10), (152b/05), (157b/07),

(160a/13), (162b/05), (162b/13), (167a/07),

(173a/03), (173a/09), (183b/09), (184b/09),

(184b/15), (185b/15), (186a/15), (186a/17),

(199b/14), (213b/05), (213b/12), (214b/13),

(214b/14), (218b/04), (225b/06), (227b/13),

(228a/06), (229b/02), (229b/05), (233b/01),

(235b/17), (236a/04)

k. + düni (149a/12)

[= 42]

ḳadarca: < Ar. + Tr. Miktarınca.

k. (173a/02)

[= 1]

ḳadeḥ: < Ar. Küçük cam bardak, piyale.

k. + ler (198b/08)

k. + lerle (178b/02)

[= 2]

ḳader: < Ar. Alın yazı.

k. + gecesine (148b/14)

k. + ler (148b/08)

[= 2]

ḳaderī: < Ar. Kaderle ilgili.

k. + den (238a/17)

[= 1]

ḳaderla-: bk. ḳaderle-.

k.-maḳ gecesı (148b/14)

[= 1]

ḳaderle-: < Ar. + Tr. Mukadder kılmak.

k.-di (148b/11), (148b/14)

k.-medi (148b/14)

k.-nen (148b/15)

[= 4]

ḳaderlen-: < Ar. + Tr. Geleceği yazılmak.

k.-mişdür (188a/02)

[= 1]

ḳaderlü: < Ar. + Tr. Kader sahibi olan.

k. (149a/05), (149a/08)

[= 2]

ḳadīm: < Ar. Geçmiş uzun zaman önceye dayanan.

k. (195a/12), (195b/15), (205b/11),

(239a/05)

k. + de (181a/05), (201a/03), (202a/12)

k. + dür (136a/04)

k. + iḳdür (220b/13)

[= 9]

ḳadır: < Ar. 1. Değer, kıymet. 2. Müslümanlarca

kutsal görülen Kadir gecesı.

k. + düninde (153a/14)

k. + dünün (150a/14)

k. + dününde (151a/13)

k. + dür (151a/02)

k. + gecesı (148b/05), (149a/12), (149a/14),

(149a/15), (149b/02), (149b/08), (149b/17),

(150a/02), (150a/05), (150a/07), (150a/08),

(150a/11), (150a/12), (150a/16), (150b/05),

(151a/04), (151a/05), (151a/08), (151a/17),

(151b/03), (151b/08), (151b/17), (152a/05),

(152a/06), (153a/11), (153a/15)

k. + gëcesin (148a/13), (150b/06),

(153a/03)

k. + gëcesinde (148b/02), (148b/09),

(148b/12), (149a/17), (151b/02), (153b/02)

k. + gëcesindeki (154a/14)

k. + gëcesinden (151b/03)

k. + gëcesine (148b/10), (151a/15)

k. + gëcesini (149b/14)

k. + gëcesinüñ (149a/11), (150b/13),

(150b/14), (151a/02)

[= 48]

ķadır: < Ar. 1. Tam ve mutlak kudret sâhibi olan, istediğini dilediği gibi yapmaya gücü yeten anlamına gelen Allah'ın isimlerinden biri. 2. Kudretli ve kuvvetli kimse, muktedir.

k. (197b/03), (203b/05), (212a/16),

(212b/02), (212b/03), (234a/13)

k. + dür (143b/14), (212a/16), (213a/09),

(216b/13), (233b/17)

k. + e (213b/09)

k. + idümkim (220a/02)

k. + ola (209b/10)

[= 14]

ķadırılg: < Ar. + Tr. Kadir sahibi.

k. + umı (220a/16)

[= 1]

ķadırlü: < Ar. + Tr. Değerli, kıymetli.

k. (149a/03), (149a/06), (149a/07),

(149a/07)

[= 4]

ķadr: bk. ķadır.

k. + gëcesi (149a/16)

k. + i (149a/01), (149a/02)

k. + ini (207a/16), (220a/15), (220b/03),

(220b/04), (220b/10)

[= 8]

ķāf: bk. ķaf.

k. + ı (143a/17)

k. + ı ħiṭābdur (143a/17)

k. + ı teşbīhdür (164b/14), (165a/03)

[= 4]

ķaf: bk. ķaf.

k. (164b/14), (165a/03), (201b/05)

[= 3]

ķaf: Arap alfabesinde yirmi birinci sestir.

k. (195b/13), (196a/06)

k. + dur (195b/13), (196a/06)

k. + ı (195b/13), (196a/06)

k. + ıdur (195b/13)

k. + ımdan (195b/14)

k. + ınıñ (195b/17)

[= 9]

ķāfile: < Ar. Topluluk.

k. + ye (229a/13)

[= 1]

ķāfir: < Ar. Allah'a inanmayan yâhut Allah'ın

kelâmlarını inkâr eden kimse.

k. (123b/16), (124a/01), (124a/02),

(124b/09), (124b/14), (131b/13), (158a/05),

(158a/07), (159a/16), (160b/08), (180b/10),

(205a/05), (213b/03)

k. + dür (162b/02)

k. + e (154a/13), (154a/13)

k. + ilinde (160b/09)

k. + iyle (213b/01)

k. + ler (122a/01), (123a/02), (131a/02),
(138b/04), (139b/09), (154b/16), (155a/15),
(156a/07), (158a/04), (169a/16), (180a/11),
(212a/03), (228b/05)

k. + lerden (139b/14)

k. + lerdı (179b/17)

k. + lerdür (157b/13), (169b/05), (169b/09)

k. + lere (120b/01), (143a/14), (152a/15),
(152b/06), (154a/12), (180b/08), (195b/05),
(215b/06), (233b/11), (235a/15)

k. + leri (122b/07), (140a/03), (143a/12),
(147b/11), (147b/12), (165b/05), (188b/04)

k. + lerile (152a/08)

k. + leriñ (165b/01), (165b/02)

k. + lerinden (211b/14)

k. + lerine (155b/11)

k. + leriyle (143b/13)

k. + oldılar (125b/07)

k. + oldular (156a/11)

k. + olsa (121a/09)

k. + olur (125b/04)

k. + üñ (235a/11)

[= 64]

kāfiristān: <Ar. Kafirlerin olduğu yer.

k. + da (154a/12)

[= 1]

kāğid: <Far. Kağıt.

k. (176a/05), (240b/16)

k. + a (224b/17), (239b/08)

k. + ı (239b/10), (240b/17)

[= 6]

kāğıdlu: <Ar. + Tr. Kağıdı olan.

k. (225a/03)

[= 1]

kāğır-: Bükme, eğme.

k.-alar (147b/03)

[= 1]

kāhal: <Ar. Tembel.

k. + olmañ (129a/05)

[= 1]

kāhur: <Ar. Üzüntü, sıkıntı, keder.

k. + gösterürsün (207a/07)

[= 1]

kāhr: <Ar. Mahvetme, gâlip gelme, helâk etme.

k. + a (204a/06)

k. + dur (203a/08)

k. + ı (204a/09)

k. + èylemegil (137b/10)

k. + èylemek (200b/08)

k. + èyler (176b/09)

[= 6]

kāk-: İtmek, vurmak.

k.-an (230a/09)

[= 1]

kākı-: 1. Öfkelenmek, kızmak. 2. Çağırma.

k.-dı (127a/17), (152a/14), (152b/01),

(193a/11), (193a/15), (215b/16)

k.-mağından (136a/16)

[= 7]

kāl: Harf dili olarak kullanılan tabir.

k. (233a/07)

[= 1]

kal-: Kalmak.

k.-a (171b/08), (209b/03), (211a/03),
(211a/04), (211a/04)
k.-alar (125b/15)
k.-an (131b/14), (142a/11), (142a/12),
(171a/03), (174b/02), (181b/16), (204a/12),
(210b/06), (237b/06), (238b/04)
k.-anı (181a/12), (191a/17), (207b/13)
k.-anın (127a/05), (130a/11), (192b/02)
k.-dı (127a/01), (137a/08), (223b/17),
(237b/16)
k.-dılar (196a/17)
k.-dım (230b/03)
k.-dıysa (158a/01)
k.-ıcağ (149b/14), (150a/05), (150a/08)
k.-ınca (171b/07)
k.-ıyardır (156a/13)
k.-madı (182b/14), (199b/10)
k.-mağlığına (231a/10)
k.-maya (134b/08), (176a/09), (239b/17)
k.-mayasız (120a/02)
k.-maz (153b/05)
k.-mışdı (181a/14)
k.-sa (142b/16)
k.-sun (127a/15), (223b/15)
k.-ur (198a/08), (204b/06), (204b/07),
(211a/09)
k.-urlar (213b/09)
k.-ursa (177a/07)
[= 52]

kalb: < Ar. Kalp.

k. (201b/12), (201b/13)

k. + dür (206a/13)

k. + e (238b/11)

k. + ine (206b/09)

[= 5]

kalb: Kalıp.

k. + ı (184b/01)

[= 1]

kalıb: Vücut, insanın dış yapısı, gövde.

k. + mı (188a/12)

[= 1]

kalbur: < Ar. Delikli deri ya da kafesten ibaret alet.

k. (177a/12)

[= 1]

kaldır-: Kaldırmak.

k.-madan (124a/06)

[= 1]

kalduur-: bk. kaldır-.

k.-alar (218b/17)

k.-dılar (214a/16)

k.-uçak (119b/15)

[= 3]

kal'e: < Ar. Düşmandan korunmak için yapılan
yüksek duvarlı yapı.

k. (129a/04)

k. + sidür (129a/04)

[= 2]

kalem: < Ar. 1. Yazı yazmak için kullanılan alet. 2.
Yazıya dökmek.

k. (142b/01), (184b/13)

k. + e getürdi (234a/03)

[= 3]

ḳale'n-nebiyyü: < Ar. "Peygamber buyurdu".

k. (191a/12)

[= 1]

ḳalıḳ: Kalın (yer).

k. (197a/11)

[= 1]

ḳalk-: Kalkmak.

k.-ar (165a/04)

[= 1]

ḳalkā: < Ar. Fundalık.

k. + larında (135a/04)

[= 1]

ḳāmet < Ar. Camilerde ve farz namazlardan önce

"namaz başladı" çağırısı.

k. (142a/03), (194b/13)

k. + te (139a/07)

[= 3]

ḳā'im: < Ar. Var olan.

k. + dür (225a/09)

[= 1]

ḳāmil: < Ar. Kemale eren, olgun, yetişkin kimse.

k. (209b/09)

k. + dür (212b/17)

[= 2]

ḳāmilü'l-'aḳıl: < Ar. Üstün akıl.

k. + sım (194a/15)

[= 1]

ḳāmiyāb: < Far. Mutlu, isteğine kavuşmuş.

k. (239a/15)

[= 1]

ḳamu: Bütün, hep. Herkes.

k. (133a/11), (133a/12), (148b/11),

(156a/07), (160b/13), (188a/02), (215b/01)

k. + larına (151a/11)

k. + larıḳ (146b/03)

k. + sı (124b/07), (130b/15)

k. + ya (187b/17)

[= 12]

ḳan: İnsan ve hayvan vücudundaki kırmızı, yaşam

SIVISI.

k. (173a/08), (216b/11)

k. + a (228a/15), (228b/02)

k. + dan (144b/10)

k. + ıla (123a/12)

k. + ına (228b/10)

k. + ını (122b/13)

[= 8]

ḳan: Nerede, hani.

k. + dan (130a/14), (196b/04)

k. + ı (196b/10), (222a/13)

[= 4]

ḳanā'at: < Ar. Kısmetine razı olan.

k. + ehlinüḳ (235a/09)

[= 1]

ḳanad: bk. ḳanat.

k. + ıḳla (226a/17)

k. + ıyla (137a/04), (183a/03)

k. + larıyla (227a/07)

[= 4]

ḳanat: Kuş ve böceklerde bulunan, uçmına yardımcı

olan organ.

k. + ları (186b/01)

[= 1]

kanca: Nerede.

k. (196b/04)

[= 1]

kanca: Neresi, nereye, ne taraf.

k. (135b/11), (137a/09)

[= 2]

kanda: Nerede, nereye.

k. (138a/10), (138a/11), (144a/15),

(156b/10)

k. + dur (136b/08), (214a/10)

[= 6]

kandır-: 1. Doymak, doymak. Yeme içme isteğini

karşılamak. 2. Kana kana içmek. Yeme.

k.-madummi (168a/10)

[= 1]

kandîl: < Ar. Sıvı hâlindeki yağa batırılmış bir fitilin

yanması sûretiyle ışık veren aydınlatma âleti.

k. (121b/14)

k. + de (121b/05)

k. + ler (121b/12)

[= 3]

kandır-: Kandırmak.

k.-dılar (169b/13)

k.-ur (168a/14), (168b/12)

[= 3]

kanı: Hangi.

k. (129a/01), (135b/07), (149b/04),

(149b/09), (150a/02), (154a/12), (186a/11),

(189a/01), (189a/03), (189a/06), (189a/09),

(189a/12), (189b/05), (189b/07), (189b/13),

(190a/10), (190a/11), (190a/13), (190a/15),

(190a/16), (204b/04), (213a/08), (228a/08),

(239a/11)

k. + dur (151b/01)

[= 25]

kanı: Hani, nerede.

k. (135b/07), (193a/07), (200a/08),

(224b/16)

[= 4]

kanı: Hangi.

k. + sıyla (129b/05)

[= 1]

kanlı: Kana bulanmış, kanlı.

k. (228a/11)

[= 1]

kap- Kapamak.

k.-dı (127b/11)

k.-yalar (125b/10)

k.-yasın (124b/01)

[= 3]

kapag: Kapak.

k. + ını (125b/10)

k. + ıyla (124b/01)

[= 2]

kap- Kapanmak.

k.-a (171b/14)

[= 1]

kaparçuk: bk. kapurcağ.

k. + lar (173a/08)

[= 1]

kapla- Kaplamak.

k.-r (165b/03), (165b/04)

[= 2]

kapu: Kapı.

k. (120b/12), (215b/16), (230a/09)

k. + da (199b/11), (229a/16)

k. + dan (189b/07), (239a/11)

k. + ları (172a/06)

k. + ına (215b/17)

k. + nuñ (125b/13)

k. + sı (171b/16), (172a/03), (189b/04),

(189b/04), (215a/06)

k. + sın (226a/08), (226a/08), (240b/06)

k. + sina (120b/12), (215b/15), (218b/11)

k. + sında (226b/08)

k. + sindan (218b/10)

k. + sın (189b/06), (189b/07)

k. + ya (162b/06)

k. + yı (230a/06), (230a/11)

[= 28]

kapulan-: 1. Kapaklamak, işe kapak atmak. 2. Üstüne

kilitlenme, kapanma.

k.-a (172a/08)

[= 1]

kapurcağ: bk. kapurcağ.

k. + ı (214a/16)

[= 1]

kapurcağ: Kabarcık.

k. + dan (214a/17)

[= 1]

kar: Havadaki su tanelerinin donmasıyla oluşan

soğuk beyaz taneler.

k. + dan (178a/13), (178a/17), (230b/09)

[= 3]

kār: < Ar. Maddi kazanç.

k. + kılmaz (151a/07)

[= 1]

ķara: En koyu renk, siyah.

k. (193b/16), (197a/05), (213a/08),

(213a/08), (213a/08), (213a/08), (222a/02),

(228b/06)

k. + iledün (153a/07)

k. + sı (165a/01)

[= 10]

ķarār: < Ar. 1. Bir olay hakkındaki değişmez hüküm.

2. Bir yer veya bir durumda sebat etme.

k. (202a/04)

k. + duta (202a/04)

k. + dutalar (174b/01), (208a/06)

k. + edecek (237a/10)

k. + edüb (229a/17)

k. + ı (239b/17)

k. + kıllar (198a/15)

k. + kıldurduğum (174b/07)

[= 9]

ķaraca: Kara gibi olan.

k. (172b/17)

[= 1]

ķarañlık: bk. ķarañlulıķ.

k. + da (235b/16)

[= 1]

ķarañu: bk. ķarañlulıķ.

k. (193b/15)

[= 1]

ķarañulıg: bk. ķarañlulıķ.

k. + ı (126b/01)

k. + ıla (133a/11)

[= 2]

ķarańulık: *bk.* ķarańulık.

k. (215a/10)

[= 1]

ķarańulık: Karanlık.

k. (126b/02), (240b/04)

[= 2]

ķaranulıķak: Karanlıkla denk, karanlıķa eş.

k. (126b/01)

[= 1]

ķarar-: Kararmak.

k.-a (127b/02)

k.-dı (127b/03)

k.-sa (215b/10)

[= 3]

ķarař: Kureyş'in kelime anlamına atfedilen tabir.

k. + dan (174b/12)

[= 1]

ķaravař: Yardımcı, carıye.

k. (131a/04), (131a/06)

k. + a (131a/09)

k. + ı (131a/01), (131a/02), (228a/08), (228a/14)

k. + ıdur (192b/01)

[= 8]

ķarbe'l-eceľü: < Ar. "Ölüm, ecel yakınlaştı".

k. (236b/07)

[= 1]

ķarcař- Karıştırmak.

k.-urlar (164b/05)

[= 1]

ķardař: Kardeş.

k. (173a/05)

k. + ı (119b/09)

k. + ına (173a/05)

k. + lar (137b/08)

k. + ları (140a/06), (220a/03), (220a/10)

k. + uń (145b/04)

[= 8]

ķarģa: Karga.

k. (238a/12)

[= 1]

ķarı: Kadın, eş, zevce.

k. (223a/01), (223a/02), (223a/04)

[= 3]

ķarınca: Eklembacaklılardan bir böcek.

k. (159b/04), (213a/08)

[= 2]

ķarındař: Aynı karnı paylaşan, kardeş.

k. + ı (223a/04), (228a/17)

k. + ım (133a/07), (178b/09), (223a/02)

k. + larına (238b/03)

k. + um (119b/03), (228b/01)

[= 8]

ķarıř- İki veya ikiden fazla maddenin birleşmesi.

k.-a (165a/02)

k.-ıbdur (206b/05)

k.-mış (173b/06)

k.-updurur (206b/14)

k.-ur (165a/01)

[= 5]

ķāri'a: *bk.* ķāri'at.

k. (164a/09)

[= 1]

ḵārīʿat: < Ar. Kariat suresi.

k. (164a/15)

k. + e (164a/15)

[= 2]

ḵarīb: < Ar. Yaklaşmak, yakın.

k. + dūr (163b/01)

[= 1]

ḵarḵa: bk. ḵarḡa.

k. (234b/10)

[= 1]

ḵarn: Karın.

k. + ı (209a/16), (219b/17), (220a/09)

k. + ımda (237a/08)

k. + ına (192a/13)

k. + ında (121a/07), (123b/13), (157b/11),
(165b/03), (206b/01), (220a/07), (220a/12)

k. + um (223a/10)

[= 13]

ḵarraʿa āşımfi: Bir hadis rivayetçisi (?).

k. (188a/15)

[= 1]

ḵarşı: 1. Ayrı şeyleri temsil edenlerin her birine göre
diğeri, zıt, muhâlif. 2. Direnmek, boyun eğmemek.

k. (199a/16)

[= 1]

ḵarşu: bk. ḵarşı.

k. (119b/12), (213a/17), (239b/08)

k. + dan (223b/16)

k. + sında (239b/13)

[= 5]

ḵarşuğ: Karışık.

k. + ıdı (173b/14)

[= 1]

ḵarşula-: Karşılamak.

k.-yalar (198b/15)

[= 1]

ḵaşaş: < Ar. 1. Anlatma. 2. Kasas suresi.

k. + a (241a/01)

k. + dan (205b/15)

[= 2]

ḵaşd: < Ar. İstek, amaç.

k. (210a/15)

k. + ıla (193a/02)

k. + ına (200b/07)

[= 3]

ḵasem: < Ar. Yemin.

k. (142a/07), (169b/06)

k. + dir (142a/07), (160b/01)

k. + dūr (126a/13), (128a/17), (132b/08),
(141a/17), (161b/14), (169a/08)

k. + ler (133a/12)

[= 11]

ḵāsım: İbn-i Kasım.

k. (153a/12), (237b/02)

[= 2]

ḵāsıme'l-erzāk: < Ar. Nesneleri, nimetleri, rızıkları

paylaştıran. Râzık. Tanrı.

k. (235b/10)

[= 1]

ḵāşır: < Ar. Köşk, küçük saray.

k. + ola (210a/12)

[= 1]

ḵaşşāb: < Ar. Kesen.

k. + lar (160a/12), (166a/07)

[= 2]

kasv: < Ar. Zahmet çeken.

k. + u gılmân (128a/14)

[= 1]

kaş: Yüzün uzvu.

k. + ları (170b/14)

[= 1]

kaşı-: Kaşımak.

k.-r (163a/02), (163a/03)

[= 2]

kāşife'l-beliyyāt: < Ar. Belaları bulan.

k. (236b/09)

[= 1]

kāşife'z-zuri: < Ar. Zarara uğraticı.

k. (236b/14)

[= 1]

kāşkā: bk. kāškī.

k. (120a/14)

[= 1]

kāškī: < Far. Keşke.

k. (120a/06), (120a/10), (134a/11),
(176a/10)

[= 4]

kaşşāf: < Ar. Keşif yapan.

k. + ında (191a/09)

[= 1]

kat: 1. Huzur. 2. Tabaka, derece.

k. (191a/11), (205b/06), (205b/06),
(231b/06)

k. + ında (205b/03)

k. + ına (130a/17), (144b/06), (145a/02),
(146a/04), (153b/14), (178a/03), (184a/14),
(191b/13), (192b/08), (193a/13)

k. + ında (121b/08), (132a/02), (132a/03),
(142b/06), (156b/13), (169b/17), (173b/01),
(185b/06), (207a/05), (209a/05), (214a/06),
(224b/02)

k. + ındağılar (159b/14)

k. + ından (130a/07), (130a/13), (131a/06),
(193a/06)

k. + uma (135b/15)

[= 33]

kat-: Üzerine koymak, katmak.

k.-dı (223b/14)

[= 1]

kaṭ: < Ar. Kesmek.

k. + dur (179a/17)

[= 1]

katāde: Ebu Katade.

k. (123a/05), (124a/04), (124a/12),
(129a/09), (129b/09), (138b/17), (165a/17),
(166b/04), (170a/15), (176b/03), (179a/17),
(209b/03), (217a/04)

[= 13]

katār: < Ar. Sıralanmış dizi.

k. (184b/07)

[= 1]

katı: Haşin, sert, acı.

k. (123b/05), (125a/06), (130a/10),
(144a/04), (145a/07), (157a/16), (158a/07),
(160b/05), (160b/06), (161b/05), (163a/15),
(164b/01), (170a/14), (184a/03), (186a/08),

(216a/02), (224b/02), (224b/04), (227b/11),
(228b/07), (228b/09), (229b/05), (234b/06),
(235a/10)
k. + dur (133a/09), (163a/15)
k. + katı (228b/07)
k. + sından (215a/07)
[= 28]
katılığ: *bk.* katılık.
k. + ı (164b/01)
[= 1]
katılık: Zorluk, meşakat.
k. (139a/12)
k. + larının (123a/10)
[= 2]
kāṭiḥ: < Ar. Şüphesiz.
k. (154a/01)
[= 1]
katılan-: Katlanmak.
k.-sa (139a/17)
k.-uñ (154a/04)
[= 2]
kaṭrān: < Ar. Koyu, siyah yapışkan madde.
k. (158b/14)
k. + dan (158b/09)
[= 2]
kaṭre: < Ar. Damla.
k. (143b/13), (197a/15), (198a/06)
k. + de (195a/14)
k. + den (195a/15)
k. + kaṭre (197a/15)
k. + since (186b/10)
k. + ye (195a/13)

[= 8]
katume: İbn Kudame.
k. (136a/09)
[= 1]
kaṭī: < Ar. Güçlü olmak.
k. (196a/05)
k. + dür (201b/16), (201b/16), (202a/09),
(202a/17)
k. + èyler (168b/12)
k. + ola (240b/17)
[= 7]
kaṭil: *bk.* kaṭl.
k. (160b/03)
[= 1]
kaṭl: < Ar. Söz, kelam.
k. + ètmişdir (127a/11)
k. + i (148a/10), (150a/13)
k. + ide (150a/13)
k. + iden (142b/05)
k. + idür (160b/03)
k. + inde (132b/09), (149b/06)
k. + ine (163b/01)
[= 9]
kaṭla-: Parça şeklinde dökülmek.
k.-mıṣ (147a/11)
[= 1]
kaṭlühü: < Ar. Allah'ın sözü.
k. + te'ālā (167a/05)
[= 1]
kaṭm: < Ar. 1. İnsan topluluğu. 2. Bir peygamberin
gönderildiği topluluk.

k. (121a/04), (127a/13), (127a/17),
(135a/03), (135b/12), (135b/14), (151b/07),
(154b/05), (166b/06), (176b/17)
k. + den (166b/05), (166b/06)
k. + dūr (138a/07)
k. + e (127a/17), (140b/08)
k. + i (121b/07), (127a/05), (134b/16),
(136a/04), (136a/15), (136a/17), (136b/01),
(136b/02), (142b/14), (145b/09), (147b/17),
(153a/09), (164a/03), (167a/11), (174a/15),
(174a/17), (174b/11), (174b/16), (175a/04),
(175a/12), (178a/09), (188a/06), (192a/10)
k. + im (147b/14)
k. + in (174a/14)
k. + iñ (127a/12), (134b/14), (145b/07),
(149b/07), (150a/10), (152b/11)
k. + inde (181a/13)
k. + inden (166b/08), (180a/13)
k. + ine (146b/06), (163a/07), (172b/11),
(182b/04), (182b/11)
k. + ini (147a/13), (147a/14), (175b/09)
k. + inüñ (164a/02), (164a/02), (175a/02),
(181b/01)
k. + lerine (182b/03)
k. + üm (145b/08)
k. + üñ (127a/10)
k. + ünüñ (136b/17), (174a/16)
[= 66]

ḳavme ismu'l-lāh: < Ar. Allah'ın isimlerini
zikredecek kadar durma.

k. + ı (238b/10)
[= 1]

ḳavmlüg: Aynı soydan olan.

k. + i (154a/02)
[= 1]

ḳavseyni evādnā ve selāmu'l-lāhi'l-ā'lā: < Ar. İki ok
ucundan daha yakın olma.

k. (194b/17)
[= 1]

ḳaya: Sert büyük iri taş kütleli.

k. + dan (127a/08)
[= 1]

ḳaygu: Endişe, gam, keder, tasa, kaygı.

k. (136a/06)
k. + mı (138b/02), (138b/02)
k. + ya (158a/07)
[= 4]

ḳaygulu: Endişeli olan, kederli durumda bulunan,
tasa taşıyan, kaygılı.

k. (138b/02), (145b/12)
[= 2]

ḳayır: Kum ve çakıl taşları.

k. + ı (178a/12)
[= 1]

ḳaysān: İbn-i Keysan.

k. (123b/13)
[= 1]

ḳayu: Nerede.

k. + sı (211a/09)
[= 1]

ḳaz-: Kazmak.

k.-urlar (164a/13)
[= 1]

ḳazā: < Ar. Kasıt olmadan yapılan hat

k. + edem (135b/05)

k. + etmezler (177a/07)

k. + sına (120b/03), (122a/07)

k. + ya (176b/16), (177a/07)

[= 6]

kazan: Bir şey içerisinde kaynatılan büyük ve derin kap.

k. (177a/12)

[= 1]

kazan-: Kazanmak.

k.-dı (124a/05), (124a/08), (124a/10)

k.-maç (123a/14)

[= 4]

kāzibetin: < Ar. Yalancı.

k. (147b/04)

[= 1]

kazma: Toprağı kazmak için kullanılan alet.

k. (177a/12), (196b/08)

[= 2]

kebir: < Ar. Ulu, yüce, büyük.

k. + de (192a/10)

[= 1]

keci: Dört ayaklı hayvan.

k. (235b/12)

[= 1]

kefare: bk. keffāret.

k. + dür (175b/14)

[= 1]

keffāret: < Ar. İşlenmiş bir günah için ödenen bedel.

k. + i (239b/16)

k. + ola (186a/02)

[= 2]

keffe: < Ar. Kefe.

k. + sine (176a/03), (205b/07)

[= 2]

kefin: < Ar. Kefen.

k. (196b/08), (238a/06)

[= 2]

kehf: < Ar. Ashab-ı Kehf.

k. (141b/08)

k. + iden (132b/11)

k. + üñ (200b/01)

[= 3]

kel: Saçı olmayan.

k. (222b/08)

[= 1]

kelāli: < Ar. Yorgunluk, bezginlik.

k. (198b/01)

[= 1]

kelām: < Ar. Söz.

k. (126b/08), (126b/09), (158a/10), (239b/14)

k. + ı ‘arabda (180a/02)

k. + ı kādīm (205b/11)

k. + ı kādīmde (181a/05), (201a/03), (202a/12)

k. + ı kādīmīndür (220b/13)

k. + ında (144a/03)

k. + um (218b/04)

k. + uñ (201b/02), (220b/14)

k. + uñuñ (222a/01)

[= 15]

kelb: < Ar. Köpek.

k. (234b/10), (235b/07)

[= 2]

kelbî: Muhammed bin Saib Kelbi. Tefsir alimi.

k. (125a/02), (129a/09), (129b/10),
(134b/16), (140b/07), (141b/02), (166b/08)

[= 7]

kelebeg: *bk.* kelebek.

k. + e (164b/10)

k. + ün (164b/11)

[= 2]

kelebek: Kurtçukların, tırtılların dört kanatlı

böceklerle dönüşmüş şekli.

k. (164b/06), (164b/09)

[= 2]

kelecî: Söz, lakırdı.

k. (229a/05), (229b/07)

k. + den (155a/09)

[= 3]

keler: Kertenkele.

k. (237b/16)

[= 1]

kelime: < Ar. Söz, sözcük.

k. (141a/15), (146a/14), (169a/06),
(169a/07), (172a/14), (174a/01)

k. + dür (122a/13), (125b/16), (125b/17),
(128a/04), (132a/12), (138a/17), (141a/09),

(144a/11), (148a/11), (154b/03), (157a/08),
(157a/11), (160a/09), (163b/14), (166a/14),

(169a/01), (169a/04), (170a/06), (172a/12),
(175b/16), (177b/09), (177b/09), (179b/02),

(180b/16), (182a/10), (184b/03), (189b/03),
(213b/11), (216a/14)

k. + ki (139b/06)

k. + ler (128a/13)

k. + lerin (150b/03)

k. + si (150b/04), (150b/05)

k. + şiçün (188b/16)

k. + sin (182a/05)

k. + sinden (177b/15)

k. + sine (129a/08)

k. + yi (169a/05), (172a/16), (189b/05)

[= 47]

kelli: Tümü, tamamı.

k. (138b/16)

[= 1]

kellimü: < Ar. “Söyleyin” manasında söz.

k. (236a/10)

[= 1]

kemâl: < Ar. En olgun kişi.

k. (198b/12)

k. + de (209b/02)

k. + e (165b/09)

k. + i hikmet (203b/06)

k. + i hikmetiyle (204a/07)

k. + in (198b/17), (220a/13)

k. + inden (199a/04)

k. + i rahmete (205a/09)

[= 9]

ken‘ân: < Ar. Filistin olarak bilinen bölge.

k. + ı (119b/10)

[= 1]

kenâr: < Far. Bir şeyin bitim kısmı.

k. + ından (186b/08)

[= 1]

kenâr: *bk.* kenâr.

k. + da (196a/08)

[= 1]

kenäre: *bk.* kenār.

k. + si (196a/07)

[= 1]

kende: Bir dil ismi (?).

k. (162a/07)

[= 1]

kendü: Kendi.

k. (125a/10), (126b/05), (126b/17),
(127a/05), (128b/04), (130b/06), (133b/13),
(133b/14), (134b/16), (135a/12), (137a/15),
(137b/10), (137b/12), (139a/14), (142b/14),
(150a/06), (150a/15), (150b/09), (152b/13),
(155a/17), (157b/17), (159a/06), (159a/17),
(159b/02), (163a/12), (164b/01), (182b/03),
(186a/03), (188b/13), (195b/10), (195b/14),
(196a/14), (196a/15), (198b/14), (204b/08),
(206a/01), (209a/12), (209b/09), (209b/10),
(210a/17), (210b/12), (212a/04), (212a/17),
(212b/02), (212b/11), (214b/10), (220a/16),
(225b/12), (236a/16), (237b/13), (238b/12),
(240a/15)

k. + den (205a/02), (207b/02)

k. + ler (195b/07)

k. + lere (198b/13)

k. + lerin (212b/08)

k. + leriñ (155b/05)

k. + lerini (164b/09)

k. + mi (119b/06)

k. + ñe (240b/01)

k. + ni (130a/10)

k. + nün (191a/16), (205b/11), (206a/02),
(212b/07)

k. + ye (126b/05), (145a/06), (171a/01),
(204b/09), (205a/07), (226b/14), (239a/01),
(239b/16)

k. + yi (145b/17), (205a/11)

k. + yle (225b/05)

[= 77]

kendüz: *bk.* kendü.

k. (226a/12)

k. + imi (135b/11)

k. + in (145b/13)

k. + iñi (195a/10)

k. + ine (228b/01)

k. + ini (129b/05), (173b/16), (213b/07)

k. + üñüzden (220a/15)

k. + üni (129a/01)

[= 10]

kenzü: *bk.* kendü.

k. (151b/05)

[= 1]

kerāmet: <Ar. Aklın alamayacağı iş.

k. (121b/05), (122a/15), (179b/15)

k. + i (126a/07), (132a/16), (138b/04),
(141a/10), (148a/13), (179a/03)

k. + im (121b/08)

k. + ler (208a/11), (215a/01)

[= 12]

kerem: <Ar. Lûtuf, iyilik, merhamet, ihsan.

k. (154a/03), (164a/04)

k. + ëyle (227b/15)

k. + i (206a/15), (209a/03), (215b/03)

k. + i melik-i reyyān (218b/02), (218b/02)

k. + inden (212b/07)

k. + ler (218b/04)

k. + ler êtdikim (140a/05)

k. + sin (194a/16)

k. + üm (170a/11)

k. + üme (154a/10)

[= 14]

kerem-i melik-i reyyān: Mısır meliki Reyyan bin Velid.

k. (218b/01)

[= 1]

kerīm: <Ar. Kerem sahibi.

k. (135a/10), (146b/01), (220a/01)

[= 3]

kerīme: <Ar. Cömert kadın.

k. (229a/08)

[= 1]

kerkes: Akbaba.

k. (235b/16)

[= 1]

kerpiç: *bk.* kerpiç.

k. (223b/02), (223b/08)

[= 2]

kerpiç: Toprağın ısıtılmasıyla ortaya çıkan malzeme.

k. (223b/13), (239b/12)

k. + i (190b/05), (190b/06), (239b/13)

k. + leri (223b/09), (223b/11)

k. + leriyle (223b/08)

[= 8]

kerre: <Ar. Kere, defa.

k. (157a/09), (239b/12), (240a/08),
(240b/02), (240b/13), (240b/13), (240b/14)

[= 7]

kerrema'l-lāhu vech: <Ar. Allah yüzünü ak etsin.

k. + e (235a/03)

[= 1]

kerret: *bk.* kerre.

k. (144a/07)

[= 1]

kervān: <Far. Ticaret yapan kafil.

k. + a (137a/05)

k. + dan (137a/03)

[= 2]

kervānsarāy: <Far. Ticaret yapan kervanların konaklama yeri.

k. (222b/17), (223a/06)

[= 2]

kes: <Ar. Kişi, şahıs.

k. (238b/10)

[= 1]

keşret: <Ar. Çokluk, bolluk.

k. + icem'iden (171a/03)

[= 1]

kes-: Kesmek; son vermek; etkisini önlemek; etkisizleştirmek.

k. -di (127a/08), (133a/03), (152b/04)

k. -diler (152b/06), (152b/07), (229b/08)

k. -erlerdi (229b/11)

k. -mek (123a/03), (166a/09)

k. -meyeler (122b/17)

k. -mezin (179b/10)

k. -mezsiz (133a/06), (133a/06)

k.-mişler (228a/16)

k.-üñ (228a/10)

[= 15]

kesb: < Ar. Kazanmak, edinmek.

k. + edenlere (235b/03)

[= 1]

keser: Sert tahta yapıdan oluşan kesmeye yarayan kesici alet.

k. (177a/12), (213b/07)

k. + ile (212a/07)

[= 3]

kesil-: Ayrılmak, yoksun kalmak.

k.-mek (123a/13)

k.-ür (211a/08)

[= 2]

kesil-: Kapatılmak, sona ermek, bitirilmek.

k.-di (132b/13), (132b/17)

k.-mek (143a/03)

k.-mez (143a/02)

k.-üb (132b/14)

[= 5]

kesil-: Kesilmek.

k.-mezsın (145a/16)

k.-miş (228b/12)

[= 2]

kesiş-: Kesişmek.

k.-en (154a/02)

[= 1]

kesre: < Ar. ı ve i sesi okutucusu, esre.

k. + si (174b/02)

[= 1]

kesük: Kesilmiş olan.

k. (179a/15)

[= 1]

keşf: < Ar. Daha önce bilinmeyen bir şeyin ortaya çıkması.

k. + edici (236b/09)

k. + etdiler (201a/05)

[= 2]

keşke: *bk. kâşkî.*

k. (145b/06)

[= 1]

kethüdâlıg: < Far. + Tr. Kethüdanın yaptığı.

k. + ın (218a/15)

[= 1]

kevser: < Ar. Cennette bir havuz.

k. (177b/17), (178a/11), (178a/14)

k. + den (177b/11)

k. + dür (178b/10)

k. + i (178b/12), (179a/08)

[= 7]

key: Çok, pek çok, gayet, fazlaca.

k. (136a/13), (162a/06), (162a/12), (164b/01), (183a/12)

[= 5]

keyfe: < Ar. Nasıl, nice.

k. (236a/15)

[= 1]

kez: Kez, defa.

k. (121b/15), (121b/17), (121b/17), (126a/10), (128a/15), (144a/02), (145b/12), (153b/09), (153b/09), (154a/17), (157a/09), (177b/12), (177b/15), (184b/04), (184b/05), (184b/05), (184b/07), (184b/09), (185a/06),

(185b/14), (186a/01), (186a/03), (186a/09),
(188b/02), (190b/04), (190b/07), (193b/08),
(193b/08), (194a/17), (200b/02), (200b/08),
(206b/12), (207a/02), (208b/17), (214b/15),
(224b/14), (226b/06), (239a/13), (239a/14),
(239b/03), (239b/09), (239b/15), (240a/02),
(240a/07), (240a/11), (240a/13), (240b/06),
(240b/07), (240b/09), (240b/09), (240b/16)

k. + den (148b/01)

[= 52]

kıble: < Ar. Namazda Kabe yönü.

k. + ye (179a/01), (239b/08)

[= 2]

kıç: Arka.

k. + ın (146b/11), (146b/11)

[= 2]

kıg: Gübre, pislik.

k. + ı (173b/02)

[= 1]

kıgurt: Söylenmek.

k.-dı (214a/14)

[= 1]

kıgır: Mırıltı ile söyleme, çağırma.

k.-avuz (147a/14)

k.-dı (130b/02), (154b/12), (223a/11)

k.-gıl (182b/02)

k.-sa (147a/14)

k.-u (224a/08)

k.-urlar (128b/12)

[= 8]

kıgur: bk. kıgır.

k.-urısa (147a/13)

[= 1]

kıl: İnsan ve hayvan vücûdunda biten sertçe ve
kalınca tüy.

k. + dan (125a/03), (184b/08)

k. + ın (214a/17)

k. + ıyla (214a/09)

k. + kim (213b/16)

[= 5]

kıl: Kılmak, Yapımk, etmek.

k. (168b/07), (179a/02), (181b/08),

(194a/10), (197b/17), (198a/02), (225b/16),

(225b/17), (226a/02), (232b/13), (232b/14),

(232b/14), (232b/16), (232b/17), (232b/17)

k.-a (120a/13), (122a/14), (122b/10),

(125a/10), (125a/10), (133b/10), (138a/01),

(141a/10), (145b/13), (148a/03), (158b/11),

(166a/17), (171a/05), (171a/06), (171b/08),

(172b/01), (172b/02), (172b/02), (172b/03),

(177b/07), (178b/16), (188b/02), (198b/05),

(204b/09), (206a/14), (206b/06), (210b/13),

(211a/05), (215b/01), (218b/05), (218b/07),

(219b/05), (228b/15)

k.-alam (197a/04)

k.-alar (120b/13), (120b/14), (154a/05),

(158b/16), (185b/02), (194a/08), (194a/08),

(196b/14), (198a/15), (209b/06), (219a/04),

(219a/05)

k.-alardı (123b/07)

k.-alum (154a/15), (209a/05), (223b/05)

k.-am (119b/06), (134a/04), (138a/02),

(182b/12), (198a/10), (220a/05), (220a/08),

(239a/11), (239a/12)

k.-an (176a/15)
k.-anlar (174a/02)
k.-anlardan (125a/17)
k.-anların (156b/13)
k.-ası (145a/15), (228a/04)
k.-asıdur (183a/10)
k.-asın (124b/08), (133b/07), (208b/02),
(224a/15), (224b/05), (224b/11), (239b/05),
(239b/17), (240b/02)
k.-ayduğ (120a/10)
k.-aydum (145b/11), (146a/10)
k.-ayıldı (210b/04)
k.-ayıldığ (120a/07)
k.-ayın (198a/10), (200b/11), (200b/12),
(203a/16)
k.-dı (119b/07), (122b/02), (122b/09),
(122b/14), (122b/14), (122b/15), (122b/15),
(124a/05), (125b/02), (126b/06), (127b/08),
(127b/15), (128a/05), (130a/05), (130b/14),
(130b/17), (131a/05), (131a/12), (131b/03),
(131b/11), (132a/03), (132a/04), (132b/15),
(133a/14), (133b/06), (134b/07), (134b/13),
(135b/08), (138b/03), (139b/01), (143a/13),
(143a/14), (147b/07), (148a/01), (150b/01),
(150b/02), (150b/02), (151a/17), (152a/03),
(152b/08), (152b/10), (152b/10), (152b/13),
(152b/15), (154b/11), (156a/16), (156b/11),
(158a/02), (158a/03), (158a/06), (158a/15),
(165b/06), (166b/03), (167a/07), (168b/11),
(168b/13), (169b/01), (169b/16), (171b/02),
(173b/15), (173b/16), (175b/06), (177b/05),
(183a/10), (184a/12), (188b/04), (188b/04),

(188b/05), (189b/01), (189b/16), (196b/08),
(197a/06), (197a/08), (201a/06), (203a/15),
(203a/16), (203b/15), (204a/10), (204b/10),
(205a/08), (205a/14), (205a/15), (214b/12),
(215a/02), (215b/02), (215b/02), (218a/10),
(219a/17), (222b/12), (223a/05), (223a/08),
(223a/15), (223a/17), (223b/09), (225b/16),
(226a/01), (226a/03), (226a/06), (226a/07),
(226a/09), (227a/03), (227a/09), (227a/10),
(227b/09), (227b/12), (228b/13), (229a/03),
(229a/03), (229a/11), (229a/16), (239a/13)
k.-dığumiçin (158a/17)
k.-dığumuz (133a/12)
k.-dığıla (153a/07)
k.-dığdan (208a/11)
k.-diki (152b/12), (153a/03)
k.-dıkım (130b/15), (134b/08), (144b/01),
(148a/15), (151b/08), (174a/15), (184b/17)
k.-dılar (143a/01), (152a/09), (156b/01),
(181b/17), (195b/07)
k.-dılarsa (188b/14)
k.-dım (194a/13)
k.-dıysa (193b/05)
k.-duğı (120a/15), (120b/01), (132a/05),
(137a/01), (142b/16), (152a/05), (157a/12),
(157a/12), (169a/06), (175b/10), (225a/07)
k.-duğından (172a/14), (185b/14)
k.-duğumuğ (126b/11)
k.-duğ (139a/04), (153a/12), (169b/04),
(217a/16)

k.-dum (124a/17), (124b/02), (135b/16),
(174a/10), (195b/08), (195b/11), (198b/07),
(208b/16), (226b/05)
k.-dumkim (151b/09)
k.-duş (121b/16), (167a/03), (200a/12),
(227b/11), (230a/15), (231a/04)
k.-durduğum (174b/07)
k.-durub (239b/06)
k.-gül (140b/04), (140b/12), (147a/16),
(178b/12), (181b/04), (229b/15)
k.-ıcağ (202b/11)
k.-ıdurur (146b/08), (146b/10)
k.-ındı (122a/13), (132a/13), (133b/02),
(133b/09), (134a/09), (135a/06), (137b/11),
(137b/13), (139b/02), (141b/03), (142a/16),
(144b/12), (146b/06), (148a/02), (150b/13),
(151a/03), (153a/06), (156b/08), (158a/11),
(160b/17), (166b/17), (168a/05), (177a/02),
(190b/02)
k.-ındıkim (121a/12), (127a/01), (130b/15),
(138a/06), (147a/09), (151a/07), (151a/15),
(151b/04), (159b/16)
k.-ınur (168b/07)
k.-ıpdurur (220b/09)
k.-ısar (187b/14)
k.-ıyardur (135a/14)
k.-madı (226b/05), (226b/16)
k.-madım (172b/14)
k.-madum (168a/09)
k.-madummi (134a/09), (134a/14),
(138b/14)
k.-maduğ (226a/05)

k.-mağ (126b/17), (140b/01), (156a/08),
(181b/11), (205a/07)
k.-mağ (181a/08)
k.-mağladur (125a/11)
k.-mağicün (130b/07), (156a/07), (192a/09)
k.-mağ (125a/09), (152a/06), (152b/09),
(153a/14), (168a/15), (174a/07), (179b/15),
(182a/16), (197b/15), (225a/07)
k.-mağda (139a/12), (179a/11)
k.-mağdan (151b/10)
k.-mamış (120a/16), (120b/02)
k.-mağ (136b/07), (211b/12)
k.-masa (228b/17)
k.-maya (129b/08), (129b/10), (224b/08)
k.-mayaydı (210b/04)
k.-mayınca (153a/02)
k.-maz (151a/07), (161a/03), (171a/08),
(177a/08)
k.-mazlar (176b/17)
k.-mazlardı (179a/08)
k.-mazlarsa (143a/04)
k.-mış (153a/13), (178b/17), (228b/02)
k.-mışam (227b/13)
k.-mışdur (236b/05)
k.-mışlara (238b/17)
k.-mışlardur (120b/06), (132b/17),
(148b/06), (149a/11), (149b/03), (149b/09)
k.-sa (124b/17), (126a/16), (151b/02),
(151b/10), (157a/15), (226b/03)
k.-salar (177a/08), (206a/07)
k.-saydı (147a/15)
k.-sun (225a/02)

k.-sunlar (154a/04)

k.-ub (128b/16), (136b/07), (146b/07),
(169b/10), (179a/05), (181b/02), (188b/13),
(193a/03), (196a/08), (200a/05), (207b/14),
(215a/07)

k.-unur (149a/05)

k.-ur (120b/07), (121b/15), (124a/14),
(131b/02), (135a/09), (140a/09), (142b/08),
(142b/14), (146a/13), (148b/08), (148b/12),
(149b/17), (150a/06), (154a/13), (162a/04),
(177b/15), (178b/07), (185b/12), (191a/11),
(191b/05), (192a/06), (192a/06), (204b/05),
(207b/15), (210b/14), (216a/08), (216b/16),
(217a/07), (217a/09), (217a/10), (217a/11),
(217b/03), (217b/15), (225b/15), (227a/11),
(228a/16)

k.-urdu (120b/15), (130a/09), (225b/08)

k.-urıdı (144b/16), (144b/17), (145a/01)

k.-urısa (120a/08)

k.-urlar (153b/12), (155b/17), (176b/17),
(177a/04), (177a/06), (177a/06), (177a/11),
(209a/08), (217a/12), (227a/16)

k.-ursa (151a/04)

k.-ursan (133b/16)

k.-ursın (145b/01), (158a/16)

k.-uruz (206a/08), (230a/16)

[= 456]

kılıbdur-: Yapıp durmak.

k.-ur (161a/05)

[= 1]

kılıc: bk. kılıç.

k. + dan (125a/03)

k. + ın (136a/16), (152a/03), (152a/08)

k. + la (127a/09), (192b/07)

[= 6]

kılıcı: Kılan, yapan.

k. + lar (215a/17)

k. + lara (176b/16)

k. + laru (143a/06)

k. + sın (133b/14)

[= 4]

kılıç: Savaşlarda kullanılan kesici bir alet, kılıç.

k. + dan (122b/13)

k. + yürütil (180b/10)

[= 2]

kılıçla-: Kılıçlamak.

k.-dı (127b/14)

[= 1]

kılm-: Kılınmak.

k.-ur (128b/16)

[= 1]

kılver-: Yapıvermek.

k. (128b/17), (222a/02)

k.-evüz (128b/10), (129a/11)

[= 4]

kınā: <Ar. El ve ayakları boyamak için kullanılan

toz.

k. (214a/15)

[= 1]

kındur-: bk. kındur-.

k.-mazlar (176b/12)

[= 1]

kındur-: Teşvik etmek, cesaretlendirmek.

k.-urıdı (149b/08)

[= 1]

ķır-: Kırmak. Azalmasına sebep olmak.

k.-dı (152a/14), (152a/17)

[= 2]

ķırā't: < Ar. Okuyuş.

k. + ıdur (209a/06)

[= 1]

ķıranj: Kenar, kıyı, uç.

k. + larından (120b/11), (185b/10)

[= 2]

ķırķ: Kırk.

k. (131b/01), (132a/12), (133a/02),
 (134b/16), (142b/07), (160a/09), (162a/16),
 (162a/17), (177b/09), (189b/13), (213b/04),
 (223a/03)

k. + ından (162b/01)

[= 13]

ķırķ bir: Kırk bir.

k. (239b/12), (240a/01), (240b/07),
 (240b/13)

[= 4]

ķırķ yēdi: Kırk yedi.

k. (184b/03), (189b/10), (189b/13)

[= 3]

ķıs-: Kısmak sıkıştırmak.

k.-dı (145a/06), (145a/09)

[= 2]

ķisā: < Ar. Hikaye.

k. + yı (176a/15), (171a/02)

[= 2]

ķısacuk: Kısacık.

k. (151b/06)

[= 1]

ķısm: *bk.* ķısm.

k. + uıj (169a/10)

[= 1]

ķısm: < Ar. Bütün bir parçanın belirli yeri.

k. + ında (129a/06)

[= 1]

ķıssa: < Ar. Kısa ve ibret verici hikaye.

k. + ı yūsufda (140a/11)

k. + sı (127a/09), (164a/02), (198a/08),
 (206b/15)

[= 5]

ķış: Dört mevsimden en soğuk olan mevsim.

k. (161a/07), (169a/05), (175a/06),
 (175a/09)

k. + güninde (168b/04)

k. + ın (174b/14), (174b/17), (175a/01),
 (175a/10), (175a/11)

k. + la (175a/13)

[= 11]

ķışla: Askerlerin barındığı yer.

k. + sinda (174a/15)

[= 1]

ķıt: Kat.

k. + ına (228a/12)

k. + ında (148a/01), (149a/01), (149a/05),
 (168a/17), (185b/08), (188a/02), (198a/07)

k. + ından (159b/09)

[= 9]

ķıtlık: < Ar. + Tr. Kıt olma, azlık.

k. (172a/15)

[= 1]

kıtmir: < Ar. 1. Ashab-ı Kehr'in köpeğinin adı. 2.

Değersiz.

k. + itcünüzi (200b/01)

[= 1]

kıy-: Kıymak.

k.-amadılar (162b/09)

k.-amayub (171a/10)

k.-dı (127a/08)

[= 3]

kıyāmet: < Ar. Kıyamet.

k. (124a/06), (157b/04), (165a/17),

(167b/05), (190b/14), (220b/16)

k. + de (141a/11), (143b/12), (148a/15),

(159a/05), (165b/16), (167a/16), (168a/08),

(190b/13), (210a/06), (231a/15)

k. + e (121a/06), (121b/05), (122b/16),

(149a/16), (156b/06)

k. + günü (119b/04), (120b/17), (164a/07),

(164b/08), (167b/05), (176a/01), (219a/13)

k. + güninde (120a/15), (138a/01),

(218b/16)

k. + günine (164a/09)

k. + gününü (143b/11)

k. + gününde (120a/05), (120a/08),

(120b/01), (122a/14), (138b/09), (143b/14),

(147b/03), (154a/16), (157b/06), (158a/12),

(158b/03), (161a/08), (161b/04), (162b/03),

(163b/15), (165a/02), (167a/13), (168a/01),

(169a/02), (199a/13), (218b/08), (219b/03),

(228b/04)

k. + i (150b/10)

k. + iğ (164b/01)

k. + kopa (157b/17)

k. + kopacağına (157b/13)

k. + kopmağıçün (157a/16)

k. + kopsa (121a/06)

k. + korkularıyla (164a/13)

k. + olsa (224a/17)

k. + ün (164a/08)

[= 65]

kıyās: < Ar. Kıyas. Karşılaştırma, mukāyese etme.

k. + etkim (164b/02)

k. + etmek (123b/01)

k. + eylemege (210a/04)

[= 3]

kıymet: < Ar. Değer.

k. + de (132b/05)

[= 1]

kıymetlü: < Ar. + Tr. Değerli.

k. + dür (149a/05)

[= 1]

kız: Kız.

k. (197b/09), (199b/08), (200a/02),

(200a/10), (211b/06), (238b/03)

k. + a (200a/05)

k. + dan (200a/06)

k. + ı (131a/01), (182b/10), (191b/16),

(211a/11), (211a/17), (225b/04)

k. + ıdur (192a/07)

k. + ım (211b/02)

k. + ın (154b/05), (204b/16)

k. + ınuğ (238a/07)

k. + ıyla (140a/10), (211b/05)

k. + ları (225b/08), (225b/11), (226b/07)

k. + um (119b/11), (211a/16)

k. + uñ (199b/09), (199b/10)

[= 28]

kız-: 1. Kızmak. 2. Isıtmak, ateşle ısınma.

k.-mağ (165b/09), (165b/10)

k.- duğınca (240a/04)

[= 3]

kızar-: Kızarmak.

k.-a (127b/02)

[= 1]

kızdırıl-: Kızdırılmak.

k.-mışdur (165b/09)

[= 1]

kızdırıcı: Kızdıran.

k. (238b/02)

[= 1]

kızgın: Çok sıcak olan, ateşi çok olan. Kızdırılmış
ateş.

k. + ı (165b/09)

[= 1]

kızıl: Kırmızı, kızıl.

k. (164b/16), (173b/02), (228a/15),

(228b/02), (228b/10)

k. + ı (165a/01)

[= 6]

kızıl: Altın, bakır para. Değerli görülen madeni para.

k. (162a/17), (162b/01), (178a/12),

(178a/16), (224b/17), (230b/06)

[= 6]

kızılca: Kızıl gibi, kırmızı renkte olan.

k. (173b/02)

[= 1]

kızlık: Kızlık.

k. (124b/13)

k. + da (125a/11)

[= 2]

ki: < Far. Ki bağlacı.

k. (119b/04), (119b/13), (120a/01),

(120a/02), (120a/08), (120a/10), (120b/09),

(120b/13), (120b/15), (121a/08), (121a/09),

(121b/06), (121b/12), (123a/02), (123b/03),

(124a/02), (124a/12), (124a/13), (124a/13),

(124a/17), (124b/02), (124b/03), (125a/12),

(125b/03), (126a/03), (126a/08), (126a/08),

(126a/10), (126b/02), (127b/01), (127b/04),

(128a/15), (128a/17), (129a/02), (129b/05),

(131a/03), (132b/01), (132b/02), (132b/05),

(132b/09), (132b/15), (133b/10), (133b/17),

(134b/10), (135b/03), (135b/07), (135b/09),

(136a/01), (136a/03), (136a/10), (136a/11),

(137a/02), (138a/10), (138a/11), (138b/10),

(138b/17), (139a/06), (139a/09), (139a/16),

(139b/02), (139b/07), (139b/12), (139b/15),

(140a/10), (140a/12), (140a/13), (140b/14),

(141a/03), (141a/11), (141a/12), (142a/01),

(143b/04), (143b/04), (143b/05), (143b/05),

(143b/11), (145a/15), (145a/16), (145a/16),

(145b/07), (145b/16), (147b/01), (147b/09),

(147b/12), (147b/14), (147b/15), (148a/03),

(148a/03), (148a/10), (148b/07), (148b/08),

(148b/11), (148b/17), (149a/05), (149b/03),

(149b/06), (149b/09), (149b/11), (149b/13),

(150b/08), (152a/06), (152a/11), (152b/05),

(152b/17), (153a/14), (153b/10), (153b/12),

(154a/04), (155a/05), (155a/07), (155a/08),
(155b/17), (157a/11), (157a/17), (157b/13),
(157b/15), (157b/16), (159a/09), (159a/10),
(159a/10), (159a/11), (159a/16), (159b/01),
(159b/03), (159b/04), (159b/07), (159b/14),
(160a/05), (160a/06), (160a/12), (160a/16),
(160a/16), (160b/12), (160b/15), (161a/01),
(161a/02), (161a/05), (161a/06), (161a/10),
(161a/15), (161b/07), (161b/07), (161b/08),
(161b/10), (161b/11), (161b/15), (162a/04),
(162a/10), (162a/10), (162a/15), (163a/06),
(163a/08), (163a/09), (163a/16), (163b/10),
(163b/17), (165b/02), (165b/03), (165b/07),
(165b/11), (165b/14), (165b/15), (166a/04),
(166b/05), (167a/06), (167b/02), (167b/17),
(168a/04), (168a/04), (168a/06), (168b/11),
(168b/12), (168b/12), (168b/16), (169a/07),
(170a/10), (170b/06), (170b/07), (170b/11),
(170b/17), (171a/04), (171a/07), (171b/06),
(171b/09), (171b/13), (172a/08), (172a/15),
(172b/11), (172b/17), (173a/11), (173a/13),
(173b/03), (173b/04), (174a/03), (174a/05),
(174a/17), (174b/05), (174b/05), (175a/03),
(175a/14), (175b/04), (175b/10), (175b/14),
(175b/17), (176a/09), (176a/11), (176b/04),
(176b/16), (177a/06), (177a/08), (177a/15),
(178b/10), (178b/14), (178b/15), (178b/15),
(178b/16), (179a/01), (179a/08), (179a/16),
(179b/09), (179b/11), (179b/12), (179b/12),
(179b/13), (179b/16), (179b/17), (180a/01),
(180a/02), (180b/04), (180b/05), (180b/06),
(180b/06), (180b/07), (180b/12), (181a/03),

(181b/03), (181b/13), (182a/03), (182a/13),
(182a/17), (182b/06), (182b/07), (183a/03),
(183a/09), (183b/05), (183b/17), (184a/03),
(185a/12), (185b/02), (185b/05), (186a/03),
(186a/05), (186b/04), (186b/07), (187a/05),
(187a/14), (187b/10), (187b/12), (187b/15),
(187b/17), (188a/17), (188b/11), (189a/03),
(189a/06), (189a/11), (190b/01), (190b/09),
(190b/13), (190b/14), (190b/15), (191a/01),
(191a/02), (191a/03), (191a/04), (191a/14),
(191b/03), (191b/04), (191b/10), (191b/13),
(191b/16), (192a/10), (192a/13), (192b/03),
(192b/05), (193a/06), (193a/09), (193a/17),
(193b/07), (193b/11), (193b/12), (193b/13),
(194a/02), (194a/04), (194a/09), (194a/10),
(194a/17), (194b/02), (194b/09), (195a/06),
(195a/10), (195a/11), (195a/14), (195b/06),
(195b/08), (196a/03), (196a/04), (196a/05),
(196a/06), (196a/10), (196a/11), (196a/12),
(196a/13), (197a/04), (197a/07), (197a/11),
(197a/13), (197b/03), (197b/05), (197b/15),
(198a/04), (198a/05), (198a/06), (198a/07),
(198a/08), (198a/10), (198a/13), (198a/14),
(198a/16), (198b/13), (198b/15), (198b/16),
(199b/12), (200a/03), (200a/11), (200a/14),
(200a/15), (200a/17), (200b/03), (200b/03),
(200b/10), (201a/01), (201a/06), (201a/06),
(201a/11), (201a/12), (201b/02), (201b/03),
(201b/04), (201b/05), (201b/05), (201b/06),
(201b/07), (201b/09), (201b/11), (201b/11),
(201b/14), (201b/15), (202a/03), (202a/04),
(202a/06), (202a/09), (202a/10), (202a/10),

(202a/12), (202a/13), (202b/01), (202b/07),
 (202b/09), (202b/14), (202b/16), (203a/04),
 (203a/05), (203a/06), (203a/12), (203a/17),
 (203b/01), (203b/03), (203b/07), (204a/04),
 (204a/11), (204a/17), (204b/05), (204b/05),
 (204b/05), (204b/06), (204b/07), (204b/08),
 (204b/09), (204b/11), (204b/11), (204b/12),
 (204b/13), (205a/01), (205a/04), (205a/07),
 (205a/09), (205a/10), (205a/14), (205a/16),
 (205b/01), (205b/02), (205b/08), (205b/11),
 (205b/11), (205b/12), (205b/13), (206a/07),
 (206a/13), (206a/13), (206a/16), (206a/17),
 (206a/17), (206b/01), (206b/03), (206b/04),
 (206b/06), (206b/07), (206b/11), (206b/14),
 (206b/16), (207a/01), (207a/02), (207a/08),
 (207a/11), (208a/05), (208a/07), (208a/10),
 (208a/16), (208b/03), (208b/17), (209a/06),
 (209a/06), (209a/07), (209a/08), (209a/09),
 (209a/10), (209a/11), (209a/12), (209a/15),
 (209a/15), (209a/16), (209a/17), (209b/01),
 (209b/01), (209b/03), (209b/04), (209b/05),
 (209b/06), (209b/07), (209b/08), (209b/09),
 (209b/10), (209b/11), (209b/13), (209b/13),
 (209b/14), (209b/16), (210a/03), (210a/05),
 (210a/10), (210a/11), (210a/13), (210a/14),
 (210a/15), (210b/05), (210b/07), (210b/10),
 (210b/13), (210b/16), (211a/03), (211a/03),
 (211a/04), (211a/04), (211a/10), (211a/15),
 (211a/17), (211a/17), (211b/02), (211b/06),
 (211b/09), (212a/02), (212a/06), (212a/07),
 (212a/10), (212a/11), (212a/13), (212a/15),
 (212a/15), (212a/16), (212b/01), (212b/04),

(212b/08), (212b/11), (212b/11), (213a/05),
 (213a/09), (213a/11), (213a/13), (213b/02),
 (213b/13), (213b/14), (214b/03), (214b/12),
 (215a/01), (215a/11), (215b/06), (215b/13),
 (216a/09), (216a/16), (216b/01), (216b/09),
 (216b/10), (216b/13), (216b/15), (216b/17),
 (216b/17), (217a/16), (217a/17), (217b/02),
 (217b/07), (218a/01), (218a/06), (218b/03),
 (218b/03), (218b/14), (219a/11), (219a/15),
 (219b/03), (219b/06), (219b/13), (219b/15),
 (219b/16), (220a/02), (220a/04), (220b/04),
 (220b/05), (220b/12), (220b/14), (222a/15),
 (222b/01), (223a/03), (223b/12), (224b/05),
 (224b/12), (225a/06), (225a/07), (225a/09),
 (225a/10), (226b/17), (227b/07), (228a/04),
 (228a/05), (228a/07), (230a/04), (230a/09),
 (230a/10), (230a/14), (230b/04), (231a/01),
 (231a/15), (232b/09), (232b/15), (233b/16),
 (234a/03), (234a/04), (234a/08), (234a/09),
 (234a/10), (234a/12), (234a/13), (234a/13),
 (235a/02), (235a/03), (235a/07), (235a/07),
 (235a/08), (235a/09), (235a/11), (235b/11),
 (236a/01), (236a/02), (236a/08), (236a/14),
 (236a/15), (236a/17), (236b/01), (236b/04),
 (236b/06), (237a/13), (237a/14), (237a/15),
 (237b/02), (237b/04), (237b/05), (239a/05),
 (239b/13), (240a/04)

[= 597]

kibriyâ: < Ar. En kibirli, en yüce.

k. + sı (238b/12)

[= 1]

kici: bk. kıç.

k. + bulmadı (134b/03)

[= 1]

kiçi: Küçük.

k. (157b/03)

[= 1]

kifâyet: <Ar. Kafi olmak.

k. + eder (235b/11)

k. + etti (175a/08)

[= 2]

kilîd: <Far. Kilit.

k. + i (206a/12)

[= 1]

kilîdlen-: <Far. + Tr. Kilitlenmek.

k.-e (171b/16)

[= 1]

kim: Ki bağlacı.

k. (119b/02), (119b/13), (120a/02),
 (120a/12), (120b/04), (120b/06), (120b/09),
 (120b/12), (121a/03), (121a/05), (121a/11),
 (121a/17), (121b/02), (121b/07), (121b/09),
 (121b/17), (122a/01), (122a/03), (122a/07),
 (122a/15), (122a/16), (122a/17), (122b/01),
 (122b/02), (122b/08), (122b/12), (122b/16),
 (123a/12), (123b/02), (123b/05), (123b/11),
 (123b/11), (124a/04), (124a/15), (124b/10),
 (124b/13), (125a/01), (125a/09), (125b/01),
 (125b/05), (125b/07), (125b/10), (125b/14),
 (126a/01), (126a/01), (126a/01), (126a/16),
 (126b/08), (126b/10), (126b/14), (126b/15),
 (127a/10), (127a/11), (127b/12), (128a/06),
 (128a/08), (128a/17), (128b/09), (128b/14),
 (128b/15), (129a/01), (129a/05), (129a/11),

(129a/13), (129a/13), (129a/15), (129a/17),
 (129b/03), (129b/06), (129b/16), (129b/17),
 (130a/02), (130a/05), (130a/08), (130a/11),
 (130a/12), (130b/12), (130b/14), (131a/03),
 (131a/14), (131b/06), (131b/10), (131b/12),
 (132a/01), (132a/03), (132a/13), (132a/14),
 (132a/16), (132a/17), (132b/06), (132b/17),
 (133a/13), (133a/16), (133a/17), (133b/01),
 (133b/04), (133b/06), (133b/07), (133b/08),
 (133b/09), (134a/06), (134a/06), (134b/01),
 (134b/02), (134b/03), (134b/05), (134b/07),
 (134b/07), (134b/10), (134b/10), (135a/09),
 (135a/12), (135a/17), (135b/02), (135b/03),
 (135b/04), (135b/07), (135b/07), (135b/14),
 (135b/17), (136a/05), (136b/07), (136b/11),
 (136b/12), (137b/16), (138a/06), (138a/07),
 (138a/07), (138a/13), (138b/02), (138b/04),
 (138b/16), (139a/02), (139a/04), (139a/05),
 (139a/10), (139a/12), (139a/13), (139b/04),
 (139b/13), (139b/17), (141a/01), (141a/02),
 (141a/06), (141a/14), (141a/15), (141b/02),
 (141b/03), (141b/08), (141b/09), (141b/14),
 (142a/09), (142a/14), (142b/02), (142b/03),
 (142b/05), (142b/05), (142b/15), (142b/17),
 (143a/01), (143a/03), (143a/05), (143a/08),
 (143a/16), (143b/08), (143b/13), (143b/14),
 (143b/15), (143b/15), (144a/05), (144a/06),
 (144a/07), (144a/07), (144a/11), (144b/03),
 (144b/11), (144b/12), (145a/06), (145a/08),
 (145a/09), (145a/12), (145a/13), (145b/02),
 (145b/02), (145b/04), (145b/06), (145b/12),
 (146a/02), (146a/03), (146a/08), (146a/14),

(146b/05), (146b/06), (146b/07), (146b/10),
(146b/11), (146b/14), (146b/16), (147a/10),
(147a/11), (147b/10), (147b/11), (147b/12),
(147b/13), (148a/05), (149a/09), (149a/10),
(149a/12), (149a/14), (149b/02), (149b/08),
(149b/14), (149b/15), (149b/17), (150a/02),
(150a/03), (150a/06), (150a/07), (150a/10),
(150a/12), (150b/07), (150b/14), (151a/05),
(151a/17), (151a/17), (151b/08), (151b/11),
(151b/12), (151b/13), (152a/02), (152a/02),
(152a/10), (152a/12), (152b/16), (153a/02),
(153a/08), (153a/14), (153b/05), (153b/10),
(153b/14), (153b/15), (154a/02), (154a/03),
(154a/04), (154a/06), (154a/06), (154a/10),
(154a/10), (154a/13), (154a/14), (154a/16),
(154b/10), (154b/16), (154b/17), (155a/03),
(155a/11), (155a/15), (155a/17), (155b/04),
(155b/04), (155b/05), (155b/06), (155b/07),
(155b/17), (156a/11), (156a/16), (156b/01),
(156b/01), (156b/03), (156b/14), (156b/15),
(157b/03), (157b/07), (157b/09), (157b/12),
(157b/15), (158a/02), (158a/07), (158a/10),
(158a/12), (158a/14), (158a/17), (158b/02),
(159a/07), (159a/07), (159a/07), (159a/08),
(159a/16), (159a/16), (160a/01), (160a/14),
(160a/15), (160b/01), (160b/09), (160b/13),
(161a/05), (161a/12), (161a/17), (161b/04),
(161b/13), (161b/17), (162a/01), (162a/03),
(162a/09), (162a/12), (162a/15), (162a/15),
(163b/09), (164a/01), (164a/04), (164a/10),
(164a/17), (164b/07), (164b/08), (164b/08),
(164b/11), (164b/16), (165a/03), (165a/07),

(165a/08), (165a/10), (165a/11), (165a/12),
(165a/12), (165a/13), (165a/13), (165a/15),
(165a/16), (165b/02), (165b/09), (165b/09),
(165b/14), (165b/17), (166a/01), (166a/06),
(166a/07), (166a/09), (166b/04), (166b/04),
(166b/05), (166b/08), (166b/16), (167a/01),
(167a/02), (167a/07), (167a/09), (167a/09),
(167a/11), (167a/14), (167b/03), (167b/07),
(167b/15), (167b/16), (168a/02), (168a/08),
(168a/10), (168a/16), (168a/17), (168b/02),
(168b/03), (168b/06), (168b/08), (168b/13),
(169a/03), (169a/10), (169a/14), (169a/15),
(169a/16), (169a/17), (169b/02), (169b/05),
(169b/07), (169b/15), (170a/01), (170a/09),
(170a/14), (170b/01), (170b/08), (170b/10),
(170b/16), (171a/01), (171a/01), (171a/05),
(171a/10), (171a/12), (171a/13), (171a/15),
(171a/17), (171b/01), (171b/03), (171b/04),
(171b/05), (172a/03), (172a/07), (172a/10),
(172b/04), (172b/05), (172b/05), (172b/12),
(172b/15), (173a/01), (173a/06), (173a/10),
(173a/10), (173a/12), (173a/15), (173b/06),
(173b/10), (173b/11), (174a/13), (174b/01),
(174b/04), (174b/06), (174b/09), (174b/11),
(175a/03), (175a/12), (175a/13), (175a/14),
(175b/04), (175b/08), (176a/04), (176a/05),
(176a/06), (176a/07), (176a/09), (176a/10),
(176a/17), (176b/06), (176b/08), (176b/09),
(176b/09), (176b/14), (176b/17), (177a/03),
(177a/04), (177a/09), (177a/11), (177b/05),
(177b/06), (177b/12), (178a/04), (178a/08),
(178b/07), (179a/11), (179b/05), (179b/06),

(180a/11), (180a/12), (180b/07), (180b/09),
 (181a/09), (181b/05), (181b/10), (182a/11),
 (182b/11), (183a/02), (183a/04), (183b/05),
 (183b/10), (183b/11), (183b/13), (185a/02),
 (185a/04), (185b/01), (185b/03), (186a/11),
 (186a/13), (186b/16), (187a/08), (188a/03),
 (188a/04), (188a/11), (188a/11), (188a/14),
 (188b/02), (188b/05), (188b/06), (188b/08),
 (188b/09), (189a/01), (189a/09), (189a/12),
 (189b/04), (189b/05), (189b/09), (189b/13),
 (189b/17), (190a/10), (190a/11), (190b/03),
 (190b/03), (190b/05), (191a/09), (191a/11),
 (191a/12), (191a/15), (191b/02), (191b/05),
 (191b/07), (193a/04), (193a/05), (193b/02),
 (193b/03), (195a/08), (195a/15), (195b/12),
 (195b/13), (195b/16), (196a/08), (196a/15),
 (196b/09), (197a/10), (197b/05), (198a/12),
 (198b/05), (198b/16), (198b/16), (199a/01),
 (199a/01), (199a/05), (199a/06), (199a/07),
 (199b/16), (200b/01), (200b/10), (200b/12),
 (201a/15), (201a/15), (201b/08), (202a/03),
 (202a/04), (202a/08), (202a/11), (202a/17),
 (202b/05), (203a/07), (203a/14), (204a/01),
 (204a/05), (204a/05), (204b/02), (204b/03),
 (205b/09), (206a/02), (206a/07), (206a/08),
 (206b/05), (206b/14), (207a/05), (207a/13),
 (207a/14), (207b/06), (208a/02), (208a/03),
 (208a/12), (208a/15), (208b/01), (209a/01),
 (210b/02), (210b/03), (210b/09), (210b/11),
 (211a/01), (211a/11), (211a/12), (211a/14),
 (211a/15), (211b/02), (211b/03), (211b/04),
 (211b/12), (211b/13), (211b/13), (212a/04),

(212a/09), (212a/14), (212b/08), (212b/14),
 (212b/16), (213a/01), (213a/06), (213a/07),
 (213a/07), (213a/13), (213b/04), (213b/05),
 (213b/09), (213b/15), (214a/07), (214a/08),
 (214b/13), (214b/14), (214b/15), (215a/06),
 (215a/17), (215b/02), (215b/04), (215b/10),
 (215b/11), (215b/17), (216a/05), (216a/08),
 (216a/10), (216a/15), (216a/16), (216b/04),
 (216b/08), (216b/12), (216b/14), (217a/12),
 (217b/04), (217b/07), (217b/09), (217b/11),
 (217b/16), (218a/03), (218b/04), (218b/05),
 (219a/16), (219b/10), (220b/02), (225a/17),
 (225b/03), (225b/06), (226a/04), (226a/06),
 (227a/12), (227b/04), (227b/11), (227b/13),
 (228b/01), (229a/01), (229b/02), (229b/14),
 (230a/04), (230b/11), (231a/02), (231a/16),
 (231b/05), (231b/06), (231b/09), (232a/12),
 (233a/01), (233b/02), (234b/02), (234b/03),
 (234b/03), (234b/04), (234b/05), (234b/06),
 (235b/13), (236a/11), (236b/15), (237a/06),
 (238b/07), (239a/04), (239a/06), (239a/11),
 (239b/02)

k. + e (192b/13)

[= 661]

kim: Kim.

k. (122a/13), (124a/05), (124a/07),
 (124a/08), (125a/16), (126a/01), (126a/10),
 (126b/15), (126b/16), (128b/10), (129a/08),
 (129a/15), (129b/02), (129b/13), (133b/13),
 (137b/11), (138a/01), (138b/01), (138b/06),
 (141a/09), (144a/11), (144b/09), (146b/17),
 (147a/02), (148a/12), (150a/01), (151b/02),

(157a/09), (158a/08), (160a/09), (163b/10),
 (168b/01), (169a/02), (170a/06), (176a/14),
 (177b/01), (177b/02), (177b/03), (177b/06),
 (178b/03), (178b/04), (178b/05), (178b/06),
 (182a/10), (184b/04), (184b/05), (184b/05),
 (185a/04), (185b/13), (185b/16), (186a/02),
 (186b/10), (188a/07), (191b/06), (193a/11),
 (193b/05), (197a/05), (197a/06), (197a/08),
 (197a/08), (197a/10), (197a/11), (197a/13),
 (197a/14), (197a/15), (197a/17), (197b/01),
 (197b/02), (198b/11), (200a/02), (208b/08),
 (210b/16), (211a/05), (212a/05), (213b/12),
 (214b/13), (214b/15), (218a/03), (226b/03),
 (228b/16), (229b/10), (230a/16), (235b/15)
 k. + de (196a/07)
 k. + den (187b/14), (193a/14), (210a/08),
 (211a/12)
 k. + dir (187a/01)
 k. + dür (127b/16), (128a/02), (136a/01),
 (154b/10), (156b/05), (187a/02), (187a/02),
 (187a/08), (197b/04), (206b/05), (206b/06),
 (206b/07), (227b/03), (227b/04), (230a/09),
 (231a/15)
 k. + e (193a/15), (210a/08), (210b/13)
 k. + idi (178a/04)
 k. + inki (149a/02)
 k. + ki (132a/13), (145b/08), (159a/13),
 (159a/14), (163b/15), (166a/15), (169a/05),
 (172a/13), (174a/01), (175b/16), (177b/10),
 (180b/17), (184b/07), (185b/09), (186a/01),
 (193b/04), (202b/14), (210a/16)
 k. + kim (211a/07), (211a/08)

k. + sin (136b/14), (215b/16)
 k. + üñ (124b/08), (143b/04), (165a/07),
 (165a/08), (165a/15), (165a/16), (188b/02),
 (204a/01), (224b/01)
 [= 141]

kimesne: Kimse.

k. (231a/16)
 k. + ler (231a/02), (235a/01)
 k. + lerdür (234a/08), (235a/01)
 k. + nün (235b/15)
 k. + yi (236a/08), (236a/15), (236a/17)
 [= 9]

kimi: Bir nesne veya bir kimse sadece bir kısım.

k. (127b/04), (140a/01), (140a/01),
 (164b/16), (164b/16), (164b/16), (164b/17),
 (173a/06), (173a/06), (173a/06), (173a/07),
 (187b/14), (191b/11), (191b/11), (191b/11),
 (191b/12), (191b/12)
 k. + ler (175a/03)
 k. + lerdür (155b/03)
 k. + ne (228b/06)
 k. + ni (122b/09), (122b/09), (122b/10),
 (122b/10), (198b/01)
 k. + si (158b/05), (158b/05)
 k. + sin (122b/10), (198b/02)
 [= 29]

kimse: bk. kimesne.

k. (120a/16), (120a/17), (121a/13),
 (123b/12), (173b/09), (173b/09), (182a/04),
 (183a/14), (188a/03), (204a/05), (205a/05),
 (205b/05), (206a/06), (209b/04), (209b/07),
 (209b/14), (210b/15), (211a/10), (211b/10),

(211b/12), (226b/08), (231a/08), (231a/15),
(231a/17), (231b/17), (232a/03), (235a/17),
(235b/13), (236a/15), (236b/04), (237a/06),
(237a/13), (237a/15), (238a/08), (238b/13)
k. + de (238b/14)
k. + den (188a/03), (209a/17), (210b/15),
(211a/14), (214b/11), (214b/11)
k. + kim (127b/13), (128b/07), (143b/17),
(157a/13)
k. + ne (199b/15)
k. + nün (224b/01), (231b/02), (231b/15),
(236b/15)
k. + nündür (238b/15)
k. + ye (135b/17), (151a/06), (189b/10),
(211a/05), (212a/16), (212b/12), (224a/03)
k. + yi (151a/06), (169a/14), (210a/03),
(211b/11), (235b/09), (236b/01)
[= 65]

kîn: <Far. Bir olayı veya durumu hazmedememe.

k. (214b/11), (214b/11)
[= 2]

kirāmit: <Far. Kiremit.

k. (173b/07)
k. + den (173a/02)
[= 2]

kiriş: Hayvanın bağırsağından yapılmış tel.

k. + de (214b/01)
k. + in (214b/01)
[= 2]

kirpi: Dikenli dört bacaklı hayvan.

k. (217b/01), (238b/01)
[= 2]

kirüpek: Kirpik.

k. + lerin (124b/02)
k. + leriyle (124b/02)
[= 2]

kişi: Kimse, şahıs.

k. (119b/17), (122b/13), (125b/03),
(126a/05), (126b/10), (126b/16), (127a/01),
(128b/11), (129a/04), (130a/06), (130b/15),
(134a/04), (134b/07), (136a/01), (138b/02),
(139a/17), (140b/04), (140b/05), (141b/12),
(149a/03), (149a/14), (149b/13), (149b/15),
(151b/03), (151b/13), (152a/02), (152a/03),
(152a/05), (153a/01), (153b/06), (158b/01),
(159a/06), (159b/09), (159b/12), (159b/16),
(160a/01), (160a/05), (161a/11), (161a/15),
(162a/11), (162a/16), (162a/17), (163a/01),
(165a/07), (165a/10), (170b/11), (171b/03),
(171b/12), (175b/10), (180a/13), (180b/12),
(180b/13), (180b/14), (180b/15), (181a/11),
(183b/07), (186a/04), (186a/07), (186a/08),
(186a/11), (186b/03), (186b/06), (190b/03),
(193b/07), (193b/11), (202a/03), (204a/14),
(206a/13), (207a/05), (207a/11), (207a/13),
(211b/05), (212a/15), (212b/14), (216a/08),
(216b/12), (218b/14), (222a/16), (222b/08),
(223a/16), (224a/05), (224a/07), (224a/14),
(225a/11), (225b/01), (225b/05), (225b/10),
(227a/12), (228b/16), (229a/02), (229b/05),
(239b/08), (239b/12), (239b/14), (239b/16),
(240a/12), (240a/13), (240a/16), (240b/01),
(240b/04), (240b/05), (240b/08), (240b/15)
k. + denkim (233b/03)

k. + dūr (216a/09), (227b/06)

k. + kim (128a/05), (150a/14), (151a/03),
(170a/16), (177b/12), (190b/06), (196b/11),
(228b/15), (239b/02)

k. + le (139b/16)

k. + ler (129b/05), (202b/15), (218b/04)

k. + leredūr (170a/14), (177a/03)

k. + lerimiz (166b/12)

k. + lerūn (120a/12), (141a/13), (211b/04)

k. + nūn (130a/02), (132a/17), (141a/12),
(152a/07), (170b/07), (178a/05), (207a/01),
(212b/01), (240b/03), (240b/07)

k. + sin (226a/04)

k. + ydi (238a/02)

k. + ye (124b/17), (126a/03), (126a/06),
(144a/06), (217a/13), (240b/01), (240b/12)

k. + yekim (170a/17)

k. + yi (141a/15), (161a/08), (185b/17)

k. + yle (139b/12), (212b/16)

[= 150]

kişne-: Kişnemek.

k.-düginden (234b/08)

k.-yicek (235a/14)

[= 2]

kitāb: < Ar. Kitap, Kuran.

k. (137b/06), (149a/07), (155b/04),
(155b/10), (184b/07), (208b/14), (213b/12),
(214b/13)

k. + a (137b/05), (202b/01), (214b/17)

k. + dan (154b/16)

k. + dur (155a/08), (205b/12)

k. + ı (238b/06)

k. + ıdur (165b/12)

k. + ı muṭavvel (124b/04)

k. + ıñ (154b/13)

k. + ına (128a/08)

k. + ınuñ (128a/09)

k. + lar (155a/03)

k. + larda (155b/02)

k. + ları (155a/17)

k. + larında (155b/06), (155b/07)

k. + larıyla (192a/02)

k. + uñ (155a/14), (205b/13)

k. + uñuz (237b/05)

k. + unuñ (128a/11)

[= 30]

ko-: Koymak.

k.-dı (122a/16), (126b/14), (183b/11),
(203b/07), (223a/13), (223a/15), (228b/12),
(230a/06)

k.-dıkim (183a/06)

k.-dılar (121a/15)

k.-duğ (148b/03)

k.-dum (135b/04), (214b/14), (214b/14),
(214b/14), (214b/15)

k.-ğıl (130b/04), (179a/06)

k.-madılar (134b/04), (134b/04)

k.-mağlığı (232b/01)

k.-muş (227b/09)

k.-muşlardı (131b/04)

k.-ñ (160a/05)

k.-ndı (181a/16)

k.-r (146b/07)

k.-rıdı (123b/11)

k.-rlar (176b/16)

k.-salar (160a/13), (205b/07), (217a/01)

k.-ya (122a/04)

k.-yalar (176a/02), (176a/03)

k.-yalardı (154b/05)

k.-yam (196b/09)

k.-yasın (196a/02), (199b/05), (240b/04)

k.-ydı (225a/03)

k.-ydılar (200a/06), (225a/01)

k.-ymaya (162b/03)

k.-yub (225b/13), (233b/06), (239b/04),
(240a/03)

k.-yusar (193a/15)

[= 48]

ķob-: Kopmak.

k.-an (162a/01)

k.-ıçak (186a/11)

k.-ub (123a/16)

[= 3]

ķobar-: Koparmak.

k.-urlar (161b/12)

[= 1]

ķoca: Büyük, yaşlı kişi.

k. + nuŗ (136a/08)

[= 1]

ķocacuk: Yaşlı kişi.

k. (135b/15)

[= 1]

ķoçaçuk: *bk.* ķocacuk.

k. (135b/16)

[= 1]

ķoku: Güzel kokmak için sürülen esans.

k. (123a/12), (196a/03)

k. + lar (120b/10)

k. + sı (211a/08)

[= 4]

ķokulu: Kokusu olan.

k. (120b/10)

[= 1]

ķokulurak: En kokulu.

k. (230b/08)

[= 1]

ķol: Kol.

k. + a (158b/05), (158b/06)

[= 2]

ķolaysuz: Basit olmayan, zahmetli olan.

k. (231b/07)

[= 1]

ķon-: Konmak. Bir yerde konaklamak, geceyi geçirme.

k.-dı (227a/05), (227a/06)

[= 2]

ķonřu: *bk.* ķonřu.

k. + larından (186a/01)

k. + sınıŗ (130a/03), (132b/03), (216a/03)

k. + ya (177a/11)

[= 5]

ķonřu: < Komşu

k. + m (168a/15)

k. + ŋ (130a/05), (168a/17)

k. + sa (177b/01)

k. + sın (238a/11)

[= 5]

komşuluğ: 1. Komşuluk. 2. Komşu olma durumu. 3.

Komşular arasındaki ilişki.

k. + una (156a/17)

[= 1]

konuğ: bk. konuğ.

k. + ı (145a/17)

[= 1]

konuk: Misâfir.

k. + oldı (168a/11)

[= 1]

konukla-: Ağdırlamak.

k.-ya (198b/04)

[= 1]

konukluk: Misafirlik.

k. + êde (199a/03)

[= 1]

kop-: 1. Kopmak. 2. Ayağa kalkmak, yerinden fırlamak.

k.-a (157b/17)

k.-acağına (157b/13)

k.-alar (163b/03)

k.-duğı (121a/17)

k.-mağıçün (157a/17)

k.-sa (121a/06)

[= 6]

kopar-: Bir şeyi bağılı olduğı yerden ayırmak.

k.-a (143b/14)

k.-ur (160b/09), (168a/15)

k.-urlar (161b/09)

[= 4]

korm-: bk. korun.

k.-u (146b/11), (146b/11)

[= 2]

kork-: Korkmak.

k.-a (209b/15)

k.-anundur (157a/05)

k.-arıdı (161a/13), (168b/05)

k.-arız (233b/10)

k.-asız (129b/16)

k.-dı (147b/17)

k.-dumki (136a/11), (148a/02)

k.-duğ (147b/17), (194a/09)

k.-madı (127b/13)

k.-mağ (188a/13)

k.-mazlar (177a/05)

k.-ub (128b/07), (139b/14), (145a/11)

k.-utdum (129b/15)

[= 18]

korku: Korkuya kapılmak, korku duymak, ürkmek.

k. (145a/13), (145a/14), (165a/13)

k. + dan (175b/06), (175b/10)

k. + lar (123b/02)

k. + ları (123b/02)

k. + larıkim (123b/01)

k. + larından (220b/16)

k. + larımı (157b/05)

k. + larıyla (164a/10), (164a/13), (167b/01)

k. + sı (123b/01), (123b/02), (134a/03),

(211b/08), (224b/03)

k. + sından (175b/06), (175b/07), (175b/07)

k. + sını (175a/08)

k. + sıyla (182b/02)

k. + yıla (230b/02)

[= 24]

kor kud-: bk. kor kut-.

k.-ursın (147a/10)

[= 1]

kor kul: Korku sahibi.

k. + dur (224b/02)

[= 1]

kor kut-: Korkutmak.

k.-ğıl (182b/02)

k.-mağicün (159a/12)

k.-mağdur (147b/05)

[= 3]

kor un-: Korunmak.

k.-a (119b/08)

[= 1]

koş-: Koşmak.

k.-arlar (195a/02)

[= 1]

koşaol-: Koşmak.

k.-asıdur (137b/12)

[= 1]

koşdur-: Koşdurmak.

k.-dı (135a/05), (135a/09)

[= 2]

ko tar-: Hazırlamak.

k.-mağicün (128b/04)

[= 1]

kov-: Kovmak.

k.-a (226b/14), (226b/14)

k.-lardı (183b/09)

[= 3]

kovcı: Dedikodu.

k. + lar (170b/05)

k. + lardur (170b/10)

k. + ya (151a/13), (154a/02)

[= 4]

kovculuğ: bk. kovculuk.

k. + a (183b/06), (183b/07)

[= 2]

kovculuğ: bk. kovculuk.

k. + ıla (170a/14)

[= 1]

kovculuk: Dedikoduculuk.

k. + ederdı (183b/09)

[= 1]

kovıl-: Kovulmak.

k.-mışdur (232a/02)

[= 1]

kovuk: Oyuk, oyulmuş boşluk.

k. (188a/13)

k. + dur (188a/14)

[= 2]

koy-: Bir nesneyi bir yere yerleştirmek, bırakmak.

k.-ub (135b/13), (214a/11)

k.-updururlar (214a/11)

[= 3]

koyluş-: Doluşmak.

k.-alar (164b/07)

k.-urlar (164b/06)

[= 2]

koyucu: Koyan.

k. + dur (230b/13)

[= 1]

koyun: Koyun.

k. (235b/04)

k. + ma (135a/07)

k. + kığı (173b/02)

[= 3]

kök: Bir şeyin ilk çıktığı, ilk var olduğu nokta, geçmişteki kökeni.

k. + i (224b/01)

k. + ünden (146a/09)

[= 2]

kör: Görmeyen, görme yetisini kaybetmiş.

k. (198b/11)

[= 1]

körleyüçük-: Rastgele çıkmak.

k.-ar (160b/05)

[= 1]

kös: <Far. Davul, vurmali çalgı.

k. + in (219a/03)

[= 1]

köşk: Köşk.

k. (162a/15), (177b/14), (190b/04),

(190b/05)

k. + ine (198b/14), (208b/06)

k. + lerde (218b/12)

k. + leri (120a/09)

[= 8]

köşkü: <Far. + Tr. Köşkü olan, köşk sahibi.

k. (198b/14), (208b/06)

[= 2]

köy: <Far. Belediyeye bağlı, halkı genellikle çiftçilikle uğraşan, çok zirâatla uğraşan çayır, ahır, tarla, ağıl ve benzerinden meydana gelen yerleşme birimi.

k. (181a/17), (181a/17)

k. + e (222a/16), (222b/17)

k. + leri (192b/12)

[= 5]

köy-be-köy: <Far. Köy köy, diyar diyar.

k. (133b/03)

[= 1]

kubbe: <Ar. Yarım daire şeklinde olan dam.

k. (184b/12)

k. + de (184b/12)

k. + ler (185a/02)

k. + lerden (185b/04)

[= 4]

kuç-: Kucaklamak.

k.-dı (119b/01), (136b/16), (145a/07)

[= 3]

kuddâr bin sâlif: Kuddar bin Salif. Hz. Salih'in devesini öldürdüğü söylenen kafir.

k. (127a/07), (127b/17)

[= 2]

kudret: <Ar. 1. Kuvvet, güç, tâkat, iktidar. 2.

Yetenek, kabiliyet, ehliyet. 3. Allah'ın her şeye kâdir olması, dilediği her şeyi yapması şeklinde tecellî eden sıfatı, kâinata zâhir olan gücü.

k. (152b/13), (195b/14), (238b/15)

k. + idür (222b/15), (223b/01)

k. + iyle (222b/06), (222b/10), (223a/05), (228b/14)

k. + üm (195a/14)

k. + ümüz (143b/02), (195b/13), (195b/14)

[= 13]

kudsi: <Ar. Kutsal olan, mukaddes.

k. (191a/17)

k. + dūr (203b/04)

[= 2]

ḳudūs: Bugünkü İsrail'in başkenti.

k. (192a/02)

[= 1]

ḳul: Allah'a göre insan.

k. (121a/06), (122b/01), (124b/12),
(124b/14), (124b/17), (125b/02), (146b/14),
(172a/16), (177b/04), (189a/01), (189a/09),
(189a/12), (189b/05), (189b/13), (190a/10),
(190a/11), (192b/01), (195b/17), (195b/17),
(206b/07), (217a/05), (219a/16), (219b/07),
(219b/15), (220b/05)
k. + a (128a/06), (144a/15), (144b/01),
(153b/07), (185b/11)
k. + dan (154b/01), (224b/08)
k. + dur (212b/03)
k. + edindi (140a/10)
k. + ı (131b/13), (146b/14), (157a/14),
(183a/17), (190b/08), (208b/10), (208b/15),
(212a/15)
k. + ıdur (232b/10)
k. + ına (163b/12), (168b/06), (193a/17)
k. + mı (161a/02)
k. + kim (189a/04), (189a/06), (190a/13),
(190a/15), (190a/16), (220b/11)
k. + lar (171a/01), (203b/08), (205b/05),
(209b/02)
k. + lardan (191a/01)
k. + ları (196b/12), (211b/01), (212b/08),
(227b/07)
k. + larım (154a/04), (154a/05), (154a/11)

k. + larına (202a/12), (220b/08), (228a/06),
(230b/11), (238b/17)
k. + larından (124a/06), (168a/08)
k. + larını (198b/04)
k. + larınuḡ (213a/10)
k. + larum (122a/05), (122a/17), (154a/10),
(198b/01), (198b/06), (211b/02), (218b/06)
k. + laruma (195a/07), (195a/13),
(208a/12), (218b/05)
k. + larumı (208a/07)
k. + larumuza (195b/15)
k. + laruḡ (154a/07)
k. + laruḡdur (133b/16)
k. + laruḡı (231a/01)
k. + olsa (120b/08)
k. + um (122b/02), (122b/03), (128a/09),
(168b/06), (170a/10), (174a/05), (179b/06),
(179b/09), (179b/10), (179b/13), (181a/03),
(197b/16), (200b/04), (200b/07), (211a/15),
(216a/17), (216b/01), (219a/15), (219b/05),
(219b/06), (219b/10), (220a/02)
k. + umdur (216a/10)
k. + umı (122b/04), (148a/16)
k. + umkim (148a/15)
k. + umuḡ (219b/04)
k. + uḡ (146a/13), (157a/11), (158a/02),
(161b/04), (164a/11), (172a/15), (177b/13),
(195b/12), (195b/15), (196a/03), (196a/06),
(219a/01)
k. + uḡuḡ (120b/15)
k. + una (163b/11)
k. + unı (163a/07)

[= 133]

kula-: Kulağına fısıldamak, vesvese verip kışkırtmak.

k.-rdı (238a/11)

[= 1]

kulağ: *bk.* kulağ.

k. + a (213a/04)

k. + ı (212b/14), (212b/16)

k. + ından (198a/11)

k. + ını (164a/11)

k. + uma (200a/11), (207a/09)

k. + umıla (150a/15)

k. + unı (152b/07)

k. + uzı (207a/13)

[= 10]

kulağuz: *bk.* kulağuz.

k. + ı (207a/14)

[= 1]

kulağuzla-: Yol, yordam, yön göstermek.

k. (230b/17)

k.-dı (135a/03), (137a/10), (137b/01)

k.-dıkım (137a/12)

k.-duğ (124b/05)

k.-madımmı (134a/16)

[= 7]

kulağ: İşitmeyi sağlayan organı.

k. + urub (227a/04)

[= 1]

kulan: Düz renk.

k. (238a/13)

[= 1]

kulavuz: Rehber.

k. (197a/08)

[= 1]

kulavuzla-: *bk.* kulağuzla-.

k.-dı (135a/05), (137a/15)

k.-dıkım (134b/15)

k.-yam (135b/17)

[= 4]

kulkā: *bk.* kalḳā.

k. + larında (135a/06)

[= 1]

kulluğ: *bk.* kulluğ.

k. + ı (206b/14)

k. + ın (233a/10)

k. + ına (140a/17), (140b/03)

k. + umuzı (230b/15)

k. + uñ (233b/04), (233b/08)

k. + uña (233a/14)

[= 8]

kulluğ: 1. Kul olma durumu. 2. Kulun Allah'ın emir ve yasaklarına uyma sorumluluğu, kul olmanın gereği olan hizmet, ibâdet.

k. (208b/16), (213b/14)

k. + bendinden (124b/12)

k. + ederiz (233b/05)

k. + kılmağičün (156a/07)

[= 5]

kulluğcı: Devriye kuvveti, devriyeci.

k. + dur (142a/12), (142a/13)

[= 2]

kulyā: Kulya Suresi.

k. (179b/04), (180b/13)

[= 2]

kum: Ufalanmış sert toprak taneleri, kum.

k. (234a/11)

k. + ı (178a/12)

[= 2]

ķumāş: < Ar. İpek, yün gibi malzemelerin makinede dokunmuş hali.

k. + ları (220b/06)

k. + un (196a/15)

[= 2]

ķumrı: Kumru.

k. (236b/06)

[= 1]

ķunūd: bk. kunut.

k. (163a/10)

[= 1]

ķunut: < Ar. Kur'an'da geçen kunut duının genel adı.

k. (233a/09)

[= 1]

ķur: Kat, kere. Mevki derece.

k. + la (132a/15), (170a/08)

[= 2]

ķur-: Yapmak, zihinde canlandırma.

k.-ubdurur (161a/05)

[= 1]

ķur'a: < Ar. Ad çekme.

k. (194b/10)

[= 1]

ķur'ān: bk. ķurān.

k. (155a/11), (155a/13)

k. + ı (148b/01)

[= 3]

ķurān: < Ar. Hz. Muhammed'e indirilen,

İslāmiyet'in esas kitabı, mukaddes kitap.

k. (138a/13), (154b/11), (154b/11),

(155a/08), (166a/17), (168b/16), (169b/12),

(185a/04), (188b/01), (214b/14), (227b/09)

k. + a (155a/05), (224a/15), (224b/05),

(224b/12), (234b/17), (237b/02)

k. + da (122a/16), (126a/08), (150a/02),

(183b/01)

k. + dan (121a/01), (218a/01), (229a/04)

k. + dandur (218a/04)

k. + hükmin (137a/17)

k. + ı (140b/15), (148b/04), (190b/10),

(194a/04)

k. + ı 'azīm (205b/11)

k. + ı 'azīmdür (138a/12)

k. + ı ĥakīm (194b/15)

k. + ıla (120a/12), (172b/08)

k. + ı mübārek (148b/09)

k. + kim (220b/13)

k. + nūrı (121a/02)

k. + okumadığısa (121a/02)

k. + okumış (121a/02)

k. + uñ (155a/06), (184b/04), (185a/02),

(185b/07), (185b/13)

[= 45]

ķuraş: < Ar. Kureyş kavminin adı.

k. (174b/12)

[= 1]

ķurbān: < Ar. Allah yolunda kesilen hayvan.

k. + ederdi (176b/07)

k. + ederler (161b/08)

k. +      (131b/06)

k. +      (179a/05)

k. +      (178b/13), (178b/14)

k. +        (178b/12)

k. +     (179a/02)

k. +        (178b/17)

k. +       (196a/08)

k. + lar (182b/12)

k. + u   (179a/09)

[= 12]

      : Kurba  .

k. (234b/13), (236a/16)

[= 2]

      : K  rdan, kar       .

k. + s   (162b/08)

[= 1]

     : <Ar. Hz. Muhammed'in ba     oldu   kabile.

k. (174b/06), (174b/08), (174b/11), (174b/12), (175a/05), (178a/02)

k. +        (136a/04), (136a/15), (136a/17), (136b/01), (136b/02), (174a/15), (174b/11), (188a/05)

k. +          (181a/12)

k. +           (166b/08), (180a/13)

k. +          (175b/09)

k. +           (136b/17), (174a/16)

[= 20]

     : <Ar. Kur'an'   okuyan haf  zlar.

k. (171a/03), (174b/02), (176a/16)

[= 3]

      : Kursak.

k. +      (121b/04)

[= 1]

             : Kurt bin Abdullah (?).

k. (162a/06)

[= 1]

      : Kurtarmak.

k.-a (125a/10), (128a/07), (131b/09), (164a/05), (213b/08), (218a/09), (218b/09)

k.-am (182b/12), (198a/01), (198a/02), (220a/04), (226b/04)

k.-d   (135b/08), (175b/07), (175b/09)

k.-d     (138b/08)

k.-     (193a/03)

k.-ma     (204b/16), (220a/10)

k.-ma         (130b/06)

k.-ma     (191b/06)

k.-ma       (124b/11)

k.-maya (213b/07)

k.-ub (170a/13), (220b/15)

k.-ur (161a/08), (169a/14), (191b/07)

[= 28]

        : Kurtaran.

k. + lar (161a/04)

[= 1]

      : *bk.*        .

k.-ayd   (124b/15)

[= 1]

      : Kurtulmak.

k.-a (239a/08), (239a/08)

k.-as     (190b/16)

k.-d   (126b/10), (126b/11), (126b/16)

k.-du     (140a/04)

k.-ıdılar (164a/04)

k.-madı (127a/16), (127b/12)

k.-mağa (204b/15), (205a/13), (205a/14),
(208b/09)

k.-maç (148a/14)

k.-ub (204b/17)

[= 16]

ķuru: Nemi, suyu olmayan.

k. (223a/09)

[= 1]

ķuřur: < Ar. Noksanlık, eksiklik, hat.

k. (197b/10)

[= 1]

ķuř: Kuş.

k. (121a/13), (121b/04), (163a/04),
(173a/03), (173b/09), (185a/09), (185a/11),
(185a/12), (185b/02), (203a/01), (203a/02)

k. + da (185a/16)

k. + dur (236b/11)

k. + ı (121a/13), (199b/09)

k. + lar (121b/13), (172b/15), (172b/16),
(173b/03), (173b/07), (219a/04), (219a/04)

k. + lardı (172b/16), (173b/08)

k. + lardur (172b/17)

k. + laruç (227a/08)

[= 26]

ķuřa-: Kuşanmak.

k.-rdı (162b/17)

[= 1]

ķuřan-: Kuşanmak.

k.-dı (152a/03)

k.-ub (136b/10)

[= 2]

ķuřluķ: Sabah ile öğlen arasındaki vakit.

k. (193b/15)

[= 1]

ķutbī: < Ar. Manevi mertebeye ilgili.

k. (163a/16), (163b/01), (177b/07)

[= 3]

ķutubī: bk. ķutbī.

k. (175a/12)

[= 1]

ķutub: < Ar. Manevi alemin en yüksek mertebesi.

k. + lar (228b/08)

[= 1]

ķuvvet: < Ar. Güç, fiziki kuvvet

k. (152a/10), (180b/09), (184b/15),
(195b/14), (195b/14), (196a/01), (202a/03),
(213a/05), (238b/15)

k. + e (238b/14)

k. + ile (196a/04)

k. + inden (195b/17)

k. + üğ (152a/15), (152b/01)

[= 14]

ķuvvetlen-: < Ar. + Tr. Kuvveti, gücü artmak,
güçlenmek.

k.-di (180b/10)

[= 1]

ķuvvetlū: < Ar. + Tr. Kuvvet sahibi.

k. (123b/10), (123b/10), (123b/16),
(123b/17), (183a/12)

[= 5]

ķuy: bk. ķuyu.

k. (220a/11)

[= 1]

kuyu: Kuyu.

k. (214a/11)

k. + da (220a/04)

k. + dan (127a/09), (127a/11)

k. + nuñ (214a/14), (214a/15)

k. + sı (127a/10), (214a/02)

k. + sında (214a/03)

[= 9]

küçük: *bk.* küçük.

k. (153b/13), (179a/15)

[= 2]

küçük: 1. Küçük, ufak. 2. Yaşça ufak olan.

k. (173b/05), (178a/05)

k. + dür (179a/17)

k. + lerine (127b/09)

[= 4]

küfür: < Ar. Kafirler.

k. (176b/04)

k. + ıla (212a/02)

k. + ını (155a/14)

[= 3]

küfr: 1. İslâm inancına karşı edilen kötü söz. 2. Allah ve emirlerine inanmam

k. + üşirk (239a/06)

[= 1]

küfrān: < Ar. İnkâr, neyhedilmiş.

k. + ı ni‘met (233b/02)

k. + ı ni‘metdür (138a/16)

[= 2]

küfrānī: < Ar. Nankörlük.

k. + yolın (159a/01)

[= 1]

küfür: < Ar. Sövmeye, şirk.

k. (154b/17), (183a/15)

k. + dür (180b/06)

k. + lerinden (154b/09), (154b/12)

[= 5]

külāh: < Far. Örtmeye yarayan ucu sivri malzeme.

k. (237a/11)

[= 1]

küllemen: *bk.* küllimen.

k. (237a/15)

[= 1]

küllī: < Ar. Hepsî, tamamı.

k. (168b/10), (205a/02), (237a/09)

k. + si (223b/15)

[= 4]

küllimen: < Ar. Her şey.

k. (237a/13)

[= 1]

künt kenze mahfiyyen: < Ar. “Gizli bir hazine, saklı hazine”.

k. (191a/17)

[= 1]

kürek: Çakıl malzemelerini bir yerden alıp taşımaya yarayan saplı alet.

k. (196b/08)

[= 1]

kürsī: < Ar. Arş altında bulunan sekizinci kat.

k. (184b/12), (199a/16), (231b/05)

k. + ler (125b/09)

[= 4]

küsūf: < Ar. Güneş tutulma olayı.

k. + a girse (215b/11)

[= 1]

kütüb: < Ar. Kitaplar.

k. (155a/07)

[= 1]

küy-: Güvenmek, beklemek.

k.-mezdi (173a/05)

[= 1]

-L-

la: *bk.* lam.

l. (210a/02)

[= 1]

lā-cerem: < Ar. Ayrılması mümkün olmayan.

l. (195b/07)

[= 1]

lādan: < Ar. Ladin ağacı.

l. (240b/11)

[= 1]

lā ḥavle velā kuvvete illā bi'l-lāhi'l-'aliyyi'l-'azīm:

< Ar. “Güç ve kuvvet Tanrı’nın yardımıyla olur”.

l. (235a/05)

[= 1]

lahu: < Ar. 1. Allah. 2. el-lahu kalıp kelimesi.

l. (204b/06), (236a/17)

[= 2]

lā ilāhe illā'l-lāh: < Ar. “Allahtan başka ilah yoktur”

manasında kullanılan söz.

l. (129a/08), (139a/05)

l. + dı (205b/04)

l. + dur (204b/12)

[= 4]

lafız: < Ar. Ağızdan çıkan veya hut çıkmayan söz.

l. (172b/09)

l. + larından (144a/03)

l. + söylemez (142b/05)

[= 3]

lafz: *bk.* lafız.

l. + ı (164a/02), (202a/10)

l. + ı allāh (200b/12), (203a/04)

l. + ı ḥadīṣ (191a/12)

l. + ı istifhā (172b/09)

l. + ın (147b/17)

l. + ında (180a/04), (180a/04)

l. + ını (174b/03)

l. + ınuḡ (201b/09), (204b/03)

l. + ı rahmān (164a/01)

[= 13]

la'īn: < Ar. Lanet edilen.

l. (135a/11), (215b/14), (215b/15),

(216a/12)

l. + i (173b/15)

[= 5]

la'ini'l-mūkāsibi: < Ar. “Sen kazananlara lanet et”.

l. (235b/03)

[= 1]

laḡab: < Ar. Takma isim.

l. + ı (183b/02)

l. + ıdur (183a/16)

l. + ıyla (183b/01)

[= 3]

lākin: < Ar. Fakat.

l. (124a/13), (132b/02), (188b/08),

(188b/10)

[= 4]

lam: Arap alfabesinin yirmi harfi.

l. (126b/08), (200b/13), (201b/06),
(209b/17), (210a/01)

l. + dur (195b/16), (203a/06)

l. + ı (195b/16), (196a/03), (204b/06)

l. + ıdur (195b/16)

l. + ıı (204b/07)

l. + ına (196a/09)

l. + ını (195b/17)

l. + ı şüretidür (202b/03), (202b/03)

[= 16]

la'net: <Ar. 1. Allah'ın mağfiretinden mahrum olma. 2. Beddua etme.

l. (232a/02)

l. + ét (235b/03)

l. + èyle (236a/14), (236b/12)

l. + i (218a/04), (218a/05)

[= 6]

lañif: <Ar. “En ince işlerin bütün inceliklerini bilen, en ince şeyleri yapan, kullarına ince yollardan çeşitli fayd ulaştıran” anlamına gelen Allah'ın isimlerinden biri.

l. (143b/14), (151a/01), (196a/05),
(203a/15), (229a/07)

[= 5]

lañife: bk. lañif.

l. (187a/03), (188a/11), (190b/09),
(193a/17), (202b/16), (210b/01), (211a/14),
(218b/09), (219a/07)

[= 9]

lātu: <Ar. İslam öncesinde Arabistanda bulunan kismet, kader ve bereket tanrısı olarak bilinen put.

l. (131a/03), (135b/11)

[= 2]

lāyık: <Ar. Uygun, yaraşır, münâsip.

l. (154a/10), (200a/15), (231a/08),

(231b/13), (231b/16)

l. + dır (160a/15)

l. + dur (132b/06), (164a/04), (176a/09),
(206a/17), (209a/12), (220b/14), (225a/06),
(232a/07)

l. + olmayan (231b/12), (232a/04),
(232a/08)

l. + olmazdı (153a/01)

l. + sın (129a/01)

[= 19]

lā yu'eddī: <Ar. Çaba göstermemek.

l. (236b/15)

[= 1]

lāzım: <Ar. Gerekli, lüzumlu.

l. + dur (237a/01)

[= 1]

lebbeyk: <Ar. Buyrunuz, ne emrettiniz efendim Hac sırasında Cenâb-ı Hakk'a hitâben söylenen, “Senin emrini yerine getirmeye hazırım, maksadım dâima sensin, muhabbetim, ihlâsım, kulluğum sanadır” anlamındaki bir cümleinin ilk kelimesidir.

l. (191a/06), (216a/17)

lebîd ibn-i â'sam: İslam peygamberi zamanında yaşamış yahudi sihirbazı.

l. (214a/01)

l. + dur (214a/08)

[= 2]

lef-î hüsrîn: <Ar. “Ziyan içindedir”.

l. + dür (169b/06)

[= 1]

lek: Bir ölçü birimi. Yüz bin. Kap (?).

l. (162b/07), (162b/08), (162b/11),

(162b/13), (162b/14)

l. + i (162b/09)

[= 6]

leke: <Far. Damlama veya dökülme sonucu oluşan iz.

l. (237a/13)

[= 1]

lemin ‘adima’l-kuvt: <Ar. Geçimini sağlayamayanlar için, yoksullar için.

l. (235a/16)

[= 1]

lem yekûn: <Ar. Beyyine suresinin başlangıcı.

l. (154b/04)

[= 1]

lem yekûni: *bk.* lem yekûn.

l. (154b/02)

[= 1]

lem yezel: <Ar. Bâkî olan, yok olmayan, dâimî.

l. (212b/05)

[= 1]

letâfet: <Ar. Hoşluk, güzellik.

l. + ile (196a/05)

[= 1]

letâ’if: <Ar. Latifeler.

l. + i (197a/03)

[= 1]

levh: <Ar. Üzerine yazı yazılabilecek düz yüzey.

l. (184b/13)

[= 1]

levh-i mahfûz: <Ar. Allah’ın takdir ettiği, olmuş ve olacak bütün şeylerin üzerinde yazılı bulunduğu kabul edilen levh

l. + dan (148b/01)

[= 1]

lev mahzûf: *bk.* levh-i mahfûz.

l. + dur (167b/10)

[= 1]

lezzet: <Ar. Ağızla duyulan tat.

l. + i (160a/15), (160a/16)

l. + lerinden (168b/10)

[= 3]

libās: <Ar. Elbise, giyecek.

l. + ından (240b/03)

[= 1]

lif: <Ar. Hayvan ve bitkiden yapılmış ince ip parçası.

l. + ile (183b/11)

l. + inden (184b/01)

[= 2]

li-îlâfi: <Ar. Kureyş suresi.

l. (141a/07), (174a/01), (174a/11),

(174a/09), (174b/01), (174b/03)

[= 6]

lîkin: <Ar. Lakin.

l. (162b/02), (179b/12)

[= 2]

li’l-lâh: <Ar. Allah için, Allah yolunda.

l. + ı (204b/05)

[= 1]

lisān: < Ar. Dil.

l. (238b/16)

[= 1]

loḳma: < Ar. Tek seferde ağızdan geçecek yemek parçası.

l. + dur (206a/13)

[= 1]

luṭ: < Ar. Kur'ân'da adı geçen bir peygamber.

l. (119b/10)

[= 1]

luṭf: < Ar. Bağışlama.

l. (204a/09)

l. + dur (203a/08)

l. + e (204a/07)

l. + ʿyle (228b/05)

l. + gösterdün (207a/07)

l. + ında (203a/03)

l. + ından (195b/17), (196a/03), (216a/15),
(238b/13)

l. + işleye (143b/12)

l. + lar (140a/08), (208a/11), (218b/05)

l. + umuz (195b/16), (196a/08)

[= 16]

lüḡat: < Ar. Sözlük.

l. + de (179a/17), (215b/05)

l. + dür (176a/16)

l. + i (176a/17)

[= 4]

-M-

m'aāni: < Ar. -e rağmen.

m. + i nukātdan (205b/16)

[= 1]

mā aḡfaluke: < Ar. “Ne dikkatsizsin”.

m. (235b/07)

[= 1]

ma'āzallāh: < Ar. Tanrı esirgesin.

m. (180b/03)

[= 1]

mā ā'zamü şāni: < Ar. Şan ve şerefi yüce olan.

m. (195a/17)

[= 1]

ma'būd: < Ar. 1. Allah. 2. Tapılan varlık veya nesne.

m. + ıdur (216b/06)

[= 1]

mādem: < Ar. Öyle ki.

m. (219b/15)

[= 1]

ma'den: < Ar. Cevher.

m. + i faẓl (194a/15)

[= 1]

mā efcauke: < Ar. “Ne çok inciticisin”.

m. (235b/04)

[= 1]

mā eşna'ūke: < Ar. “Ne çok iğrençsin”.

m. (235b/05)

[= 1]

mağara: < Ar. Yer altın oluşan oyuk.

m. (145a/03), (200b/01)

m. + da (200b/04)

[= 3]

mağrib: < Ar. Güneşin battığı taraf, batı.

m. (178a/15)

m. + e (126a/03), (129a/15), (129b/01),
(133b/04), (153b/05), (154a/08)
[= 7]

mağrūr: < Ar. Gururlu (kimse).
m. +  yledi (166b/03)
[= 1]

mağş b: < Ar. Zorla alınan.
m. (229b/15)
[= 1]

ma al: < Ar. Yer.
m. + de (199b/07)
[= 1]

ma f z: < Ar. Yok edilen.
m. + dan (148b/02)
m. + ola (239a/07)
[= 2]

m   : < Ar. Yok eden, mahveden.
m. (237b/02)
[= 1]

m  hiye: < Ar. Maaş,  cret, kar ılık.
m. + d r (165b/11)
[= 1]

ma l k: < Ar. Halk edilen, yaratılan.
m. + dan (201b/16)
[= 1]

ma l k t: < Ar. Halk edilenler, yaratılanlar.
m. + ıla (203b/15)
[= 1]

ma m d: < Ar. Ş k r edilen, hamd edilen.
m. (194b/16)
[= 1]

ma r m: < Ar. Yoksun olan.

m. (185b/04), (235b/08)
m. +  dene (236a/10)
m. + ım (235b/08)
m. +  aldı (127a/01)
m. +  aldılar (196a/17)
m. +  almayasız (120a/02)
m. +  ıldılarsa (188b/14)
m. +  ılurlar (153b/12)
m. + oldıkim (126b/13)
m. + olur (202b/16)
[= 11]

ma   : *bk.* ma    .
m. + dur (231a/13)
m. +  ıldı (171b/02)
[= 2]

ma  er: < Ar. Ahiret g n nde toplanacak yer.
m. + de (119b/15)
[= 1]

ma   f: < Ar. Yok etme.
m. + dur (187a/17)
m. + oldı (126b/08)
[= 2]

ma  zar: < Ar. G r nmek, g r n   .
m. +  me   d (194b/16)
[= 1]

ma l k: *bk.* ma l k .
m. + ı (193a/10)
m. + u  (134b/08)
[= 2]

ma l k t: *bk.* ma l k t .
m. (143a/07)
m. + ı (203b/04)

[= 2]

maḥṣūs: < Ar. Hususileşmiş.

m. + dur (232a/07), (232a/10), (232a/11)

m. + kıldı (205a/07)

m. + oldı (204b/11)

[= 5]

maḥz: < Ar. Saf, temiz.

m. + i (213b/08)

[= 1]

mā'ide: < Ar. Yiyeceklerle donatılmış sofra.

m. + i ʿisā (238a/01)

[= 1]

mā ḳablina: < Ar. “Neyi kabul etti?”.

m. (174a/17)

[= 1]

maḳām: < Ar. Yer, mekân, mahal.

m. (134b/04)

m. + da (229a/16)

m. + ı (211a/05)

m. + ı ibrahīm (194b/14)

m. + ı kâbe (194b/17)

m. + imaḥmūd (194b/16)

m. + ina (191a/05)

[= 7]

maḳbūl: < Ar. Kabul edilen.

m. + dür (128b/17)

m. + olur (149a/05)

[= 2]

mā kessem telī: < Ar. “Hangi nesneyi böldük?”.

m. (235b/11)

[= 1]

maḳsūd: < Ar. Kast edilen, maksat.

m. (240b/11)

m. + a (233a/11)

m. + dan (124b/04), (140a/12), (207a/03)

m. + um (228a/02)

m. + umuz (233a/15)

m. + uḡ (196b/06), (196b/07), (200a/03)

[= 10]

ma'kūs: < Ar. Tersine dönmüş.

m. (202b/11)

[= 1]

māl: < Ar. Varlık, mülk.

m. (124a/01), (129a/02), (129a/06),
(134b/03), (134b/04), (163a/15), (163b/01),
(166b/02), (170b/16), (171a/06), (197b/09),
(211b/01), (225a/06), (228a/08), (229b/01),
(232a/12), (235a/08)

m. + adadılar (152a/11)

m. + dan (125b/03)

m. + ı (124a/05), (124a/09), (124b/15),
(126a/04), (129b/08), (129b/10), (132a/02),
(137b/02), (137b/03), (137b/04), (170b/17),
(171a/06), (171a/10), (182b/10), (182b/14)

m. + ıla (124b/14), (171a/04)

m. + im (167a/01), (167a/01)

m. + imdan (228a/07)

m. + ımı (182b/12), (211b/03)

m. + in (154b/05), (175b/11), (204b/15),
(207b/14)

m. + ıḡ (212a/16)

m. + ıḡdan (167a/02)

m. + ıḡdur (212a/16)

m. + ıḡı (212b/05)

m. + ında (212a/17)
m. + ında (159b/01), (159b/03)
m. + ından (124a/08), (179a/16)
m. + ını (128b/07), (128b/10), (128b/15),
(128b/17), (130a/12), (130b/08), (130b/14)
m. + ını (128b/08), (130a/12)
m. + ıyla (134b/01), (137b/04)
m. + sevmekligi (163a/14)
m. + um (211b/03), (229b/05)
m. + u (129a/03)
[= 67]

mālik: Malik bin Enes. Malikî mezhebinin kurucusu.

m. (202b/08)
[= 1]

mālik-i dinār: Malik bin Dinar. İslam alimi.

m. (168a/15), (175b/08)
[= 2]

māllulık: < Ar. + Tr. Mal sahibi.

m. (167a/07)
[= 1]

ma'lūm: < Ar. Herkesçe bilinen (şey).

m. + dur (177a/17), (201b/02)
m. + ol (205b/13)
m. + oldu (132b/01), (215b/02)
m. + oldıkim (150b/05), (166a/11),
(204b/17), (205b/01), (206a/03), (216a/06),
(216a/11)
m. + oldu (204b/11)
m. + olduğundan (143b/02)
m. + olur (141a/14)
[= 15]

māmāhi: (مَامَاهِي) Metinde anlamı itibariyle

“māmāfih” olabilir.

m. (143a/16)
[= 1]

ma'nā: < Ar. Mana, anlam.

m. (191b/10)
m. + dur (195a/06)
m. + sı (138b/14), (157b/08), (158a/09),
(162a/07), (163a/16), (163a/17), (163b/03),
(174b/02), (174b/09), (176a/13), (176a/17),
(178b/14), (198a/04), (216b/08)
m. + sıdur (215a/06)
m. + sin (161b/17), (233a/09)
m. + sındadur (147a/05)
m. + ya (139b/08), (187a/15), (188a/17)
m. + yadur (169b/05)
m. + yı munşarif (156a/05)
[= 25]

manāhū: < Ar. Anlamı, anlamı itibariyle.

m. (217b/02)
[= 1]

mānend: < Far. Benzemek, gibi, benzer.

m. (211b/12)
m. + i (209a/10), (209b/01)
m. + kılma (211b/12)
m. + ü (134b/12)
[= 5]

ma'nī: bk. ma'nā.

m. (225a/09)
m. + den (220b/07)
m. + leri (231b/17)

m. + si (122b/06), (126b/15), (134b/02),
 (134b/11), (147b/10), (153a/14), (170b/06),
 (174a/13), (198a/04), (201b/07), (202a/10),
 (206a/16), (206b/03), (209a/09), (209a/10),
 (209a/11), (217b/02), (220b/02)
 m. + sin (200b/09), (231b/11), (232b/11)
 m. + sinde (159a/16)
 m. + sindedür (148b/06)
 m. + sinden (177a/03)
 m. + sindenkim (134b/08)
 m. + sini (201a/05), (209a/09)
 [= 30]
manşib: < Ar. Yükselmek.
 m. (192b/11)
 m. + ıla (139b/16)
 [= 2]
manşür: < Ar. Galip gelen.
 m. (168b/04), (229b/13), (229b/14),
 (229b/16), (229b/17), (230a/02), (230a/03),
 (230a/05)
 [= 8]
ma'rifet: < Ar. Ustalık, beceriklilik.
 m. (197b/10), (201b/11)
 m. + dür (200b/06)
 m. + i (201a/15)
 m. + idür (185a/14)
 m. + ile (206a/06)
 m. + kıldı (203a/15)
 [= 7]
ma'rûf: < Ar. İrfan.
 m. + lügati (176a/16)
 [= 1]

mārut: < Ar. Harut ve Marut adlı iki melekten birisi.
 m. + dan (238a/09)
 [= 1]
maşhara: < Ar. Alaya alma, alay etme.
 m. + ya (170b/13)
 [= 1]
ma'şiyet: < Ar. Günah.
 m. (170a/10), (172a/16), (209b/06)
 m. + ler (150b/09)
 [= 4]
ma'şiyet: *bk.* ma'şiyet.
 m. + öğretti (126b/07)
 [= 1]
maştakī: < Yun. Mastikha. Sakız ağacı.
 m. (240b/11)
 [= 1]
ma'şüm: < Ar. Suçsuz.
 m. + idi (139a/03)
 [= 1]
ma'şer: < Ar. Mahşer.
 m. + ehli (166a/01), (166a/04)
 [= 2]
ma'şere'l-umami: < Ar. Milletler topluluğu. Metinde
 ümmet-i muhammed için kullanılan bir tabirdir.
 m. (236a/05)
 [= 1]
mā şī'te: < Ar. "İsteddiğiniz kadar".
 m. (236a/01), (236a/04)
 [= 2]
maşrik: < Ar. Güneşin doğduğu yön, doğu.
 m. + den (126a/03), (129a/14), (129b/01),
 (133b/04), (153b/05), (154a/08)

m. + ile (178a/15)
[= 7]

ma'sul: < Ar. Sevilen, aşık olunan.
m. + ı hâkîkîsinün (160a/16)
[= 1]

mā tahte's-serā: < Ar. "Toprağın altında ne var".
m. (236b/06)
[= 1]

ma'tuf: < Ar. Belirli yöne eğilmiş olan.
m. + dur (141a/03), (217b/02)
[= 2]

maymūn: < Ar. Maymun.
m. (238a/02)
m. + oldılar (127b/04)
[= 2]

mazlūm: < Ar. Haksızlığa uğramış.
m. + larū (213a/05)
m. + uū (235a/09)
[= 2]

ma'zūr: < Ar. Mazereti olan, affedilecek özrü olan.
m. + dut (152b/01)
[= 1]

me'aşī: < Ar. Günahlar, isyanlar.
m. + ye (155a/13), (158b/16)
[= 2]

mecāz: < Ar. Gerçek olmayan.
m. + dur (207b/13)
[= 1]

mecd: < Ar. Büyüklük.
m. + inden (174a/04)
[= 1]

meclis: < Ar. Bir konuyu görüşmek üzere toplanılan yer.

m. + e (184a/01)
m. + ler (198b/09)
[= 2]

mecmū: < Ar. Bütün, hepsi, cümlesi.

m. (153b/14), (231a/10)
m. + ı (140a/10), (140a/11), (143a/07),
(143b/05), (157b/08), (201b/02), (205b/07),
(213b/09), (230b/16), (231a/08), (231a/09),
(231b/06), (231b/10), (231b/13), (232a/07),
(233a/08), (233a/13), (233a/16)
m. + ı lüğatdür (176a/16)
m. + ın (126a/05), (152b/13), (184b/08)
m. + ına (168a/03)
m. + ından (176a/09), (205b/07)
m. + ını (163b/10), (188b/04), (211b/03)
m. + ıyı (233a/07)
m. + unı (140a/09)
[= 32]

mecrāhā: Hud suresi 41. ayette geçen bir kelime.

"Yüzmesi de" manasına gelmektedir.

m. (163b/17)
[= 1]

medih: < Ar. Övme, övgü.

m. + êtdi (156a/15)
[= 1]

medīne: < Ar. Şehir, kasaba, belde.

m. (216a/13)
m. + de (148a/11), (154b/02), (157a/07),
(180b/16), (186a/16), (213a/11), (213b/10)
m. + den (213b/04)

m. + ye (121b/07)
[= 10]

medrese: < Ar. Ders okutulan yer.
m. (229a/04), (229b/06)
[= 2]

mefhar: < Ar. Övünmek.
m. + ı mevcūdāt (190a/06)
[= 1]

meger: < Far. Oysa ki, halbuki.
m. (132a/04), (136a/14), (142b/05),
(152b/02), (155b/06), (155b/12), (156a/07),
(157b/02), (162b/09), (169b/02), (206b/05),
(206b/06), (206b/08), (220b/06), (224b/08),
(236a/16), (236b/04)
[= 17]

mehek: < Ar. Sert bir taş, mihenk taşı.
m. + dür (129b/04)
[= 1]

mekān: < Ar. Yer, mahal.
m. + larını (156a/16)
[= 1]

mekir: bk. mekr.
m. + irişdürmez (151a/06)
[= 1]

mekiyye lām: < Ar. “Mekke şhrine yemin olsun”.
m. (122b/05)
[= 1]

mekke: < Ar. Kābe’nin yer aldığı, Hz. Peygamberin
doğduğu Arabistan şhri.
m. (121b/07), (123a/04), (123a/07),
(133a/02), (135b/03), (136a/05), (140a/03),
(142a/02), (167a/11), (169a/11), (174a/17),

(174b/16), (175a/02), (175a/04), (175a/12),
(180b/17), (181a/01), (181a/08), (182b/04),
(187a/08), (193a/07)

m. + de (122a/12), (122b/07), (125b/16),
(128a/03), (132a/12), (138a/17), (139b/10),
(139b/15), (141a/08), (144a/10), (154b/02),
(160a/08), (163b/14), (166a/14), (168b/17),
(169a/01), (170a/05), (172a/11), (173b/17),
(174b/14), (175b/15), (177b/08), (179b/02),
(180b/16), (181a/15), (182a/09), (184b/02),
(213b/10), (216a/14)

m. + den (123a/03), (139b/09), (139b/11),
(140a/04)

m. + dür (142a/01)

m. + kākālarında (135a/04)

m. + kākālarında (135a/06)

m. + nün (123a/03), (135b/02), (136b/03)

m. + ye (136b/17), (139b/10), (139b/16),
(175a/03), (226b/07), (227a/10)

m. + yi (122b/09), (122b/15), (139b/12),
(181a/11), (181a/14), (181b/03)
[= 72]

mekr: < Ar. Hile.
m. + inden (219a/10)
m. + ini (172b/13)
[= 2]

melālet: < Ar. Bıkma, usanmak.
m. + ile (229a/15)
[= 1]

melāmet: < Ar. Kötülemek.
m. + ēyleye (159a/06)
[= 1]

mele-: (Koyun, kuzu, keçi için) “Meee” diye ses çıkarmak, bağışlamak.

m.-yicek (235b/04)

[= 1]

melek: < Ar. Melek.

m. + lerüj (237a/02)

[= 1]

meleket: < Ar. Memleket.

m. + i (219b/02)

[= 1]

melhüz: < Ar. Olacakları düşünmek.

m. + ola (239a/07)

[= 1]

melik: < Ar. Hükümdar, sahip.

m. (175a/04), (218a/11), (218a/14),
(218b/10), (219a/09), (219a/11), (219a/17),
(219b/01)

m. + i (219a/08)

m. + i reyyān (218a/14), (218b/01),
(218b/02), (218b/02), (218b/09), (219a/14)

m. + i reyyāna (218a/10)

m. + i reyyānun (218b/03)

m. + i reyyānuj (218a/16), (219a/06)

[= 19]

melikā ve pādīšāhā berekerimā: “Padişah ve meliğe sonsuz saygılarla”.

m. (190a/07)

[= 1]

melkābiyye: < Ar. Melkaiyye. insanlık ve ilahlık anlayışının Hz. İsa’da bulunduğu inanan Hristiyan inaniş ve anlayışı.

m. (192a/11), (192a/14)

[= 2]

mellāh: < Ar. Denizci, kaptan.

m. + dan (170a/10)

[= 1]

mellāhlığ: < Ar. + Tr. Kaptanlık.

m. + ıla (170a/12)

[= 1]

mel’ün: < Ar. Lanetlemek.

m. (216a/01), (222b/14), (223b/07)

[= 3]

melül: < Ar. Üzgün, üzüntülü (kimse).

m. (229a/15)

m. + oldı (151b/07), (153a/10)

m. + oldılar (133a/04)

m. + olursın (151b/08)

[= 5]

memleket: Mülklerin çoğulu, ülke.

m. + den (208b/08)

m. + in (219b/12)

[= 2]

men: Ben.

m. (203a/16), (206b/04), (209a/04)

[= 3]

men’: < Ar. Yasaklamak.

m. + éde (171a/06), (177b/06), (177b/07)

m. + édeler (147b/15)

m. + éder (233a/02)

m. + éderler (147b/06)

m. + étdük (233a/04)

m. + étmemeği (232a/17)

m. + éyledüm (193b/05)

m. + éylegil (188b/16)

[= 10]

menākīb: < Ar. Menkıbeler.
m. + ında (213a/11)

[= 1]

menāt: < Ar. İslamiyetten önce cahiliye dönemi putlarından birisi.
m. + a (211b/16)

[= 1]

menfa‘at: < Ar. Bir işten çıkar sağlama.
m. (203b/13)
m. + dutmasun (161a/16)
m. + dutmazlar (161b/02), (161b/03)

[= 4]

men ḥarameküm: < Ar. “Seni kim mahrum bıraktı”.
m. (236a/09)

[= 1]

men ḥaza‘et lehi: < Ar. “Onu yendim”.
m. (235b/13)

[= 1]

men hecereküm: < Ar. “Seni kim terk etti, yalnız bıraktı”.
m. (236a/10)

[= 1]

men kaṭa‘akim: < Ar. “Sizi kim ayırdı, aranızdı kim bozdu”.
m. (236a/08)

[= 1]

men lā: < Ar. Kim. Metinde aynı satırda geçen (لا يعلم) kelimesi ile bir okunması gereken bir kelime. (من لا يعلم) Kim biliyor, kim bilmez manalarında kullanılan söz.
m. (236a/15)

[= 1]

mensūḥ: < Ar. Değiştirmek, bozmak.
m. + oldı (180b/06)

[= 1]

mensuḥāt: < Ar. Değiştirilenler, bozulanlar.
m. + dan (205b/17)

[= 1]

mensūr: < Ar. Saçılmış, serbest savrulmuş.
m. + èyledüḡ (226a/14)
m. + kıldı (226a/07)

[= 2]

menşūr: < Ar. Yayılmış, dağılmış.
m. (206a/03)
m. + ını (206a/01)

[= 2]

men yerḥamenī: < Ar. Merhamet eden.
m. (235b/09)

[= 1]

men yesubbunī: < Ar. “Bana hakaret edeni, küfredeni”.
m. (236a/14)

[= 1]

men yusibbuhu lehu: < Ar. “Bana hakaret edeni, küfredeni”.
m. (236a/17)

[= 1]

menzil: < Ar. Ulaşılabacak yer.
m. (134b/04)
m. + e (207a/13), (207a/14)
m. + esidür (202a/16)

m. + esinedür (202a/15), (202a/16),
(202b/02), (202b/03), (202b/04), (202b/04),
(202b/06), (202b/06), (202b/06), (202b/07)
m. + ine (196b/01)
[= 15]

menzile: < Ar. Rutbe.
m. + sinedür (202a/17)
[= 1]

menzilet: *bk.* menzile.
m. + i (149a/02)
m. + inedür (141a/07)
[= 2]

mercimek: < Far. Boyu ufak, besin değeri yüksek bir
baklagil.
m. (173a/02)
[= 1]

merkeb: < Ar. Eşek.
m. + in (206b/12)
m. + ine (206b/11)
[= 2]

mertebe: < Ar. Kademe, derece.
m. (201b/09)
m. + i ilāhī (201b/08)
m. + i ilāhiyyete (202a/11)
m. + nūj (201b/10)
m. + ye (216a/09)
[= 5]

mervān: < Ar. Emevi halifesi ve Mervani kolunun
kurucusu.
m. (186b/13)
[= 1]

meryem: Hz. İsa'nın annesi.

m. (146a/08), (156a/12), (192a/07),
(192a/12), (192a/14), (192b/01)
m. + e (241a/01)
m. + i (119b/09)
[= 8]

meşābe: < Ar. Dönülecek yer.
m. + sindedür (201b/17)
[= 1]

mesāhid: < Ar. Camiler.
m. + e varub (158b/15)
[= 1]

mesā'il: < Ar. Misaller.
m. (233b/16)
[= 1]

mescid: < Ar. Secde edilen yer, cami.
m. (132b/03), (225b/13)
m. + de (132b/04)
m. + den (178a/02)
m. + dür (141b/06)
m. + i ā'zam (194b/14)
m. + i aqşādur (141b/12)
m. + idür (141b/08), (141b/08), (141b/09),
(141b/11)
m. + i ḥarām (194b/14)
m. + i ḥarāma (158a/14)
m. + i ḥarāmda (151a/09)
m. + i ḥarāmdur (141b/11)
[= 15]

meşel: < Ar. Ders niteliğinde, ibret verici kısa
hikaye.
m. (161a/05), (161a/17), (200a/14),
(212b/07), (212b/11)

m. + de (211b/09)

m. + dūr (161a/05)

m. + i (124b/17), (225a/10)

m. + ile (212a/11)

m. + in (212b/01)

m. + ine (212a/15)

m. + üñüz (212a/14)

[= 13]

meşelā: *bk.* meşel.

m. (144a/04), (201a/14), (204b/04)

[= 3]

mes'ele: < Ar. Sorulan soru.

m. (234a/07)

[= 1]

meşelen: *bk.* meşel.

m. (198a/03)

[= 1]

meşh: < Ar. Bir yeri el ile ovalama, sıvazlama.

m. + edüpdür (237b/11)

m. + olan (237b/11)

m. + oldı (237b/12), (237b/13), (237b/15),
(237b/17), (238a/06), (238a/06), (238a/11),
(238a/12), (238a/13), (238b/01), (238b/02),
(238b/03)

m. + oldılar (234a/08), (235a/01)

[= 16]

meşh: *bk.* meşh.

m. + êtdügi (234b/17)

m. + êtmişdür (237b/09), (237b/09)

m. + oldı (237b/14), (238a/02), (238a/04),
(238a/05), (238a/07), (238a/08), (238a/10),
(238a/14), (238a/15), (238a/16)

[= 13]

mesih: *bk.* meşh.

m. + olanlardan (234a/07)

[= 1]

meşnevi: < Ar. Mevlana'nın eseri.

m. + de (191a/07)

[= 1]

meş'ale: < Ar. Ucu yakılarak ışık ve ısı veren aydınlatma aleti.

m. + sin (195a/14)

[= 1]

meşakkat: < Ar. Güçlük, zorluk.

m. (174b/09), (174b/09), (194a/02),
(194a/04)

m. + ler (219b/09)

[= 5]

meşām: < Ar. Burun.

m. + ına (196a/04)

[= 1]

meş'ar: < Ar. Hac görevini yerine getirenlerin Müzdelife'de dinlendikleri yer.

m. + ı harām (194b/15)

[= 1]

meşed: *bk.* meşhed.

m. + lerinde (166b/14)

[= 1]

meşgūl: < Ar. Meşgul, uğraşıyla oyalanan.

m. (158b/16)

m. + êyledikim (166b/06)

m. + kıldı (167a/07)

m. + olalar (150b/07)

m. + oldı (181b/12)

m. + olğıl (140b/09)	m. + mevc (165a/01)
m. + olsa (217a/03)	[= 2]
m. + olur (142b/10)	mevcūdāt: <Ar. Var olanlar.
m. + olursavuz (182a/08)	m. (190a/06)
m. + olursuz (140a/12)	[= 1]
[= 10]	mevķūf: <Ar. Tutuklu olan, tutuklanmış.
meşhed: <Ar. Şehit olan.	m. + dur (227b/02)
m. + lerde (163b/04)	m. + kıldı (227b/12)
[= 1]	[= 2]
meşhūd: <Ar. Şahit olunan.	mevlānā celāle'd-dīn: Mevlevīlik tarikatının
m. (194b/16)	kurucusu.
[= 1]	m. (191a/07)
meşhūr: <Ar. Ünlü, tanınan, bilinen.	[= 1]
m. (162a/13), (162a/14)	mevrūd: <Ar. Bir yer ulaşmış olan.
m. + dı (162a/12)	m. (194b/16)
m. + dur (127a/10), (135a/13), (156b/15),	[= 1]
(172b/06), (173b/16), (198a/08), (200a/14),	mevşūl: <Ar. Ulaşan, vasıl olmuş.
(200b/01), (206b/15), (211b/06), (218a/10)	m. + dur (143a/16)
[= 14]	m. + dūr (174a/17)
meşveret: <Ar. Fikir.	[= 2]
m. + buyurduķ (194a/12)	mevşūl-bih: <Ar. Ona baēlı.
[= 1]	m. + dūr (167b/06)
metā': <Ar. Maddī ve mānevī varlık.	[= 1]
m. + ını (199b/04)	mevt: <Ar. Ölüm.
m. + in (196a/15)	m. (235b/05), (235b/06)
m. + uķ (220b/04)	[= 2]
[= 3]	meydān: <Ar. Geniş açıklıkta olan alan.
me'ūnet: <Ar. Yardım, kolaylık.	m. + a (229b/08), (229b/16)
m. + lerini (175a/08)	m. + da (229b/08)
[= 1]	[= 3]
mevc: <Ar. Dalga.	meyl: <Ar. (Bir kimseye veya bir şeye) Yönelmek.
m. (165a/01)	m. + ediciler (154b/16)

m. +  tmez (211a/06)

[= 2]

meyt k: < Ar.  l .

m. (235b/17)

[= 1]

mezheb: < Ar. Dinlerde g r   lerin ayrılı ından
do an kollara verilen ad.

m. + i  ader iden (238a/17)

m. + inde (149b/01)

[= 2]

mezk r: < Ar. 1. S z  edilen, zikrolunan. 2. D ima
anılan, zikredilen (Allah).

m. + dur (164a/09), (193b/08), (193b/12)

[= 3]

mi: Soru eki.

m. (124a/07), (124a/09), (129a/02),
(129a/02), (134b/01), (134b/02), (134b/03),
(134b/03), (134b/05), (134b/09), (146b/07),
(147b/17), (168a/03), (168a/03), (168a/09),
(168b/09), (172b/14), (196b/12), (208b/01),
(212b/06), (217b/14), (218b/01), (218b/02),
(227a/17), (230b/05)

m. + dur (149a/12), (149a/15), (216a/02),
(218a/01)

m. + s n (162b/01)

[= 30]

m  : < Far.  ivi.

m. + lar la (172a/06)

[= 1]

m  la-: < Far. + Tr.  ivilemek.

m.-yalar (172a/07)

[= 1]

m   r: Arap  lkesi.

m. (140a/09), (140a/13), (218a/09),
(219b/01)

m. + a (140a/06), (140a/07)

m. + u  (218a/15)

[= 7]

m   r: *bk.* m   r.

m. + u  (140a/10)

[= 1]

m   ra: < Ar.  iirlerin sat rlarına verilen isim, dize.

m. (220a/05)

[= 1]

mi: Soru eki.

m. (124a/10), (124a/10), (148b/14),
(149a/12), (149a/14), (157b/14), (163b/04),
(172b/08), (172b/09), (174a/12), (174a/14),
(184a/06), (187b/13), (187b/13), (188b/01),
(193a/14), (193a/14), (194a/12), (200a/12),
(207b/12), (217b/06), (218a/17), (218a/17),
(225a/07), (230a/15)

m. + di (144a/02)

m. + d r (191b/14), (196b/07), (212b/16)

m. + s n (127b/15), (128a/01), (146b/04),
(146b/14), (146b/16), (146b/17), (159b/08),
(179b/03), (180a/01), (202a/03)

m. + s n (176a/14)

[= 40]

m   net: < Ar. Ezizyet, sıkıntı, zorluk.

m. (219a/12), (219a/16)

m. + ler (219b/08)

[= 3]

m   net: *bk.* m   net.

m. + ler (198b/10)
[= 1]

mihribān: <Far. Şefkatli, güler yüz.
m. (119b/13), (240a/16)
[= 2]

mikā'il: <Ar. Müslümanlıkta dört büyük meleklerden biri.
m. (201b/13), (201b/13), (202a/01)
[= 3]

mikā'il: *bk.* mīkā'il.
m. (120b/16), (226a/17), (226b/12)
m. + di (227a/08)
m. + ile (226a/16)
[= 5]

mikdād: *bk.* mikdād bin esved.
m. (168a/13)
[= 1]

mikdād bin esved: Bir sahabe. Mikdad b. Esved.
m. + e (168a/10)
[= 1]

mikdār: <Ar. Bir şeyin ölçüsü.
m. + ı (119b/06), (121a/08), (121a/08),
(153a/05), (163b/12), (198b/13), (199a/02),
(199a/02)
m. + ını (122b/15)
[= 9]

mikyās: *bk.* miqyās bin şabābe.
m. (122b/13)
[= 1]

mikyās bin şabābe: Mikyas bin Subabe.
m. + yi (122b/12)
[= 1]

milk: *bk.* mülk.
m. + inde (208b/09)
m. + leri (236b/05)
[= 2]

millet: <Ar. İnsanlar topluluğu, ulus.
m. (188b/04)
[= 1]

mim: Arap alfabesinde 24. ses.
m. (209b/17), (210a/07)
m. + i (170a/09), (174a/04), (181a/03),
(182a/13)
[= 6]

minā: <Ar. Mekke'de bulunan, şeytan taşlanan yer.
m. + ya (161b/07), (161b/10), (161b/14)
[= 3]

mina'l-lāhu: <Ar. Başarı sadece Tanrı'nındır.
m. (186b/17)
[= 1]

mināre: <Ar. Ezan okunan yüksekçe yer.
m. + lerde (139a/07)
[= 1]

minber: <Ar. Cami içerisinde hutbenin okunduğu yüksekçe yer.
m. + den (178a/10)
m. + e (178a/09), (182a/06)
m. + ine (153a/09)
[= 4]

mine'd-dünyā'l-ḳalīlū: <Ar. Dünyanın küçüklüğü.
m. (236b/17)
[= 1]

mine'l-helikāt: <Ar. Kıyamet yerlerinden, helak olacak yerler.

m. (236b/10)

[= 1]

minke'l-hakk: < Ar. Sen doğru olansın, hak olansın.

m. (237a/05)

[= 1]

minnet: < Ar. Yapılan bir iyiliğin ağırlığı altında kalma.

m. + den (174a/05)

m. + etdüğü (137a/06)

m. + i hüädadan (182a/13)

m. + i kalmaya (134b/08)

m. + kılduğı (137a/01)

m. + kıılır (135a/08)

m. + ler (182a/15)

m. + üm (170a/12)

[= 8]

min şerri'ş-şeytân: < Ar. Şeytanın şerrinden.

m. (216b/08)

[= 1]

mi'râc: bk. mi'râç.

m. (141b/15), (194b/16)

m. + a (178b/07)

m. + geçesi (184b/10)

m. + geçesinde (137a/08)

[= 5]

mi'râç: < Ar. İslam inancı görüşündeki anlamıyorla Hz. Muhammed'in yedi kat semayı aşıp Tanrı ile görüşme mucizesi.

m. + da (232b/01)

[= 1]

mîrâs: < Ar. Vefat eden bir kişiden kalan maddî ve mânevî şey.

m. (211a/12)

m. + ala (188a/04)

m. + alalar (188a/03)

m. + aldı (187b/14)

m. + buldı (193a/14)

m. + kıılır (187b/14)

m. + koyusar (193a/15)

[= 7]

mişâl: < Ar. Örnek.

m. (203b/06)

[= 1]

mişkâl: < Ar. Altın ve gümüş gibi değerli madenlerin zamana göre değer değişimlerine göre ölçü birimi.

m. (131a/09)

[= 1]

mişlî: < Ar. Kat kat, fazlaca.

m. (121a/03), (121a/03)

[= 2]

misk: < Ar. Hoş koku.

m. (219a/04)

[= 1]

misk-gabar: < Far. + Ar. Hoş kokulu toprak.

m. (219a/02)

[= 1]

miskîn: < Ar. Âciz, zavallı (kimse).

m. (123a/09), (123a/17), (125a/12),

(154a/17), (190a/08), (199b/03), (200b/09),

(206b/10), (207b/05), (212a/10), (220b/11),

(227a/16), (227b/11)

m. + e (176b/12), (176b/14)

m. + ler (120a/11), (125b/02), (140b/05),
(206b/16)
m. + lere (124b/13)
m. + üñ (228b/09)
[= 21]
mi'f'ār: < Ar. Ölçü.
m. + dur (129b/04)
[= 1]
mişk: *bk.* misk.
m. (120b/10)
m. + den (230b/08)
m. + dendir (178a/13)
[= 3]
miştāk: *bk.* müştāk.
m. (164a/01)
[= 1]
mu'abbir: < Ar. Rüya tabircisi.
m. (218b/15)
[= 1]
mu'allim: < Ar. Öğretmen.
m. + e (229a/07)
[= 1]
mu'āmele: < Ar. Davranış, tutum.
m. + kıldığıla (153a/07)
[= 1]
mu'arref bi'l-lām: < Ar. Lâmin tarifi.
m. (139b/06)
[= 1]
mu'āriz: < Ar. Muhalif.
m. + olmaya (209b/14)
[= 1]
mu'azzam: < Ar. Çok büyük, ululuk.

m. (194b/14)
[= 1]
mu'āviye: *bk.* mū'aviye ibn-i 'mū'āviye.
m. (150a/13), (153a/07)
[= 2]
mū'āviye ibn-i 'mū'āviye: Halife Hişam bin
Abdumelik'in oğlu.
m. (186a/17)
[= 1]
mu'āyene: < Ar. Gözden geçirme.
m. (159a/08)
[= 1]
mu'azzez: < Ar. Yücelik, büyüklük, şeref sahibi.
m. (232b/13)
[= 1]
mudda'î: < Ar. Sahtekar, düzenbaz.
m. + ler (219a/10)
[= 1]
mudğam: < Ar. Başka bir şeyin içine sokulmuş olan,
iç içe koyulmuş.
m. + olur (210a/02)
[= 1]
mufāri kuhu: < Ar. Aykırılaşmış, aykırı, ayırıcı.
m. (236a/03)
[= 1]
mufaşşalāt: < Ar. Ayrıntılar.
m. (194b/15)
[= 1]
mufîz: < Ar. Feyiz veren, feyizlendiren.
m. (212b/11)
[= 1]
muğannî: < Ar. Şarkıcı.

m. + ler (218b/12)

[= 1]

muğaylan: < Far. Deve dikenî.

m. (125a/05)

[= 1]

muhabbet: < Ar. Sohbet.

m. (199a/16), (211b/04)

[= 2]

muhakka: < Ar. Gerçek, doğru, hakikat.

m. (238b/14)

[= 1]

muhakkiḳān. < Ar. Muhakkikler, soruşturma yapanlar.

m. (202b/17)

[= 1]

muḥālefet: < Ar. Karşı görüş, ihtilafta bulunma.

m. + e (138b/04)

[= 1]

muḥālif: < Ar. 1. Aykırılık, zıtlık. 2. Herhangi bir şeye ya da kişiye karşı çıkan (kimse).

m. (230b/01)

[= 1]

muḥammed: Hz. Muhammed.

m. (122b/07), (124a/02), (124b/10), (124b/15), (132b/10), (132b/16), (133a/02), (133a/12), (133a/15), (133a/16), (133b/06), (133b/08), (133b/10), (134a/02), (134a/03), (134a/08), (134a/14), (134b/02), (134b/09), (134b/11), (134b/14), (134b/17), (135a/02), (135a/04), (135a/14), (136a/06), (136b/01), (137a/11), (137a/14), (137a/16), (137b/01), (137b/02), (137b/03), (137b/05), (137b/09),

(138a/04), (138a/08), (138b/06), (138b/11), (138b/15), (139a/03), (139a/05), (139a/12), (140a/04), (140a/15), (140b/07), (140b/09), (140b/10), (140b/11), (140b/13), (143b/01), (143b/01), (143b/04), (144a/08), (144b/09), (145a/04), (145a/04), (145a/07), (145a/08), (145b/14), (146a/03), (146a/03), (146a/06), (146a/12), (146b/04), (146b/04), (146b/06), (146b/10), (146b/14), (146b/15), (146b/17), (147a/02), (147a/13), (147a/16), (148b/01), (148b/05), (153a/03), (153a/11), (155a/02), (155a/03), (155a/16), (155b/07), (155b/08), (155b/11), (155b/15), (158b/02), (164a/14), (164a/17), (165b/07), (171a/12), (172b/04), (172b/10), (174a/13), (174b/08), (175a/14), (176a/14), (176b/08), (177b/17), (178a/07), (178b/11), (179a/01), (179a/05), (179a/06), (179a/08), (179a/11), (179b/17), (180a/15), (180b/07), (181a/07), (181b/02), (182b/01), (182b/07), (184a/15), (187b/15), (188a/08), (188b/14), (189b/01), (189b/03), (189b/09), (189b/16), (190a/02), (192b/08), (192b/14), (192b/15), (193a/10), (193a/13), (193b/01), (193b/03), (194a/11), (194a/12), (194a/15), (194b/01), (195a/07), (195a/09), (195a/09), (195a/10), (195b/05), (196a/04), (196a/05), (197a/04), (198a/03), (201a/08), (202a/14), (202a/17), (205a/02), (205a/04), (215a/03), (216b/04), (217b/06), (232b/16), (236a/05), (237a/17), (237b/01)

m. + ālī (232b/14)

m. + de (201a/09)

m. + dūr (179a/12)

m. + e (134a/01), (135b/13), (139a/02),
(143a/17), (148b/04), (154a/08), (167a/10),
(194a/02), (195b/12), (232b/17), (236b/12)

m. + i (135b/04), (135b/06), (135b/16),
(136a/05), (136b/12), (145a/07), (146b/08),
(155a/16), (164a/04), (170a/07), (193b/14)

m. + ile (153b/15)

m. + in (136a/08), (236b/13)

m. + iḡ (136b/07)

m. + ūm (136b/08)

m. + üḡ (139a/11), (148a/01), (153b/16),
(155a/17), (155b/02), (155b/05), (155b/05),
(155b/08), (181b/09), (193a/08)

m. + üḡ ālī (232b/16)

[= 194]

muḥammed bin ‘abdu’l-lāhi: Hz. Muhammed

kastedilmektedir.

m. (135b/07)

[= 1]

muḥammed bin ‘abdu’l-lāh bin ‘abdu’l-muṭṭalib: *bk.*

‘abdu’l-muṭṭalib.

m. + van (136b/14)

[= 1]

muḥammed bin ‘alī: *bk.* muḥammed bin ‘alī tirmidī.

m. (209b/14)

[= 1]

muḥammed bin ‘alī tirmidī: el-Câmi’ü’s-sahîh adlı

eserin müellifi. Hadîs rivayetçisi olan Hakim et-

Tirmizî.

m. (137a/10)

[= 1]

muḥammed bin ka’b: Hz. Ali zamanında doğan

Medineli müfessir.

m. (141b/07), (159a/15), (179a/07)

m. + den (169a/16)

[= 4]

muḥammed bin münkedir: Hadis ve kıraat alimi.

m. + eki (217b/17)

[= 1]

muḥammed cevñine: Metinde (مُحَمَّدُ جَوْنِيْنَه) şekilde

yazılmıştır. Sultan Muhammed Cerine (?) adlı kişi

kastedilmektedir.

m. (162b/04)

[= 1]

muḥammed hāşimī: Derkavi alevi şeyhi (?).

m. + nūḡ (234b/16)

[= 1]

muḥammed muştafa: *bk.* muḥammed.

m. (190a/07), (212a/02), (232b/09)

m. + dur (142a/05), (154b/10)

m. + nuḡ (183a/11)

m. + ya (122b/08)

m. + yı (192b/06)

m. + yıla (181a/01)

[= 9]

muḥammede muştafa: *bk.* muḥammed. Hz.

Muhammed kastedilmektedir.

m. (232b/12)

[= 1]

muḥammed ibn-i fazıl: Abbasi İmparatorluğunun

ünlü veziri.

m. (186a/07)

[= 1]

muḥammed ibn-i ishāq: Siyer ve hadis ilimcisi.

m. (170b/02)

[= 1]

muḥannes: < Ar. Korkak, alçalan kimse, namert.

m. (237b/12)

[= 1]

muḥib: < Ar. Sevgi besleyen.

m. + lerünj (205a/15)

[= 1]

muḥīṭ: < Ar. Kuşatan, çevreleyen.

m. + olmaz (210a/04)

[= 1]

muḥkem: < Ar. Sağlam, kuvvetli.

m. + ola (124a/13)

[= 1]

muḥkemāt: < Ar. Manası açık söz.

m. + dan (205b/16)

[= 1]

muḥsin: < Ar. Güzellik ve iyilik yapan.

m. + lerine (153b/16)

[= 1]

muḥtāc: *bk.* muḥtāṭ.

m. + degildür (187a/14)

m. + idünj (137b/06)

m. + ola (209b/12)

[= 3]

muḥtāṭ: < Ar. İhtiyacı olan.

m. + olmayaydı (162b/06)

[= 1]

muḥtās: < Ar. Bir nesneye has olan, mahsus.

m. + olmuş (174b/02)

[= 1]

muḥtaşarāt: < Ar. Sosyal bilim konularının tamamı.

m. + a (233b/17)

[= 1]

muḥtelif: *bk.* muḥtelif.

m. + dür (164b/17)

[= 1]

muḥtelif: < Ar. Farklı, çeşitli.

m. (203a/05), (212b/04)

m. + den (155a/09)

m. + dür (203a/05)

[= 4]

muḥīn: < Ar. Yardımcı, destekçi, yardım eden.

m. (239a/12)

[= 1]

muḥābele: < Ar. Karşılık.

m. + êtdiler (192a/03)

m. + sinde (232b/03)

m. + sindedür (232b/04), (232b/05)

m. + sine (233b/01)

m. + sinedür (201b/11), (201b/13),

(201b/14), (201b/15), (202a/01), (202a/01),

(202a/02), (202a/02), (202a/09)

[= 14]

muḥābil: < Ar. Karşıt olma.

m. + dür (123b/14)

[= 1]

muḥātil: Mukatil bin Süleyman. Kur'an'ı tümüyle

tefsir eden alim.

m. (123b/09), (126a/13), (129a/09),

(133a/02), (141b/01), (162a/06), (166b/08),

(169a/08), (170b/03), (172b/06), (174b/10),

(175a/11), (181b/14), (193a/12), (209b/08),

(217a/06), (217b/03)

[= 17]

mukarreb: < Ar. Dost olan, yakın kimse.

m. (210b/17)

[= 1]

mukbil: < Ar. 1. Kabul gören. 2. İkbāl sahibi, bahtiyar.

m. (199b/11), (208b/11), (208b/12),

(208b/13)

[= 4]

mukīm: < Ar. Kalıcı olan kimse.

m. + kıldı (134b/13)

m. + olalar (175a/13)

m. + olmazlardı (175a/12)

[= 3]

mukirruke: < Ar. Karar verilecek yer.

m. (237a/10)

[= 1]

muktaṣṣā: < Ar. Uygun, geçerli.

m. (164a/03), (239a/14)

[= 2]

mulākīhi: < Ar. Buluşmak, ulaşmak, erişmek.

m. (236a/04)

[= 1]

mum: < Far. Mum.

m. + ıla (240a/03)

[= 1]

munis: < Ar. Kolayca dostluk kuran, cana yakın.

İyimser.

m. + inüñ (219b/14)

[= 1]

munşarif: < Ar. Geri dönen, ayrılan, terk eden.

m. (156a/05)

[= 1]

murād: < Ar. Olması istenen, arzu edilen (şey).

m. (123a/06), (125a/01), (132a/07),

(139a/02), (139a/09), (141b/06), (141b/07),

(141b/07), (142a/05), (142a/09), (142a/16),

(143a/08), (143a/09), (143a/09), (143a/10),

(143b/07), (156a/05), (157b/13), (162a/10),

(169a/17), (169b/04), (169b/05), (169b/08),

(169b/11), (171b/06), (172b/10), (179a/12),

(179a/13), (183b/03), (201a/12), (202a/08)

m. + ı (207b/17), (227a/10)

m. + ı şāhib-i nāşiyedür (147b/07)

m. + ı takrirdür (143a/07)

m. + u maḫşūdum (228a/02)

[= 36]

murārca: Karınca miktarınca.

m. (228a/08)

[= 1]

murdār: < Far. Kirli, pis, iğrenç.

m. (143b/13), (198a/06)

[= 2]

murtaṣṣā: < Ar. Beğenilmiş, seçilmiş kişi.

m. (234a/01)

[= 1]

mūsā: İsrâiloğulları'na gönderilen ve kendisine

Tevrat kitabı indirilen peygamber.

m. (119b/08), (135a/13), (135a/15),

(141b/14), (142a/01), (146a/08), (202a/14),

(202a/15), (205b/02), (205b/04), (205b/04),

(205b/06), (209b/04), (216a/07), (216a/07),
(216a/08), (216a/10)
m. + yada (145b/06)
m. + yla (135a/11)
[= 19]
musallaḥ: < Ar. Bir kimseyi bunaltacak kadar üstüne düşen.
m. + eyle (235b/14)
m. + kıldı (173b/15)
[= 2]
muṣḥaf: < Ar. Kur'an-ı Kerim.
m. (184b/06)
m. + ı (157a/09), (227b/09)
[= 3]
muṣırr: < Ar. İnat eden, direten, ısrar eden.
m. + olmayaydı (144a/09)
[= 1]
muṣībet: < Ar. Aniden gelen felâket, belâ.
m. (144a/09)
m. + leri (160b/15)
m. + lerinüñ (123a/10)
[= 3]
muṣṭafâ: *bk.* muḥammed.
m. (239a/15)
m. + nuḡ (232b/13), (239a/16)
[= 3]
muṣṭuluk: Sevindiren armağan.
m. (146a/08)
m. + olsunkim (128a/10)
[= 2]
mutabbakatün: < Ar. Teyit edilme.
m. (125b/09)

[= 1]
mutābık: < Ar. Karşılıklı anlaşmaya varılma, anlaşma.
m. (211a/13)
[= 1]
mutaṣarrıf: < Ar. Bir şeyi kullanma hakkını elinde bulunduran.
m. + dur (212b/02)
[= 1]
mutaṣavvar: < Ar. Tasavvur edilen, zihinde düşünülen.
m. (231a/11)
[= 1]
mutaṣavvır: *bk.* mutaṣavvar
m. + olmaz (166a/12)
[= 1]
mutavvel: < Ar. Uzun uzadıya.
m. + olur (124b/04)
[= 1]
muṭī: < Ar. Boyun eğmiş, itâatkâr (kimse).
m. (200a/16), (240b/02)
m. + den (181a/03)
m. + im (236a/14)
m. + lerün (148a/06), (148a/09)
m. + ol (179a/03)
m. + oldı (163b/09)
m. + olmağıl (147a/16)
m. + olursañ (179b/09)
[= 10]
muṭī'tün: < Ar. İtaatkar.
m. (236a/13)
[= 1]

muṭrib: < Ar. Müzik aleti çalan, müzisyen.

m. + ler (218b/13)

[= 1]

muṭṭai: < Ar. İtaat eden, kulluk eden. Emre uyan.

m. (154a/04)

[= 1]

muttakī: < Ar. Haram, günah işlerden sakınan, dini

emirlere uyan.

m. (130a/12), (130b/14)

[= 2]

muṭafī: < Ar. Uygun, vakıf olan, münasip.

m. + dur (163b/02), (175a/11)

m. + geldi (150a/09)

m. + gelmiş (149b/15)

[= 4]

muṭvaḥhid: < Ar. Tanrı'nın varlığına inanan.

m. (196a/01)

m. + ler (208a/13), (208b/07)

m. + lerdür (208b/04)

[= 4]

muyār: (?) Çeşme, pınar.

m. + ıñ (173b/04)

[= 1]

mü: Soru eki.

m. + sin (147a/02), (176b/08)

[= 2]

mübālağa: < Ar. Abartı, abartmak.

m. + dan (171a/02)

m. + sıdur (183b/05)

[= 2]

mübārek: < Ar. Kutlu, mukaddes.

m. (137b/13), (148b/09), (148b/10),

(183a/03), (194a/01), (214a/04), (222b/03),

(234a/11)

m. + oldı (225a/14)

[= 9]

mübeddel: < Ar. Değiştirmek.

m. + kıla (206b/06)

m. + oldı (219a/17)

[= 2]

mübeyyaz: < Ar. Beyazlatmak.

m. (237b/02)

[= 1]

mübgıza muḥammedin: < Ar. “Muhammed’e düşmanlık edene”.

m. (236b/12)

[= 1]

mübtedā: < Ar. Başlangıç, baş, ilk yer.

m. + dur (187a/13), (187a/13), (187a/16)

m. + nuñ (187a/13)

m. + ya (187a/14)

[= 5]

mübtedā? *bk.* mübtedā.

m. (187a/15)

m. + i maḥzūfdur (187a/17)

[= 2]

mücāhid: İbn-i Mücahid. Hz. Muhammed döneminde yaşamış ünlü hadis ve tefsir bilgini.

m. (123a/05), (125a/02), (129a/09),

(134b/08), (139a/06), (140b/02), (140b/16),

(141b/01), (150a/05), (153a/15), (160b/03),

(168b/10), (170b/04), (170b/09), (174b/04),

(177a/01), (184b/01), (209a/14)

m. + denkim (148a/02)
[= 19]

mücāvir: < Ar. Komşu.
m. + olalar (174b/01)
[= 1]

mücerreb: < Ar. Tecrübe edilmiş olan, denenmiş.
m. + dir (240b/01), (240b/05)
m. + dür (240a/05), (241a/05)
[= 4]

müctehid: < Ar. Muallakta kalan dini bir konuda
Kur'an'a göre hareket eden din âlimi.
m. + lerüj (148a/07), (148a/10)
[= 2]

müdām: < Ar. Devamlı, sürekli, ara vermeden olan.
m. (239a/06), (239a/09)
[= 2]

mü'ezzin: < Ar. Ezan okuyan.
m. + ler (139a/06)
[= 1]

müfessir: < Ar. Tesfir eden.
m. (137a/07), (141b/02)
m. + ler (124b/13), (132b/09), (133a/01),
(137b/07), (141a/02), (148a/10), (153a/13),
(160b/04), (161a/04), (163a/12), (185b/06),
(193b/01)
m. + leri (219a/06), (219a/13)
[= 16]

mühim: < Ar. Önemli, ehemmiyetli olan.
m. (240b/12), (240b/14)
[= 2]

mükerrem: < Ar. Saygıya ve hürmete değer.
m. + kıl (232b/13)

[= 1]

mükerrer: < Ar. Tekrar eden şey, tekrarlanmış.
m. (139b/08)
m. + dür (139b/05)
[= 2]

mülhid: < Ar. İnançsız, inkar etmek.
m. + ler (196a/02)
[= 1]

mülk: < Ar. Dünya, âlem.
m. (197b/09), (210a/08)
m. + e (140a/13)
m. + i (211b/01)
m. + i ḥaḳīḳīlığına (210a/07)
m. + kılur (140a/09)
m. + üm (211b/03)
m. + ümi (211b/03)
m. + vërse (126a/04)
[= 9]

mü'min: < Ar. Müslüman kimse.
m. (120b/08), (151a/11), (156b/07),
(156b/08), (158a/04), (159b/01), (160a/15),
(179b/16), (190b/01), (190b/09), (200b/07),
(210b/01), (215a/01)
m. + e (151a/11)
m. + i (219b/03)
m. + kim (128a/11)
m. + ler (120b/16), (121a/06), (121b/10),
(133b/01), (138b/05), (138b/08), (140b/08),
(209a/01), (210a/06), (219b/05), (230a/17)
m. + lere (133b/07), (139b/17), (153b/03)
m. + leri (143a/13), (143b/15), (156a/15),
(169b/10), (220b/09)

m. + leriçün (158a/01)

m. + leridür (154b/13)

m. + leriyle (143b/12), (156b/11)

m. + lersüz (225a/16)

m. + lerüñ (153a/06), (156b/11), (195b/08)

m. + olur (154a/14)

[= 44]

mümkin: < Ar. Mümkün, olabilir, muhtemel.

m. (165b/10)

[= 1]

münâcât: < Ar. Dua.

m. + ı (236b/14)

m. + ında (205b/02), (216a/07)

m. + kıldı (152b/07)

[= 4]

münâfık: < Ar. İki yüzlü, iki farklı insana farklı konuşan.

m. + ıñ (235a/10), (235a/11)

m. + lar (132a/01), (193b/14), (194a/02)

m. + lardur (176b/17)

m. + ları (143a/12)

m. + laruñ (162a/09)

[= 8]

münevver: < Ar. Işık.

m. (205a/15)

[= 1]

münezzeh: < Ar. (Allah için) İnsanlara mahsus her türlü sıfat, zaaf ve noksanlıktan uzak olan, hiçbir şeye ihtiyacı bulunmayan.

m. + dür (210b/16)

[= 1]

mün'im: < Ar. Yedirip içirmeyi seven, ikramkar.

m. (212b/12)

m. + dür (212a/17)

[= 2]

münkād: < Ar. Boyun eğen, itaat eden.

m. + kılasın (240b/02)

[= 1]

müntehā: < Ar. Son nokta, varılacak son yer.

m. (239a/14)

[= 1]

münzel: < Ar. İndirilen.

m. + kitāblarda (155b/02)

[= 1]

mürde: < Far. Ölmüş, ölü.

m. + i cān (238b/16)

[= 1]

mürekkēb: < Ar. Birleşik, bir olan.

m. + dür (148a/04), (200b/12), (200b/14), (201b/06), (203a/04)

[= 5]

mürīd: < Ar. Tarikata mensup olup bir mürşide tabi olan.

m. (210b/10)

m. + i (210b/08)

m. + ler (207a/07), (207a/10)

[= 4]

mürsel: < Ar. 1. Resûl, nebî. 2. Gönderilmiş (kimse).

m. (146a/09), (155a/17), (210b/17)

[= 3]

müseyyeb: < Ar. Umursamaz kişi, lakayt kalan.

m. (209a/15)

[= 1]

müslimān: < Ar. İslamı kabul eden.

m. + lar (133a/04), (228b/16)
m. + lardan (181a/11)
m. + ları (235a/14)
m. + laruñ (183a/05)
m. + oldı (131a/02), (208b/10)
m. + oldılar (238b/08)
m. + olduñ (131a/07)
m. + olursañ (131b/15)
[= 10]
müslimīn: *bk.* müslimān.
m. (155b/16)
[= 1]
müşerref: < Ar. Şereflenmiş.
m. + olsun (208b/05)
[= 1]
müşfik: < Ar. Şevkat gösteren.
m. (220a/06)
[= 1]
müşk: < Far. Misk.
m. + den (185a/08)
[= 1]
müşkül: < Ar. Zor, güç.
m. + dür (235a/04)
[= 1]
müşrik: < Ar. Allah’a ortak koşan, birden fazla tanrıya inanan kimse.
m. (147b/08)
m. + ler (144a/07)
m. + lerde (139a/12)
m. + lerden (154b/16)
m. + lere (212a/12)

m. + leri (133a/02), (140a/16), (169a/11),
(187a/08)
m. + leridür (154b/13)
m. + lerüñ (187a/07)
[= 11]
müstagnī: < Ar. Tok olan, doymuş, ihtiyacı olmayan.
m. + ola (209b/12)
[= 1]
müstecmī: < Ar. Toplayan, cem eden.
m. (204a/11)
[= 1]
müstevlī: < Ar. İstila eden, bir yeri idare altına alan.
m. + dür (202b/13)
[= 1]
müşebbek: < Ar. Ağ veya kafes gibi örülmek.
m. + edesin (124b/03)
[= 1]
müşriketin: < Ar. Müşrikler.
m. (147b/08)
[= 1]
müştak: *bk.* müştak.
m. + dur (166a/10), (174b/12)
[= 2]
müştak: < Ar. İstekli, arzulayan.
m. (133a/08)
[= 1]
müştaklıg: < Ar. + Tr. İsteklilik.
m. + umuz (133a/09)
[= 1]
müştemil: < Ar. İçine alan, kapsayıcı, kapsayan.
m. + dür (191a/10)
[= 1]

müteğayyir: < Ar. Başka birine dönen, değişen.

m. + oldı (119b/02)

[= 1]

müteharrik: < Ar. Sürekli hareket eden.

m. + dür (203a/06)

[= 1]

mütehayyir: < Ar. Hayretler içerisinde kalan, şaşırın.

m. (164b/06)

[= 1]

mütekebbir: < Ar. Kibirlenen, büyüklük içinde olan.

m. (238a/12)

[= 1]

mütekellim: < Ar. Söyleyen.

m. + dür (215a/05)

[= 1]

müteşâbihât: < Ar. Açık ve anlamlı olan ayetler için

kullanılan tabir.

m. + dan (205b/17)

[= 1]

müttefik: < Ar. İttifak yapan, arında anlaşma

sağlayanlar.

m. (149b/02), (150a/12)

m. + dür (203a/06)

m. + ol (203a/05)

[= 4]

müttebe'in: < Ar. Tabî olanlar.

m. (155b/16)

[= 1]

müttedet: < Ar. Gergin.

m. + ler (239a/14)

[= 1]

müvahhid: < Ar. Tevhid anlayışını içselleştiren.

m. + lerün (208a/09)

[= 1]

müzd: < Far. Sevap, ücret, faydalı iş.

m. (143a/03), (165b/14)

m. + den (142b/12)

m. + i (165b/17)

m. + in (142b/03), (177b/02), (177b/04)

m. + işleyeler (142a/17)

m. + in bula (181a/01)

[= 9]

müzde: *bk.* müzd.

m. (133a/16)

m. + vère (160a/11), (174a/02)

[= 3]

müzdelife: Arafat ile Mina arasında kalan bölge.

m. + den (161b/10)

m. + ye (160a/10), (161b/07)

[= 3]

-N-

nafaka: < Ar. Geçinmek için sarfedilen para.

n. + edinürdi (127a/14)

n. + kıldı (130b/14)

[= 2]

nāfi': < Ar. Faydalı.

n. (176a/15)

[= 1]

nāgh: < Far. Ansızın, birdenbire.

n. (192b/17), (193a/16), (207a/01),

(213a/12), (230a/08), (230b/01)

[= 6]

naḥif: < Ar. Zayıf, çelimsiz.

n. (220b/11)

[= 1]

naḥs: <Ar. Uğursuzluk.

n. (136a/13)

n. + ı (136a/13)

[= 2]

nā'ib: <Ar. Vekil.

n. (143a/01)

[= 1]

na'im: <Ar. Nimet.

n. (168a/06), (168b/03), (168b/10),
(168b/13), (168b/14), (168b/15), (168b/16)

[= 7]

nāqışatü'l-'aḳil: <Ar. Noksan akıl, eksiği olmayan
akıl ve düşünce.

n. + düir (194a/11)

[= 1]

naḳiz: <Ar. Bozan.

n. + lerden (155a/09)

[= 1]

naḳil: *bk.* naḳl.

n. + etti (225a/08)

[= 1]

naḳl: <Ar. Bir şeyi olduğu konumdan başka yöne
aktarmak, taşımak.

n. + de (207b/06)

[= 1]

nāḳus: <Ar. Kilise çanı.

n. + ı (195b/07), (195b/09)

[= 2]

na'm: <Ar. Nağme, hoş ses.

n. + kılalar (219a/04)

[= 1]

nām: <Far. İsim, ad.

n. + larını (176a/07)

[= 1]

nāme': <Ar. Mektup.

n. + i ḥakīm (205b/11)

[= 1]

namāz: <Far. Namaz.

n. (150b/08), (165a/09), (176b/16),
(177a/09), (189b/12), (202b/09), (206a/10),
(240a/07)

n. + a (140b/06), (146b/14), (156a/02),
(194a/01)

n. + da (153b/07), (179a/06), (186b/04),
(190b/03)

n. + dan (140b/01), (146b/05), (146b/14),
(146b/16), (147a/09), (177a/01), (190b/05),
(204a/14), (239b/06), (240a/07)

n. + dı (153a/02)

n. + ı (132b/04), (150b/08), (156a/02),
(169a/09), (170a/01), (177a/04), (177a/05),
(177a/08), (177a/09), (177b/06), (179a/07),
(185b/01), (185b/14)

n. + ın (154a/04), (154a/05), (174a/10),
(189b/14), (206a/09)

n. + ı (179a/09), (185b/01)

n. + ını (151b/02), (179a/05)

n. + ını (239b/15)

n. + ıyla (151b/02)

n. + kıl (181b/08)

n. + kılasm (239b/05)

n. + kıldı (158a/02), (158a/15), (223a/05),
(226a/03)

n. + kıldıgumiçün (158a/17)

n. + kılğıl (140b/04), (178b/12)

n. + kılıdurur (146b/08), (146b/10)

n. + kılub (146b/07)

n. + kılur (225b/15)

n. + kılurlar (177a/04), (177a/06)

n. + ları (176b/16)

n. + laruñ (239b/16)

n. + uña (190b/10)

[= 69]

nār: < Far. Ateş.
n. (142a/15)

[= 1]

na're: < Far. Nara.
n. + ler (198b/10)

n. + urub (207b/04)

n. + urup (200a/07)

[= 3]

nārān kenāra: < Ar. Ateş gibi ateş.
n. (161a/11)

[= 1]

nās: < Ar. Kesin hüküm.
n. (217b/03)

n. + dur (169b/04)

[= 2]

naşārāy: < Ar. Hristiyan.
n. (192a/12)

n. + dan (237b/17)

[= 2]

naşārī: < Ar. Hristiyanlar.

n. (192a/15)

[= 1]

naşīb: < Ar. Bir kişinin payına düşen hisse.
n. (180b/01), (180b/03), (190a/09)

n. + aldı (151b/03)

n. + i oldı (188b/15)

[= 5]

nāsihāt: *bk.* naşihāt.
n. + dan (205b/17)

[= 1]

naşihāt: < Ar. Öğüt.
n. (206b/16)

[= 1]

nāşiye: < Ar. Alın.
n. + dür (147b/07)

[= 1]

naşrānī: < Ar. Hristiyan. İsevi.
n. + ler (154b/08)

n. + lerdür (155b/03)

[= 2]

naştūriyye: < Ar. Hristiyanlık mezhebi.
n. (192a/11), (192a/13)

[= 2]

na't: < Ar. Tasvir, tanımlama, anlatma.
n. + ın (155b/05)

[= 1]

naẓar: < Ar. 1. Bakma. Tecrübelerden yola çıkarak,
kıyaslayarak fikir yürütme. 2. Uğursuzluk.
n. (200a/13), (220b/07)

n. + ède (211a/07)

n. + èden (234a/03)

n. + ètmek (233b/10)

n. + inçılır (185b/11)
n. + ıyla (159a/10)
n. + kıldır (200a/12)
n. + la (200a/12)
n. + olmaya (211a/05)
[= 10]

nāzargāh: <Far. Bakılacak yer.

n. + ıdur (199a/09)
[= 1]

nāzil: <Ar. İnmek.

n. + oldu (183b/17)
[= 1]

nāzlan: <Far. + Tr. Nazlanmak.

n.-maç (166b/02)
[= 1]

nāzm: <Ar. Şiir.

n. + ı (238b/09)
[= 1]

nāzük: <Far. Nazik.

n. (228a/15), (228a/16)
[= 2]

ne: Ne.

n. (119b/02), (120a/05), (120a/11),
(120b/06), (121a/07), (121b/09), (121b/13),
(121b/15), (121b/16), (121b/16), (122b/09),
(123b/01), (123b/07), (123b/12), (124a/05),
(124a/10), (124b/04), (124b/10), (124b/10),
(125b/12), (125b/12), (126a/05), (128b/16),
(131b/05), (132b/04), (133a/08), (134a/02),
(134a/13), (135a/15), (136a/14), (138a/07),
(142b/03), (142b/06), (142b/11), (142b/17),
(143b/10), (143b/17), (145b/04), (145b/04),

(145b/05), (148b/05), (150a/07), (150b/15),
(150b/15), (151a/13), (151a/16), (151b/08),
(151b/11), (152a/09), (152a/09), (152b/05),
(152b/16), (153b/15), (154b/04), (157b/07),
(157b/12), (158b/01), (162b/14), (164a/14),
(164a/15), (164b/14), (165b/06), (167b/05),
(168a/17), (169a/14), (169a/14), (169a/14),
(171a/12), (178a/11), (178b/10), (179b/15),
(182a/01), (184b/09), (185a/11), (185b/12),
(185b/15), (186b/02), (186b/04), (186b/07),
(186b/07), (187a/08), (187b/12), (188a/01),
(188a/07), (189b/17), (190a/08), (191b/14),
(191b/15), (192b/09), (192b/11), (192b/15),
(195a/03), (195a/04), (195b/13), (195b/16),
(196a/06), (196a/12), (196a/14), (196b/05),
(196b/05), (196b/06), (198a/14), (198b/09),
(198b/16), (199b/13), (199b/14), (200a/10),
(203a/01), (203a/01), (203a/03), (204a/01),
(204a/17), (204a/17), (205b/13), (206a/06),
(206a/06), (206b/04), (207a/12), (207a/15),
(207a/16), (207b/06), (208a/17), (208b/02),
(209b/13), (210b/13), (211a/09), (212a/11),
(212b/12), (212b/13), (213a/14), (213a/14),
(213a/15), (213a/15), (213b/12), (214a/07),
(214a/09), (214b/13), (214b/14), (216a/03),
(216a/09), (216b/01), (224a/15), (224a/15),
(224a/16), (224b/05), (224b/06), (224b/09),
(224b/11), (224b/12), (225b/06), (225b/16),
(226a/04), (226a/06), (226a/12), (226a/14),
(226a/15), (226b/01), (226b/02), (226b/17),
(227a/01), (227b/11), (227b/13), (228a/06),
(228a/09), (228b/15), (229b/01), (229b/02),

(229b/05), (229b/15), (229b/17), (230a/13),
 (234a/08), (234a/17), (234b/02), (234b/02),
 (234b/03), (234b/04), (234b/05), (234b/05),
 (234b/09), (234b/09), (234b/09), (234b/10),
 (234b/10), (234b/11), (234b/11), (234b/12),
 (234b/12), (234b/13), (234b/13), (234b/14),
 (234b/15), (235a/01), (235a/17), (235b/04),
 (235b/05), (235b/06), (235b/07), (236b/07),
 (237b/05), (237b/06), (237b/09)
 n. + dir (165b/02), (169b/17), (171a/12),
 (184b/17), (197b/05), (207a/14)
 n. + dür (144a/02), (157b/15), (159b/14),
 (162b/12), (165b/07), (196a/09), (196b/07),
 (201a/08), (234b/17)
 n. + kim (120a/05), (133a/12), (133b/02),
 (142a/17), (142b/01), (144b/13), (146a/05),
 (151a/11), (157b/11), (157b/17), (158a/08),
 (158a/13), (160a/02), (163b/05), (206a/03),
 (215a/04), (220b/08), (228a/12), (235a/04),
 (240b/17)
 n. + ler (135a/14), (228b/01)
 n. + oldı (158a/08)
 n. + sin (191b/14)
 n. + ye (124a/05), (124a/09), (168a/02)
 [= 244]

nebiyya'l-lāh: < Ar. Allah'tan gelen uyarıları haber veren.

n. (214b/03)
 [= 1]

necās: < Ar. Habeş krallarına verilen unvan.

n. + idi (175a/04)
 [= 1]

necāt: < Ar. Kurtulma, kurtuluş.

n. + oldı (126b/16)
 [= 1]

necderu hüve: < Ar. "Onu bulduk".

n. (236a/16)
 [= 1]

necme'd-dīn dāye: Mirsadü'l-ibad adlı eserin yazarı olan sufi müellif, müfessir.

n. (204a/04)
 [= 1]

neden: Bir olaya yol açan sebep.

n. (124a/08), (220a/17)
 n. + dür (193a/14)
 [= 3]

nefes: < Ar. Solunum yoluyla alınan hava.

n. (238b/10), (238b/15)
 n. + leri (160b/05)
 [= 3]

nefha: < Ar. Güzel koku.

n. (206b/11)
 [= 1]

nefis: *bk.* nefis.

n. (201b/15)
 n. + leri (160b/02)
 [= 2]

nefs: < Ar. 1. Bir kimsenin kendi öz varlığı. 2. Can, ruh, hayat.

n. (126b/04), (126b/06), (126b/11),
 (126b/13), (178b/15), (178b/16), (178b/17),
 (201b/16), (202a/01), (202a/11), (202a/17),
 (202a/17), (202b/07), (235b/07), (235b/07)
 n. + dür (201b/10)

n. + i (126b/06), (236b/03)

n. + için (199a/12), (199a/13)

n. + içündür (199a/11)

n. + ime (236b/03)

n. + i mütellimdür (215a/05)

n. + in (126b/10)

n. + iği (130b/07)

n. + inde (159a/17), (159b/02)

n. + ini (126b/15), (126b/17), (128b/04),
(130b/06), (157a/15), (159a/06), (163a/13),
(178b/14), (210b/01), (238a/15)

n. + i vāhīde (200b/17), (200b/17)

n. + i vāhīdetün (201a/01)

n. + i vāhīdeye (201a/01), (201a/02),
(201a/02)

n. + ümi (216b/10)

n. + ümiçün (214b/10)

n. + üñüz (128b/04)

[= 46]

nefsi: < Ar. Nefisle ilgili.

n. (119b/08), (119b/16), (145b/15)

n. + nefsi (119b/08), (119b/16)

[= 5]

nefs-i muṭma'inneti: < Ar. İslam dininde hiçbir şüphesi kalmayan, nefsinde tamamen tatmin olan nefis mertebesidir.

n. (122a/06)

[= 1]

nefy: < Ar. Uzaklaştırma, uzağa göndermek.

n. + éde (204b/09)

[= 1]

nehdiyye: Bir sahabi.

n. (130b/17)

[= 1]

nehībe: < Ar. Yağmacı kadın.

n. + sine (213a/10)

[= 1]

nehşel: < Ar. Adnanîlere mensup Arap kabilelerinin bir kolu olan Nehşel kolunun kurucusu.

n. (141b/10)

[= 1]

nehy: < Ar. Yasak etme, menetme, engelleme.

n. + i (202a/13)

n. + iden (205b/15)

[= 2]

nemā: < Ar. Gelişme, gelişime.

n. (202a/06)

[= 1]

nemrūd: Babil şehrinin kurucusu olarak bilinen ve Hz. İbrahim'i ateşe atan kral.

n. (173b/15)

[= 1]

nere: Ne yöne.

n. + ye (126a/02)

[= 1]

nesne: Nesne, şey.

n. (121a/01), (124a/06), (127b/03),
(133b/05), (134a/02), (135b/05), (138a/05),
(142b/15), (143a/07), (143b/02), (143b/10),
(145b/09), (149b/08), (155a/12), (157b/05),
(157b/07), (161a/12), (162a/16), (167a/02),
(168a/03), (168a/08), (168b/09), (170b/11),
(174b/12), (175a/01), (175b/12), (176b/07),
(180a/02), (182a/01), (188a/02), (192a/05),

(192b/13), (197a/02), (201b/03), (201b/17),
 (205b/02), (205b/05), (209b/15), (209b/16),
 (211b/08), (212a/15), (214a/15), (220b/08),
 (222a/15), (231b/02), (231b/03), (231b/10),
 (236b/17)
 n. + bitmez (202a/06)
 n. + den (150a/04), (159a/09), (159b/17),
 (164a/11)
 n. + dendür (187b/12), (188a/07), (191b/14)
 n. + denkim (234b/06), (234b/07),
 (234b/07), (234b/07)
 n. + dir (157b/12)
 n. + dutmaz (152b/02)
 n. + dür (124b/10), (151a/14), (164a/15),
 (177a/15), (178a/11), (178b/10), (187a/09),
 (192b/15), (201b/11), (217b/08)
 n. + ler (140a/08), (142a/08), (148b/15),
 (160b/13), (164a/12)
 n. + lerde (144a/08)
 n. + lerdin (128b/08), (167b/06), (187b/16),
 (231b/02), (232a/05), (232a/09), (232a/13),
 (232a/14), (232b/07)
 n. + lerdür (185a/11)
 n. + lere (161b/15), (197b/03)
 n. + leri (177a/13), (177b/03), (177b/07),
 (200a/09), (232a/16), (232a/17), (233a/01),
 (233a/02), (233a/04), (238a/13)
 n. + lerün (201a/06)
 n. + ı (131b/16)
 n. + ni (236b/06)
 n. + nü (162a/12)

n. + nün (201a/14), (201b/08), (203b/01),
 (217b/07), (237b/03)
 n. + sin (152b/15), (175b/12), (235b/05)
 n. + sinden (131b/14)
 n. + ye (122a/07), (160a/06), (164b/15),
 (191b/08), (201a/07), (201a/07), (212a/04),
 (212b/03)
 n. + yi (125b/14), (133a/11), (167a/17),
 (177b/01), (235b/11), (236a/01), (236a/02)
 n. + yile (201b/03)
 [= 129]

nesnecük: Küçük nesne.

n. (138a/03)

[= 1]

neşv: <Ar. Gelişme.

n. (202a/06)

[= 1]

ne‘üzübi’l-lāh: bk. ne‘üzübi’l-lāhi.

n. (125b/04)

[= 1]

ne‘üzübi’l-lāhi: <Ar. Kötülüklerden Tanrı’ya
 sığınmak.

n. (199b/06), (225a/12), (225a/15)

[= 3]

nevāfil: <Ar. Nafileler.

n. + e (140b/14)

[= 1]

nevāziş: <Ar. Okşamak, gönül almak.

n. + kıla (219b/05)

[= 1]

nevbet: <Ar. + Far. Nöbet.

n. (194a/05), (195a/01)

[= 2]

nevmîz: < Far. Ümitsiz.

n. (126b/13)

n. + kâlar (125b/15)

n. + ola (209b/05)

n. + olmayalar (154a/06)

[= 4]

nez: < Ar. Çekip çıkarmak.

n. (167a/16)

[= 1]

nezîr: < Ar. Şarta bağlı olarak adakta bulunmak.

n. (237b/01)

[= 1]

nıkrîs: < Ar. El ve parmaklarda çıkan metabolik rahatsızlık.

n. + de (141b/05)

[= 1]

nışf: < Ar. Yarım.

n. + ıy (150b/01)

[= 1]

ni: bk. ne.

n. + dür (125a/04)

[= 1]

nice: 1. Nasıl. 2. Pek çok, birçok.

n. (122a/14), (122b/02), (122b/08),
 (124b/13), (131a/09), (132b/13), (133a/01),
 (133a/05), (134b/01), (137a/02), (137a/07),
 (137b/07), (140a/01), (140a/08), (142b/16),
 (143b/14), (147b/12), (148a/14), (148b/06),
 (150a/17), (153a/13), (153b/09), (154a/09),
 (154a/15), (154a/16), (155a/07), (159b/15),
 (160b/03), (161a/04), (161b/05), (163a/06),

(163a/12), (164b/02), (169a/09), (172b/11),
 (176a/06), (182a/07), (186b/16), (191b/08),
 (192a/02), (193a/09), (195a/01), (196a/16),
 (198b/16), (207a/17), (208b/08), (209a/07),
 (210b/01), (210b/09), (212a/17), (212b/05),
 (213b/08), (214a/02), (215b/16), (219a/01),
 (219b/01), (219b/06), (228b/08), (230a/12),
 (234a/07)

n. + dür (212b/14), (234b/15), (234b/16),
 (234b/16), (234b/16)

n. + ki (186a/10)

n. + ler (127a/07), (130b/06), (130b/07),
 (133a/17), (137b/02), (137b/03), (138a/09),
 (139a/02), (139a/17), (139b/08), (139b/10),
 (139b/13), (139b/17), (140b/11), (140b/12),
 (141a/05), (141b/11), (142a/05), (142a/15),
 (143a/08), (143a/11), (143a/17), (143b/07),
 (147a/17), (147b/11), (148a/08), (149a/04),
 (149a/06), (149a/08), (149a/12), (149a/16),
 (149b/05), (149b/12), (150a/10), (152b/10),
 (153a/01), (154b/02), (154b/13), (155a/04),
 (155a/05), (155a/09), (155a/10), (155a/12),
 (155b/03), (155b/11), (155b/15), (155b/16),
 (156a/06), (157a/17), (157b/08), (157b/12),
 (157b/15), (158a/09), (160a/05), (161a/02),
 (161a/10), (161b/03), (161b/06), (162a/09),
 (162a/11), (163a/08), (163a/09), (164b/05),
 (164b/10), (165a/02), (165a/16), (167a/03),
 (167a/13), (167a/14), (167b/09), (168b/03),
 (169b/06), (169b/08), (169b/12), (169b/13),
 (169b/14), (170a/16), (170a/17), (170b/06),
 (170b/12), (170b/12), (170b/15), (170b/17),

(171b/17), (172a/03), (172a/09), (172b/08),
(172b/09), (172b/16), (172b/17), (173b/05),
(173b/06), (173b/09), (173b/13), (173b/14),
(174b/07), (174b/08), (174b/14), (174b/16),
(174b/17), (175a/14), (175b/13), (176b/03),
(176b/09), (176b/10), (176b/12), (176b/13),
(177b/05), (177b/06), (178a/14), (178b/13),
(178b/13), (178b/17), (179a/02), (179a/03),
(179a/07), (181a/01), (181b/07), (181b/13),
(181b/17), (182a/04), (182a/11), (183a/16),
(183b/02), (183b/05), (183b/09), (187a/16),
(188a/05), (188a/14), (191b/01), (191b/14),
(192a/07), (192a/07), (196a/06), (196a/17),
(196a/17), (199a/11), (201b/12), (206b/02),
(208a/15), (209b/01), (209b/10), (209b/17),
(210a/10), (210a/11), (210a/14), (210a/15),
(213b/10), (215a/08), (215b/04), (215b/05),
(215b/09), (215b/12), (216a/14), (216b/05),
(216b/06), (216b/07), (216b/08), (216b/16),
(217a/17), (217b/01)

n. + nüz (128b/04)

n. + si (208a/15)

[= 229]

niçün: *bk.* niçün.

n. (133a/04)

[= 1]

niçe: *bk.* nice.

n. (121b/06), (127b/01), (132a/10),

(159b/08), (193a/01), (213a/15)

n. + ler (120b/06), (121a/16), (121b/01),

(121b/10), (121b/10), (122a/06), (123b/16),

(125a/06), (125a/06), (125a/06), (125a/07),

(125a/07), (125a/08), (125b/12), (127b/09),
(127b/11), (132a/06), (138a/12), (138a/13),
(138b/12), (138b/13), (159a/03), (161b/09),
(162a/10), (163a/06), (163a/13), (163a/13),
(163a/15), (163b/04), (164a/10), (165b/10),
(167b/06), (167b/12), (167b/16), (171b/06),
(174a/17), (183b/02), (196a/15)

[= 44]

niçün: Niçin.

n. (119b/17), (134b/06), (139b/01),

(139b/05), (142a/03), (144a/14), (144a/14),

(148b/10), (148b/14), (152a/14), (155a/06),

(156a/05), (158a/15), (158b/14), (159a/07),

(159a/07), (164a/01), (164a/10), (164a/15),

(165b/04), (166a/09), (171a/13), (171b/02),

(171b/11), (174b/03), (175a/07), (180a/03),

(183b/04), (183b/07), (184a/15), (186b/09),

(186b/13), (187a/14), (191a/10), (193b/01),

(193b/06), (193b/10), (193b/13), (193b/17),

(194a/05), (194a/16), (194b/03), (194b/07),

(195a/02), (198b/04), (198b/09), (200a/07),

(200a/12), (204a/02), (206a/08), (207a/10),

(207b/02), (208a/08), (208a/12), (208a/16),

(210b/05), (210b/14), (211a/10), (212a/05),

(212b/07), (213a/13), (216b/09), (216b/10),

(218a/15), (218b/15), (219a/06), (219b/16),

(220a/08), (223a/01), (224a/11)

n. + dür (167b/02), (207a/08)

n. + kim (162a/02)

[= 73]

nidā: <Ar. Seslenme, çağırma, bağırma.

n. + dur (179b/17)

n. +  der (153b/12)

n. + geldi (226a/16), (227b/01)

n. + geldikim (134a/15), (152b/09),
(216a/07)

n. + gele (219b/03)

n. + işitdikim (146a/06)

n. + kıla (133b/10)

n. + kıllur (121b/15)

[= 11]

nifak: < Ar. Anlaşmazlıktan doğan ara bozukluğu.

n. (197b/15)

[= 1]

nih vend: < Far. İran'ın Hamedan eyaletinde eski bir yerleşim yeri.

n. + e (213a/16), (213b/01), (213b/04)

[= 3]

nik h: < Ar. Kadın ile erkek arasında kurulan evlilik birliği.

n. +  de (240b/09)

n. + kıllub (200a/05)

[= 2]

n k-baht: *bk.* n k-baht.

n. (166a/02)

[= 1]

n k-baht: < Far. şansı g zel, şanslı, talihli.

b. + oldıkim (126b/11)

[= 1]

ni met: < Ar. 1. Bağış, iyilik. 2. Allah tarafından kullarına bağışılanan yiyecek, i ecek vb.

n. (138a/09), (138a/12), (168b/02),

(168b/09), (168b/11), (197b/09), (233b/02)

n. + den (168b/08), (205b/14)

n. + d r (138a/13), (138a/16)

n. + e (161a/03), (161a/03)

n. + i (130b/09), (132a/04), (138a/14),
(138a/15), (168a/17), (168b/06), (197b/08),
(197b/10)

n. + id r (138a/09), (138a/10)

n. + imden (174b/06)

n. + imdend r (174b/06)

n. + imi (174b/08)

n. + in (231a/03)

n. + ine (130a/01), (130b/10), (130b/12)

n. + in n (203a/12), (203a/14)

n. + ler (158b/13), (197b/17), (219b/11)

n. + lerden (168a/01)

n. + lerd r (168b/16)

n. + leri (124a/12), (134a/06), (138a/15),

(160b/16), (168a/02), (203a/09), (203a/10),
(220a/14), (220a/15)

n. + leri n (166a/16)

n. + lerinden (168a/02)

n. + lerindend r (124b/07)

n. + lerine (132a/08), (160b/14)

n. + lerini (138a/09)

n. + lerin n (230b/11)

n. + ler n (233b/01)

n. +  me (198a/01), (198a/02)

[= 56]

niş s: Hz. Zeyd'i  ld ren kişi, Ebu Bekir'in yardımcılarında birisi.

n. (131b/12), (131b/13)

[= 2]

niş dir: < Far. Amonyak tuzu.

n. + i (240b/02)

n. + leri (240b/04)

[= 2]

nişân: <Far. İşâret, belirti, iz, alâmet.

n. + edeyinki (195a/03)

n. + ıdur (208b/07)

n. + larıdur (185a/16)

n. + um (208b/08)

[= 4]

nişâne: *bk.* nişân.

n. + lerinden (150b/14)

[= 1]

nite: Nasıl.

n. (119b/05), (121a/05), (134a/06),
(145b/08), (151a/14), (162b/05), (172b/05),
(172b/11), (173b/12), (174a/14), (188a/02),
(204b/12), (211a/15), (211b/06), (211b/09),
(211b/09), (213b/08), (213b/09), (219b/06),
(224a/12)

n. + dür (136a/17), (177a/17)

n. + sin (219a/16), (219b/05)

n. + siz (219a/10)

[= 25]

nitekim: Sonucunda, sonuç olarak, nasıl ki, sonunda.

n. (120b/10), (121a/08), (121b/11),
(123b/03), (124a/03), (124a/05), (125a/14),
(128b/05), (129a/03), (129a/12), (132a/06),
(132b/07), (133b/04), (133b/08), (135a/09),
(135a/11), (138a/14), (138b/07), (139a/05),
(139b/02), (140a/01), (140a/06), (140a/11),
(140b/06), (141a/04), (141a/11), (142a/11),
(142b/04), (143b/06), (143b/16), (144a/12),

(146a/17), (146b/02), (146b/15), (149a/01),
(150a/11), (150a/14), (150b/03), (150b/08),
(153a/16), (158b/06), (159a/05), (161b/02),
(161b/05), (163b/12), (164a/07), (164a/08),
(164a/13), (165a/03), (165a/05), (165b/03),
(169b/03), (171b/05), (171b/10), (173b/15),
(174a/09), (174b/09), (175a/09), (175a/15),
(177a/10), (179a/12), (179b/07), (180a/03),
(181a/05), (181a/10), (181b/06), (182b/16),
(183a/08), (185b/07), (185b/12), (191a/07),
(191a/12), (191a/17), (192a/16), (196b/13),
(196b/15), (197a/01), (198a/08), (199a/17),
(200b/08), (201a/03), (201a/09), (201a/16),
(202b/12), (202b/13), (203a/01), (203a/11),
(203a/13), (203b/04), (203b/10), (203b/12),
(204a/03), (204a/12), (204a/13), (205a/06),
(205a/08), (205b/09), (206a/01), (206a/05),
(206a/09), (206a/10), (207a/17), (207b/17),
(209a/10), (211a/01), (211b/09), (212b/09),
(213a/10), (215b/07), (217a/08), (217a/09),
(217a/11), (217a/13), (217a/14), (217b/12),
(220a/17), (233a/03)

[= 117]

nitelig: Ayrıci özellik.

n. + i (206b/04)

n. + in (209b/05)

[= 2]

niyyet: <Ar. Önceden akılda planlanıp yapılması
düşünülen.

n. (163b/11), (163b/12), (203b/03)

n. + i (240b/14)

n. + ine (240a/11)

n. + lerinde (163b/09)
[= 6]

noḥud: <Far. Baklagillerden sarı renkte olan bir bitki.
n. (173a/02)
[= 1]

noḡṣān: <Ar. Eksiklik, kusurlu.
n. (213a/01)
[= 1]

noḡṭa: <Ar. Kalem ucunun kağıda bir defa dokundurularak oluşan şekil.
n. (201b/03), (201b/03)
n. + dan (200b/14), (201b/03)
n. + dandır (201b/02)
n. + dandır (201b/04)
n. + dır (201b/02)
n. + nuḡ (200b/16)
n. + sını (137a/06)
n. + ya (200b/14)
[= 10]

nol-: Ne olmak.
n.-aydı (222b/01)
n.-dı (135b/16), (146b/12)
n.-duḡını (214a/04)
[= 4]

nöbet: bk. nevbet.
n. (193b/05), (193b/09), (193b/12),
(193b/17), (194b/02)
[= 5]

nūḥ: <Ar. Büyük peygamberler arasında sayılan, kendisine inanmayan kavmi tûfan ile helâk edilen peygamber.

n. (119b/10), (138b/07), (141b/09),
(163b/17), (164a/01), (164a/03)
[= 6]

nukāt: <Ar. Noktalar.
n. + dan (205b/16)
[= 1]

nuḡūd: <Ar. Para.
n. (131b/14)
[= 1]

nūn: <Ar. Kalem Suresinin diğer adı.
n. (193b/08)
[= 1]

nun: Araf harf sisteminde yirmi beşinci ses.
n. + dan (201b/06)
[= 1]

nuḡ: İlgi eki.
n. (143a/17), (233b/15)
[= 1]

nūr: <Ar. 1. Gerçeği görmeye yardımcı olan mânevî ışık. 2. Âlemi aydınlatıcı olduğu için Kur'ân-ı Kerîm ve Hz. Muhammed hakkında kullanılmıştır.
n. (135b/02), (135b/03), (185b/04)
n. + dan (219a/02)
n. + dan (121b/05), (121b/12), (138a/11),
(184b/11), (184b/11), (184b/14), (185a/02),
(185a/03), (185a/10)
n. + dur (138a/10)
n. + ı (121a/02), (121a/03), (126a/02),
(150b/16), (185b/13), (186a/15), (196b/03),
(198b/11), (200b/11), (203b/13), (228b/04)
n. + ıdur (185a/01), (185a/03), (185b/01),
(185b/07)

n. + ından (126a/15), (186b/01)

n. + ı nübüvvetile (193a/02)

n. + ıyla (138b/12), (138b/13), (194b/10),
(208a/14)

n. + ları (198b/15)

n. + u ħubūr (194b/12)

n. + uñ (194b/10)

n. + vèreler (121a/03)

[= 40]

nuşret: < Ar. Allah'ın yardımı.

n. (133a/17), (181b/03)

n. + i (181a/07)

n. + iyle (213a/16)

[= 4]

nuṭṭ: < Ar. Konuşma, söz.

n. + ı lisān (238b/16)

[= 1]

nużret: bk. nuşret.

n. + vèrme (235a/15)

[= 1]

nübüvvet: < Ar. Peygamberlik.

n. (139a/01), (201a/02)

n. + e (135a/03)

n. + ile (193a/02)

n. + iñ (190a/01)

[= 5]

nükte: < Ar. Zarif anlam taşıyan kelime, söz.

n. (140a/13), (160a/12), (193a/17),
(193b/03), (200b/03), (206b/05), (207a/13),
(208b/06), (211a/16), (218a/09), (218b/03),
(218b/07), (219a/17), (220a/06), (220a/09)
n. + ler (157a/10)

[= 16]

nūñ: İlgi eki.

n. (147b/06), (163a/13), (231b/17)

[= 3]

nüzül: < Ar. İnme, iniş, indirmek.

n. + ı (130a/01), (132b/09), (180a/13),

(187b/10), (191b/09)

n. + ıki (195a/06)

[= 6]

-O-

o: Teklik III. Şahıs.

o. (187a/15)

o. + nuñ (129a/15)

[= 2]

ocak: Bir nesneyi pişirme amaçlı ateş yakılan kısım.

o. + da (240a/03)

[= 1]

od: Ateş.

o. (125b/08), (160b/07), (161a/12),

(161a/14), (161b/01), (162a/02), (162a/05),

(177a/16), (177a/17), (177b/01), (193a/04),

(202a/02), (202a/08), (234b/12), (236a/11)

o. + a (164b/09), (164b/12)

o. + a urdılar (192a/01)

o. + çıkar (161b/01)

o. + dan (125a/04), (161b/02), (172a/10),

(234b/03), (234b/03), (235a/07)

o. + dur (165b/09), (171b/01), (215a/06)

o. + duta (183b/16)

o. + hendeği (146b/12)

o. + ı (171b/15), (177a/13), (186a/13)

o. + ıdur (171a/16)
o. + ılakim (129b/15)
o. + ına (161b/01)
o. + ından (161b/02)
o. + ıyla (161a/16), (183a/10), (199a/16)
o. + ıla (177b/01)
o. + umdan (161a/13)
o. + undan (148a/14), (164a/05), (172a/07),
(204b/16), (236a/12)
o. + unı (161a/15)
[= 48]

odun: Yakılma amacıyla kesilen ağaç.

o. (182b/17), (184a/17)
[= 2]

oğl: bk. oğul.

o. + ı (119b/09), (119b/10), (123a/07),
(140a/10), (146a/08), (146a/08), (166a/01),
(173a/12), (178a/06), (182b/10), (186b/13),
(191b/16), (211a/11), (211a/17), (211b/07)
o. + ıdur (123a/06), (192a/04), (192a/06),
(192a/14)
o. + ın (154b/05)
o. + ın (204b/16)
o. + ına (173a/05)
o. + ınun (228b/09), (228b/10)
o. + u (153a/06), (156a/12), (191b/17),
(230a/13)
o. + udur (182b/10)
o. + um (119b/11), (135b/16), (136a/05),
(136b/01), (211a/16), (211b/02), (228a/04)
o. + umı (182b/12), (229a/12), (230a/15)
o. + umun (228b/11)

o. + un (191b/16)
o. + unı (136a/11)
o. + una (228b/06)
o. + unı (136a/05), (145b/04)
o. + unun (136a/10)
[= 46]

oğlan: Çocuk.

o. (135b/07), (135b/07), (211a/09),
(213b/14), (213b/17), (229a/07), (229a/09),
(229a/16), (229b/05), (229b/09), (229b/16),
(229b/17), (230a/03), (230a/06), (230a/11),
(230a/12), (230b/03)
o. + dan (210b/14), (211a/03)
o. + dı (135a/06)
o. + ı (123a/09), (124a/15), (136b/16),
(142b/05), (142b/07), (146a/17), (163a/12),
(163a/14), (163b/01), (163b/03), (167a/01),
(188b/10), (189a/08), (213b/15), (229b/03),
(235b/17), (237a/07), (237a/09), (237a/11)
o. + ın (123a/09), (123b/07), (123b/09)
o. + ına (146a/15)
o. + ını (142a/02), (142a/14)
o. + ınun (142a/04), (142a/12), (142b/03),
(163a/11)
o. + lara (206b/01)
o. + ları (123a/08), (123a/17), (136b/06),
(143a/04), (154b/04), (160a/07), (160b/13),
(160b/15), (162a/05), (166b/13), (167a/01),
(182b/05), (182b/05), (182b/14), (216b/17),
(227b/05)
o. + ların (142a/09)
o. + larına (124a/11), (124b/05), (235a/06)

o. + larından (237b/08)
o. + larını (142a/08)
o. + larının (151b/04), (159a/10),
(214a/02), (216b/11), (216b/15)
o. + larıydı (166b/09), (166b/10)
o. + ların (226b/12)
o. + un (123b/13), (123b/15), (229b/15)
[= 83]

oğlan: *bk.* oğlan.

o. (136a/14)
[= 1]

oğlancık: *bk.* oğlancık.

o. + ım (230a/09)
[= 1]

oğlancık: Küçük çocuk.

o. + lar (123b/03), (123b/06), (142a/17),
(226b/10)
o. + lara (123b/05)
o. + ları (130a/04), (130a/05), (130b/05)
[= 8]

oğlancık: *bk.* oğlancık.

o. + ı (229a/03)
[= 1]

oğlancık: *bk.* oğlancık.

o. (178a/06)
[= 1]

oğul: Erkek evlat.

o. (123a/04), (197b/09), (211b/05),
(211b/06), (230a/07)
o. + undan (179a/16)
[= 6]

oğ: “İyi oldu” ve rahatlama manasında kullanılan kelime.

o. (160a/14), (160a/14)
[= 2]

oğsa-: Okşamak.

o.-dı (136b/16)
[= 1]

oğ: Yay ile gerilen ve öldürmeye yarayan savaş aleti.

o. + ıla (223b/16)
[= 1]

oğı-: Okumak.

o. (146a/12), (186a/05), (186a/09),
(186a/10), (190b/10), (190b/11), (190b/12),
(190b/13), (190b/15), (190b/16), (190b/16),
(191a/01), (191a/02), (191a/03), (191a/03),
(197b/16), (198a/01), (214b/04)
o.-ya (240b/06)
o.-yasın (240b/03)
[= 20]

oğu-: Çağırarak, seslenmek, davet etmek.

o.-rsın (188a/07)
[= 1]

oğu-: *bk.* oğı-.

o.-dı (130a/09), (133b/17), (146a/07),
(147b/14), (151b/17), (174a/11), (174a/12),
(178a/09), (182a/06), (214b/04), (214b/05),
(214b/08), (220b/07), (225a/05), (230a/10)
o.-dıkım (121a/15), (133b/12), (147b/16),
(158a/16)
o.-dım (186a/09)
o.-duğca (214b/04)
o.-dum (140b/15), (169b/17), (186a/10)

o.-ğanıdı (186b/03)

o.-ğıl (144b/09), (145a/04), (179b/04),
(229a/09)

o.-mağuısa (121a/02)

o.-mağu (181b/11), (188b/01)

o.-mağuı (184b/09)

o.-mağ (145a/07), (145a/09), (145b/03),
(191a/04), (191b/04)

o.-maz (184a/08)

o.-mış (121a/02), (184b/04), (184b/05)

o.-mışca (144a/12), (166a/17)

o.-muşca (184b/06), (213b/13), (214b/17)

o.-muşça (157a/10)

o.-ı (188b/03)

o.-r (174b/01), (176a/15), (176a/15),
(209a/07), (227b/09), (235b/12)

o.-rdı (127a/03), (127a/05), (136b/05),
(146a/17), (180b/13), (180b/14), (186b/06),
(204a/14), (213a/11)

o.-rdıkım (181b/12)

o.-rdı (204a/17)

o.-rıdı (153a/09)

o.-rısa (191b/06)

o.-rlar (171a/02), (171a/03), (174b/02),
(176a/16)

o.-rsa (160a/10)

o.-rsam (186b/04)

o.-sa (122a/14), (126a/02), (128a/06),
(132a/14), (138b/01), (141a/09), (144a/12),
(148a/12), (157a/09), (163b/15), (166a/16),
(169a/02), (170a/07), (172a/13), (174a/02),
(175b/16), (177b/10), (180b/17), (182a/10),

(184b/04), (184b/05), (184b/06), (184b/07),
(184b/09), (185b/09), (185b/14), (185b/16),
(186a/02), (186a/03), (186b/10), (189b/06),
(189b/14), (190b/05), (190b/07), (213b/12)

o.-tdı (160a/01)

o.-ya (190a/10), (190b/04), (240a/07),
(240a/09), (240a/13), (240b/14), (241a/01),
(241a/02), (241a/03), (241a/04), (241a/04)

o.-yalar (218a/06)

o.-yalardı (154b/06)

o.-yam (186b/05), (190a/01), (190a/11)

o.-yamadı (130a/11)

o.-yan (121a/16), (126a/06)

o.-yasın (190a/01), (191a/06), (240a/11)

o.-yayın (151a/16)

o.-yub (127a/02), (215a/16), (239b/03),
(239b/04), (239b/06), (239b/10), (239b/12),
(239b/16), (240a/02), (240a/08), (240a/15),
(240a/17), (240b/07), (240b/10), (240b/16)

o.-yucak (210a/02)

[= 149]

okun-: Okunmak.

o.-ur (229a/10)

[= 1]

okuyıcı: Okuma bilen, okumayı öğrenen.

o. (145a/05)

[= 1]

ol: O

o. (119b/07), (119b/16), (120a/05),
(120a/09), (120a/09), (120a/11), (120a/11),
(120a/12), (120a/14), (120b/01), (120b/12),
(120b/13), (121a/06), (121b/02), (121b/03),

(121b/07), (121b/14), (122b/04), (122b/08),
(122b/11), (122b/11), (122b/13), (123a/02),
(123a/12), (123b/05), (123b/06), (123b/16),
(124a/01), (124a/02), (124a/04), (124a/05),
(124a/09), (124b/08), (124b/09), (124b/11),
(124b/14), (124b/15), (125a/01), (125a/06),
(125a/15), (125b/02), (125b/15), (126a/01),
(126a/05), (126a/06), (126a/17), (126b/06),
(126b/06), (126b/13), (126b/16), (127a/01),
(127a/06), (127a/08), (127a/09), (127a/10),
(127a/11), (127a/11), (127a/12), (127a/13),
(127a/17), (127b/01), (127b/13), (128a/06),
(128b/11), (128b/13), (128b/14), (129a/01),
(129a/16), (129b/02), (129b/02), (129b/05),
(129b/08), (129b/09), (129b/10), (129b/14),
(129b/16), (130a/04), (130a/05), (130a/06),
(130a/13), (130a/14), (130a/16), (130a/17),
(130a/17), (130b/02), (130b/03), (130b/04),
(130b/07), (130b/10), (130b/12), (130b/13),
(130b/14), (131a/06), (131a/09), (131a/09),
(131a/15), (131b/03), (131b/04), (131b/08),
(131b/15), (131b/16), (132a/05), (133a/13),
(133b/05), (134b/03), (135a/14), (135b/12),
(135b/14), (135b/16), (136a/01), (136a/01),
(136a/02), (136a/08), (136b/12), (137a/08),
(137b/11), (137b/14), (138a/01), (138a/09),
(138a/12), (138a/15), (138b/02), (138b/16),
(141a/13), (141b/05), (141b/14), (144b/01),
(144b/09), (145a/02), (145a/05), (145a/13),
(145b/05), (146a/01), (146a/10), (146a/13),
(146a/14), (147a/03), (148a/16), (148b/03),
(148b/07), (148b/07), (148b/15), (148b/17),

(149a/03), (149a/03), (149a/13), (149b/01),
(149b/01), (149b/03), (150b/03), (150b/08),
(150b/15), (151a/01), (151a/06), (151b/01),
(151b/02), (151b/06), (151b/09), (152a/03),
(152a/05), (152a/06), (152a/14), (152a/17),
(152b/05), (152b/11), (152b/12), (152b/13),
(153a/03), (153a/10), (153a/12), (153a/15),
(153b/01), (153b/04), (153b/05), (153b/05),
(153b/06), (153b/07), (153b/09), (153b/09),
(153b/10), (154a/03), (154a/05), (154a/07),
(154a/08), (154a/11), (154a/12), (154a/13),
(154a/13), (154a/14), (154b/10), (155a/03),
(155a/15), (155b/01), (155b/01), (155b/07),
(155b/08), (156b/15), (157a/04), (157a/14),
(157b/05), (157b/15), (157b/16), (157b/17),
(159a/08), (159b/06), (159b/11), (159b/13),
(160a/01), (160a/02), (160a/05), (160a/13),
(160b/04), (160b/06), (160b/07), (160b/09),
(160b/10), (161a/17), (161b/01), (161b/02),
(161b/09), (161b/10), (161b/10), (161b/12),
(161b/13), (162a/13), (162b/11), (162b/12),
(163b/04), (163b/08), (164a/04), (164b/02),
(164b/08), (164b/13), (165a/07), (165a/07),
(165a/10), (165a/11), (165b/07), (165b/08),
(165b/15), (165b/17), (166a/04), (167a/14),
(168a/02), (168a/12), (168b/02), (168b/11),
(169a/07), (170a/12), (170a/14), (170a/16),
(170a/17), (171a/05), (171a/08), (171a/08),
(171a/10), (171a/10), (171a/14), (171a/15),
(171b/01), (171b/03), (171b/14), (171b/15),
(171b/16), (172a/17), (172b/05), (172b/07),
(172b/12), (172b/16), (173a/14), (173a/16),

(173b/01), (173b/03), (173b/04), (173b/07),
(173b/13), (174a/14), (174b/15), (175a/04),
(176a/07), (176b/04), (176b/14), (176b/16),
(177a/03), (177a/08), (177a/15), (177b/01),
(177b/02), (177b/13), (178a/01), (178a/04),
(178a/06), (178a/06), (178a/10), (178a/17),
(178b/03), (178b/07), (178b/08), (178b/10),
(178b/12), (180b/08), (183a/06), (183a/07),
(183a/09), (183a/13), (183a/14), (183b/08),
(183b/12), (183b/12), (184a/01), (184a/04),
(184a/07), (184a/08), (184a/09), (184a/11),
(184a/16), (184b/15), (185a/07), (185a/08),
(185a/09), (185a/11), (185b/02), (185b/04),
(185b/11), (185b/14), (185b/17), (185b/17),
(186a/15), (186b/05), (187b/16), (188a/03),
(188a/04), (188a/04), (188a/07), (188a/11),
(188b/14), (189b/03), (189b/09), (189b/10),
(190b/08), (191a/15), (191b/15), (192a/01),
(192b/10), (192b/11), (192b/13), (192b/16),
(193b/07), (194a/06), (194b/04), (194b/06),
(194b/08), (195b/12), (195b/13), (195b/14),
(195b/15), (196a/06), (196a/06), (196a/08),
(196a/09), (196a/10), (196a/12), (196b/10),
(198b/09), (198b/12), (199a/05), (199a/08),
(199a/17), (199b/10), (200a/08), (200b/01),
(201a/05), (201b/09), (201b/10), (201b/11),
(202a/04), (202a/09), (202b/15), (203a/06),
(203a/17), (204a/17), (204b/10), (206a/02),
(206a/09), (206a/15), (206a/15), (206b/10),
(206b/10), (206b/13), (206b/14), (207a/01),
(207a/08), (208a/07), (208b/04), (208b/14),
(209a/02), (209a/17), (210a/14), (210b/10),

(210b/17), (210b/17), (211a/10), (211a/14),
(211b/04), (211b/05), (211b/05), (211b/06),
(211b/07), (211b/08), (212a/05), (212a/08),
(212a/09), (212a/12), (212a/15), (212b/01),
(212b/02), (212b/05), (212b/12), (212b/17),
(213a/02), (213b/05), (213b/09), (213b/15),
(213b/17), (214a/01), (214a/01), (214a/08),
(214a/08), (214a/10), (214a/15), (214a/16),
(214a/16), (214a/17), (214a/17), (214b/01),
(214b/04), (214b/05), (214b/06), (214b/09),
(215a/12), (215a/13), (215a/14), (215b/03),
(215b/07), (216a/10), (216b/15), (216b/16),
(217a/01), (217a/02), (217a/06), (217a/08),
(217b/07), (218a/12), (218b/04), (218b/05),
(218b/07), (218b/17), (220b/06), (222a/10),
(222a/11), (222a/14), (222b/03), (222b/04),
(222b/05), (222b/09), (222b/10), (222b/12),
(222b/13), (222b/15), (223a/02), (223a/06),
(223a/08), (223a/14), (223a/15), (223a/17),
(223b/04), (223b/06), (223b/07), (223b/08),
(223b/08), (223b/09), (223b/11), (223b/13),
(224a/02), (224a/09), (224a/11), (224b/02),
(224b/07), (224b/08), (225a/03), (225a/05),
(225a/12), (225a/13), (225a/14), (225b/03),
(225b/07), (225b/09), (225b/11), (225b/11),
(226a/11), (226b/04), (226b/10), (226b/11),
(226b/13), (227a/03), (227a/03), (227a/05),
(227a/08), (227b/10), (228a/01), (228a/11),
(228a/15), (228a/15), (228a/17), (228b/12),
(228b/13), (228b/15), (229a/06), (229a/14),
(229a/17), (229b/03), (229b/14), (230a/07),
(230a/13), (230b/03), (230b/07), (230b/11),

(231a/15), (231a/16), (231a/16), (231a/17),
 (235a/07), (235a/07), (235a/08), (235a/09),
 (235a/10), (235a/11), (236a/16), (237b/17),
 (238a/03), (239a/01), (239a/02), (239a/05),
 (239a/05), (239a/07), (239a/07), (239a/11),
 (239a/13), (239b/03), (239b/04), (239b/10),
 (239b/13), (240a/03), (240a/04), (240a/04),
 (240a/17), (240b/03), (240b/04), (240b/09),
 (240b/14), (240b/14), (240b/17)
 o. + an (129a/02)
 o. + ar (121b/16), (171a/06), (208b/08)
 o. + da (124a/15), (141a/01), (204b/05)
 o. + dur (120a/01), (123a/02), (123a/12),
 (125a/09), (126a/08), (127b/01), (127b/04),
 (130a/02), (130a/08), (132b/09), (134b/10),
 (137a/02), (138b/04), (138b/17), (139a/06),
 (139a/09), (141a/03), (141a/10), (143b/04),
 (143b/15), (148a/03), (148a/14), (149b/11),
 (149b/13), (150b/14), (152a/02), (153a/14),
 (157a/11), (157a/17), (160b/15), (161a/01),
 (161a/02), (161b/07), (163a/06), (163a/08),
 (163a/09), (163a/16), (163b/10), (163b/17),
 (165b/02), (169a/10), (169b/07), (170b/06),
 (170b/07), (170b/08), (170b/17), (171b/06),
 (172a/15), (174a/03), (174b/05), (174b/11),
 (175b/10), (175b/14), (176b/04), (176b/09),
 (176b/14), (177a/01), (177a/06), (177a/08),
 (178b/14), (179a/01), (179a/16), (179b/05),
 (186b/15), (187b/10), (187b/17), (188a/14),
 (191a/04), (191b/03), (191b/04), (191b/05),
 (191b/07), (191b/10), (198a/04), (198a/05),
 (198a/06), (201a/12), (201b/07), (202a/10),

(203a/14), (203a/17), (204b/02), (204b/03),
 (204b/08), (204b/11), (204b/13), (205a/01),
 (205a/04), (205a/07), (205a/10), (205a/16),
 (205b/01), (205b/08), (205b/11), (206a/07),
 (206a/08), (206b/01), (206b/03), (209a/06),
 (209a/09), (209a/10), (209a/11), (209a/15),
 (209a/15), (209a/16), (209a/17), (209b/01),
 (209b/01), (209b/03), (209b/04), (209b/05),
 (209b/06), (209b/07), (209b/08), (209b/09),
 (209b/10), (209b/11), (209b/13), (209b/13),
 (209b/14), (209b/16), (210a/10), (210a/11),
 (210a/13), (210a/14), (210a/15), (210a/17),
 (210b/01), (213b/13), (215a/11), (220b/02),
 (225a/09), (231a/11), (232b/15), (238b/16),
 (238b/17)
 o. + ki (157a/06), (235a/06), (235a/12)
 o. + kim (124a/07), (125a/16), (130b/08),
 (130b/10), (153b/17), (235a/12)
 o. + kişi (186a/03), (186a/06)
 o. + kişinin (186a/12)
 o. + maya (209a/15)
 o. + ur (198a/05)
 [= 719]

ol-: Olmak, bulunmak, meydana gelmek.

o. (178b/15), (179a/03), (196b/10),
 (203a/05), (205b/13)
 o.-a (120a/16), (120a/17), (120b/02),
 (121a/03), (124a/01), (124a/13), (124b/13),
 (125a/13), (125a/16), (125a/17), (128b/09),
 (129a/03), (129a/04), (129a/11), (129b/06),
 (130a/12), (130b/09), (130b/11), (130b/14),
 (132a/06), (132a/08), (132b/01), (133a/16),

(133b/07), (139b/06), (144a/01), (144a/01),
 (144b/15), (149b/10), (150a/05), (153a/04),
 (153b/12), (154a/01), (157b/08), (158a/04),
 (159a/08), (159a/11), (159a/11), (159b/08),
 (160a/06), (160a/07), (162b/03), (163a/10),
 (163b/12), (164b/02), (164b/14), (165a/02),
 (165a/05), (165a/08), (165a/10), (165a/11),
 (165b/09), (167a/11), (173b/06), (174b/02),
 (178b/16), (179b/04), (179b/04), (179b/15),
 (180b/02), (180b/03), (183b/15), (186a/01),
 (186a/02), (186a/11), (186a/13), (187a/14),
 (190a/09), (190b/02), (195a/01), (195a/08),
 (195a/15), (196a/07), (198a/14), (198b/09),
 (199a/01), (200a/16), (200a/16), (200a/17),
 (203b/08), (204b/17), (205a/01), (205a/12),
 (205a/17), (205b/08), (205b/10), (207a/12),
 (208b/01), (208b/08), (209a/17), (209b/02),
 (209b/05), (209b/09), (209b/10), (209b/11),
 (209b/12), (209b/12), (210a/12), (210a/12),
 (210a/13), (211a/03), (211b/05), (211b/06),
 (211b/08), (211b/09), (212b/05), (212b/09),
 (213a/14), (219a/13), (224b/08), (234b/02),
 (234b/02), (234b/03), (234b/03), (234b/03),
 (234b/03), (234b/04), (234b/04), (234b/05),
 (234b/05), (234b/06), (234b/06), (235a/06),
 (235a/07), (235a/09), (235a/10), (238a/14),
 (239a/07), (239a/07), (239b/16), (240a/01),
 (240a/04), (240a/13), (240b/01), (240b/12),
 (240b/15), (240b/17)
 o.-acağ (230b/14)
 o.-adı (124b/09)
 o.-adum (145b/06)

o.-adunuz (167a/10), (220a/14)
 o.-alar (150b/07), (156b/15), (157a/01),
 (164b/05), (164b/07), (164b/09), (169a/03),
 (174b/01), (175a/14), (175a/15), (198b/13),
 (199a/02), (208b/08), (208b/09)
 o.-am (135b/12), (205b/03), (229a/06),
 (239a/12)
 o.-an (172a/17), (210b/06), (231a/12),
 (231b/13), (237b/11)
 o.-ana (210b/03)
 o.-anlardan (234a/08)
 o.-anun (235a/08)
 o.-ar (171a/05)
 o.-ası (134a/05), (166a/02), (166a/06)
 o.-asidur (136a/08), (149a/16), (210a/06)
 o.-asın (133a/17), (133b/01), (133b/07),
 (190b/17), (191a/01), (191a/03)
 o.-asız (228a/07)
 o.-avuz (122a/02), (208b/01)
 o.-aydı (152b/16)
 o.-ayın (131a/11)
 o.-dı (119b/02), (121a/12), (125a/15),
 (126b/08), (126b/16), (127a/01), (127a/16),
 (127b/03), (127b/03), (127b/04), (130a/16),
 (131a/02), (131a/02), (132b/01), (133a/03),
 (133a/05), (135a/13), (140a/07), (141b/15),
 (145a/06), (145a/13), (145b/12), (151b/07),
 (152a/01), (152b/14), (153a/10), (154b/17),
 (156b/17), (157a/02), (158a/08), (159b/12),
 (160a/05), (163b/09), (163b/10), (166a/02),
 (166a/05), (167b/04), (168a/11), (173a/08),
 (173a/08), (173a/10), (173a/11), (173a/12),

(173a/13), (173a/14), (173a/17), (174a/16),
 (175b/14), (180b/07), (180b/13), (181b/12),
 (182a/04), (182a/06), (182a/07), (182b/07),
 (182b/14), (183b/17), (186a/07), (186a/10),
 (186b/01), (186b/07), (188b/15), (191a/16),
 (191a/17), (198b/16), (199b/09), (199b/10),
 (199b/13), (201a/09), (204b/12), (207b/14),
 (208b/10), (211b/07), (214a/07), (215a/05),
 (215b/02), (216a/13), (219a/17), (222a/10),
 (223b/10), (224a/05), (225a/08), (225a/14),
 (226a/03), (227a/03), (227a/08), (228b/14),
 (229a/07), (229a/08), (229b/01), (229b/01),
 (229b/16), (235b/15), (236b/07), (236b/08),
 (237b/12), (237b/13), (237b/14), (237b/15),
 (237b/17), (238a/02), (238a/04), (238a/05),
 (238a/06), (238a/06), (238a/07), (238a/09),
 (238a/10), (238a/11), (238a/12), (238a/13),
 (238a/14), (238a/15), (238a/16), (238b/01),
 (238b/02), (238b/03), (239a/01), (239a/14),
 (239a/14), (239a/15), (239a/16)
 o.-dıgından (155b/06)
 o.-diki (166a/02)
 o.-dıkım (126b/11), (126b/13), (134b/11),
 (140a/09), (146b/13), (150b/05), (166a/05),
 (166a/11), (198b/02), (205a/01), (205b/01),
 (206a/03), (207b/17), (216a/06), (216a/11)
 o.-dılar (125b/07), (127b/04), (133a/04),
 (166b/07), (182b/04), (183a/15), (183a/15),
 (183a/16), (226b/08), (234a/08), (235a/01),
 (238b/08)
 o.-dılardı (175a/16)
 o.-dışa (175a/08)

o.-dıysa (126b/16), (126b/17)
 o.-du (144a/02), (157a/01), (200a/03),
 (200a/07), (204b/11), (214a/03), (224b/10),
 (226b/10), (237a/16)
 o.-duğı (132b/16), (132b/16), (146b/05),
 (148a/03), (157a/04), (183a/17), (206b/08),
 (240a/15)
 o.-duğıçün (155a/07), (238a/13)
 o.-duğına (204a/10)
 o.-duğından (144a/04), (159a/03)
 o.-duğıçün (232b/06)
 o.-duğumuzdan (157b/14)
 o.-duğundan (143b/02)
 o.-duğ (133a/08), (213b/03)
 o.-dular (156a/11)
 o.-dum (128a/07), (133b/08), (133b/10),
 (145b/07), (199b/14)
 o.-dumyısı (145a/09)
 o.-duñ (131a/07), (137a/13), (169a/11),
 (200a/10)
 o.-duñmı (133b/10)
 o.-ğıl (140b/02), (140b/09), (147a/17)
 o.-ıcağ (239b/06)
 o.-ıcağ (119b/04), (121b/03), (140b/06),
 (174a/13), (176b/17), (178b/16), (222a/12),
 (236b/10), (240a/08)
 o.-ki (186a/13)
 o.-ma (235a/15)
 o.-madı (130a/07), (184a/10), (188a/05),
 (222b/14), (223b/06), (228a/06), (229a/09),
 (231a/04), (231a/05)
 o.-madığıçün (231a/04)

o.-madılar (154b/16)
o.-madum (159a/08)
o.-mağı (174a/16)
o.-mağıl (147a/16)
o.-mağın (233a/16)
o.-mağıçün (139b/07)
o.-mağığın (233a/15)
o.-mağ (123a/16), (151b/11), (190b/11),
(191b/16), (224a/14), (232a/15), (232b/08)
o.-mağda (236a/05)
o.-mağdan (161a/06), (161a/09), (204b/16),
(238a/03)
o.-mağlığa (140a/14)
o.-maktan (236a/06)
o.-mamağına (129a/06)
o.-mamışlar (151b/14)
o.-mañ (129a/05)
o.-masa (161a/07), (161a/09), (216a/05)
o.-masaydı (220a/14)
o.-masına (234a/02)
o.-masun (126b/09), (206b/16)
o.-masunkim (123a/01)
o.-maya (119b/17), (120a/02), (128a/15),
(132b/02), (132b/02), (134b/11), (141a/14),
(149b/01), (153a/15), (154a/01), (156a/04),
(159a/06), (159b/03), (163a/09), (164b/10),
(165a/11), (165a/12), (165a/13), (165a/13),
(165a/14), (165b/10), (167b/17), (172a/03),
(186b/16), (188a/15), (196b/11), (199a/14),
(201b/05), (202a/06), (202a/07), (203b/01),
(204a/06), (209a/04), (209a/10), (209a/12),
(209a/16), (209a/16), (209b/01), (209b/04),

(209b/09), (209b/13), (209b/14), (210a/10),
(211a/05), (211b/01), (211b/01), (212b/06),
(212b/15), (212b/17), (216a/06), (219b/12),
(219b/12), (219b/13), (240a/05)
o.-mayalar (154a/06)
o.-mayan (231b/12), (232a/05), (232a/09)
o.-mayaydı (144a/09), (162b/06), (203b/09)
o.-mayaydı (203b/16), (203b/17)
o.-mayısar (185b/04)
o.-maz (123a/11), (123b/01), (125b/01),
(125b/04), (125b/13), (139a/05), (139a/08),
(139b/03), (150b/15), (166a/11), (166a/13),
(197a/02), (197a/02), (197a/03), (202a/05),
(202a/06), (202a/08), (206a/08), (206a/10),
(210a/04)
o.-mazdı (131b/16), (153a/01)
o.-mazısa (224b/09)
o.-mazız (233b/02)
o.-mazlar (171b/05)
o.-mazlardı (175a/13)
o.-mışdı (145b/03), (225b/02)
o.-muş (120b/03), (174b/02), (196b/03),
(199b/13)
o.-muşdı (183b/10)
o.-muşdur (155a/08), (155a/10), (206a/01)
o.-sa (120b/08), (121a/09), (126b/02),
(128a/13), (128b/02), (129b/09), (138a/10),
(138a/11), (141a/12), (142b/01), (151a/08),
(153b/06), (163b/06), (168b/02), (174b/15),
(176a/01), (176a/08), (178a/05), (184b/08),
(184b/08), (207a/02), (207a/11), (210b/02),

(210b/03), (217a/03), (224a/17), (224b/01),
 (225b/06), (230a/16)
 o.-salar (163b/05), (217a/01), (225a/11)
 o.-sañ (140a/16), (140b/01), (140b/03),
 (140b/08), (140b/10), (140b/12), (140b/13),
 (170a/11)
 o.-sañuz (158a/11)
 o.-sun (119b/02), (123a/01), (131b/16),
 (136a/01), (136b/15), (157b/03), (179a/09),
 (182a/17), (182b/09), (190b/09), (194a/13),
 (198b/11), (200b/06), (208b/05), (209a/01),
 (218a/04), (223b/08), (228a/04), (232a/15),
 (232a/17), (232b/01), (232b/08)
 o.-sunkim (128a/10), (128a/11)
 o.-ub (121a/04), (135b/09), (182b/11),
 (191a/06), (196a/16), (207b/16), (227a/15),
 (240a/06), (240b/08), (240b/12)
 o.-ubdurur (196a/17)
 o.-ubdururlar (196a/16)
 o.-uñ (138a/01), (166a/05), (182b/06),
 (198b/07)
 o.-una (236b/07)
 o.-unan (142a/08)
 o.-unca (142a/17), (151a/05), (171a/07),
 (228b/05), (239a/13)
 o.-undı (151b/12), (155b/07), (188a/11),
 (233b/16), (234a/02)
 o.-unkim (122b/04), (166a/01)
 o.-unmışam (236a/13)
 o.-unur (236a/17), (236b/01)
 o.-ur (119b/04), (121b/06), (122a/17),
 (122b/16), (124b/04), (125a/16), (125b/04),

(125b/09), (125b/14), (126a/03), (126a/07),
 (126b/01), (128b/15), (129a/05), (129a/16),
 (129b/03), (130a/11), (132b/04), (137a/10),
 (139a/10), (139a/11), (139a/16), (139b/07),
 (140b/01), (141a/15), (142a/09), (142a/15),
 (142b/05), (142b/10), (143a/13), (143a/16),
 (143b/08), (143b/16), (149a/02), (149a/04),
 (149a/06), (149a/10), (149b/14), (150a/08),
 (150b/15), (150b/15), (150b/16), (153b/04),
 (154a/15), (155a/05), (155a/10), (156a/05),
 (156a/06), (157b/05), (159a/16), (160a/08),
 (160b/13), (161a/06), (161a/07), (161a/10),
 (161b/03), (162a/01), (162a/08), (162a/09),
 (163a/17), (163a/17), (164a/17), (164b/07),
 (164b/08), (165a/02), (165b/11), (166b/08),
 (167b/07), (167b/15), (167b/16), (169a/10),
 (169b/08), (171b/03), (171b/17), (172a/01),
 (172a/02), (172a/06), (172a/09), (174a/13),
 (174b/05), (178b/13), (178b/15), (178b/17),
 (179a/03), (179a/05), (179a/10), (179a/12),
 (179b/10), (179b/13), (180b/07), (181b/10),
 (182a/08), (183a/17), (183b/03), (183b/04),
 (183b/05), (187a/17), (188a/17), (188b/01),
 (189b/05), (189b/13), (191b/03), (191b/06),
 (196b/13), (196b/13), (201b/03), (201b/12),
 (202b/11), (202b/14), (202b/15), (202b/16),
 (204b/01), (205a/15), (206a/08), (208a/03),
 (209a/11), (210a/02), (210b/16), (211a/16),
 (211b/01), (211b/13), (212a/13), (214b/15),
 (215a/13), (215b/05), (215b/12), (216a/11),
 (217a/09), (217b/01), (217b/03), (229b/09),
 (232a/11), (232a/12), (236b/11), (239a/06)

o.-uram (138b/07)

o.-urdu (145b/15), (149b/07), (173a/06),
(207b/02)

o.-urdılar (162b/13)

o.-urın (144a/16)

o.-urlar (177a/01)

o.-urmuş (162b/14)

o.-ursa (133b/13), (134a/05), (144a/15),
(160a/04), (239b/07)

o.-ursan (131b/15), (179b/09)

o.-ursın (151b/08)

o.-ursuz (140a/12)

o.-usar (120a/11), (156b/10)

[= 795]

olak sā'at: O saatte, o anda.

o. (135a/15)

[= 1]

olun-: 1. Olunmak. 2. Yaradılmak, meydana
getirilmek. 3. Yapılmak.

o.-ursın (237a/08)

[= 1]

omuz: Omuz.

o. + ına (227a/05), (227a/06)

[= 2]

omuzca: Omza kadar, omuz boyunca.

o. (120a/07)

[= 1]

on: On.

o. (121a/07), (122a/15), (123a/13),
(132a/15), (140a/14), (160a/11), (170a/08),
(174a/02), (177b/09), (181a/13), (193b/08),
(234a/05), (237b/01), (237b/03), (239b/16)

[= 15]

oḡar-: İyileştirmek, iyi etmek.

o.-a (210a/14)

[= 1]

on beş: On beş.

o. (125b/17), (133a/01), (181a/14),
(184b/03), (189b/03), (189b/05), (189b/05),
(204a/03)

[= 8]

on biḡ: On bin.

o. (131b/14), (139b/12), (181a/11)

[= 3]

on bir: On bir.

o. (132a/12), (160a/09), (163b/14),
(185b/14), (214b/01), (214b/05), (214b/05)

[= 7]

on birinci: On birinci.

o. (205a/15)

[= 1]

on dördünci: On dördüncü.

o. (205b/10)

[= 1]

on dört: On dört.

o. (169a/01), (194a/03)

[= 2]

on iki: On iki.

o. (132b/17), (220a/05)

[= 2]

on ikinci: On ikinci.

o. (205b/01)

[= 1]

on sekiz: On sekiz.

o. (166a/14), (225b/04), (225b/11)
[= 3]
on sekiz biç: On sekiz bin.
o. (185a/06), (203b/02), (213a/03)
[= 3]
on toköz: On dokuz.
o. (144a/11), (180b/16)
[= 2]
onuncı: Onuncu.
o. (205a/10)
[= 1]
on üçüncü: On üçüncü.
o. (205b/08)
[= 1]
on yedi: On yedi.
o. (189b/12), (189b/13)
[= 2]
on yedinci: On yedinci.
o. (149b/04)
[= 1]
orta: Her yana aynı uzaklıkta olan nokta.
o. + dan (195b/10)
o. + namāzı (150b/08)
o. + sı (125a/13)
o. + sına (160b/11)
o. + sında (185a/07), (204a/10)
[= 6]
ortag: bk. ortak.
o. + ı (156a/12), (186a/07), (209a/12)
[= 3]
ortak: Ortak, şerik, hissedar.
o. (180b/04)

[= 1]
oruc: Oruç.
o. (165a/09), (202b/09)
o. + dutardı (225b/14)
o. + dutdı (158a/03)
o. + dutub (148a/12)
o. + ın (189b/11), (189b/14)
[= 7]
‘osmān: Hz. Osman.
a. (169b/11), (178b/01), (178b/05),
(181b/16), (202b/05), (202b/06)
a. + dan (217b/16)
a. + dur (143a/09), (170a/03)
a. + ı (178b/05), (178b/06)
[= 11]
ot: Küçük bitki.
o. + dur (177b/08)
o. + un üzme (123a/03)
o. + un üzme (122b/16)
[= 3]
otla-: Otlamak.
o.-yalar (121b/14)
[= 1]
otur-: Oturmak.
o. (223b/03)
o.-alar (198a/16)
o.-dı (136b/04), (145a/03), (207b/09),
(214a/06), (223b/10), (224a/10)
o.-dılar (223b/11), (228a/01)
o.-duğıdı (150a/17)
o.-duğum (238a/17)
o.-ıcağ (146a/02)

o.-ıdı (149b/11)
o.-mağda (144b/05)
o.-muş (230b/06)
o.-ub (158b/11), (239b/08)
o.-uñ (149b/12)
o.-ur (222a/16), (223a/01)
o.-urdu (146a/11), (184a/14), (215b/15)
o.-uridim (149a/14)
o.-urlardı (178a/03)
[= 26]
otuz: Otuz.
o. (148a/11), (150b/04), (189b/11),
(189b/13), (190b/04), (210b/08), (210b/10)
[= 7]
otuz altı: Otuz altı.
o. (135a/12), (163b/14)
[= 2]
otuz bir: Otuz bir.
o. (157a/08)
[= 1]
otuz dört: Otuz dört.
o. (141a/08)
[= 1]
otuz üç: Otuz üç.
o. (170a/06)
[= 1]
oy-: Oymak.
o.-dı (227a/02)
[= 1]
oyna-: Oynamak.
o.-r (136b/13), (226b/08)
o.-rdı (227a/04)

[= 3]

-Ö-

öde-: Ödemek.

ö.-rler (156a/02)

ö.-yemez (168a/16)

ö.-yin (199b/17)

[= 3]

ög-: Övmek.

ö.-di (232b/02)

ö.-erim (231b/13)

ö.-erler (233a/08)

ö.-eyinki (195a/04)

ö.-meklik (232a/07)

ö.-meler (232a/09), (233a/17)

ö.-mezler (231b/13)

[= 8]

öğred-: Öğretmek.

ö.-e (208b/11)

[= 1]

öğren-: Öğrenmek.

ö.-elerdi (154b/06)

ö.-em (160a/04)

ö.-medüñ (210b/11)

ö.-mege (230a/04)

[= 4]

öğret-: Öğretmek.

ö. (159b/17), (205b/02)

ö.-di (126b/07), (135a/01), (146a/14)

ö.-kim (205b/05)

ö.-mişdür (238b/06)

[= 7]

öğül-: Övülmek.

ö.-müşsin (233a/06)

[= 1]

öğüret-: bk. öğret-.

ö.-di (203b/03)

[= 1]

öğüt: Öğüt, nasihat.

ö. + dür (147b/05)

ö. + etdi (159b/11)

[= 2]

öğütlen-: Öğütlenmek. Birisine bir şeyi yapım veya

yapıma konusunda teklif ve tavsiyelerde

bulunmak.

ö.-e (120a/12)

[= 1]

öksüz: Annesi ölen kimse.

ö. (227b/05)

ö. + bulmadı (134b/02)

ö. + kıldı (134b/07)

ö. + ler (138a/03)

ö. + üni (137b/09), (137b/12)

[= 6]

öksüzlig: Öksüz kalan kimse.

ö. + ün (137b/10)

[= 1]

öl-: Ölmek.

ö.-di (145b/11), (146a/10), (173a/11),

(186a/17), (211b/07)

ö.-diler (134b/03), (224a/01)

ö.-dügüzden (167a/14)

ö.-dünüz (166b/04), (167a/09)

ö.-en (171b/12)

ö.-mek (123a/15)

ö.-meyeler (171a/06)

ö.-müş (212a/14), (212b/12)

ö.-müşdi (178a/06)

ö.-seler (225a/12)

ö.-sünler (223b/15)

ö.-üib (157b/13), (224a/02)

ö.-ünce (166b/07)

ö.-üpdürür (223a/03)

ö.-ür (171b/12), (237a/06)

ö.-ürdi (173a/04), (173b/12)

ö.-ürsin (235b/17)

[= 27]

öldür-: Öldürmek.

ö.-di (193a/06)

ö.-diler (121b/07), (127a/17), (173b/16),

(223b/16)

ö.-e (122b/10)

ö.-eler (192b/06)

ö.-elüm (223b/13)

ö.-en (197a/16)

ö.-endür (127b/17), (128a/03)

ö.-üñ (229b/08)

ö.-ür (152a/09), (171b/04)

[= 14]

öleyat-: < Az kalsın ölüyordu, ölüme az kala.

ö.-a (121a/06)

[= 1]

ölü: Ölü.

ö. (223a/06)

ö. + leri (157b/10)

ö. + lerimüzi (166b/14)

ö. + yi (177b/05), (192a/06), (223a/08)

[= 6]

ölüm: Ölüm.

ö. (120b/06), (165a/11), (207a/01),

(235b/04), (235b/05), (235b/06)

ö. + acısın (123a/14)

ö. + den (171a/06), (171a/08), (204b/15)

ö. + dür (196b/14)

ö. + leridür (196b/15)

ö. + şerbetin (181b/06)

ö. + üm (152b/08)

ö. + vaktinde (160a/14)

[= 15]

‘ömer: *bk.* ‘ömer rağıya’l-lāhu ‘anh.

a. (150a/06), (150a/08), (150a/09),

(150b/16), (169b/11), (178b/01), (178b/04),

(181b/16), (202b/05), (202b/06), (213a/15),

(213b/01), (234a/06), (234a/10), (234a/16),

(234a/17)

a. + dür (143a/09), (170a/03)

a. + i (178b/03), (178b/04), (213a/17)

a. + üñ (213a/11)

[= 22]

‘ömer ibn-i abd’ülziz: Emevi halifesi.

a. (130a/08)

[= 1]

‘ömer ibn-i el-ḥaṭṭāb: Hz. Ömer’in çocuğu.

a. + a (234a/06)

[= 1]

‘ömer ibn-i ḥaṭṭāb: *bk.* ‘ömer ibn-i el-ḥaṭṭāb.

a. (138a/02)

a. + dankim (137b/13)

+ uñ (174a/10)

[= 3]

‘ömr: < Ar. Hayat, yaşam süresi.

a. + i (144a/01), (225b/02)

a. + in (128a/13), (151b/05)

a. + inde (144a/17)

a. + inden (151b/06)

a. + ini (124a/07)

a. + lerini (151b/05)

a. + üm (186a/10)

a. + üni (207a/17)

[= 10]

‘ömürlü: < Ar. + Tr. Hayatı olan.

a. (151b/07)

[= 1]

ön: *bk.* ön.

ö. (136b/08)

ö. + ine (130a/03), (136b/17)

ö. + inüñ (149b/09)

ö. + üñüz (158a/11)

ö. + ündedür (149b/09)

[= 6]

öñ: Ön. 1. İleride bulunan. 2. Önce olan, önce gelen, ilk.

ö. + din (148b/13), (173b/08), (231a/12)

ö. + inde (230b/06)

ö. + ine (135a/08), (228a/01)

ö. + ünden (193a/01)

ö. + üne (168a/11), (227b/08), (230a/06)

[= 10]

öngülik: 1. İmtina etmek, çekinmek, geri durmak, sakınmak. 2. Öncülük, önderlik.

ö. + éderlerdi (238a/03)
[= 1]
öp-: Öpmek.
ö.-di (119b/01), (136a/03), (136b/16),
(227b/17), (228b/10)
[= 5]
ört-: Örtmek, kapatmak, gizlemek.
ö.-diler (145a/13)
ö.-e (198b/11)
ö.-er (168b/13)
ö.-erlerdi (184a/11)
ö.-mek (182a/15)
ö.-se (126a/17), (128b/01)
ö.-üñ (145a/12)
[= 8]
örtü: Gizlemek, kapamak, örtmek için kullanılan bez
parçası.
ö. + sine (122b/11)
[= 1]
örtül-: Örtülmek.
ö.-e (171b/15)
[= 1]
örtülü: Gizlenmiş, örtülmüş olan.
ö. + dür (195a/15)
[= 1]
örümcek: Eklembacaklılardan genellikle sekiz
bacaklı olan böcek türü.
ö. (238a/04)
[= 1]
öt-: Ötmek.
ö.-dügi (234b/12)
ö.-e (219a/04)

ö.-mesi (234b/14)
[= 3]
öte: Sonra, ileri.
ö. (165b/10), (185a/05)
[= 2]
ötü: Niyaz, dilek, rica, dua.
ö. + geçesi (150b/04)
[= 1]
ötürü: *bk.* ötürü.
ö. (161a/16), (235a/01), (238a/03)
[= 3]
ötürü: -den dolayı.
ö. (126b/08), (130a/04), (132b/12),
(144a/04), (148b/16), (149a/01), (149a/04),
(149a/06), (149a/07), (149a/09), (163b/01),
(164a/11), (164b/16), (166a/13), (171a/03),
(171a/03), (171a/14), (174b/11), (177b/15),
(182a/02), (186b/02), (194a/09), (194a/12),
(204a/09), (220b/03), (226a/08), (227b/02),
(227b/11), (234a/08), (237b/09), (237b/17)
ö. + dür (144a/03), (151b/11), (174b/06)
[= 34]
öyle: Ona benzer.
ö. (183a/17)
[= 1]
öz: Zât, kendi.
ö. + i (228b/09)
ö. + ü (125a/04)
ö. + üni (178a/15)
[= 3]

-P-

pādişāh: <Far. (Hüküm sâhibi olan, hükmeden anlamında) Allah.

- p. (140a/13), (143b/13), (154a/03),
(173a/12), (173a/13), (206a/15), (209a/03),
(227b/10), (231b/13)
- p. + a (164a/04), (212a/05)
- p. + dan (215b/03)
- p. + dı (228a/01)
- p. + dur (227b/04)
- p. + ı (212a/09), (218a/10), (219b/10),
(230b/14)
- p. + ıdur (216b/05)
- p. + ıla (213a/02)
- p. + ım (231b/12), (232b/12)
- p. + ımı (232a/04), (232a/08)
- p. + ımız (233a/10)
- p. + ımız (232a/07), (233b/04)
- p. + ın (220a/08)
- p. + ıy (220a/13)
- p. + ına (211b/05)
- p. + ını (203b/05)
- p. + kılam (220a/05)
- p. + kim (135a/10)
- p. + lar (211b/05), (212a/08)
- p. + oldı (140a/07)
- p. + uı (211a/17)
- [= 37]

pādişāhlıg: *bk.* pādişāhlık.

- p. + ı (153a/04), (210a/09)
- p. + ından (153a/05), (153a/12)
- [= 4]

pādişāhlık: <Far. + Tr. Padişahlık.

- p. (134a/12)
- p. + kılmış (153a/13)
- p. + vèrmegi (219b/11)
- [= 3]

pāk: <Far. 1. Hâlis, saf. 2. Mübârek, kusursuz, günahsız.

- p. (158a/12), (220b/14)
- [= 2]

pāklıg: *bk.* pāklık.

- p. + ına (222a/01)
- p. + umuzı (220b/17)
- [= 2]

pāklık: <Far. + Tr. Temizlik.

- p. (210b/16)
- [= 1]

pāklug: *bk.* pāklık.

- p. + una (222a/01)
- [= 1]

paltā: *bk.* balta.

- p. + yıla (212a/07)
- [= 1]

pamuğ: Pamuk.

- p. + unı (198a/11)
- [= 1]

panbug: *bk.* pamuğ.

- p. + a (164b/15)
- p. + ı (165a/03)
- [= 2]

panbug: *bk.* pamuğ.

- p. + a (225b/10)
- p. + ı (225b/11)
- [= 2]

panbuk: bk. pamuğ.

p. (164b/13)

[= 1]

panpuk: bk. pamuğ.

p. (165a/01)

[= 1]

pāre: <Far. Parça.

p. (144b/10), (168b/12), (176a/05),
(193a/04), (212a/06), (212a/07), (223b/05),
(240a/16), (240b/03)

p. + pāre (212a/07)

[= 10]

pāsīpān: <Far. Gözeten, koruyan, bekçi.

p. + ı (200b/06)

[= 1]

pāsubānlık: <Far. + Tr. Bekçilik.

p. + êtdi (200b/05)

[= 1]

pāyān: <Far. Son, bitiş, nihayet.

p. + ı (140a/05)

[= 1]

pāyendānsuz: <Far. + Tr. Sürekli olmayan, geçici,
fani.

p. (229b/02), (229b/03)

[= 2]

perde: <Far. Engel, mâni.

p. (184a/05)

p. + ola (203b/08)

p. + olmaz (197a/02), (197a/02)

[= 4]

pertev: <Far. Işık.

p. + indendür (211a/07)

[= 1]

pes: <Far. Şu halde, öyleyse, imdi.

p. (119b/02), (119b/08), (120a/06),
(120a/15), (120b/09), (120b/13), (120b/15),
(121a/03), (121a/13), (121b/03), (121b/09),
(122b/03), (122b/10), (122b/13), (123a/01),
(123b/05), (125a/06), (125b/02), (126b/07),
(127a/14), (127b/06), (127b/08), (127b/10),
(128a/11), (128b/05), (128b/10), (128b/11),
(129b/06), (129b/16), (130a/16), (130b/02),
(130b/05), (130b/09), (130b/11), (131a/04),
(131a/16), (131b/01), (131b/07), (132a/05),
(132a/08), (132b/01), (132b/02), (132b/06),
(133a/02), (133a/05), (133a/06), (133b/05),
(133b/08), (133b/10), (133b/17), (134a/01),
(134a/02), (134a/03), (134a/04), (134a/07),
(134a/13), (134b/04), (134b/11), (134b/15),
(135a/01), (135a/08), (135a/16), (135b/01),
(135b/06), (135b/14), (135b/17), (136a/02),
(136a/08), (136a/09), (136a/12), (136a/15),
(136b/01), (136b/02), (136b/03), (136b/06),
(136b/08), (136b/09), (136b/10), (136b/13),
(136b/14), (136b/15), (136b/17), (137a/01),
(137a/06), (137a/12), (137a/15), (137a/17),
(137b/06), (137b/17), (137b/17), (139a/06),
(139b/05), (141a/03), (141a/14), (143a/07),
(143a/10), (143b/05), (143b/12), (144a/07),
(144b/01), (144b/15), (145a/04), (145a/05),
(145a/11), (145a/13), (145a/13), (145b/03),
(145b/04), (145b/11), (145b/12), (145b/15),
(146a/01), (146a/03), (146b/09), (146b/10),
(146b/11), (146b/13), (147a/03), (147a/08),

(147a/12), (147b/10), (148a/04), (148a/05),
 (149a/06), (149b/01), (150a/05), (150a/07),
 (150a/08), (150b/04), (151b/07), (151b/15),
 (152a/01), (152a/04), (152a/11), (152b/09),
 (152b/17), (153a/03), (154a/12), (155a/06),
 (157b/04), (158a/01), (158a/04), (158a/16),
 (159b/17), (160a/02), (160a/04), (161b/10),
 (161b/14), (161b/16), (162a/01), (162b/02),
 (162b/03), (162b/04), (162b/06), (162b/14),
 (164a/02), (164a/04), (164b/01), (164b/17),
 (165a/04), (165a/07), (165a/07), (165a/10),
 (165b/11), (166a/10), (166a/11), (166a/12),
 (166b/06), (166b/11), (166b/13), (166b/14),
 (166b/15), (167b/10), (167b/15), (168a/03),
 (168a/11), (169a/05), (169a/14), (169b/03),
 (169b/15), (170b/08), (170b/09), (170b/11),
 (170b/14), (171a/07), (171a/16), (171b/03),
 (171b/13), (172a/14), (173a/10), (173a/16),
 (174a/12), (174a/15), (174a/16), (175a/06),
 (175a/08), (175a/08), (175a/13), (175b/09),
 (176a/03), (176a/05), (176b/07), (176b/08),
 (177a/13), (177a/16), (177a/17), (178a/04),
 (178a/05), (178a/07), (178a/11), (178b/12),
 (178b/16), (179a/08), (179b/15), (180a/15),
 (180b/03), (180b/13), (181a/16), (181b/02),
 (181b/04), (181b/17), (182a/01), (182a/02),
 (182b/03), (182b/04), (182b/10), (182b/13),
 (182b/14), (183a/11), (183a/13), (183a/14),
 (183b/06), (183b/17), (184a/03), (184a/07),
 (184a/09), (184a/16), (184b/14), (185a/11),
 (187b/14), (188a/08), (188a/17), (188b/02),
 (188b/12), (189a/14), (189b/05), (189b/14),

(191a/03), (191a/14), (191a/16), (191b/12),
 (191b/17), (192a/04), (192a/08), (192b/02),
 (192b/05), (192b/07), (192b/11), (192b/12),
 (192b/14), (193a/15), (193b/01), (194a/08),
 (194b/05), (195a/01), (195b/09), (196a/14),
 (196b/12), (197b/06), (197b/08), (198a/16),
 (198a/17), (198b/06), (198b/11), (199a/12),
 (199b/02), (200a/03), (200a/15), (200b/12),
 (201a/04), (201a/11), (201a/14), (201b/01),
 (201b/02), (201b/04), (201b/07), (201b/08),
 (201b/08), (201b/10), (201b/12), (202a/05),
 (202a/08), (202b/15), (203b/02), (203b/02),
 (203b/05), (203b/13), (204a/06), (204a/07),
 (204a/10), (204a/12), (204b/02), (204b/15),
 (204b/17), (205a/12), (205a/12), (205a/13),
 (205a/17), (205b/03), (205b/08), (205b/10),
 (207a/06), (207a/15), (208a/06), (208a/09),
 (208a/13), (208b/13), (209a/08), (210b/03),
 (210b/06), (211a/13), (212a/05), (212b/05),
 (212b/10), (213a/09), (213b/15), (214a/03),
 (214a/08), (214a/11), (215b/02), (216a/06),
 (216a/09), (216a/11), (217b/12), (217b/13),
 (218a/01), (218a/04), (218a/12), (218b/04),
 (219a/09), (219a/11), (219b/05), (219b/06),
 (220a/09), (222a/12), (222a/14), (223b/16),
 (224a/06), (224a/08), (226b/12), (227b/14),
 (227b/15), (229a/11), (229a/16), (229b/15),
 (238b/15)

[= 356]

pêş: bk. bêş.

p. (192a/10)

[= 1]

peşmân: <Far. Yaptığına üzülop hayıflanana, esef eden, nâdim.

p. + olusar (120a/10)

[= 1]

peygamber: <Far. İnsanlara Tanrı'nın buyruklarını bildiren, onları Tanrı yoluna, dine çağırana kimse, nebî, yalavaç, elçi.

p. (119b/10), (119b/13), (119b/16),
(123a/08), (123a/08), (138b/07), (139b/10),
(139b/11), (139b/12), (139b/14), (141b/09),
(147b/13), (149a/13), (151b/14), (152a/07),
(155b/01), (155b/05), (163b/17), (166a/15),
(168b/15), (169b/17), (176a/05), (180b/12),
(180b/13), (180b/14), (184a/10), (184a/13),
(184a/15), (192a/02), (193a/13), (205b/02),
(211a/01), (222b/05), (224a/13), (224a/14),
(224b/03), (224b/05), (224b/09), (232a/15),
(232b/01), (232b/10), (233a/05)

p. + den (191a/11), (225b/03)

p. + dür (123a/06), (225b/01), (238b/07)

p. + e (130a/04), (144b/11), (144b/13),
(146a/12), (149a/07), (149a/15), (151b/04),
(180b/12), (189b/02), (202a/13), (213b/14),
(213b/17), (217a/15)

p. + i (127a/06), (139b/09), (183b/09),
(224b/09)

p. + idür (192b/01)

p. + imüz (183a/11), (232b/05)

p. + in (188a/11)

p. + ler (119b/07), (120a/08), (201a/05),
(210b/17), (224b/07)

p. + lerün (139a/10)

p. + lerünüz (237b/05)

p. + sin (146a/09)

p. + ün (127a/08), (127b/17), (156b/05),
(213b/15), (238b/07)

[= 81]

peygamberlik: *bk.* peygamberlik.

p. + a (191b/15), (197b/01), (224b/04)

p. + ına (155b/08), (155b/09)

p. + ını (155b/02), (183a/11)

p. + uma (226a/04)

[= 8]

peygamberlik: <Far. + Tr. Peygamberlik.

p. (138a/09), (141b/15)

p. + dan (134b/17)

p. + nûriyla (138b/13)

[= 4]

pîr: <Far. İhtiyarlanmış, yaşlı kimse.

p. + iydi (145b/02)

[= 1]

piş-: Pişmek.

p. (223a/11)

[= 1]

pişür-: Pişirmek.

p.-ürdügümden (161a/13)

[= 1]

pu: *bk.* bu.

p. + lara (154b/09)

[= 1]

put: <Far. Eski dinlerde, kendisine tapınılan bir ilâhı veya ilâhların bâzı niteliklerini temsil etmek üzere yapılmış resim ve heykel.

p. (156a/12), (191b/11), (195b/09),

(211b/17)

p. + a tapıcılaruñ (187a/07)

p. + ı (195b/07), (211b/14)

p. + lar (212b/06), (212b/12), (213a/01)

p. + lardur (188b/11), (192a/16)

p. + ları (195a/02), (212a/14)

p. + larına (205a/06)

p. + laruñ (212a/01)

[= 16]

putperest: <Far. Puta tapan.

p. + ler (188b/11), (189a/11), (189a/13),

(191b/12)

p. + leri (189a/16)

[= 5]

-R-

rabb: <Ar. Cenâb-ı hak, Allah, Tanrı.

r. + im (237a/15)

r. + inden (174a/07)

r. + isidür (237a/03)

[= 3]

rabbe'l-âlemin: <Ar. Alemlerin rabbi.

r. (222a/03)

[= 1]

rabbî: “Ey allahım”.

r. (133b/10), (134a/09), (134a/15),

(134a/17), (134b/01), (136b/05), (180a/04),

(237a/14)

[= 8]

rabbi kıdd zalemütü: <Ar. “Rabbi tahkik ettim”.

r. (236b/02)

[= 1]

rabbi tahkik: <Ar. “Tanrı’nın sırrı”.

r. (236b/02)

[= 1]

rabbü'l-enâm: <Ar. Yaratılmışların efendisi, yaratan. Tanrı.

r. (239a/03), (239a/13)

[= 2]

rabbü'l-melâ'iketü: <Ar. Meleklerin efendisi.

r. (237a/02)

[= 1]

rabîa': bk. rabîa' bin şabîh

r. (209b/09)

[= 1]

rabîa' bin şabîh: Rebî bin Sabih. Hadis alimi.

r. (159b/09)

[= 1]

râci': <Ar. Yönelen, rücu eden.

r. + ola (160a/06), (160a/07), (187a/14)

r. + olur (188a/17)

[= 4]

ragbet: <Ar. İstek, arzu.

r. + edeler (156a/16)

r. + etgil (140b/09)

r. + kılgıl (140b/12)

r. + kılmayaydı (210b/04)

[= 4]

râhat: <Ar. Dinlendiren, yorgunluk vermeyen.

r. (120b/09), (121a/06), (199a/11)

r. + a (219a/11), (219a/12), (219a/17)

r. + ı nefsiçün (199a/12), (199a/13)

r. + olub (121a/04)

r. + oluñ (198b/07)
[= 10]

rāḥatlık: < Ar. + Tr. Sıkıntısı, kederi olmama durumu.
r. (125b/11), (172a/08), (178b/15)
[= 3]

rāḥel: < Ar. Rahīl. Göçen, gezgin, göçebe.
r. + ün (235b/02)
[= 1]

raḥīm: < Ar. “Ahirette mümin kullarına acıyan, merhamet eden” anlamında esmâ-i hüsnâdan (Allah’ın en güzel isimlerinden)dır.
r. (166a/10), (179b/10), (197b/07),
(203b/07), (203b/08), (203b/09), (203b/17),
(204a/06), (220a/02)
r. + sin (235b/09)
r. + ü miştak (164a/01)
[= 11]

raḥīme: bk. raḥīm.
r. (229a/08)
[= 1]

raḥle: < Ar. Okuma ve yazma işlemi için açılır kapanır tahta masa.
r. (227b/08)
[= 1]

raḥm: < Ar. Döl yatağı.
r. + inden (123a/12)
[= 1]

raḥmān: < Ar. Merhamet eden. Tanrı.
r. (120b/13), (138b/07), (164a/01),
(166a/10), (179b/09), (197b/05), (197b/07),
(202b/13), (203b/03), (203b/03), (203b/07),

(203b/07), (203b/08), (203b/17), (204a/07),
(204a/08), (205a/09), (205a/09)
r. + dur (122a/16)
[= 19]

raḥmānī: Tanrı ile ilgili.
r. (180a/04)
[= 1]

raḥmet: < Ar. Allah’ın yaratıklarına olan merhameti, acıma ve esirgemesi.
r. (164a/02), (166a/12), (179b/12),
(185b/11), (200b/10), (203b/03), (219b/16),
(224b/11), (224b/11), (240b/06)
r. + buldı (128a/12)
r. + den (153b/12), (154a/08), (154a/13),
(164a/01), (166a/10)
r. + dür (138a/16)
r. + e (125a/17), (205a/09), (219a/16)
r. + edüb (128a/14)
r. + etdi (153b/16)
r. + etdüm (128a/10)
r. + etmedi (153b/17)
r. + eyle (232b/12)
r. + i (154a/10), (154a/12), (224b/13),
(233a/01)
r. + ile (230b/13)
r. + imi (154a/11)
r. + in (153b/08)
r. + inden (150b/12), (154a/06), (202b/15)
r. + kıl (232b/14), (232b/17), (232b/17)
r. + kılıcısın (133b/14)
r. + kim (154a/07)
r. + kösin (219a/02)

r. + üñ (154a/14)

r. + üñe (233b/07)

r. + üñi (233b/09)

[= 44]

rahmetu'l-lāhi 'aleyh: <Ar. "Allah'ın rahmeti üzerine olsun" manasında kullanılan söz.

r. (207a/04), (227a/12)

[= 2]

raht: <Far. Yola çıkılan eşya, elbise, süs, giysi.

r. + ın (196a/14)

[= 1]

ramazān: *bk.* ramazān.

r. + ayınuñ (149b/03)

[= 1]

ramazān: <Ar. Şaban ile şevval ayları arasında kalan ve islamiyette otuz gün oruç tutulma şartı olan ay.

r. + ayı (189b/11)

r. + ayın (148a/12)

r. + ayınuñ (181a/13)

r. + ayınuñ (149b/02), (149b/05), (149b/06), (149b/08), (149b/14), (149b/15), (150a/08), (150a/12), (150a/16), (150b/03), (150b/07), (150b/17)

r. + uñ (150a/05)

[= 16]

rasīde: <Ar. Reşit olma, raşit.

r. + olsa (142b/01)

r. + olunca (142a/17)

[= 2]

rāst: <Far. Doğru, müstakim.

r. (142a/10)

[= 1]

ravza: <Ar. Cennet.

r. + da (234a/15)

[= 1]

rāyigān: <Far. 1. Beleş, bedeva. 2. Çok fazla.

r. (220a/14)

[= 1]

rāzi: <Ar. Kabul eden, rızâ gösteren.

r. (120b/05), (120b/05), (122a/07), (132a/06), (138a/02), (228b/17)

r. + degülem (199b/17)

r. + dur (120b/10)

r. + ola (132a/08), (165a/11), (224b/08)

r. + olasin (133a/17), (133b/01), (133b/07)

r. + oldı (130a/16)

r. + oldum (128a/07), (133b/08), (133b/10)

r. + olduñmı (133b/10)

r. + olmadı (130a/06), (223b/05), (229a/09)

r. + olmazdı (131b/16)

r. + olmazısa (224b/08)

r. + olmuş (120b/03)

[= 25]

rāzık: <Ar. Rızık veren (Allah).

r. + dur (212b/12)

r. + ıdur (216b/06)

[= 2]

raziya'l-lāhu: *bk.* raziya'l-lāhu 'anh.

r. (234a/05), (234a/12), (234a/15)

[= 3]

raziya'l-lāhu 'anh: <Ar. "Allah ondan razı olsun" anlamında kullanılan söz.

r. (234a/02), (237b/09)

[= 2]

ražiya'l-lāhu 'anhā: *bk.* ražiya'l-lāhu 'anh.
 r. (145a/02), (151a/17), (159b/12),
 (177a/14)
 [= 4]

ražiya'l-lāhu 'anhū: *bk.* ražiya'l-lāhu 'anh.
 r. (130b/15), (169a/12), (234a/06),
 (234a/10), (234a/15), (234a/16), (239b/01)
 [= 7]

ražvānu'l-lāhu: *bk.* ražiya'l-lāhu 'anh.
 r. + te'ālā (202b/08)
 [= 1]

reaytü'l-yevme: < Ar. "Bugün gördüm".
 r. (237a/13)
 [= 1]

redd: < Ar. Kabul etmemek.
 r. + ètmege (187a/07)
 r. + èyledi (189a/14), (189a/14), (189a/15),
 (189a/16), (189a/16)
 [= 6]

refref: < Ar. Miraç gecesi Hz. Muhammed'in bindiği
 binek hayvanın adı.
 r. + i (137a/10)
 [= 1]

rek'at: < Ar. Namazda kıyam.
 r. (189b/12), (223a/05), (239b/05),
 (240a/06)
 r. + da (174a/11), (174a/11), (239b/05)
 [= 7]

renc: < Far. Ağrı, sızi.
 r. (123a/09), (197b/12)
 r. + i (173a/13)

r. + in (123a/10)
 r. + inden (175b/13)
 r. + ini (141b/05)
 r. + ümi (214a/13)
 [= 7]

reng: < Far. Renk.
 r. + i (127b/02)
 [= 1]

resül: < Ar. Peygamber, nebi.
 r. (119b/02), (119b/05), (121b/12),
 (122b/10), (122b/14), (123a/01), (124a/15),
 (127a/01), (127b/15), (127b/16), (128a/01),
 (128a/05), (128a/07), (128b/11), (129a/03),
 (129a/13), (130a/05), (130a/07), (130a/17),
 (130b/01), (130b/02), (131b/08), (131b/09),
 (132a/08), (132a/16), (132b/03), (132b/11),
 (132b/12), (132b/15), (133a/05), (133a/07),
 (133b/12), (133b/17), (134a/02), (134a/04),
 (134a/10), (134b/07), (134b/07), (134b/16),
 (135a/06), (135a/17), (137a/02), (138a/14),
 (138b/01), (139a/03), (139a/07), (141a/02),
 (141a/04), (141a/09), (142a/16), (144a/11),
 (144b/14), (145a/04), (145a/11), (145a/14),
 (145b/05), (145b/08), (145b/12), (145b/15),
 (145b/17), (146a/02), (146a/06), (146a/07),
 (146a/11), (146a/17), (147a/09), (147a/09),
 (147a/14), (147b/16), (148a/11), (149b/07),
 (149b/11), (149b/14), (149b/17), (150a/11),
 (150a/14), (150b/14), (151a/07), (151a/16),
 (151b/05), (151b/12), (151b/15), (151b/16),
 (152a/01), (152a/02), (152b/16), (155a/01),
 (159b/17), (160a/04), (160a/09), (160b/17),

(163b/15), (168a/10), (168b/01), (168b/09),
 (169a/02), (170a/06), (172a/12), (174a/01),
 (175b/14), (175b/16), (176a/01), (177a/14),
 (177a/16), (177a/17), (177b/09), (177b/12),
 (178a/05), (178a/09), (178a/11), (179b/03),
 (180b/17), (181a/14), (181b/11), (181b/15),
 (181b/17), (182a/02), (182a/03), (182a/04),
 (182a/06), (182a/10), (182b/03), (182b/04),
 (183a/01), (184a/01), (184a/03), (184a/14),
 (184b/03), (184b/06), (184b/10), (184b/17),
 (185a/16), (185b/07), (185b/12), (185b/13),
 (185b/16), (186a/01), (186a/04), (186a/11),
 (186b/02), (186b/05), (186b/07), (187b/11),
 (188a/17), (188b/02), (190b/03), (190b/06),
 (191b/12), (192b/08), (192b/09), (192b/11),
 (192b/12), (193a/01), (193a/03), (193a/06),
 (193a/11), (193a/15), (195a/03), (201a/09),
 (203b/10), (204a/13), (204a/16), (204b/13),
 (205a/16), (213b/11), (214a/03), (214a/05),
 (214a/12), (214a/13), (214b/06), (214b/07),
 (214b/10), (217b/07), (217b/10), (217b/14),
 (234a/14), (238b/17)
 r. + den (124a/15), (126a/01), (132b/10),
 (132b/13), (132b/14), (132b/17), (137b/14),
 (149b/17), (150a/15), (151a/14), (177a/02),
 (187a/08), (211a/12), (217b/03), (217b/11)
 r. + denkim (133b/09), (137b/11),
 (158a/11), (159a/05), (166b/17), (168b/05),
 (168b/11), (168b/13), (178b/07)
 r. + dür (179a/13)
 r. + e (130a/15), (135a/07), (135a/08),
 (138a/13), (141b/04), (145b/11), (149b/13),

(159b/16), (160a/04), (168a/12), (168b/08),
 (178a/01), (180a/13), (180a/15), (180b/04),
 (182a/08), (183b/10), (184b/14), (186a/04),
 (187a/04), (214a/07), (214b/12)
 r. + i (124a/10), (127b/16), (128a/02),
 (133b/02), (135b/01), (135b/01), (137a/05),
 (139a/08), (145a/05), (145a/13), (145b/01),
 (151b/01), (153a/08), (154b/04), (157a/08),
 (182a/04), (183a/13), (184a/05), (185a/11)
 r. + ile (150a/17), (178a/02), (184a/05),
 (186a/15), (186b/06)
 r. + in (132b/14)
 r. + indenkim (122a/13), (128a/05),
 (151a/03)
 r. + ine (188b/13)
 r. + ini (146b/05)
 r. + isin (145b/14)
 r. + ivün (182b/06)
 r. + üñ (130a/13), (134a/05), (137a/03),
 (139a/01), (146a/01), (146a/04), (146b/10),
 (153a/10), (168a/11), (170b/01), (170b/03),
 (183a/01), (183a/03), (183a/04), (184a/14),
 (192b/17)
 [= 272]

resûla'l-lâh: <Ar. Allah'ın gönderdiği peygamber.

Hazret-i Muhammed'in bir ismi.

r. (119b/01), (119b/04), (119b/06),
 (122b/17), (130a/17), (133a/04), (134a/11),
 (151a/15), (169b/17), (177a/15), (177a/16),
 (178a/10), (184a/02), (186a/16), (186b/03),
 (186b/07), (188a/06), (188b/01), (191b/13),
 (194b/05), (194b/10), (217b/13)

r. + a (214b/09)
[= 23]

resūla'l-lāhi: *bk.* resūla'l-lāh.
r. (178b/10), (184a/09), (217b/04)
[= 3]

resūlu'l-lāh: *bk.* resūla'l-lāh.
r. (139a/05)
[= 1]

revā: <Far. Lâyık, uygun, yerinde, münasip.
r. (208b/01), (240b/08)
r. + degildür (177a/15), (180a/05)
r. + éderem (179b/07)
r. + édeyin (216b/02)
r. + édicidir (206a/15)
r. + görmedikim (183b/01)
r. + kılgıl (229b/15)
r. + ola (211b/06), (212b/05)
[= 11]

revān: <Ar. Yollara düşmek.
r. + olmuş (199b/13)
[= 1]

re'y: <Ar. Oy
r. + iñle (150a/06)
[= 1]

reyhān: <Ar. Hoş koku, fesleğen kokusu.
r. + ıla (120b/09)
[= 1]

reyyān: <Ar. Suyu doymuş.
r. (218a/14), (218b/01), (218b/02),
(218b/02), (218b/10), (219a/14)
r. + a (218a/10)
r. + un (218b/03)

r. + uñ (218a/16), (219a/06)
[= 10]

rızā: <Ar. Allah'ın kulun hâli ve yaptıkları
karşısında duyduğu hoşnutluk.
r. + dur (202b/11)
r. + sıçün (131a/12), (132a/05)
[= 3]

rızık: *bk.* rızık.
r. + bulurlar (160a/14)
r. + ları (235b/10)
[= 2]

rızık: <Ar. Allah tarafından herkese takdir edilen
nîmet.
r. (197a/13), (240b/06)
r. + ı kazanmak (123a/14)
r. + ıñ (179b/14)
r. + ını (147b/09)
r. + uñ (179b/10)
r. + uñı (179b/10)
r. + vëricidür (213a/04)
r. + vërmekiçün (203a/10)
r. + vëür (187b/17)
[= 10]

rızvanu'l-lāhī 'aleyhi mecma'ın: <Ar. "Tanrı'nın
rızası onların üzerinde olsun".
r. (170a/04)
[= 1]

ricā: <Ar. Dilek, istek.
r. + oluna (236b/07)
[= 1]

rikkat: <Ar. Zariflik, incelik.
r. + édüb (228b/07)

[= 1]

risāle: < Ar. Minik kitap.

r. + i şerīfe (233b/17)

[= 1]

rivāyet: < Ar. Halk arasında söylenen söylenti.

r. (129a/07), (130a/08), (139b/04),
(144b/10), (152a/02), (158a/10), (159b/05),
(165b/15), (166b/04), (175a/10), (177a/14),
(177b/11), (179a/07), (183a/02), (186a/10),
(186a/14), (186b/03), (186b/05), (186b/08),
(187a/07), (190b/06), (193a/04), (193a/04),
(193a/12), (204a/13), (204b/01), (214b/12),
(217b/09), (217b/16), (218a/05), (239b/01)
r. + de (120a/08), (122a/14), (122b/02),
(134b/01), (137a/02), (141a/11), (144a/13),
(146a/01), (147b/13), (149a/09), (153b/04),
(153b/09), (154a/06), (169a/09), (173a/13),
(181b/17), (188a/17), (193a/06), (193a/09)
r. + dir (168b/05), (179a/10), (182a/17),
(184b/10)
r. + dür (125b/17), (126a/10), (138a/07),
(140b/14), (140b/17), (141a/01), (141a/06),
(144a/11), (148b/11), (149a/13), (156b/06),
(158a/14), (159a/05), (165b/15), (168a/06),
(168a/07), (169a/17), (173a/17), (174a/10),
(178a/08), (180b/11), (217a/13), (217b/11)
r. + eder (126a/01), (155b/17), (162a/06),
(168a/10), (173b/03), (183b/16)
r. + etdi (181b/13)
r. + i (159a/16), (175b/17), (188a/15)

r. + inde (135a/02), (135a/03), (135a/16),
(140a/17), (140b/02), (140b/07), (149b/06),
(159a/09), (168b/04), (172b/07), (173b/07)
r. + ine (175a/11)
r. + kıldı (127b/15), (128a/05), (151a/17),
(168b/11), (168b/13), (169b/16), (184a/11)
r. + kıldıkim (134b/08)
r. + kılındı (122a/13), (132a/13), (133b/01),
(133b/08), (134a/09), (135a/06), (137b/11),
(137b/13), (139b/02), (141b/03), (142a/16),
(144b/12), (146b/06), (148a/02), (150b/13),
(151a/03), (153a/05), (156b/08), (160b/16),
(166b/17), (168a/05), (177a/02), (190b/02)
r. + kılındıkim (121a/12), (127a/01),
(130b/14), (138a/06), (147a/09), (151a/07),
(151a/14), (151b/04), (159b/16)
r. + kılınur (168b/07)
r. + kılur (120b/07), (124a/14), (131b/02),
(149b/17), (150a/05), (178b/07), (191a/11),
(217a/11), (217b/03)
r. + olundu (151b/12)
[= 150]

riyā: < Ar. İki yüzlülük.

r. (197b/15)
r. + yla (177a/06), (177a/11), (177b/06)
[= 4]

riyāsuz: < Ar. + Tr. İki yüzlü olmayan.

r. (195b/09)
[= 1]

rubāʿī: < Ar. Dörtlük.

r. (195a/17), (199a/17)
[= 2]

rudde rākiben ve muḥammede rudd aliyye ve ettehāze

‘indi bedāyi: <Far. Metinde geçen şiir. “Ya rabbi, Muhammed’i bulmak için bir suvari gönder ve onu bana geri ver”.

r. (136b/05)

[= 1]

rūḥ: <Ar. Canlılara hayat gücü veren.

r. (153b/02), (206b/10), (206b/13)

r. + ı (206b/09)

r. + ıdur (120b/15)

r. + ına (120a/03), (239a/03), (239a/15),
(239a/16)

r. + uḡ (237a/03)

[= 10]

rūḥu’l-emīn: <Ar. Cebrail için söylenilen tabir.

r. (200b/15), (201a/01)

[= 2]

rūḥu’l-ḳuds: <Ar. Kur’an’da Cebrail için kullanılan tabir.

r. (200b/14)

[= 1]

rūḥu’l-ḳudūs: *bk.* rūḥu’l-ḳudūs.

r. (200b/16)

[= 1]

rūḥu’l-lāh: <Ar. Hz. İsa için kullanılan tabir.

r. (200b/15), (200b/17)

[= 2]

ruḡūbet: <Ar. Su buharı.

r. (202a/06)

r. + iyle (203b/14)

[= 2]

rūzī: <Far. Rızık, azık.

r. (131b/15)

r. + ıl (168b/07)

r. + ılı (141a/10), (166a/17), (172b/01),
(172b/02), (172b/02), (172b/03)

r. + ılıam (239a/11)

r. + ıld (131a/05), (152b/15), (203a/16),
(215a/01)

r. + ıldık (153a/03)

r. + ıldumkim (151b/09)

r. + ılduḡ (231a/03)

r. + ılmaḡ (174a/07), (179b/15), (182a/15)

r. + ılur (154a/13), (177b/15)

r. + n koyalardı (154b/05)

[= 22]

rūzīgār: <Far. Rüzgar.

r. (169a/09), (230b/02)

[= 2]

rūkn: *bk.* rūkū’.

r. + ı (202b/10)

[= 1]

rūkū’: <Ar. Eğilme, saygıyla yönelme.

r. + ın (177a/08)

[= 1]

rūkūn: *bk.* rūkū’.

r. + ı islāma (202b/09)

[= 1]

rūsvāy: <Far. Rezil, kepaze.

r. (235b/05)

r. + ılıası (145a/15)

[= 2]

-S-

sa'âdet: < Ar. Mutluluk, bahtiyarlık.

s. (120a/12), (166a/02), (176a/04),

(214b/17)

s. + ler (215a/01)

[= 5]

sa'âdetsüz: < Ar. + Tr. Mutsuzluk.

s. (216a/02)

[= 1]

sā'at: < Ar. Saat.

s. (122b/15), (222b/04), (222b/09),

(225a/12), (228b/13)

s. + de (213a/15)

s. + den (121a/14), (227a/04)

s. + i (150b/11)

s. + kim (198b/08)

[= 10]

şabâh: < Ar. Gün başlangıcı.

s. (151a/05), (153b/12), (160b/08)

s. + a (190b/08)

s. + namâzınun (239b/15)

[= 5]

şabır: *bk.* şabr.

s. (172b/01)

s. + eğlen (237b/06)

[= 2]

şābit: < Ar. 1. Kesin bir delil veya tecrübe ile zan ve

şüpheden kurtarılıp gerçekliği, doğruluğu ortaya

konmuş, ispatlanmış olan. 2. Sürekli olarak hep aynı

durumda, aynı değerde kalan, değişmeyen.

s. (237b/02)

s. + dür (210a/05)

[= 2]

sabr: *bk.* şabr.

s. + ı (164b/11)

[= 1]

şabr: < Ar. Kötü olaylar karşısında şikâyet etmeden,

sızlanmadan dayanma, tahammül gösterme.

s. + a (125a/17)

s. + ı karar (239b/17)

[= 2]

sac: *bk.* saç.

s. (214a/09), (214a/17)

s. + ı (214a/03)

s. + ı bitdi (222b/09)

s. + ından (147a/07), (147b/03)

s. + ları (123b/03)

s. + vèrdi (222b/11)

[= 8]

sac-: *bk.* saç-.

s.-arlardı (218b/15)

s.-ular (218b/15)

[= 2]

sacsuz: Saçı olmayan.

s. + a (222b/10)

[= 1]

saç: *bk.* saç.

s. + ı (147a/08)

s. + ığa (193b/16)

s. + ından (213b/16)

s. + ını (152b/04)

s. + ıyla (152b/04)

s. + umıla (152b/02)

[= 6]

saç: Başı koruyan uzun kıllar.

s. + ından (184b/08)
[= 1]

saç-: *bk.* saç-.

s. (154a/12)
s.-alar (219a/05)
s.-asın (198a/12)
s.-u (198a/12), (219a/05)
[= 5]

şaç-: Şaçmak, savurmak.

s.-ar (154a/12)
s.-arlar (153b/08)
[= 2]

şad: Arap alfabesinde on dördüncü harf.

s. (209b/17), (210a/06)
[= 2]

şād: Sād Suresi.

s. + a (241a/02)
[= 1]

sa'd: *bk.* sa'd bin ebī vaḳḳāş

s. (159b/06), (181b/16)
[= 2]

şadaka: < Ar. Karşılık beklenmeden sâdece Allah rızâsı için fakirlere verilen para, mal.

s. (159b/06), (161a/01), (165a/09),
(167a/03)
s. + edersez (159b/15)
s. + êtdi (159b/14)
s. + êtse (126a/05)
s. + kılurdu (225b/08)
s. + sı (129a/02)
s. + vèrmiş (177b/02), (177b/03)
s. + vèrmişçe (126a/02)

s. + ya (129a/05)
[= 13]

sa'dan: < Ar. Maymun.

s. (125a/05)
[= 1]

sa'd bin ebī vaḳḳāş: Aşere-i Mübeşşere'den olan sahabi ve kumandan.

s. (159b/05)
[= 1]

şadık: < Ar. Sadakati ve vefasını gösteren kimse.

s. + dan (239b/01)
[= 1]

şadır: < Ar. Göğüs, sine.

s. + olmuştur (206a/01)
s. + olur (232a/11)
[= 2]

şadr: *bk.* şadır.

s. + ına (128a/14), (219a/14), (220a/03),
(220a/07), (220b/16)
[= 5]

şaf: < Ar. Yan yana sıraya dizilmek.

s. (194b/12), (219a/01), (219a/01)
s. + bağlayub (218b/11)
[= 4]

şafâ: < Ar. Huzur, gönül neşeliliği.

s. (182b/03), (194b/13), (238b/11)
s. + sı (201a/16)
s. + yı (198b/12)
[= 5]

şafra: < Ar. Tadı acı olan yeşil renkte sıvı.

s. + yı (168a/14)
[= 1]

sağ-: *bk. sağ-.*

s.-arlardı (127a/13)

[= 1]

şag: Sağ. Solun karşıtı.

s. (179a/06)

s. + eline (141a/12)

s. + iken (142b/16)

s. + kılmadum (168a/09)

s. + kılur (192a/06)

[= 5]

şag-: Sağmak.

s.-ardı (238a/16)

[= 2]

sağı: Gübre.

s. + dan (210b/03)

s. + sı (210b/06), (210b/07)

[= 3]

şagıl-: Hastalıktan kurtulmak, iyileşmek.

s.-dı (214b/06)

[= 1]

şagın-: Çözölmek, iyileşmek.

s.-mağıçün (226b/02)

[= 1]

sağış: *bk. sağış.*

s. + ı (230b/11)

s. + inca (189a/10)

s. + suz (186b/15)

[= 3]

şagış: < Ar. Sayı, adet, miktar, hesap.

s. (208b/11)

s. + ı (168b/16)

[= 2]

sağış-: Saymak.

s.-ılar (160b/15)

s.-ınca (132a/15), (160a/11), (170a/07),

(174a/02), (185a/09), (189a/02), (189a/04),

(189a/07), (189a/13)

[= 10]

sağışla-: Hesaplamak.

s.-ya (170b/16)

[= 1]

şaglık: Hasta durumda olmama, sıhhatli olma, esenlik.

s. (165a/12), (168b/14)

s. + dan (168a/04)

s. + dileyedüm (151b/01)

s. + vèrdi (152b/15)

[= 5]

şagu: Nişastalı madde, hint irmiği.

s. + şagardı (238a/16)

[= 1]

şahāb: *bk. şahābe.*

s. + lerdür (179a/13)

s. + leri (183b/09)

[= 2]

şahābe: < Ar. Hz. Muhammed'in sohbet meclisinde bulunanlar, sahabiler.

s. (151b/17), (181b/15)

s. + ler (137b/08), (149a/11), (150a/17),

(151b/15), (152a/01), (152a/04), (184a/14),

(213a/12), (213a/17)

s. + lere (141b/05)

s. + ye (160a/01)

[= 13]

şahābsuz: <Ar. + Tr. Sahipsiz.

s. (137b/07)

[= 1]

şāhib: <Ar. Sahip, mâlik.

s. + e (147b/07)

s. + i (171b/12)

s. + i nāşiyedür (147b/07)

s. + i naẓar (220b/07)

s. + ini (171b/04)

s. + i şer^c (202b/14)

s. + ü şer'isin (194a/15)

[= 7]

sāhil: <Ar. Deniz.

s. + idür (174b/15)

[= 1]

sāhīre: <Ar. Kadın büyücü.

s. (238a/04)

[= 1]

şahrā: Çöl, çölleşmiş yer.

s. + larda (158a/11)

[= 1]

saḥtiyān: <Far. Genellikle dana ve keçi derisinin tabaklama işleminden geçmesiyle oluşan deri tipi.

s. + ı (123b/11)

[= 1]

sa'īd: <Ar. Kutlu.

s. (166a/06)

[= 1]

şakāl: *bk.* şakāl.

s. + ı (214a/04), (228a/15)

[= 2]

sa'īd bin cübeyr: Hadis ve tefsir ile ilgili bilinen rivayetçi. Sa'īd bin Cübeyr.

s. (124a/04), (172b/15), (209a/14)

s. + den (121a/12), (134a/09)

s. + e (168b/14)

[= 6]

sa'īd bin müseyyeb: Medineli yedi tabiinden bir tanesi.

s. (131b/11), (209a/15)

[= 2]

şakāl: Çene ve yanakların belirli yerlerinde çıkan sert kıllar.

s. + ı (227b/08)

s. + ını (228b/10)

[= 2]

sakın-: *bk.* şakın-.

s.-dı (147a/10)

s. + kim (199b/03)

[= 2]

şakın-: Sakınmak, kaçınmak.

s.-uğuz (236a/06)

[= 1]

sākī: <Ar. İçki dağıtan.

s. (198b/09), (219b/15)

s. + den (181a/02)

[= 3]

şakīllıg: <Ar. + Tr. Sakinin yaptığı iş.

s. + ında (126b/08)

[= 1]

sākin: <Ar. Bir yerde oturan, ikāmet eden kimse.

s. (203a/06)

s. + olurdı (145b/15)

[= 2]

şakla-: bk. şakla-.

s.-mazsa (229a/05)

[= 1]

şakla-: Gizli tutmak, duyurmamak.

s.-dı (229a/06)

s.-dıkım (205a/05)

s.-duğıçün (238a/14)

s.-ğıl (120b/16)

s.-mağa (204b/16)

s.-mağ (231b/08)

s.-rım (239a/09)

s.-rlar (142b/02)

s.-ya (157a/14), (206b/01), (213b/08),

(215b/04), (216b/09), (216b/13)

s.-yam (138b/10)

[= 15]

şaklayıcı: Saklayan.

s. + lar (142b/06)

[= 1]

şaklayubil-: Saklayabilmek.

s.-em (216b/10)

[= 1]

şal-: Serbest bırakmak.

s.-mış (199b/12)

[= 1]

şalavât: < Ar. “Allâhümme salli alâ (seyyidinâ)

Muhammedin ve alâ âli (seyyidinâ) Muhammed”

şekliyle okunan dua.

s. (232b/05), (232b/11)

s. + edüñ (120a/03)

[= 3]

şaf'lebi: Arap dili müfessiri ve alimi.

s. + de (192b/03)

[= 1]

şalivér-: Serbest bırakmak, gitmesine izin vermek.

s.-di (145a/06), (145a/08), (145a/10)

s.-e (122b/10)

s.-mek (122b/07)

[= 5]

şâlih: < Ar. 1. Kur'ân'da Semûd kavmine

gönderildiği bildirilen peygamber. 2. Dînin emrettiği

hususlara uygun davranan, iyi amel sâhibi, günah

işlemekten kaçınan (kimse).

s. (127a/16), (127b/01), (224a/09),

(224a/11)

s. + ler (200a/13)

s. + lerden (224a/05), (224a/06)

s. + lere (120a/09)

[= 8]

şâlih: Salih peygamber.

s. (127a/06), (127a/08), (127a/10),

(127b/17)

[= 4]

şalla'l-lâhu 'aleyhi ve sellem: < Ar. Tanrı'nın selamı

ve rahmeti üzerine olsun.

s. (129a/13), (201a/09), (203b/10),

(204b/14), (213b/15)

[= 5]

sallitni: < Ar. Üzerine düşürmek, yetki vermek,

görevlendirmek.

s. (235b/14)

[= 1]

şamed: < Ar. Her şeye gücü yeten. Tanrı.

s. (187a/02), (187b/17)

s. + dūr (187b/16)

s. + e (187a/05), (213b/09)

[= 5]

şamediyet: < Ar. Yücelik.

s. (211a/07)

[= 1]

şan-: Sanmak, zannetmek.

s.-aduñuz (220a/16)

s.-anlardur (178a/08)

s.-asın (193b/03), (195b/11)

s.-asımkim (195a/08), (212b/13)

s.-dıkim (136a/15)

s.-dum (200a/11)

s.-ub (162b/09), (207b/08)

s.-ur (124a/02), (162b/10), (171a/10)

s.-urdu (124a/04)

s.-urlar (171a/05)

s.-urlardıkim (140a/03), (157b/01)

s.-urmıkim (123b/17)

s.-ursız (167a/06)

[= 19]

şaṇ: bk. sen.

s. + a (119b/01), (120b/15), (121a/11),

(122a/07), (122b/08), (124a/13), (124a/17),

(124b/10), (128a/10), (128a/10), (128a/13),

(133a/04), (133a/08), (133a/15), (133a/17),

(133b/07), (134a/14), (134b/03), (135a/01),

(135b/02), (135b/03), (135b/16), (135b/17),

(136a/13), (136b/15), (137a/12), (137b/06),

(143b/02), (145b/07), (145b/10), (146b/12),

(148b/05), (153a/15), (156b/10), (159b/07),

(159b/17), (164a/14), (165b/07), (168b/07),

(171a/12), (172b/08), (177b/17), (178a/08),

(178a/10), (178b/11), (178b/12), (179a/08),

(179a/14), (179a/16), (179b/15), (180b/03),

(181a/05), (182b/07), (184a/13), (184a/15),

(184a/16), (189b/01), (189b/01), (189b/09),

(189b/11), (189b/16), (190b/02), (190b/09),

(192b/08), (192b/12), (193b/04), (193b/05),

(193b/07), (193b/11), (194a/04), (194a/13),

(194a/17), (194b/04), (194b/17), (195a/11),

(195b/13), (195b/16), (196b/12), (197a/04),

(197a/06), (197a/07), (197a/09), (197a/10),

(197a/12), (197a/13), (197a/15), (197a/16),

(197a/17), (197b/02), (197b/03), (197b/04),

(199b/13), (200b/06), (205b/03), (206a/07),

(207b/11), (215a/01), (219b/02), (219b/02),

(219b/13), (219b/13), (220a/06), (223b/03),

(223b/05), (224a/12), (224a/15), (224b/05),

(224b/11), (225a/06), (226a/06), (228a/03),

(229a/05), (230b/15), (230b/15), (231a/04),

(231b/12), (231b/13), (232a/07), (233a/15),

(233a/16), (233b/05), (233b/05), (234a/06),

(235b/15), (237a/16), (238b/05)

[= 126]

şaṇ'ā: Günümüz Yemen ülkesinin başkenti.

s. + ya (173a/09)

[= 1]

şaṇ'at: < Ar. Göz ve gönle hitap eden söz, yazı vs.

tüm üretken yaratıcılık.

s. (222b/15), (223b/01)

[= 2]

sancıl-: Batırılmak, saçılmak.

s.-miş (214b/02)
[= 1]
şanem: < Ar. Put.
s. (213b/07)
s. + dür (136a/01)
s. + ler (136a/02)
s. + leri (131b/03)
s. + leriniz (131b/06)
s. + lerümüzdür (131a/03)
s. + lerünüzdeğ (131a/04)
[= 7]
şar-: Sarmak.
s.-ub (240b/04)
[= 1]
şarar-: Sararmak, sarı renge bürünmek.
s.-a (127b/02)
[= 1]
sarây: < Far. Büyük ve gösterişli binâ.
s. + ına (198b/14)
s. + ında (135a/12), (135a/13), (181a/04),
(181a/04)
s. + ını (122b/14)
s. + larda (218b/12)
s. + lardan (157b/07)
s. + larına (199a/01)
[= 9]
sarâylu: < Far. + Tr. Büyük ve gösterişli binâya sahip olan.
s. (198b/14)
[= 1]
sâriyete el-cebelü el-cebel: < Ar. Dağların direkleri, dağ direği.

s. (213b/02)
[= 1]
sâriyetüel-cebelü'l-cebel: *bk.* sâriyete el-cebelü el-cebel.
s. (213a/12)
[= 1]
şarp: Çıkılması ve gidilmesi çok zor olan, diklik.
s. (164b/01)
[= 1]
şaru: Sarı.
s. (164b/16), (173a/08)
s. + sına (165a/01)
[= 3]
şarvân: < Far. Deve süren.
s. (214a/03)
[= 1]
şat-: Satmak.
s. (130a/06), (130a/15)
s.-an (179a/14)
s.-aram (131a/08)
s.-ardı (225b/08), (225b/09)
s.-arım (130b/01)
s.-arlardı (174b/14)
s.-arun (131b/12)
s.-aruz (131a/14)
s.-dılar (140a/06)
s.-ıla (240b/08)
s.-ın vermeyidürür (220b/09)
s.-maduğ (130a/15)
s.-mağa (175a/04)
s.-unaldı (130a/16), (131b/17)
s.-unaldım (130b/01)

s.-unalmadun (220b/03)
s.-unalub (131b/11), (140a/10)
s.-unalurlardı (175a/05)
[= 2]

şataş-: Sataşmak.

s.-dı (135a/08), (178a/02)
[= 2]

şatıl-: Satılmak.

s.-masa (240b/07)
[= 1]

sâtır: <Ar. Bir sayfa üzerine yazıların sıralarından herbiri.

s. (234a/12)
[= 1]

şatun: Satın almak, ücreti verilerek alınan.

s. + aldum (130b/04)
s. + almağınun (131a/12)
[= 2]

savurul-: Savrulmak.

s.-ur (148b/15)
[= 1]

şay-: Saymak.

s.-a (168b/06)
s.-alım (166b/14)
s.-dılar (166b/13), (166b/15)
s.-duğuz (167a/08)
[= 5]

şayru: Hasta.

s. + dur (224a/08)
s. + yı (192a/06)
[= 2]

şayruluğ: bk. şayruluk

s. + ı (224b/03)
[= 1]

şayruluk: Hastalık.

s. (215a/13), (215a/14)
[= 2]

saz: Bir tür telli çalgı.

s. + lar (218b/13)
[= 1]

şebât: <Ar. Verdiği karardan dönmeyen.

s. (202a/04)
[= 1]

sebeb: <Ar. Sebep. Gerekçe, neden.

s. (132b/14), (205a/14), (208b/09),
(213b/13), (216a/12), (231a/10), (234b/17)
s. + den (153a/10), (239a/05)
s. + dür (129a/06), (129b/03)
s. + i (131a/13)
s. + idür (129a/17)
s. + inden (127b/07)
s. + indendür (157a/03), (157a/04)
s. + i nüzûlı (130a/01), (132b/09),
(180a/13), (187b/10), (191b/09)
s. + i nüzûlıki (195a/06)
s. + iyle (162b/02), (225a/15)
s. + ola (204b/17)
s. + oldı (174a/16)
[= 26]

sebt: <Ar. Cumartesi.

s. + günü (238a/02)
[= 1]

secde: < Ar. Allah'ın büyüklüğü, yüceliği önünde
hiçliğini göstermek ve O'nu ululamak maksadıyla
yere kapanma.

- s. (148a/04)
- s. + buyurdı (148a/04)
- s. + den (119b/15)
- s. + ederüz (233b/06)
- s. + kıla (148a/03)
- s. + kılğıl (147a/16)
- s. + kılurıdı (144b/17)
- [= 7]

sefer: < Ar. Savaş için yapılan yolculuk, savaşa gidiş
ve yapılan savaş.

- s. (174b/17), (174b/17), (229a/02)
- s. + e (175a/09), (179b/03)
- s. + ederlerdi (174b/17)
- [= 6]

sefine: < Ar. Gemi.

- s. + den (170a/09)
- [= 1]

sêgir-: Koşmak, hafifçe koşar gibi olma durumu.

- s.-dim (161b/06), (199b/12)
- [= 2]

sêgird-: *bk.* sêgirt-.

- s.-en (160b/02)
- s.-icek (160b/06)
- s.-ime (160b/08)
- s.-işü (226b/11)
- s.-ür (193a/07)
- s.-ürken (161a/17)
- [= 6]

sêgirt-: Koşturmak.

s.-mek (160b/09)

[= 1]

sehem bin 'amr: Hatip bin Amr.

- s. (166b/09)
- s. + uñ (166b/15)
- [= 2]

sehv: < Ar. Yanılmaktan ötürü olan yanlış, kasıtlı
olmayan hata.

- s. + êde (177b/07)
- [= 1]

sekid: *bk.* sekit-.

- s.- ür (176b/05)
- [= 2]

sekîne: < Ar. Rahatlık, sakinlik.

- s. (185b/10)
- [= 1]

sekit-: 1. Sakinleştir, sakinlik olma. 2. Azarlamak,
hor görmek.

- s.-gil (229a/13), (230a/15)
- s. -me (138a/06)
- [= 3]

sekiz: Sekiz.

- s. (138a/17), (141a/09), (154b/03),
(157a/08), (166a/14), (189b/04), (189b/05),
(189b/06)
- [= 8]

sekizinci: Sekizinci.

- s. (205a/04)
- [= 1]

sekiz yüz: Sekiz yüz.

- s. (148a/16)
- [= 1]

seklit-: Sıçratmak.

s.-megil (138a/04)

[= 1]

sekrit-: Sıçratmak.

s.-meden (160b/02)

[= 1]

seksen: Seksen.

s. (142b/11), (151b/13), (164a/08)

[= 3]

seksen iki: Seksen iki.

s. (122a/12)

[= 1]

seksen üç: Seksen üç.

s. (195b/10)

[= 1]

sekküz: *bk.* sekiz.

s. (237b/01)

[= 1]

selām: < Ar. Huzur, güven, sağlık, selâmet.

s. (153b/06), (181a/10), (239a/16)

s. + degürevüz (153b/10)

s. + degürürler (153b/07), (153b/11)

s. + ederler (153b/02)

s. + etdi (189b/09)

s. + ıñ (208a/09)

s. + ını (227b/10)

s. + islām dīnine (181a/10)

s. + kıldı (189b/01), (189b/16), (227b/09)

s. + vër (186a/05)

s. + vërdi (224a/09)

s. + vërdügi (153a/15)

s. + vërdüğinden (153a/16)

s. + vërmezler (151a/12)

s. + vërürler (151a/11), (153b/03)

[= 21]

selâmet: < Ar. Esen, güven.

s. (170a/12)

[= 1]

selâsil: < Ar. Zincirler.

s. (197b/13)

[= 1]

selef: < Ar. Yerine geçilen kimse, halef karşısı.

s. + den (141a/06)

[= 1]

selîfa: < Ar. Ağzından küfür ve kötü söz eksik olmayan kadın.

s. (184a/03), (184a/09)

[= 2]

selmân: Selman-ı Farisi. İslamiyeti kabul eden ilk İranlı sahabi.

s. (131b/05)

[= 1]

semî: < Ar. Duyma, işitme.

s. + dür (213a/05)

[= 1]

semiz: İri, doygun, obur, şişman.

s. (144a/14)

s. + şeytânıla (144a/13)

[= 2]

semüd: < Ar. Salih peygamberin gönderildiği kavim.

s. + kavmi (127a/05)

[= 1]

sen: *bk.* seņ.

s. (119b/08), (120b/04), (120b/14),
 (129a/01), (133b/17), (136b/13), (137b/05),
 (137b/09), (139a/04), (139a/12), (139a/15),
 (144a/14), (145a/16), (145b/09), (145b/14),
 (146a/08), (146b/01), (152b/08), (168b/07),
 (181b/05), (187a/02), (189b/17), (190a/01),
 (190a/03), (190a/04), (192b/07), (193a/03),
 (193b/06), (193b/10), (193b/13), (193b/17),
 (194a/05), (194b/03), (194b/06), (195a/02),
 (195a/04), (195a/04), (195b/05), (196b/10),
 (197a/05), (207a/16), (207b/12), (216b/01),
 (217b/07), (219b/15), (224a/12), (226a/17),
 (226b/17), (235a/11), (235b/03), (236a/01),
 (236a/13), (238b/07)
 s. + de (207b/10)
 s. + den (120b/05), (120b/10), (120b/17),
 (136a/14), (145a/15), (152b/09), (170a/11),
 (179b/12), (179b/14), (180b/01), (181a/04),
 (182a/14), (195a/01), (195a/03), (200a/10),
 (200b/08), (206b/14), (208a/17), (208b/02),
 (219b/09), (224b/11), (226a/08), (227b/11),
 (230b/15), (230b/16), (230b/17), (231b/16),
 (233a/10), (233a/11), (233a/12), (233b/03),
 (233b/05)
 s. + dendir (237a/05)
 s. + i (123a/03), (128a/02), (131a/07),
 (131a/08), (131a/14), (131b/09), (133a/13),
 (133a/13), (133a/13), (134a/02), (134a/03),
 (134a/08), (134a/14), (134a/17), (134b/02),
 (134b/05), (134b/05), (134b/09), (134b/13),
 (134b/14), (134b/17), (135a/02), (135a/03),
 (135a/04), (135a/05), (135b/17), (137a/09),

(137a/11), (137a/14), (137a/16), (137b/01),
 (137b/01), (137b/02), (137b/03), (137b/07),
 (139a/14), (143b/02), (143b/04), (143b/10),
 (143b/11), (143b/13), (143b/14), (145a/15),
 (146a/09), (146b/16), (168a/09), (168a/09),
 (170a/12), (174a/06), (179b/11), (182a/01),
 (186b/05), (192b/09), (194a/08), (194a/13),
 (195a/04), (195b/08), (195b/10), (197b/01),
 (205b/02), (206b/13), (208a/17), (208b/03),
 (220a/02), (220a/07), (220a/09), (224a/08),
 (225a/07), (226a/16), (227a/09), (227a/09),
 (231b/13), (232b/01)
 s. + iki (194a/15)
 s. + iñ (138b/12), (172b/04), (174a/14),
 (185a/13), (185a/14), (190a/02), (237a/10)
 s. + iñçün (226a/08)
 s. + iñçün (237a/13)
 s. + kim (128a/12)
 s. + mi (194b/05)
 s. + sin (193b/11), (207b/12)
 s. + üñ (119b/07), (120b/14), (121b/08),
 (122a/02), (124a/13), (128b/15), (131b/16),
 (133b/16), (135b/03), (136a/10), (136b/15),
 (138b/12), (138b/13), (138b/15), (138b/16),
 (139a/03), (145a/16), (145b/10), (146b/03),
 (147a/11), (147b/15), (150a/09), (151b/08),
 (152a/15), (152b/01), (153a/11), (158b/02),
 (160b/14), (167a/02), (168a/09), (178a/07),
 (179a/09), (179a/14), (180a/16), (180a/17),
 (180b/01), (180b/02), (182a/02), (184a/07),
 (185a/05), (185a/13), (185a/14), (185a/15),
 (187b/11), (188a/06), (188b/15), (190a/01),

(190a/03), (190a/05), (190a/10), (191b/13),
(191b/16), (193a/14), (194a/03), (194b/10),
(205b/03), (210b/12), (214b/17), (219b/02),
(219b/07), (219b/14), (220b/13), (220b/13),
(220b/13), (220b/14), (222a/01), (222a/01),
(223b/08), (227a/17), (231b/14), (232a/15),
(232a/16), (232a/17), (232b/01), (233a/14),
(233a/17), (233b/01), (233b/04), (233b/07),
(233b/11), (237a/05), (238b/07), (240a/01)

s. + üñile (208b/01)

s. + üñle (146a/10), (235a/12)

s. + üñven (216b/01)

[= 261]

sen: Sen zamiri.

s. (121a/07), (122b/07), (128b/16),
(128b/16), (128b/17), (129b/05), (131a/07),
(133b/13), (134b/12), (136a/11), (137a/09),
(137b/17), (168b/06), (180a/15), (180a/16),
(184a/08), (208b/15), (222a/03), (233a/06),
(235a/12), (235a/14), (235a/15), (235b/02),
(235b/05), (235b/06), (235b/06), (235b/07),
(235b/09), (235b/09), (235b/17), (235b/17),
(236a/01), (236a/03), (236a/04), (236a/14),
(236b/04), (236b/12), (237a/04), (237a/09),
(237a/14)

[= 40]

senā: bk. şenā.

s. + sından (174a/04)

[= 1]

şenā: < Ar. Övme, övüş, medih.

s. (122b/04)

s. + dan (205b/14)

s. + kıldı (122b/02)

s. + lar (232a/09), (233a/17)

s. + sında (210a/12)

s. + yı raḥmāndur (122a/16)

[= 7]

şenevī: < Ar. Seneye ait, seneye ilgili.

s. (188b/06), (189a/04)

s. + ler (189a/02)

s. + leri (189a/15)

[= 4]

şeng: < Far. Taş.

s. + i vekīl (173b/13)

[= 1]

şenşiz: Sen olmaksızın.

s. (240b/05)

[= 1]

serce: Serçe.

s. (234b/14), (236b/13)

[= 2]

ser-çeşme: < Far. Çeşmebaşı.

s. + i vilāyet (234a/01)

[= 1]

ser-gerdān: < Far. Başı dönmüş, sarhoşluk.

s. + dur (206a/05)

[= 1]

server: < Far. Bir topluluğun en ileri geleni, başkan,
reis.

s. + i enbiyāyı (229b/13)

[= 1]

serzeniş: < Far. Başa kakma, sitemkar olma.

s. + kıldı (143a/14)

[= 1]

seşenbih: <Far. Salı.

s. (241a/02)

[= 1]

setâyiş: <Far. Sitâyiş. Övme, övgü.

s. (174a/06)

s. + inden (174a/04)

[= 2]

setr: <Ar. Gizleme, örtme, kapama.

s. + i 'uyübdan (182a/13)

[= 1]

settâr: <Ar. Günahları gizleyen. Allah'ın

isimlerinden biri.

s. (220a/02)

[= 1]

sev-: Sevmek.

s.-di (124a/10), (133a/14)

s.-digim (144b/15)

s.-dügi (142b/09), (191a/01)

s.-düginden (163b/01)

s.-dügüm (208b/04)

s.-dügün (186b/05), (240a/17)

s.-dügünden (194a/09)

s.-en (200a/15)

s.-enlerdensin (224a/12)

s.-enlere (224a/12)

s.-er (150a/08)

s.-erim (186b/04)

s.-erler (142b/11)

s.-ib (178b/03)

s.-medi (124a/10)

s.-mekligi (163a/14)

s.-mese (178b/03), (178b/04), (178b/05),
(178b/06)

s.-mezdi (131b/17)

s.-üb (178b/04), (178b/05), (178b/06)

[= 27]

şevâb: *bk.* şevâb.

s. + a (155a/13)

[= 1]

şevâb: <Ar. İyi ve güzel davranışlar karşılığında
Allah tarafından verilen mükâfat.

s. (125b/04), (142b/16), (143a/03),

(154b/04), (157a/04), (162a/03), (166a/17),

(170a/08), (177b/13), (177b/15), (189a/04),

(190b/01), (190b/02), (190b/09)

s. + a (129a/10), (139a/17), (151b/10)

s. + bula (144a/12), (213b/13)

s. + bulasız (188b/03)

s. + bulurisa (184b/09)

s. + dan (163b/12)

s. + ı (126a/03), (132b/02), (132b/07),

(138b/01), (143a/02), (152a/06), (152b/17),

(159a/08), (161b/16), (161b/17), (165a/08),

(166a/03), (176a/03), (184b/09), (186a/12),

(186b/11)

s. + ıla (143b/05)

s. + im (186b/11)

s. + in (132a/05), (159a/04), (159a/13),

(159a/17), (185b/06), (190b/10)

s. + ıñ (156b/11)

s. + indan (152a/06), (162a/02), (165a/16)

s. + ını (176a/03), (186b/13)

s. + ı olsa (224b/01)

s. + lar (169b/03)
s. + larda (158a/03)
s. + ları (161b/04), (176a/06), (185a/16)
s. + mış (216a/12)
s. + umşa (125b/04)
s. + vère (128a/06), (132a/15), (133a/16),
(148a/13), (184b/06), (214b/17)
s. + vèrem (188b/17), (189a/02), (189a/04),
(189a/07), (189a/10), (189a/13)
s. + vèrür (157a/10), (163b/11), (186b/10),
(232a/06)
s. + vèürise (186b/15)
[= 77]

sevdâ: < Ar. Sevgi.

s. + mız (196a/07)
[= 1]

sevgi: Karşılık beklemezsizin sevmeye duygularını
gösteren, her türlü fedakarlığı göze alıracak
derecede güçlü olan duygu.

s. + si (137a/15)
[= 1]

sevgü: *bk.* sevgi.

s. (200a/14), (211b/09)
s. + si (137a/14), (199b/05), (211b/08)
s. + sin (199b/05)
s. + süni (175a/02)
[= 7]

sevgülü: Sevgi duygusunun yöneltildiği kişi, sevgi
duyulan.

s. (121a/04), (151a/13), (185a/12)
[= 3]

sevin-: Sevinmek.

s.-e (158a/04), (219a/04)
s.-ışdiler (152a/01), (181b/16)
s.-ışüb (213a/17)
s.-mek (157a/05)
s.-mekde (157a/01)
s.-ü (200a/02)
s.-üb (151b/16)
[= 9]

seyf: < Ar. Kılıç.

s. (180b/07)
[= 1]

seyr: < Ar. Gezme, dolaşma.

s. + edenlerün (196a/10)
s. + inde (229b/14)
[= 2]

seyyid: < Ar. Önder.

s. + i 'âlem (190a/06)
[= 1]

seyyidnâ: < Ar. Önderimiz, liderimiz, efendimiz.

s. (175b/04)
[= 1]

şı-: Kırmak, parçalamak.

s. -duğ (213b/03)
s.-r (168a/14)
s.-yan (229b/09)
[= 3]

sıçan: Farenin büyüğü bir canlı.

s. (238a/15)
[= 1]

şidk: < Ar. Doğruluk, gerçeklik.

s. (202b/10)
s. + ı (201a/16)

s. + ıla (126a/10), (191a/06), (206a/14),
(214b/16), (216a/16)

s. + ına (210a/07)

s. + u şafâ (194b/13)

[= 9]

şîfât: *bk.* şîfat.

s. + da (209a/07)

s. + dan (204a/12), (204a/13), (205b/14)

s. + dur (204a/11), (204a/12)

s. + ından (238b/12)

s. + um (196a/02)

[= 8]

şîfat: < Ar. 1. Bir kimse veya şeyin sâhip olduğu nitelik, ona âit olan özellik, hal ve vasıf. 2. Yüz, kılık ve dış görünüş.

s. (204b/02)

s. + da (204b/03)

s. + ı (203a/07)

s. + ıdur (189b/17), (213a/02)

s. + ı kahrudur (203a/08)

s. + ıla (199a/04), (199a/05), (203b/03),
(209a/12)

s. + ı lutfdur (203a/08)

s. + ına (187a/05)

s. + ında (209b/09)

s. + ından (189b/17), (190a/01)

s. + ın kıldı (147b/07)

s. + ıyla (209b/08), (210b/13)

[= 18]

şîfatlan-: < Ar. + Tr. Niteliklendirmek.

s.-maya (209b/08)

[= 1]

şığ-: Sığmak.

s.-a (211b/09)

s.-ardı (138a/03)

s.-maz (200a/15), (211b/09)

s.-mazlar (211a/01)

[= 5]

şığa-: 1. Okşamak. 2. Elini sürmek. 3. Hafifçe el gezdirmek, sıvazlamak.

s.-dılar (227a/07)

[= 1]

şığın-: Sığınmak. Himâyesine, kolu kanadı altına girmek.

s.-dum (200b/09)

s.-uñ (200b/10), (217b/12)

s.-uram (146b/01), (216b/04), (232a/01),
(232a/02)

s.-urun (215a/03), (215a/05), (215a/09),
(215a/12), (215a/17), (216b/08), (217a/14)

s.-urlar (215a/08)

s.-ursın (217b/07)

s.-urvan (215a/15)

[= 17]

şığır: Geviş getirenlerden, boynuzlu büyükbaş evcil hayvanların genel adı.

s. (223a/15), (234b/09), (235b/01),
(235b/02)

s. + ı (223a/10)

[= 5]

şık: Aralığın olmayan, bitişiklik.

s. + olsa (184b/08)

[= 1]

şık-: Sıkmak.

s.-arsız (141b/03)
[= 1]

şıkın-: Kendini zorlamak.

s.-dı (206b/12)
[= 1]

şıla: < Ar. Sevdiği kişiye ulaşma, kavuşma.

s. + dur (122b/06)
s. + edüñ (236a/08)
s. + étmeye (236a/08)
[= 3]

şımğa-: Kırmak.

s.-mazlar (149a/10)
[= 1]

şına-: Denemek, imtihan etmek.

s.-r (129b/05)
s.-rduķ (227a/09)
s.-rlar (211a/06)
[= 3]

şınd: Bıçak.

s. + ıyıla (152b/04)
[= 1]

şınucak: Kırılması.

s. (200a/08)
[= 1]

sır: *bk.* sırr.

s. (211a/16), (213a/14)
s. + dur (200b/11)
s. + lar (212a/11)
[= 4]

şır-: Kırmak.

s.-dı (138b/17)
[= 1]

şırāt: < Ar. Sırat köprüsü.

s. (123b/02), (125a/08), (138b/09)
s. + belānın (125b/01)
s. + dur (125a/02)
s. + geçmek (125a/11)
s. + ı (125a/06), (125a/15)
[= 8]

şırf: < Ar. Yalnızca, ancak.

s. (204a/06), (204a/07)
[= 2]

sırr: < Ar. Gizli tutulan şey.

s. + ında (212a/10)
[= 1]

sırtmac: Kalın ip.

s. + geçdi (183a/07)
[= 1]

sız-: Yorulmak suretiyle bedeni serbestleşmek, rahatlamak.

s.-dı (214a/04)
[= 1]

sidretü'l-müntehā: < Ar. Miraç gecesi Hz.

Muhammed'in ilahi sırlarla mazhar olan ağaç.

s. + da (137a/08)
s. + dağı (151a/08)
[= 2]

sihir: < Ar. Büyü, efsun.

s. + étdiler (213b/17)
s. + étdügiçün (238a/04)
s. + i (214a/01)
[= 3]

silāh: *bk.* şilāh.

s. + ın (152a/03)

[= 1]

şilāh: < Ar. Düşman bilinen kişileri öldürmek için kullanılan kesici delici alet.

s. + a (155a/13)

[= 1]

sin: Mezar.

s. + in (120b/17), (223a/03)

s. + ini (223a/04)

[= 3]

sin: Arap alfabetik sisteminde on ikinci ses.

s. (148a/05), (148a/06), (148a/08),
(201b/06), (201b/06)

s. + den (201b/06)

s. + i (170a/09), (174a/04), (181a/02),
(182a/12)

[= 10]

sin: *bk.* seņ.

s. + den (174a/06)

[= 1]

siņir: Vücutta beyinden diğer organlara iletim sağlayan teller demeti.

s. + in (127a/08), (127a/09)

s. + leri (171b/08)

[= 3]

sinle: Mezar.

s. + den (123a/15)

s. + lerüñüzi (167a/08)

[= 2]

sivrisinek: Kan emen, bataklık yerlerde yaşıyan bir böcek.

s. + le (173b/15)

[= 1]

siz: Siz.

s. (122b/03), (133a/05), (138a/01),
(167a/06), (167a/17), (167b/05), (168a/01),
(168a/01), (180a/06), (180a/09), (180a/10),
(184a/02), (187b/16), (189a/01), (189a/03),
(189a/05), (189a/08), (200b/09), (208a/16),
(208b/04), (211b/11), (211b/12), (211b/13),
(219b/04), (234a/09), (235a/02), (235a/04)
s. + den (128a/08), (133a/09), (166b/10),
(166b/11), (188b/01), (194b/01), (213b/01)

s. + e (127a/17), (167a/15), (175b/04),
(180b/06), (180b/08), (182b/07), (182b/12),
(198b/03), (198b/07), (198b/16), (228a/08),
(235a/05), (236a/08), (236a/09), (236a/10)
s. + i (122a/17), (129b/15), (166b/02),
(167a/07), (167b/06), (175b/05), (175b/06),
(175b/07), (182b/12), (184a/03), (184a/10),
(209a/01), (209a/03), (212a/05), (213a/02),
(236a/10)

s. + üñ (120a/11), (128b/03), (131a/04),
(146b/06), (180b/05), (180b/08), (188a/13),
(212a/13), (212b/14), (224b/02)

s. + üñdür (211b/03)

s. + üñiçün (211b/04)

s. + üñile (208b/05)

[= 78]

sm: < Ar. “Sallallahu aleyhi ve sellem” manasında metinde geçen kısaltma.

s. (133a/02)

[= 1]

şoğırak: *bk.* şoğurak

s. (230b/09)

[= 1]

şoğurak: Çok soğuk, en soğuk.

s. + dur (178a/14)

[= 1]

şok-: Sokmak.

s.-ar (217a/02)

[= 1]

şol: Sol. Sağ karşıtı.

s. (158b/05), (179a/06)

s. + eline (141a/14)

[= 3]

şon: Gelecek, âkıbet.

s. (149b/06)

s. + ı (178a/05), (179a/16), (206a/13)

s. + ı kesilmek (143a/03)

s. + unca (139a/16)

[= 6]

şonra: Sonra.

s. (121a/14), (125a/15), (127b/01),
(127b/04), (133b/03), (133b/06), (134a/06),
(134a/08), (140a/07), (140a/10), (142b/17),
(143a/05), (143a/11), (143a/13), (143a/14),
(143b/02), (143b/11), (144b/14), (149a/13),
(152b/14), (154a/02), (155a/14), (155a/17),
(155b/07), (156a/14), (156b/05), (157b/04),
(157b/14), (159a/03), (165b/05), (167a/14),
(167b/13), (169a/17), (169b/01), (169b/10),
(171a/09), (171a/14), (173a/12), (173b/09),
(175b/05), (180a/08), (180a/10), (180b/06),
(181a/14), (181b/11), (182a/03), (185b/14),
(192a/03), (198b/03), (200a/17), (202a/05),
(202a/07), (202a/07), (204a/14), (208a/11),

(208a/14), (208b/05), (208b/12), (209b/03),
(213a/15), (224b/15), (225b/03), (227a/05),
(230a/02), (231a/06), (231b/11), (231b/17),
(232b/05), (232b/11), (233a/09), (237a/08),
(239b/15)

s. + ğı (150a/01), (180a/10)

[= 74]

şonra: *bk.* şonra.

s. (127a/14)

[= 1]

şor-: Sormak.

s. (227b/04)

s.-a (168a/08), (168b/03), (219a/15),

(227b/06), (227b/06)

s.-acağımız (237b/06)

s.-alar (168a/02), (168a/04)

s.-alım (237b/07)

s.-am (120b/17), (217b/17)

s.-ar (124a/08), (237a/17)

s.-aradı (210b/09)

s.-arlarısı (197a/05), (197a/06), (197a/07),

(197a/09), (197a/11), (197a/12), (197a/13),

(197a/16), (197a/17), (197b/02), (197b/03),

(211a/09), (218b/01)

s.-arlarısaki (197b/04), (218a/17)

s.-arlarısakim (197a/15)

s.-arlarsa (206a/07)

s.-arsa (171a/13)

s.-arsınız (235a/13)

s.-aruz (234a/07), (234b/01), (234b/02),

(234b/03), (234b/04), (234b/04)

s.-arvuz (234b/05)

s.-avan (124a/05)
s.-ayın (219b/04)
s.-dı (150a/06), (177a/15), (227b/04),
(229a/13), (229b/05)
s.-diki (200a/10)
s.-dıkım (149a/14), (194b/04), (199b/13),
(200a/01), (214a/08), (219a/09)
s.-dılar (132b/10), (150a/02), (156b/09),
(159b/04), (177a/03), (187a/08), (224a/06)
s.-dukları (211a/12)
s.-dum (134a/11), (141a/05), (149a/15),
(186b/07), (218a/01)
s.-ılısardur (157b/04)
s.-ısar (168b/10)
s.-ışalar (121a/07)
s.-masam (141a/05)
s.-maya (166a/16)
s.-mayaydum (134a/11)
s.-ub (161a/05)
s.-urlarsa (165b/01)
s.-usardur (168b/17)
[= 77]

şoru: *bk.* şoru.

s. (201b/15)
[= 1]

şorıl-: *bk.* sorul-.

s.-ur (124a/06)
[= 1]

şoru: Cevabı öğrenmek için sorulan.

s. (123a/16), (230b/14)
[= 2]

şorul-: Sorulmak.

s.-ısar (168b/11), (168a/01)
s.-maya (224b/01)
s.-urlarsa (224a/17)
[= 4]

şovucak: Soğukluk.

s. (125b/11), (168a/05)
[= 2]

şovuğ: *bk.* şovuk.

s. + ı (168a/13), (203b/16)
[= 2]

şovuk: Soğuk.

s. (150b/15), (168a/07), (168a/09),
(168a/12), (168a/12), (168a/14), (168a/17),
(168b/02), (168b/09), (203b/14)
s. + dan (161a/07), (226b/02)
s. + dur (178a/17)
[= 13]

şoy: Herhangi bir kişinin hangi ırk topluluğunu
belirten sözcük.

s. + ı (179a/15), (179a/15)
[= 2]

şoy-: Soymak.

s.-ardı (238a/06)
[= 1]

şög-: Sövmek.

s.-dümki (193b/08)
s.-erdi (238b/03)
[= 2]

şögen: Sövmeye işini yapan.

s. + i (236a/14)
[= 1]

sökel: Hasta, gücü kalmamak, güçsüz olmak.

s. + oldu (224a/04)
[= 1]
söküg: Sökük.
s. + in (223a/13)
[= 1]
söver-: Sövmek, küfretmek.
s.-ür (176b/09)
[= 1]
söyle-: Söylemek, demek.
s.-di (180a/12)
s.-digiçün (237b/15)
s.-dügüm (203a/01)
s.-dügün (219b/07)
s.-gil (138a/09)
s.-medi (226a/13)
s.-mege (124a/16), (158b/02), (200b/09)
s.-mek (138a/14), (138a/15), (213a/04)
s.-meye (212b/15)
s.-meyene (236a/10)
s.-meyüb (138a/15)
s.-mez (142b/05)
s.-mezsın (193b/01)
s.-ıj (236a/10)
s.-nenler (198a/15)
s.-r (124a/11), (160b/16), (212b/16)
s.-rdi (170b/01), (170b/04)
s.-rdil (124a/11)
s.-risem (124b/04)
s.-rsin (145a/17)
s.-rsüz (129a/06)
s.-sün (198a/13)
s.-ye (157b/17), (206a/14)

s.-yelerdi (123b/06)
s.-yüb (158b/01), (170a/16)
[= 34]
söyledici: Söyleten.
s. + dür (213a/03)
[= 1]
söylemezlik: Dilsizlik.
s. (213a/01)
[= 1]
söyleş-: Karşılıklı yapılan konuşma.
s.-diler (166b/11), (226b/09)
s.-dügün (178a/03)
[= 3]
söyleyübil-: Söyleyebilmek.
s.-e (207a/13)
[= 1]
söyündür-: Söndürmek.
s.-ürdi (161a/15)
[= 1]
söz: Kelâm, kavi, lakırdı.
s. (124a/16), (124a/16), (129a/06),
(139b/17), (148b/05), (154a/15), (163b/01),
(166b/06), (167b/03), (174b/03), (182a/08),
(195b/08), (195b/10), (206b/15), (206b/16),
(213a/13), (213b/06), (216a/13), (220b/10),
(226a/13)
s. + de (192b/16), (230b/05)
s. + dür (235a/07)
s. + e (192b/06)
s. + edinür (160b/15)
s. + i (120b/06), (145a/17), (146a/01),
(146a/03)

s. + idür (203a/03), (206a/03)
s. + in (143a/03), (229a/10), (229b/09)
s. + iñüzi (213b/02)
s. + ini (187a/07)
s. + ler (202b/17)
s. + leri (122a/03), (176a/09)
s. + leridi (202b/17)
s. + lerüñ (202a/10)
s. + üm (228a/07)
s. + üñ (206b/03)
[= 43]

söz: bk. söz.

s. + i (203a/03)
[= 1]

şu: Su.

s. (127a/09), (127a/10), (144a/16),
(144b/03), (168a/12), (168a/12), (168a/14),
(168a/17), (168b/02), (168b/10), (177a/17),
(177b/03), (177b/04), (177b/04), (177b/05),
(178b/04), (178b/04), (178b/05), (178b/06),
(197a/11), (199b/08), (199b/08), (199b/15),
(202a/01), (202a/05), (202a/05), (229b/11),
(230b/05), (236a/14), (239b/04), (240b/05)
s. + çağıldısı (234b/13)
s. + da (196b/13)
s. + dağı (196b/12)
s. + dan (143b/13), (196b/13), (198a/06)
s. + dandur (156b/16), (202a/06)
s. + dur (168a/06), (168a/08), (168b/12),
(177a/16), (177b/08)
s. + lar (173a/08)
s. + nuñ (168a/13)

s. + ya (164b/09), (164b/12), (168a/09)
s. + yı (177a/13), (178a/13), (178a/16),
(186b/09), (199b/17), (200a/01)
s. + yın (214a/14), (240b/17)
s. + yla (168a/06), (239b/05)
s. + yu (199b/09)
s. + yun (214a/15)
s. + yundan (151a/01)
[= 62]

su'âl: < Ar. Sorulan, cevabı beklenen.

s. (132b/10), (134b/06), (139b/01),
(139b/05), (141a/04), (144a/01), (156a/05),
(164a/09), (164a/15), (164b/14), (165b/01),
(165b/04), (167b/02), (171a/12), (171b/01),
(171b/11), (174b/03), (180a/03), (206a/06),
(207a/10), (210b/05), (210b/14), (211a/09),
(218a/16), (218b/01)
s. + e (211a/13), (235a/02)
s. + êdüñ (235a/04)
[= 28]

subbuñun kuddusun: < Ar. Münezzehsin ve mukaddessin.

s. (237a/02)
[= 1]

subhāna'l-lāh: < Ar. Tanrı münezzektir.

s. (213b/06)
[= 1]

subhān ben: < Ar. “Tanrıya şükür ederim, şükürler olsun”.

s. (236a/15), (236a/16)
[= 2]

subhāneke: < Ar. Subhaneke duası.

s. (231b/11)

[= 1]

suc: *bk.* suç.

s. (226a/12)

s. + ın dileyümez (231b/01)

[= 2]

suç: Kabahat, hata.

s. + ı (153b/17)

s. + unı (228b/11)

[= 2]

şuḥuf: < Ar. Sayfa.

s. (155a/06), (155a/07)

s. + lar (214b/13)

s. + ları (214b/17)

[= 4]

şulb: < Ar. 1. Omurga kemiği. 2. Nesil, zürriyet, döl.

s. + ındayiken (194b/11)

[= 1]

şulḥ: < Ar. Barış.

s. (180b/09)

s. + èylemegil (180b/08)

[= 2]

sulṭān: < Ar. Hükümdar.

s. (162b/04), (162b/08), (162b/10),
(206a/01), (206a/03), (207a/12)

s. + a (162b/10), (238a/10)

s. + dan (207a/11)

s. + lar (190b/13)

[= 10]

sulṭāniye: < Ar. Yerleşim merkezi anlamında
kullanılan sözcük.

s. (165b/13)

[= 1]

şun-: Sunmak, takdim etmek.

s. (230a/12)

s.-ayım (230a/13)

s.-dı (222b/08)

[= 3]

şunʿ: < Ar. İyi, güzel iş, faydalı olan iş.

s. + ındankim (172b/11)

s. + una (143b/06)

[= 2]

surʿat: < Ar. Yüz.

s. + ına (148a/06)

[= 1]

süre: < Ar. Kurʿân-ı Kerîm’in yüz on dört
bölümünden her biri.

s. (122a/12), (125b/16), (128a/03),
(132a/12), (138a/17), (141a/07), (141a/07),
(141a/08), (144a/10), (144b/10), (144b/11),
(148a/10), (151b/16), (154b/02), (154b/02),
(157a/07), (160a/08), (161b/16), (163b/13),
(166a/14), (168b/17), (170a/05), (172a/11),
(173b/17), (174a/12), (174a/13), (174a/17),
(175b/15), (177b/08), (179b/01), (180b/16),
(181b/10), (181b/15), (182a/05), (182a/09),
(183a/11), (184a/12), (184b/02), (185a/04),
(185b/07), (186b/04), (186b/16), (189b/16),
(191a/16), (191b/03), (192b/03), (213b/10),
(216a/13), (217b/10), (218a/01), (218a/03)

s. + de (171b/05), (182a/01), (215b/02)

s. + den (190a/10), (217b/17)

s. + ler (214b/03)

s. + lerde (144a/01)

s. + leri (155a/06), (155a/06)

s. + nün (127a/04), (130a/11), (132b/09),
(140b/16), (144b/11), (150b/03), (150b/04),
(180a/12), (185a/01), (185b/06), (187b/10),
(188b/15), (191b/09), (213b/13)

s. + si (141a/06), (174a/09), (178a/08),
(191a/09), (191a/10), (191b/02)

s. + sin (126a/06), (148a/12), (174a/12),
(179b/04), (184b/04), (184b/07), (239b/04),
(239b/09), (239b/09), (239b/12), (239b/15),
(240a/13), (240b/03), (240b/05), (240b/10),
(240b/16)

s. + sinde (154b/04), (169b/04), (193b/08),
(217a/14)

s. + sine (140b/15), (160a/01)

s. + sini (126a/01), (127a/02), (130a/09),
(132a/14), (133a/07), (144a/12), (151b/17),
(163b/15), (166a/15), (169b/16), (170a/07),
(174a/02), (174a/11), (177b/10), (180b/13),
(185b/09)

s. + siyle (141a/06), (141a/07), (174a/09)

s. + sün (128a/06)

s. + ye (161b/17), (191a/09), (191b/02)

s. + yi (122a/13), (130b/05), (138b/01),
(141a/09), (152a/04), (154b/06), (157a/09),
(159b/09), (160a/10), (169a/02), (169a/15),
(172a/13), (175b/16), (178a/07), (178a/09),
(180b/04), (180b/17), (181b/15), (182a/10),
(182b/08), (187a/09), (187b/15), (188a/08),
(188b/12), (191a/04), (191b/04), (191b/06),
(191b/07), (192a/09), (192b/03), (192b/14),
(193a/12), (193a/16), (213b/12), (214b/03)

[= 160]

şüret: < Ar. Biçim, görünüş, kılık.

s. (142a/03), (143b/14), (191b/09),
(191b/10), (203a/13)

s. + dür (201a/15)

s. + i (172a/13), (217a/06)

s. + idür (202a/15), (202a/16), (202a/16),
(202a/17), (202b/02), (202b/03), (202b/03),
(202b/04), (202b/12)

s. + i ilāhī (201a/11)

s. + ile (211a/05)

s. + ini (201a/05)

s. + le (239a/02)

s. + ler (198a/06)

s. + leri (234a/07)

[= 23]

şüretā: < Ar. Öyleymiş gibi, görünüşte.

s. (132b/05)

[= 1]

şüreti'ş-şemsī: < Ar. Şems suresi.

s. (125b/16)

[= 1]

şüretlū: < Ar. + Tr. Biçimli, görünüşlü.

s. (142a/14)

[= 1]

şüretü hümeze: < Ar. Hümeze suresi.

s. (170a/05)

[= 1]

şüretü'l-'ādiyāt: < Ar. Adiyat suresi.

s. (160a/08)

[= 1]

şüretü'l-'alak: < Ar. Alak suresi.

s. (144a/10)
[= 1]
sūretü'l-‘aşır: < Ar. Asr suresi.
s. (168b/17)
[= 1]
sūretü'l-beledī: < Ar. Beledi suresi.
s. (122a/12)
[= 1]
sūretü'l-ḍuḥḥā: < Ar. Duha suresi.
s. (132a/11)
[= 1]
sūretü'l-felak: < Ar. Felak suresi.
s. (213b/10)
[= 1]
sūretü'l-fetiḥū'n-naşir: < Ar. Nasr suresi.
s. (180b/15)
[= 1]
sūretü'l-fil: < Ar. Fil suresi.
s. (172a/11)
[= 1]
sūretü'l-ihlās: < Ar. İhlas suresi.
s. (184b/02)
[= 1]
sūretü'l-inşirah: < Ar. İnşirah suresi.
s. (138a/16)
[= 1]
sūretü'l-kadır: < Ar. Kadr suresi.
s. (148a/10)
[= 1]
sūretü'l-kāfirūn: < Ar. Kafirun suresi.
s. (179b/01)
[= 1]

sūretü'l-kāri‘at: < Ar. Kariat suresi.
s. (163b/13)
[= 1]
sūretü'l-kevşer: < Ar. Kevser suresi.
s. (177b/08)
[= 1]
sūretü'l-leylī: < Ar. Leyl suresi.
s. (128a/03)
[= 1]
sūretü'l ve't-tīni: < Ar. Tin suresi.
s. (141a/08)
[= 1]
sūretü'n-kureyş: < Ar. Kureyş suresi.
s. (173b/17)
[= 1]
sūretü'n-nāsi: < Ar. Nas suresi.
s. (216a/13)
[= 1]
sūretü't-tekassür: < Ar. Tekassür suresi.
s. (166a/13)
[= 1]
sūretü'z-zelzeleti: < Ar. Zelzele suresi.
s. (157a/07)
[= 1]
sūre-yi ‘ankebut: Ankebut suresi.
s. + dan (241a/02)
[= 1]
sūre-yi eraayte: < Ar. Maun suresi.
s. (175b/15)
[= 1]
sūre-yi tebbet: < Ar. Tebbet suresi.
s. (182a/09)

[= 1]

sûre-yi vâkı'a: < Ar. Vakıa suresi.

s. + dan (241a/04)

[= 1]

sûre-yi yâsîn: < Ar. Yasin suresi.

s. (240a/07), (240a/11), (240a/14),
(240a/17)

s. + i (239b/02), (240a/02), (240b/13)

[= 7]

sûre-yi zemzem: < Ar. Zemzem suresi.

s. + den (241a/03)

[= 1]

şuşa-: Susamak.

s.-dı (199b/07)

[= 1]

şusızlık: Susuz kalma durumu.

s. + dan (230b/04)

[= 1]

şususuz: Suyun olmaması.

s. (229b/10)

[= 1]

susuzlık: bk. şusızlık.

s. (227a/17)

[= 1]

suvluk sâ'at: Şu saatten sonra, şu saatte.

s. (131a/05)

[= 1]

sübaşı: Güvenliği sağlamakla görevli kişi, komutan.

s. + edeyin (192b/09)

s. + sıvam (192b/10)

[= 2]

sübür-: bk. süpür-.

s.-ürdi (162b/17)

[= 1]

süci: İçki, sarhoş eden içecek.

s. (151a/12), (197b/14)

s. + den (156b/16)

[= 3]

sücüd: < Ar. Secde etmek.

s. + a (146b/08)

s. + ın (177a/08)

s. + kılalar (120b/13)

[= 3]

süd: Süt.

s. (127a/12)

s. + den (156b/16), (178a/16)

s. + den kesilmek (123a/13)

s. + emmemek (123a/13)

s. + vermeye (127a/12)

s. + vürür (216a/04)

[= 7]

süddî: 8. yüzyılda yaşamış hicazlı bir müfessir.

s. (134b/16), (175a/11), (175b/07),
(209b/05)

[= 4]

süfyân: bk. ebü süfyân.

s. + dan (133b/02)

[= 1]

süfyân-ı şevrî: Müfessir, muhaddis, zahid.

s. + den (125b/17)

[= 1]

süheyl: Süheyl bin Amr.

s. (238a/10)

[= 1]

sükkar: <Far. Şeker.

s. + i (240a/17)

[= 1]

süleymān: Hz. Dâvûd'un oğlu, İsrâiloğulları'na gönderilen hükümdar-peygamber.

s. (203a/02), (203a/02)

s. + a (134a/12)

s. + uñ (153a/04)

[= 4]

süleymān-ı temīm: Filistin doğumlu sahabi.

s. + denkim (179a/10)

[= 1]

şümme: <Ar. Sonra, daha çok.

s. (237a/08)

[= 1]

sülüs: <Ar. Üçte bir.

s. + in (150b/01)

[= 1]

sünük: Kemik.

s. (171b/08), (223a/14)

s. + i (123b/06)

s. + lerin (223a/12)

[= 4]

sündüs: <Ar. Parlak renkte olan kıymetli kumaş.

s. + ler (158b/09)

[= 1]

sünnet: <Ar. Hz. Muhammed'in müslümanlarca uyulması gereken sözleriyle örnek iş ve davranışlarının tamâmı.

s. + idür (168b/15)

s. + in (120a/01)

[= 2]

süpür: Süpürmek.

s.-di (223a/07)

s.-mezsın (223a/01)

s.-ürdi (183a/03), (223a/02)

[= 4]

sür: 1. Devam etmek. 2. (Cezâ olarak) Bir yerden başka bir yere göndermek, nefyetmek.

s.-e (158b/07)

s.-er (148b/13)

s.-eridi (144b/16)

s.-megi (123a/03)

s.-mezem (179b/12)

s.-üb (145b/07)

[= 6]

sürür: Sevinç.

s. + ina (148a/08)

[= 1]

süstlük: <Far. + Tr. Gevşeklik.

s. (231a/12)

s. + den (211a/04)

[= 1]

-Ş-

şād: <Far. Mutlu.

ş. (154a/04)

ş. + kıldı (133b/05), (138b/03)

ş. + ola (158a/04)

ş. + oldı (152a/01)

ş. + olub (135b/09)

[= 6]

şādlık: <Far. + Tr. Mutluluk.

ş. + da (157a/01)

[= 1]

şafi: *bk.* şāfī.

ş. (216a/02)

[= 1]

şāfī: < Ar. Şafi mezhebi kastedilmektedir.

ş. (149b/05), (202b/08)

[= 2]

şāh: < Far. Hükümdar, padişah.

ş. + ı 'ālem (162b/12)

[= 1]

şāhadetü: *bk.* şehadet.

ş. (237a/12)

[= 1]

şā'ir: < Ar. Şiir söyleyen, yazar.

ş. (143b/06), (179b/07), (196b/15),
(220a/17)

ş. + i (140a/01)

[= 5]

şakī: < Ar. Yol kesici, haydut, eşkıya.

ş. (129b/17)

ş. + olası (166a/02)

ş. + oldu (166a/05)

[= 3]

şakīrağ: < Ar. + Tr. En azılı haydut, yol kesici, eşkıya.

ş. + ı (127b/16), (128a/01)

[= 2]

şākird: < Far. Ders öğrenen kişi, öğrenci.

ş. + ini (161a/02)

[= 1]

şām: < Ar. Günümüzde Suriye'nin başkenti.

ş. (141b/13), (185b/08)

ş. + a (175a/01), (175a/10), (175a/11)

ş. + bazirgānılına (137a/02)

ş. + ehlinden (141b/12)

ş. + taşlarıdır (141b/13)

[= 8]

şāmil: < Ar. Kaplayan, kaplayıcı.

ş. + dür (168a/03)

[= 1]

şarāb: < Ar. İçecek şey.

ş. + ı (142a/10)

[= 1]

şarāben t̤ahūr: *bk.* şarāben t̤ahūran.

ş. + içe (158b/12)

ş. + içürmek (181a/05)

[= 2]

şarāben t̤ahūran: < Ar. Tertemiz bir içki.

ş. (177b/11), (178b/02)

[= 2]

şarṭ: < Ar. Gerekli olan husus, koşul.

ş. + lar (206a/09)

ş. + ları (206a/09), (206a/09)

[= 3]

şaş-: Şaşmak.

ş.-dı (137a/03)

ş.-madı (152a/04), (152a/08)

[= 3]

şaşıl-: Şaşı kalmak, hayret içinde olmak.

ş.-dı (214b/05)

ş.-urdu (214b/05)

[= 2]

şaṭṭi: Bir nehir adı (?).

ş. + ırmağı (186b/08)

[= 1]

şāyed: <Far. 1 Şayet. Şart bildirir, eğer. 2. İhtimal bildirir; belki, ola ki.

ş. (153b/10)

[= 1]

şedid: <Ar. Çok şiddetli.

ş. (163a/17)

[= 1]

şefā'at: <Ar. Bağışlanması veya bir isteğin yerine getirilmesi için aracı olma.

ş. (194b/12)

ş. + eder (231a/15)

ş. + édüb (231a/17)

ş. + èylegil (227b/15)

ş. + èyleyem (133b/09)

ş. + i (224b/04), (224b/05), (224b/07),

(232b/06)

ş. + inden (120a/02)

ş. + kılasın (133b/07)

[= 11]

şefā'atci: <Ar. + Tr. Birisi için şefāat eden kimse.

ş. + kılur (142b/14)

[= 1]

şefi': <Ar. Şefāat eden kimse.

ş. (220b/14)

[= 1]

şefi'-i ümmet: <Ar. Ümmetin şefaatçisi.

ş. (190a/06)

[= 1]

şefkat: <Ar. Koruma, acıma ve esirgeme duygusu ile karışık olan sevgi.

ş. + bırağdı (135a/11)

[= 1]

şefkatlü: <Ar + Tr. Acıma duygusuna sahip olan.

ş. (119b/13), (220a/11)

[= 2]

şehādet: <Ar. Şâhitlik etme, tanıklık Yapım.

ş. (201a/13), (201a/13)

[= 2]

şehīd: <Ar. Tanrı yolunda kutsal görev için ölen kimse.

ş. (121b/03)

ş. + ler (121b/11), (121b/15)

ş. + lerüñ (121b/12)

ş. + olavuz (122a/02)

[= 5]

şehir: <Far. Yerleşim merkezi, kent.

ş. + deñ (226b/13)

ş. + ler (181a/08)

ş. + leri (181b/03), (192b/12)

[= 4]

şehir-be-şehir: <Far. Şehir şehir.

ş. (133b/03)

[= 1]

şehir: *bk.* şehir.

ş. + e (122b/05), (220b/05), (225b/07),

(226b/11), (229a/14), (229a/16)

ş. + i (135b/03), (140a/09)

ş. + iñ (226b/10)

ş. + inde (199b/07), (229a/06), (229b/02),

(229b/12)

ş. + inden (136a/06), (229a/14)

ş. + ini (180b/17)

[= 16]

şekk: < Ar. Şüphe, tereddüt.

ş. + üñüz (167b/17)

[= 1]

şeker: *bk.* şeker.

ş. (240a/16)

ş. + den (184b/16)

ş. + le (203a/03)

[= 3]

şekker: < Far. Çoğunlukla beyaz taneli şekilde
ağızda tat bırakan madde.

ş. (207a/05)

[= 1]

şekl: < Ar. Çizgilerle çizilmiş, biçim.

ş. + idür (196a/07)

[= 1]

şemme: < Ar. Az, çok az olan.

ş. + sin (218b/06)

[= 1]

şem'un: İsrailoğullarına gönderilen peygamberlerden
olduğu rivâyet edilen mübârek zât.

ş. (152a/07)

ş. + a (152b/15)

[= 2]

şemsin: *bk.* şem'un.

ş. (124a/06)

[= 1]

şemsün: *bk.* şem'un.

ş. (152a/13), (152a/14), (152a/16),

(152b/02), (152b/03), (152b/07), (152b/09),

(152b/10), (152b/12), (152b/14)

ş. + uñ (152a/08), (152b/04)

[= 12]

şer: < Ar. Kötülük.

ş. (159a/15), (159b/02)

ş. + den (158a/01), (163b/06)

ş. + lerden (215b/03)

ş. + leri (215b/01)

[= 6]

şer': < Ar. Kanun, şeriat.

ş. (202b/14)

[= 1]

şer'a: < Ar. Kötülük.

ş. (202b/12), (202b/14)

[= 2]

şerbet: < Ar. Suyun şekerle karıştırılarak oluşturulan
kıvamı.

ş. + in (181b/06)

[= 1]

şeref: < Ar. Onur, ululuk, manevi yücelik.

ş. + inden (148b/17)

ş. + i ta'zīmle (139b/16)

ş. + üñ (134b/12)

[= 3]

şerh: < Ar. Açıklama, yorumlama.

ş. + edemez (197a/01)

[= 1]

şer'i: < Ar. Şeriatle ilgili.

ş. (202b/11), (202b/11), (202b/13)

ş. + den (202b/14)

ş. + sin (194a/15)

[= 5]

şerī'at: < Ar. Açık, doğru ve düz yol.

ş. (137b/06), (168b/15)

ş. + e (137b/05)

ş. + hükminden (135a/01)

ş. + ine (201a/08)

[= 5]

şerîf: < Ar. Şerefli.

ş. (203a/15), (222a/02)

ş. + e (233b/17)

ş. + lerimiz (166b/12)

[= 4]

şerîfe: *bk.* şerîf.

ş. (229a/08)

[= 1]

şerîh: < Ar. Şerh. Açıklama, ayırma, yorumlama.

ş. + i esmâ (239a/16)

[= 1]

şermesâr: < Far. Utanan, utangaç.

ş. (198a/07)

[= 1]

şerr: < Ar. Kötülük, fenâlık.

ş. (124b/06)

ş. + i (126b/06), (159b/03)

ş. + inden (190b/17), (193a/03), (215a/04), (215a/10), (215a/10), (215a/12), (215a/17), (216b/09), (216b/10), (216b/14), (217b/03), (217b/03), (220a/10)

ş. + indenkim (215a/15)

ş. + ini (163b/09)

[= 18]

şerrüel-cinni ve'l-ins: < Ar. Cinlerin ve insanların şerri.

ş. (215b/09)

[= 1]

şevk: < Ar. İstek.

ş. (194b/11), (197b/10)

ş. + inden (198b/12)

[= 3]

şeyâfîn: < Ar. Şeytanlar.

ş. + den (239a/09)

ş. + leriyle (158b/08)

[= 2]

şeybe: İbn-i Ebu Şeybe. Tefsir, hadis ve tarih bilgini.

ş. (169b/09)

[= 1]

şeyh: *bk.* şeyh.

ş. (207a/04)

[= 1]

şeyh: < Ar. Bir tarikatte en yüksek mertebede olup, derviş yetiştirme ehliyetine sahip kimse.

ş. (196b/10), (207a/07), (207b/03), (207b/07), (207b/09), (207b/09), (207b/11), (207b/12), (210b/09), (210b/10), (210b/11), (224a/13), (224b/04), (224b/11), (224b/15), (224b/16), (224b/16), (224b/17), (225a/02), (229b/12)

ş. + denkim (180b/11)

ş. + e (207b/10), (225a/01), (225a/02)

ş. + manşûr (229b/13), (229b/16)

[= 26]

şeytân: < Ar. Cennetten kovulan eski bir melek. İsyankar melek.

ş. (137a/03), (144a/13), (144a/14), (151a/05), (158b/17), (168a/03), (185b/15), (188a/12), (190b/17), (200b/07), (215b/16), (216a/02), (216a/12), (216b/09), (216b/10), (216b/11), (216b/14), (217a/02), (217a/11)

ş. + dankim (232a/02)
ş. + dur (215b/17), (216b/15), (216b/16)
ş. + ı (137a/04), (144b/07), (200b/02),
(200b/08), (217b/14), (217b/14), (217b/15)
ş. + ıla (144a/13)
ş. + in (217a/16), (217a/16)
ş. + ından (217a/14)
ş. + la^çin (215b/14)
ş. + ları (217b/11), (217b/12)
ş. + larından (217b/12), (217b/13)
ş. + yolına (124a/09)
[= 40]

şibli: Ebu Bekir Şibli. İlk Sufilerden birisi.

ş. (207a/04)
[= 1]

şiddet: < Ar. Kuvvet derecesi.

ş. + inünj (171a/14)
ş. + üninj (164a/16)
[= 2]

şifâ: < Ar. Hastalıktan kurtularak iyi olmaya
yarayan.

ş. + vèrdi (214b/10)
[= 1]

şikâyet: Yakınma, içinde bulunduğu hallerden
memnuniyetsizliğini dile getirme.

ş. + ètdi (186a/04)
ş. + kılalardı (123b/07)
ş. + kıldı (130a/04)
[= 3]

şimâl: < Ar. Kuzey.

ş. + düir (125b/07)
[= 1]

şimdi: Şimdi.

ş. (134b/15), (149a/12), (207a/07),
(223a/03)
ş. + kim (207a/09)
[= 5]

şir: < Ar. Şiir.

ş. (179b/08), (184a/08)
ş. + ètmez (184a/07)
ş. + i (136b/04), (136b/05)
[= 5]

şirk: < Ar. Tanrı'ya ortak koşma, eş tutma.

ş. (239a/06)
ş. + den (180b/14)
ş. + e (155a/13)
ş. + getürdi (158a/05)
ş. + getürenler (156a/11)
ş. + getürmedi (120b/15)
ş. + lerinden (154b/09)
[= 7]

şiş-: Şişmek.

ş.-di (194a/02)
[= 1]

şol: Şu.

ş. (120a/06), (121a/03), (122a/07),
(123b/02), (123b/17), (124b/12), (125a/05),
(126b/01), (126b/10), (127b/13), (128a/06),
(129b/17), (130a/11), (132a/17), (133a/16),
(133b/01), (133b/08), (133b/09), (134b/10),
(134b/15), (137b/10), (141a/12), (141a/13),
(141b/03), (141b/03), (142a/14), (142b/16),
(143b/13), (143b/17), (145b/07), (146b/08),
(147a/07), (149a/10), (159b/17), (160a/13),

(161b/17), (162a/03), (162b/05), (164b/04),
 (164b/05), (164b/06), (164b/08), (164b/12),
 (165a/03), (167a/02), (167a/07), (167a/17),
 (168a/05), (172b/17), (173a/09), (173b/06),
 (178a/04), (180a/11), (182b/15), (183b/09),
 (184b/15), (186a/17), (187a/14), (196b/12),
 (198a/10), (207b/01), (212b/16), (213a/07),
 (215a/15), (215a/17), (216b/14), (217a/04),
 (217b/01), (231a/02), (233b/03), (234b/06),
 (234b/07), (234b/07), (234b/07), (235a/16),
 (235b/09), (235b/11), (235b/13), (235b/15),
 (236a/01), (236a/02), (236a/15), (236a/17),
 (236b/01), (236b/06), (236b/15), (237a/06)
 [= 87]

şoloḵ sāʿat: Şu saatte kadar, şu an.

ş. (136a/15), (136a/17), (214b/06)
 [= 3]

şom: < Ar. Uğursuz, boş.

ş. + dünyā (224a/03)
 [= 1]

şöyle: Şöyle.

ş. (123b/10), (125b/10), (126b/02),
 (131b/11), (135b/14), (139a/04), (140a/09),
 (141a/06), (142b/15), (145a/06), (145a/08),
 (145a/09), (145b/02), (145b/12), (150a/03),
 (151b/13), (152a/10), (153a/14), (155b/13),
 (157b/01), (157b/06), (161a/12), (161b/03),
 (162a/15), (162b/15), (162b/17), (164b/06),
 (165a/02), (165a/05), (166a/06), (166b/03),
 (166b/05), (166b/06), (167b/16), (173a/10),
 (173a/15), (173a/17), (177a/02), (198a/07),
 (201a/06), (207a/04), (207a/06), (207b/06),

(213a/07), (216b/12), (218a/03), (227b/02),
 (229a/01), (233b/16)
 ş. + dür (138b/01), (146a/02), (177b/05)
 ş. + kim (123b/14), (126a/17), (127a/16),
 (128b/04), (139a/14), (145b/12), (146b/05),
 (149a/17), (157a/01), (167b/11), (173a/05),
 (180a/16), (183a/12), (239b/17)
 [= 66]

şöyleş-: bk. söyleş-.

ş.-di (178a/02)
 ş.-ürdikim (132a/01)
 [= 2]

şu: Şu.

ş. + ға (130b/05), (132b/02), (161a/14),
 (166b/07)
 ş. + ndan (155a/17)
 ş. + nlar (156b/03), (169b/02), (169b/05)
 ş. + nlarıkim (147b/05)
 ş. + nuḡ (134b/14), (165a/11), (165a/12),
 (165a/13), (165a/13)
 [= 14]

şuʿar: < Ar. Şairler.

ş. (234a/04)
 [= 1]

şuʿbī: Şuʿbe bin Haccac.

ş. (209a/16)
 [= 1]

şurseme: < Far. Kızgın sıcaklık, kızmış sıcak.

ş. (240a/04)
 [= 1]

şübhe: < Ar. Şüphe.

ş. + ғүз (167b/17)

[= 1]

şükür: <Ar. Verdiği nîmetler için Allah'a karşı duyulan minnet.

ş. + in (124a/14), (168a/16)

ş. + kılmak (168a/15)

[= 3]

şükür: bk. şükür.

ş. (172b/01), (230b/11)

ş. + dür (138a/15)

ş. + ederiz (233b/01)

ş. + eylegil (181b/04)

ş. + eylemez (161a/03)

ş. + kılasın (124b/07)

[= 7]

şüreyh: bk. şüreyh bin sa'îd.

ş. (140b/04), (151a/17)

[= 2]

şüreyh bin sa'îd: Kadı Şüreyh. Hz. Ömer tarafından

Küfe kadılığı görevi yapmıştır.

ş. (123a/02)

[= 1]

-T-

tâ: -e değin, -e kadar. 2. Uzaklık bildiren söz.

t. (120a/02), (120b/13), (120b/17),

(121b/05), (123a/17), (124a/13), (124a/17),

(124b/02), (124b/03), (126b/14), (129b/16),

(130b/05), (133b/04), (135b/09), (136b/11),

(138a/10), (138b/10), (139a/05), (139a/08),

(139b/07), (140a/09), (140b/17), (143b/11),

(144a/07), (145b/16), (147b/15), (149a/16),

(149b/01), (150b/07), (150b/08), (151a/05),

(152a/07), (152a/11), (153a/02), (153b/04),

(154a/04), (154a/05), (154a/06), (154b/09),

(154b/17), (156a/16), (156b/06), (159b/03),

(160a/01), (161a/14), (161a/15), (162a/17),

(166b/03), (166b/07), (167a/12), (168a/04),

(170b/11), (171a/01), (171a/04), (171b/01),

(171b/09), (172a/07), (173a/04), (173a/09),

(173a/11), (174a/17), (175a/03), (175a/14),

(175b/04), (180b/05), (183a/03), (184a/03),

(186a/03), (186a/07), (188b/16), (190b/08),

(191a/15), (195a/08), (195b/17), (196a/03),

(196a/12), (198b/13), (199a/02), (199a/05),

(200b/10), (201a/09), (202a/03), (203b/07),

(205b/13), (206a/02), (212b/08), (214b/05),

(216b/09), (218b/10), (218b/17), (219b/17),

(222a/15), (225a/14), (236a/11), (237a/09)

t. + ı hîtabdur (167a/12)

[= 96]

ta'alluk: <Ar. İlişkilendirmek.

t. (213a/13)

[= 1]

ta'âm: <Ar. Yemek.

t. (168a/11), (174b/13), (228a/01),

(229b/11)

t. + ı (124b/13), (142a/10), (196a/11),

(226b/10)

t. + ıla (175a/03)

t. + ın (226a/12)

t. + uñ (228a/03)

t. + vërmege (176b/14)

t. + vërmeklige (176b/12)

t. + vërmezler (176b/13)

[= 14]

ta'āmlandur-: <Ar. + Tr. Yemek vermek, doyurmak.

t.-dı (125b/02)

[= 1]

tā'at: <Ar. Allah'ın emirlerine uyma, emredileni yapma.

t. (126b/15), (149a/05), (172a/16),

(172b/02)

t. + a (150b/07), (178b/15)

t. + da (124a/07), (178b/16)

t. + dan (147b/06)

t. + eder (224a/07)

t. + etmeyeler (155b/14)

t. + ı (126b/06), (167a/10)

t. + ın (226a/14), (226b/05)

t. + ınca (120a/08)

t. + ından (166b/03), (169b/06)

t. + kıl (225b/16), (225b/17), (226a/02)

t. + kıldı (225b/16), (226a/01)

t. + kılmağa (156a/08)

t. + kılmayınca (153a/02)

t. + kılırsa (151a/04)

t. + kim (155b/13)

t. + lar (150b/09), (158b/16)

t. + um (122a/05)

t. + umuza (120a/11)

t. + uñı (226a/07)

[= 32]

tā'atlı: <Ar. + Tr. Emredilene uyma durumunda olan.

t. (200a/16)

[= 1]

ṭabak: <Ar. Yemek yeme için kullanılan araç.

t. (141b/04)

t. + larıla (218b/14)

t. + larıyla (219a/02)

[= 3]

ṭabī'at: <Ar. Doğuştan olan.

t. + a (201b/17)

t. + ın (202a/08)

[= 2]

ṭabīb: <Ar. Doktor.

t. (239a/01)

[= 1]

ta'bīr: <Ar. İfade, anlatış.

t. (218a/17)

t. + etdi (218a/16)

t. + etdüğün (218b/04)

t. + i (218b/07)

[= 4]

ṭabl: <Ar. Vurmalı müzik aleti davul.

t. + ın (219a/03)

[= 1]

tāc: <Far. Giyinmek, kuşanmak.

t. + eyleyesin (196a/01)

[= 1]

ṭağ: Dağ.

t. (141b/14), (145b/12), (145b/17),

(185a/07), (185a/09), (185a/13)

t. + a (141b/16), (145a/03)

t. + da (173a/06)

t. + dan (135b/12), (145b/13), (145b/17),

(213b/03)

t. + ı (141b/09)

t. + ına (144b/15), (160a/10)

t. + lar (164b/13), (165a/04)

t. + larda (164b/17)

t. + lardur (141b/13)

t. + ları (164b/15)

t. + larıdur (141b/14)

[= 22]

tağ: Kızgın damga.

t. (196a/02)

[= 1]

tağıl-: Dağılmak.

t.-dılar (155b/09), (173a/06)

t.-ub (158b/04)

[= 3]

taḥā: < Ar. Taha suresi.

t. + dan (241a/01)

[= 1]

tahıyyāt: < Ar. Namazda kâdelerde okunan ve “et-tahiyyâtü” sözüyle başlayan dua.

t. (232b/04)

[= 1]

ṭāhir: < Ar. Temiz.

t. + ine (200b/17)

[= 1]

taḥkik: < Ar. Şüphesiz, muhakkak.

t. (202b/17), (238b/05)

[= 2]

taḥsîn: < Ar. Takdir etme.

t. (198a/11)

[= 1]

taht: *bk.* taht.

t. + lar (158b/10)

[= 1]

tahta: Ağaç parçaları.

t. (230b/03)

[= 1]

taḥfif: < Ar. Hafifletmek.

t. + inde (171a/03)

[= 1]

taḥmîd: < Ar. Övgü etme, hamd etme.

t. + édeler (219a/05)

[= 1]

taht: < Far. Kralların üstünde oturdukları koltuk.

t. (219b/02)

t. + ına (219a/08)

t. + u (219b/13)

[= 3]

taḥtî: < Ar. Benim altımda.

t. (237a/14)

[= 1]

ṭā'ife: < Ar. Kabîle, kavim.

t. + kıldı (188b/05)

t. + ye (151a/12), (153b/17)

t. + yi (237b/08), (237b/10)

[= 5]

tā-i tānîs: < Ar. Arapçada dişillik bildiren tā harfi.

t. + ile (156a/04)

[= 1]

taḥ: Takmak.

t.-ub (229b/04)

[= 1]

tākat: < Ar. Güç, kuvvet, derman.

t. (235a/17)

[= 1]

taḳāzā: <Ar. 1. Başa kakmak, azarlamak. 2.

Emretmek.

t. + eder (204a/05)

t. + ederdı (203b/01)

[= 2]

taḳdīm: <Ar. Sunma.

t. (158a/09)

[= 1]

taḳdīr: <Ar. Ezelde Cenâb-ı Hakk'ın vermiş olduğu

ezelî karar, alın yazısı, kader.

t. + i kelâm (126b/07), (158a/09)

[= 2]

taḳīd: <Ar. Düşümleme.

t. (167b/03), (167b/15), (174b/04)

t. + i (144a/04)

t. + i fā'idesi (139b/02)

t. + ler (144a/03)

[= 6]

taḳrīr: <Ar. Beyan etme, sözle anlatma.

t. (147a/05)

t. + dür (138b/14), (143a/07), (163b/03),

(176a/14)

t. + eyler (124a/13)

[= 6]

taḳsīm: <Ar. Bölüm, parça, kısım.

t. + edici (235b/10)

t. + eyledük (235b/11)

[= 2]

taḳvā: <Ar. Günahtan sakınma, korunma.

t. + yolına (126b/12)

t. + yoluna (147a/01)

[= 2]

taḳviyyet: <Ar. Güçlü olmak, takviye.

t. (203b/17)

[= 1]

ṭalāk: <Ar. Boşama.

t. (149a/17)

[= 1]

ṭaleb: <Ar. İsteme, dileme, arzu etme.

t. + etdi (129b/06)

[= 1]

ṭalīb: <Ar. İsteyen, talep eden, istekli olan kimse.

t. (138a/06)

t. + lerüme (195a/07)

[= 2]

ṭalī'm: bk. ta'līm.

t. + i (136a/12), (136a/13)

[= 2]

ta'līm: <Ar. Ders vererek öğretme.

t. + kıldı (201a/06)

[= 1]

ṭama': <Ar. Aç gözlülük, tamah.

t. + da (162a/14)

t. + etmediler (186a/14)

[= 2]

ṭamā'lık: <Ar. + Tr. Aç gözlü olma, tamahkarlık.

t. + da (162b/15)

[= 1]

tamām: <Ar. 1. Olması gerektiği gibi, doğru. 2.

Bitmiş, tamamlanmış.

t. (132a/16), (132b/02), (132b/07),

(134b/16), (144b/03), (146a/07), (148b/04),

(149b/01), (152a/03), (153a/02), (153a/13),

(157a/10), (159b/12), (171b/07), (177a/08),

(181a/15), (184b/06), (188b/01), (188b/03),
(201a/09), (201a/11), (201b/03), (210b/01),
(231a/01), (233a/15), (238b/14), (239a/03),
(239a/13), (239a/16)
t. + èyledi (135a/17)
t. + ı (172b/02), (202a/10)
t. + oldu (167b/04)
t. + olmaz (139a/08)
[= 34]

tamamlıg: <Ar. Tamamlama işi.

t. + ı (132b/06)
t. + ın (205b/09)
[= 2]

ıamar: Damar.

t. + lar (171b/09)
t. + larında (216b/11)
[= 2]

ıamu: Cehennem.

t. (119b/06), (129b/01), (130b/11),
(158b/11), (165b/01), (171a/11), (171a/15),
(171b/16), (182b/16), (183a/10), (189b/04),
(197b/13), (215a/06)
t. + da (134a/05), (208a/06)
t. + dan (119b/08), (125a/10), (130a/11),
(130b/13), (148a/16), (191a/03), (191b/07),
(208b/16), (209a/03), (218b/09), (226b/04)
t. + ehli (125b/09), (125b/14), (208a/05),
(215a/07)
t. + ehliür (125b/08)
t. + ehline (172a/11)
t. + ıapusın (226a/08)
t. + ıapusını (189b/06)

t. + nuğ (125b/10), (172a/06)
t. + odı (171b/15)
t. + odundan (148a/14), (164a/05),
(172a/07), (204b/16)
t. + sı (156a/13), (165b/08), (167b/12),
(170b/14), (171b/14)
t. + sıdur (165a/15)
t. + sın (119b/04)
t. + sına (138b/10), (161a/08), (171a/11)
t. + sını (167b/11), (167b/14)
t. + sıya (125b/08)
t. + ya (121a/11), (125b/09), (129b/03),
(129b/09), (129b/17), (130b/12), (162b/03),
(182a/11), (208a/04), (228b/05)
t. + ya iledevüz (129b/07)
t. + ya vara (158b/06), (158b/08)
t. + ya varub (158b/09)
t. + yı (129b/16), (165b/06)
[= 70]

ıamulık: Cehennemlik.

t. + dur (183a/13)
t. + ıldıuğı (225a/07)
t. + ılmağ (225a/07)
t. + oldılar (183a/15)
[= 4]

ıa'n: <Ar. Ayıplama, kınama, eleştirme.

t. + éder (170b/08), (170b/08)
t. + édicidür (170b/09)
t. + édüb (131a/03)
t. + ından (219a/10)
t. + ıldıysa (193b/05)
[= 6]

ta'na: bk. ta'n.

t. + uranlar (170b/05)

t. + urub (170b/01), (170b/04)

t. + urur (170a/17)

[= 4]

tanık: Tanık, şahit.

t. + dur (163a/11)

[= 1]

tanıklık: Tanıklık. Tanık olma durumu, şahitlik.

t. + vër (158a/02)

t. + vëre (158a/17)

t. + vëriserdür (158a/12)

[= 3]

tanıkluk: bk. tanıklık.

t. + vëürüm (232b/09)

[= 1]

tānīs: < Ar. Arapça'da müenneslik yapmak için

kullanılan harflerin tabiri.

t. + ile (156a/04)

[= 1]

tanış- Tanışmak.

t. (194a/10)

t.-dılar (127a/14), (152a/10), (192b/05),

(223b/12)

[= 5]

tañla- Şaşmak, hayret etmek.

t.-dı (186b/12), (222b/05), (222b/10)

t.-dılar (152a/04), (213a/12)

t.-duñ (186b/13)

t.-madılar (155a/16)

t.-yalar (176a/04)

[= 8]

tañlaş- Hayrete düşmek.

t.-dılar (151b/15), (186a/16)

[= 2]

tañrı: 1. Allah. 2. Çok tanrılı dinlerde var olduklarına ve insan üstü bir güce sâhip bulunduklarına inanılan varlıklardan her biri, ilâh.

t. (120b/04), (124a/03), (132a/05),

(133a/09), (138b/07), (139a/04), (145a/15),

(146a/13), (146b/05), (151a/03), (151b/01),

(153a/08), (154b/03), (156a/01), (157a/08),

(160b/14), (169b/14), (181a/04), (181b/01),

(181b/04), (187b/15), (188b/06), (188b/06),

(188b/11), (188b/17), (189a/03), (189a/05),

(189b/09), (189b/14), (190a/11), (190a/12),

(192a/15), (192a/16), (192b/01), (193a/10),

(193b/15), (199a/10), (202b/13), (212a/08),

(215a/04), (222b/04), (222b/05), (222b/10),

(222b/15), (223a/08), (223a/17), (224a/08),

(224a/11), (224b/02), (224b/08)

t. + buyruğın (158b/17)

t. + çün (130b/16), (179a/07)

t. + dan (151b/01), (156b/17), (160b/16)

t. + dur (146a/14), (192a/12), (192a/15)

t. + ğa (191b/15)

t. + kažāsına (120b/03), (122a/06)

t. + larumuzdur (156a/13)

t. + mdan (134a/10), (141a/04)

t. + n (134b/02), (172b/04)

t. + ŋ (133a/12), (133a/16), (134b/04),

(134b/09), (134b/14), (134b/17), (137b/01),

(138a/08), (174a/14), (188a/06), (191b/13)

t. + ға (120b/04), (181b/04), (181b/05),
(181b/07)
t. + ғадур (146b/04)
t. + ғçün (178b/12)
t. + ғıң (144b/09)
t. + ғуң (172b/11)
t. + нı (157a/06)
t. + nun (218a/04)
t. + nuң (124a/01), (145b/14), (171a/15),
(181a/07), (182b/06), (182b/06), (182b/14),
(188b/08), (191b/16), (192a/04), (192a/06),
(192a/14), (196b/17), (203a/09), (204a/17),
(223b/07)
t. + resüli (133b/02)
t. + resülindenkim (128a/05)
t. + sı (127b/07), (133a/02), (136a/10),
(163b/07), (193a/08), (193b/14), (194a/02),
(237a/02)
t. + sın (215b/16)
t. + sina (161a/01), (161b/15), (162a/05),
(175a/15), (215a/04), (216b/04)
t. + sindan (157a/05)
t. + tǎ'atundan (166b/03), (169b/05)
t. + te'ālā (143a/06), (157a/02), (223a/05),
(224b/08), (231a/07)
t. + va'desine (120b/03)
t. + ya (146b/02), (147a/16), (155b/12),
(180b/04), (198b/09), (215a/10), (215a/12),
(216b/09), (217b/12)
t. + yı (124a/04), (193a/11), (200a/15)
t. + yla (212a/15)
t. + yolına (128b/10)

[= 144]

тағрılıғ: İlah olma durumu.

t. + ı (204b/09)

t. + ım (195a/13)

t. + ında (207b/17)

[= 3]

тағру: *bk.* тағру.

t. + ғ (133a/17), (134b/13), (135a/02),

(135a/04), (137a/11), (137a/14), (137a/16),

(137b/03), (137b/03), (137b/06), (137b/07),

(158b/02), (187a/08), (193a/14)

t. + ға (121b/02), (180a/17)

t. + ғіçün (181b/08)

t. + ғуң (146a/13), (187b/11)

t. + ғузуң (188a/13)

t. + nuң (147b/15)

[= 21]

тануқ: *bk.* тануқ.

t. + dur (163a/13)

t. + oluң (138a/01)

t. + olunkim (122b/03)

[= 3]

тануқлық: *bk.* тануқлық.

t. + vèrmek (158b/02)

t. + vèrürüz (237b/04), (238b/06)

[= 3]

тап-: 1. Tanrı olarak tanımak, kulluk etmek. 2.

Bulmak.

t.-alum (180a/17)

t.-anlar (154b/09)

t.-ar (147b/09), (180a/07), (180a/08),

(180a/10)

t.-arlar (211b/14), (212a/08), (212a/08)
t.-arlardı (211b/16), (211b/16)
t.-arlarıdı (211b/15)
t.-arsın (188a/07)
t.-arsız (212a/04), (212a/07)
t.-dılar (195b/09)
t.-duğuma (180a/10)
t.-duğunjuza (180a/06), (180a/09)
t.-ğıl (180a/17)
t.-mağa (155b/12), (206b/01), (231b/16)
t.-mağdadur (169a/13)
t.-mazın (180a/06)
t.-mazlar (212a/09)
t.-mazsız (212a/05)
t.-sunlar (175a/06)
t.-tuğuma (180a/07)
[= 29]
tapıcı: Tapan.
t. + laruñ (187a/07)
[= 1]
tapu: Üzerine kayıtlı olan mal.
t. + sinda (227b/07)
[= 1]
tar: Dar.
t. (206b/10)
t. + olur (149a/10)
[= 2]
taracuğ: Daracık.
t. (123a/12)
[= 1]
taraf: < Ar. Belirlenmiş bir kısım.
t. + dan (191b/17)

[= 1]
tarag: bk. tarak.
t. + ıla (213b/16)
t. + ından (213b/16)
[= 2]
tarak: Tarak.
t. (214a/09), (214a/17)
[= 2]
tarıf: < Ar. Bir şeyin nasıl ve ne yönde ilerleyerek olacağını söyleme.
t. + ile (139b/07)
[= 1]
tarih: bk. tārīḥ.
t. (222a/08)
[= 1]
tārīḥ: < Ar. Bir olayın meydana geldiği gün ve yıl.
t. (213a/14)
[= 1]
tārikuhu: < Ar. Terk etmek, ayrılmak.
t. (236a/02)
[= 1]
tarla: Ekin ekmeğe elverişli toprak.
t. + da (213a/08)
[= 1]
tart-: Tartmak.
t.-ub (172b/06), (181a/15)
t.-uñ (214a/14)
[= 3]
tartış-: Tartışmak.
t.-ub (167a/08)
[= 1]
taş: < Ar. İçine sıvı veya katı madde konulan kap.

t. (239b/03)
[= 1]
taşalan-: Tasalanmak, dertlenmek.
t.-dı (206b/10)
[= 1]
taşarruf: < Ar. Bir nesneyi harcama yetkisi.
t. + èyler (212a/17)
t. + ı (202a/07)
[= 2]
taşavvur: < Ar. Tasvir etme.
t. + èdebilmez (232a/03)
t. + èderdikim (162b/17)
[= 2]
taşdık: < Ar. Gerçekleme, doğrulama.
t. + ètdiler (156b/03)
[= 1]
taş: Değişik renkte ve değişik birleşimdeki çok sert cisim.
t. (131b/07), (173a/03), (183a/05),
(213a/08), (214a/11), (226a/09), (226a/17),
(239b/03), (240a/14)
t. + a (161b/01), (173b/13), (212a/06)
t. + dan (158a/13), (160b/07), (173b/10),
(191b/12), (212b/06), (234b/05), (234b/06),
(235a/10)
t. + danmıdır (187b/13)
t. + ı (214a/16), (239b/02)
t. + ıla (131a/13), (172b/12), (173a/01),
(193a/05), (207a/06)
t. + ın (240a/01)
t. + ıı (183a/07)
t. + ıyla (232a/02)

t. + la (173b/13)
t. + lar (173b/06), (235b/14)
t. + lara (240a/04)
t. + lardankim (173b/01)
t. + ları (178a/15)
t. + laruı (173b/04)
[= 38]
taşgunluğ: Taşkınlık.
t. + ı (145b/15)
[= 1]
taşlu: Taşlı.
t. (160b/06), (161a/17)
[= 2]
taşra: Dışarısı, dış mekan.
t. (120a/02), (125b/10), (151a/06),
(157b/11), (172a/07), (173a/11), (190b/05)
t. + da (121a/14)
t. + dan (125b/11), (125b/12), (125b/13),
(172a/08), (230a/06), (230a/08)
[= 14]
taşavvuı: < Ar. İslamı kabul eden bireyin nafile ibadetlerini yapması.
t. (228b/17)
[= 1]
taşlu: Tatlı.
t. (184b/16), (240b/10)
t. + dur (178a/17)
[= 3]
taşlurak: En tatlı.
t. (230b/09)
t. + dur (178a/13)
[= 2]

ṭavāf: < Ar. Kutsal sayıp etrâfını dolaşma, ziyâret etme.

t. (150a/04)

t. + êtdi (136a/03)

t. + kılanlar (174a/02)

t. + kıldı (227a/10)

[= 4]

ṭavar: Davar. İnek, özellikle koyun ve keçi gibi hayvanların ortak adı.

t. + ı (131b/14), (182b/10), (240b/07)

t. + ın (154b/05)

t. + lar (171a/01)

[= 5]

ṭavīl: < Ar. Uzun.

t. + olmasun (126b/09)

[= 1]

ṭavşan: Dört ayaklı, ön ile arka ayaklarının boyutları farklı olan, hızlı koşan bir kemirgen.

t. (237b/14)

[= 1]

tavuk: Tavuk.

t. (237a/04)

[= 1]

ṭāyif: < Ar. Tavaft etme, dönme.

t. + de oldu (121a/12)

[= 1]

ṭayyibe: < Ar. İyi güzel iş.

t. + nün (175b/14)

[= 1]

taẓarruʿ: < Ar. Yalvarma, yakarma.

t. (145a/01)

[= 1]

tāze: < Ar. Kurutulmamış veya kurumamış olan, yeşil.

t. (198a/08)

t. + kıldı (135b/08)

[= 2]

tāzeliğ: < Ar. + Tr. Taze olma durumu.

t. + ından (198a/09)

[= 1]

taʿẓīm: < Ar. Saygı gösterme, hürmet etme.

t. + êderiz (233b/06)

t. + êdüb (126a/11), (128a/09)

t. + ile (218a/13)

t. + inden (164a/17)

t. + iniğ (171a/14)

t. + le (139b/16)

t. + ler (232a/09)

[= 8]

teʿālā: < Ar. “Şânı yüce olsun” anlamında olup

Allah, Hak, Tanrı kelimelerinden sonra kullanılır.

t. (119b/07), (120a/15), (120a/16),

(120b/01), (120b/08), (120b/15), (121a/08),

(121a/10), (121b/01), (121b/04), (121b/14),

(122a/02), (122a/07), (122a/14), (122a/15),

(122b/01), (122b/05), (122b/08), (122b/14),

(123b/03), (123b/14), (124b/15), (126a/03),

(126a/11), (126a/11), (126b/04), (126b/11),

(126b/13), (127a/15), (127a/17), (127b/03),

(127b/07), (128a/06), (128a/09), (128a/13),

(128a/17), (128b/05), (128b/08), (128b/10),

(130a/07), (130b/05), (131a/05), (132a/02),

(132a/07), (132a/15), (132b/06), (132b/09),

(133a/06), (133b/08), (133b/09), (134a/01),

(134a/03), (134a/05), (134b/07), (135a/08),
(135a/16), (135b/08), (137a/01), (137a/04),
(137a/06), (137a/09), (137b/15), (137b/17),
(138a/14), (138b/06), (139a/02), (139a/13),
(140a/04), (140a/13), (140b/03), (141a/10),
(141b/02), (141b/15), (142b/02), (142b/04),
(142b/07), (142b/09), (142b/11), (142b/12),
(142b/16), (143a/06), (143b/04), (143b/11),
(143b/12), (143b/15), (144a/01), (144a/07),
(144a/15), (144b/01), (144b/06), (144b/17),
(145b/06), (146b/13), (147a/03), (147a/12),
(147b/06), (148a/02), (148a/03), (148a/12),
(148a/14), (148b/07), (148b/10), (148b/11),
(148b/13), (149a/05), (150a/02), (150a/07),
(150b/02), (150b/06), (151b/04), (151b/07),
(152a/04), (152a/09), (152b/10), (152b/11),
(152b/12), (152b/13), (152b/15), (152b/16),
(152b/17), (153a/03), (153a/10), (153b/01),
(153b/03), (153b/15), (153b/16), (154a/07),
(154a/09), (154a/13), (154a/16), (155a/14),
(155b/13), (156a/14), (156b/11), (156b/13),
(156b/17), (157a/02), (157a/14), (157a/15),
(157b/01), (159a/10), (159b/03), (159b/07),
(159b/17), (160a/07), (160b/01), (161a/05),
(161a/16), (161b/11), (161b/15), (162a/04),
(162b/03), (163a/11), (163b/05), (163b/10),
(163b/15), (164b/01), (164b/10), (164b/14),
(165b/05), (165b/07), (165b/14), (166a/16),
(166b/15), (167a/05), (168a/08), (168b/03),
(168b/06), (168b/17), (169a/04), (169a/06),
(169b/01), (169b/07), (169b/10), (170a/01),
(170a/10), (171a/07), (171a/14), (171b/04),

(171b/08), (172a/13), (172a/14), (172a/17),
(172b/13), (173a/15), (173b/01), (173b/14),
(174a/05), (174a/13), (175a/02), (175a/13),
(175b/09), (175b/17), (177b/10), (177b/13),
(178a/07), (178a/10), (178b/11), (179a/08),
(179b/05), (180a/03), (180b/04), (181a/03),
(181b/02), (182a/11), (182a/13), (182b/08),
(183a/02), (183a/12), (183a/14), (183b/01),
(183b/07), (184a/05), (184a/16), (184b/15),
(184b/17), (185a/17), (185b/10), (185b/11),
(185b/17), (186b/14), (187a/09), (187b/14),
(188a/08), (188a/11), (188b/03), (188b/09),
(188b/12), (190b/04), (190b/07), (191a/01),
(191a/14), (191b/06), (192a/08), (192a/16),
(192b/02), (192b/13), (192b/14), (192b/16),
(193a/05), (193a/17), (193b/03), (195a/07),
(195a/08), (195b/12), (197a/04), (197b/16),
(198a/03), (198a/16), (198b/04), (199a/02),
(200b/02), (200b/04), (200b/07), (201a/04),
(202b/08), (203b/02), (204a/07), (204b/08),
(205a/01), (205a/05), (205a/07), (205b/04),
(205b/06), (206b/09), (207b/17), (208a/06),
(208a/11), (208b/06), (210b/15), (211a/01),
(211a/13), (211a/15), (211b/02), (211b/04),
(211b/10), (212a/04), (212a/11), (212b/01),
(212b/11), (214a/13), (214b/10), (214b/12),
(215a/01), (215b/01), (215b/06), (216a/17),
(216b/13), (218a/09), (218b/03), (218b/08),
(218b/17), (219a/15), (219b/03), (219b/05),
(220b/08), (223a/05), (224a/16), (224b/06),
(224b/08), (224b/12), (225a/10), (225a/14),
(226a/06), (227a/09), (227a/11), (227b/03),

(227b/11), (228b/14), (231a/07), (231a/15),
 (231a/16), (231b/02), (231b/03), (231b/07),
 (231b/09), (232a/03), (232a/05), (232a/11),
 (232a/12), (232b/03), (234b/17), (235a/04),
 (236b/05), (237b/08), (237b/10), (238b/05),
 (239b/03), (239b/11), (240b/06), (240b/12)
 t. + da (163b/08)
 t. + dan (124a/15), (144b/13), (145a/03),
 (152b/08), (206b/12), (216a/09), (226a/16),
 (227b/01), (231a/17)
 t. + dur (231a/08)
 t. + nun (124b/07)
 t. + nuḡ (124a/12), (140a/17), (148b/07),
 (150b/12), (153b/08), (156a/17), (160a/15),
 (165b/16), (167a/09), (168a/02), (174a/03),
 (175b/08), (180a/11), (196b/12), (196b/14),
 (197b/06), (197b/08), (198b/17), (199a/09),
 (199a/14), (202b/15), (203a/07), (208a/08),
 (208a/13), (216a/15), (224b/13), (231b/04),
 (232a/16), (232a/18), (232b/10), (232b/17)
 t. + ya (152b/07), (232a/01), (232a/10)
 t. + yı (217a/01), (232b/02)
 [= 379]

te'alluk: < Ar. İlişik.

t. + dur (202b/10)
 [= 1]

te'aşşub: < Ar. Aşırı bağılılık.

t. (193b/04)
 [= 1]

te'avvüz: < Ar. Allah'a sığınmak.

t. + étmedi (217b/10)
 [= 1]

tebāreke: < Ar. Mülk (Tebareke) Suresi.

t. + den (144a/12)
 [= 1]

tebüik: Hicaz yolu üzerinde konak yer.

t. (186a/14)
 [= 1]

tecāvüz: < Ar. Saldırma, hücum.

t. + ét-di (153b/17)
 [= 1]

tecellī: < Ar. Görünme, görünür olmak.

t. (198b/10), (211a/07)
 t. + éde (199a/04), (199a/06)
 t. + kıla (210b/13)
 [= 5]

tecrīd: < Ar. Ayrılma, soym

t. (195a/12)
 [= 1]

tedbīr: < Ar. Önlem.

t. + etmek (231b/08)
 t. + i (231a/09)
 [= 2]

teferrüc: < Ar. Eğlenme maksatlı gezinti.

t. + éderken (178b/08)
 [= 1]

teferrüclen-: < Ar. + Tr. Eğlenerek gezmek.

t.-eler (121b/14)
 [= 1]

tefeṭṭün: < Ar. Fitneye zorlam

t. + édüb (234a/10)
 [= 1]

tefsīr: Yorumlama, bir konu hakkında yorum yapma,
 açıklamak.

t. (183b/13), (199b/02), (204a/03),
 (209a/13), (218a/17), (218b/01), (218b/08),
 (230b/09), (230b/10)
 t. + ce (161b/17)
 t. + de (140a/11), (164a/09), (191b/01),
 (214a/02)
 t. + e (120a/04), (129a/07), (140a/15),
 (206b/15)
 t. + edeler (162a/03)
 t. + eden (218b/16)
 t. + edenleri (218b/09)
 t. + eder (186b/17)
 t. + i (169b/17)
 t. + i kebîrde (192a/10)
 t. + in (209a/05), (231a/07)
 t. + inde (204a/04)
 t. + ini (218b/05)
 t. + i şa'lebîde (192b/03)
 [= 29]

tehāime: < Ar. Tihame. 1. Kızıldeniz'in doğusunda
 bulunan düz bölgede bulunan bir dere ismi. 2. Alçak
 bölge. Kötü koku, durgun rüzgar, aşırı sıcak.

t. + deresinde (136b/09)
 [= 1]

tehdîd: < Ar. Karşıdaki kişiye korku verme,
 korkutma.

t. (167b/03)
 [= 1]

te'hir: < Ar. Erteleme.

t. (158a/09)
 [= 1]

tek: Bir, biricik.

t. (228a/09), (228b/05)
 t. + dür (150a/07)
 t. + lerde (150a/11)
 t. + leri (150a/07)
 t. + lerinde (150a/01)
 t. + tedür (150a/02)
 [= 7]

tekbîr: < Ar. "Allahu Ekber" sözünü belirtmek için
 söylenen tabir.

t. (140b/16)
 t. + e (141a/02)
 t. + getürmek (140b/17)
 [= 3]

tekebbürlig: < Ar. + Tr. Kibirlik hali.

t. + i (191a/04)
 [= 1]

tekrâr: < Ar. Yeniden, bir daha, yine.

t. (139b/02), (167b/15), (174b/03)
 t. + da (167b/03), (174b/04)
 t. + etdi (164a/15), (171a/13)
 t. + getürdi (167b/02)
 t. + kıldı (139b/01)
 [= 9]

tekûnu'l-cennete: < Ar. "Cennet olacak".

t. (236a/10)
 [= 1]

tekye: < Ar. Dayanma, güvenme, itimat etme.

t. + sine (198a/15)
 [= 1]

telef: < Ar. Yok etme, ortadan kaldırma.

t. + kılınur (128b/16)
 t. + olan (129a/02)

[= 2]

temāṣā: <Ar. Bakarak seyretmek.

t. + kıla (178b/16)

t. + kılur (207b/15)

t. + lar (158b/11)

t. + lar kıla (158b/11)

[= 4]

temṣīl: <Ar. (Bir kimse veya topluluk için) Adına davranma.

t. + dür (161b/04)

t. + êtdi (161b/01)

[= 2]

temṣī: <Ar. İlerleme, yürüme.

t. (237a/07)

[= 1]

temyīz: <Ar. Ayrılmak, seçilme.

t. + çündür (180a/01)

[= 1]

ten: <Far. İnsanın dış görünüşünün adı, cilt.

t. (208a/03)

t. + i (142a/15), (200a/16), (214a/04),
(217a/07)

t. + ini (168b/13)

t. + ünnden (200a/12)

t. + ünji (168a/09)

[= 8]

tenbīh: <Ar. Bir durumun nasıl yapılacağını üstünde durup hatırlatarak anlatma.

t. + dür (167a/16), (180a/01)

t. + i (180a/04)

[= 3]

tenezzül: Nazil olma, inme.

t. + éder (202a/10), (202b/09)

t. + éyler (201b/17), (202b/01)

[= 4]

tenük: Vücut, ten ile kaplanan.

t. + den (120b/04)

t. + den çıkğıl (120b/04)

[= 2]

tenzih: <Ar. Allah'ın bütün noksanlardan, kusurlardan uzak olduğuna inanıp söyleme.

t. + éderem (236a/15)

t. + éderim (236a/16), (236b/01)

t. + inden (196a/02)

[= 4]

terāzū: *bk.* terāzū.

t. + si (165a/15)

[= 1]

terāzū: <Far. Tartı aracı.

t. + kōrkusı (123b/01)

t. + nūḡ (176a/03), (205b/07)

t. + si (165a/07), (166a/03)

t. + sin (163b/16)

t. + sini (165b/14)

t. + ye (129a/01), (176a/02)

[= 9]

terbī: <Ar. Dört kat yapmak.

t. + lerden (128b/13)

[= 1]

terbiyet: <Ar. İstenilen hale getirme.

t. + vërdük (195b/16)

[= 1]

tercümān: <Ar. Bir cümle veya kelimeyi başka dile çeviren.

t. + ı (199a/07), (199a/08)

[= 2]

tercüme: < Ar. Biz cümle veya kelimeyi başka dile çevirme işlemi.

t. + edüb (234a/03)

t. + olmasına (234a/02)

[= 2]

tergîb: < Ar. İsteklendirmek, arzuyla istemek.

t. + ederler (169b/12)

[= 1]

terk: < Ar. Bırakma. Bırakıp gitmek, ondan uzaklaşmak, vazgeçmek.

t. + eder (233b/04)

t. + ederiz (233b/03)

t. + ederler (177a/09)

t. + ederlerse (177a/05)

t. + edicisin (236a/02)

t. + edüb (233a/13)

t. + ét (205a/04)

t. + étđi (133a/03), (193b/14)

t. + étđün (169a/12)

t. + étmedi (133a/13)

t. + étmek (216a/11)

t. + éyledük (208b/01)

[= 13]

tersā: < Far. Hristiyan.

t. (189a/10)

t. + lar (189a/08)

t. + ları (189a/16)

t. + ler (188b/09)

[= 4]

tersābaçe: Hristiyan çocuk.

t. (208b/17)

[= 1]

tesbîh: < Ar. Allah'ı tenzih etme, kutsal saymBütün noksanlardan uzak olduğunu dile getirme.

t. (185b/11), (219a/05)

t. + de (153b/07)

t. + ét (181b/07)

t. + i (239a/04), (239a/05), (239a/13)

t. + kılgıl (181b/04)

t. + lerüñ (231b/17)

t. + okumağa (181b/11)

t. + olunur (236a/17), (236b/01)

t. + üñ (190b/15)

[= 13]

teslîm: < Ar. Bir şeyi geri verme, sahibine sağlam şekilde verme.

t. + kıldı (196b/08)

[= 1]

teşbîh: < Ar. Benzetme.

t. + dür (164b/14), (165a/03)

t. + étđügi (164b/10)

[= 3]

teşd: < Ar. Teşdid. Şiddetle, şiddetini artırırarak.

t. + ile (171a/02)

[= 1]

teşrîf: < Ar. Şereflelendirmek.

t. (190a/07)

t. + inden (190a/11)

[= 2]

tevāzu': < Ar. Alçakgönüllülük.

t. (202a/04)

t. + éyler (235b/13)

[= 2]

tevazzu': bk. tevāzu'.

t. (191a/05)

[= 1]

tevbe: < Ar. Yapılan bir günâhtan veya hatadan pişman olup bir daha aynı şeyi yapmamaya karar verme.

t. (141a/06), (172b/02), (179b/15),

(181b/11)

t. + edersen (179b/11)

t. + etmezsen (179b/11)

t. + kıl (197b/17)

t. + kıla (125a/10)

t. + leri (181b/10)

[= 9]

teveccüh: < Ar. Bir yöne doğru yönelme.

t. + i (205a/03)

[= 1]

tevekkül: < Ar. Yapılması gerekenleri yapıp Allah'a teslim olma, güvenme.

t. (202b/11)

t. + ederüz (233a/15)

t. + i (205a/03)

[= 3]

tevfik: < Ar. Uygun durumda olma, uydurma, uygun.

t. (172b/02)

t. + vèrdi (126b/12)

t. + vèrmedi (126b/14)

[= 3]

tevhid: < Ar. Tanrı birliğini kabul etme.

t. (156a/08), (174b/09), (175a/15),

(191b/03), (191b/08)

t. + buyuldıkım (155b/12)

t. + dür (208b/09)

t. + e (135a/03), (191b/04), (208b/13)

t. + i gençhânesi (195a/11)

t. + ümkim (208b/07)

t. + ümüz (188b/14)

[= 13]

tevrît: < Ar. Hz. Mûsâ'ya indirilen, Mûsevîlerin kutsal kitabı.

t. (192a/02), (192a/03), (202b/01),

(202b/02)

t. + de (155b/07)

[= 5]

tezennüb: < Ar. Günah, suç.

t. (237a/11)

[= 1]

tirhoz: Kilit, kapalı olma.

t. + bıraksalar (125b/13)

[= 1]

tirhozlan-: Kilitlenmek.

t.-a (171b/16)

t.-mışdur (125b/12)

[= 2]

tiz: < Far. Seri bir şekilde, çabuk.

t. (128b/09), (146a/13), (199a/15),

(234a/12)

t. + ola (129a/11), (129b/06), (133a/16),

(133b/07), (167a/11), (234b/04), (235a/09),

(240a/12)

[= 12]

tohrağ: *bk.* toprak.

t. + a (125a/13)

t. + ı (161b/05), (178a/13)

[= 3]

tohrağ: *bk.* toprak.

t. (137b/16)

t. + olmak (123a/16)

[= 2]

toğ-: Dünyaya gelmek. 2. (Güneş, ay, yıldız için)

Ufuktan yükselerek görünmek.

t.-ar (128b/12)

t.-ıcağ (215a/14)

[= 2]

toğan: Yırtıcı kuş, doğan.

t. (226b/13), (226b/16), (227a/01),

(227a/03), (227a/05)

t. + a (227a/02)

t. + dan (226b/16)

[= 7]

toğrı: *bk.* toğru.

t. (129b/11), (146a/16), (206a/14),

(231a/01), (233a/11), (238b/17)

[= 6]

toğru: Doğru, hakikat, gerçek.

t. (134a/16), (145a/17), (146b/17)

[= 3]

toğrur-: Doğurmak.

t.-ur (155a/04)

[= 1]

toğur-: Doğurmak.

t.-dı (230b/03)

[= 1]

tokmağ: Tokmak.

t. + ıla (173b/16)

[= 1]

toksan: Doksan.

t. (142b/12), (172a/12)

[= 2]

toksan bir: Doksan bir.

t. (128a/04)

[= 1]

toksan dört: Doksan dört.

t. (154b/03)

[= 1]

toksan üç: Doksan üç.

t. (173b/17)

[= 1]

tokuz: Dokuz.

t. (123a/12), (141b/02), (170a/06),

(217a/06), (220a/12), (237b/17)

[= 6]

tolan-: Dolanmak.

t.-sa (162b/01)

t.-ub (231b/06)

[= 2]

toldur-: *bk.* doldur-.

t.-dılar (175a/03)

t.-ur (207a/05)

[= 2]

tolu: Dolu.

t. (219a/02)

t. + tolu (219a/02)

[= 2]

tolun-: Kaybolmak, görünmez olmak.

t.-cağ (215a/13)

t.-dığ (126a/17)

t.-ur (128b/12)

[= 3]

ton: Elbise, giysi.

t. (225b/11)

t. + dur (168b/13)

t. + ı (175b/14)

t. + lar (200a/05)

t. + ların (207b/07)

t. + un (200a/13)

[= 6]

tonuz: Domuz.

t. (151a/13)

[= 1]

top: Toplu halde olmak.

t. (217b/01)

[= 1]

toprak: *bk.* toprak.

t. + a (144b/16), (146b/07)

[= 2]

toprak: Yer kabuğunun, toz durumuna gelmiş türlü kütle kırıntılarıyla, çürümüş organik cisimlerden oluşan ve canlılara yaşama ortamı sağlayan yüzey bölümü.

t. (124b/03), (157b/14), (201b/17), (202a/03)

t. + dan (124b/02), (158a/13), (197a/14), (203a/10)

[= 8]

toyğar: *bk.* toyğar.

t. (236b/11)

[= 1]

toyğar: Tarla kuşu.

t. (234b/14)

[= 1]

toynak: Atın ayaklarına verilen ad.

t. + ları (160b/07)

[= 1]

toyur-: Doyurmak.

t.-dı (125b/02), (175b/05)

t.-madıkım (124b/14)

t.-mağıludur (125a/12)

t.-mağdur (124b/12)

t.-mağıludur (125a/13)

t.-sa (124b/17)

[= 7]

toz: *bk.* toz.

t. (124b/03)

[= 1]

toz: İnce toprak şeklinde olan bölünmüş parçacıklar.

t. (161b/05), (162a/01), (162a/05), (165a/05)

t. + a (125a/13)

t. + dan (124b/02)

t. + ı (161b/10)

t. + kıparur (160b/09)

[= 8]

toz-: Gezmek.

t.-ar (165a/04)

[= 1]

tozlurak: En tozlu.

t. + van (194b/07)

[= 1]

tövbe: *bk.* tevbe.

t. + kıl (198a/02)

t. + ye geldiler (154b/12)

[= 2]

tu‘azzibü: < Ar. İşkence, azab.

t. (237a/08)

[= 1]

tuc: Tunç.

t. + dan (187b/13)

[= 1]

tuhfe: < Ar. Hediye.

t. + leriyle (120b/08)

[= 1]

tul: Dul.

t. (227b/05)

[= 1]

tur-: Durmak.

t. (225b/16), (225b/17), (226a/02)

t.-dı (223a/15), (227b/16)

t.-duğum (238a/17)

t.-mişlardı (227b/08)

t.-sa (146b/14)

t.-ub (238b/04)

[= 9]

turağ: Durak.

t. + uñuz (236a/11)

[= 1]

turigel-: *bk.* turugel-.

t.-di (237b/04)

[= 1]

türî: *bk.* türî sînâ.

t. + den (235b/12)

[= 1]

türî: *bk.* türî sînâ.

t. + dür (142a/01)

[= 1]

türî sînâ: *bk.* türî sînâ.

t. (141b/16)

[= 1]

türî sînâ: < Ar. Sina Dağı, Turî Sina.

t. (141b/16)

t. + da (151a/10)

[= 2]

türî teymâ: < Ar. Arabistan’ın Tebuk bölgesinde bir yer.

t. (141b/16), (141b/17)

[= 2]

türî zeynâ: < Ar. Zeyna Dağı (?).

t. (141b/17), (141b/17)

[= 2]

turugel-: Durugelmek.

t.-di (223a/06)

t.-üb (153a/06)

[= 2]

turukla-: Duraklamak.

t.-dı (224a/09)

[= 1]

türü teynâ: < Ar. Teyna Dağı (?).

t. (142a/01)

[= 1]

tuş: Tutulmak.

t. + etmişdür (144b/06)

t. + kıldıkim (144b/01)

t. + oldı (199b/09)

[= 3]

ıtut-: Elle kavramak.

t.-arsaıuz (228a/07)

t.-uıı (228a/09)

[= 2]

ıtutag: Dudak.

t. + ıla (236b/02)

[= 1]

ıtutı: < Far. Duyduğu sesi taklit ederek ıkararak kuş.

t. (238a/14)

[= 1]

ıtuz: Beyaz renkte suda erime gsteren yiyecekler tat ve koruma sağlayan madde.

t. (177a/17), (177b/02), (177b/02)

t. + dur (177a/16)

t. + ı (177a/13)

[= 5]

ıtiken-: Tkenmek.

t.-e (235a/17)

[= 1]

ıtimen: On bin.

t. (227a/14)

[= 1]

-U-

u: < Far. “ve” bağlacı.

u. (194a/16), (194b/13) (194b/12),

(194b/12), (194b/12), (197b/10), (208a/03),

(212a/09), (236a/09), (239a/08)

[= 10]

ubbi bin ka’b: Ubbey bin Kab. Hz. Muhammed’e katiplik yapan sahabi.

u. (128a/04)

u. + den (132a/13), (141a/01)

[= 3]

uc: U.

u. + unda (214a/06)

[= 1]

uc-: bk. u-.

u.-arlar (164b/12)

[= 1]

‘ucub: < Ar. Acayip, garip olan.

a. (191a/04)

[= 1]

ucuz: Pahalı olmayan.

u. (175a/05), (175a/05)

[= 2]

u-: Umak.

u.-alar (185b/02)

u.-ar (163a/04), (165a/05)

u.-dı (227a/05)

u.-maz (164b/12)

[= 5]

umağ: bk. umak.

u. + a (122a/05), (129a/09), (129a/16),

(129a/17), (130a/01), (130b/08), (132a/07),

(139b/01), (148a/17), (158b/08), (158b/10),

(176a/11), (186b/05), (191a/02), (204b/17),

(208a/04)

u. + a girmeyince (123a/17)

u. + a ileden (141a/15)

u. + a vara (158b/05), (158b/07)

u. + a varđıl (121b/01)

u. + a varub (158b/12), (158b/13)

u. + ı (121b/16), (178b/08), (197b/02),
(208b/02)

u. + ına (209a/03)

u. + ındur (156b/14)

u. + umuzı (128b/09)

[= 30]

uçmak: Cennet.

u. (121b/13), (122a/08), (129a/14),
(130b/09), (146a/11), (156b/14), (157a/04),
(165a/07), (165a/10), (177b/10), (186b/08),
(189b/03), (189b/07), (197b/11), (208b/05),
(219b/12)

u. + da (130a/06), (130b/01), (130b/04),
(132a/11), (137b/12), (177b/17), (178a/11),
(182a/15), (186a/03), (190b/04), (198a/14),
(198b/02), (208a/05)

u. + dan (120b/08), (216a/12), (218b/17)

u. + ehli (198a/14), (208a/05)

u. + ehliür (125b/03), (125b/05)

u. + ehlin (199a/03)

u. + ehlini (198b/03)

u. + kapusın (226a/07)

u. + ni'etine (130b/10), (130b/12)

u. + ni'metlerine (132a/08)

u. + şadrına (128a/14), (219a/14),

(220a/03), (220a/07), (220b/16)

[= 47]

ufuk: < Ar. Yer ve göğün birleşmiş gibi görünen
yeri.

u. + ı ā'lā (194b/16)

[= 1]

uğra-: Uğramak, kısa süreli kalmak.

u.-dı (130a/14), (136b/11), (162b/12),
(224a/02)

u.-dılar (222b/12)

u.-dum (196b/02)

u.-salar (120b/12)

u.-sam (151a/15)

[= 8]

uğrı: Hırsız.

u. + dan (129a/04)

u. + lar (223b/10), (229a/17)

[= 3]

uğrıla-: Çalmak, hırsızlık yapmak.

u.-dı (238a/05)

[= 1]

uğurla-: Uğurlamak, yolcu etmek.

u.-dı (223a/13), (230a/03)

u.-dığışın (238a/10)

u.-ğıl (229b/17)

u.-yın (229a/11)

[= 5]

uğurluk: bk. uğurluk.

u. (230a/05)

[= 1]

uğurluk: Hırsızlık.

u. + etti (158a/06)

[= 1]

uḥud: Medine şehri yakınlarında bulunan yer.

u. (121b/02)

[= 1]

ula cennet mā' vaküm: < Ar. İlk sığınağımız,
durağımız.

u. (236a/11)

[= 1]

ulaş-: Ulaşmak.

u.-ursın (181b/05)

[= 1]

ulaşdur-: Ulaştırmak.

u. (150b/03)

u.-ğıl (120b/16)

u.-uñ (154a/08)

[= 3]

ulaşdurul-: Ulaştırılmak, iletilmek.

u.-duğı (141a/12)

[= 1]

ulaşıcı: Ulaşan.

u. + dur (233b/11)

u. + sını (236a/04)

[= 2]

ülemā: *bk.* 'ulemā.

u. (191b/08)

[= 1]

'ulemā: *bk.* 'ulemā.

a. (209a/05), (209a/07)

[= 2]

'ulemā: < Ar. Alimler

a. (120b/05), (121b/06), (132b/16),
(142a/06), (143b/14), (148b/06), (148b/07),
(149b/02), (150a/12), (151b/10), (155a/07),
(186b/16)

a. + yı benī īsrā'īlūñ (234a/17)

[= 13]

ulet: < Ar. Hastalık.

u. (215a/13), (215a/14)

[= 2]

uflu: < Ar. Yol gösteren.

u. (212a/01), (212a/03)

[= 2]

ulu: 1. Saygıdeğer. 2. Zengin. 3. Yüce.

u. (127a/10), (134a/12), (136a/13),
(157b/02), (157b/03), (162a/03), (174b/06),
(176a/07), (179b/15), (185a/02), (186a/06),
(188a/14), (196b/17), (206a/01), (206a/02),
(215b/13), (232a/04)

u. + dur (164b/01), (232a/03)

u. + lara (238a/16)

u. + ları (178a/02), (180a/14)

u. + larımız (166b/12)

u. + muz (136a/04)

u. + sı (195a/12)

[= 25]

ulu-: Genellikle köpekgiller ailesinin çıkardığı uzun inilti ses.

u.-duğı (234b/11)

[= 1]

uluhiyyet: < Ar. Tanrılık, ilahlık.

u. (204b/10)

u. + e (205a/10)

u. + ine (210a/01)

[= 3]

ulula-: Yüceltmek, saygı göstermek, aziz kılmak, taltif etmek.

u.-rlar (233a/08)

[= 1]

ululan-: Saygı gösterilmek, yüceltilmek.

u.-mışsın (233a/06)

[= 1]

ulu'l-emir: < Ar. Emir sahipleri.

u. + dūr (202a/13)

[= 1]

ululūḡ: *bk.* ululuk.

u. + a (134b/13)

u. + ı (232a/03)

u. + uḡ (134b/12)

[= 3]

ululuḡ: *bk.* ululuk.

u. + a (174a/06)

u. + ı (149a/01), (149a/02), (209b/02)

u. + m (124b/16)

u. + ıḡ (136a/04)

u. + ından (148b/17)

[= 7]

ululuk: Azamet, ulu olma.

u. (233a/03)

[= 1]

ʿulūm: < Ar. İlimler.

a. + dan (205b/16)

a. + ı muhtaşarāta (233b/17)

[= 2]

ulura: *bk.* uluraḡ.

u. + ları (211b/17)

[= 1]

uluraḡ: Uluca, en ulu.

u. + dı (185a/07)

[= 1]

ʿulūvv: < Ar. Ululuk, yücelik, büyüklük.

a. + i derecāt (194b/15)

[= 1]

um-: Ummak.

u.-ardıkim (163a/02)

u.-ardıkim (163a/03)

u.-aradı (163a/01)

u.-aradıkim (163a/04)

u.-arız (233b/09)

u.-mazlar (177a/05)

u.-şa (125b/04)

[= 7]

umāme: Hz. Ümame.

u. + denkim (169b/16)

[= 1]

ʿumre: < Ar. Mekke ve kabeyi hacc zamanı dışında ziyaret etmek.

a. (194b/13)

a. + kıldı (158a/03)

[= 2]

umūr: < Ar. İşler, fiiller.

u. + ı muhtelifden (155a/09)

[= 1]

un: Tahıl malzemelerinin öğütülmesi sonucunda oluşan toz besin tanecikleri.

u. (131a/06), (131a/11)

[= 2]

unıd-: *bk.* unıt-.

u.-asın (199b/03)

[= 1]

unud-: *bk.* unıt-.

u.-ur (160b/16)

[= 1]

unut-: Unutmak, aklından çıkmak.

u.-dum (210b/12), (219a/12)

u.-salar (217a/01)

[= 3]

unutdur-: Unutturmak.

u.-uldum (150a/01)

[= 1]

unutdurucı: Unutturan.

u. (146b/02)

[= 1]

ur-: Vurmak.

u. (186a/06)

u.-a (239b/12)

u.-anlar (170b/06)

u.-arsın (240a/17)

u.-asın (239b/04), (239b/10), (240b/07),
(240b/17)

u.-dı (192b/17), (193a/06), (193a/08)

u.-dılar (192a/01), (223b/16)

u.-gıl (129a/01)

u.-mağıl (153a/08)

u.-mışam (196a/03)

u.-sa (185b/17), (239b/03)

u.-ub (170b/02), (170b/04), (207b/04),
(227a/04)

u.-ubdı (137a/05)

u.-uñ (228a/12)

u.-up (200a/07)

u.-ur (170a/17)

u.-urıdı (207a/06)

u.-urlar (215a/16)

[= 28]

urbud: bk. urbud bin kıys.

u. (192b/17), (193a/02)

[= 2]

urbud bin kıys: Hz. Ömer'in danışma kurulundaki
sahabi.

u. (192b/04)

[= 1]

urğın: Halat, kalın ip. Urgan.

u. + lar (152a/12), (152a/14)

[= 2]

urudur-: 1. Ayakta durmak. 2. Hizalı şekilde durmak.

u.-ur (123b/14)

[= 1]

uruf: < Ar. Bir şeyi bilinmesi için yayma, açma.

a. + ında (134b/10)

[= 1]

urul-: Vurulmak.

u.-mağ (175b/07)

[= 1]

uş: Akıl.

u. + şı (212b/15)

u. + şı geldi (224b/16), (230a/14)

u. + şı gitdi (224b/14), (230a/14)

[= 5]

uşağ: Gevşek davranmak, ihmal etmek, takmamak.

u. + duta (177a/04)

u. + dutarlar (177a/01)

[= 2]

usrāy: < Ar. Kolaylıklar.

a. (129b/07), (139b/17)

[= 2]

ussisatı's-semavatü's-sebü: < Ar. "Yedi göğü
(dünyayı) kurdu".

u. (191a/13)

[= 1]

uşıl: < Ar. İzlenecek yöntem, yol.

u. + idīne (191a/10)

[= 1]

‘usur: < Ar. Zorluk, zahmet.

a. (139b/03), (139b/05)

a. + da (139b/05)

[= 3]

uş: *bk.* şu.

u. (120b/11), (136b/09), (146b/10),

(181b/05), (208a/13), (219b/01), (219b/12),

(219b/13), (226b/11)

[= 9]

uşan-: Usanmak.

u.-urısaş (124b/02)

[= 1]

utan-: Utanmak.

u.-am (239a/10)

u.-asın (199b/06)

u.-maz (162b/01)

u.-urđı (198a/09)

u.-urın (207a/10)

[= 5]

‘utbe: *bk.* ‘utbe bin ‘amir.

a. (169b/09)

[= 1]

‘utbe bin ‘amir: Hz. Ömer devrinde ilk zahitlerden.

u. (234a/05)

a. + den (217b/09)

[= 1]

uvacış: Ufacık.

u. (172b/16), (240a/14)

[= 2]

uvak: Ufak.

u. (157b/01), (240a/01)

[= 2]

uvan-: Parçalanmak, kırılmak, alabora olmak.

u.-dı (230b/02)

[= 1]

uvat-: Ufaltmak.

u.-dı (131b/03)

[= 1]

uy-: Uymak, uygun olmak.

u.-alım (180a/16)

u.-ğıl (180a/16)

u.-madılar (155b/02)

u.-sa (126a/15)

[= 4]

uyan-: Uyanmak.

u.-dı (152a/14), (152a/17), (152b/05),

(214a/12)

u.-dım (186a/10)

u.-sa (161a/15)

u.-ub (154a/05)

[= 7]

uyanık: Uyanan.

u. (195a/09)

u. + olsa (153b/06)

[= 2]

uyanık: *bk.* uyanık.

u. (153b/10)

u. + bulsalar (153b/11)

u. + bulunmasalar (153b/11)

[= 3]

uyar-: Uyarmak.

u.-dı (225b/15), (226a/02)

u.-duñ (226a/05)

u.-mağičün (159a/12)

u.-maz (121a/04)

u.-salar (121a/04)

[= 6]

uyku: Uyku.

u. + dan (154a/05), (231a/12)

u. + sın (226a/12)

u. + sından (225b/15)

u. + ya (121a/05), (161a/14)

[= 6]

uyu-: Uyumak.

u.-dı (152a/13), (152a/16), (152b/04),

(186b/12), (226a/01)

u.-dum (186a/09)

u.-madı (226a/13)

u.-maya (209b/07)

u.-r (121a/04)

[= 9]

‘uyüb: <Ar. Ayıplar.

a. + dan (182a/13)

[= 1]

uyun-: Pıhtılanmış, koyulaşmak.

u.-mıñ (144b/10)

[= 1]

uż: bk. uş.

u. + ı gitdi (207b/04)

[= 1]

uza-: Gerinmek, uzamak.

u.-madı (152b/05)

[= 1]

uzak: İki mesafe arasındaki mesafe çokluğu, ırak.

u. + dan (159a/07)

[= 1]

uzan-: Uzanmak.

u.-dı (145b/16)

u.-ur (129a/06), (182a/09), (213b/06)

[= 4]

uzat-: Uzatmak.

u.-dı (200a/07)

[= 1]

uzun: İki nokta arasındaki mesafenin olması
gerekenden fazla olması.

u. (144a/01), (151b/06), (201a/17),

(206b/16)

u. + ı (184b/14)

[= 5]

‘uzzā: İslamiyet öncesi Mekke’de bulunan üç büyük
puttan biri.

a. (131a/03), (183a/17), (183a/17),

(135b/11)

a. + ya (211b/15)

[= 5]

-Ü-

ü: <Far. “ve” bağlacı.

ü. (198b/12), (198b/12), (202a/06),

(218a/14), (220a/01), (220a/01), (220a/02),

(238b/15)

[= 8]

übbey: bk. ubbī bin ka‘b.

ü. (150a/13), (150a/15), (191a/11)

ü. + ye (141a/02)

[= 4]

übbey bin kaʿb: *bk.* ubbī bin kaʿb.

ü. (159a/09), (169b/16), (185b/09),
(204b/01)

[= 4]

üc: *bk.* üç.

ü. (127b/01), (132b/10), (142b/08),
(151a/12), (153b/17), (159a/09), (162a/12),
(173a/03), (176a/07), (176a/10), (177b/09),
(193b/07), (200b/14), (200b/15), (200b/16),
(200b/16), (209a/09), (209a/12), (220a/04),
(220a/10), (222a/10), (225b/08)

ü. + i (223b/12)

[= 23]

üç bin: *bk.* üç bin.

ü. (189a/07)

[= 1]

üçüncü: Üçüncü.

ü. (150b/13), (154a/02), (164a/13),
(191b/05), (204b/03), (209a/11)

ü. + ye (200b/15)

[= 7]

üç yüz altmış: *bk.* üç yüz altmış.

ü. (191b/11), (226a/14)

[= 2]

üç yüz toksan tokuz: *bk.* üç yüz doksan dokuz.

ü. (154b/03)

[= 1]

üç: Üç.

ü. (121b/15), (121b/17), (127b/03),
(147a/04), (157a/09), (162a/11), (162a/11),
(164a/11), (166b/15), (169a/01), (180b/17),

(184b/05), (188b/02), (190b/07), (223b/02),
(229b/10), (239b/06), (240a/08)

ü. + dür (192a/15)

ü. + i (162a/12), (224a/01)

ü. + ümüz (223b/13)

[= 22]

üç bin: Üç bin.

ü. (125a/03), (189a/07)

[= 2]

üç yüz altmış: Üç yüz altmış.

ü. (211b/17), (225b/02), (226a/07),
(226b/04)

[= 4]

üç yüz bin: Üç yüz bin.

ü. (218b/11)

[= 1]

üç yüz on: Üç yüz on.

ü. (128a/04)

[= 1]

üç yüz yigirmi: Üç yüz yirmi.

ü. (122a/12)

[= 1]

üleş-: Paylaşmak, hisseye ayırmak.

ü.-düm (210b/12)

ü.-elim (223b/03), (224a/01)

ü.-mege (223b/11)

[= 4]

üleşdür-: Paylaştırmak.

ü.-ürler (161b/08)

[= 1]

ülfet: < Ar. Kaynaşma.

ü. (175a/09)

ü. + dutubdururlardı (175a/09)

[= 2]

ümeyye ibn-i hâlef: Hz. Muhammed'in azılı

düşanlarından biri, Ümeyye bin Halef.

ü. (120a/17), (131b/12), (131b/17),

(170b/02), (180a/15)

ü. + e (131b/04)

[= 6]

ümîd: <Far. Gerçekleşmesi istenen bir şey için umut etmek, bekleme, beklenti.

ü. + e (135b/09)

ü. + ine (119b/17)

[= 2]

ümîdlü: <Far. + Tr. Ümidi olan.

ü. (133b/11)

[= 1]

ümîz: bk. ümîd.

ü. (182a/11), (196a/08)

ü. + e (234a/03)

ü. + leri (125b/14)

[= 4]

üm̄m: <Ar. Anne, ana.

ü. + i (165b/01), (165b/02), (165b/03),

(165b/03)

ü. + idür (165b/02)

[= 5]

üm̄met: <Ar. Bir peygambere îman edip onun yolundan giden topluluk, kavim.

ü. (120a/01), (133b/11), (175b/08),

(176a/04)

ü. + den (150b/06)

ü. + dür (179a/12)

ü. + e (189b/02)

ü. + i (139a/02), (232b/05)

ü. + içün (133b/13), (133b/14), (149a/07)

ü. + im (128a/08), (190a/08)

ü. + imden (134a/04), (176a/11)

ü. + i muḥammed (236a/05)

ü. + i muḥammede (154a/08)

ü. + i muḥammedi (164a/04)

ü. + i muḥammedile (153b/15)

ü. + i muḥammedün (153b/16), (181b/09)

ü. + in (119b/10), (119b/17)

ü. + iḡe (189b/02), (189b/11)

ü. + iḡün (185a/14), (185a/14), (185a/15)

ü. + ine (153a/03), (189b/09)

ü. + inün (151b/05)

ü. + ler (137b/08), (151b/06), (176a/04)

ü. + lerde (173a/14)

ü. + lerdür (156b/06)

ü. + lerüm (133b/02)

ü. + üm (134a/03)

ü. + ümiçün (133b/09)

ü. + ümün (176a/02), (176a/06)

ü. + ün (134a/03), (185b/01)

ü. + ün̄den (190a/10)

ü. + üḡe (151b/08), (153a/12), (185a/05)

ü. + ün̄ün (188b/15)

ü. + ün̄ün (239a/01)

[= 50]

üm̄meti: <Ar. “Ümmetim” manasında kullanılan sözcük.

ü. (119b/12), (119b/14), (119b/14),

(119b/15), (119b/16), (119b/17), (133b/17)

ü. + ümmetī (119b/12), (119b/14),
(119b/15), (119b/15), (119b/16), (133b/17)
[= 13]

ümmühān: Hz. Muhammed ile teyze-yeğen ilişkisi olan kadın sahabi.
ü. + ı (173b/01)
[= 1]

ümmü'l-mü'minīn: < Ar. Peygamberin eşleri için kullanılan tabir.
ü. (159b/14)
[= 1]

ümmü ümeys: Esmā bint Ümeys. Kadın sahabi.
ü. (131a/01)
[= 1]

ün: bk. üñ.
ü. (136a/07)
ü. + üni (213a/09)
[= 2]

üñ: Ses.
ü. (200a/11)
[= 1]

ün-: Seslenmek.
ü.-se (133a/11)
[= 1]

üns: < Ar. Yakınlık.
ü. (236a/07)
[= 1]

ür-: Havlamak.
ü.-dügi (234b/10)
[= 1]

ürdün: Ortadoğu'da bulunan arap ülkesi.
ü. + e (174b/14)

[= 1]

üst: Vücut, gövde, beden.
ü. + üñe (147a/11), (190b/13)
ü. + ünde (228a/11), (230b/03)
ü. + ünden (183b/16)
ü. + üne (181a/16), (183b/11), (185b/10)
[= 8]

üstād: < Ar. Herhangi bir ilim ya da bilim dalında söz ve bilgi sahibi olan.
ü. (217a/10)
[= 1]

üşen-: Üşenmek.
ü.-dim (184a/02)
ü.-medi (127b/14)
[= 2]

üveys bin hocā 'osmān bin emīr-i ilyās bin evliyā: 14-15. yüzyıllarda yaşadığı bilinen, hakkında az bilgi bulunan tefsir alimi, Üveys b. Hoca Osman b. Emir İlyas b. Evliya.
ü. + dur (220b/11)
[= 1]

üz-: Keserek koparmak, ayırmak.
ü.-mek (123a/03)
ü.-meyeler (122b/16)
[= 2]

üzer: Üst.
ü. + e (124a/02), (162a/03), (193a/09), (197a/11), (232b/16)
ü. + edür (191b/09)
ü. + imde (158a/02), (158a/05), (168b/08), (237a/08), (237a/10)
ü. + iñe (232b/01)

ü. + inçüze (200b/10)
ü. + inde (138b/09), (141b/09), (151a/10),
(157b/07), (158a/01), (158a/08), (158b/01),
(158b/10), (185a/09), (198a/15), (213a/08)
ü. + inden (123b/11)
ü. + ine (121b/10), (123b/08), (123b/09),
(124a/17), (124b/16), (125a/03), (125a/08),
(126b/16), (126b/17), (127b/06), (127b/07),
(127b/10), (127b/12), (134b/14), (134b/15),
(134b/16), (135b/13), (136a/04), (136a/07),
(136a/07), (137a/15), (137a/15), (139a/14),
(140a/14), (142b/02), (142b/14), (143a/07),
(143b/03), (144a/09), (145b/13), (146b/09),
(147b/13), (149a/08), (149a/10), (149b/02),
(150a/12), (151b/17), (152b/11), (153b/04),
(153b/08), (153b/17), (154a/07), (154a/10),
(154a/11), (154b/17), (155b/15), (155b/15),
(156b/07), (158b/12), (159a/02), (159a/02),
(162b/11), (162b/12), (163a/12), (165b/05),
(166b/07), (167a/09), (167a/10), (168a/17),
(169b/12), (169b/12), (169b/13), (169b/13),
(169b/15), (171b/13), (171b/14), (171b/15),
(171b/16), (172b/15), (174b/06), (174b/08),
(175a/15), (178a/09), (179a/06), (180b/10),
(181b/15), (182b/03), (183a/02), (183a/05),
(183a/06), (183a/15), (183a/15), (186a/12),
(189b/06), (191a/12), (204a/03), (207a/03),
(209b/11), (210a/16), (210b/04), (213b/06),
(214b/07), (215b/14), (216b/17), (218a/04),
(218a/06), (227b/08), (230b/07), (231a/02),
(231b/07), (232b/12), (232b/13), (232b/16),
(233a/05), (233a/05), (233a/17), (234a/11),

(235b/15), (236b/15), (237a/01), (237a/06),
(238b/04), (239b/02), (239b/04), (239b/09),
(239b/12), (240a/02), (240a/14), (240a/17),
(240b/09), (240b/14), (240b/16), (240b/16)
ü. + inedir (125b/08), (144a/06), (147b/01),
(169b/15), (191b/02), (217a/06)
ü. + inesin (134b/15), (146a/09)
ü. + inesiz (234a/09), (235a/02)
ü. + ineyüz (234a/10), (235a/03)
ü. + üme (163a/04)
ü. + ümüze (154b/17), (232b/08)
ü. + ümüzedür (129b/12), (129b/13)
ü. + üñe (232a/15)
ü. + üne (232a/17)
[= 167]

üzerlik: Kokulu ot.

ü. (240b/11)
[= 1]

‘üzeyr: Harun neslinden gelen bir peygamber.

a. (192a/02), (192a/15)
a. + üñ (194b/03)
[= 3]

üzil-: Kesilmek, umudunu kesmek.

ü.-e (125b/14)
[= 1]

üzüm: Üzüm.

ü. (159b/13), (159b/13), (159b/14)
ü. + de (159b/15)
[= 4]

-V-

va: < Ar. Söz.

v. + den (205b/15)
[= 1]
vācib: < Ar. Yapılması şart olan.
v. (210b/03)
v. + oldu (154b/17), (186b/07)
[= 3]

va'd: < Ar. Söz.

v. (202a/13)

[= 1]

va'de: < Ar. 1. Bir kimseye tanınan mühlet, vakit. 2.

Ahit, söz.

v. + ettiğimizde (129a/10)

v. + ı (237a/05)

v. + olundu (155b/07)

v. + sine (120b/03)

[= 4]

vādi: < Ar. İki tepe arasında bulunan düzlü yer.

v. + den (161b/11)

[= 1]

va'duke'l-hakk: < Ar. "Sözün doğru".

v. (237a/05)

[= 1]

vāhid: *bk.* vāhid.

v. (237b/01)

[= 1]

vāhid: < Ar. Tek, yalnız, eşsiz, biricik.

v. (209a/05), (209a/12)

v. + e (166a/12)

v. + i şifâtda (209a/07)

v. + ü (209a/08)

[= 5]

vāhide: *bk.* vāhid.

v. (200b/17), (200b/17)

v. + ye (201a/02), (201a/02), (201a/02)

[= 5]

vāhidetün: < Ar. Teklik, bir olma.

v. (201a/01)

[= 1]

vahiy: *bk.* vahy.

v. (132b/17), (133a/05), (144b/12)

v. + inmez (133a/04)

v. + kesildi (132b/13)

v. + kesilüb (132b/14)

[= 6]

vahzuli'l-kāfirin: < Ar. "Ve kafirleri alçalt, düşür".

v. (235a/15)

[= 1]

vahy: < Ar. Allah'ın, peygamberlere bildirdiği ilâhî haber.

v. (140b/08)

v. + e güyersin (194a/16)

v. + geldi (145a/03)

v. + gele (193a/16)

v. + gelmege (145b/16)

v. + inmedi (145b/12)

v. + inmekden (134a/06)

v. + kıldıkım (148a/15)

[= 8]

va'id: < Ar. Cehennem ateşi ile korkutma

v. + dür (202a/13)

v. + le (167b/01)

[= 2]

vakf: < Ar. Durma, duruş.

v. + için (165b/12), (165b/13)

[= 2]

vakıyye: < Ar. Okka, ölçü birimi.

v. + den (131a/15)

v. + deñ (131a/14)

[= 2]

vākī: < Ar. Geri çevrilmesi mümkün olmayan olay, gerçekleşmek.

v. + de (140a/08)

v. + oldu (127b/03)

v. + olub (240b/12)

[= 3]

vakit: bk. vakıt.

v. (119b/14), (119b/14), (119b/16),
(120b/06), (121a/17), (126a/17), (126a/17),
(135a/14), (141a/12), (146b/09), (148a/03),
(148b/03), (148b/03), (150b/08), (159a/08),
(172b/12), (178a/06), (185b/01), (185b/01),
(189b/17), (198a/10), (198b/08), (206b/17),
(207a/01), (207a/08), (211a/03), (211a/06),
(211a/12), (230b/01)

v. + de (139a/06)

v. + den (121b/03), (133a/13), (173a/14)

v. + iyle (185b/02)

v. + kim (121b/13), (126b/01), (137a/08),
(192a/01), (194a/06), (194b/04)

v. + ler (150b/10)

v. + lerine (148b/15)

v. + oldıkim (198b/02)

[= 43]

vaqitlū: < Ar. + Tr. Zamanlı, vaktinde olan.

v. (156a/02), (185b/02)

[= 2]

vakt: < Ar. Zaman.

v. + e (145b/07), (146a/10)

v. + i (125b/03), (149a/11), (161a/06),

(206a/13), (207b/15), (212a/02), (216b/17)

v. + iki (142b/07), (160a/14), (161a/09)

v. + ikim (157b/06), (164b/17)

v. + in (123b/06), (125b/15), (127a/07),

(134b/03), (146b/05), (155b/08), (161b/10),

(161b/13), (166a/08), (167a/14), (188a/11),

(206b/08)

v. + inde (120b/07), (156a/02), (160a/15),

(160b/08), (167a/12), (167a/16), (177a/08),

(195b/10), (196b/11), (201b/15), (209b/02),

(209b/06), (210a/15)

[= 39]

vaktāki: < Far. Ne vakit ki.

v. (171b/06), (172a/16), (186b/17),

(197a/02)

[= 4]

vaktākim: bk. vaktāki.

v. (165b/04)

[= 1]

vakūr: < Ar. Ağırbaşlılık.

v. (167a/12)

[= 1]

valī: < Ar. Bir il yönetiminde en yetkili devlet memuru.

v. (124a/10)

[= 1]

va'l-lāhi: < Ar. "Tanrı tanıktır".

v. (145a/15), (156b/06), (156b/08),

(184a/07), (184a/15), (229b/06)

[= 6]

va'l-lāhu: < Ar. “Tanrı tanıktır”.

v. (215a/08)

[= 1]

va'l-lāhu ā'lem: < Ar. En iyi Tanrı bilir.

v. (122b/04), (125b/16), (141a/08),
(141a/15), (154b/06), (164a/05), (166a/17),
(174a/07), (176a/12), (215a/02), (229a/01),
(241a/05)

[= 12]

va'l-lāhu ekber: < Ar. En büyük Tanrı'dır.

v. (160a/13), (166a/08), (166a/13)

[= 3]

var: Elde bulunma, var olma, yok karşıtı, mevcut.

v. (119b/13), (124a/01), (124b/04),
(139a/16), (149a/12), (149a/15), (156a/12),
(168b/09), (182a/02), (189b/04), (189b/04),
(191b/17), (207b/10), (211a/10), (212a/06),
(213a/14), (216a/02), (216a/03), (217a/11),
(223a/02), (225a/01), (225a/05), (227b/04),
(229b/13), (234b/01), (237b/07)

v. + dı (127a/10), (130a/02), (131b/01),
(131b/04), (156b/04), (162a/11), (162a/16),
(168a/15), (172b/07), (178b/09), (181a/11),
(185a/10), (186a/07), (186a/08), (204a/01),
(210b/08)

v. + dıkim (184a/11)

v. + dır (148b/02), (183a/12), (201a/03)

v. + dur (125a/05), (126a/03), (132a/02),
(132a/14), (134b/10), (136b/07), (139a/13),
(139b/02), (140a/01), (140a/13), (142b/06),
(143b/03), (145a/16), (147a/04), (148a/06),

(149a/01), (149a/02), (150b/04), (150b/04),
(157a/10), (157b/07), (158a/09), (159b/16),
(161b/16), (164a/08), (167a/02), (167b/03),
(168b/09), (170b/07), (172a/10), (172a/15),
(174b/04), (176a/07), (178a/17), (185a/03),
(188a/14), (188b/10), (189a/01), (189a/08),
(189a/11), (196a/12), (200b/03), (200b/16),
(201a/14), (201a/15), (201a/16), (204a/09),
(206a/09), (206a/09), (207a/13), (207b/06),
(207b/08), (209a/09), (211a/17), (212a/11),
(214b/13), (216a/04), (217a/05), (217a/07),
(217a/12), (217a/17), (217b/11), (217b/12),
(217b/14), (227b/13), (229b/17), (234b/17),
(235b/12), (236a/05), (237b/01)

v. + eylemege (198a/05)

v. + ıdı (131b/14), (132b/15), (140a/08),
(155b/08), (161a/11), (178a/06), (184b/01),
(184b/01), (184b/13), (184b/14), (185a/09),
(191b/11), (208b/10), (211b/14), (211b/17),
(225b/04), (227a/13), (227b/08), (228a/14),
(228a/17), (229a/02), (229a/03)

v. + ıdıkim (225b/01)

v. + ısa (121a/01), (121b/08), (151a/11),
(157b/11), (163b/06), (208a/17), (229b/02),
(229b/15)

v. + mış (168a/17)

v. + mışki (136a/10)

v. + nı (154b/04)

[= 151]

var-: Varmak, ulaşmak.

v. (162b/02), (234a/12)

v.-a (158b/05), (158b/06), (158b/07),
 (158b/08), (163a/01), (206b/11)
 v.-alum (214b/09)
 v.-anı (223b/12)
 v.-asın (137a/09)
 v.-ayım (230a/02)
 v.-ayın (160a/03), (192b/06)
 v.-dı (131b/03), (135b/11), (136a/02),
 (136a/02), (136b/11), (151b/07), (152b/14),
 (173b/02), (183a/04), (183a/05), (183b/10),
 (186a/06), (189a/17), (189b/08), (189b/15),
 (223a/04), (226a/11), (227a/10), (227b/04),
 (227b/06), (227b/16), (229a/12)
 v.-dıkım (146b/10)
 v.-dılar (127a/14), (127a/15), (152a/10),
 (152a/11), (152a/16), (152a/16), (214a/14),
 (222a/10), (222a/16), (222b/17), (226b/11)
 v.-duğ (180b/14)
 v.-dum (136a/02), (162b/02), (196b/08),
 (218a/01)
 v.-ğıl (121b/01), (134a/01), (229b/14)
 v.-ımazın (144b/06)
 v.-ıñ (219b/04)
 v.-ınca (158a/11)
 v.-ıncağ (161a/14)
 v.-ısa (206a/03)
 v.-mamış (230a/04)
 v.-miş (230a/05)
 v.-mışdı (227a/13)
 v.-sa (205b/13), (226b/03)
 v.-ub (119b/12), (135a/07), (145a/03),
 (158b/09), (158b/09), (158b/10), (158b/11),

(158b/12), (158b/13), (158b/13), (158b/14),
 (158b/15), (166b/14), (234a/16)
 v.-uñ (120b/17), (131b/06), (208a/07),
 (208a/15), (208b/05), (214a/14)
 v.-ur (196a/14), (197b/06)
 v.-urın (229a/09)
 v.-urısa (124a/17)
 v.-urlar (161b/10)
 v.-urlardı (174b/15), (175a/05)
 v.-ursın (129b/05)
 [= 94]

varağa: *bk.* varağa ibn-i nüvfel.

v. (145b/04), (145b/05), (145b/08),
 (146a/04), (146a/05), (146a/08), (146a/10)
 v. + ya (146a/07)
 v. + yı (146a/11)
 [= 9]

varağa ibn-i nüvfel: Varaka bin Nevfel. Hz.

Hatice'nin amcasının oğlu.

v. (145b/11)
 v. + e (136b/11), (145b/01)
 [= 3]

varlıg: *bk.* varlık.

v. + ına (188b/08), (188b/09)
 [= 2]

varlık: Var olan.

v. (213b/09)
 [= 1]

varta: <Ar. Uçurum, dip, kuyu

v. + sında (158a/15)
 [= 1]

vaşf: Özellikleri sayarak târif etmek.

v. + a (240a/04)
v. + edeler (198a/17)
v. + etdi (171a/14)
v. + etgil (188a/06)
v. + ında (218b/06)
v. + ını (164b/02), (187b/12)
[= 7]

vaşf: *bk.* vaşf.

v. + etdi (156a/15)
v. + kıldı (165b/06)
[= 2]

vasıta: *bk.* vāsiṭa.

v. + sı (203b/17)
[= 1]

vāsiṭa: <Ar. Arayı bulan kimse, aracı.

v. + dur (201b/14)
v. + kıldı (203b/15), (204a/10)
v. + kıldılar (195b/07)
v. + kıldum (195b/08)
v. + larun (203b/15)
v. + sıdur (201b/12)
[= 7]

vaşiyet: <Ar. 1. Nasihat, öğüt. 2. Bir kimsenin

ölümünden sonra yapılmasını istediği şey.

v. (229a/06)
v. + kılanlardan (125a/17)
v. + kıldı (229a/03)
v. + üm (229a/05)
[= 4]

vaʿtu: <Ar. “Ver”.

v. (236a/09)
[= 1]

vav: Arap alfabetik sisteminin yirmi altıncı sesi.

v. (126a/13), (128a/17), (132b/08),
(141a/17), (160b/01), (169a/08), (211b/13)
v. + dur (196a/13)
v. + ı (196a/12), (196a/13), (199a/11),
(199a/12)
v. + ından (196a/13)
[= 13]

vāv: <Ar. Herhangi bir kelimenin öncesine gelerek
yemin manası katan kelime, harf.

v. + ı hāliyyedür (211b/13)
v. + ı kâsemdir (160b/01)
v. + ı kâsemdür (126a/13), (128a/17),
(141a/17), (169a/08)
v. + u kâsemdür (132b/08)
[= 7]

vāveylā: <Ar. Çılgılık, bağırıtı.

v. (125b/15)
[= 1]

vāy: Şaşıрма, şikayet, acı gibi duyguların ses taklidi
ile oluşmuş anlam kuvvetlendiren söz.

v. (170a/16), (170b/16), (176b/16),
(186b/16), (196a/15)
[= 5]

vaʿy: <Ar. Bilinç.

v. + dan (205b/15)
[= 1]

vazʿ: <Ar. Ortaya konma.

v. + etdi (201a/07)
v. + eylediler (201a/05)
v. + eylemekde (201a/12)
[= 3]

vazîfe: < Ar. Birinin yapmakla yükümlü olduğu zaruri görev.

v. + edinse (169a/05), (172a/17)

v. + edünün (185b/04)

v. + si (186a/11)

[= 4]

vazîfe: bk. vazîfe.

v. + edinse (157a/14)

[= 1]

ve: Ve.

v. (119b/11), (119b/11), (119b/11),
(119b/14), (119b/15), (119b/15), (120a/05),
(120a/07), (120a/09), (120a/11), (120b/03),
(120b/04), (120b/05), (120b/05), (120b/05),
(120b/07), (120b/09), (120b/16), (121a/08),
(121a/09), (121a/11), (121b/04), (121b/10),
(122a/05), (122b/02), (122b/07), (122b/07),
(122b/08), (122b/09), (122b/10), (122b/10),
(122b/10), (122b/11), (122b/11), (122b/12),
(122b/13), (122b/17), (123a/03), (123a/03),
(123a/04), (123a/05), (123a/05), (123a/06),
(123a/07), (123a/08), (123a/08), (123a/08),
(123a/10), (123a/10), (123a/10), (123a/11),
(123a/13), (123a/13), (123a/13), (123a/14),
(123a/14), (123a/14), (123a/14), (123a/15),
(123a/15), (123a/15), (123a/15), (123a/16),
(123a/16), (123a/16), (123a/16), (123b/01),
(123b/02), (123b/02), (123b/06), (123b/06),
(123b/14), (124a/01), (124a/04), (124a/08),
(124a/09), (124a/09), (124a/10), (124a/11),
(124a/11), (124a/16), (124a/16), (124b/01),
(124b/02), (124b/03), (124b/06), (124b/06),

(124b/06), (124b/06), (124b/13), (124b/14),
(124b/16), (124b/17), (124b/17), (125a/02),
(125a/02), (125a/03), (125a/03), (125a/04),
(125a/04), (125a/04), (125a/05), (125a/06),
(125a/07), (125a/07), (125a/08), (125a/11),
(125a/12), (125a/13), (125a/13), (125a/13),
(125a/17), (125a/17), (125b/01), (125b/02),
(125b/02), (125b/02), (125b/03), (125b/03),
(125b/07), (125b/08), (125b/12), (126a/02),
(126a/04), (126a/04), (126a/04), (126a/05),
(126a/10), (126a/13), (126a/14), (126a/15),
(126b/03), (126b/03), (126b/04), (126b/06),
(126b/07), (126b/11), (126b/12), (126b/13),
(126b/14), (126b/15), (126b/16), (126b/16),
(126b/17), (127a/01), (127a/06), (127a/11),
(127b/02), (127b/04), (127b/14), (127b/16),
(128a/02), (128a/04), (128a/07), (128a/14),
(128a/15), (128b/07), (128b/12), (128b/13),
(128b/14), (128b/16), (129a/02), (129a/04),
(129a/05), (129a/05), (129a/07), (129a/09),
(129a/09), (129a/10), (129b/01), (129b/09),
(129b/12), (130a/01), (130a/01), (130a/12),
(130b/04), (130b/07), (130b/08), (130b/10),
(130b/17), (130b/17), (131a/01), (131a/01),
(131a/01), (131a/03), (131a/05), (131a/07),
(131a/14), (131b/03), (131b/05), (131b/05),
(131b/06), (131b/14), (131b/16), (132a/06),
(132a/13), (132a/14), (132b/05), (132b/06),
(132b/11), (132b/11), (133a/03), (133a/06),
(133a/06), (133a/13), (133a/14), (133a/16),
(133a/17), (133b/01), (133b/02), (133b/14),
(133b/14), (133b/16), (134a/06), (134a/09),

(134a/10), (134a/12), (134b/03), (134b/03),
(134b/03), (134b/04), (134b/04), (134b/04),
(134b/04), (134b/04), (134b/05), (134b/06),
(134b/06), (134b/12), (134b/12), (134b/13),
(134b/13), (135a/01), (135a/01), (135a/03),
(135a/05), (135a/05), (135a/07), (135a/11),
(135b/04), (135b/04), (135b/04), (135b/05),
(135b/08), (135b/09), (135b/09), (135b/11),
(135b/12), (135b/13), (136a/03), (136a/03),
(136a/04), (136a/09), (136a/09), (136a/11),
(136a/14), (136b/01), (136b/04), (136b/04),
(136b/13), (136b/17), (137a/06), (137a/09),
(137a/10), (137a/12), (137a/12), (137a/13),
(137a/17), (137b/05), (137b/06), (137b/06),
(137b/07), (137b/08), (137b/08), (137b/08),
(137b/08), (137b/08), (137b/10), (137b/10),
(137b/11), (137b/13), (137b/16), (138a/02),
(138a/04), (138a/09), (138a/12), (138a/15),
(138a/16), (138b/02), (138b/03), (138b/13),
(138b/17), (139a/01), (139a/07), (139a/07),
(139a/12), (139a/12), (139b/04), (139b/08),
(139b/10), (139b/16), (140a/05), (140a/10),
(140a/16), (140b/02), (140b/04), (140b/06),
(140b/11), (140b/12), (141a/02), (141a/05),
(141a/10), (141a/13), (141a/17), (141b/01),
(141b/01), (141b/01), (141b/01), (141b/01),
(141b/01), (141b/01), (141b/02), (141b/03),
(141b/03), (141b/05), (141b/14), (141b/15),
(141b/16), (141b/16), (141b/17), (142a/03),
(142a/05), (142a/10), (142a/10), (142a/10),
(142a/11), (142a/14), (142a/15), (142a/15),
(142a/15), (142a/17), (142b/01), (142b/03),

(142b/08), (142b/09), (142b/13), (142b/14),
(142b/16), (143a/01), (143a/05), (143a/05),
(143a/08), (143a/12), (143b/06), (143b/14),
(144a/01), (144a/09), (144a/16), (144b/05),
(144b/05), (144b/15), (145a/01), (145a/17),
(145a/17), (145a/17), (145b/09), (145b/10),
(145b/10), (146a/05), (146a/08), (146a/14),
(146a/15), (146b/02), (146b/15), (147a/06),
(147a/08), (147a/12), (147a/17), (147b/04),
(147b/05), (148a/15), (148a/17), (148b/08),
(148b/10), (148b/11), (148b/12), (148b/16),
(148b/17), (149a/02), (149a/02), (149a/04),
(149a/05), (149a/07), (149a/07), (149a/08),
(149b/07), (149b/07), (149b/11), (150a/03),
(150a/03), (150a/04), (150a/04), (150a/04),
(150a/04), (150a/10), (150a/13), (150a/13),
(150b/01), (150b/02), (150b/09), (150b/09),
(150b/10), (150b/10), (150b/11), (150b/11),
(150b/12), (150b/15), (150b/16), (151a/01),
(151a/02), (151a/03), (151a/03), (151a/03),
(151a/05), (151a/06), (151a/06), (151a/09),
(151a/10), (151a/10), (151a/10), (151a/11),
(151a/12), (151a/13), (151b/01), (151b/14),
(151b/14), (151b/15), (151b/16), (151b/17),
(152a/01), (152a/02), (152a/08), (152a/09),
(152b/03), (152b/06), (152b/07), (152b/11),
(153a/02), (153a/02), (153a/05), (153a/06),
(153a/07), (153b/02), (153b/11), (153b/16),
(154a/01), (154a/01), (154a/02), (154a/06),
(154b/02), (154b/05), (154b/06), (154b/08),
(154b/09), (154b/09), (154b/11), (154b/12),
(154b/12), (154b/13), (154b/13), (155a/05),

(155a/09), (155a/09), (155a/10), (155a/11),
(155a/12), (155a/13), (155a/13), (155a/13),
(155a/14), (155a/16), (155b/01), (155b/02),
(155b/03), (155b/07), (155b/07), (155b/08),
(155b/09), (155b/15), (156a/02), (156a/03),
(156a/07), (156a/08), (156a/08), (156a/09),
(156a/11), (156a/12), (156a/12), (156a/14),
(156a/15), (156a/16), (156b/01), (156b/04),
(156b/04), (156b/05), (156b/07), (156b/10),
(156b/14), (156b/15), (156b/16), (156b/17),
(157a/01), (157a/04), (157a/05), (157a/07),
(157a/12), (157a/12), (157b/03), (157b/05),
(157b/07), (157b/08), (157b/10), (157b/14),
(157b/16), (158a/01), (158a/03), (158a/03),
(158a/03), (158a/03), (158a/03), (158a/06),
(158a/06), (158a/06), (158a/06), (158a/09),
(158a/13), (158a/13), (158b/07), (158b/08),
(158b/14), (159a/04), (159a/07), (159a/15),
(159a/17), (159a/17), (159b/01), (159b/01),
(159b/02), (159b/02), (159b/03), (159b/03),
(159b/07), (160a/11), (160b/03), (160b/03),
(160b/03), (160b/06), (160b/10), (160b/16),
(160b/16), (161a/01), (161a/02), (161a/02),
(161a/03), (161a/09), (161a/10), (161a/13),
(161b/16), (162a/01), (162a/03), (162a/05),
(162a/07), (162a/11), (162a/13), (162a/14),
(163a/03), (163a/07), (163a/07), (163a/08),
(163a/10), (163a/11), (163a/13), (163b/06),
(163b/06), (163b/08), (163b/08), (163b/09),
(163b/09), (163b/09), (163b/10), (163b/14),
(163b/14), (163b/16), (164a/03), (164b/02),
(164b/03), (164b/09), (165a/01), (165a/09),

(165a/09), (165a/10), (165a/10), (165a/12),
(165a/13), (165a/13), (165b/06), (165b/13),
(165b/13), (166a/01), (166a/03), (166a/05),
(166a/07), (166a/09), (166a/14), (166a/17),
(166b/02), (166b/03), (166b/04), (166b/05),
(166b/08), (166b/09), (166b/11), (166b/12),
(166b/12), (167a/03), (167a/07), (167a/07),
(167a/10), (167a/10), (167a/13), (167a/16),
(167b/03), (167b/17), (168a/01), (168a/04),
(168a/08), (168a/09), (168a/10), (168a/13),
(168a/14), (168a/14), (168a/15), (168b/01),
(168b/02), (168b/02), (168b/05), (168b/09),
(168b/12), (168b/13), (168b/14), (168b/15),
(168b/16), (169a/08), (169a/14), (169a/14),
(169b/02), (169b/05), (169b/09), (169b/09),
(169b/09), (169b/09), (169b/11), (169b/11),
(169b/12), (169b/13), (169b/14), (169b/17),
(170a/07), (170a/16), (170a/17), (170a/17),
(170b/01), (170b/04), (170b/05), (170b/05),
(170b/06), (170b/14), (170b/14), (170b/14),
(170b/16), (170b/17), (171a/01), (171a/02),
(171a/02), (171a/03), (171a/08), (171a/08),
(171a/08), (171a/08), (171a/16), (171b/03),
(171b/03), (171b/07), (171b/08), (171b/08),
(171b/09), (171b/09), (171b/15), (171b/16),
(171b/16), (172a/08), (172a/13), (172a/15),
(172a/16), (172a/16), (172a/16), (172a/17),
(172b/01), (172b/01), (172b/02), (172b/02),
(172b/11), (172b/13), (172b/13), (173a/05),
(173a/07), (173a/08), (173a/14), (173b/14),
(174a/03), (174a/04), (174a/04), (174a/04),
(174a/05), (174a/06), (174a/06), (174a/07),

(174b/01), (174b/14), (174b/15), (174b/17),
(175a/01), (175a/01), (175a/06), (175a/09),
(175a/15), (175b/04), (175b/06), (175b/07),
(175b/13), (176a/10), (176a/14), (176a/16),
(176a/17), (176b/05), (176b/09), (176b/09),
(176b/09), (176b/14), (177a/01), (177a/08),
(177a/09), (177a/11), (177a/12), (177a/12),
(177a/12), (177a/12), (177a/12), (177a/12),
(177a/13), (177a/13), (177a/14), (177a/16),
(177a/16), (177a/17), (177b/03), (177b/04),
(177b/07), (177b/08), (177b/08), (177b/14),
(177b/14), (177b/16), (178a/13), (178a/13),
(178a/13), (178a/14), (178a/16), (178a/16),
(178a/17), (178a/17), (178b/01), (178b/01),
(178b/02), (178b/04), (178b/05), (178b/06),
(178b/12), (179a/03), (179a/09), (179a/10),
(179a/14), (179a/15), (179a/15), (179a/16),
(179a/16), (179a/17), (179b/04), (179b/05),
(179b/06), (179b/10), (179b/14), (179b/15),
(179b/15), (180a/02), (180a/05), (180a/05),
(180a/14), (180a/14), (180a/15), (180a/16),
(180a/17), (180b/02), (180b/06), (180b/08),
(181a/06), (181a/07), (181a/08), (181a/08),
(181a/08), (181a/13), (181b/01), (181b/03),
(181b/03), (181b/03), (181b/04), (181b/05),
(181b/06), (181b/12), (181b/16), (181b/16),
(181b/16), (181b/16), (181b/16), (182a/07),
(182a/15), (182a/15), (182a/15), (182a/15),
(182b/03), (182b/04), (182b/05), (182b/06),
(182b/06), (182b/09), (182b/10), (182b/10),
(182b/10), (182b/12), (182b/12), (182b/12),
(182b/14), (182b/14), (182b/17), (183a/05),

(183a/13), (183a/14), (183a/15), (183b/03),
(183b/09), (184a/07), (184a/12), (184b/08),
(184b/12), (184b/12), (184b/13), (184b/13),
(184b/13), (184b/13), (184b/13), (184b/16),
(185a/01), (185a/02), (185a/04), (185a/05),
(185a/06), (185a/07), (185a/08), (185a/09),
(185a/13), (185a/13), (185a/14), (185a/15),
(185a/16), (185b/02), (185b/02), (185b/04),
(185b/10), (185b/13), (185b/17), (186a/01),
(186a/02), (187a/07), (187a/08), (187b/14),
(187b/14), (187b/17), (187b/17), (188a/01),
(188a/01), (188a/02), (188a/02), (188a/03),
(188a/05), (188b/04), (188b/06), (188b/07),
(188b/07), (188b/08), (188b/09), (188b/10),
(188b/13), (188b/15), (189a/01), (189a/02),
(189a/03), (189a/05), (189a/06), (189a/07),
(189a/09), (189a/12), (189a/13), (189b/02),
(189b/02), (189b/03), (189b/04), (189b/06),
(189b/09), (189b/11), (189b/11), (189b/12),
(189b/14), (189b/16), (189b/17), (190a/03),
(190a/06), (190a/07), (190a/08), (190a/08),
(190a/13), (190a/15), (190a/16), (190b/02),
(190b/06), (190b/08), (191a/04), (191a/05),
(191a/05), (191a/06), (191a/10), (191a/11),
(191a/15), (191b/05), (191b/12), (191b/15),
(191b/16), (191b/17), (192a/04), (192a/06),
(192a/06), (192a/07), (192a/09), (192a/11),
(192a/11), (192a/11), (192a/12), (192a/15),
(192a/15), (192b/04), (192b/04), (193a/09),
(193a/15), (193b/04), (193b/06), (193b/10),
(193b/10), (193b/13), (193b/14), (193b/14),
(193b/15), (194a/01), (194a/01), (194a/06),

(194a/06), (194a/08), (194a/13), (194a/15),
(194a/15), (194a/17), (194b/03), (194b/04),
(194b/08), (194b/12), (195a/02), (195a/02),
(195a/03), (195a/07), (195a/09), (195a/09),
(195a/09), (195a/10), (195a/12), (195a/12),
(195a/13), (195a/15), (195a/15), (195a/16),
(195a/17), (195b/07), (195b/09), (195b/14),
(195b/15), (195b/17), (195b/17), (196a/01),
(196a/01), (196a/02), (196a/04), (196a/05),
(196a/11), (196a/14), (196a/15), (196a/15),
(196a/16), (196a/17), (196b/08), (197a/01),
(197a/08), (197a/16), (197b/07), (197b/09),
(197b/09), (197b/09), (197b/09), (197b/10),
(197b/10), (197b/11), (197b/11), (197b/12),
(197b/12), (197b/13), (197b/13), (197b/13),
(197b/13), (197b/14), (197b/17), (197b/17),
(198a/01), (198a/01), (198a/02), (198a/03),
(198a/05), (198a/07), (198a/07), (198a/12),
(198a/17), (198b/02), (198b/08), (198b/10),
(198b/14), (198b/15), (199a/08), (199a/08),
(199a/09), (199a/09), (199a/14), (199a/16),
(200a/08), (200a/16), (200a/16), (200a/17),
(200b/06), (200b/11), (200b/13), (200b/13),
(200b/13), (200b/15), (200b/15), (200b/16),
(201a/03), (201a/07), (201a/07), (201a/08),
(201a/11), (201a/13), (201a/13), (201a/14),
(201a/14), (201a/16), (201a/16), (201a/16),
(201a/16), (201b/01), (201b/02), (201b/04),
(201b/06), (201b/06), (201b/11), (202a/11),
(202a/11), (202a/11), (202a/12), (202a/13),
(202a/13), (202a/13), (202a/14), (202a/14),
(202a/14), (202b/01), (202b/01), (202b/01),

(202b/01), (202b/05), (202b/05), (202b/09),
(202b/09), (202b/09), (202b/10), (202b/11),
(202b/11), (202b/11), (202b/15), (202b/17),
(203a/01), (203a/01), (203a/05), (203a/05),
(203a/06), (203a/08), (203a/08), (203a/09),
(203a/09), (203a/10), (203a/13), (203a/15),
(203a/15), (203b/05), (203b/06), (203b/13),
(203b/14), (203b/14), (204a/17), (204b/09),
(204b/15), (204b/16), (204b/16), (204b/16),
(204b/17), (204b/17), (205a/03), (205a/03),
(205a/05), (205a/10), (205a/13), (205a/15),
(205a/17), (205b/03), (205b/06), (205b/11),
(205b/11), (205b/14), (205b/14), (205b/14),
(205b/14), (205b/15), (205b/15), (205b/15),
(205b/15), (205b/15), (205b/15), (205b/16),
(205b/16), (205b/16), (205b/17), (205b/17),
(206a/04), (206a/05), (206a/06), (206a/12),
(206a/13), (206a/14), (206a/14), (206b/01),
(206b/02), (207b/15), (208a/04), (208a/11),
(208a/12), (208b/02), (208b/04), (208b/06),
(208b/07), (208b/09), (208b/17), (209a/02),
(209a/14), (209a/14), (209a/14), (209a/15),
(209a/17), (209a/17), (209b/02), (209b/04),
(209b/06), (209b/08), (209b/10), (209b/10),
(209b/12), (209b/15), (209b/15), (210a/04),
(210a/04), (210a/06), (210a/07), (210a/08),
(210a/10), (210a/11), (210a/11), (210a/12),
(210a/13), (210a/14), (210a/17), (210a/17),
(210b/01), (210b/02), (210b/05), (210b/12),
(210b/15), (210b/15), (210b/16), (210b/17),
(211a/05), (211a/06), (211a/07), (211a/08),
(211a/14), (211b/01), (211b/07), (211b/10),

(212a/07), (212a/12), (212a/16), (212a/16),
(212a/16), (212a/17), (212a/17), (212b/01),
(212b/02), (212b/02), (212b/05), (212b/06),
(212b/08), (212b/09), (212b/15), (212b/15),
(212b/15), (212b/16), (212b/16), (212b/17),
(213a/01), (213a/01), (213a/01), (213a/02),
(213a/02), (213a/03), (213a/03), (213a/03),
(213a/03), (213a/04), (213a/04), (213a/04),
(213a/05), (213a/05), (213a/06), (213a/06),
(213a/07), (213a/09), (213a/10), (213b/05),
(213b/07), (213b/08), (213b/09), (213b/10),
(213b/14), (213b/16), (214a/02), (214a/04),
(214a/06), (214a/09), (214a/13), (214a/13),
(214b/01), (214b/02), (214b/03), (214b/07),
(214b/13), (214b/14), (214b/14), (214b/16),
(214b/17), (215a/01), (215a/02), (215a/13),
(215a/13), (215a/13), (215a/14), (215a/14),
(215a/16), (215b/08), (215b/12), (216a/02),
(216a/17), (217a/16), (217a/16), (217a/17),
(217b/03), (217b/10), (217b/13), (218a/05),
(218a/05), (218b/05), (218b/06), (218b/09),
(218b/11), (218b/12), (218b/12), (218b/12),
(218b/13), (218b/13), (218b/13), (218b/14),
(218b/17), (219a/03), (219a/04), (219a/05),
(219a/10), (219a/10), (219a/15), (219a/16),
(219b/02), (219b/02), (219b/02), (219b/08),
(219b/08), (219b/09), (219b/11), (219b/12),
(219b/13), (219b/13), (219b/14), (219b/16),
(219b/17), (220a/01), (220a/04), (220a/06),
(220a/07), (220a/08), (220a/11), (220a/12),
(220a/16), (220b/08), (220b/09), (220b/11),
(220b/11), (220b/11), (220b/13), (220b/14),

(220b/15), (220b/15), (220b/16), (220b/17),
(222a/01), (222a/01), (222a/02), (222a/03),
(222a/12), (223a/05), (223a/16), (223b/03),
(223b/05), (223b/14), (224a/13), (224a/15),
(224b/01), (224b/03), (224b/09), (225b/01),
(225b/02), (225b/04), (225b/08), (225b/13),
(226b/02), (226b/12), (227a/08), (227a/09),
(227a/10), (227a/15), (227a/17), (227b/05),
(227b/06), (227b/07), (228a/05), (228a/08),
(228a/10), (228a/10), (228a/11), (228a/15),
(228a/16), (228a/17), (228b/03), (228b/08),
(228b/10), (228b/17), (228b/17), (228b/17),
(229a/04), (229a/07), (229a/10), (229a/13),
(229b/02), (229b/03), (229b/07), (229b/10),
(229b/11), (230b/07), (230b/09), (230b/09),
(230b/13), (230b/14), (230b/15), (231a/03),
(231a/03), (231a/03), (231b/07), (231b/15),
(231b/16), (232a/09), (232a/11), (232a/14),
(232b/01), (232b/06), (232b/07), (232b/13),
(232b/14), (233a/05), (233a/07), (233a/07),
(233a/08), (234a/07), (234a/08), (234b/02),
(234b/02), (234b/02), (234b/03), (234b/04),
(234b/04), (234b/05), (234b/05), (234b/05),
(234b/06), (234b/07), (234b/07), (234b/07),
(234b/08), (234b/08), (234b/09), (234b/09),
(234b/10), (234b/10), (234b/11), (234b/11),
(234b/12), (234b/12), (234b/13), (234b/13),
(234b/14), (234b/14), (234b/14), (234b/14),
(234b/14), (234b/15), (234b/15), (234b/16),
(234b/16), (234b/16), (234b/17), (234b/17),
(235a/01), (235a/02), (235a/07), (235a/07),
(235a/09), (235a/10), (235a/11), (235a/11),

(235a/12), (235a/12), (235a/15), (235a/15),
 (235a/15), (235b/02), (235b/02), (235b/04),
 (235b/07), (235b/07), (235b/08), (235b/12),
 (235b/12), (235b/16), (235b/16), (236a/02),
 (236a/03), (236a/05), (236a/06), (236a/08),
 (236a/09), (236a/10), (236a/11), (236a/12),
 (236a/14), (236a/16), (236b/04), (236b/05),
 (236b/06), (236b/07), (236b/08), (236b/08),
 (236b/11), (236b/12), (236b/13), (236b/13),
 (236b/16), (237a/01), (237a/03), (237a/04),
 (237a/05), (237a/05), (237a/07), (237a/10),
 (237a/12), (237a/14), (237a/16), (237b/01),
 (237b/01), (237b/01), (237b/02), (237b/02),
 (237b/02), (237b/02), (237b/02), (237b/02),
 (237b/05), (237b/05), (237b/05), (237b/07),
 (237b/09), (237b/11), (237b/12), (237b/14),
 (237b/15), (237b/16), (237b/17), (238a/01),
 (238a/02), (238a/04), (238a/05), (238a/06),
 (238a/07), (238a/08), (238a/09), (238a/09),
 (238a/10), (238a/11), (238a/12), (238a/13),
 (238a/13), (238a/14), (238a/15), (238a/17),
 (238b/01), (238b/02), (238b/02), (238b/05),
 (238b/06), (238b/07), (238b/08), (239a/07),
 (239a/12), (239b/03), (239b/05), (239b/06),
 (239b/10), (239b/11), (240a/01), (240a/02),
 (240a/05), (240a/05), (240a/06), (240a/06),
 (240a/07), (240a/08), (240a/12), (240a/13),
 (240a/16), (240b/01), (240b/02), (240b/03),
 (240b/05), (240b/06), (240b/06), (240b/11),
 (240b/11), (240b/11), (240b/12), (240b/13),
 (240b/15), (240b/16)

[= 1617]

vech: < Ar. Yüz, surat, çehre.

v. (204a/03)
 v. + i (191b/02), (191b/02), (191b/10)
 v. + ile (165a/03)
 v. + i şuret (191b/09), (191b/10)
 v. + iyle (211a/07)
 [= 8]

vecih: *bk.* vech.

v. (162a/03), (191b/04), (191b/05),
 (191b/07), (191b/09), (205a/01)
 v. + ler (209a/13)
 [= 7]

vedā'laş-: < Ar. + Tr. Veda etmek.

v.-dı (182a/07)
 [= 1]

ve'd-ḡuḡā: < Ar. Duha suresi.

v. (132a/14), (132b/08), (133a/07),
 (133a/10), (140b/15), (141a/07)
 v. + dan (140b/17)
 [= 7]

ve ecma': < Ar. Bir araya toplama, cem eyle.

v. (236a/01)
 [= 1]

vefā: < Ar. Sözde durma, sadakatlilik.

v. (194b/13)
 v. + sı (201a/16)
 [= 2]

vefādārīg: < Ar. + Tr. Dostluğunu sürdüren.

v. + ı (224a/03)
 [= 1]

vefāt: < Ar. Ölme, bir canlının son nefesini vermesi.

v. + ı (182a/08)

[= 1]

vehab bin 'āyid: Vehb ibn-i Münebbih (?) olduğunu düşündüğümüz kişi.

v. (176b/03)

[= 1]

ve kalleme ye mevtu: <Ar. “Kim öldü, kimin öldüğünü söyle”.

v. (237a/06)

[= 1]

vekīl: <Ar. Başkasının yerine söz söyleyen, harekete geçen kimse.

v. (173b/13)

[= 1]

ve kıṣ 'alā hāzā: <Ar. “Bunun üzerine ölçün, değer biçin, değerlendirin” .

v. (177a/12)

[= 1]

velākīn: <Ar. Lakin.

v. (132b/05), (133a/09)

[= 2]

ve'l-arzu 'alā: <Ar. Yer ve göğe yemin olsun.

v. (191a/13)

[= 1]

ve'l-'asr: <Ar. Asra yemin olsun.

v. (169b/16), (170a/01)

[= 2]

ve'l-belavā-yı sallitnī: <Ar. Dertler içinde.

v. (236b/14)

[= 1]

ve'l-cezāu: <Ar. “Ve ceza”.

v. (143a/16)

[= 1]

veled: <Ar. Çocuk.

v. + i (165b/03)

[= 1]

velī: <Ar. Allah'ın sevgili kulu, dostu.

v. + leri (150b/11)

v. + nūḡ (211b/06)

[= 2]

velīd-i bin muḡīre: Velid bin Mugire. Hz.

Muhammed ve islama azılı düşman kişi.

v. (123b/16), (169b/09), (170b/03),

(176b/05), (180a/14)

v. + dūr (162a/09)

[= 6]

ve'l-leylī: <Ar. Geceye yemin olsun.

v. (128a/05), (130a/09)

[= 2]

vemā: <Ar. “Ve”.

v. (124a/16)

[= 1]

ve'n-nāsi: <Ar. İnsanlardan.

v. (217b/02)

[= 1]

ve'n-necvā: <Ar. Gizli olan, gizlilik.

v. (236b/13)

[= 1]

vēr-: Vermek.

v. (131a/10), (132b/10), (158a/02),

(184b/15), (186a/05), (191b/13), (192b/16),

(193a/13), (195a/07), (217b/07), (225a/01),

(234a/13), (237a/14), (237b/08)

v.-di (126b/12), (130b/08), (131b/10),

(131b/17), (134a/06), (134a/06), (137b/06),

(145b/05), (152b/15), (152b/16), (159b/06),
(165b/07), (168b/03), (171b/04), (178b/11),
(181a/06), (183b/07), (186a/08), (186b/14),
(188b/13), (192a/16), (199b/15), (200a/02),
(201a/04), (201a/08), (203a/13), (208a/01),
(214b/10), (218a/15), (222b/11), (224a/09),
(225a/04), (227a/03), (229a/07)
v.-dibidüm (226a/17)
v.-dikim (134b/05), (140b/17), (183a/12)
v.-diler (146b/10), (152a/12), (152a/16),
(200a/06), (225a/01)
v.-dügi (132a/09), (138a/14), (138a/14),
(152b/17), (153a/16), (159b/17), (166a/16),
(168b/06), (178a/10), (230b/11)
v.-düginden (153a/16)
v.-dügünüz (200a/09)
v.-dük (171b/05), (178b/12), (179a/09),
(195b/14), (195b/16)
v.-düm (168b/07), (189b/10), (193b/05),
(194a/07), (200a/02), (219b/13)
v.-dümkim (189b/02)
v.-dün (134a/12), (134a/13), (134a/13),
(167a/03)
v.-e (128a/06), (128b/08), (130a/12),
(132a/15), (132b/07), (133a/17), (133b/01),
(133b/01), (133b/07), (133b/08), (138a/10),
(141a/10), (143b/14), (148a/13), (152b/17),
(158a/17), (158b/03), (160a/11), (170a/08),
(174a/02), (184b/06), (199a/04), (214b/17)
v.-eler (121a/03), (161b/17)

v.-em (132b/12), (168b/05), (188b/17),
(189a/02), (189a/04), (189a/07), (189a/10),
(189a/13), (197b/17), (228a/08), (228a/09)
v.-emezler (177a/10)
v.-en (238b/11), (238b/16)
v.-esin (192b/09), (195a/11)
v.-esiz (235a/02)
v.-eyim (123b/12)
v.-eyin (194b/09), (216b/01)
v.-gil (128b/16), (138a/05), (146a/06),
(150a/06), (228a/03)
v.-ib (208a/06)
v.-ibdi (127a/16), (134a/01), (137a/04),
(172b/14), (175a/03), (178a/07), (179a/08),
(180b/05), (183a/03), (188b/12), (192b/03),
(192b/16), (193a/05), (194a/03), (197b/01),
(206b/09), (217b/17), (218a/12)
v.-ibdiki (152a/05), (188a/08), (192b/15)
v.-ibdikim (132a/02), (147a/12), (187a/09),
(187b/15), (192a/09)
v.-ibdiler (223b/12)
v.-ibdük (206b/13)
v.-ibinildüm (201a/10)
v.-ibiyüb (170a/12)
v.-ibmedüm (194a/04)
v.-ibmekiçün (137a/17)
v.-ibmez (163a/08)
v.-ibmiz (133a/03)
v.-ibse (206a/02)
v.-ibyüp (137a/10)
v.-icek (139a/07)
v.-imek (155a/01)

v.-imez (146a/14)
v.-in (223b/15)
v.-iñ (162b/13)
v.-ipdürür (154a/10), (220b/08)
v.-ir (120b/08), (121a/10), (127a/17),
(142b/02), (175b/09), (190b/08)
v.-irse (128b/10)
v.-iserdür (158a/12)
v.-işseler (225a/11)
v.-me (235a/15)
v.-medi (126b/14), (205a/06)
v.-medim (189b/10)
v.-medügi (171a/10)
v.-medükmi (124a/12)
v.-medüm (189b/02)
v.-medümme (134a/16)
v.-mege (156a/09), (162b/09), (176b/14),
(234a/13)
v.-megi (143a/05), (219b/11), (219b/11),
(219b/12)
v.-mek (123a/16), (158b/02), (162b/05),
(174a/07), (179b/14)
v.-mekiçün (203a/11)
v.-mekle (232a/12)
v.-meklige (176b/12)
v.-mese (240b/09)
v.-meye (127a/12), (128b/16), (170b/17),
(177a/13)
v.-meyeler (207a/02)
v.-meyeyin (217b/06)
v.-meyidurur (220b/09)
v.-meyince (231a/17)

v.-mez (163a/08)
v.-mezler (151a/12), (176b/13), (177a/11)
v.-mezlerse (131a/16)
v.-mezse (194b/08)
v.-mezseñ (234a/09)
v.-mezseñüz (235a/03)
v.-mezsin (193b/13)
v.-mezsinkim (195a/02)
v.-miş (177b/02), (177b/03), (212b/09)
v.-mişce (126a/02)
v.-mişdür (238b/05)
v.-mişidi (152a/10)
v.-se (123b/15), (126a/04), (177b/01),
(177b/02), (177b/04), (207a/02), (229b/11)
v.-sün (199b/17)
v.-ü (145b/04)
v.-übdı (152b/17)
v.-übdüm (194b/08)
v.-ün (162b/14)
v.-ünj (158a/12), (200a/09), (234b/08),
(236a/09)
v.-ür (121a/09), (123b/03), (126a/06),
(128b/11), (157a/10), (158a/08), (163a/02),
(163a/03), (163b/11), (185b/12), (186b/10),
(187b/17), (190b/05), (192b/13), (197a/13),
(210a/08), (211a/01), (216a/04), (220b/06),
(232a/06)
v.-ürdi (138a/03), (162a/17), (162b/01),
(225b/09), (225b/10), (225b/12), (225b/13)
v.-ürdük (177b/17)
v.-ürin (223b/06)
v.-ürise (128a/15), (186b/15)

v.-ürler (121b/17), (151a/11), (153b/03)

v.-ürlerdi (174b/13)

v.-ürse (237b/07)

v.-ürseñ (131b/13), (234a/09)

v.-ürüm (232b/09)

v.-ürüz (237b/04), (238b/07)

[= 294]

vêrici: Veren.

v. + dür (213a/04), (213a/05)

v. + yse (175b/17)

[= 3]

vêril-: Verilmek.

v.-di (138a/13), (155b/04), (165b/13)

v.-e (141a/14)

v.-en (120a/09)

v.-mişdür (232b/10)

v.-se (141a/12)

[= 7]

vêrinil-: Verilmek.

v.-medi (172b/08)

[= 1]

vêrûvêr-: Verivermek.

v.-in (179b/10)

[= 1]

ve's-selâm: <Ar. "Son söz budur" manasında kullanılan söz.

v. (239a/06)

[= 1]

vesvese: <Ar. Şüphe, kuruntu, işkil.

v. (217a/02), (217b/02), (217b/02)

v. + kılur (216b/16), (217a/07), (217a/09), (217a/10), (217b/15)

v. + kılurlar (217a/12)

v. + sinden (216b/14)

[= 10]

ve's-şemsi: <Ar. "Güneşe yemin olsun".

v. (126a/01), (126a/06), (127a/02)

[= 3]

ve't-tamām: <Ar. Sonunda, sonucunda.

v. (132b/02)

[= 1]

ve't-tîni: <Ar. "İncire yemin olsun".

v. (169b/03), (174a/11)

[= 2]

ve't-tayyibât: <Ar. "İyi huylu kadınlara yemin olsun".

v. (232a/12)

[= 1]

veyā: <Far. "veya" bağlacı.

v. (124a/07), (124a/08), (129a/04), (138a/05), (138a/05), (139a/15), (157a/09), (159a/12), (163a/02), (173b/12), (182b/11), (187b/12), (187b/13), (187b/13), (187b/13), (187b/13), (191b/14), (193b/07), (194b/05), (207a/02), (229a/08), (229a/08), (236b/09), (236b/14), (240a/03)

[= 25]

veyāhūd: *bk.* veyāhūd.

v. (124b/12)

[= 1]

veyahūd: *bk.* veyāhūd.

v. (135a/15), (144a/03)

[= 2]

veyāhūd: <Far. Yahut, veya.

v. (125a/10), (125b/11), (126b/01),
 (129b/04), (163a/01), (167a/03), (167a/03),
 (173a/02), (177b/11), (195a/04), (199b/04),
 (207a/12), (229b/11), (240b/13)
 [= 14]

veyl: <Ar. Vah, yazık.
 v. (177b/07)
 [= 1]

veylün: <Ar. Vay haline.
 v. + dur (170b/07)
 v. + şamısı (170b/14)
 [= 2]

veylü: <Ar. Vah, eyvah.
 v. (177b/06)
 [= 1]

veylün li külli: Hümeze suresi başlangıcı.
 v. (170a/06)
 [= 1]

vezir: <Ar. Devlet yönetiminde kraldan sonra en
 yetkili kişi.
 v. + iyle (218a/11)
 v. + ler (162b/09)
 [= 2]

ve'z-zulām: <Ar. "Karanlığa yemin olsun".
 v. (235b/15)
 [= 1]

vilāyet: <Ar. Vali denetimindeki il.
 v. (201a/02), (234a/01)
 v. + ine (206a/02)
 [= 3]

vildān: <Ar. Genç delikanlı.
 v. (197b/10), (219b/14)

v. + ı (128a/14)
 [= 3]

vişāl: <Ar. Sevdigine ulaşma, kavuşma.
 v. (196a/13), (196b/01)
 [= 2]

vukū: <Ar. Meydana gelme, ortaya çıkış.
 v. + buldı (239a/04)
 [= 1]

vurul: Vurulmak.
 v.-dı (165b/12)
 [= 1]

vuşlat: <Ar. Kavuşmak.
 v. (207a/09)
 [= 1]

vücūd: <Ar. Canlıların gövdesi, beden.
 v. + a (203a/12), (203b/04)
 v. + da (204a/06)
 v. + ı (203b/01), (231a/10)
 v. + ıdur (231a/11)
 v. + uñ (203a/15)
 [= 7]

vücūdi'l-lāh: <Ar. Hakiki varlık, mutlak vücut.
 Tanrı'nın isimlerinden birisi.
 v. (187a/04)
 [= 1]

vücūh: <Ar. Yüzler, suratler, çehreler.
 v. (210a/16)
 [= 1]

-Y-

ya: Arap alfabesinin 28. alfabesi.
 y. (179b/17)

y. + dan (201b/06), (201b/07)

y. + yıla (176a/16)

[= 4]

yā: <Ar. Ey (ünlem).

y. (119b/01), (119b/03), (119b/04),
(119b/06), (119b/07), (119b/11), (122b/07),
(122b/17), (124a/06), (124b/10), (127b/15),
(128a/01), (128a/02), (128a/11), (130a/14),
(130a/17), (130b/05), (131a/08), (132b/10),
(132b/16), (133a/04), (133a/07), (133a/12),
(133a/15), (133a/16), (133b/06), (133b/10),
(133b/10), (134a/02), (134a/03), (134a/08),
(134a/09), (134a/11), (134a/14), (134a/15),
(134a/17), (134b/01), (134b/02), (134b/09),
(134b/10), (134b/11), (134b/14), (134b/17),
(135a/02), (135a/04), (136a/10), (136b/01),
(136b/05), (137a/11), (137a/14), (137a/16),
(137b/01), (137b/02), (137b/03), (137b/05),
(138a/04), (138a/08), (138b/06), (138b/11),
(138b/15), (139a/03), (139a/12), (140a/15),
(140b/07), (140b/09), (140b/10), (140b/11),
(140b/13), (141b/13), (143b/01), (143b/01),
(143b/04), (144b/09), (145a/04), (145a/04),
(145a/07), (145a/08), (145b/14), (146a/03),
(146a/03), (146a/06), (146a/12), (146b/04),
(146b/04), (146b/12), (146b/14), (146b/15),
(146b/17), (147a/02), (147a/13), (147a/16),
(148b/01), (148b/05), (148b/14), (150a/09),
(150a/09), (151a/15), (151b/08), (152b/12),
(153a/11), (153b/06), (153b/07), (153b/07),
(153b/15), (154a/04), (158b/02), (159a/10),
(159a/10), (159a/11), (159b/07), (159b/11),

(159b/14), (160a/06), (164a/14), (164a/17),
(165b/07), (168a/13), (169a/11), (169b/17),
(171a/12), (172b/04), (172b/10), (174a/13),
(174b/08), (175a/14), (176a/14), (176b/08),
(177a/15), (177a/16), (177b/01), (177b/17),
(178a/07), (178a/10), (178b/10), (178b/11),
(179a/01), (179a/05), (179a/06), (179a/08),
(179a/11), (179b/03), (179b/17), (180a/02),
(180a/03), (180a/04), (180a/04), (180a/15),
(180b/02), (180b/07), (181a/07), (181b/02),
(182a/01), (182b/01), (182b/07), (184a/02),
(184a/04), (184a/06), (184a/09), (184a/15),
(186a/16), (186b/03), (186b/07), (187a/16),
(187b/15), (188a/06), (188a/08), (188b/01),
(188b/14), (189b/01), (189b/03), (189b/09),
(189b/16), (190a/02), (190b/09), (191b/13),
(192b/08), (192b/11), (192b/14), (192b/15),
(193a/10), (193a/13), (193b/01), (193b/03),
(194a/11), (194a/12), (194a/15), (194b/05),
(194b/07), (194b/10), (195a/07), (195b/05),
(196a/04), (197a/04), (198a/03), (201a/08),
(201b/05), (201b/05), (205a/04), (205b/04),
(205b/06), (207a/07), (207b/08), (208a/02),
(208a/04), (208b/07), (208b/11), (208b/15),
(210b/10), (211b/09), (213a/12), (213b/01),
(213b/02), (214a/12), (214b/03), (214b/09),
(214b/12), (215a/01), (215a/03), (215b/16),
(216a/01), (216a/07), (216a/10), (216b/04),
(217b/04), (217b/06), (217b/13), (219b/01),
(220a/05), (220a/08), (220a/09), (222a/03),
(222b/05), (222b/15), (223a/01), (223a/08),
(223a/10), (223a/17), (223b/03), (224b/05),

(226a/04), (226a/05), (226a/16), (226b/15),
 (227a/06), (227b/01), (227b/10), (227b/11),
 (228a/02), (228a/17), (228b/13), (229a/08),
 (229b/06), (229b/14), (229b/16), (229b/17),
 (230a/03), (234a/06), (234a/12), (234a/17),
 (234b/01), (234b/08), (235a/01), (235a/04),
 (235a/06), (235b/01), (235b/05), (235b/06),
 (235b/07), (235b/10), (235b/13), (235b/13),
 (236b/08), (236b/13), (237a/03), (237a/07),
 (237a/09), (237a/11), (237a/14), (237a/16),
 (237b/04), (237b/08), (237b/10), (238b/04),
 (239a/04), (239a/04)
 [= 285]

yabān: < Far. İnsan yaşamının olmadığı yer.
 y. + a (223a/12)
 [= 1]

yabışubdur-: Yapıştırmak.
 y.-ur (122b/11)
 [= 1]

yabraḳ: bk. yapraḡ.
 y. + larını (136b/13)
 [= 1]

yād: < Ar. Anmak, hatıra getirmek, hatırlamak.
 y. + edeler (234a/04)
 y. + etdiğümüz (160b/13)
 y. + kıldı (215b/02)
 y. + kıldığımız (133a/12)
 y. + kıldığımız (126b/11)
 [= 5]

yaḡ-: Yaḡmak.
 y.-a (185b/10), (200b/10), (225b/12)
 y.-ar (185b/10)

y.-ardı (226a/11)
 [= 5]

yaḡdur-: Yaḡdırmak.
 y.-ur (185b/11)
 [= 1]

yaḡı: Düşman.
 y. + dan (129a/05)
 [= 1]

yaḡma: Talan etmek
 y. + edeler (160b/08)
 y. + kılub (207b/14)
 [= 2]

yaḡmala-: Bir malı ya da eşyayı zorla kaçırmak.
 y.-rlardı (175b/11)
 [= 1]

yaḡmalad-: Yaḡma yaptırmak.
 y.-asın (199b/04)
 [= 1]

yaḡmalan-: Talan edilmek.
 y.-dı (199b/16)
 [= 1]

yaḡmur: Yaḡmur.
 y. (226a/10)
 y. + ları (197a/15)
 [= 2]

yaḡrı: İki omuz arası.
 y. + nı (119b/01)
 [= 1]

yaḡyā: İsrâiloğulları'na gönderilmiş peygamber.
 y. (211a/01)
 y. + yızamāndur (211a/06)
 [= 2]

yāhūd: <Far. Veya, ya da.

y. (147a/01), (153b/07), (160a/07),
(177a/13), (187a/15)
[= 5]

yahūdī: *bk.* yehūd.

y. (234a/01), (234a/06)
y. + den (237b/03)
y. + ler (155b/03), (234b/01), (237b/06),
(238b/04)
y. + lerden (238b/03)
y. + lere (234a/13)
y. + leri (234a/16)
y. + lerinden (234a/05)
[= 11]

yaq-: Yakmak.

y.-ardı (225b/13)
y.-arıldı (161a/14)
y.-dı (192a/01), (193a/04)
y.-mızı (161a/12)
[= 5]

yaqıcı: Yakan.

y. (234b/03)
[= 1]

yaqın: Mesafesi az olan.

y. (141a/10), (182b/01)
y. + dur (224b/13)
y. + ıdur (185a/14)
y. + ındır (185a/13)
y. + olam (205b/03)
y. + oldu (236b/07)
y. + oldıkim (146b/13)
y. + olduğu (148a/03)

y. + oldumyısı (145a/09)

y. + olgıl (147a/17)

y. + olma (235a/15)

[= 12]

yaqınlık: Yakın olma.

y. (236a/07)
[= 1]

ya'qūb: Hz. İshâk'ın oğlu. İsrâiloğulları'nın atı
olarak kabul ettiği peygamber.

y. (119b/10)
[= 1]

ya'qūbiyye: <Ar. Yakub Bardai adlı kişinin kurduğu
mezhep.

y. (192a/11)
[= 1]

yaqūt: <Yun. Pembemsi renkte olan değerli bir taş.

y. + dandur (178a/13), (178a/16)
y. + dan (230b/06)
[= 3]

yal: Su, un ve kepek ile karıştırılan yiyecek.

y. (125a/06)
[= 1]

yalan: Aslı olmayan, uydurma.

y. (124a/16), (144a/06), (144a/08),
(144a/08), (144a/09), (155a/09)
y. + çıkarmağa (183a/13)
y. + dı (143b/02)
y. + dutar (176a/14)
y. + dutmadılar (155a/16)
y. + ı (143a/05)
y. + kılmağičün (192a/08)
y. + kılub (188b/13)

[= 13]

yalancı: Yalan konuşmayı huy edinen, sahtekâr kimse.

y. (200a/11)

y. + dur (147a/08)

[= 2]

yalanla-: Yalan olduğunu, gerçek olmadığını bildirmek.

y.-dı (129b/06)

y.-dılar (127a/06)

y.-mağa (143b/05)

y.-rdı (238a/08)

y.-rsın (143b/12)

y.-yub (192b/02)

[= 6]

yalanlayıcı: Yalanlayan.

y. + dur (147b/08)

[= 1]

ya'lemu: < Ar. Bilmek.

y. (236a/15), (236b/05)

[= 2]

yalın: *bk.* yalıñ.

y. + ayak (227a/15)

[= 1]

yalıñ: Sade, çıplak, üryan. Açık.

y. + ı (234b/12)

[= 1]

yalıñlu: Yalın olan.

y. (182b/15)

[= 1]

yalıñuz: Yalnız.

y. (161a/01)

y. + ına (201b/08)

[= 2]

yalıñuz: *bk.* yalıñuz.

y. (120a/08), (191b/07), (233a/08)

[= 3]

yalıñuz: *bk.* yalıñuz.

y. (124b/03), (134a/04), (137b/07),

(163a/07), (194b/11), (230b/02)

[= 6]

yalvar-: Yalvarmak.

y.-dı (227b/14)

y.-dumsa (228a/06)

y.-mağa (206b/04)

[= 3]

yā mevtü: < Ar. “ey ölüm” manasında söz.

y. (235b/04)

[= 1]

yan: Sağ veya sol taraf.

y. + ı (178a/12)

y. + ın (163a/03), (213b/03)

y. + ıña (186a/06)

y. + ında (125a/04), (128b/12), (178b/09),

(203b/07)

y. + ından (121a/01), (173b/12)

y. + ların (223b/10)

[= 11]

yan-: Yanmak.

y.-dı (192a/02)

y.-ıcağ (171b/12)

y.-maya (171b/11)

y.-mışdur (129b/15)

y.-salar (171b/07)

[= 5]

yaña: Taraf, yön, cihet.

y. (121b/08), (123b/15), (133a/09),
(142b/10), (164b/12), (164b/12), (185b/17),
(188a/07), (200a/07), (200a/10)

[= 10]

yandur-: Yandırmak.

y.-sa (138a/11)

[= 1]

yandırıl-: Yandırılmak.

y.-mış (171a/15)

[= 1]

yañıl-: Yanılmak.

y.-dı (152b/02)

[= 1]

ya'ni: < Ar. “Anlatılmak istenen cümle şu ki”, “işin
aslı şu ki” manına gelen bir kelime.

y. (120a/05), (120a/06), (120a/14),
(120a/16), (120b/01), (120b/03), (121a/02),
(121b/05), (122a/04), (122a/05), (122a/06),
(122a/08), (122a/17), (122a/17), (122b/02),
(122b/03), (122b/05), (122b/05), (122b/06),
(122b/06), (122b/16), (123a/04), (123a/07),
(123b/04), (123b/07), (123b/17), (124a/04),
(124a/07), (124a/11), (124a/16), (124b/05),
(124b/06), (124b/09), (124b/10), (124b/11),
(124b/12), (124b/14), (125a/05), (125a/11),
(125a/15), (125a/15), (125b/05), (125b/05),
(125b/07), (125b/08), (125b/08), (125b/09),
(125b/11), (125b/13), (125b/14), (126a/03),
(126a/12), (126a/13), (126a/14), (126a/14),
(126a/15), (126a/16), (126b/02), (126b/03),

(126b/04), (126b/06), (126b/06), (126b/09),
(126b/13), (126b/14), (127a/05), (127a/08),
(127a/08), (127b/06), (127b/07), (127b/08),
(127b/10), (127b/10), (127b/11), (127b/11),
(127b/12), (127b/13), (127b/14), (127b/17),
(128a/03), (128a/17), (128b/01), (128b/02),
(128b/07), (128b/09), (128b/15), (128b/16),
(129a/03), (129a/08), (129a/08), (129a/09),
(129a/11), (129a/16), (129b/03), (129b/07),
(129b/08), (129b/09), (129b/11), (129b/13),
(129b/15), (129b/17), (130a/11), (130b/06),
(130b/06), (130b/07), (130b/08), (130b/09),
(130b/10), (130b/10), (130b/12), (130b/13),
(130b/13), (130b/14), (130b/16), (132a/03),
(132a/17), (132b/02), (132b/03), (132b/09),
(133a/10), (133a/10), (133a/12), (133a/15),
(133a/16), (133b/06), (133b/07), (133b/13),
(133b/15), (134a/08), (134a/14), (134a/15),
(134a/16), (134a/17), (134b/09), (134b/14),
(134b/17), (135a/02), (135a/04), (135b/02),
(137a/11), (137a/14), (137a/16), (137b/01),
(137b/04), (137b/05), (137b/09), (138a/04),
(138a/08), (138a/09), (138a/13), (138a/14),
(138b/04), (138b/11), (138b/15), (138b/17),
(139a/01), (139a/03), (139a/09), (139a/12),
(139a/16), (139a/16), (139b/03), (140a/03),
(140a/15), (140b/01), (140b/03), (140b/07),
(140b/09), (140b/10), (140b/11), (140b/13),
(140b/14), (141a/17), (141b/10), (141b/15),
(142a/01), (142a/02), (142a/07), (142a/13),
(142b/04), (142b/10), (142b/17), (143a/02),
(143a/03), (143a/04), (143a/08), (143a/15),

(143a/15), (143a/16), (143b/01), (143b/09),
(143b/10), (143b/13), (143b/17), (144b/08),
(144b/10), (144b/11), (144b/13), (144b/16),
(145a/04), (145a/05), (145a/12), (146a/12),
(146a/14), (146a/15), (146a/16), (146a/16),
(146b/01), (146b/03), (146b/04), (146b/16),
(146b/17), (147a/02), (147a/03), (147a/06),
(147a/06), (147a/13), (147a/14), (147a/16),
(147a/17), (147b/02), (147b/03), (147b/07),
(147b/08), (147b/08), (148a/14), (148b/01),
(148b/04), (148b/07), (148b/09), (148b/09),
(149a/01), (149a/12), (151a/06), (151b/03),
(151b/09), (152a/05), (153a/11), (153a/17),
(153a/17), (153b/01), (153b/02), (153b/13),
(153b/13), (154a/01), (154a/01), (154b/08),
(154b/15), (155a/02), (155a/03), (155a/05),
(155a/08), (155a/10), (155a/11), (155a/12),
(155a/15), (155b/04), (155b/05), (155b/10),
(155b/10), (155b/11), (155b/12), (155b/13),
(155b/14), (155b/15), (155b/16), (155b/17),
(156a/01), (156a/02), (156a/03), (156a/03),
(156a/03), (156a/06), (156a/11), (156a/11),
(156a/12), (156a/15), (156b/01), (156b/03),
(156b/13), (156b/17), (157a/02), (157a/03),
(157a/04), (157a/05), (157a/06), (157a/16),
(157b/01), (157b/04), (157b/06), (157b/10),
(157b/11), (157b/17), (158a/08), (158a/09),
(158a/16), (158b/01), (158b/03), (158b/05),
(158b/07), (158b/15), (159a/04), (159a/04),
(159a/13), (159a/14), (160a/07), (160b/01),
(160b/04), (160b/05), (160b/07), (160b/12),
(161a/01), (161a/04), (161a/05), (161a/10),

(161a/11), (161b/04), (161b/05), (161b/08),
(161b/11), (161b/12), (161b/12), (161b/13),
(161b/13), (162a/08), (163a/08), (163a/11),
(163a/14), (163b/03), (163b/05), (163b/07),
(163b/08), (163b/12), (164a/07), (164a/14),
(164a/17), (164b/01), (164b/03), (164b/04),
(164b/06), (164b/07), (164b/08), (164b/11),
(164b/13), (164b/16), (164b/17), (165a/04),
(165a/06), (165a/08), (165a/09), (165a/11),
(165a/14), (165a/15), (165a/17), (165b/01),
(165b/06), (165b/08), (165b/08), (166a/02),
(166a/05), (166a/09), (166a/10), (166b/02),
(166b/07), (166b/16), (167a/06), (167a/06),
(167a/11), (167a/12), (167a/13), (167a/16),
(167a/16), (167b/01), (167b/01), (167b/04),
(167b/07), (167b/07), (167b/11), (167b/12),
(167b/13), (167b/14), (168a/01), (168a/02),
(168a/05), (168b/10), (169a/08), (169a/09),
(169a/11), (169a/16), (169b/02), (169b/07),
(169b/11), (170a/01), (170a/04), (170a/14),
(170a/16), (170b/16), (171a/04), (171a/04),
(171a/05), (171a/06), (171a/07), (171a/12),
(171a/15), (171b/01), (171b/14), (171b/15),
(171b/17), (172a/02), (172a/06), (172a/09),
(172a/15), (172b/04), (172b/07), (172b/08),
(172b/08), (172b/09), (172b/10), (172b/10),
(172b/13), (172b/14), (173a/02), (173a/15),
(173a/16), (173b/02), (173b/06), (173b/13),
(173b/14), (174a/09), (174a/17), (174b/05),
(174b/08), (174b/11), (174b/12), (174b/13),
(174b/15), (174b/16), (175a/06), (175a/07),
(175a/16), (175b/02), (175b/03), (175b/04),

(175b/05), (175b/06), (176a/14), (176b/01),
(176b/04), (176b/08), (176b/10), (176b/11),
(176b/11), (176b/13), (176b/13), (176b/15),
(177a/10), (177a/12), (177b/11), (177b/17),
(178a/07), (178b/11), (178b/14), (178b/15),
(179a/01), (179a/01), (179a/02), (179a/02),
(179a/04), (179a/04), (179a/06), (179a/14),
(179a/15), (179a/16), (179b/01), (179b/17),
(180a/06), (180a/07), (180a/16), (180b/05),
(180b/07), (181a/01), (181a/07), (181a/09),
(181b/07), (181b/08), (181b/09), (181b/09),
(182a/17), (182b/01), (182b/09), (182b/13),
(182b/15), (182b/17), (183a/09), (183a/17),
(183b/03), (183b/05), (183b/06), (183b/06),
(183b/14), (183b/15), (184a/06), (186b/14),
(187a/01), (187a/01), (187a/02), (187a/12),
(187b/11), (187b/12), (187b/15), (187b/16),
(187b/17), (188a/04), (188a/08), (188a/09),
(191b/03), (191b/06), (191b/14), (192a/01),
(192b/12), (194a/07), (194a/12), (195a/16),
(195b/13), (195b/16), (196a/06), (196a/09),
(196a/13), (198a/04), (198b/06), (199a/02),
(200b/12), (201a/10), (201b/07), (201b/17),
(202a/01), (202a/01), (202a/02), (202a/11),
(202a/12), (202a/15), (202a/16), (202a/16),
(202a/17), (202b/02), (202b/03), (202b/04),
(202b/04), (202b/14), (203b/07), (205a/03),
(206a/06), (206a/12), (206a/17), (206b/02),
(208a/02), (208a/03), (208a/03), (208a/04),
(208a/04), (208b/04), (209a/11), (209b/17),
(210a/08), (210a/09), (211a/02), (211a/17),
(211b/10), (211b/11), (211b/13), (212a/13),

(212b/17), (214b/15), (215a/03), (215a/09),
(215a/12), (215a/15), (215a/17), (215b/09),
(215b/11), (215b/13), (216b/04), (216b/05),
(216b/06), (216b/08), (216b/14), (217a/01),
(217a/01), (217a/08), (217a/12), (217a/15),
(217b/01), (217b/02), (217b/05), (218a/03),
(220b/02), (224a/17), (224b/07), (224b/13),
(230b/10), (231a/01), (231a/10), (231a/16),
(232a/02), (232a/06), (232a/16), (232a/18),
(232b/07), (232b/14), (233a/06), (235a/08),
(235b/14), (236b/16), (238a/17), (239b/01)
[= 615]

yañlıŝ: Hata durumu.

y. (192a/04)

[= 1]

yap-: Yapmak.

y.-dı (141b/10), (226b/01), (226b/02)

y.-ılıpdu (129a/15)

[= 4]

yapdu-: Yaptırmak.

y.-dum (226b/02)

y.-mışdı (162a/15)

[= 2]

yapıl-: Yapılmak.

y.-updurur (191a/12)

[= 1]

yapıŝ-: Yapıŝmak.

y.-a (129a/16)

y.-alar (147b/03)

y.-sa (129b/02)

[= 3]

yapıvêr-: Yapıvermek.

y.-e (190b/05)

y.-ür (177b/14)

[= 2]

yaprag: Bitkilerde bulunan, şekli her bitkiye göre değişen yeşil çıkıntı, yaprak.

y. + ı (173a/16)

[= 1]

yār: <Far. Sevgili.

y. (170a/04), (219b/02)

[= 2]

yar-: Yarmak, bölmek.

y.-a (160b/11)

y.-ar (123b/01), (123b/06)

y.-ayara (160b/11)

[= 4]

yara-: Yararlı olmak.

y.-maya (209a/09)

y.-maz (167a/17), (210a/04)

y.-r (191b/15), (220b/14), (220b/17)

y.-rsın (191b/15)

[= 7]

yarad-: *bk.* yarat-.

y.-a (143b/13), (171b/09)

y.-an (126b/03), (128b/03), (212a/14)

y.-ur (198a/06)

[= 6]

yaradal-: *bk.* yaradıl-.

y.-dan (122b/15)

y.-mış (233a/07)

[= 2]

yaradıcı: Yaratıcı, yaratan, var eden (Allah).

y. + dur (213a/02)

y. + sıdur (216b/07)

[= 2]

yaradıl-: Allah tarafından var edilmek.

y.-mışı (233a/08)

y.-mışu (156b/01)

y.-mışlar (231a/09)

y.-mışlara (203a/10)

y.-mışlaru (156a/14)

y.-mışu (231a/10)

[= 6]

yarag: *bk.* yarak.

y. + ın yēyeydüm (120a/14)

[= 1]

yarak: Fayda, yarar.

y. + yēmek (120a/12)

[= 1]

yarakla-: Faydalı olma.

y.-ya (171a/01)

y.-yubdurur (122a/07)

[= 2]

yarār: <Ar. Fayda.

y. (160a/06)

[= 1]

yarasa: Gözleri fazla görmeyen, ayakları perdeli, vücudu ve gövdesi ince kıllarla kaplanmış memeli hayvan.

y. (172b/17)

[= 1]

yarat-: Yoktan var etmek.

y.-dı (144b/09), (144b/10), (188a/12),

(191a/15), (191a/15), (193a/11), (193a/11),

(197a/05), (197a/08), (197a/14), (203a/10),
 (212a/06), (212a/09), (215a/04)
 y.-dığı (230b/12)
 y.-duğı (231b/05)
 y.-duğından (143b/11)
 y.-duğ (123a/09), (123b/08), (142a/03),
 (142a/04), (142a/05), (142a/09), (142a/10)
 y.-dum (189b/04), (211b/04)
 y.-dumkim (189b/04)
 y.-maduğ (123b/09)
 y.-mağa (198a/05)
 y.-mağ (231a/13), (231a/14)
 y.-mağlıgumuz (143b/03)
 y.-mazdan (148b/13)
 y.-tum (123b/10)
 [= 34]
yardım: İhtiyacı olana verme. Muhtaç olan birinin
 ihtiyacı ölçüsünde imkanlarını kullanma. Yardım.
 y. (181b/02)
 y. + edeydüm (145b/07)
 y. + edivër (207b/08)
 y. + isteriz (233a/10)
 y. + kıla (171a/05)
 y. + kılaydum (145b/10)
 y. + kıldum (124a/17), (124b/02)
 y. + kılmadummı (134a/09), (134a/14)
 y. + kılursın (145b/01)
 [= 11]
yardımcı: <Ar. + Tr. Yardım eden.
 y. + lar (171a/01), (171a/04)
 [= 2]
yâren: <Far. Sevgili, arkadaş, dost.

y. + ler (137b/08)
 y. + leri (170a/07)
 [= 2]
yarı: Yarım.
 y. + ı (184a/07)
 y. + ındur (185a/13)
 [= 2]
yarıl-: Üzerinde yarık açılmak.
 y.-dı (223a/06)
 [= 1]
yarın: Sonraki gün.
 y. (132b/12), (138b/09), (158a/12),
 (218b/08), (218b/16), (219b/02), (229a/05)
 [= 7]
yarıñ: *bk.* yarın.
 y. (228b/04)
 [= 1]
yarındası: Ertesi, gün sonrası.
 y. (127b/02), (127b/02)
 [= 2]
yari: Yardım.
 y. + kılmağı (181a/07)
 [= 1]
yarlığa-: Birinin suçunu bağışlamak, mağfiret etmek.
 y. (236a/13), (236b/03)
 y.-dı (227a/09)
 y.-m (226b/03)
 y.-mağı (148b/11)
 y.-maz (236b/04)
 y.-r (126a/11), (142b/13)
 y.-rsañ (133b/16)
 y.-ya (157a/15), (175b/17), (206b/05)

y.-yub (220b/15)
[= 13]
yarlıgan-: Bağışlanmak, mağfiret edilmek.
y.-dı (180b/15)
y.-dılar (227a/17)
y.-madı (227b/02)
y.-ur (151a/05)
[= 4]
yarlıgat-: Bağışlatmak, mağfiret edilmek.
y.-mağ (233a/13)
[= 1]
yarlıgayıcı: Bağışlayan.
y. + dur (181b/10)
y. + sin (133b/13)
[= 2]
yarlıgayıvēr-: Bağışlayıvermek.
y. (222a/03)
[= 1]
yarı: Yarım, yarı.
y. + sin (223b/05), (223b/05), (225b/12),
(225b/13)
[= 4]
yāsīn: Kur'anda bulunan surelerin otuz altıncısı.
y. (239b/04), (239b/06), (239b/09),
(239b/09), (239b/12), (239b/15), (240a/13),
(240b/03), (240b/05), (240b/07), (240b/10),
(240b/16)
y. + i (240b/15)
[= 13]
yaş: Doğumdan yaşanılan süreye kadar geçen zaman
dilimi.
y. (168a/07), (199b/13)

y. + ı (226a/10)
y. + ına (142b/07), (142b/08), (142b/09),
(142b/10), (142b/11), (142b/12)
y. + ında (226b/04)
[= 10]
yaş: Islak, nemlek. Su değmiş durum.
y. + olmadı (222b/14)
[= 1]
yaşlu: Yaşı ilerlemiş, ihtiyar.
y. (145b/02), (200a/16)
[= 2]
yat-: Yatmak.
y.-acak (125a/13)
y.-alar (198b/13)
y.-an (200b/05)
y.-anlar (163b/03), (163b/04), (200b/04)
y.-dı (214a/04), (225b/17), (229a/17),
(229b/10)
y.-dılar (223b/02)
y.-duş (121a/07)
y.-mağa (220a/12), (220a/13)
y.-mağ (123a/15), (123a/15), (144b/04),
(219a/15), (220a/01)
y.-mağdan (172a/14)
y.-sa (144a/17)
y.-ur (188b/08)
y.-urken (214a/05)
y.-urlar (224a/03)
y.-ursın (225b/16), (226a/06)
[= 26]
yatsu: Gün batımı sonrası geçen iki saatlik zaman
dilimi.

y. + namâzını (151b/02)

[= 1]

yavı: Kayıp.

y. + kıldum (135b/16)

y. + kılub (136b/07)

[= 2]

yavıkla-: Kayıp etmek.

y.-maya (136a/10)

[= 1]

yavıklı-: Kaybolmak.

y.-mış (135a/05)

[= 1]

yavılağ: 1. Kötü. 2. Çok, fazla.

y. (128b/03), (133a/08), (133b/05),

(147a/08), (163a/15), (168a/13), (186b/13),

(193a/15), (222b/05), (222b/09), (222b/14),

(230a/17)

y. + ‘acebledi (223a/07)

y. + kôrku (145a/14)

y. + laîf (151a/01)

y. + müştâk (133a/08)

y. + uzandı (145b/16)

[= 17]

yavrı: Yavru.

y. + lara (206b/01)

y. + ya (173a/09)

[= 2]

yavuk: Nişanlı.

y. + olsalar (225a/11)

[= 1]

yavukla-: Nişanlamak.

y.-dım (136a/05)

[= 1]

yavuz: Fenâ, kötü.

y. (136a/13), (147a/07), (193a/02),

(229a/16), (239b/14)

y. + dur (184a/03)

y. + ın (163b/09)

y. + işler (126b/14), (126b/17)

y. + lardanısa (159a/07)

[= 10]

yavuzlık: Kötülük.

y. (178a/08), (179a/14)

[= 2]

yavuzrağ: Çok kötü, en kötü.

y. + ıdur (156a/14)

[= 1]

yay: İlkbahar mevsimi.

y. (169a/04)

[= 1]

yay: Ok atmaya yarayan esnek bir alet.

y. (214b/01)

[= 1]

yay-: Herkesin öğrenmesini sağlamak, duyurmak.

y.-an (125a/07), (155b/01)

[= 2]

yayıl-: Yayılmak.

y.-a (174b/02)

[= 1]

yayılıbdur-: Yayılıp durmak.

y.-ur (129b/02)

[= 1]

yaz: Yaz mevsimi.

y. (168a/07), (169a/04), (174b/15),

(175a/06), (175a/09)

y. + in (174b/17), (175a/01), (175a/10),

(175a/11)

y. + la (175a/13)

[= 10]

yaz-: *bk.* yaz-.

y.-dıgıçün (128a/12)

[= 1]

yaz-: Yazmak.

y.-ar (142b/12), (142b/15), (142b/16),

(177b/13), (206a/02)

y.-arlar (142b/03), (142b/04), (142b/06),

(190b/09)

y.-dı (225a/03), (234a/12)

y.-dılar (192a/03), (213a/14)

y.-duñ (128a/10)

y.-mağ (145b/03)

y.-mış (225a/06)

y.-sa (128a/09)

y.-ub (239b/09), (240b/16)

[= 19]

yazı: Issız kır, ova, sahra.

y. + larda (173a/07)

y. + ya (226b/13)

[= 2]

yazık: *bk.* yazuk.

y. + lardan (126b/12)

[= 1]

yazıl-: Bir yere kaydolmak.

y.-a (160a/11)

y.-maya (185b/15)

y.-maz (142b/01), (142b/12), (142b/17)

y.-mış (141a/13)

y.-ur (142b/01), (143a/02), (143a/03)

[= 9]

yazulu: Yazılmış olan.

y. + ydı (173b/10)

[= 1]

yazu: Yazı.

y. (146a/14)

y. + sı (184b/08)

[= 2]

yazu: Toprak. Ova.

y. + sı (173b/02)

[= 1]

yazuğ: *bk.* yazuk.

y. + ını (206b/05)

y. + uñı (138b/16)

[= 2]

yazuğ: *bk.* yazuk.

y. + dan (125a/10)

[= 1]

yazuğ: Günah.

y. (138b/16), (165b/14)

y. + dan (190b/16)

y. + lar (126b/14)

y. + lardan (125a/11)

[= 5]

yazuğlu: Günah işleyen.

y. (147a/08)

y. + laruñ (206b/05)

[= 2]

yazulu: *bk.* yazılı.

y. + ydı (173b/11)

[= 1]

yê-: Yeme eylemi, yemek.

y.-derse (161b/05)

y.-di (141b/04), (173b/16), (211a/13),
(222a/12), (223a/16)

y.-diler (222a/15), (223a/12), (224a/01)

y.-dügüz (228a/11)

y.-düm (223b/07)

y.-dün (167a/02)

y.-düre (210a/14)

y.-dürse (125b/03), (125b/03)

y.-medi (226a/12), (227a/04), (228a/02)

y.-mek (120a/12), (123a/16), (197b/15)

y.-meye (209a/17), (210a/14)

y.-mez (187b/17), (189a/06)

y.-mezdi (168a/16)

y.-mezler (177a/07)

y.-r (142a/11), (171b/01), (187b/13),
(188b/08), (189a/05), (193a/14)

y.-rin (144a/16)

y.-rlar (130a/06), (144b/03)

y.-rlardi (130a/04), (238a/01)

y.-rsin (196b/05)

y.-rsiz (141b/03)

y.-se (168b/02)

y.-sünler (130b/05), (223b/15)

y.-ye (148a/02), (158b/13), (158b/14),
(159a/07), (161a/01), (206a/14)

y.-yelüm (222a/13), (223b/17)

y.-yem (144b/02), (163a/05), (228a/03)

y.-yene (151a/13), (223b/04), (223b/06)

y.-yesi (163a/07)

y.-yevüz (222a/11)

y.-yeydüm (120a/15), (120a/15)

y. -yü yorurdu (159b/13)

y.-yüb (203a/04), (225b/10)

[= 65]

yecîd: < Ar. İmkan bulamamak, imkanı olmamak.

y. + olurdu (149b/07)

[= 1]

yêdi: Yedi.

y. (125b/17), (130b/15), (150a/03),
(150a/03), (150a/03), (150a/04), (150a/04),
(150a/04), (150a/04), (153b/09), (157a/09),
(175b/16), (184b/06), (189b/04), (189b/05),
(189b/06), (191a/11), (191a/11), (193b/03),
(205b/06), (205b/06), (220a/05), (231b/06),
(239b/03), (239b/09), (239b/10), (240a/08),
(240a/13), (240a/14), (240a/16), (240b/06),
(240b/09), (240b/16)

y. + leri (150a/03)

y. + si (149b/14), (150a/05), (150a/08)

y. + sin (193b/02)

[= 38]

yedile-: Yedi kere tekrarlamak, tekrar söylemek (?).

y.- ler (139a/15)

[= 1]

yêdinci: Yedinci.

y. (205a/01)

[= 1]

yêdi yüz: Yedi yüz.

y. (188b/04), (198b/13)

[= 2]

yêdi yüz bin: Yedi yüz bin.

y. (200b/02)

[= 1]

yêdûr-: Yedirmek.

y.-di (168a/11)

y.-e (199a/03), (215b/07)

y.-esin (240b/01)

y.-mekdûr (124b/13)

[= 5]

yêg: İyi.

y. (227a/07)

y. + dîr (151b/04), (151b/09), (151b/10),
(152a/01), (152a/05), (152a/06), (210b/06),
(218a/17), (218a/17), (218b/01)

y. + idi (141a/05)

[= 12]

yêg-: Tercih etmek.

y.-di (130a/10)

[= 1]

yêgid: *bk.* yêgit.

y. + imiş (223a/06)

[= 1]

yêgit: Yürekli, kahraman.

y. (226a/03), (226a/04)

y. + leriyle (147a/12)

[= 3]

yêgle-: Tercih etmek.

y.-ye (172a/14)

[= 1]

yêgreg: *bk.* yêgrek.

y. + i (143a/06), (205a/17), (205a/17)

y. + idür (156b/02)

y. + iyle (217b/06)

y. + üz (224b/02)

[= 6]

yêgreğ: *bk.* yêgrek.

y. + ün (166b/11)

[= 1]

yêgrek: Baskın, üstün, daha iyi.

y. (122a/02), (192b/11)

y. + bilürsin (120b/14), (137b/17)

y. + dîr (133a/15), (153a/05), (153a/12),
(153a/14), (153a/16), (156b/10), (168b/01),
(204a/12), (204a/13)

y. + ise (180b/01), (180b/02)

y. + ola (153a/04)

y. + olmak (151b/11)

[= 17]

yehûd: < Ar. Hz. Musâ'nın dinine bağlı kimse,
Mûsevî.

y. (193a/13), (235a/04), (235a/06),
(237a/16), (237b/10)

y. + dan (238a/02)

[= 6]

yeklin-: İşe koyulma, eyleme kalkınma. Çaba
harcama.

y.-di (119b/02)

[= 1]

yekren-: 1. Çekinmek. 2. Bir eylem yapmaya
davranmak. 3. Bir şeye güç harcamak, zorlamak. 4.
İtmek.

y.-medi (133a/14)

[= 1]

yekşüm bin ebrāh: İslam tarihinde Fil vakası olarak

bilinen olayda Yemen valisi olan kişi.

y. + idi (173a/12)

[= 1]

yekün: <Ar. O kişi.

y. (175a/04)

[= 1]

yél: Esinti, rüzgar, yel.

y. (202a/02), (236a/12)

y. + den (234b/04), (234b/04), (235a/08)

y. + esüb (161b/05)

y. + furuldusu (234b/12)

y. + girmeye (125b/11)

[= 8]

yélet-: 1. Kışkırtmak, takip etmek. 2. Şımartmak

y.-mez (176b/15)

[= 1]

yélit-: bk. yélet-.

y.-diler (169b/11), (169b/14)

[= 2]

yemānī: Arap Dili ve Edebiyatı alim ve tarihçisi.

y. (209b/06)

[= 1]

yemek: Yemek.

y. + den (211a/08)

[= 1]

yemen: Ortadoğu'da yer alan bir ülke.

y. (181b/01)

y. + ağacının (136b/09)

y. + den (238a/10)

y. + e (173a/13), (174b/15), (175a/01),

(175a/10), (175a/11)

[= 8]

yemīn: <Ar. Şahit tutularak verilen söz, ant.

y. + dür (125b/05)

[= 1]

yemiş: Meyve.

y. (202a/08)

y. + ağacı (240b/10)

y. + dür (202a/08)

y. + inden (215b/07)

[= 4]

yeñ-: Yenmek, kazanmak, alt etmek.

y.-meyüb (157a/15)

[= 1]

yengec: Yengeç.

y. (238a/06)

[= 1]

yeñi: Yeni, taze.

y. (141b/05), (147a/12), (208a/06)

[= 2]

yēn-: Yenme işlemi, yenmek.

y.-ür (238a/13)

[= 1]

yér: Yer.

y. (126b/03), (127b/10), (149a/08),

(149a/10), (157b/06), (157b/17), (158b/01),

(158b/07), (159a/11), (163a/07), (165a/02),

(165a/02), (171a/16), (173a/16), (202a/05),

(207b/09), (220a/13), (224a/09), (231b/08),

(234b/15), (236b/06), (237a/07)

y. + altında (123a/15)

y. + de (121b/16), (123a/12), (123b/03),

(124a/05), (137a/03), (147a/04), (148b/08),

(158a/16), (158a/17), (158b/06), (163a/09),
 (165a/05), (166a/12), (171b/10), (177b/03),
 (177b/04), (188b/05), (188b/07), (195b/10),
 (205a/13), (211b/11), (215b/07), (217a/16),
 (218b/14), (219a/04), (224a/07), (226b/01),
 (230b/12), (233a/07), (233a/08)
 y. + dekileri (213a/10)
 y. + den (161a/17), (202a/07)
 y. + e (144a/06), (146b/13), (158a/08),
 (158b/02), (165a/04), (165a/05), (172a/13),
 (182b/04), (195a/10), (197a/11), (206b/04),
 (206b/10), (207a/06), (213b/05), (222a/10),
 (223a/09), (223b/02), (226a/13), (233b/06),
 (240a/15)
 y. + e baturdı (127b/10)
 y. + ehline (203b/13)
 y. + ehlini (203b/16)
 y. + i (125a/13), (126a/04), (165a/15),
 (212a/14), (231a/13)
 y. + iñ (157b/07)
 y. + inde (135a/13), (135b/06), (164a/09),
 (196b/09)
 y. + ine (120a/01), (124a/14), (124b/08),
 (137a/06), (148b/12), (148b/16), (169b/14),
 (199b/05), (206a/10), (208b/06), (222b/04),
 (223a/14), (228b/12), (231a/01), (233a/11),
 (233b/08), (236b/16), (236b/16)
 y. + ini (186a/03)
 y. + karnı (220a/09)
 y. + karnında (121a/07), (157b/11)
 y. + le (231a/13)
 y. + ler (150a/03), (191a/11)

y. + lerde (160b/06)
 y. + lenden (234b/02), (235a/07), (236b/10)
 y. + leri (148b/13), (191a/15), (205b/06)
 y. + lerin (122b/14)
 y. + ni (164a/13)
 y. + siñ (237a/09)
 y. + ü (227a/07)
 y. + üñ (237a/10)
 y. + üñüze (208a/15)
 [= 127]

yérindür- Üzmek, tesir etmek.

y.-meyem (134a/04)
 [= 1]

yérlü: Yeri olan.

y. (148b/12), (148b/16), (164a/09),
 (208a/15), (208b/06)
 [= 5]

yéryüz: Yer yüzü, yer kabuğu.

y. + i (149a/10)
 y. + inde (142b/14)
 [= 2]

yeşil: Yeşil renk.

y. (121b/04), (121b/13), (178a/16)
 [= 3]

yét- İhtiyacı karşılayacak yeterlilikte olmak.

y.-di (136b/02), (159b/11)
 y.-dügi (233b/01)
 y.-er (121a/02), (128a/07), (133b/08),
 (143b/04), (160a/03), (188b/02), (198a/05),
 (218a/06), (224b/10), (236b/17)
 y.-erdi (175a/06)
 y.-medi (225a/07)

y.-mez (124a/01), (144a/02), (174a/12),
(216b/10), (223a/02)
[= 20]

yetim: <Ar. Babası ölmüş (kimse).
y. (134a/14), (137b/14), (137b/14),
(176b/07)
y. + bulmadı (134b/09)
y. + bulmadımmı (134a/08)
y. + i (137b/10), (137b/15), (176b/09),
(176b/14)
y. + ler (125a/12), (125b/02), (132a/14)
[= 13]

yetimlig: <Ar. + Tr. Yetim olan.
y. + ün (137b/10)
[= 1]

yetiş-: Ulaşmak, ermek, varmak.
y.-ilmedi (236b/07)
[= 1]

yétmiş: Yetmiş.
y. (119b/05), (120b/17), (142b/10),
(153b/09), (184b/07), (186a/07), (193b/01),
(216a/14), (218a/12), (240b/13)
y. + den (193b/02)
[= 11]

yétmiş beş: Yetmiş beş.
y. (240b/14)
[= 1]

yétmiş bin: Yetmiş bin.
y. (189a/17), (189b/08), (189b/15)
[= 3]

yétmiş dört: Yetmiş dört.
y. (213b/11)

[= 1]

yétmiş iki: Yetmiş iki.
y. (144a/11), (188b/04)
[= 2]

yétmiş yedi: Yetmiş yedi.
y. (180b/16), (182a/09)
[= 2]

yétür-: Yetirmek, eristirmek, denkleştirmek.
y.-e (127a/12)
[= 1]

yevmü'l-kıyāmeti: <Ar. Kıyamet günü.
y. (164a/07)
[= 1]

yey: Hafif.
y. + ni (166a/03)
[= 1]

yeyecek: Yiyecek.
y. (144a/16), (144b/02)
[= 2]

yeyin-: Yekirmek, yeginmek. Yerinden kalkmak,
ayağa kalkmak.
y.-di (214b/06)
[= 1]

yeynilig: Hafiflik.
y. + i (168b/15)
[= 1]

yezid bin zeyd: Yezid b. Zeyd.
y. + den (184a/12)
[= 1]

yığ-: Yığmak.
y.-a (161a/02), (177a/13)
y.-ar (146b/15), (146b/16)

y.-arlar (147b/05)

y.-aydı (167b/06)

y.-dı (146b/05), (147a/09)

y.-madan (204b/15)

y.-mağ (177a/13)

[= 10]

yıgılan-: bk. yığlın-.

y.-dır (157a/07)

y.-maz (147a/07)

[= 2]

yıgılın-: Çekinmek, kaçınmak, sakınmak.

y.-sa (128b/08)

[= 1]

yık-: Yıkamak.

y.-a (225a/16)

y.-arlar (225a/14)

y.-aydı (225a/10)

y.-dı (152b/13)

y.-mağa (172b/06), (172b/12), (173a/17)

y.-maya (174a/14)

[= 8]

yıkıl-: Yıkılmak, boşa gitmek.

y.-ub (193a/09)

[= 1]

yıl: Sene.

y. (123a/15), (128a/13), (134b/16),

(135a/12), (140a/07), (140a/14), (149b/01),

(151b/13), (180a/16), (180a/17), (182a/03),

(198b/13), (210b/08), (220a/05), (220a/05),

(220a/08), (220a/13), (225b/02), (227a/13),

(239a/13), (239a/14)

y. + da (174b/16), (213a/15)

y. + dan (207b/10), (209a/02)

y. + dur (210b/10)

y. + geçeleri (149a/16)

y. + ı (169a/04)

[= 28]

yılan: Kolları olmayan, yön belirlemede çatal dilini kullanan sürüngen hayvan.

y. + lar (123a/16)

[= 1]

yıldırım: 1. Bulutların ışık yayarak elektrik yükünü boşaltması. 2. Hızlı bir biçimde.

y. (125a/06), (192b/15), (199a/15)

y. + ı (192b/16)

[= 4]

yıldız: Geceleri gökyüzünde görünen cisimlere verilen isim.

y. + lar (185a/09)

y. + ları (197a/08), (197a/10)

[= 3]

yılduz: bk. yıldız.

y. + lar (150a/03)

[= 1]

yılka: Başiboş kalan, serbest.

y. (173a/16)

[= 1]

yıllık: Üzerinden yıl geçen.

y. (119b/06), (125a/03), (154b/01),

(186a/02), (226a/07), (226a/14), (239b/16)

[= 7]

yırtıcı: Yırtıcı, vahşi.

y. (173b/08)

[= 1]

yi: Belirtme hali eki.

y. (167b/02)

[= 1]

yigirmi: Yirmi.

y. (122a/13), (133a/01), (172a/12),
(186a/02), (213b/11), (216a/14), (225b/05)

y. + sinden (149b/11)

[= 8]

yigirmi beş: Yirmi beş.

y. (175b/15), (225b/09), (240a/11)

y. + i (150a/11)

y. + inde (150b/01)

[= 5]

yigirmi bir: Yirmi bir.

y. (128a/04)

[= 1]

yigirmi birinci: Yirmi birinci.

y. (149b/10)

[= 1]

yigirmi dokuz: Yirmi Dokuz.

y. (179b/02), (237b/10)

[= 2]

yigirmi üç: Yirmi üç.

y. (182a/09)

[= 1]

yigirmi üçüncü: Yirmi üçüncü.

y. (149b/12), (149b/15), (149b/16),
(150a/17)

[= 4]

yigirmi yedi: Yirmi yedi.

y. (138a/17), (173b/17)

y. + si (150a/13)

[= 3]

yigirmi yedinci: Yirmi yedinci.

y. (150a/14), (150a/16), (150b/02),
(150b/05), (150b/17)

y. + ye (150b/05)

[= 6]

yine: Tekrar, gene.

y. (134a/15), (134a/17), (145a/07),
(145a/10), (145b/17), (146a/01), (146a/01),
(189b/15), (216b/10), (222b/07), (222b/07),
(222b/09), (222b/11), (222b/16), (223a/09),
(223b/01), (225b/17), (225b/17), (226a/01),
(226a/01), (226a/01), (239a/15)

[= 22]

yoğ: *bk.* yok.

y. + ıdı (132a/04), (140a/05), (173a/10),
(173a/14), (183a/14), (186a/16)

y. + ısa (149a/03), (224b/04)

y. + iken (212a/06)

[= 9]

yoğrul-: Yoğrulmak.

y.-miş (214a/15)

[= 1]

yogur-: *bk.* yoğur-.

y.-mağdan (131a/11)

y.-urdu (131a/06)

[= 2]

yoğsa: Yoksa.

y. (136a/13), (149a/12), (149a/15),
(168a/03), (218a/17), (218b/02), (225a/09),
(225a/15)

[= 8]

yok: Mevcut olmayan (nesne, kimse vb.).

y. (125a/13), (148a/01), (191b/16),
(192a/05), (211b/02), (216a/05), (220b/06),
(224b/16), (230a/12), (230a/13), (230b/12),
(230b/12), (239a/05)
y. + dan (198a/05)
y. + dur (122a/04), (132a/17), (134b/12),
(144b/06), (155a/12), (162a/03), (164b/11),
(167a/02), (168b/17), (169a/13), (188a/13),
(188b/06), (189a/01), (189a/09), (189a/12),
(191b/08), (201b/04), (201b/05), (205b/09),
(205b/10), (208b/13), (209a/06), (210a/10),
(210a/17), (211a/15), (211a/16), (212a/10),
(224a/03), (231a/08), (231b/10), (231b/17),
(238b/13), (238b/14)
y. + eyler (173a/16)
y. + kıldum (226b/05)
[= 49]

yoka-: El sürmek, dokunmak, yoklamak.

y.-dı (222b/09)
[= 1]

yokla-: Yoklamak, varlığını anlamaya çalışmak.

y.-yu (153b/09)
[= 1]

yoksa: Acaba, aksi taktirde.

y. (129a/02)
[= 1]

yoksul: Geçim sıkıntısı çeken.

y. (134a/17), (134b/03)
y. + buldı (137b/02)
y. + bulub (137b/04)
y. + dan (125a/12)

y. + dı (225b/05)

y. + ı (138a/04)

[= 7]

yoksullık: bk. yoksulluk.

y. + dan (186a/04)

[= 1]

yoksulluğ: bk. yoksulluk.

y. + ın (138a/05)

[= 1]

yoksulluk: Yoksul olmak.

y. (165a/12), (172a/15), (185b/17),
(190b/12), (197b/12)
y. + dan (135b/08), (146b/02)
[= 7]

yokuş: Eğimi bulunan dik yer.

y. (125a/04)
[= 1]

yol: Yol, güzergâh.

y. (119b/06), (124b/06), (136b/11),
(137a/09), (146a/16), (154b/01), (159a/02),
(159a/02), (162b/11), (175a/05), (205b/09),
(229a/04), (229b/06), (237b/16), (237b/16),
(238b/17), (239a/11)
y. + a (134a/16), (146b/17), (173a/06),
(231a/01), (233a/11)
y. + da (130a/13), (196a/15), (220b/05),
(222a/11), (222a/11), (222b/08)
y. + dur (178a/15)
y. + ı (124b/06), (124b/07), (129b/11),
(162b/11), (183a/05)
y. + ın (159a/01)

y. + ina (124a/09), (126a/05), (126b/12),
(128b/07), (128b/10), (128b/15), (130a/12),
(130b/14), (131b/01), (131b/10), (160b/02),
(168a/03), (183a/01), (229a/12), (231a/02)
y. + inamı (124a/09)
y. + ında (160b/05)
y. + ından (229a/04), (229b/06), (231a/05)
y. + ını (124b/06), (129b/14)
y. + larda (173a/07)
y. + muş (213b/04)
y. + un (159a/01)
y. + uña (122a/02)
y. + una (145a/17), (147a/01), (152a/03),
(168a/03), (207b/14), (223b/09)
y. + unda (196a/10)
[= 68]

yoldaş: Yol arkadaşı.

y. + ımızdur (186a/14)
y. + ları (223b/14)
y. + oldı (222a/09)
[= 3]

yon-: Yontmak.

y.-arlar (212a/07)
y.-dı (223a/14)
y.-duğunuz (212b/17)
y.-ulmuş (212b/06)
[= 4]

yön: (-inden) Bakımından, yoluyla.

y. + ini (121b/07)
y. + ünden (161a/04), (191b/10), (191b/10)
[= 4]

yöğ: Taraf, cihet.

y. (205b/10)

y. + i (183b/12)

[= 2]

yöre: Bir bölgenin belirli bir yeri, civar, mahal.

y. + sinde (139a/10), (193a/07)

[= 2]

yören-: Dolaşmak, yaklaşmak. Çevrelemek.

y.-di (188a/12)

y.-meye (210a/11)

[= 2]

yöri: *bk.* yöre.

y. + sine (210a/11)

[= 1]

yukarı: *bk.* yukarı.

y. (142a/05), (165a/04)

[= 2]

yukaru: Yukarı.

y. (123b/08), (141a/04), (147b/01),
(171b/05), (201b/03), (202a/07), (209b/04),
(216a/07)
y. + dur (139a/11)
y. + sin (136b/03)
y. + ydı (184b/14)
y. + yıdı (185a/10)
[= 12]

yumrulan-: Yumru haline gelmek, yumru gibi olmak.

Topak topak olmak.

y.-u (228b/02)

y.-u yumrulanu (228b/03)

[= 2]

yumurda: Yumurta.

y. + yıla (163a/05)

[= 1]

yumuşak: Yumuşak.

y. + kılmadummi (138b/14)

[= 1]

yurd: Yurt, vatan.

y. (134b/04)

y. + u (126a/04)

y. + unda (174b/07)

[= 3]

yūsuf: Hz. Ya'küb'un oğlu, İsrâiloğulları'na gönderilmiş peygamber.

y. (194b/10), (195a/01), (211a/06),

(218a/11), (218b/03), (219a/07), (219a/11),

(219b/01), (220a/10)

y. + a (194b/11), (218a/11), (218a/15)

y. + da (140a/11)

y. + ı (119b/10), (140a/06), (218a/09),

(218a/13), (218b/10), (219a/08), (219a/09),

(220a/03), (220a/04)

y. + ıla (219a/17)

y. + mı (194b/05)

y. + uñ (198a/08), (198a/08), (218b/15)

[= 27]

yusur: < Ar. Kolaylık.

y. (139b/05), (140a/01)

y. + da (139b/05)

[= 3]

yūša' bin nūn: Hz. Musa'dan sonra peygamberlik gelen kişi, Yuşa peygamber.

y. (151b/15)

[= 1]

yuy-: Silmek, bozmak, olmamış saymak.

Bağışlamak.

y. -am (189a/02), (189a/05), (189a/08),

(189a/11), (189a/14), (189b/06)

y. -ar (177b/14)

y. -ub (200a/05)

[= 8]

yuyıl-: Silinmek, bozulmak, olmamış sayılmak.

Bağışlanmak.

y. -ur (125a/01)

[= 1]

yüce: Büyük, ulu.

y. (120a/09), (132a/04), (136a/16),

(158b/10), (165b/17), (166a/04), (210a/13),

(232a/08)

y. + dür (231b/09), (231b/15)

y. + kılduğ (139a/04)

y. + yüce (158b/10)

[= 12]

yücelig: Büyüklük, ululuk.

y. + ine (231b/15)

[= 1]

yügir-: bk. yügür-.

y. -ür (216b/12)

[= 1]

yügrek: Çok koşan.

y. (125a/07)

[= 1]

yügür-: Koşmak.

y. -ür (216b/12)

[= 1]

yügürügel-: Koşar şekilde, çabuk adımlarla gelmek.

y.-di (227b/17)

[= 1]

yük: Bir nesnenin taşıyabileceği ağırlıklar bütünü.

y. (131b/01)

y. + i (184b/07)

[= 2]

yüğ: Koyun tüyü.

y. (164b/16)

[= 1]

yüreg: Kalp.

y. + e (171b/01), (171b/02)

y. + i (171b/13), (173a/11), (216b/17)

[= 5]

yüri-: *bk.* yürü-.

y.-di (227a/15)

y.-mekde (144b/05)

y.-mekden (160b/05)

y.-se (142b/02)

y.-siyenlere (197a/08)

y.-ye (198b/09)

y.-yem (228b/05)

[= 7]

yürü-: Yürümek.

y.-diler (222b/13)

y.-r (170a/15), (183b/06), (217a/07)

y.-rdi (230a/08)

y.-rem (144a/16)

y.-ridi (227a/14)

y.-rsin (237a/07)

[= 8]

yürük: Yürüyen.

y. (125a/07)

[= 1]

yürüt-: Yürütmek.

y.-gil (180b/10)

[= 1]

yürüyüğeç-: Yürüyerek geçmek.

y.-eler (125a/07)

[= 1]

yüsr: < Ar. Kolaylık.

y. + i (139b/08)

[= 1]

yüsra: < Ar. Kolaylık.

y. (139b/03)

[= 1]

yüz: Sayı isimlerinden yüz.

y. (131a/15), (131b/06), (131b/10),
(159b/05), (186a/01), (190b/05), (207b/10)

y. + e (196a/14)

[= 8]

yüz: Surat, beniz, çehre.

y. (202b/14)

y. + döndürdi (130a/01)

y. + döndüre (205a/02)

y. + döndürmedim (219b/09)

y. + döndürüb (208a/17)

y. + döndürürmüş (202b/15)

y. + döndürürse (147a/02)

y. + i (121b/09), (136a/06), (136a/07),
(215b/10), (228a/15), (228b/06)

y. + idür (235a/12)

y. + in (119b/07), (142a/04), (142a/04),
(144b/16), (146b/07), (220a/06), (220a/11)

y. + ine (170b/07)

y. + ini (153a/07), (228b/09)

y. + kızdurıcı (238b/02)

y. + leri (127b/03), (158b/11)

y. + üm (135b/08), (146b/13)

y. + üme (153a/08), (228a/12)

y. + ümi (121b/08)

y. + ümüzi (222a/02), (233b/06)

y. + üñ (227a/06)

y. + üñe (193b/15), (194a/03)

y. + üni (219a/12)

y. + ünüz (127b/02)

[= 39]

yüz altmış: Yüz altmış.

y. (160a/08)

[= 1]

yüz beş: Yüz beş.

y. (239a/06)

[= 1]

yüz bin: Yüz bin.

y. (184b/12), (185a/06), (202b/16),
(211a/14), (211a/17), (219a/01), (239a/16)

[= 7]

yüz elli: Yüz elli.

y. (141a/08), (163b/14)

[= 2]

yüz kırk: Yüz kırk.

y. (157a/08)

[= 1]

yüz on dört: Yüz on dört.

y. (184b/10), (185a/01)

[= 2]

yüz on iki: Yüz on iki.

y. (148a/11)

[= 1]

yüz otuz: Yüz otuz.

y. (170a/05)

[= 1]

yüz üç: Yüz üç.

y. (138a/17)

[= 1]

yüz yetmiş iki: Yüz yetmiş iki.

y. (132a/12)

[= 1]

yüz yigirmi: Yüz yirmi.

y. (166a/14)

[= 1]

yüz yigirmi beş: Yüz yirmi beş.

y. (175b/15)

[= 1]

-Z-

zafer: < Ar. Savaş içerisinde kazanılma, galip gelme.

z. (239b/07)

[= 1]

za'ferân: < Ar. Safran.

z. + dan (185a/08)

[= 1]

zağ: bk. sağ.

z. (158b/05)

[= 1]

zağfirân: bk. za'ferân.

z. (240b/15)

[= 1]

zāhid: < Ar. Dünya işlerini terk ederek dinin

koyduğu emirlere uyan kimse, dindar.

z. (153a/02), (226a/15), (238a/08)

z. + i (224a/10)

[= 4]

zāhidlīg: < Ar. + Tr. Zahid olma.

z. + a (153a/01)

[= 1]

zāhir: < Ar. 1. Açık, görünür durumda. 2. Kuşkusuz.

z. (198a/04), (198b/01)

z. + i (200b/16), (201a/03), (201a/14),

(201a/15), (201a/17)

z. + ine (200b/17), (201a/01)

z. + olmuş (196b/03)

[= 10]

zāhm: < Far. Yara.

z. + ından (213b/07)

[= 1]

zāhmet: < Ar. Sıkıntı, eziyet.

z. (140a/08), (171b/03), (171b/13),

(175a/01), (198b/06), (208a/13), (219a/09),

(219a/11), (219a/16)

z. + çekdiñse (219b/01)

z. + den (123b/01)

z. + e (139a/17), (144b/06)

z. + i (123a/13), (171b/13), (219a/12)

z. + in (123a/10), (140a/07), (140a/14),

(220a/01), (220a/05)

z. + inden (219a/15)

z. + ler (219b/08)

z. + leri (123a/17)

z. + vèrdi (186a/08)

[= 25]

zahr: bk. zahîr.

z. + ini (237a/11)

[= 1]

zâ'if: < Ar. Güçsüz kuvvetsiz.

z. (135b/15), (190a/08), (193b/02),

(198a/13), (202b/17), (220b/11)

z. + oldu (145a/06)

z. + olur (142a/15)

[= 8]

zâ'il: < Ar. Sona eren, fani.

z. + olmadı (184a/10)

z. + olmadılar (154b/15)

z. + olmaya (210a/10)

[= 3]

zakûm: < Far. Pembe çiçekler açan bir bitki.

z. (158b/14)

[= 1]

zālemakûm: < Ar. Adaletsiz davrananı, zulüm edeni.

z. (236a/09)

[= 1]

zālim: < Ar. Merhameti olmayan, zulüm ve haksızlık yapan (kimse).

z. + e (152b/05)

z. + lere (173b/14)

[= 2]

zamān: < Ar. Vakit.

z. (145b/11)

z. + da (145b/11), (153a/01), (161a/11),

(186a/06), (229a/01), (235b/02)

z. + dan (213a/15), (224b/15)

z. + dur (211a/06)

z. + ı evâyilde (225a/17)

z. + ına (145b/10)

z. + ındağı (139a/01)

z. + ındaydı (149a/13)

[= 14]

zamîr: <Ar. İç, en dip, derin.

z. + dür (187a/10)

z. + e (187a/14)

z. + ini (163a/13)

[= 3]

zâr: <Far. Ağlama, inlemek.

z. + ı kılurıdı (145a/01)

z. + ile (135b/13)

[= 2]

zarar: <Ar. Zarar.

z. + a (236b/14)

[= 1]

zarb-ı meşel: <Ar. Atasözü.

z. + ı meşel (161a/17), (212b/07)

z. + ı meşelele (212a/11)

z. + ı meşel kılıbdurur (161a/05)

[= 4]

zârlık: <Far. + Tr. İleme halinde olmak.

z. + kılmağ (136b/07)

z. + lar (230a/07)

z. + lar kılurlar (227a/15)

[= 3]

zât: <Ar. Kişi, şahıs.

z. (204a/12), (204a/13)

z. + a (204b/02), (204b/03)

z. + da (209a/08)

z. + dur (204b/05)

z. + ı (212b/11)

z. + ıdur (204a/11)

z. + ın (205b/10)

z. + ıñ (206a/06)

z. + ına (232a/04), (232a/08)

z. + ından (238b/12)

z. + ını (210a/03)

z. + um (196a/01), (196a/02)

[= 16]

zâyi: <Ar. Zıyan olan, boşa giden (şey).

z. + edesi (136b/07)

z. + etmez (232a/06)

z. + ola (129a/03)

[= 3]

zebânî: <Ar. Cehennem bekçisi.

z. (147b/10), (147b/11), (147b/17)

z. + ler (147a/14), (147a/15)

z. + ye (147b/10), (147b/11)

[= 7]

zeberced: <Ar. Açık yeşil renkte olan parlak cam.

z. + dendür (178a/16)

[= 1]

zebî: <Ar. İtmek, atmak.

z. + nün (147b/10)

[= 1]

zebûr: <Ar. Davut peygambereve yahudilere inen kutsal kitap.

z. (202b/01), (202b/02)

z. + da (155b/08)

[= 3]

zeccâc: <Ar. Camdan şişeler yapan sanatkarlara verilen ad.

z. (163a/17)
[= 1]

zecir: <Ar. Engel olma.
z. + dūr (147a/06)
[= 1]

zehi: <Far. Ne hoş, ne güzel.
z. (119b/13), (119b/13), (135a/10),
(152b/03)
[= 4]

zehre: <Far. Cesaret.
z. + si (204a/01)
[= 1]

zekāt: <Ar. İslâm'ın beş şartından biri.
z. (129a/03), (129a/06), (165a/09),
(170b/16), (202b/09)
z. + a (129a/05)
z. + dūr (177b/08)
z. + ı (129a/02), (156a/03), (177a/09)
z. + ın (175b/17)
z. + ını (130a/12)
z. + ın vèrmedügi (171a/10)
z. + vèrmege (156a/09)
[= 14]

zekeriyā: Zekeriya peygamber.
z. (151b/15)
[= 1]

zekiyy: <Ar. 1. Yer adı. 2. Bol, güzel arazi, yer.
z. (213b/05)
[= 1]

zelil: <Ar. Aşağılık kimse.
z. (210b/01)
[= 1]

zelzele: <Ar. Deprem, yer sarsıntısı.
z. (159a/09)
[= 1]

zemherir: <Ar. Çok soğuk zaman, karakış.
z. (203b/14)
[= 1]

zemzem: <Ar. Kabe yanından çıkan meşhur su.
z. (194b/14)
[= 1]

zenc: <Ar. Zenci, siyah ırk.
z. + i (123b/05)
[= 1]

zencir: <Far. Zincir.
z. (183b/15), (184b/01)
z. + ile (119b/05)
z. + ler (152a/16)
z. + leri (152a/17)
[= 5]

zeng: <Far. Zenci.
z. + i (184b/08)
[= 1]

zeri: <Ar. Üzerine.
z. (236b/15)
[= 1]

zerrāt: <Ar. Zerreler.
z. (159b/15)
[= 1]

zerre: *bk.* zerre.
z. (125b/11), (159a/13), (159b/01),
(159b/04), (159b/07), (159b/08)
[= 6]

zerre: <Ar. Küçük parçacık.

z. (159a/14), (159a/17), (159b/04)

z. + de (195a/15)

z. + den (195a/16)

z. + ye (195a/14)

[= 6]

zevāl: < Ar. Yok olup ortadan kalkma.

z. (203b/05)

z. + i (210a/09), (210a/17), (219b/11)

[= 4]

zevāt: < Ar. Zatlar, kişiler.

z. (122a/03)

[= 1]

zeviyi't-ıḡyān: < Ar. Taşkınlık sahipleri, bozgunculuk.

z. + dūr (138b/04)

[= 1]

zevḷ: < Ar. Hoşa giden beğenme duygusu.

z. (158b/07), (160a/16), (178b/16), (197b/10), (198b/12)

z. + de (199a/01)

z. + inden (198b/10)

[= 7]

zeyd: *bk.* zeyd bin eslem.

z. (194a/17)

[= 1]

zeyd ibn-i eslem: Tabîin alimi. Zeyd bin Eslem.

z. (120b/07), (132b/13)

[= 2]

zeytūn: < Ar. Zeytin.

z. (141a/17)

z. + dūr (141b/03)

[= 2]

zımn: < Ar. Zaman.

z. + mda (140a/01), (140a/05), (140a/08)

[= 3]

zibaniy: *bk.* zebānī.

z. + dūr (147b/09)

[= 1]

zihī: *bk.* zehī.

z. (120a/12), (176a/04), (198b/08), (198b/08), (214b/17), (228b/15), (240b/17)

[= 7]

zikir: *bk.* zıkr.

z. (150a/03)

z. + de (153b/06)

z. + den kıllalar (196b/14)

z. + ěde (183b/01)

z. + ědedururken (152a/02)

z. + ětdi (155a/14), (203b/07), (204a/08), (211a/10), (211a/11)

z. + ětmege (205a/11)

z. + ěyledi (151b/13)

z. + ěyledük (202a/11)

z. + olunan (142a/08)

[= 14]

zikirlü: < Ar. + Tr. Zikri olan.

z. (200a/16)

[= 1]

zıkr: < Ar. Bir kimseden bahsetme, ismini anma.

z. + e (217a/03)

z. + ěyle (237a/03)

z. + i (217a/01)

z. + idür (199b/03), (238b/11)

z. + iḡ (139a/04)

z. + ini (238b/10)

z. + i ni'metden (205b/14)

z. + iyle (160a/15)

z. + üj (205a/17)

z. + ü şevk (194b/11)

[= 11]

zinā: < Ar. Nikâhsız birleşme.

z. + êdûgiçün (238a/07)

z. + kıldı (158a/06)

z. + kılamak (197b/15)

[= 3]

zincîr: *bk.* zencîr.

z. + le (230b/06)

[= 1]

zindān: < Far. İçerisinde suçlu tutukluların olduğu kapalı yer.

z. (140a/14), (220a/05)

z. + a (140a/06)

z. + dağılar (218b/07)

z. + dan (218a/09), (218a/13), (218b/16), (219a/10)

z. + ın (219b/17), (220a/11)

z. + ından (220a/09)

z. + zaḥmetin (140a/07)

[= 12]

zindānla-: < Far. + Tr. Zindana atmak, hapse tıkmak.

z.-dum (220a/04), (220a/07)

[= 2]

zinhār: < Far. Sakın, asla, aman.

z. (129a/05)

[= 1]

zîrā: < Far. Zira, çünkü.

z. (132b/04), (132b/05), (138a/10), (160a/16), (169a/12), (178b/15), (191a/14), (191b/16), (195a/14), (195b/06), (199a/11), (201b/03), (201b/05), (201b/06), (201b/11), (201b/14), (201b/15), (202a/04), (202a/06), (202a/09), (202b/12), (205a/09), (206b/14), (220b/04), (220b/08), (236a/14)

[= 26]

zişt: < Far. Çirkin, pislik.

z. (216a/06)

[= 1]

ziyāde: < Ar. Çok, fazla.

z. (199a/01)

z. + dür (122b/06)

z. + êder (232a/17)

[= 3]

ziyān: *bk.* ziyān.

z. (232a/13), (232a/14)

[= 2]

ziyān: < Ar. Boşuna harcamtelef etme.

z. (169a/13), (169a/13), (169a/16), (169b/15), (170a/04), (182b/07), (182b/09)

z. + degürüb (175b/12)

z. + êdenleri (233a/03)

z. + êrişdürür (232b/07)

z. + êtmediler (169b/02)

z. + ı (208b/13)

z. + ları (212b/13)

[= 13]

ziyānkār: < Far. Ziyān eden, zarar veren.

z. + oldı (127a/01)

z. + olduḡ (169a/11)

[= 2]

ziyānlu: <Ar. + Tr. Ziyān olan.

z. (172b/13), (233a/02)

[= 2]

ziyāret: <Ar. 1. Bir kimseyi veya bir yeri görmeye gitme.

z. + kılmadı (226b/05)

z. + kılsa (226b/03)

[= 2]

zulm: <Ar. Eziyet, cevr, cefâ.

z. (236a/09)

z. + edersin (226b/17)

z. + etdüm (236b/03)

[= 3]

zu'm: <Ar. 1. Bâtıl inanç. 2. Sanmak, zannetmek.

z. + etmese (218a/03)

[= 1]

zü: <Ar. Karşılıklar, muhalefet.

z. (151a/02)

[= 1]

zübeyr: Zübeyr bin Avvâm.

z. + denkim (160b/17)

z. + i (214a/13)

[= 2]

züccâc: *bk. zeccâc.*

z. (167a/08), (169b/04), (172a/01), (175a/10)

[= 4]

zühre: <Ar. Güneş sisteminde güneşe yakın olan gezegen, çolpan. Venüs.

z. (238a/09)

z. + si (207a/13)

[= 2]

zühri: Emevi halifesi Ömer bin Abdulaziz'in isteği ve emriyle hadisleri düzenleyen alim.

z. (148b/16)

z. + den (151a/03)

[= 2]

zü'l-karneyn: *bk. iskender.*

z. + den (132b/11)

[= 1]

züneyre: Müslümanlığı ilk kabul edenlerden biri.

z. (131a/01), (131a/01), (131a/10)

[= 3]

zü'n-nün: *bk. zü'n-nün-ı mışrî.*

z. (196b/04)

[= 1]

zü'n-nün-ı mışrî: İlk dönem sufilerinden. Zünnûn el-Mısrî.

z. (139a/08), (196b/02)

[= 2]

züreyk: <Ar. Hazrec kabilesinin kollarından olan, Lebid ibn-i Asam adlı kişinin bağlı olduğu kol. Beni Züreyk.

z. + oğlanların (214a/01)

[= 1]

Toplam kelime: 39008

Geçerli kelime: 39008

Geçersiz kelime: 0

Alt madde: 11584

Madde başı: 4295

SONUÇ

Üzerinde çalıştığımız metin, Kur'an'ı anlamak için yazılan tefsir kitabı olmasından başka Türkçenin diğer diller karşısında güç kazanmaya başladığı dönemde yazılması sebebiyle önemlidir. Eserin tam yazılış tarihi bilinmemekle beraber Eski Oğuz Türkçesi özellikleri taşıması dönemin ses ve şekil bilgisine dair örneklerin bulunması açısından son derece önem arz etmektedir. Eserin içerisinde Türk dilinin Eski Türkçe diye adlandırdığımız devresindeki kelimelerin kullanımının devam etmesi Türk dilinin canlılığını ortaya koymaktadır.

Eser dil ve üslup açısından oldukça sade ve anlaşılırdır. Halkın anlayacağı şekilde arı bir Türkçe ile yazıldığını söyleyebiliriz. Eserin içerisinde verilen ayetler ve ayetlerin açıklamasında kullanılan kelimeler halkın anlayacağı şekilde anlatılmış ve bu anlatı hikayelerle desteklenmiştir. Eserin harekeli olması eseri daha da kolay okunabilir kılmıştır. Bu açıdan eser yazarının başka Kur'an nüshalarının karşılaştırılması açısından da kolaylık sağlayabilir.

Kur'an'ın tefsirleri Doğu ve Batı Türkçesi açısından hem geçmiş hem de günümüz için önemlidir. Bu önemli olma durumu yabancı diller karşısında Türk dili zenginliğinin ortaya çıkmasını sağlamaktadır.

Eser incelemesinden çıkarabileceğimiz sonuçlar şu şekildedir:

1. Eserde görülen Kur'an ayetleri ve hadisler kırmızı ile yazılmış yer yer altı çizilmiştir. Bu yazımda bazen kalem değiştirilme unutulup kırmızı ile yazım devam etmektedir.
2. Bir kelimenin farklı yazımlarına rastlanılmaktadır.
yëgrek (يَغْرَكْ) (192b/11) - yëgrek (يَغْرَكُورْ) (153a/04)
yemiş (يَمِشْ) (240b/10) - yemiş (يَمِشْ) (202a/08)
put (پُتْ) (156a/12) - butlar (بُوْتْلَرْ) (136a/07)
pādişāhı (پَادِشَاهِي) (212a/09) - bādişāhı (بَادِشَاهِي) (175a/02)
nöbet (نُوْبَتْ) (193b/05) - nevbet (نُوْبَتْ) (194a/05)
3. Eserde bütün zaman çekimler kullanılmıştır.
4. -y- Bağlama ünsüzü ile gösterilen -(y)ı/-(y)i belirtme eki birkaç yerde hemze (ء) okutucusu ile gösterilmiştir.
gëceyile (كِچْئِيلَه) (189b/12), mekkeyi (مَكَّئِي) (122b/09).

5. Kapalı e (è) kullanımı metinde sıklıkla görülmektedir. Ancak yazar bu işareti gösterirken düzenli bir sistem kullanmayıp bazen esre (,) bazen de üstünlü (´) okutucusu ile kapalı e (è) kullanımını tercih etmiştir.
- yèl (يِلْ) (161b/05) - yèl (يِلْ) (202a/02),
yèmiş (يَمِشْ) (240b/10) - yèmiş (يَمِشْ) (202a/08)
yègrek (يَكْرُكْ) (192b/11) - yègrek (يَكْرُكْ) (153a/04)
6. Eski Oğuz Türkçesinde ç sesi yerine c sesi kullanımının yaygınlığı metnimizde de görülmektedir. Bu kullanımda köklere gelen eklerin herhangi bir etkisi yoktur. Tamamen yazım özelliğinden kaynaklanan durum söz konusudur.
- birkaç (بَرْقَجْ) (145a/01) - birkaç (بَرْقَجْ) (214a/09),
okuyacak (أَقْوِيْجَاقْ) (210a/02) - kalduruçak (قَلْدُورُچَاقْ) (119b/15),
ac (أَجْ) (238b/13) - aç (أَجْ) (229b/10)
7. Metinde Türkçe kökenli sözcüklerin yazımlarındaki farklılık karşımıza çıkmaktadır:
- sağ, sağ, zağ.
8. Yabancı sözcüklerin da yazımlarında farklılık görülmektedir:
- haber, haber, hāber. ferā'iz, ferāiz, ferajz
9. Metinde geçen p ve b seslerinde birbirlerinin yerlerine kullanıldığı durumlar mevcuttur.
- ip (اِبْ) (229b/04) - ib (اِبْ) (183a/07),
pişür (پِشُورْ) (161a/13) - bişürem (بِشُورَمْ) (163a/05),
yaprağı (يِپْراغِي) (173a/16) - yabraqlarını (يِبْراَقْلَرِنِي) (136b/13).
10. Metinde k, ŋ ve g seslerinin gösteriminde kef (ك) okutucusu kullanılmıştır. Bir tek istisnai durum olarak Tanrı kelimesinin iki türlü yazımı vardır.
- tañrı (تَنْكْرِي) (134a/05) tañrı (تَنْكْرِي) (202b/13).
11. dağı, kim ve ki bağlaçları ve mı,mi soru ekleri kendinden önceki sözcüğe bazen ayrı bazen birleşik yazılmaktadır.
12. Eski Oğuz Türkçesi devrinin belirgin özelliklerinden olan eklerde görülen yuvarlaklaşmalara aykırı olarak düz ünlülü kullanımlar da vardır.
- savurılır (سَوْرِيلُورْ) (148b/15), şorılır (صَوْرُلُورْ) (124a/06), yüzümüzi (يُوْزُومُزِي) (222a/02).

13. -updurur şeklinde Eski Oğuz Türkçesi devri öğrenilen geçmiş zaman eki metinde görülmektedir.
eydüpdurur (اَيْدُوْپْدُوْرُوْر) (191a/07), yapılupdurur (يَاپِلُوْپْدُوْرُوْر) (191a/12).
14. (ز) sesi kullanılması gereken yerde zaman zaman peltek zel (ذ) kullanılmıştır.
söz (سُوْز) (203a/03), azdırdıkim (اَزْدِرْدِيْكُمْ) (167a/07), bilmezdüñ (بِلْمَزْدُوْڭ) (137a/09),
düzen (دُوْزَنْ) (126b/04), yazdıgıçün (يَاْزْدِيْغِيْچُوْن) (128a/12), yazukdan (يَاْزْدُوْڭْدَنْ) (125a/10).
15. Eski Türkçe devrinde kullanılan kelimelerin diğer dönemlerin metinlerinde de görülmesi dilde sürekliliğin varlığına işarettir. Dilde görülen bu süreklilik kelime ve eklerin bazen değişime uğrayarak kullanıma devam etmesiyle bazen de Eski Türkçedeki anlamlarıyla kullanılmasıyla olmaktadır. Metinde geçen “*ağu, altun, anı, bay, baylık, belinle-, bendeş, birle, biregü, biti, buğur, buncılayın, buyuruğ, çal-(kesmek, yaralamak), cıganay, çalab, dükel, esirge-, esri-, eyit-, görklü, göyündür-, ırgır, kaçan, kaç-, kamu, kancaru, kanda, kangı/kankı, kanı, kelec, kığır, oku- (çağırarak, davet etmek), ol, olağ (ol+ok), ötü, sancıl- (batırılmak), sağış, sekrit-, sı- (kırmak), süci, süñük, şolok (şol+ok), tağ, tamar, tamu, tanrı, tanıklık, taşra, tavar, toğıcak, toğrı, toksan, tokuz, tümen, uçmak, uğrı, üleşdür-, ün- (seslenmek), ün(ses), üz- (kesmek), yağı, yarak, yarlıga-, yarlıgan-, yarlıgat-, yavı, yavlağ, yavuk, yavuz, yay (yaz), yazı (ova), yazuk, yıldı, yigirmi, yegrek, yügür-*” kelimeleri Eski Türkçeden beri varlığını sürdüren kelimelerdir. Bu kelimeler, Eski Oğuz Türkçesinde Eski Türkçenin tarihî söz varlığını devam ettirmesi açısından önemlidir.
16. Metinde geçen yarlıga- fiili ile bağışla- fiili birbirlerinin yerine kullanılmış. Bu da metni anlambilim açısından daha zengin bir metin olarak göstermektedir.
17. Metinde geçen +dın ayrılma ekinin bir kelimeye varlığını devam ettirdiğini görmekteyiz.
öñdin (اُوْڭْدِيْن) (148b/13).
18. Metinde zaman belirtmelerinde alışlagelmiş kullanımların dışında kelimeler kullanılmıştır.
Sabah namazını ve sabah vaktini belirtmek için erte namazı; ikinci namazını belirtmek için orta namazı tabirini; gece vaktini belirtmek için dün kelimesini ve

gece yarısı kavramını belirtmek için de “dün bucuğında”; kadir gecesini belirtmek için “ötü gècesi” tabirleri kullanılmıştır.

Cehennem ve cehennem ateşi altı farklı şekilde belirtilmektedir: cehennem tamusu, hāviye tamusu, caḥīm tamusu, veylūn tamusu, ḥuṭame tamusu, tamu.

Şeytan ve melekleri anlatırken kullandığı farklı tabirler dikkat çekmektedir: semiz şeytān, arık şeytān, ‘azāb feriştesin, kaderlü feriştelere, gök feriştelere.

Pekiştirme manalarında kullandığı kelimeler de bulunmaktadır:

yavlaḳ korku, yavlaḳ yazuk.

Metinde yer tabiri olarak adlandıracağımız “dünyā göğüne” tabiri ile yeryüzünden bahsedilmektedir:

yā muḥammed biz indürdük ḳur’ānı bir kezden levḥ-i (02) maḥfūzdan dünyā göğüne indi bir ev vardır beyti’l-‘izzet dērler kadir gecesinde (03) indürdük

19. Eski Türkçeden beri görülen sıfat-fiil -ğAn ekindeki -g/-ğ- sesi sızıcı özelliğinden dolayı Eski Oğuz Türkçesi devrinde erimeye uğrayarak -An şekline dönüşmektedir. Metinde bu kullanıma uymayan bir sözcüğe rastlanılmaktadır. okuğanıdı (أَوْقُوْغَانْدِي) (186b/03)
20. Eser dil incelemeleri açısından zengin söz varlığına sahiptir. Eski Oğuz Türkçesinin kalıplaşmış eklerinden biri olan -vAn, -vam, -vUz eki metinde görülmektedir.
çıkarvan (چَقَارْوَن) (146a/03), aldurvan (الْدُورْوَن) (148a/17),
dutarvan (دُوتَرْوَن) (192b/10), şıgınurvan (صِغْنُورْوَن) (215a/15),
dutavuz (دُوتَاوُز) (147a/07), dilerven (دِلَرْوَن) (158a/16),
dirilevüz (دِرِيلَاوُز) (157b/14), sübaşıvām (سُوبَاشِیْ وَ م) (192b/10).
21. Araştırmamızın sonucunda elimize geçen yazma eserlerden Süleymaniye Kütüphanesi Fatih 283/2, Manisa Kütüphanesi MHK 174, Kastamonu nr. 2824 ve Berlin, Ms. Or. Fol. nr. 3393 numaralı kayıtlı dört yazmanın aynı eserin nüshaları olduğu saptamaktayız. Manisa Kütüphanesi MHK 174 numaralı yazma eseri de Üveys’e ait yazma eserlerin içine alarak toplamda 12 tane tefsir konulu yazma eseri olduğunu saptadık.
22. Dizin bölümünde 4295 madde başı bulunmaktadır. Bu madde başlarından 604 tanesi kelimelerin farklı şekillerde yazımından oluşmaktadır. Geriye kalan 3691 kelimeden 1610 tanesi Arapça, 259 tanesi Farsça, 3 tanesi Yunanca, 1 tanesi

Fransızca ve geriye kalan 1829 kelime Türkçe kökenlidir. Arapça kelimelerin 14 tanesi Farsça+Arapça şeklinde, Farsça kelimelerin 5 tanesi de Arapça+Farsça kelime birleşmesinden oluşmuştur. Türkçe kelimelerde ise bu sayı oldukça fazladır. Farsça+Türkçe şeklinde oluşan kelime sayısı 31 iken, Arapça+Türkçe şeklinde oluşturulan Türkçe kelime sayısı 79'dur. Arapça %43,61, Farsça % 7,01, Yunanca % 0.08 ve Türkçe % 49,3 yüzde oranlarıyla metinde ağırlıklı olarak Türkçe kelimeler bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Abdullah, M. (2006), Eseru't-Tatavvuri'I-Fikri fi't- Tefsiri fi'I-Asri'I-Abbasi, (Çev. Muhammed Çelik), Çağlayan Matbaası, İzmir.
- Arat, R. R. (2006), Kutadgu Bilig, Kabalcı Yayınları, İstanbul.
- Ata, A. (2004), İlk Kur'an Tercümesi Karahanlı Türkçesi Giriş-Metin-Notlar-Dizin, TDK Yayınları: 854, Ankara.
- Cerrahoğlu, İ. (1971), Tefsir Usûlü, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Cerrahoğlu, İ. (1988), Tefsir Tarihi, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Cilt: 1, Ankara.
- Demir, Z. (2007), Osmanlı Müfessirleri ve Tefsir Çalışmaları (Kuruluştan X/XVI, Asrın Sonuna Kadar) (Haz. B. Demir. M.A. Demir), Ensar Neşriyat, İstanbul.
- Demirci, M. (2001), Tefsir Usulü ve Tarihi, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Diyanet İşleri Başkanlığı Dergisi 1961 (1962), Kur'ân-ı Kerîm'in Türk Dilinde Basılmış Terceme ve Tefsirleri, (Haz. Dr. Müjgân Cunbur), Türk Tarih Kurumu Basımevi, s. 123-141.
- Ercilasun, A. B. (2004), Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Ercilasun, A. B. & Akkoyunlu Z. (2014), Dîvânu Lugâti't-Türk, TDK, Ankara.
- Ergin, Muharrem (1993). Türk Dil Bilgisi, Bayrak Yayınevi, İstanbul.
- Gabain, A. V. (2007), Eski Türkçenin Grameri, Çev. Mehmet Akalın, TDK Yayınları, Ankara.
- Gülensoy, T. (1995), Türkçe El Kitabı, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Gülensoy, T (2007), Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü (I/II), Türk Dil Kurumu, Ankara.
- Ircica (2016), World Bibliography of Translations of the Holy Qur'an in Manuscript Form III (Translations and Exegeses in Turkish), İstanbul.
- İslam Ansiklopedisi (1988), Abdullah b. Abbas b. Abdülmuttalib Maddesi, Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt: 1, s.: 76-79.

İslam Ansiklopedisi (2009), Semerkandî Ebü'l-Leys Maddesi, Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt: 36, s.: 473-475.

İslam Ansiklopedisi (2011), Tefsir Maddesi, Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt: 40, s. 281-290.

Kanar, M. (2011), Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, Say Yayınları, İstanbul.

Korkmaz, Z. (1992), Gramer Terimleri Sözlüğü, TDK Yayınları, Ankara.

Korkmaz, Z. (2009), Türkiye Türkçesi Grameri, Şekil Bilgisi, TDK Yayınları, Ankara.

Köprülü, M. Fuad (1926), Türk Edebiyatı Tarihi, İstanbul.

Mütercim Asım Efendi (2000), Burhân-ı Katı (Haz. M. Öztürk. D. Örs), TDK Yayınları, Ankara.

Sarı, M. (1984), El-Mevarid Arapça-Türkçe Lûgat, İpek Yayın Dağıtım, İstanbul.

Topaloğlu, A. (1976), XV. Yüzyıl Başlarında Yapılmış Kur'an Tercümesi, Milli Eğitim Basımevi, Cilt: 1, İstanbul.

Tören, H. (2007), Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Amme Cüzü Tefsiri I Metin-İnceleme-Tıpkıbasım, Çantay Yayınları, İstanbul.

Türkiye Diyanet Vakfı (2005), Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Meali, TDV Yayınları, Ankara.

Uzunçarşılı, İ. H. (1965), Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilatı, Ankara.

Uzunçarşılı, İ. H. (1973), Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri, Ankara.

Süreli Yayınlar

Akçay, Y. (2012), Kur'an'ın İlk Türkçe Tercümeleri ve Mustafa Bin Muhammed'in İhlâs Suresi Tefsiri, Dil ve Edebiyat Araştırmaları, (5), Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/diledeara/issue/45138/564893>

Buluç, S. (1954), Eski Bir Türk Dili Yadıgarı Behcetü'l-hada'ik fi mev'izeti'l-hala'ik, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, 6 (6), 119-131, Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iutded/issue/17045/177987>

Demirci, M. (1999), Tefsir Usûlünün Temel Kaynakları, Kur'an Mesajı: İlmi Araştırmalar Dergisi, Cilt: II, sayı: 22, 23. 24., s. 155-186.

İnan, A. (1960), Kur'an'ın Eski Türkçe ve Oğuz-Osmanlıca Çevirileri Üzerine Notlar, TDAY-Belleten, Cilt: 8, s. 79-94.

- İnan, A. (1961), Kur'ân-ı Kerîm'in Türkçe Tercümeleri Üzerine Bir İnceleme, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- Togan, Z.V. (1959-1960), Londra ve Tahran'daki İslamî Yazmalardan Bazılarına Dair, İTED., III, s. 135-138.
- Koçyiğit, H. (2012), Müfessirleri Tefsir Yazmaya Sevk Eden Amiller, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi, 1 (10), s. 107-129.
- Korkmaz, Z. (2005), Eski Anadolu Türkçesinin Türk Dili Tarihindeki Yeri, Fikret Türkmen Armağanı, Kayrılmaz Matbaası, İzmir.
- Özkan, M. (2010), Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Yapılmış Kur'an Tercümeleri, Tarihten Günümüze Kur'an'a Yaklaşımlar, İlim Yayma Vakfı Yayınları, s. 516-568, İstanbul.
- Özkan, M. (2010), Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Ortaya Konan Kuran Tercümeleri Üzerine-I, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, C: XXXIX, s.115-159.
- Özkan, M. (2013), Eski Anadolu Türkçesinde Yapılan Sure Tefsirleri ve Üveys b. Hoca Osmân b. Emîr İlyâs b. Evliyâ'nın Amme Cüzü Tefsiri, Uluslararası Eski Anadolu Türkçesi Araştırmaları Çalıştayı Bildirileri, (1-2 Aralık 2010), s.315-368.
- Şan, F. (2020), Eski Anadolu Türkçesiyle Yazılmış Bir Tefsirin Cümle Yapısı, Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi, 4 (4), s. 680-698.
- Tabaklar, Ö. - Boltabayev, S. (2017), Çağatayca Mevâhib-i Aliyye (Tefsir-i Hüseyini) Tercümesi, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, Cilt: 57, Sayı: 57, s. 237-258, 10.26561/iutded.369198
- Taş, İ. (2018), Manisa İl Halk Kütüphanesindeki Tefsîr-i Kur'ân Eseri ve Söz Varlığı Üzerine, Usul İslam Araştırmaları, s. 151-188.
- Ünlü, S. (2007), Kur'an-ı Kerim'in Türkçe'ye Çevrilmesi ve İlk Türkçe Kur'an Tercümeleri, Dini Araştırmalar, C: 9 / 27 (Haziran), s. 9-56.
- Yelten, M. (2000), Anadolu Sahasında Yapılmış Sure Tefsirleri ve Bu Tefsirlerin Türk Dili Açısından Önemi, İlmi Araştırmalar, 0 (9), 249-254 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/fsmiadeti/issue/6486/85861>
- Yıldırım, K. (2012), Eski Anadolu Türkçesine Ait Bir Tefsirin Üslûp Özellikleri, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, volume 7/2 Spring, s. 1217-1227, Ankara.
- Yolcu, M. (2015), İlk Dönem Tefsir Kitapları ve Müellifleri (En-Nedîm'in el-Fihrist'indeki Tesmiyetu'l-Kutub el-Musannefe fî Tefsiri'l-Kur'ân Adını Taşıyan Listesi Bağlamında), İ.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi Güz 2015/6(2), 54-107, 96. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/660347>

Diğer Yayınlar

- Aydar, H. (1993), Kur'an-ı Kerim'in Tercümesi Meselesi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, Doktora Tezi, İstanbul.
- Danacı, A. (2022), Ebu't-Tevfik Eş-Şeyh İbrahim'in Tercüme-İ Tefsîr-İ Hâzin Adlı Eserinde Sıfatların İncelenmesi (Giriş-İnceleme-Metin- Sözlük) (30a-50b Sayfaları Arası), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Karabük.
- Demir, Z. (1987), İstanbul Kütüphanelerinde Mevcut Matbu ve Yazma Fatıha Tefsirleri, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Doğu, A. (1989), 'Amme Tefsiri (İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Konya.
- Karagöz, M. (2004), Tefsirde Rivayet-Dirayet Ayırımının Ortaya Çıkışı ve Mahiyeti, Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi BİLİMLER, no.5, pp.45-60.
- Kaya, M. (2001), Tanzimât'tan II. Meşrûtiyet'e Kadar (1839-1908) Matbu Türkçe Kur'an-ı Kerim Tercüme ve Tefsirleri, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), M. Ü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şan, F. (2011), Üveys b. Hoca Osmân b. Emîr İlyâs b. Evliyâ'nın 'Amme Cüzü Tefsiri Üzerinde Dil İncelemesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeni Türk Dili Bilim Dalı, İstanbul.
- Taş, İ. (2008), 15. Yüzyıla ait 'Enfesü'l -Cevâhir' Adlı Yazma Üzerinde Dil İncelemesi (Giriş-İnceleme- Metin- Sözlük), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul.
- Yıldırım, K. (2011), Üveys bin Hoca Osmân bin Emîr İlyâs bin Evliyâ'nın 'Amme Cüzü Tefsiri Üzerinde Dil İncelemesi (Vr. 202B-268B), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeni Türk Dili Bilim Dalı. İstanbul.

Sözlükler

- Akalın, Şükrü Haluk. (2011), Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Bayat, F. (2008), Orta Türkçe Sözlük, Yalın Yayıncılık, İstanbul.
- Bayat, F.- Aliyeva M. E. (2008), Eski Türkçe Sözlük, Yalın Yayıncılık, İstanbul.
- Çağbayır Y. (2007), Orhun Yazıtlarından Günümüze Türkiye Türkçesinin Söz Varlığı, Ötüken Türkçe Sözlük, C. II, Ötüken Yayınları, İstanbul.

- Develioğlu, Ferit (1996), Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Dilçin, Cem (1983), Yeni Tarama Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Eren, H. (1999), Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü, Ankara.
- Gülensoy, T. (2011), Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü, C. I, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Gülensoy, T. (2011), Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü, C. II, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Kanar, M. (2008), Farsça-Türkçe Sözlük, Say Yayınları, İstanbul.
- Kanar M. (2008), Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, Say Yayınları, İstanbul.
- Kanar, M. (2009), Arapça-Türkçe Sözlük, Say Yayınları, İstanbul.
- Korkmaz, Zeynep (2007), Gramer Terimleri Sözlüğü, TDK Yayınları, Ankara.
- Mahmud, Kâşgarlı (1985), Dîvânu Lugâti't-Türk (Besim Atalay, Dîvânu Lûgati't-Türk Tercümesi), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Rağıb, El-İsfahanî (2012), Müfredât Kur'an Kavramları Sözlüğü, (Tercüme: Prof. Dr. Abdülbaki Güneş - Yrd. Doç. Dr. Mehmet Yolcu), Çıra Yayınları, İstanbul.
- Sami, Şemseddin (1989), Kamus-ı Türki, Enderun Kitabevi, İstanbul.
- Türk Dil Kurumu Yayınları, (1995), Tarama Sözlüğü I-VIII, Ankara (3. Baskı).
- Türk Dil Kurumu Yayınları, (1993), Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü I-XI, Ankara.
- Tietze, A. (2002), Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugâtı, C. I (A-E), Wien.
- Tietze, A. (2009), Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugâtı, C. II (F-J), Wien.
- Ünlü, S. (2012), Doğu ve Batı Türkçesi Kur'an Tercümeleri Sözlüğü, Eğitim Yayınevi, Konya.

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad: Tolga KIYICIOĞLU	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Sakarya Üniversitesi
Fakülte	İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi
Bölümü	Türk Dili ve Edebiyatı
Makale ve Bildiriler	
1. Küçük, P. & Kıyıcıoğlu, T. (2023). Üveys B. Hocâ Osmân B. Emîr İlyâs B. Evliyâ'nın Kur'an Tefsirinin Berlin Nüshasındaki Eski Türkçe Kelimeler Üzerine. <i>Uluslararası Filoloji Bengü</i> , 3(1), 1-17. DOI: 10.29228/filolojibengu.24	